Scolastica hystoria

[illegible] apud me

Scholastica Historia

434.

N. Inv. 434.

Incipit prologus epistolaris.

Reverendo patri et domino Willelmo, Dei gratia Senonensi archiepiscopo, Petrus servus Christi, presbiter Trecensis, vitam bonam et exitum beatum. Causa suscepti laboris fuit instans petitio sociorum. Qui cum hystoriam sacre scripture in serie et glosis diffusam lectitarent, brevem nimis et inexpositam, opus aggredi me compulerunt, ad quod veritate hystorie consequenda recurrerent. In quo sic animus stilo temperavit, ut a dictis patrum non recederem, licet novitas favorabilis sit et mulceat aures. Porro a cosmographia Moysi inchoans, rivulum hystoricum deduxi usque ad ascensionem Salvatoris, pelagus misteriorum peritioribus relinquens, in quibus et vetera prosequi et nova cudere licet. De hystoriis quoque ethnicorum quedam incidentia pro ratione temporum inserui, instar rivuli, qui secus alveum diverticula que invenerit replens, preterfluere tamen non cessat. Verum quia stilo rudi opus est lima, vobis, pater inclite, limam reservavi, ut huic operi, donante Deo, vestra et correctio splendorem, et auctoritas prebeat firmitatem, per omnia benedictus Deus. Amen.

Incipit scolastica hystoria.

Imperatorie maiestatis est tres in palacio habere mansiones: auditorium vel consistorium, in quo iura decernit; cenaculum, in quo cibaria distribuit; thalamum, in quo quiescit. Ad hunc modum imperator noster, qui imperat ventis et mari, mundum habet pro auditorio, ubi ad nutum eius omnia disponuntur. Unde illud: Celum et terram ego impleo. Sedem habet, dicit Dominus. Unde: Domini est terra, et est anima iusti pro thalamo, quia delicie sunt eius quiescere, et esse cum filiis hominum. Sedem habet, dicit sponsus, et anima cuiusque iusti sponsa. Sacram scripturam pro cenaculo, in quo sic suos inebriat ut sobrios reddat. Unde: Ambulavimus in domo Domini cum consensu, vel in sacra scriptura, id est ipsum sapientes, secundum hanc dicit: misit famulas. Huius cenaculi tres sunt partes: fundamentum, paries, tectum. Historia fundamentum est, cuius tres sunt species: annales, kalendaria, ephimera. Allegoria paries superinnitens, que per factum aliud factum figurat. Tropologia doma culmini superpositum, que per id quod factum est quid a nobis sit faciendum insinuat. Prima planior, secunda acutior, tertia suavior. A fundamento sumens principium loquendi, immo ab ipso fundamentorum principia eo iuvante qui omnium princeps est et principium.

Ephimeris (?) [illegible] est que dicitur per diem a vita domini qui eadem die moritur qua nascitur.

Hystoria annalis est factum quod per annum factum est. Kalendaria hystoria que in uno mense facta est, id est factum aliquid insigne quod in uno mense factum est. Ephimera est quod repente factum est, id est in uno die ut in [illegible]. Huic similitudo est: ephimera est piscis qui moritur eadem die qua nascitur.

De creatione empirei celi.

In principio erat verbum, et verbum erat principium in quo et per quod pater creavit mundum. Mundus iiii modis dicitur: quandoque empireum celum mundus dicitur pro sui mundicia; quandoque sensibilis mundus, qui a grecis [illegible], a latinis ornatus. Deum est, quia philosophi empireum non cognoverunt. Quandoque regio sublunaris mundus dicitur, quia hec sola animancia nobis nota habitant [illegible] mundi huius. Quandoque homo mundus dicitur, quia in se continet mundi imaginem representat. Unde a Domino omnis creatura dictus est, et grecus eum microcosmum, id est minorem mundum, vocat. [illegible] et sensilem mundum et sublunarem regionem creavit Deus, id est de nichilo fecit; hominem non creavit, id est plasmavit de creatura [illegible] legitur. In principio creavit Deus celum et terram. Celum, id est continens, et contenta [illegible], celum empireum et angelicam naturam; terram, id est materiam omnium corporum, id est iiii elementa, id est mundus sensilis ex his constans. Quidam celum et terram mundi sensilis partes intelligunt, terram inferiores et superiores [illegible]. Hebreus habet elohim, quod [illegible] singulare et plurale est, id est deus vel dii, quia tres persone unus deus creator est. Cum vero dixit Moyses creavit, trium errores elidit: Platonis, Aristotilis, Epicuri. Plato dixit tria fuisse ab eterno: deum, ydeas, ylem, et in principio temporis de yle mundum factum fuisse. Aristotiles duo: mundum et opificem, qui de duobus principiis, materia scilicet et forma, operatus sine principio et operatur sine fine. Epicurus duo: inane et athomos, et in principio natura quosdam athomos solidavit in terram, alios in aquam, alios in aera, alios in ignem. Moyses vero solum eternum deum prophetavit, et mundum sine preiacente materia creatum. Creatus autem est in principio, id est in filio, et mundus est in principio sic: In principio fecit deus celum et terram. Creatus est autem in principio temporis, scilicet coeva sunt mundus et tempus. Sicut autem solus deus eternus, sic mundus semper [illegible], vel semper eternus vel temporaliter eternus. Augustinus quoque scripsit: Ut in principio omnium creaturarum creavit celum et terram, id est has creaturas primordiales fecit et simul. Et quia simul facta sunt, simul dici non potuit, licet et hec prius nominetur celum quam terra; tamen scriptum est: In initio tu Domine terram fundasti, et opera manuum tuarum sunt celi. Hanc creationem mundi [illegible] sub operibus vi dierum explicat scriptura, insinuans tria: creationem, dispositionem, ornatum. In primo die creationem et quandam dispositionem. In secundo et tertio dispositionem. In tribus reliquis ornatum.

De prima mundi confusione.

Terra autem erat inanis et vacua, id est machina mundialis erat adhuc inutilis et infructuosa, et vacua ornatu suo. Et tenebre erant super faciem abissi. Eandem machinam quam terram dixerat, abissum vocat propter sui confusionem et obscuritatem. Unde et grecus eam chaos dicit, quia [illegible] tenebre erant. Quidam dogmatizaverunt tenebras fuisse eternas, quia iam scilicet cum mundus fieret erant. Alii in [illegible] dicunt [illegible].

Sicut quam cito oculos aperio statim acies mea solem [illegible] in [illegible], quod si faceret non multa aeris spacia que sunt inter me et solem transvolaret, quam momentaneam transvolationem si velim explicare, sepe addam prius et post. Sic

[margin:] Cuius nil erat quod appellaret tenebras sicut [illegible] tamen nil est vel videtur sed non tenebre [illegible] creata priusquam lux creata est quia ex obiectione corporis ad tantam [illegible] excedit.

pri transsit aeres mea in[illegible] iunci nam post aeternique est sup aeres superemicat que est sup alias terras usque ad occeanum per aetherem qui est sup occeanum et tendit [illegible] tanquam solem.

prius caste tenebras quam lucem. Sed tenebre nichil aliud sunt quam lucis absencia. obscuritas aeris quidem aeris a deo creata est. et dicitur tenebre. Unde in cathalogo creaturarum dicitur Benedicite lux et tenebre domino. et spiritus domini i. spiritus scilicet dicitur ut dicitur voluntas. ferebatur sup aquas. sicut voluntas

artificis habitas superemicat rerum [illegible] agenda faciende. sup illam ferebatur dum quid de qua facturus esset disponit. predictam machinam aquas vocat quia ductile materie ad opera dum erat. Ideo vero sic variavit nomina ne si unum elementa nominaret tantum crederetur [illegible] is magis proprietate accommoda. hebreus habet pro superferebatur [illegible] incubabat. sicut avis [illegible] fovebat. Sicut avis [illegible] in quo et cum regimine naturalis mundi. notat [vivificavit ut] innovavit. hunc locum male intelligens plato. dixit hunc putavit de anima mundi. Sed dictum est de spiritu sancto. [illegible] de quo dicitur. Emitte spiritum tuum et creabuntur. De opere prime diei

Dixit quoque deus. fiat lux et facta est lux. i. verbum genuit in quo erat ut fieret lux. i. tam facile. ut quis per dicere [illegible]. lucem vocat nubem quandam lucidam illuminantem superiores partes mundi. [illegible] claritate tamen tenui ut diluculo sicut solis. Et hec ad modum [illegible] circumagi [illegible] presencia sui superiori emisperio et inferiori vicissim illuminabat. per fiat [margin: verbum] [margin: presciencia] intellige essencia lucis in deo principaliter fieret. per factum est essencia eiusdem in actu. sicut cum produxit ad esse. Et vidit deus lucem quod esset bona. i. que placuit in presciencia ut fieret. [margin: presciencia] placuit in essencia ut maneret. ut apparet in [illegible] fecit. et divisit lucem ac tenebras. hic incipit dispositio. et [illegible] ad dicit de dividere quia cum luce tenebras creavit. vel verum ex obiectione corporum luci et tenebras divisit. locorum distancia et tempore. ut s. nunquam sunt. sed semper circa omnia divisa emisperia vicissim se invicem [illegible]. Juxta [margin: [illegible] Josephus i.] et hic angelorum facta divisio. stantes et lux. cadentes tenebre dicti sunt. et appellavit lucem diem. a dian greco quod est claritas. sicut lux dicitur quasi lucens vel purgans tenebras. tenebras dixit noctem a nocendo quia nocet [illegible] aut ne videant. sic tenebre quia tenent oculos ne videant. [margin: [illegible]] Sed dies tamen a dian greco grecum est. sed nox a nicton. et factum est vespere et factum est mane. et sic completus est dies unus. sicut primo [illegible] cum celo et terra lux est creata. que paulatim occidente factum est vespere prime diei naturalis. et eadem vergente sub terras et ad ortum veniente factum est mane. i. [illegible] est nox. et inchoavit dies secunda. Itaque luce precedente dies [illegible] et sequente nocte [illegible] creatur dies unus. De opere secunde diei

Secunda die disposuit deus superiora mundi sensibilis. Empireum et quod erat [illegible] statim dispositum est et ornatum i. statim angelis repletum. fecit ergo ea die deus firmamentum in medio aquarum i. quandam exteriorem mundi superficiem ex aquis congelatis ad instar cristalli solidatam cristalli. et hic includens intra se cetera sensibilia continentem. ad ymaginem testeque in ovo est. et in eo fixa sunt sidera. et dicitur firmamentum non tantum propter sui soliditatem. sed quia terminus est aquarum que sup ipsum sunt stabilis et intransgressibilis. dicitur et celum quia celat vel tegit omnia visibilia. [margin: visibilia] et cum legitur firmamentum celi. eudiadis est. i. firmamentum quod est celum. ut corpus talis. [illegible] et per superimmenitatem grece dicitur [illegible] i. palatum ut palatus. ut dicitur celum quia casa eius. quia sol sub ipso positus ipsum illustret. Hanc tamen circumvolutam commentem phisici dicunt ignis intelligentes. Cum et ignis non esset qui circumvolvitur. ut in [illegible] patet. et tum mundi [illegible] ignis volvitur et hoc est ethereum ut sidereum celum. Est et tertium celum inferius quod aereum dicitur. de quo aves celi comedunt illud. Quidam vero suspicantur celum esse sup empireum. quia lucifer cum esset in empireo. legitur dixisse. ascendam in celum et [illegible] in eo dicitur in [illegible] homines sup angelos. qui sunt in empireo. Hanc firmamentum dividit aquas que sub ipso sunt. ab aquis que sup ipsum de quibus dicitur. Qui tegis aquis superiora eius. et sunt sic et ipsum congelate. ut cristallus. ne igne solvi possint. vel in modum nebule vaporabiles. Cur vero ibi sint deus novit. vel quod quidam autumant in [illegible] temperandum calorem descendere. Quod autem dictum est fiat firmamentum et fecit deus firmamentum. et factum est firmamentum. non superfluum quia sic in domo facienda. primo domum fit. iussu artificis fit. et [illegible] cum [illegible] ligna et lapides. sic et essencia fit cum [illegible] ministerium domus disponitur. i. cum dicitur fiat ad presciencia dei refertur. fecit ad opus in materia. factum est ad opus in essencia. Illud primo die. istud secundo die factum est. et cum huius diei opus bonum fuerit ut ceterorum. tamen non legitur de eo. vidit deus quod esset bonum. tradunt et hebrei quod hac die factus est angelus diabolus. quibus consentire [illegible] qui in secunda feria missam de angelis cantare consueverunt quasi in laudem stancium angelorum. Sed tradunt [illegible] quia insignis [illegible] binarius infamis est numerus in theologia. quia primus ab unitate recedit. deus autem unitas est. et sectionem et discordiam [illegible]. possumus autem dicere quia opus tercie diei [illegible] adhuc est de opere secunde diei. quod sequitur patebit. Unde non commendatur nisi tercio die cum sui consummatione. De opere tercie diei

Tercia die aquas sub firmamento congregavit deus in unum locum. que licet plurima obtinerent loca. [illegible] in vallibus terre in unum locum dicte sunt congregate et potuit esse ut aque que totum spacium aeris occupabant vaporabiles solidate modicum obtinerent locum. ut terra paulatim subsideret ut eas tamquam in matrice concluderet. et sic apparuit arida. quia latuerat sub aquis. [illegible] Sed est apparuit arida. [illegible] dicitur terra quia teritur pedibus animalium ut [illegible] clementis. dicitur solum quia solida. dicitur tellus quia tolerat labores hominum. Congregationes aquarum appellavit maria. hebreo ydiomate quod [illegible] consilium [illegible]

LIBER SCE MARIE VIRGINIS

NE

terra non dum germinabat, non aqua aut luna nulla produxerat, et tamen de diabolo non dicitur quod esset bonum, quia estimatorum universitatis prudentius quod se futura (?) quamquam perfecta laudat, quod dei operibus conditio sua, quia apud eum verum perfectio non in consummatione est operis, sed in predestinatione voluntatis.

congregationes vocavit maria. Completo hoc opere aquarum subditur: et vidit deus quod esset bonum, et addit quod opus illius diei. Germinet terra. Non de opere germinandi tunc intelligendum est, sed de potentia, quia potens sit germinare. Produxit terra herbam virentem et facientem semen, et lignum pomiferum faciens fructum secundum genus suum. Patet quod non per moras temporis ut modo produxit terra plantas suas, sed statim in maturitate in ... in qua et herbe seminibus et arbores pomis honuste sunt. Hoc modo quod deum creavit. Quidam dicunt mundum factum in vere, quia tunc vires et herbe et fructificant. Alii quia legitur lignum faciens fructum et addiderunt herbam habentem semen, semen dicunt in augusto sub leone, sed in martio semen degenerat. Item cum herba et arbor faciente semen, et addit huius unumquodque sementem. Quia sementis ipse dicitur dum adhuc est in seminario (id est in sulco). Semen vero ut semen ... cum seminatur; seminium vero seminatum. Distinguitur tamen aliter: semen est frugum et arborum, seminium animalium, seminium virtute cuiusque rei generandi. Nec nos moveat quod in dispositione elementorum, videlicet aer, non dispositus, quia non est nominatus, sed dispositus est cum hiis ab aquis nova nobis accepit firmamenti. De opere quarti diei.

Quarto die, que disposuerant cepit ornare, et sicut disponere, sic et ornatum a superioribus inchoavit. Fecit enim in eo celo luminaria, que insta universum sunt aguis moribus agentium plante, vere quoniam herent ad dispositionem terre quam magis sperant, die luminaria, solem et lunam et stellas. Et dicitur sol quia solus lucet, id est nullum cum eo. Luna lumina una, id est prima, vel una dierum, ut una sabbatorum dicitur. Sol et luna dicuntur magna luminaria in duobus, et ex duobus, id est non solum pro quantitate luminis sed et corporis, et non comparatione stellarum. Sed et lucet quod sol dicitur oculus terram maior, et luna vero dicitur maior terra. Lunam et stellas voluit illuminare noctem, ne nox sine lumine nimis esset indecora, ut operantes in nocte, ut nautae et viatores, solatium haberent luminis. Sunt et quidam auctores,

Multitudine in desertis ethiopie, que lucem solis ferre non possunt, et ferre noctem patiuntur. Harenosis ubi modice impulsum venti inmutat itinerantium vestigia complanat. Non superfluit sol licet numquam vel lucida vix esset ei ... tempore, quia illa tenuem et insufficientem lucem habebat, et forte non ... superiora illuminabat.

Sic non stelle ... de illa quam nulla tradit in quod ut redierunt ... Unde ... sunt, ut stella que apparuit magis et columpna que visa est ... ut quod semper solem comitatur ut quod de ea factum est corpus solare, sed tamen ad decorem et ad usum luminis ... lucet ea esse. Sed et ut essent in signa et tempora, et dies et annos. Ut sunt signa sive serenitatis et tempestatis, ut ex ipsis sumunt signa. xii. maiora, et quedam signa minora plura habentes, que dicuntur signa vel sidera, cum quia magna diligentia signavit et consideravit ea antiquitas. Tamen quia adhuc signantur et considerantur ea habitus ad designationem temporum, non dicendum est ut genethliaci

(Non est libera a mendacio ... dicit: qui loquitur contra veritatem ... illius, et qui dicit illud quod)

sompniant quod posita sunt in signa eventuum et operum nostrorum. Aut quod sicut ... videntur

signant et moderantur. ... non putandum est vanum mentiri quod docent quibusdam ... est ... plures ... numerus que apotelesmata vocant. Hoc enim credendum est de celo, huius qui autem sunt operum que est in celis. Et quod sequitur in tempora, non est putandum quod tunc primum ea incepent esse tempora, que ceperunt cum mundo, sed quia per ea fiunt iiii. tempora distinctionis. Sol quidem descendens ad capricornum solsticium hiemale facit, ascendens ad cancrum estivale, in utroque pari ab utroque distantia equinoctia facit, ut est in eundem diem. Sunt in signa et tempora, id est signa temporum. In dies dicitur pluraliter, quia dies dicitur multipliciter: de die diei sive sine ... spacio xxiiii horarum et de die usuali. Ponitur et die pro tempore non determinato et ignoto nobis, ut in illa die ... dicitur ... (fecit) ... annos et plus dictum est quod annus multipliciter dicitur. Sed dico quod ad diversos naturales sunt ... diuturnas annorum distinctiones maiores et minores et planete annos suos habent. Sed usitatior est hic duplex (?) ... lunaris habens ccc liiii dies, et annus solaris constans ex diebus ccc lx v et quadrante, habens xii lunationes. Dicitur annus ab an quod est circum, quia in se revolvitur. Unde et antiquo tempore ante usum litterarum annum figurabant sub specie serpentis cum cauda in ore recti volvebatur.

Quidam iiii menses habent in anno tantum, quidam xx. Saturnus xxx annos in suo anno ... sicut ali plus vel minus.

Facta sunt luminaria posuitque deus ut lucerent in firmamento celi et illuminarent terram, sed non semper, et dividerent lucem ac tenebras. Quod enim luna in plenilunio facta sit, ex alia pendet: ... quod et luminare maius in inchoatione noctis. In principio enim noctis non oritur luna nisi in plenilunio ... vestimenta. De opere quinti diei. (Verum) pendet quod quod sol factus est mane in oriente, et sub vespere luna facta in medio celi. Similiter in oriente. Volunt tamen quidam quod mane sint facti sol in oriente, luna in occidente, et sole occidente luna sub terra redit ad orientem in inchoatione noctis.

Quinto die ornavit deus aerem et aquam, volatilia dans aeri, natatilia aquis. Et utraque ex aquis creata sunt. Sic enim competentius est aquam materiam venundo, et aerem in aquam spissando. Pisces nominantur morum (?) reptilia, quia impetu quodam corpus se rapiunt, ut serpentes que non sustinentur pedibus ut fere. Nota ergo hic quod dictum est volatile super terram: errant plures qui descendens in egyptum libros moysi legit, et putavit moysen sensisse volatilia esse creaturam aeris circa terram tantum. Ornatum vero aeris superioris caldaeis nos et calodemones, sed non est ita. Boni enim demones ut dictum est sunt in empireo. Mali vero istum habent aerem caliginosum, detrusi sunt ad suam penam, non ad eius ornatum. Creavit quoque deus et plasmavit cete grandia. Cete neutri generis est et indeclinabile; declinatur tamen hic cetus ceti. Et omnem animam viventem atque motabilem quam produxerunt aquae. Motabiles autem dicuntur quia pisces

.i. dies horis est bissextilis
ccc. lx v est ...
qui ccc. lx v dies excedit

Sol
luna ... sunt ...

plo

in comparatione
tamen
ex respectu noctem ad stellas et ad sol.

... alia ... signa ...

eclipse luna ... sol et luna et stelle.

i. inspectu

et anime vite, id est anime hominis. Inde et motum de re ad non rem. Ista tamen, quia pro pena est ut quasi frustra animas non habent: ipsum animal vocavit animam, id est vitam. Vel: et genera distinxit animalia per zoa et lichea. Zoa id est vivencia bruta; lichea id est animata, a lichos quod est anima, rationalia. Vel: et dicitur animal terrenum motabile, quia terrenum est, sed ut movetur de vita ad mortem; quia terrenum est homo, cui datum est ut non moreretur si vellet. Illa vero terrena sunt, ut et in eternum cedant, alius sicut sonus deficiant. Augustinus vero vult quod pisces animas habent. Huius benedixit deus dicens: Crescite et multiplicamini.

Sexta die creavit deus terrena. Producat terra animam viventem in genere suo, iumenta, reptilia, bestias. Sciens enim deus hominem per peccatum casurum in penam laboris, ad remedium laboris dedit ei iumenta, quasi iuvamenta, ad opus ut esum. Reptilia vero et bestie

Aliam

Quasi et ipse Augustinus eos habere memoriam. Ait enim fontes et in bullientes regiones plenas piscibus, qui cum hominibus dispergentibus consuetam natando eunt et redeunt, et statim cum stantibus expectantes non ad eos iaciant, quia sic consueverunt.

sunt ei in exercitium. Reptilium alia sunt genera, trahencia, ut vermes, qui se ore trahunt; serpencia, ut colubri, qui vi costarum se repunt; reptancia pedibus, ut lacerte, bufones. Genus spiritualis dicitur bestie quasi vastie, a vastando, id est ledendo, vel seviendo. De operibus sexte diei.

Queritur de quibusdam minutis animalibus, que vel ex cadaveribus et ex humoribus nasci solent, si tunc creata fuerunt, que sex sunt genera. Quedam enim ex alacribus aquarum habent, ut bibiones, vel prime muce ex vino, papiliones ex aquis; quedam ex corruptione humorum, ut vermes in estivis; quedam ex cadaveribus, ut apes ex vitulis, scrabones, muscle, grandines, que sonant volatu, et scarabei ex equis; quedam ex corruptione lignorum, ut teredones; quedam ex corruptione fructuum, ut tinee ex olivis; quedam ex corruptione seminum, ut gurgulionges ex fabis. De his dicitur quod que sunt ex corruptione nascuntur, non illa que ex alacribus tunc facta sunt. Alia vero ex corruptionibus post peccatum ex talibus corruptis creata sunt.

Queritur etiam de nocivis animalibus, si creata nocua sint, ut spineta. Sed facta sunt homini nocua. Dicitur quia post facta sunt nocua, et homini dicitur, propter hominis punicionem, correptionem, instructionem: puniuntur et si cum leduntur de his, ut cum teritur ledi, quia timor magis pena est. Corrigitur hic cum scit illa contendisse pro peccato suo. Instruitur admirando opera dei, magis admirans opera ut honorem formicarum quam hostia camelorum, ut cum videns hec in memoria que posse nocere. Recordatur fragilitatem suae humilitatis. Sed dicitur quia quedam animalia leduntur, ad que non sunt in puniunt ut coerceantur, vel instruantur. Sed et in his instructo hoc per exemplum, et ad hec creata sunt, ut alius sint in esum. Sed tamen dicitur quod immortalis homo servientur. Sed et in his instructio hoc, nec aliquid gratum mortis hoc teneat, per quemcumque cellerat mortuus, a capillus de capite eius peribit. Ad hunc modum solvitur de spinis et arboribus infructuosis. Sed in illis diebus creata sunt, cum scriptura non memoratur in his vel seminales et arboreas fructiferas. Dicitur quia que ita sunt infructuosa ante peccatum facte, fructum autem postea non nascerentur hominis ad hominis laborem magis quam ad voluptatem. Et post peccatum creata sunt

quia sicut dominum est homini, coniugalis et humilis consummabitur, ut quecumque dominus habere fecerit, fructum, id est ubilitatem manifestam, vel occultam. Quia vero piscibus et avibus dictum est Crescite et multiplicamini, et de his intellectum est, hoc sic dictum. Hoc est et communis omnium creaturarum ut omnium. De creatione hominis.

Dixit quoque deus de creatione hominis: Faciamus hominem et cetera. Et loquitur pater ad filium et spiritum sanctum, vel est quasi vox communis trium personarum: Faciamus et nostram. Secundum eam homo ad imaginem dei. Creatur ad animam, sed imago dei est in cognitione veritatis et amore virtutis, quia ipse est et ratio et voluntas ut deus. Similitudo in virtutibus, quia bona iusta sapiens. Cum imagine persistit homo, quia illam habet et peccatoris. Similitudinem vero perdit per peccatum. Masculum et feminam creavit, hoc quantum ad corpus, tunc dicitur masculus, quia primum, eos et dicit plures, ne androgenos, id est hermofroditos, homines putaremus. Tamen corpus hominis est quantum ad ymaginem dei, quia os homini sublime dedit et celestia videre et iniungit. Unde cum quereretur a quodam philosopho ad quid factus fuisset, respondit: ut contemplarer celum et celi numina. Dedit et homini deus, non post cetera animalibus. In quo innotuit hominis dignitatis prerogativa, quia non solum factum est in genere suo ut cetera, sed et quia imago dei est. Secundo quia cum de liberatione tractaretur in aliis, siquidem opus dixit et facta sunt; in hoc autem tractatur de liberatione secundum creatorem, faciamus. Tercio quia deus stratus est animalium ut creatura sicut figulus modicum de limo terre, ut ancillatum et in adiutorium et laboris adiuvamentum. Ante peccatum et herbas et fructus arborum in escam dedit hominibus et animalibus, et quod in escam. Inde colligitur quia ante peccatum non noxium homo.

Sicut carnes esus erat, noxia quod in mammalis vel in leonibus, prodidit homo dominum, ut etiam se amisisse, et in minimis ut in musca prodidit, ut sciat utilitatem suam. In medius homo dominum ad solacium, et ut sciat se humilem et benedixit eis deus dicens. De institutione coniugii.

Crescite et multiplicamini, quod sit coniunctio carnis, sed non potius preceptum de coniugium viri et mulieris institutum, in quo confunditur quidam heretici dicentes coniugium sine peccato fieri non posse. Sed queritur quare ante peccatum dicitur homini esse et esse preceptum, quia illa immortalitas in qua conditus est, cibis erat sustentanda, non erat qualis illa que futura est, quia cibis non egebit. Illa erat posse non mori, hec erit non posse mori, et vidit deus cuncta que fecerat, et erant bona singula per se, sed in universitate

Et vidit deus

erant bona valde omnia. Sicut oculus in animali pulcher est quem seorsum, sic omnia erant valde bona, id est universitas longe erat optima, quia que in ea sunt per se non nata in continentia, tunc aliis sunt inutilia. Ipse vero sunt bona de hoc vero ut de ceteris dixit: Vidit deus. Et vidit quod esset bonum, quia in proximo scivit lapsurum. Et quia non dicit homo perfectus erat donec ex eo fieret mulier. Unde et post legitur: Non est bonum esse hominem solum. De quiete sabbati et sanctificatione.

Igitur perfecti sunt celi et terra. Conclusio est operum sex dierum, quia creatio, dispositio, ornatus est perfecta. Et quia in senario facta que primus perfectus numeratur occurrit, quia ex partibus suis aggregatis reddit eundem summam. Quod in monadibus numeris non invenies, non in alio sicut non in decadibus. Undetricesimus in millenis. Et complevit deus opus suum die septimo quod fecerat, id est cessavit homo. Vel et tunc nulla est. Sed Hebraica veritas habet septimo; et in

Iterum illas suas numerus dividit, quia quasi alligare per quam sit et eo, scilicet senarius ex uno et quinque constat, et ex duobus et quattuor, tum quantum sit ei perfecti, neque aut quanta dia non potest.

qua si complevit est finale complementum operis fuisse. Quidem vitum est quod fecit

homo.

Requievit deus vii die. et est sensus quod vii die fecit. et ipsum benedixit et postea requievit. vel compleuit i. completum ostendit. Cum enim nichil in eo fecerit. et tunc requievit ab operibus novis. nichil enim postea fecit. quod tunc non fecisset materia vel similitudine vel causa. Non enim quasi fessus dicitur quievisse. sed quia cessavit. sicut in ysaia dicitur quod seraphym requiem non habebant dicentes. sanctus. sanctus. sanctus. i. non cessabant. Vel requievit ab opere. et non in operibus. i. non eguit operibus suis. et dampnatio est quod negative. vel requievit ab operibus in se ipso. i. ab operum mutabilitate eius immutabilitas apparuit. nam stabilis manens dat cuncta moveri. Quod autem dicit ab omni opere quod patrarat. intelligendum est opus quod adhuc faciat a quo non quiescit. Licet enim opera fecit condendo, distinguendo, decorando. Quartum opus propagationis non desinit operari. Quintum faciet cum perget se et electos in illo ubi cum perpetue quiescent. Et benedixit diei vii i. sanctificavit eum i. sanctum et celebrem eum esse voluit. Semper enim ab aliquibus nationibus ante legem dicitur sabbatum fuisse observatum. Sed observanciam in lege et sanctificationem dixit i. observari mandato, ut die sabbati sanctificetis.

singulis diebus operatur gubernando propagando conservando. unde pater meus usque modo operatur et ego operor.

Post operacionem vii dierum ypologus

Iste sunt generationes celi et terre. Quidam hic terminant opera vi dierum. Quidam incipiunt hic librum generationis ade. premisso quod est dubitabilitate insistimus. quod auctorem maris et terre sunt dicturi. quod cum sit ita non fuit ut explicet quod sub brevitate concluserat. repetit et de reliquis. Generationes enim hic non accepit actum i. operationes dierum. ut prius. i. gloria non est profundus. quod ait. fecit omne virgultum agri antequam oriretur in terra. et herbam priusquam germinaret. quod cum supra dixit virgultum sic eo sermone statum adultum. et herbas fructum et herbam cum semine. ad quod dicit duos operationis divine fuisse modos. unde dampnum est talem et continualem. Fecit ea quo inter priusquam oriretur. et germinarent continualiter. ut aliquid unius sequens littera. cum sicut dicitur. Non enim pluerat dominus super terram. fecit equidem illa tunc perfecta. et continuatur priusquam orirentur et germinarent. ut modo faciunt cum modo pullulant. sub sicco vel insisti et labore hominum adhibito. ad ortum et maturitatem pervenirent. tunc enim fons irrigabit terram. ut nilus egyptum.

duo modi operationis

Formavit igitur dominus deus hominem de limo terre. Hic post vocat deum dominum. quia tunc post hoc ex parte sui. et post recapitulationem de utriusque hominis formatione diffusius agitur. et prius de uno. et quia due sunt hominis partes. de utraque agitur. Ad carnem enim spectat quod dicitur. formavit homo de limo terre. ad animam. et inspiravit et est. quod ad corpus fecit de terra. animam de nichilo. quod credimus. hic. In sufflavit. ut sufflavit. quod non est incongruum de deo. ut quidam putaverunt cum fauces et spiritum non habeat. dicit enim inspiravit. i. spiritum fecit. sed insufflavit. i. flatum. i. animam fecit. Unde in ysaia. omnem flatum ego feci. quod autem dicit in faciem per synodochem partem totum intellige. totum enim hominem animavit. sed faciem tamquam partem digniorem.

i. [illegible]

Vestium per partes divisas sicut est dicitur iordanis ante submersionem totam irrigasse pentapolim vicissim. sed sic et de quibusdam fontibus dicit alius. quod tamen quadam vicissitudine totam quidam irrigant regionem. vel sicut totam terram tunc fonte irrigatam dicant. diluvium fuisse dicamus. ut quia legimus fons et non unde tam diem invenit. ut inveniet loco ultra.

quasi sensuum solum capiens. vivant. Eandem quam animam spiritum etiam vite vocat. quia per eum spirat homo et vivit. et per dicit animam viventem in se. i. in perpetuitate vite viventem. non mortalem. ut animam pecudis. Hunc locum non sane intelligentes philosophi dicunt deum animam creasse. sed angelos corpus formasse. i. deos deorum quorum opifex pater quorum etc. Quam quidam asserunt animam de divina essentia traductam. tamen non fuit quia ulla in tunc non posset peccare. Alii distinguunt spiraculum vite et animam dicentes. spiraculum vite spiritum sanctum quem et homini tunc datum asserunt ad prophetandum quem dixit hic nunc os ex ossibus meis. Alii autem distinguunt spiraculum vocantes quendam spiritum corporeum in corpore animalis quia et v sensus operatur in eo quia et paulatim extinguitur in eo et deum moritur animal in aliqua parte corporis. adhuc sentit specie cum in aliqua extinctus sit. factus est autem homo in utroque conditione scilicet immortalis. i. potens mori et potens non mori. et corpori anima firmata simul infusa est.

quasi sic dat naturalem vitam corpori. quod per ea illa actuatur.

In empireo cum angelis sic quiesceret. vel in paradiso. dicunt. Justi me die primo homo incitatus fuit cum angelis secundum animam vel intus. et innocens ut angeli.

Tradunt etiam in ipso corpore dum infunderetur cetera ut ex cetera sit. de quibus ceteris dicitur. quia in ipsis corporibus dum infunduntur creantur.

Plantaverat autem dominus deus paradisum voluptatis a principio quem creavit et ad remansit homo in loco in quo creatus est in agro. sicut damasceno. non vero. quo translatus est in paradisum. ostendit autem quod plantaverat. i. plantis aptaverat paradisum. herbis scilicet et arboribus. a principio. sicut tertio. sicut cum apparuit arida. et germinare terram fecit. vel a principio. i. a prima orbis parte. Vnde alia translatio habet paradisum in eden ad orientem. eden ebraice latine delicie. quod idem est paradisum voluptatis. quod paradisum in eden. vel in deliciis. et a principio idem est. quod ad orientem. Est enim locus amenissimus longo terre et maris tractu a nostra habitabili secretus. adeo editus. ut usque ad lunarem globum attingeret. Vnde et diluvii aque illuc non pervenerunt. Est et paradisus celum empireum. et dicitur spirituale. quia regio spirituum est. dicitur et spirituale paradisus vita beata. ut est. produxit quoque deus de humo in paradiso diversa ligna. quibus delectaretur homo videndo. et sustentaretur edendo. produxit quidem. i. in atrum prius dixit ut produxit. i. per hoc propter edixit in medio quoque tamquam dignioraposuit lignum vite. et lignum scientie boni et mali. Dictum est autem lignum vite ab effectu. quia huius fructu ut comestum perpetua soliditate hominem firmaret. et nulla infirmitate. vel senio. vel anxietate. et declinis vel in occasum laberetur. lignum vero scientie boni et mali dictum est. ex eo quod post esum eius comestionem. Prius enim nesciebat homo quid esset malum. quia non dum expertus. bonum vero sanitatem et firmitatem. malum vero egritudinem et imbecillitatem. quia non dum sensit. Cognovit autem ea per scientiam. quia ex uno contrario cognoscitur reliquum. sed non per experienciam. Vt medicus dum sanus est novit morbos. sed cum egrotat. magis cognoscit. quia novit et sentit. Sic de puero delicate nutrito dicitur. quia nescit quid sit malum. immo non dum novit quid sit bonum et malum. dicit inobediencia quia post comestionem

ex causa est eius comestionem

bonum obediencia.

nouit experimento quantum bonum erat obedientie, et quantum malum inobedientie.
Prius non putamus hoc posse conuenire arboribus. Si utique hoc de hoc
dictum estimauit, quia uiuit et est sciens boni et malum. Et dixit ipsum
uocatum lignum, id est, recepit ad differentiam spiritualium quod uiuunt et sci-
entie boni et mali. In medio uero positum tradidit, quia hoc est quod medi-
um creature [illegible] se positum et stabilia. Sub se positum discerni
quod illis bonis fuisse creatorem a creaturis omnium reliquis dixit. Per illa
duo uite additur et scientie boni et mali. [illegible] lignum per
est tunc interrogatus, et post in [illegible]. Sic enim hoc in primis erat
tamquam uiuit, id est uitalis uirtus ad intelligentiam detulit. Sed cum
uenitur ad annos discretionis, tunc discernit inter bonum et malum, tunc est
primum opera eius bona uel mala. Sed non sic factum est in adam. Immo cum
uniuersa est ei scientia boni et mali. Quod dicit factus est hic comparens
[illegible] et sunt [illegible] sciunt bonum et ma-
lum.

De iiii fluminibus paradisi.

Et fons ut flumen egrediebatur ad irrigandum paradisum, id est lig-
na paradisi. Fons potest intelligi ut abyssus, id est mater omnium aquarum.
uel per fontes pluraliter singulare positum est, per ministerium humo-
rem. Dicit enim [illegible] humectum a fluminibus per cauernas, id est
per uias subterraneas uel per meatus [illegible] stadiis aut xvi quod fons
diuiditur in iiii flumina. Unum dicitur est Phison, qui a Gangaro rege
dictus est Ganges, in tempore Phison. Secundum Ysidorum [illegible] quia x
flumina recipit, ut mutatio eius, quia mutatur a facie quam hic
in paradiso [illegible] per diuersa loca terre multis in colore, quia alibi
clarus, alibi obscurus, alibi turbidus. In quantitate, quia primus alibi,
alibi diffusus. In sensu, quia alibi frigidus, alibi calidus. Hic circuit terram
euilath, id est indiam, et ibi aureas harenas. Alius dicitur est Gyon, qui et
nilus, et sonat hiatus terre uel terre, quia turbidus est. Hic circuit eth-
iopiam. Alii duo propriis nominibus uocantur, tygris et eufrates. Ty-
gris [illegible] est uelocissimum, et ideo flumen illud a sui uelocitate tigridi est
comparatum est. Hic uadit contra assirios. Dicit iosephus quod tigris dicitur diglat, quod
sonat acutum uel angustum. Eufrates frugifer uel fructuosus, de
quo per quas transiuit regiones, quia non natum tacuit moyses, quia est in chaldea,
unde uenerat abraham. Hec iiii, ut diximus, flumina ab eodem fonte man-
ant et separantur, et tamen quedam eorum inter se commiscentur, et iterum separan-
tur. Sepe et absorbentur a terra, et locis tamen in pluribus emergunt. Unde est
quod de certa eorum origine leguntur. Dicitur enim ganges nasci in locis caucasi
montis, nilus non procul ab athlante, tigris et eufrates in arme-
nia. Tulit ergo deus hominem de loco formationis sue in paradisum,
ut operaretur, id est non tamen laborando et ex necessitate, sed delectando et re-
creando, et ut custodiret hominem illum, scilicet ut utrumque referatur ad hominem,
uel scilicet homo custodiret paradisum et operaretur, ut dictum est. Quidam codices
non habent illum et [illegible] et custodiret, id est consideraret homo opus suum, uel
quod faceret in terra per agriculturam obseruaret in se per disciplinam, ut sicut
terra sibi, sic ipse obsequeretur suo auctori. Precepit quoque ei deus et cetera. Ut hic sciret
se esse sub domino, preceptum accepit a domino. Omnis autem iussio est in duobus,
in preceptione et prohibitione, et non utrumque illic est dictum: precepto ex omni ligno
paradisi comede, prohibuit autem de ligno scientie boni et mali ne
comederes, et datum est uiro, ut per uirum et ad mulierem transiret, uel for-
te preceptum est quia sola muliere utrique sunt datum est.

Subdit autem penam si contempserit: Quacumque die comederis morte mori-
eris. Morte, scilicet anime, et necessitate moriendi habilis, uel a cultu hic
moritur eris. Hebreus pluraliter ponit: Quacumque die comederitis
morte moriemini. Ideo dicitur a quibusdam utrisque datum esse, et hic precepi-
tum. Factum est autem hic iussio per aliquam creaturam subiectam sibi et nobis, per prophetas
et angelos.

De impositione nominum animancium et formatione mulieris.

Dixit quoque deus: Non est bonum esse hominem solum. Faciamus ei adiutorium
[illegible] ad [illegible] quod sit simile illi. Simile, id est de similibus [illegible]
[illegible] nascuntur. Sed ne uideretur adam superflua mulieris formatio pu-
tam [illegible] in animantibus esse simile. Ideo adduxit deus omnia animancia ad
adam terre et aeris, in quibus inclusa sunt et aquatica animancia,
aque partem, ut uniuersa sunt terre, quia est quam de aquis producta
ad terras uelut pisces. [illegible] ab hominibus sunt cognita et nomina-
ta, quod patet quia [illegible] animalibus terre, quia [illegible] hiis [illegible]
sunt. Forte autem ut omnia sicut eo nutu uenirent, que omnia adduxit,
ut fuerit factum est per angelos. Adduxit autem per duo, ut et imponeret ho-
mo eis nomina. Adam loquebatur lingua hebrea, que sola fuit ab initio, quod inde
apparet, quia nomina que leguntur usque ad diuisionem linguarum hebrea sunt.
Et non inueniebat sibi simile. Immisit deus soporem in adam, non soporem,
sed extasim, in qua, ut dicitur, super[illegible] interfuisse curie.
Unde et euigilans prophetauit de coniunctione christi et ecclesie, et
de diluuio futuro et de iudicio per ignem. Idem cognoscit et filiis suis
post indicauit. Cumque obdormisset, tulit dominus unam de costis
eius, carnem scilicet et os, et edificauit ministerio an-
gelorum illam in mulierem. De carne car-
nem, de osse ossa fa-
ciens, et carnem replens pro ea. Dixitque
adam: Hoc nunc
os ex ossibus meis et
caro de carne mea.
[illegible] uidelicet
[illegible] in extasim, ut
dicitur alia prius fac-
tum, de qua dictum est: masculum et feminam creauit eos, et non legitur.

De diuersis translationibus scriptum. Anno [illegible] in quo
consummationem domini anno CCXLI
temporibus Ptholomei Philadelphi LXX
interpretes floruerunt. Post ascensionem domini an-
no C XXXIII Aquila primus interpres ex
hebreo in grecum floruit, Adriano regnan-
te. Deinde post annos liiii Commodo regnan-
te Theodotion. Deinde post annos xxx sub
Seuero Simachus. Deinde post annos vii quin-
ta editio Ierosolimis est inuenta, cuius
auctor ignoratur. Vulgata dicitur. Deinde
post annos xviii sub Alexandro Origenes, cum
asterico et obelo. [illegible]
[illegible] hii omnes de hebreo in grecum
transtulerunt. Qui autem de greco in latinum
plures. In primitiua [illegible] uirique
lingue de greco in latinum transferebant
[illegible]. Ieronimus ultimo de hebreo in la-
tinum [illegible] a nobis.
P[illegible] v. de archon, principatus [illegible]
archon est [illegible] angeli dicuntur [illegible]
adhuc in aere per demones [illegible]
sicut in terra pro hominibus passus
est. Hac auctoritate nichil [illegible]
fecisti [illegible].

plurale pro singulari

Ysid.

obediret

singula sciret cum sibi [illegible] et sciret adam nullum ex eis simile sibi. et imposuit eis nomina

q. d. adam: prior mulier facta est de limo mecum, sed hec nunc de carne mea. Et iosephus dicit mulierem extra formatam in paradiso cum viro translatam. Sic dicitur: et in hunc agrum introduxit deus adam et uxorem eius. Perpetuis plantatoris eos huic sollicitudini, et de duabus uxoribus ade innumerabiles fingunt genealogias. Sed ex ipso textu [illegible] una tantum, in quo semper singulariter fit sermo de eius uxore. Nota quod de formatione mulieris a qua de corpore tantum dictum est. Unde quidam [illegible] volunt de anima, ut dicunt traducti; sic traductam animam mulieris de anima viri sicut carnem de carne. Augustinus vero hesitare videtur quid sit dicendum de anima, an ex traduce sit an ex nichilo. Sed id ipsum quod tacetur de anima, probat hoc eos. Si enim mulieris anima fuit ex traduce, aliter facta esset quam anima viri, que de nichilo; et si aliter fiebat, taceri non debuit, ne sic facta putaretur ut iam audierant de anima viri. Itaque tacendo innuit non aliter putandum factam esse quam didicimus prius.

De nominibus mulieris.

Et imposuit adam uxori sue nomen tamquam dominus eius, et ait: Hec vocabitur virago, id est a viro facta, et est sumptum non a viri nomine, ut nomen de nomine sumptum fuit [?]. Et denotatur in hebreo hic: Isse vir dicitur, Issa denominatur illa, ut a vir virago. Sed non proprium mulieris illud fuit, non omnium est commune, et est sincopatum est virgo. Virgines dicuntur que diu sunt in integritate nativitatis sue. Secunde [?] dicuntur mulieres. Sic hic adam fuit proprium illi homini nomen, non commune. Et adam sonat rubens, ut rubea terra, ex qua iosephus de rubea terra conspersa factus [?]. Talis enim est terra, ut ait [iosephus], virgo tellus et vera, ut rubea vel cruenta, ex qua sedes anime est in sanguine, ut rubea, vel quod fuit tunc cruenta vel sanguinea vel peccatrix, sed quia nomen designat sepe peccatum.

Terra adhuc propter virgo erat, quia nondum cruenta opere hominum nec sanguine infecta.

Ut in vestimentis contextum sanguinis, et singulis sanguine [illegible]. Imposuit etiam et aliud nomen post peccatum: eva, quod sonat vita, eo quod futura esset mater omnium viventium. Tamen [?] non legitur imposuisse, sed infra post maledictionem futurum [?], quasi pregnans hominis miseriam dixit eam evam, quasi alludens eiulatui puerorum: masculus enim recens natus eiulando dicit a, mulier vero e, quasi dicat: omnes dicent e vel a, quotquot nascentur ab eva.

De prophetia ade.

Exposito nomine statim prophetavit deus [?] ob veritatem, vel quia de viri latere est: Relinquet propter hoc homo patrem et matrem suam et adherebit uxori sue, tamquam preciunde [?] sue, ut ob hanc rem dimittendo [?] vel secundum dixit vel propter hanc mulierem relinquet homo et cetera. Sed fit cotidie a viris, quando relinquitur cohitatio [?] carnalis, ut spiritualis, quia maior est se[?] [magis uniri] vel in uxore quam [?] ducere filiorum in primordio dico parentum in filios humane [?] descendit de [?] ad ramos. Sed non recte, quia non dixit quod propter hanc relinquet parentes filios, sed in coniugio copula [?] inextricabilis est. Sed secundum veritatem vel in unguentis [?] vel in modo [?]. Sed duce in lege et in evangelio plenius est. Commonitum a coniugio est propter hoc, sed coniugium: et erunt duo in carne una, vel unietur ambo in uno carnali opere, ut erunt duo in carne una prius gignenda, non sed ex sanguine uno, sed ex sanguinibus coeuntibus [?] puerili caro, ut licet sint persone due, erunt in coniugio una caro, quia neutri [?] parere licet sine altero.

De statu ante peccatum.

Erat autem uterque nudus, nec erubescebant, nichil putabant velandum, quia non senserant [?] rebellionem. Sic non erubescimus si vis [?] videre oculos et manus et pedes nostros, inordinatos [?] in nobis motus, ipsum facit pudenda. Sic et pueri si videant pudenda eorum, non erubescunt,

quia naturalis carnis motus erubescibilem nondum senserunt, quia est pudenda verecundie [?], quia inordinatus, quia sua potestate non fit, sed motu. Quia plus gravi [?] sanitas non cui excusandi [?] super a peccato imbre [?] carnis; sed ut [?] legis naturalis et scientiam eiusdem [?] cognoscendo ad gignendum [?] [illegible] dum videri nollet, quidam sed vult esse deum precepisse utrique de abstinentia potius [?] levem [?] preoccupatam sit.

De suggestione demonis.

Serpens erat callidior cunctis animantibus terre. Et illud incidenter, quia plerique erant demones. Lucifer enim deiectus a paradiso spiritualis invidens homini, quod esset in paradiso corporeo, sciens si faceret eum transgredi, quod ille eiceretur, timens se deprehendi a viro, mulierem minus providam et certam in [?] cum flecti aggressus est, et hoc per serpentem, quia tunc serpens erectus erat, ut [?] sed quod in maledictione prostratus est. Et adhuc ut tradunt physici, erectus incedit. Elegit etiam quoddam genus serpentis, ut ait beda, virgineum vultum habens, quia similia similibus applaudunt, et movit ad loquendum linguam eius tamquam [?] nescientis, sicut per fanaticos [?] et inergumenos loquitur nescientes, et ait:

Cur precepit vobis deus ut non comederetis de omni ligno paradisi? Quasi: ut comederetis de ligno, sed non de omni. Dixit [?] ut ex responsione occasionem inveniat dicendi ad quod venerat. Et sic factum est. Cumque quasi dubitando dixit mulier: ne forte moriamur, quia dubitans ad utrumlibet [?] paratum de facili flectitur. Dixit autem de imperatione: nequaquam moriemini; immo novit [?] vos simulare ei in scientia, et sciens quod cum comederetis ex ligno hoc, eritis sicut dii, scientes bonum et malum. Quasi [?] in hoc prohibuit, et clam invidit vobis similari deo, ac rejiceret [?].

De esu pomi et statu post peccatum.

Vidit ergo mulier pulchrum esse lignum, esse pulchrum visu, id est visu [?], et ex odore ut tactu notavit quod ad vescendum suave. Comedit, deditque viro suo, forte promonens [?] ubi persuasionibus, quibus seducta est, legis latore. Viritatis [?] eum, quia et ei facile acquievit, quia cum crederet prius mulierem statim morituram ut [illegible] dominus, et vidisset non fuisse mortuam, credidit hoc a domino estimavit [?] dictum ad terrorem, et comedit. Et aperti sunt oculi eorum, id est visu tale quod prepositum [?] quod non ante discoverentiam [?], sed videntes ut non de oculis corporis intelligendum est; cum dictum sit videre mulier lignum et cetera. Non enim accesserant ad lignum quasi palpones [?], sed oculos eorum dixit concupiscentiam et cognitionem eius. Sentiebat in eis tales motus concupiscentie, sed repulsi et clausi, ut in pueris usque ad pubertatem, et tamquam rivuli tunc aperti sunt, et ceperunt moveri et diffundi, quos cum prius in se esse non sensissent, tunc experti sunt et cognoverunt eos; et sic inobedientes fuerunt suo superiori. Sic et nobis ceperunt moveri contra suis superioribus, id est rationem, et primi motus concupiscentie mortis [?], cum [?] totum sensuerit in genitalibus, et sua contra se moveri indecenter erubuerunt. Unde et illa pudenda dicta sunt, cetera quidem nobis ad nutum hominis stant, aut moventur, sed pudenda non, quia ubi hec est pena peccatis [?] et inobedientia nobis, quasi signum inobedientie parentum scriptum est in pena. Et cognoverunt se nudos, id est discordantia pudenda. Tamen iosephus tradit scientiam cognoscendi se nudos et intelligendi confusionem suam habuisse ex esu ligni, quasi hinc essent [illegible] humani deus. Illa namque planta acuminis erat et intellectus.

De mora

Tunc fecerunt sibi perizomata, id est [lectione sapienciam viri et mulieris]. Succinctoria, quia braccas [?] vel campestria, id est a campo [?]. Sic [illegible] de foliis ficus, quia de succo eorum si tetigerit [?] caro hominis fit immunda. Statim sentit pruriginem, ut quia per hoc ostensum sit, quia pruriginem

voluptatis iam in carne senserant. hinc quidam dicunt, sicut fuit illa arborem physicam. Et audierunt vocem domini deambulantis, ut scilicet ipso suo motu iam videretur eos arguere, quia non steterant in praecepto. loquebatur autem per subiectam creaturam eis. Et absconderunt se a facie dei in medio ligni paradisi. Vocavitque dominus Adam, scilicet cui dederat praeceptum, et increpando non ignorando ait: Adam ubi es? quasi vide in qua miseria es. Qui ait: abscondi me quia nudus eram. Stulta responsio, quasi displiceret nudus quem talem fecerat. Et ait dominus: Quis tibi indicavit, nisi quia de ligno comedisti? Sed non humiliter confessus, sed peccatum in uxorem retorsit, et in ipsum datorem mulieris ait: Mulier quam dedisti mihi sociam dedit mihi de ligno et comedi. Et ad mulierem ait: Quare hoc fecisti? Nec ipsa se excusavit, sed obliquavit peccatum in serpentem, tacite et in auctorem serpentis. Serpens autem non interrogatur, quia per se hoc non fecerat, sed diabolus per eum. Et maledicens eis incepit a serpente ordine suavis, et congruis maledictionibus. Serpens enim et prius et plus peccaverat, quia in tribus. Mulier secundo et minus, sed plus viro, quia in duobus. Vir postremo et minus, quia in uno. Serpens invidit, mentitus est, decepit. Huic ergo redditur triplex maledictio. Quia invidit hominis excellentiae, dictum est ei: Super pectus tuum gradieris. Quia mentitus est [illegible] punitur etiam in ore: terram comedes omnibus diebus vitae tuae. Immo abstulit ei vocem, et posuit ei venenum in ore. Quia decepit, accepit hic: Inimicitias ponam inter te et mulierem. Hinc est timor quo Eva perterrita. Ipsa conteret caput tuum, quod tale [illegible] serpens, quia sedem [illegible], et tu insidiaberis calcaneo illius. Magister. Et sicut illa contrarietas est inter equos et grifes, lupos et canes, sic inter hominem et serpentem. Sicut et serpentis venenum hominem, sic sputum hominis ieiuni perimit serpentem. Et quia adhuc nudi erant, serpens timet hominem nudum, et fugit, in vestitum insilit. In duobus peccavit mulier: superbivit et vetitum comedit. Quia superbivit, humiliavit eam deus sub viri potestate, eius violentiae, et in [illegible] se affligat in defloratione. Nec quod subdita in eo est conditione et amore, cum prius subiecta fuerat amore. Et quia in fructu peccaverat, fructu suo punita est. Unde dictum est: In dolore paries. Quod dictum est in dolore, ei maledictio est. Sed [illegible] maledicta ut est sterilis. Et in puniendo non est oblitus misericordiae deus. Quod et in aliis maledictionibus hominum notandum est. Adam quia in solo esu peccavit, in labore quaerendi sibi victum punitus est sic: Maledicta terra in opere tuo, scilicet pro opere tuo, id est pro peccato. Quae terra erat, ut terra quae bonos prius et uberes fructus sponte dabat, [illegible] hominis labore, quibusdam fructibus spinas et tribulos addidit. Et comedes herbas terrae, quia [illegible] terrae autem maledictae, quia de fructu [illegible] non aquis. In quod dicitur comedet [illegible] legisse comedi de terra [illegible] maledictum non fuerat de agno paschali per praeceptum legis. Addidit etiam de labore: In sudore vultus tui vesceris pane tuo, donec in terram revertaris, id est donec moriaris, quia terra es et in terram ibis. Pulvis dictum est [illegible] in eodem statu stetisset, donec [illegible]

in melius si vellet, vel de miseria in miseriam, ubi [illegible] fluentes aquae, et tunc Adam plangens miseriam, scilicet mortalis, vocavit uxorem suam Evam, id est vita. **De eiectione hominis de paradiso** Fecit quoque deus Adae et uxori eius tunicas pelliceas, id est de pellibus mortuorum animalium, ut signum suae mortalitatis secum ferrent. Et ait: Ecce Adam factus est quasi unus ex nobis. Ironia est, quasi voluit esse ut deus. Sed evidentius [illegible] non est vox dei insultantis, sed vox increpantis [illegible] congruit, et est vox [illegible] ut est vox dei ad angelos, et est vox plangentis, quasi pater qui filio [illegible] ait: ecce quasi unus ex nobis, si stetisset. Nunc ergo ne forte mittat manum et sumat de ligno vitae et comedat et vivat in aeternum. Aposiopesis est, quasi videte ut caveatur ut eiciatur. Eiecit eum dominus deus de paradiso, et poenam [illegible] addidit. Sed quia poenam quam dederat [illegible] ut veniens de eo appareat [illegible] ut mederi [illegible] in miseria [illegible] de ligno vitae diuturnitatem (?) vivendi [illegible] nisi diuturnitatem vitae [illegible] peccatum per esum ligni illius [illegible] adhuc sunt quaedam insulae [illegible] in quibus [illegible] sicut lanugo [illegible] arborum [illegible] in [illegible] et Alexander [illegible] de sacerdotibus arborum solis et lunae, quod esu pomorum longissimam agunt vitam. Et sic eiecit eum dominus de paradiso voluptatis, ut operaretur terram de qua sumptus est. [illegible] in agrum [illegible]

Quod dictum est: ne vivat in aeternum, ad opprobrium hominis dictum est, quasi dicat: et comedat. Sed opprobrium ut vivat in aeternum ut creditum [illegible] quidam tradunt eos fuisse in paradiso [illegible] horas.

Eiectionem primorum parentum repraesentat ecclesia in capite ieiunii, cum eicit ex se paenitentes. [illegible] dat in signum tunicas pelliceas, sub huius cilicia [illegible] in memoriam maledictionis eorum. Candelas ferunt, quia per opera quae perpetrant manu ad poenam [illegible]. Apposita est ignea rumphea a paradiso [illegible] ad alia [illegible] et claudunt [illegible] ut signum aditus paradisi [illegible] non ad vitam, sed sicut terram comedit [illegible] maledicta terra in opere tuo. Nemo dicat Eva, quia nondum imposita erat nomen eius.

[illegible] Cain Abel fratrem suum interfecit. [illegible] Adam et Eva sepulti sunt in spelunca duplici [illegible] paradisum [illegible] ut angelus [illegible] diabolum, ignis [illegible] et ministerio angelorum positus igneus [illegible] paradisi ingressu, quia non gladium non [illegible] ubique [illegible] quia pena sunt homines in utraque parte sui [illegible] ut deo [illegible] apertus [illegible] sicut deus [illegible] sunt ad tempus [illegible] Helia et Enoch [illegible] non [illegible] in mente [illegible] si quis [illegible] ignis ille [illegible] quod [illegible] ignis est sicut in vita beati Nicholai legitur [illegible] non [illegible] adulteria [illegible] et unitur spiritui [illegible] quaeritur [illegible] homini [illegible] ut [illegible] lapsurum et de multis in hunc modum [illegible] ad [illegible] quia sic voluit. Si quis [illegible] insipida est [illegible] voluntas divina cum ipsa sit summa [illegible]. **De generationibus Adae**

Adam cognovit uxorem suam, sed non in paradiso, quia [illegible]

et abiectus. Vir tamen legis latae genuisse Adam filios triginta et filias triginta, praeter Cain et Abel et Seth. Josephus: plures filios et filias. Sed Methodius martyr orauit dominum et reuelatum est ei a spiritu de principio et fine mundi, quae et orauit et scripsit licet simpliciter. Religiosi dicunt. Quod autem gigneret est sub limite de paradiso, et anno vitae Adae quinto decimo natus est Cain et soror eius Chalmana. Et si ut factus est Adam, quidam in aetate triginta annorum, cum fuit unius diei et anni, et post duos annos tum et de cetero. Et post annum Cain, qui interpretatur possessio, post alios quindecim annos natus est ei Abel et soror eius Delbora. Anno vitae Adam centesimo trigesimo Cain occidit Abel et luxerunt eum Adam et Eva centum annis. Anno natus est ei Seth, trigesimo anno primae chiliadis, id est primae centuriae, anno ducentesimo trigesimo. In chronica Methodii scilicet post triginta annos Adae et uocat Seth unam chiliadem, et Josephus in libro sexaginta: quod dixit Adam centum triginta annos cum genuit Seth. Sed cum in textu est centum triginta. Sed redeamus ad seriem generationis. Concepit Eva et peperit Cain, quod interpretatur possessio. Rursus concepit et peperit Abel, quod sonat luctus. Sibi imponi nomen, cum ipsum nasci dixit, timens eum fore quasi luctum prophetarum, quod de ipso erat futurum. Tamen Josephus interpretatur nihil hic. Quia ut uiri erant simul super terram. Abel fuit pastor, et Chain agricola. Cum esset malignissimus ut auaritiae consuleret, sibi terram primus incoluit.

Locus in quo luxerunt dicitur uallis lacrimarum iuxta Hebron.

De oblationibus fratrum

Post dies multos obtulerunt deo munera. Chain de frugibus, Abel vero obtulit lac et primogenita agnorum. Et quia dicitur: de adipibus eorum, id est de pinguioribus gregis, et obtulit. Credit Adam in spiritu docuisse filios ita offerre decimas deo et primitias. Et respexit deus ad Abel et ad munera eius; ad Chain uero et ad munera eius non respexit. Ecce placuit deo Abel, et propter hoc placuit oblatio eius. Quomodo autem sciuit? Alia translatio theodotionis: inflammauit deus super Abel et super munera eius. Ignis enim de celo oblationem eius incendit, ut legitur Helie factum in Carmelo et in Leuitico sub Moyse. Munera uero Chain ex auaritia hominis nata deo non placuerunt. Iratus est Chain et concidit uultus eius prae uerecundia, minorem se plane uidens. Inquit autem dominus Chain: Quare iratus es? Nonne si bene egeris, recipies? Primum, scilicet autem, ut pro recipies posuit Theodotion: acceptabile erit munus tuum. Sin autem male, statim peccatum in foribus aderit, id est, presto, et in uoluntate, prius quam ingressus est opus. Sed tibi quoque liber est arbitrium. Sub te erit in potestate tua erit appetitus eius, et dominaberis illius si uolueris. Alia translatio habet: Quod generatur? Tu ipse si recte offeras et recte non diuidas, peccasti. Quiesce, ad te conuersio eius, et tu dominaberis. Recte obtulerat, quia deo, non recte diuiserat, quia se cetera deo creaturas, quia se ipsum qui erat melior obsequio obtulit diabolo, ut non recte diuisit, quia meliora sibi retinuit, spiritualia scilicet, et carnalia et corporalia sed uilia deo obtulit.

De morte Abel

Et uidens se Cain fratri suo, dixit ad eum: Egrediamur foras in campum, ut tollerentur omnes de medio. Ecce hic superflue in Samaritanorum libro et in aliis reperitur. Et ut legitur quod dixit ad eum, sed inclusum est quod dixit ei uilla domini inceptis. Et surrexit tunc aduersus Abel et interfecit eum. Et ait dominus ad eum: Ubi est Abel frater tuus? Qui respondit: nescio. Num custos fratris mei sum ego? Sed in quaerendo inspexit fratricidium. Quod cum uellet occultare fratri, dixit deus: Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra, id est notum est quod fecisti, quia effusio sanguinis hic indicat, non eget accusatore, quod in euidenti est. Ita est quod in eo est: quorumdam mos est, et si nemo accuset, pro sanguine effusionem suspensum in celum, quia in sacro loco sanguis clamat. Quod si negauerunt iudicio dei comprehenduntur. Nunc igitur maledictus eris super terram, uagus et profugus. Chain impius lectorum quod non adam, quia sciens ubi pena prima prouaricationis fratricidium addidit. Timens igitur Chain, ne ut belue eum deuorarent, si egrederetur ab hominibus, ut si maneret cum eis, pro peccato suo occiderent eum, desperans se et desperans ait: Maior est iniquitas mea quam ut ueniam merear. Omnis qui inuenerit me occidet me. Ex timore hoc dixit, ut optando dixit, quasi irata.

Maior est iniquitas mea quam ut ueniam merear. Vel est: Maior est iniquitas mea omni uenia.

Occidat me. Dixitque ei dominus: Nequaquam ita fiet. Non cito scilicet morieris. Sed omnis qui occiderit Chain, supplicio liberabit eum a labore et miseria, et tunc adde impletione septuplum punietur, id est punitio sit de eo duratura in pena usque ad septimum Lamech, quod gloriatur in Lamech: septuagies septies. Omnis qui occiderit Chain, septuplum, credunt quidam pena eius duratura usque ad septimam generationem, quia septem peccata commisit. Non recte diuisit, fratri inuidit, dolose egit, uocans in agrum, occidit, proterue negauit, desperauit, penitentiam dampnatus non egit. Et qui occiderit Chain, septuplum punietur, id est pluribus ipse Chain prohibet homicidium quam nodum factum Sitan Chain. Et posuit deus signum in Chain, tremorem capitis, ut sic sciretur a deo punitus, et exosus et indignus misericordia, ut si interficiar. Tunc egressus a facie domini, habitauit ad plagam orientalem Eden, id est deliciarum, scilicet cum in delicias. Sed ut Chain terram deliciarum iste ait, et multorum pagus terra cum uxore sua Chalmana collocatus est in loco qui uocatur Nudipares, in quo ei et filii nati sunt. Josephus uero dicit non est terra uocata ut uult quia nomen posuit. Sed habitauit in terra Nod, id est instabilis, et uagus, quod sonat Nod, et de Chain Nod.

Refectorem et ipsum Cain scilicet inter homines, et rebus dedicando sanguinarios se ipsos perpetue cum crudelis et interfectores ex tribu ista et illa et illi in eodem spiritu extinxerunt.

De generationibus Caym

Cognouit Chain uxorem suam, que peperit ei Enoch, et fecit ciuitatem, et dixit eam ex nomine filii sui Enoch. Hinc patet quod iam multi homines erant, et filii dicunt eum genito qui conuocauit Chain ad urbem, quam auxilio eorum fecit, et ait Josephus: quia rapinis et uiolentia opes congregans suos ad latrocinia inuitabat, et simplicitatem uitae hominum ad mensuras et pondera inuento ne permutauit, et ad calliditatem et corruptionem perduxit. Terminos circa primus posuit, ciuitates muniuit, timens quos lesebat, ob securitatem suos in urbibus collegit. Porro Enoch genuit Irach, qui Mauiael, qui Mathusael, qui Lamech, qui septimus ab Adam, et pessimus qui primus bigamiam

in sacro loco

tinam introduxit. et sic adulterium factum est contra legem nature. et dei decretum.
In prima enim creatione unica unico facta est mulier. et deus per os ade
decreuerat. erunt duo in carne una. Accepit ergo duas uxores
adam et sellam. Genuit ergo ada iabel. qui adinuenit pastoralia pastorum
id est tentoria ad mutanda pascua. et greges ordinauit. et caracte-
ribus distinxit. Separauit quoque greges secundum genera. greges ouium a gre-
gibus caprarum. et secundum qualitatem ut unicolores a grege uarii colo-
ris. et secundum etatem ut anniculos a maturioribus. et conuenienti-
bus temporibus faciendas mixturas. Et nomen fratris eius iubal pater canen-
tium in cythara. et organo. non instrumentorum quidem que longe
post inuenta sunt. sed inuentor fuit musice id est consonantiarum.
ut labor pastoralis quasi in delicias uerteretur. et quia audierat adam
prophetasse de duobus iudiciis ne periret ars inuenta. scripsit
eam in duabus columpnis. in qualibet totam. una marmorea.
altera latericia. quarum altera non dilueretur diluuio. altera non solueretur in-
cendio. Sella genuit tubalcham qui ferrariam artem primus
inuenit. res bellicas decenter exercuit. sculpturas operum in
metallis in libidinem oculorum fabricauit. quo fabricante tubal
proportiones et consonantias — de quo dictum est. sono malleorum delectatus ex ponderibus eorum. que ex
eis nascuntur excogitauit. Quam inuentionem greci pythagore
Sic iubal ex sono malleorum consonantias. — attribuunt fabulose. Sic et ex opere fructicum excogitauit o-
pera in metallis. cum et fructices incendisset in pascuis.
uene metallorum fluxerunt in riuulos. et sublate lamine
figuras locorum in quibus iacuerant referebant. Soror uero tubal-
cham noema. que inuenit artem uarie texture. lamech
prole uel diuinas sapientie sciens. uidens chaim esse pene
subiacere. sibi uero dari maiorem penam predixit uxoribus suis.
quia occidi uirum in uulnus meum. et adolescentem in liuorem
meum. septuplum dabitur ultio de chaim. de lamech uero sep-
tuagies septies. lamech uero uir sagittarius diu uiuendo
caliginem oculorum incurrit. et habens adolescentem ducem
dum exerceret uenationem pro delectatione tantum et usu pellium. quia
non erat usus carnium ante diluuium. casu interfecit chaim
casualis — inter fruteta. estimans feram. quia ad indicium iuuenis
direxit sagittam interfecit. Iratus illi cum arcu ad mor-
tem uerberauit. Occidit ergo chaim in uulnere. adolescen-
tem in liuore uulneris. ut utrumque occidat in uulnus. et liuorem
suum id est in dampnationem suam. et ideo cum peccatum chaim punitum esset
septuplum ut dixi. suum punitum est septuagies septies id est
lxx et vii egressi de lamech in diluuio perierunt.
ut hi nullo maioritate pene tamen notat hebreus. coniuges
sue sepe male tractabant eum. quibus ipse sepe iratus dicebat
eis se penitus hic pro duplici homicidio quod egerit. cum terrebat
eas subdendo penam. q.d. cur me uultis interficere. Grauius
punietur qui me interficiet quam qui chaim. De seth et genitura.
Cognouit quoque adam adhuc uxorem suam. que peperit filium.
et uocauit eum seth. dicunt hebrei post mortem abel uouisse
se adam non ultra se uxorem cogniturum. sed deo iubente pro-

glin fregit uotum ut dei filii de eo nascerentur. tum ideo dicens quia abel
extincto. et chaim effugato. adam de paritate filiorum cogitabat.
et uehementer cum generationis amor angebat. hanc cogitationem propaga-
tionis potuit uocare seth. scilicet sequentium domini. quia uixit. dccc et mul-
tiplicauit. Et seth natus est filius. quem uocauit enos quod sonat homo.
uel uir. qui uixit et sanus. quia primus cepit inuocare nomen domini. Forte inue- ātipo
nit aliqua deprecatoria ad inuocandum deum. Legitur adam habuisse
Vel pluribus hebreorum arbitrantur quod ymagines xxx filios et totidem
ad honorem dei excogitauit et erexit filias preter chaim et abel.
ut forte ad excitandum pigritiam memorie dei effigiauit deum ut
in sua. Epylogus continens capitulum huiusque.
Hic est liber generationis ade. Recapitulat et texit de generatione ade ut integram
ordine genealogiam prosequatur. Vel quidem incipit ab adam
prima etate. alii a seth. quibus assentit methodius. quod ideo dicit quia
de abel nullus natus est. et generatio chaim tota periit in diluuio. Vixit
autem adam c. xxx annis. et genuit seth ad ymaginem et similitudinem
suam. Ipse ad ymaginem dei. reliqui ad ymaginem eius. quia fere
idem est. ut post mortem mortales. uel quia ut aiunt tenent. tales tenemus.
forte mos. c. annos luctus ade permisit. quia ut dixi lxx et me- ſancipo
thodius et iosephus. cc. xxx. annorum erat fuisse scribunt cum genuit
seth. Iste genuit enos. qui chainan. qui malaleel. qui iareth.
qui enoch. qui matusale. qui lamech. qui noe. Sicut ergo in generatione cha-
im vii fuit pessimus lamech. sic in generatione prolis seth. vii fuit
optimus enoch. et transtulit illum deus in paradisum uoluptatis ad tempus
ut in fine temporum cum helia conuertat corda patrum in filios. Iudi-
tum eum hic translatus attribuunt pro septenario quia sacrum est.
quia plures leguntur sanctiores eo. qui nullus translatus. In tantum
autem deum omnia sub septenario disposuisse quia in deo cum vii
celos esse. et cuique suum datum et vii terras quas ad firmamentum
monent uocat. de annis ma- Enoch quasdam litteras in-
tusale diuerse sunt opinio- uenit et quosdam libros scripsit
nes. secundum computationem lxx uixit an- sub quo adam mortuus est.
nos xiiii post diluuium. Sed non legitur fuisse in archa. nec translatus
ut enoch. Quidam dicunt quod mortuus fuit ante diluuium vii an-
nis. Ieronimus asserit quod eodem anno in quo fuit diluuium. quod et diligens com-
putatio annorum eius secundum genesim manifestat. Cum omnis in nullo annorum
uite eius conueniunt. quia uixit annis dcccc. lxix. tempore noe
fuit decimus ab adam. in quo prima etas terminata est. in quod ipse
in ea fuit. hic etatis annos lxx. ponunt. ii. cc. xl. iiii. Ieronimus non
plene. nec methodius. nec ipse tamen predictas scola disponit. nec ap-
ponit annos si supersint. et ideo non certum de nullo annorum tradidit.
Noe uero cum quingentorum De ...
esset annorum genuit sem. cham. et iaphet. Cum de di-
luuio premisit causam eius dicens. Cum cepissent homines multipli-
cari super terram. et uidentes filii dei id est filii seth religiosi. filias
hominum id est de stirpe caym. et uicti concupiscentia. acceperunt eas
uxores. et nati sunt inde gigantes. Nec mirum quod tunc fuerunt
erant hi. uixerunt sub noe et ante. et multi ut patet ante non deinde

natur. Josephus autem dicit quod usque ad vii. generationem boni permanserunt filii Seth, postea ad mala progressi sunt, recedentes a sollempnitatibus patrum, et ob hoc se deus irritabat. Nam multi angeli dei cum mulieribus coeuntes iniuriosos filios genuerunt, qui propter confidentiam fortitudinis gigantes a grecis dicti sunt. Methodius causam diluvii hominum scilicet peccati diffusionem exprimit. Quingentesimo anno prime chiliadis id est post primam chiliadem filii Chaim abutebantur uxoribus fratrum suorum nimiis fornicationibus. Anno septingentesimo mulieres in vesaniam verse supergresse viris abutebantur. Mortuo Adam Seth separavit cognationem suam a cognatione Chaim, que redierunt ad natale solum. Nam et pater vivens prohibuit ne miscerentur. Et habitavit Seth in quodam monte proximo paradiso, Chaim habitavit in campo ubi fratrem occidit. Quingentesimo anno secunde chiliadis exarserunt homines in alterutrum coeuntes. Septingentesimo anno secunde chiliadis filii Seth cupierunt filias Chaim, et orti sunt gigantes, et incepit tertia chiliades, in qua inundavit diluvium. Sed commentator Methodii potuit aliter dicere, ut incubi demones genuere gigantes a magnitudine corporum denominatos, sic dictos agros quod est terra. Sed et in magnitudini corporum respondebat immagnitudo scelerum. Post diluvium vero nati sunt alii gigantes in Hebron, et postea fuerunt in Thanis civitatem Egypti, a qua et Thaneos dicti sunt. De quorum stirpe fuit Enachim, cuius filii inhabitaverunt Hebron, de quibus unus est Golias et quidam alii. Iratus quasi de pravitate hominum dixit: Penitet me fecisse hominem, quasi diceret: Faciam quod solet facere homo penitens operis sui, delebo scilicet quod feci. Et est sensus: delebo hominem quem feci. Non scilicet permanebit spiritus meus in homine in eternum, quia caro est, quia non puniam eum eternaliter ut diabolum, quia fragilis est. Sed hic reddam quod meretur, et tamen priusquam disperdam eum dabo ei tempus penitudinis si voluerit. Erunt quasi dies illi ad penitendum scilicet c. xx. annorum. Illo iudicium est de spiritu hominis, sed de dei indignatione, non est tamen vite humane terminus. Post diluvium enim post diluvium invenimus homines amplius vixisse. Et dixit dominus ante annos xx. quam inciperet archa fieri, archa ut dicitur legitur centesimo anno, ut secundum Strabum centesimo anno dixit quod cepit archa fieri. Sed quia in malicia perseveraverunt, ante preteritum terminum scilicet centesimo anno deleti sunt. Tamen ipse dicit huius termini vite statutum hominum. Quia dicit: Tactus dolore cordis intrinsecus, forte ut ante quam quod homines latebat quantitas divine offense et ante posteros est scilicet humana passio, quam attribuit deo quod homines est.

Qui solum in nocte opprimunt mulieres. Hanc opinionem falsam reputat Augustinus.

Et hinc includitur quod voluit eos deus punire temporaliter ne punirentur eternaliter, licet non omnes non fragiles, qui generaliter singularitate peccantes voluit.

Noe vero erat perfectus in generationibus suis, quia non in comparatione perfectorum qui erant in patria, sed secundum modum generationis sue, scilicet terrene. Et dixit dominus ad Noe: Finis universe carnis venit coram me, preter eos qui in archam erunt salvandi. Disperdam eos cum terra, id est cum fertilitate terre. Traditur quod vigorem terre et fecunditatem longe inferiorem post diluvium. Unde esus carnium hominibus concessus est, cum ante fructibus terre uterentur. Fac tibi archam de lignis levigatis, id est politis ut quadratis. Que ligna bituminabis. Longitudinem ccc. cubitorum, latitudinem l., altitudinem xxx.

De archa.

Ad modum scilicet humani corporis, cuius longitudo sexies est maior latitudine et decies maior altitudine. Eius longitudo a planta usque ad verticem, latitudo a latere ad latus, altitudo a dorso ad ventrem. Quod tamen multa de corpore Christi dicuntur et ecclesia est voluntas, ut legitur in Ysidoro, quod humani corporis instar ostenditur, in quo Christus apparuit. Fuit ergo hec archa in fundamento quadrata, sed in forma alta pyramide.

Quod dicitur archa habuisse xxx. cubitos in altitudine, corporis eius includendi est a fundo usque ad tabulatum. Superius vero est opertorium, et non plus ascendisse ligna xxx. cubitorum, totam operire longitudinem et latitudinem.

Quasi agricole locutus est deus ut faciat navem instar archarum, scilicet ad cornu tendentis, et furare ab arca do quod undique clausa est.

te longior ab angulis in altum consurgens, donec in cubito summitas eius perficeretur. Bitumine linies intus et extra. Bitumen est quod est gluten fortissimum, quo ligna linita non dissolvuntur aliqua vi ut arte. Et non tantum bitumina non solum per ... inveniuntur in lacubus, unde supernatans colligitur in Siria. Inde est a terra estuans. Tria sunt in ea cenacula et tristega, id est distinctiones, quarum una a terra que dicitur alia ... bicamerata et tricamerata. Huius xv. cubitus ait Augustinus, et preter sentinam dicit fuisse. Dicitur super tabulatum sentine fuisse extra bicameratam. Una camerarum erat stercoraria, altera apothecaria. Et super hanc mansionem erat alia tricamerata. Laterales camere erant: una in mitium, alia mitium animalium, media hominum et avium. Et huius hostium in bicamerata et tricamerata ingrediebantur. Aliter habuit v. cubitus in altitudine sola. Disponit inferiorem quam sentinam stercorariam dicunt. Secundum super illam apothecariam ... mitium animalium et serpentium. Et in hac ungulata hostium posuit ... mitium. Super

mā; hominū 7 ciuiū. Jos[ephus] tn̄ dicit archam .iiii. cameras hūisse. sexta sexagenaria ut senaria nō includens. Sed in ea noe sexcentesimū. quē hebrei cholalima esse tradunt. q̄ in hebreo nomē sudariū. a simacho dimensio dicitur. Volunt cubitos arche geometricos esse. alioquin tanta corpora nō valeret. quia et cubitus geometricus .vi. vulgares vel ut quidā volūt cubitū pedem 7 dimidiū hēt. De ingressu in archam

Perfecta igitur archa dixit dominus ad noe. Ingrediens archā tu 7 filii tui. uxor tua 7 uxores filiorū tuorū. In his .viii. residuū est seminariū generis humani. 7 seorsum viros. seorsum mulieres notavit dominus. cū de ingressu loquitur. ac si diceret. tempus afflictionis vacandū est ab amplexibus mulierum. 7 ex cunctis animantibus. immundis animas binas duces in archam. i. combinata. i. masculum 7 feminam. de immundis 7 cunctis volatilibus. Sunt tamē qui duo paria sumunt de immundis. 7 .vii. de mundis. Immunda vocat ea moyses que tempore suo lex vocat immunda. Vel quia deo sunt immunda que in esum hominū nō erant apta. Vel dicit illa. ex illa adhuc ad edendū concessa. Volles quoque te rerū ex omnibus quia immunda possint. ut sunt ... quod ut ... De minutis animantibus ut immundis introducta sunt. ad hunc numerū dicit augustinus quod que nō generantur de coitu nō fuit necesse esse in archa. quedā sicut de pulvere vel pulices ut de humoribus ut corruptionibus nascuntur. quod autem generata introducta sunt cum adduntur. propter genus suum. ut in genere suo. Utrum 7 si ita mansuetis mandata sint aliqua. sunt que ... carnibus ... cogitationibus includi. dicit augustinus. posse esse pro carnes ... cum que carnibus vescuntur. sicut ... vesci possint. ... carnibus vescebantur ... homines. De ingressu in archam

Fecit ergo noe cuncta que dominus preceperat. Anno vitae eius dc. mense secundo. De ingressu noe in archam. cum omnibus que dicta sunt ingressus est noe in archam. et omnibus que ... nutu divino 7 angelorum ministerio adducta sunt. mense secundo. die .xvii. qui ab ebreis nysan dicitur. a latinis maius. a macedonibus dyon. Moyses autem in legalibus nysan. i. aprilem primū constituit. et iosephus. In civilibus tamen 7 alia gubernatione sola ... decreta ... Ad vitale ordinem ... servavit. dicit iosephus. quod ab adam usque ad hoc tempus fuerunt anni .ii. dc. lvi. quod in sacris libris cum integritate signatum est. De cataclismo

Ingresso noe rupti sunt fontes abissi. i. aque que sunt in visceribus terre. 7 cataracte celi. i. fenestre aperte sunt. i. nubes. cataracte proprie meatus nili sunt. cum nilus per .vii. hostia septem. ut locum eius quem tenta

dupla divisio absolutio. Quibus aque meatus inicialis 7 pluit super terrā .xl. diebus 7 .xl. noctibus. 7 elevata archa in sublime ferebatur. super omnes montes. quindecim aque alciores cubitis. volunt ut abluerent sordes aeris. usque quo ascenderant opera hominum. usque ad eundem locum ascendet ignis iudicii ob aeris purgationem. sed non videtur opera hominum tantum ascendere posse. cum olim per usque ad hoc quod aera ascendat. ut videtur super quem littere inscripte in pulvere per annum reperte sunt stetisse immobiles. Vel quia nimia aeris raritate non in aves vivere queunt. ut philosophi ascendentes absque spongiis plenis aque ascendere non potuerunt. quas naribus apponentes crassiorem aerem attrahebant. Sed sunt qui putant montem ad altitudinem aeris nō fuisse tantam quam ... ut fuisse in sublimibus sacrificantes ignem accendebant et vapor 7 favilla multum ascendere potuit. 7 aera maculare. In diluvio

Et cum intrasset noe clausit hostium deus. 7 invaluerunt aque nimis ... 7 mortua est omnis anima vivens super terram 7 obtinuerunt aque terras. i. exaltate .cl. diebus a terra. ab illa sed cum aque terras. ... post dies .cl. ceperunt aque minui. mense .vii. in qui .xxvii. die mensis requievit archa. super montes armenie. ubi arche reliquias usque nunc presentes ostendunt. Sed diluvium arche ut ait iosephus. meminerunt fratres 7 qui barbarorum historias conscripserunt. de quibus berosus caldeus sic ait. dicitur navis eius que in armeniam venit circa montem cardicum. adhuc aliqua pars esse 7 quandam bitumen ex ea tolli. quo maxime homines ad expiationem utuntur. Meminit eius ieronimus egyptius qui antiquitatem conscripsit. Manasses damascenus de eisdem sic ait. Est super nimiadam excelsus mons in armenia qui baris appellatur. in quo multos confugientes sermo est diluvium. et liberatos 7 quendam in archam. sunt devectum. 7 est. .x. mense prima die mensis apparuerunt cacumina montium. cumque transissent .xl. dies aperuit noe fenestram 7 emisit corvum qui nō revertebatur. donec siccarentur aque. ut inveniens supernatans cadaver in aquis est illectus eo. Vel iosephus ait. quod cuncta reperiens inundantia. reversus est ad noe. emisit quoque post eum columbam. que cum nō invenisset ubi requiesceret pes eius reversa est ad noe. Sed tunc cacumina montium iam erant nudata. sed terra nondum siccata. 7 sicut in palude resedere nō potuit. sicut nec in aqua. ut propter receptui locum. propter rursum ... post dies .vii. iterum emisit eum. que vespere rediens ad eum. ferens ramum olive virentem. post alios .vii. emisit eam. que nō est ultra reversa ad eum. Ergo dc. primo anno. primo mense. prima die mensis aperuit noe tectum arche. 7 vidit quod exsiccata esset superficies terre. Sed egrediendi expectavit dominum preceptum.

Mense secundo .xxvii. die mensis. De egressu noe ... xxvii

me maria gratia plena dominus tecum

me maria gratia plena

Dixit dominus ad noe. Egredere de archa tu et uxor tua et filii tui et uxores filiorum tuorum. Coniuncti iubentur generare qui disiuncti intraverant. ad si dicat: est tempus amplectendi. tempus [illegible] ut multiplicemini super terram. Egressa sunt et universa animantia. crescite et multiplicamini. Et egressus est noe cum universis que erant cum eo. Eadem die qua ingressus fuerat revoluto anno. Ingressus est autem xvii. luna mensis secundi. hoc alia habet translatio xxvii. et egressus est xxvii. luna eadem die. quia quota est luna hodie si xi addas tota erit eadem die revoluto anno. Si hodie prima eadem die in sequenti anno xii. Non moveat te quod dicit egressum xxvii. luna cum superius dictum sit xvii. potius hic est quia vespera xxvii. lune egressus sit iam veniente xxviii. Media si tempora quibus noe gerebatur sepe variantur. ut cum dominus crucifixus fuerit nunc dicitur vi. et v. quidam evangelista dicit hora iii. alius vi. vel potius secundum nonam vii. dierum. Si in una feria est luna xvii. revoluto anno in eadem tertia feria erit luna xxviii. quia quotiens dicitur pro una die defectus in martirologio. verbi gratia. kalende ianuarii sint in dominica et luna vii. revoluto anno in kalendis ianuarii erit luna xviii. sed kalende erunt secunda feria. Si die dominica ante kalendas erit luna xviii. et sic a dominica in dominicam revoluto non addimus lune nisi x. Sed a kalendis in kalendas xi.

Item quod alia dicantur dies secundum solem. alia secundum menses secundum lunam. namque dominica dies lune. dies martis et cetera. vel primus vel ii. et cetera. secundum solem. et menses dicuntur kalende. prime kalende. secunde kalende. primo idus. secundo idus. tertio idus.

Et edificavit noe altare domino. et de mundis cunctis volucribus obtulit holocausta. et odoratus est dominus odorem suavitatis. Egressi sunt ergo viii. et quia sunt vii. oblatio vii. sufficiens propagationi. Locum autem quo egressi sunt armenii egressorum vocant. Filii vero noe dixerunt thamnon. id est viii. pro numero egressorum. Ob hoc quod ut quidam tradunt noe fecit altare de viii. lapidibus.

post diluvium

Et odoratus est dominus odorem suavitatis et ait ad noe. Non ultra maledicam terre propter homines. quia proni sunt ad malum. Cunctis diebus terre sementis et messis. frigus et estus. nox et dies non requiescent. Fuerat nondum tunc plene distincta fuerant iiii. tempora. quia et nondum ad diluvium aque fuerant collecte in nubes. Et benedixit eis dominus dicens. Crescite et multiplicamini et terror vester sit super cuncta animantia terre. Hoc datum est eis in solacium. ne paucis hominibus a pluribus bestiis opprimi timerent. quasi olera virentia quod prius dedi in cibum. Sic trado vobis in cibum cuncta animantia. excepto quod carnem cum sanguine non comedatis. id est animalia suffocata. Et prohibuit eos deus homicidium facere. Et quia magis timebant ne dominus iterum aquis diluvii inundaret terram.

Sic eorum tamen cum diluvium. Sed post diluvium concessum est. et hoc primo.

[modo]

Et noe cordie evasit ne hic fieret diluvium. ut iosephus refert. pepigit eis quod ultra non fieret diluvium. et in signum federis hoc posuit archum suum in nubibus. et est signum duorum iudiciorum. per aquam preteriti ne timeatur. et futuri per ignem. ut expectetur. Ita enim quod duos habet colores. ceruleum qui aque est. et est circa quod preteriit. et in ferius. et igneum qui est inferior quia futurum est. Tradunt sancti quod xl

annis ante iudicium non videbitur archus. quod et naturaliter ostendet desiccationem aeris iam incipientem.

de ebrietate et maledictione cham

Cepit noe exercere terram et plantavit vineam. Lambruscas enim antea rapuit ad usus vinee transtulit. Bibensque vinum et ignorans vim eius inebriatus est et dormivit nudatus est in tabernaculo suo. Nudatus in femoribus secundum hebreos. sic libri de sacramentis. Sed cum cham pater chanaan vidisset nudatum ridens nunciavit hoc fratribus. Sed illi pallium imposuerunt in humeris et aversi retrogradientes verenda patris non viderunt.

Semiramis filia eius que primo invenit feminalia et usus erat.

Pendens post vertebram quod nudi incedebant homines feminalibus. Evigilans noe cum didicisset quod fecerat sibi filius minor. ait. Maledictus chanaan puer servus erit fratribus suis. Et quero quare cham minor filius dicitur cum esset medius natu. Potuit dici minor id est indignior. vel forte minor, sicut et de iaphet dicitur quod cum minor esset, prevenit tamen cham maiorem. Maledixit autem non filio sed filio filii. quia sciebat in spiritu filium ipsum non servum fratribus suis. Sed semen eius id est omnes qui de semine. Sed eos qui de chanaan. Porro quid patris sepe vindicatur in filios cum patre. et est sensus. Iste leditur de filio tuo. Sed non est de te. Et addidit. Benedictus dominus deus sem. sit chanaan servus eius. prophetia est quia perdidit in filiis sem. cum tamen non in uno die, propter tamen sit. Et ut dilatet deus iaphet et habitet in tabernaculis sem. sitque chanaan servus eius. et hoc prophetia. Gentes enim que de iaphet dilatate sunt in deum auctore et cultu deorum. [illegible] et postea inserte sunt oleastro olive. Et impleti sunt dies noe dcccl. annis et mortuus est. Dicit

autem iosephus quod nemo putet falsa que de antiquorum longevitate conscripta sunt. quia hii laudabiles et gloriosi vivebant que invenerant per diuturnitatem id est astronomiam et geometriam. Decebat ampliora vivendi spacia concedi eis. quia alias consistere non potuissent. Nam de vi. annis tot nati et circa eam magnus annus completur.

Sed magnus annus completur cum omnibus planetis ad loca sua redeunt. quod fit annis et paucioribus sicut xxx. Mundanus autem dicitur cum omnibus stellis ad prima loca redeunt. quod fit decies per xv. milia annorum.

Reddit moyses ad seriem.

de dispersione filiorum noe

Recapitulat genealogie noe dicens. Hee sunt generationes filiorum noe. Et incipit a iaphet minore ut ultimo loco ponat sem. Cuius successionem texere intendit. Veniunt autem ex eis lxxii. due generationes. xv. de iaphet. xxx. de cham. xxvii. de sem. Hii tres disseminati sunt in tribus partibus orbis. Secundum alcuinum sem asiam. cham affricam. iaphet europam. Sortitus est. ut exposuit dicens. Secundum iosephum filii iaphet tenuerunt septentrionalem regionem a tauro et amano montibus cilicie et sirie usque ad fluvium thanaim. In europa si usque ad gadira. Filii vero cham a provincia siria et amano et libano montibus cunctas terras obtinuerunt. quecumque ad mare sunt posite. appendentes et eas que usque ad occeanum sunt. et plures facientes ap

appellati sunt. Filii vero Sem usque ad orientem solis habitaverunt a
Siria ab Eufrate fluvio incipientes. Horum omnium quidam se
transtulerunt alias transmigrantes. His tamen addentes quod Chus dicitur
filius Cham, et filius Chus Nemproth, qui cepit primus potens esse
in terra et robustus venator hominum coram Domino, id est ex-
tinctor et oppressor amore dominandi, et cogebat homines adorare
ignem. Ab hoc crevit proverbium ad
dominandum de aliquo quod factus sit ex
malis: quasi Nemproth robustus vena-
tor coram Domino. Hic ut dicit Io-
sephus Methodius dicit hunc fuisse
de filiis Ionithi filii Sem. Est enim his-
toria incepto dominandi. Oportet agere de-
quidam filio Noe, de quo ita agit Meto-
dius dicens: Centesimo anno chiliadis
tertie natus est Noe filius in simi-
litudinem eius, et dixit eum Ionithum.
CCC anno dedit Noe donationes
filio suo Ionitho, et dimisit eum
in terram Ethan, et intravit eam
Ionithus usque ad mare quod dicitur Heli-
ochora, id est solis regio. Hic accepit a
Domino sapientiam, et invenit astrono-
miam, ad quem veniens Nemproth gi-
gas x. cubitorum eruditus est ab eo, et
accepit ab eo consilium in quibus regnare
cepisset. Ionithus iste futurorum
quedam previdit, et maxime de ortu IIII. regnorum
et occasu eorum per successionem. Quod et planetis prophetavit
Michael et predixit discipulo suo Nemroth quod primo regnaturi
erant de Cham, de quo Belus descendit. Postea de Sem, Me-
di et Perse et Greci. Postea de Iapheth Romani. A quo rediens Nem-
roth accensus amore dominandi sollicitavit genus suum
de Sem, ut imperaret aliis qui primogenitus sit. Qui noluerunt,
et ideo transivit ad Cham, qui adquievit, et regnavit inter eos
in Babylone. Et ergo dicitur esse de filiis Cham: cum nulla
sit quidem contra quod inter eos regnavit. Hic primus cepit
regnare iactans se super filios Sem. Suidas super filios
Iapheth. Narrat autem Philo in libro questionum super Ge-
nesim quod ex tribus filiis Noe adhuc ipso vivente sunt
nati xxiiii milia virorum et cetera, exceptis mulieribus et parvulis. Habue-
runt super se duces quos prodirent. De turre babel

Ost obitum vero Noe moventes pedes suos ab orien-
te convenerunt duces in unum campum Sennaar, et
timentes diluvium consilio Nemproth volentis regnare
ceperunt edificare turrim que pertingeret usque ad celos. Ha-
bentes lateres pro saxis et bitumen pro cemento. Descenditque
autem Dominus ut videret turrim, id est animadvertit ut puniret,
et ait ad angelos: Venite, confundamus linguam eorum
ut non intelligat unusquisque vocem proximi sui. In hac di-

visione vero non facta dicitur, quia voces hedum sunt apud omnes gentes.
Quidam dicunt moles et summas dedisse generibus diversis. De hac tur-
re dicit Iosephus quod latitudo erat in firmissima, ut prae eius
aspicientibus longitudo videretur minui. Dicunt vero ventos per angelos i. angeli
immittentes evertisse turrim et vocem propriam unicuique prestitisse.
Ipsam Babyloniam gentes vocari contigit. Babel
enim Hebrei confusionem appellant. De hac turre meminit Si-
billa dicens: Cum omnes homines unius vocis existerent, quidam turrem
edificaverunt excelsam tamquam per eam ascensuri in celum.
De campo vero Sennaar et regione Babylonis meminit etiam
Estieus dicens: Qui de sacerdotibus sunt egressi Iovis sacra sumentes, excepta
in Sennaar Babylonis venerunt. Divisi quoque sunt post hoc diversi
strate linguarum varietatem agnoscentes, apprehenderunt medi-
terranea sint et maritima. Hec predicta prout quod Moyses dicit
regina fuisse eos duos habuisse filios, Saba et Dodan. Iose-
phus vero dicit Saba et Iudam, quorum unus Egiptiacam gentem
Hesperiorum inhabitavit. Iudei cognomina sunt relicta. Quod autem sub-
ditur de terra Sennaar egressus est Assur: intelligendum est quod Nemroth
expulit eum vi a terra illa, et tunc extruxit civitatem Nini-
vem. Vel intelligendum non est de Assur filio Sem, qui invenit
purpuram et unguenta diversa, per quem a qua Chaldea et Assiria
dicta est, sed Assur, id est regnum Assyriorum. In eodem est quod Ninus sa-
gittas primus habuisse fertur. Est regnum equidem Babylonium ha-
buit, qui de semine Nemroth usque ad ceteram Chaldeam, et ad
ultimam extendit. Inventum vero oppressit Egiptios et Assirios.
Sed in diebus Sarug Belus Nemrothides rex Babylonis qui
fuit alter Belus rex gentium intravit Assiriam. Sed pater obiit,
et Ninus filius eius totam oppressit Assiriam,
et civitatem in qua caput regni erat urbem tunc dictam
amplificavit, et a suo nomine Ninive dixit. Inde est quod quidam
historie dicunt regnum Assiriorum cepisse ab antiquo Belo,
quod verum est quantum ad initium. Alii dicunt cepisse a Nino, quod
et verum est quantum ad regni amplificationem. Ninus vicit Cham,
qui adhuc vivebat, et regnabat in Bactria, et dicebatur
Zoroastes, inventor magice artis, qui et vii. liberales
artes in xiiii. columpnis scripsit, vii. eneis et vii. la-
tericiis contra utrumque diluvium. Ninus vero urbe eius combussit. Ab e-
o autem sunt idola sic. De ortu ydolatrie

Ortuo Belo Ninus in solacium doloris imaginem patris
sibi fecit, cui tantam exhibebat reverentiam, ut quibuslibet
reis qui ad eam confugissent parceret. Proinde homines de regno
eius divinos honores imagini eius ceperunt impendere. Hoc
exemplo plurimi caris suis mortuis imagines dedicaverunt.
Et sic ab idolo Beli cetera traxerunt originem. Sic et ab
eius nomine generale nomen idolorum. Sicut enim deus est Belus ab Assiriis,
sic et alie nationes secundum idioma lingue sue dixerunt:
alie Belphegor, alie Baal, alie Balaam, Imo et no-
mina specificaverunt: alie Belphegor, alie Belzebub
dixerunt. Sed tamen seriem genealogie Sem prosequamur.

Em centum annorum erat cum genuit De genere Sem

Chaldei ignem adorabant et ad idem alios co-
gebant. Facti contigui
vero alia idola. Sacer-
dotes vero Canopi hoc
audientes quod magnum idolum in ho-
nore Beli formaverunt,
coronam auream ap-
posuerunt vas fictile
ad modum corone per-
foratum plenum aqua
foraminibus cera ob-
turatis. Caldei ap-
posuerunt ignem et lique-
facta cera aqua deflu-
ens que erat in coro-
na extinxit et prevalu-
erunt idola contra
opinionem.

donum

Si iste fuit de filiis Cham

arphaxat biennio post diluvium. repugnare videtur hoc quod dicitur
esse. Quingentesimo anno noe est natus sem. et .c. annorum fuit
sem diluvii. quia post diluvium centenarius erat sem. et biennio
post .c. et duorum annorum. Sed mos est sacre scripture sepe minimas nu
merorum ponere particulas annuum vel supplementa tacere. post quam dicitur quod
sem .c. annorum erat et duorum. Sed duos tacuit scriptura. vel noe
cum genuit eum .d. et duorum annorum erat. vel duos annos de
crevit ad scriptores cum inundavit diluvium quod genuit
arphaxat. Iosephus. x. dicit sem filius arphaxat natus est post annum gene
rati diluvii. quod forte in uno tempore est. arphaxat genuit
sale. qui in lucem subdidit cainan. qui condidit salem qui
genuit heber. a quo hebrei dicti sunt secundum Iosephum. sed Augustinus dicit vero quod
non ut ab heber dicti sunt hebrei vel ab habraam. quasi habra
hei. heber genuit phalec. phalec. hebraice divisio eo quod
diebus eius per divisionem linguarum divise sunt gentes. et divisio
facta terrarum. Sed sicut iste precipue factum dicitur. quia in isto et filiis eius
remansit lingua antiqua. alii qui ab eo divisi sunt. phalec ge
nuit reu. vel ragau qui genuit sarug. qui nachor qui thare. thare cum esset
lxx annorum genuit habraam. nachor et aran. et est ordo preposterus
quia aran fuit primogenitus et habraam ultimus fuit. et forte non
genuit eos. ut esset lxx annorum. sed tunc cepit gignere eos et suis
temporibus eos genuit. In thare terminatur .x. etas. huius seculi
lxx annorum. quam lxx secundum methodium eliadem secundum hebraicam veritatem quam
notavit .ix.c. xc. ii. et ccc annos dicit Iosephus usque ad nativitatem thare.
Sed usque ad nativitatem habrae que secunda est etas. Porro aran genuit
loth. et iescham que et sarai. et melcham. et mortuus est ante patrem
suum in hur chaldeorum. et est non civitatis hur secundum Iosephum. et ubi hodie
sepultura eius ostenditur. habet hur ignem sonat. Et fabulantur
quod chaldei in ignem quem colebant parvulos precipitabant. ha
braam et aran. quia noluerunt ignem adorare. et aran in igne periit.
habraam dei auxilio liberatum dicitur. unde dicitur. Ego sum
qui eduxi te de hur igne chaldeorum. thare ergo odio huius rei
tam pro luctu aram. et natus fuit inimicos quos habebat
et ut ignem colere. statuit peregrinari. et dedit nachor mel
cham uxorem. habram vero sarai. et loth filium uxoris in filium
adoptavit. quia sarai sterilis erat. De egressu thare et suorum
Gressus est ergo thare cum illis. ut veniret in terram cha
naan. et venerunt usque ad charram mesopotamie civitatem
lxx. posuit chaam. quia hac aspiratum utrique
litteram litteram non potuit. ch. per utrumque aspiratum posuit
vel filius noe cham dicitur cham. Sed est et varie legitur. carra
vel chareb. vel charab. mesopotamia sita est a confluen
tibus aquis. et accessit medie et medium. potamos aqua. sive ad
lectam dicitur quod aquis ligata. et facti sunt dies thare .cc.v. an
norum et mortuus est in charran.

Dixit dominus ad abram. egredere de terra tua et de cognatione
tua et cetera. lxxv annorum erat abram cum egrederetur de charran.
Iosephus autem dicit quod chaldeam cum lxx annorum esset. domino in
bente. ut migraret in chananeam. Sed post mortem patris
abram erat annorum lxxv. patri quod dicit quod thare pluri

lxx annos habebat. cum genuit abram. et post mortem patris eius
habram .c. xlv annorum. Augustinus dicit per recapitulationem
hoc esse dictum. addiscit enim vivente patre esset annorum .c. xlv. et ha
bram lxxv. egressus est de charran. relinquens patrem et fratrem. et ut
tunc dominus dixit in mesopotamia dum secundum eum et dixit ille
egredere de terra tua et cetera. ut quia iam egressus erat. Sed autem verba
dei ad eum. habebant. et cetera. Vel egressus es corpore. egredere mente. Ieronimus
dicit verum esse hebreorum traditionem. quod annos thare lxx po
nit cum genuit habram. et mortuo patre egressus abram
de charran. domino et plus esse annorum tunc quam moyses dicit. Sed an
nos eius computavit ab illo tempore quo dei auxilio evasit ignem
chaldeorum ut ipsi tradunt. Et eatenus et quo gressus est divin
spernens idola chaldeorum. et dicit Iosephus. iam tendebat vita hominum
paulatim declinans usque ad moysen. in quo terminum vite
quasi statuens dominus confirmavit. c. et xx. annorum moyses mortuus est.
Tulit ergo abram sarai. De adventu abrahe in chanaan.
Et loth et animas quas fecerat in charran. vel animas quas adquisi
erat. et intravit terram chanaan. et venit ad sichem. quam
corrupte sichar sepe legimus. et ad vallem illustrem quam penta
polis dicebatur. secundum a .v. urbibus sodomorum quod modo mare salis
vel mortuum dicitur. quia nil in eo vivit. et nichil in eo mergi
potest. vel lacus asphaltis
id est bituminis. quod dicitur iudai
cum. vel salinarum vallis. quasi
Illunc dicitur mare diabo
lus. Sicut in ibi multo
potest et cetera.
multum aluminis ibi reperitur. Apparuit que ei dominus et dixit
ei. Semini tuo dabo terram hanc. Qui edificavit ibi
altare domino qui apparuerat ei. Unde eo sic Iosephus. ait. primus
presumpsit dominum dicere unum esse cunctorum factorem. et hominum
opinionem quam tunc de deo habebant
Chaldei ignem
et alii ydola cole
bant et secundum quod erant
ydolatre ita ha
bent. et cetera.
innovare et immutare studuit.
Sed quasi coniectabat per terre passiones.
et maris. et ea que contingunt circa so
lem et lunam et ex omnibus que circa ce
lum sic eveniunt. de quo meminit berosus dicens. post diluvi
um .x. generatione fuit apud chaldeos. vir in celestibus exper
tus. Inde transgrediens abram. tetendit tabernaculum inter
bethel et hai. et edificavit ibi altare domino et profectus
abram vadens ultra progrediens ad meridiem que iacet sub
tacet moyses. Sed Iosephus ait quod nomen eius usque nunc in da
masco uiam et usque nunc in civitate damascena habet in
gloria. et vicus ostenditur qui ab eo dicitur habitatio abram. Unde nicho
laus damascenus. abram regnavit in damasco veniens
advena. cum exercitu de terra que super babilonem dicitur chal
deorum hur. De descensu abre in egiptum.
Facta est autem fames magna in terra. et descendit abram in
egiptum. timens quia libidinem egiptiorum. ne eum propter sarai
interficerent. occidere. sororem suam dixit eam esse. et sublata est
mulier valde pulchra in domum pharaonis. abram vero bene usi
sunt egiptii propter eam. deus vero desiderium regis impedivit.
ne tangeret eam. egritudine et tumultu civium. Cum que per salu

de etate abre post mortem patris

notandum

cum a. h.

De

Et in illa etate genuit abraham.

Germinis dolentis de molestia sarai oppressione et uxoris fuit.

Videt alium ut est fuisse sedulus debebat ... glad... ab ... s. fuit ipsum et mulierem. ad h(oc) deb(et) dici q(uod) ... fuit sedulus s(ed) dedit uob(is) exemplum ut ceteris ... ad ... h(oc) ... i(n)... ... ignem ... ... diu ipse ... humana ... possit facere.

.IIII.

et regis sacrificantes sacerdotes per nomen dei. Hec accidisse significantur quod uxorem peregrini iniuriam inferre voluisset. Vocavitque pharao abram et dixit ei. Cur non indicasti quod uxor esset tua? ecce coniux tua accipe eam et vade. Et precepit rex viris ut deducerent eum. Erat autem dives valde in auro et argento, in servis et ancillis et iumentis. Astronomiam sane et arithmeticam de assiria sunt egiptii eruditi ab eo quas ignorabant. a quibus post pervenit ad grecos. Reversus est abram ad locum ubi fixerat tabernacula inter bethel et hai. Porro cum esset contentio cum loch inter pastores eorum, ne litigarent pro pascuis, obediente et concedente loch, et elevans oculos loch vidit regionem iordanis irriguam que et migravit in oppidis sodomorum. Abram vero descendit ad convallem mambre iuxta hebron, et habitavit ibi. et edificavit ibi altare domino. Hebron civitas est que cariatharbe dicitur, id est civitas .IIII. arbe et .IIII. cariath. Civitas ibi sepulti sunt adam magnus, habraam, ysaac, et iacob cum uxoribus suis. Mambre vero et aner et escol fratres erant, et confederati sunt abrae. a primogenito eorum vallis cognomen accepit. Habitavit autem abram iuxta ilicem vel terebintum cuius vestigia aperiuntur adhuc. quam ilex ibi ante iosue tempora erat. dicitur. habitavit abram ibi iuxta ilicem quam vocant ogygem, id est antiquam. ibi promisit ei deus quod omnem terram conspiceret ... IIII partes orbis daret ei et semini eius

De victoria Abrae

Factum est autem in illo tempore ut amraphel rex sennaar, id est babilonis, et ceteri. Iam enim processerat libido dominandi, quam in ceteris civitatibus regnum, et plurimi maiores aliis regibus servire bant, tandem omnes subdita erant monarcho assiriorum. Iam vero civitates sodomorum, sodoma et gomorra, adama, et seboim, bala, que et segor. v. reges habebant. has subiugaverat chodorlaomor rex elamitarum. et tributarias sibi fecerat, et xii annis servierunt ei in tributo, xiii nolunt que dare. xiiii vero anno, chodorlaomor assumens secum tres reges babilonis et ponti et gentium, collecto exercitu convenerunt in valle silvestrem in qua erant putei bituminis, que postea versa est in mare mortuum, et circa adiacentia loca depopulata sunt. et egressi sunt v. reges ut pugnarent adversus iiii. et victi et terga vertentes, et ceciderunt plurimi, et qui remanserant fugerunt ad montes. tulerunt autem victores omnem substantiam eorum et captivos, necnon et loch. et substantiam eius. et ecce unus qui evaserat, nuntiavit hic abram hebreo, id est transfluviali, quod de transeufraten venerat. qui numeravit expeditos vernaculos suos ccc. xviii et persecutus est eos usque dan. que est una de fontibus iordanis, et ab eo oppidum dan. Dan est quod nunc paneas dicitur. Alter fons ior dicitur, quibus in unum confluentibus iordanis

Arbor illa sedem usque ad tempus theodosii imperatoris durauit, et ex illa fuisse pistantur. et in ea que loci antiquitatem ... dicunt ... est. de qua ... secum ... tamen ... ... infundit.

dicitur. et irruit super eos nocte divisis sociis inter turmas. deinde venientes trucidavit inglorios, quia helenice pugnare non valentes effugerunt. et persecutus est eos usque hoba que est ad levam damasci. et reduxit loch, mulieres quoque et populum et omnem substantiam eorum. Occurrit que ei rex sodomorum ad locum qui dicitur regis vallis in via solime civitatis vel salem. que postea ierusalem dicta est. At vero melchisedech rex salem, obtulit ei panem et vinum quod exponens iosephus ait. contulit exercitui exenia. et multam habundantiam rerum opportunarum simul exhibuit, et super epulas benedixit deum, qui abrae subdiderat inimicos. Erat enim sacerdos dei altissimi. cui habraam decimas dedit ex omnibus spoliis, et iste primus decime leguntur date. primitie vero ab abel. et ait ad eum rex sodomorum. da mihi animas, cetera tolle tibi. et noluit abram minimum quid tollere, exceptis que comederunt iuvenes et partibus virorum qui venerant cum eo. Hunc melchisedech aiunt hebrei fuisse sem filium noe. et vixisse usque ad ysaac. et omnes primogenitos a noe usque aaron sacerdotes fuisse. qui in conviviis et in oblationibus patris benedictionem et habebant primogenita, de quibus postea ... ...

Iosephus in fine libri sui super ... cananeorum qui lingua patria iustus rex appellatus est. primus deo sacerdotium gessit. et fanum edificavit, et urbem que ierosolima dicitur, cum ante solima vocaretur. cananei post expulsis primis iudeorum iebusei in ea regnaverunt.

De Orsu Iubelei

Ob hac victoria tradunt iubileum initium habuisse per liberam remissionem captivorum. Iobel enim remissio vel initium. Inde iubileus remissionis vel initians. Ob hoc autem institutus est quinquagesimus quia tunc erat loch ut dicunt quidam L. annorum. vel tunc erat L. annus ex quo locutus erat dominus habrae in via. vel ex quo egressus erat de charram. vel habebat primus astrorum in quibus et se quosdam et occultam magice artis invenerunt. volvitur signum in eos inmense(?) aeris que sit ex elevatis vel depressis planetis. Sed usque ad L. annos ad integre videtur. et quod videt in alio volvit mutari in celo.

De sacrificio Abrahe

His ita transactis locutus est dominus ad habraam per visionem ... ... noli timere. Ego protector tuus sum, et merces tua magna nimis. Et dixit habraam. Quid dabis mihi? Ego vadam absque liberis, et damascus filius eliezer procuratoris mei, erit heres meus. quasi dicat. Quid mihi de promissione terre, cum desit heres? Ab hic damascha aiunt damaschum condidisse et denominasse, et ibi eum regnasse. Et dixit dominus ad eum. Non erit hic heres tuus, sed qui egredietur de utero tuo. Credidit habraam deo. et reputatum est ei ad iustitiam. et ex inspirato procedens. querit habraam signum. non timore sed ... non ex diffidentia. Sed spiritum et modum quando, et hinc magis mos inolevit videre signa quererent. et ait dominus. Sume mihi in tercio vaccam, et capram et arietem, quoque trinum. et turturem et columbam. quasi dicat. immolabis mihi hec. et ostendam tibi signum quod volueris.

... tibi habraam opera

tulit

habebat

Sodoma ... ... gomorra ... adama ... seboim ... segor ... ... reges ... ... pugnant ... ...

Ex vallis silvestris putei erant bituminis. Hec est processus que vallis est ... ... Hec silvestris ... fructuosa ... ... avaritie et cupiditatis ... signum ... ... quod est ... ... et ... ... capitulum.

Per vaccam huius ... per capram ... per arietem ... per columbam ... ... per turturem ... ... triplicem ... duplicem ... ... in loco ... ...

Exenia id est presentia ... ...

[illegible] unusquisque mouetur qui producit suo merito unguentum. quod ista oratio et flagelle [illegible] [illegible] cum olle [illegible] in igne [illegible] [illegible] ergo [illegible] sunt multe unde [illegible] tuum [illegible] multiplicando.

[illegible] hec tempore [illegible] [illegible] olla [illegible]

animalia: divisit per medium. et partes contra se utrimque posuit. Aves autem non divisit. et dum expectaret signum domini de acceptione immolandorum. descenderunt volucres super cadavera. et abigebat eas Habram. Cumque sol occubuisset. sopor irruit super Habram. et horror magnus quia finis fuit signi. et dictum est ad eum. Scito prenoscens quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua. et subicient eos servituti. sunt [illegible] et affligent quadringentis annis. tu autem ibis ad patres tuos. generatione autem quarta revertentur huc. quasi diceret. ne expectes te regnaturum in terra hac. tu et pueri tui morantes post quadringentos annos implebo promissionem meam. Et est intellectum quod tot annis fuerunt in Egypto. sed non tot in illa afflictione completum est. quod secundum Ysidorum ab illo tempore computantur quo illa habuit promissionem. Augustinus ab Isaac nato computat. quia dictum est semen tuum. et ab anno nativitatis Ysaac usque ad annum egressionis de Egypto inveniuntur quadringenti quinque anni. sed Scriptura subticet quinque. et legitur littera. semen tuum peregrinum erit quadringentis annis. quia in terra Chanaan fuit et Egypto peregrinum fuit semen eius habitantes ex promissione dei. Illud autem interpositum subicient eos et affligent non refertur ad quadringentos annos. quasi aliquando tunc in terra generatione quarta eos reduxit secundum tribum sacerdotalem intelligendum est. Levi enim genuit Caath. et Caath genuit Amram. et Amram genuit Aaron et Eleazar. Qui cum Aaron egressus est. et non dicas quattuor generationes sed successiones. [illegible] Quarum legis in genere quod a Iuda habet quinque generationes secundum regiam tribum est. Iudas enim genuit Phares. qui genuit Esron. qui genuit Aram. qui Aminadab. qui genuit Naason. qui cum patre egressus est. et facta est caligo. et apparuit ignis quasi clibanum transiliens inter divisiones illas. et consumens eas. Hoc signum et clibanos [illegible] diffinitur eis dominus [illegible] Egyptus ad eductionem populi de [illegible] eum noctivus.

De fuga Agar et ortu Hysmaelis

Sarai uxor Abram non habebat liberos. et dixit Habrahe. Ingredere ad ancillam meam Agar. si forte ex illa suscipiam filios. et ingressus est ad eam. Que cum concepisset. despexit dominam suam. et Habram dissimulabat. Et ait Sarai. Inique agis contra me. Iudicet deus inter me et te. Cui Habram. Ecce ancilla tua in manu tua. utere ea ut libet. Affligente eam Sarai. illa iniit fugam. nolens redire in patriam suam. quia egyptia erat. et invenit eam angelus domini. dum staret iuxta fontem in solitudine. iuxta puteum qui est in via in deserto Sur. cui dixit ad eam. Unde venis et quo vadis. et illa. A facie domine mee Sarai fugio. Cui angelus. Revertere ad dominam tuam. et humiliare sub eius manu. concepisti et paries filium. et vocabis nomen eius Hysmael. hic ferus erit homo. quod fit a deo. quod per terram est. manus eius contra omnes. et manus omnium contra eum. et e regione fratrum suorum figet tentoria. quod tamen non de ipso legitur. sed de filio eius creditur. vel de gente ipsius sic dictum est. quia Sarraceni vagi sedibus incertis gentes quibus desertum ex latere inhabitant. impugnant. et ab omnibus impugnantur. Sed ait scriptura [illegible] Methodius. quattuor fuisse [illegible] Hysmaelis. quos in filios iniquitatis vocat. sicut per re- de gente

sumpta tamen quorundam helios. Oreb. Zeb. Zebee. et Salmana. Isti sunt de solitudine qui filios Israel et iuncti per Gedeonem victi sunt in solitudinem. de qua egressi sunt. quod ut legitur in genesi. Iste erit ferus homo. hebraice phara. quod sonat onager. Hoc de eo dicitur. Methodius dicit onager et capreas a deserto. Hic et omnes bestias superiores ... ceteras et mansuetiores nullus capiet ab eo. dicit et de filiis Hysmaelis. quod a iuvenibus exibunt a deserto. et obtinebunt orbem terre per octo ebdomadas annorum. et vocabitur iter eorum via angustie. et primi illorum Hysmael vocavit dominus onagrum. in sanctis locis interficient sacerdotes. idem cum mulieribus dormient. ad sepulchra sanctorum religabunt iumenta. et hoc propter nequitiam christianorum qui tunc erunt. de quibus dicitur. In novissimis diebus erunt homines se ipsos amantes. et cetera. et tunc implebitur quod dictum est per Ezechielem. Fili hominis voca bestias agri. et exhortare illas dicens. Congregamini et venite. eo quod sacrificium magnum immolo vobis. manducate carnes fortium. et bibite sanguinem gigantum. Cumque locutus esset dominus cum Agar. profusa in turbine. et ipsa vidit posteriora dei. et ait. Vidi posteriora videntis me. et appellavit puteum viventis et videntis. quia vidit eum dominus. et quia reddidit vitam sitienti ostendendo puteum. ad hunc puteum Agar ostenditur inter Cades et Barath. Cum autem redisset. peperit filium. et vocavit eum Hysmaelem. Habram autem erat annorum octoginta sex cum natus est Hysmael.

Nota legitur in vita clementis quod Habraam alium filium habuit de Agar qui dictus est Eliodorus a quo per se dixerunt originem.

De precepto circumcisionis

Postquam Habram nonaginta novem annorum esset. apparuit ei dominus dicens. Multiplicabo semen tuum. et tu custodies pactum meum. hoc est. circumcidetur ex vobis omne masculinum. et cetera. Sed antequam pactum exponat. nomen eius mutavit dicens. Non vocaberis Abram. sed Abraham. quia Abram interpretatur pater excelsus. et addita est a. littera. et dictus est Habraham. quod Abraham. quod sonat pater multarum. et subauditur gentium. Hebrei tamen dicunt quod de nomine suo tetragrammaton. e. litteram addidit deus Habrahe. quod tamen sonat a. quod apud hebreos tamen est scribere. a. et sonare. e. et econverso. r. quoque superaddita est causa euphonie. et ex tempore circumcisionis mutatum est ei. ideo cum circumciduntur imponunt hebrei nomina. Voluit enim dominus quod quadam caractere populum suum ab aliis distinguere. Inde ergo circumcisionem. Circumcidetur ex vobis omne masculum. et circumcidetis carnem preputii vestri. Infans octo dierum circumcidetur. tam vernaculus quam empticius. et si cutis circumcisa non fuerit. peribit anima illa de populo suo. Quod cultello fiebat vel lapide. sed quod et preputium. et quod cultello lapideo circumcidebatur... Notandum quod quinque primo dictum est a suando. victores enim victos hostes quos ad urbem suabant. suos dixerunt. Verna dicitur vernaculus. vel vernula. qui natus est domi. Empticius qui in precio sive emptione est. Originarius qui et servus glebe. sive colonus. Dixit quoque dominus ad Habraham.

Circumcisio data est — exemplo obedientie. signo fidei. signaculo distinctionis. mistice. remedio. castigatio [illegible]

Nota de [illegible] nec cogitet [illegible] oculos necuideant vana. aures ne audiant detractiones et similia. os ne [illegible] occiosa. manus ne ad illicita extendat.

[illegible] est circumcisio in mente. lingua. corpore. quia sicut mortale vivere timor. dicit [illegible] per colligationem contritionem. per cordis compunctionem. per animi munitionem. dicit. non fidei anima munitur ex omni parte. tamen quod contra futura peccata per cautelam. recte contra preterita per penitentiam. [illegible] prosperitate contra superbiam. deicit solatio confidentie contra desperationem. adversis fortitudine contra pusillanimitatem. Consilium parcela contra diversitatem. sed contra occulta peccata. per generalem confessionem. contra manifesta peccata per specialem satisfactionem.

Non ultra vocabis uxorem tuam Sarai, sed Saram. Quia dum mutandum nomen Sarae sic scriptum est, cum prius per duo r scriberetur, modo per unum vel econtrario. Sed cum diceretur Sarai, i. princeps mea, et quasi unius generalis dicta est; Sara, i. princeps absolute, quasi omnium gentium princeps futura. Et attendendum quod quod videtur ad nos, i. littera subtracta et nulla addita, sed apud Hebraeos addita est a, et scribitur per e. Quidam dicunt quod Sarach Hebraice leprosa sonat, et mutaverunt eam primo leprosam vocatam. Et ait Deus: Ex illa dabo tibi filium, et vocabis nomen eius Ysaac. Cecidit Abraham in faciem, et risit prae gaudio, deum applaudendo. Putasne ut centenario nascetur filius, et Sara nonagenaria pariet? Et ait Deus: Sara pariet tibi filium, et vocabis nomen eius Ysaac, quod interpretatur risus, a risu scilicet patris. Ecce solo a Deo prius quam nascerentur, adhuc de duobus legitur, scilicet in veteri testamento de Samsone et Iosia, et secundum quosdam etiam de duobus in novo testamento, Ihesu et Iohanne. Et multiplicationem Hismaelis promisit ei Deus. Et cum finivit eos sermo Dei, circumcidit se Abraham et Hysmaelem, et omnem familiam suam sexus masculini. Habraham autem erat xcix annorum, et Hismael xiii.

Sepius autem v ponebant punctum sic latini. Illud autem punctum significabat a. Hoc non scribitur, quod vitio operatur a proferre, et ita proferendum, tamen non scribitur Sarae.

Nota quod de Samsone non Sarai pater in iudicum quod spiritu ... sic Samsonis. Ideo invenimus aliter nomen suum ... sic in Ysaia ... meo Cyro et cetera. Sed fuit sceptrum multis ... de quadam gente inventum ... aggregatis ... per Balaam qui prodivit in lucem.

XVIII. De tribus angelis qui Abrahae apparuerunt. *(rubric)* Capitulum ab altera.

Apparuit autem Dominus Abrahae in convalle Mambre. Cum qui elevasset oculos, vidit tres pueros, et occurrens, unum ex eis adoravit. Dicit Iosephus tres angelos in specie humana missos, ut unus nuntiaret Abrahae de filio suo, duo subverterent Sodomam. Eusebius vero dicit omnium prophetarum Abrahae verbum Dei cum in figura apparuisse humana, vocationem gentium pollicentem, et sic apparuit ei filius cum duobus. Sed ex multis legitur patribus apparuisse in subiecta creatura. Dicit quod duo angeli apparuerunt in designatione duorum testium, Moysi et Helie, quos ad primum fuerunt adventum Christi.

Iohis et helie

Quidam putant ... de incarnatione dixit Dominus ... corpus hominis est ... rem ... in celis pedes ... terram.

Fuerunt ergo Sodomitae, et rogavit Habraham ut diverterent ad eum, et paululum comedendo confortarentur. Qui cum sederunt, festinans Abraham, praecepit Sarae ut de tribus satis similae faceret panes subcinericios ... liberos ... de carne operi ... tres vidit et unum adoravit ... posuit coram eis. Verisimile est quod quos homines credidit, quibus exenia paravit, postea angelos dei esse cognovit. Ostenditur de eo quod subscribitur. Et dicitur in

Hunc ordinem videtur Augustinus approbare in glosa illa super hunc locum. Quod audito arguit Sara. Dicit prius putavit Abraham eos homines esse, sed in quibus deus loquitur, cum signa divinae maiestatis in eis appareret. Ideo prius in terram non eos sed in eis Deum adoravit. Postea ... signis vel fama divino instinctu quod angeli erant intelligens, ex habitu corpora humana paruerit eis ... masticando comedere sunt visi, sicut aqua calore ignis. Abraham stabat iuxta eos. Sara vero erat post hostium tabernaculi. Et dixit angelus: Revertens veniam ad te tempore isto, et eodem die revolvente anno, et habebit Sara filium. Quo audito risit Sara. Erant enim ambo senes, et desierant Sarae fieri muliebria, i. menstrua, quibus deficientibus deficit vis pariendi. Si alter quod invenis esset, non esset impossibile; ex sene et iuvene proles fit. Sed ambo erant provectae aetatis, adhuc et ipsa sterilis erat. Risit ergo quod dubitavit, dicens: Postquam consenui, et dominus meus vetulus est, voluptati operam dabo? Dixitque Dominus ad Habraham: Quare risit Sara? Numquid quicquam Deo est difficile? Negavit Sara se risisse perterrita. Ecce quod imitatores quidam ... dividi potuerit, quod corda novit.

De duobus angelis descendentibus. *(rubric)*

Cum surrexissent illi tres viri, direxerunt oculos contra Sodomam, et Habraham egrediebatur simul. Et dixit Dominus: Non potero celare Habrahe quae gesturus sum. Et ait ad illum: Clamor Sodomorum multiplicatus est et Gomorrae venit ad me. Peccatum cum clamore est culpa cum libertate, cum scilicet est palam et ad licentiam suam pervenit. Peccatum illorum fuit superbia vitae et habundantia panis, et ex his usque ad ignominabilem libidinem proruperunt. Et addidit: Descendam et videbo utrum clamorem qui venit ad me opere compleverint, an non, ut sciam. Omnia novit, sed in hoc nobis relinquit, a deo mala hominum non esse credenda quam probentur. Iam est quod videtur quod solum est in notitia ponitur, non quod vere deus est. Nemo te condempnavit, nec ego te condempnabo. Abraham vero memor Loth fratris sui, appropinquans ad Dominum ait: Numquid perdes iustum cum impio? Non est hoc tuum, qui iudicas omnem terram. Si fuerint l iusti, parces propter eos? Et ait Dominus: Dimittam omni propter eos. Et sic Habraham paulatim descendens ait: Si fuerint xlv, et sic xl, et sic xxx, et si xx, et si x. Et ait Dominus: Non delebo eos propter x. Abiit Dominus, non delebo eos, et non apparuit postquam cessavit loqui ei, et ille reversus est in locum suum. Venerunt ergo illi duo angeli qui fuerant cum Domino, vel alii secundum quosdam, Sodomam vespere. Sedente Loth in foribus civitatis, exspectante advenas hospitandos ad

vi novi angeli. de hiis

XIX

venerunt. Quos occurrens eis adoravit, precans ut diverterent in domum suam. Qui renuentes compulsi (valde) oppido ingressi sunt. Et illis fecit convivium. Coxit azima et comederunt. Viri autem civitatis a puero usque ad senem vallaverunt domum Loth, et dixerunt: Educ viros illos huc, ut cognoscamus eos. Et ait: Habeo duas filias que needum cognoverunt virum. Abutimini eis ut libet, tantum his viris nichil mali faciatis, quia ingressi sunt sub umbra culminis mei. Mos erat fidelium ab omni iniuria hospites suos defensare. Et hoc dixit perturbatus animo, vel considerans illud esse levius, ut faciat quis levius, ne ipse committat gravius. Nullo autem modo debet quis levius facere mortale, ne alius committat peius. At illi noluerunt, et vim faciebant vehementissime Loth. Et ecce angeli introduxerunt Loth, et clauserunt hostium, viros(que) percusserunt ~~cecitate~~,

ut non invenirent ostium. Hec aorasia que Latine audientia dicitur potest, qua fit ut videns non videat. Sed quia non est opus, qui percussi sunt querebant hostium quod erat coram eis, et decepti diu eum quesierunt in manibus. Fit hoc in quibusdam qui querunt quod in manu tenent.

Aorasia est, cum homo habet oculos apertos et non intendit quod magis facit, ut in contendentibus fit, et aliquid quod habet in manu aliquando querit, et non videt, et hec est aorasia.

Et dixerunt angeli ad Loth: Omnes tuos educ de urbe hac, delebimus enim locum istum. Et ingressus Loth ad generos suos ait: Surgite et egredimini, quia delebit Deus civitatem istam. Non est credendum, ut ait Iosephus, huius, quia duas alias filias a predictis virginibus Loth habuisse habitas(?) in civitate, que cum viris submerse sunt. Et generos vocat futuros, vel etiam iuxta Hebreos. Egressus est Loth ad sponsos, qui noluerunt egredi. Consuetudinem hanc urbis Loth eorum deridebant.

De subversione sodomorum

Manente dissimulante Loth, compulerunt apprehensum eum cum uxore sua et filiabus suis. Statuerunt angeli extra civitatem dicentes: Ne respicias retro, sed in monte te salvum fac. Qui ex perturbatione nondum plene credens Domino ait: Non possum in monte salvari, ne forte apprehendat me malum et moriar. Forte senex non credebat fugam laboris(?) me posse perferre. Sed est hic civitas parva, ad quam fugere sufficio, ut salver in ea. Et ait Dominus: Non subvertam urbem pro qua locutus es. Et ideo ex dicto parva vocata est, cum urbis sequentis prius [illegible] id est parva. Tradunt Hebrei hanc urbem primo dictam Balam, et postea Salisam, et in Scriptura vitulam consternantem. Et ideo tamen dicta est civitas palmarum. De monte absorpta sit post subversionem quinque aliarum civitatum. Ita civitas palme, quia dum fugeret Loth in ea pepercit ei Dominus. Sed, ut dicit Iosephus, Loth tamen eis conterritus est terre motu, egressus mansit in monte. Egresso igitur Loth de Sodomis, pluit

Dominus super civitates illas sulphur et ignem. Pluit Dominus a se ipso existens in terra, a se existente in celo, iudicans ad imparitatem. Pluit autem hoc, ut crimen [illegible] ostenderet. Sulphur fetorem, ignis ardorem libidinis significat. Ut sicut prius fecit in diluvio, sic et illi mensuram excedentes in eis qui nil peccabant, et universos subvertit, et parvulos pro peccatis parentum, in quo punitum est illud, ne diu viverent sequentes exempla patrum. Et est aliquod bonum etiam non esse electis gloriosis non esse, presertim pauperum non esse, cum reprobi esse non sit. Et respiciens uxor Loth versa est in statuam salis, quam Iosephus dicit se vidisse. Et terra illa regione versa est regio in lacum salis sterilem, quod dicitur mare mortuum. Nec pisces nec aves in eo vivunt, ut in aliis.

Bitumen non patitur, nec ulla sustinet vivum. Et bitumine illustratur. Et carnes vivas in profundum mergit. Siquid vivum quod arte immissum super gitur lucerna ardens supernatat, extincta mergitur. Mutat locus in gens glebas bituminis vomit. Et ideo lacus alphaltis vel alphandes dicitur. Dicitur et quod poma nata in arboribus circumpositis usque ad maturitatem colores habent, in vindemiam scilicet dantes, fumillas intus inveniens. Unde ait Iosephus: Fabula terre sodomitice fidem habere dicitur, et vallis salinarum fuerat; fortasse id est salis, ut lapides salis circa inveniuntur.

Lac hic videtur dicere Iordanem non manere sed illa volutione fuit illa, sed vita et in aquola: in quo quadraginta annis fuimus sed lucis illis. Dicit Iosephus quoniam prima eius lavante et gurgitina in eis iacta redierunt. Unde Vespasianus quosdam vinctis post tergum manibus iussit in altum proici, et omnes tamquam vi spiritus sursum repulsi desuper fluitabant.

De incestu Loth

Loth autem egressus de Segor mansit in monte in spelunca, et due filie eius cum eo. Dixerunt autem filie Loth, estimantes totum mundum destructum per ignem, et se superstites sicut tale ad sanandum esse in diebus Noe. Sed ad reparandum genus humanum servatas esse, supplentes cum patre et consilium inierunt, et patrem inebriatum mero et vigore vino mollientes, singule singulis noctibus subdiderunt, ab ignorante conceptum non repererunt. Sed cum desuper appingitur (vel oppugnatur) Hebreis, quod in Hebreo incredibile est; quia non est qui parturientem prius nesciente, ut dicitur nescisse filiam suam, putans fuisse uxorem suam. Dicitur ergo impositus in deflorationem vel conceptum. Ob hoc annotatur dicens se fuisse non genuisse. Peperit ergo maior filia filium, et vocavit eum Moab, pater Moabitarum. Minor peperit filium, et vocavit eum Amon, pater Amonitarum. Moab, ex patre; hoc nomen mater aperte publicavit incestum patris. Amon, filius populi mei, hoc quasi nominavit verecundius, quia filius est eiusdem de populo meo. Videtur. Filias posse excusari, quia crediderunt genus humanum defecisse, et pietate filiorum impetrande, incestus ex

incestu[m] facias. aut deflores. aut occidas.
[illegible]
[illegible]
[illegible]

clamavit. Sed h' p'tem nō concedit. | Sepulchrum hebreo ab he
s. infidelitas e' eā fuit mortalis. | bron deputatur a
Vel ideo n' ait scriptum: loth ingrediens | loth.
Segor. est. p'mitto q' angelo n' credidit se posse salvari in segor.
dein q' melior e' 7 sibi potius cum posui. De peregrinacione Abrahe

XX. Profectus Habraham de valle mambre in terram au
stralem 7 peregrinatus ē in geraris. inter cades. Unde fluxerunt
ad ǯdomis. 7 sur. loco sacris: huius saram. filiam patris sui simu
lans p timore. Quibus a abymelec rex gerare. 7 tulit
eam. in q' vir fortitudo illius mirandu notatur. q' nonagenaria
adhuc amari poterat. Sed in egritudine corpis rex. Ita volutate
ne eam tangeret. Ut ait iosephus. In sompnis cui h' cepit: q' pena nota
tur. h' q' sc. cepit de contulo cum uulua domus abymelech pro
sara. ne q' sc. sanguinem i domo ei' p'ingreret. medicus a desp
erati. Sopor(?)... audiui a dno. h' est p' uxoris peregrini in domo.
7 pr' ei n' redd' uiro uxorem. q' propheta erat. 7 ille orare
p eo 7 uixeret. Sermo singulis vocavit suos suos: uocavi 7 ha
brahā. 7 dixit ei. Quid fecisti nob': q' vidisti, ut h' faceres.
7 ait abraham. Cogitavi ne timor dei in h' loco esset. 7 in
terficerent me p uxore. alias a' vere soror mea ē. filia patris h'
distinguit. sim. l. patris. sed matris. q' ē me subaudi sē. ul' fi
lia patris mei. 7 n' matris mee. q' ē neptis mea. 7 cognata ex
parte patris. 7 sororis mei. 7 n' ex parte sororis. Unde alia trāsla
tio. Soror mea ē a patre suo 7 n' a matre. Sic et dicebantur cog
nati fratres. 7 cognate sorores. Sicut n' antiquitum fu
it uocabatur. q' saram eo sine filium loquendi. q' maiores
natu patris uocabant. minores filios. 7 q' dignitatem 7 maiore
affectu sibi est propinquos. fratres. q' h' uolueris: propinquos suos.
nullam dignitatem uocavi sororem. sc. post q' neptem. ut
dixit cum filia patris est. u' fi' cū uxor ē. sic et dns ē deus se lon
ginquos. placitum ē dns intercedere. cuius h' dixisse. 7 n' rela
tam fuit ubi dns: ut helisaus. celatu se nō cognoscebat.
Quicumque dns tharc mortua habbe 7 mortuo avi dixit
illa uxorem sui. 7 genuisse saram. Vel 7 h' de filia tharc 7
aram. 7 q' filia aram. 7 secundum sententia. q' solum masculum
reliquerit. Orans a abraham p eo 7 sanavit: 7 uxor 7 ancille
ei pepererunt. 7 dedit abymelech abrahe munera. 7 terram ad
habitandum adoptandum suam. Sare a dixit. Ecce dedi fr̄i tuo
p te mille argenteos. h' erit t' i uelamen oculorum tuorum omnibus
q' tecum s. u. i memoriam uerecundie. q' monitus erat. Josephus. ē.
Ve' aliud exponendo 7 i. q' despecta memoria te despecta. ut
elegans ē uenusto. h' erit in uelum. o. h'. ē comparatione fruitus.
.q. d. ait ē. 7 uicina fuit. 7 ideo ē. mi 7 me derep
ta. habes q' ē h' in exponitur sentencia q' magnus expensis
fecisse uidetur: magis a uiris. ut ad populum ostendens: ut tegas facie
aiu ne amens. De Ortu ysaac.

XXI. Visitavit dns saram, genuit q' 7 peperit filium. 7 circumcidit
abraham eum. viii. die. Qui sic 7 tunc diceret filios sui
circumcidunt. arabes u' sc. xiii. annos. q' eo ēt ysmael
est quem illi auctor dicebat sunt. 7 uocavit eum ysaac. i. risus.
q' ride fecit dns parentibus eius. i. gaudere in opprimatum. Crevit
pi. 7 tunc ablactatus ē 7 fecit pater grande conuiuium i die illa. q'
ea die accessit filius primo ad mensam patris. Cumque sicut iudei
dicunt ysmael 7 ysaac. maior ludebat minorem. 7 intelligitur
id i ludo persecutionem. q' sc. puer maior ut dicitur minorem
minorem. Ut ut hebrei tradunt. Cogebat eum: adorare imagines
ymagines quas fecit. Quod cum displicuisset matri: dixit ad habrahā.
Eice ancillam 7 filium eius. Dure h' accepit abraham. 7 dixitur
laborat. Et dixit ei dns. Audi uocem sare. Qui tollens panem 7
utrem aque: imposuit scapule agar. 7 tradidit ei puerum. Cumque
consumpta esset aqua in deserto 7 puer defecisset siti: abiecit mater puerum
sub arbore. 7 sedit procul quantum iacet arcus. ne uideret filium
morientem 7 fleuit. 7 exaudivit de uocem pueri. i. fletum
matris p puero 7 dixit angelus matri. Surge tolle puerum. 7 aper
uit de oculos ei' 7 uidit puteum. dedit q' puero bibere 7
implens utrem abiit. Creuit puer. 7 moratus ē in solitudine
pharan. 7 factus ē iuuenis sagittarius. 7 accepit ei mater uxorem de ter
ra egypti. De qua nati sunt ei. xii. filii principes tribuum.
q' appellati sunt oppida 7 pagi 7 tribus celebrantur. Habitauit... | famosiores fuerunt
eis per generationem. a q' pars arabie. q' ē ab eufrate usque ad
mare rubrum. nabathea dicitur. Cedar filio. a q' cedar q' ē
in deserto. Duma. Vi. a q' Duma regio. Thema. a q' nou.
ad theman. q' ē ad austrum. Cethma: ultimus. a q' cede
ma q' ē ad orientem. De puteo iuramenti

Eodem tempore uidens abymelech abraham multiplicatum:
timuit eum. 7 uenit ad eum cum phicol principe exercitus
sui. 7 ait. Iura mihi p dnm ne nocearis mihi 7 posteris me
is. Sed sic facies mihi ut ego misericordiam feci tibi. 7 dixit eos ha
braam ad puteum. quem olim dederat deus agar. quem fodat
habraham cum agar cecitam. Sed serui abymelech ab
stulerunt illum habrahe 7 fecerunt eum in solitudine. p
quibus adaquandis q' longe a mansione eius in solitudine pa
scebant. 7 restituit ei abymelec puteum. Sed in testimonium | abierunt fe...
q' ipse fodit puteum. 7 ablatum restitutum ei abymelec. de
dit regi ab. vii. agnas. 7 dixit puteum bersabee. i. puteum
vii. sabee et hebraice vii. sonat. 7 idem persitur
cum sibi. Vel 7 b'sabee dicitur puteus. i. puteum in
rarum. Sabee et hebraice iuramentum dicitur. Josephus tamen int'
pretatur bersabee fod puteum. a puteo u'. ex eo uniuersa
regio 7 dicta ē bersabee. plantauit q' habraham circa
puteum nemus 7 ibi i colonis multis diebus fuit. Unde | ·ē
et stephanus in actibus aplorum. q' nō accepit i hereditatem ne
spacium pedis. De ymmolacione ysaac

XXII. Postquam h' dns fuit 7 in b'sabee 7 ysaac ut dicit iosephus
xxv. annorum esset: dixit dns ei. Tolle filium tuum uni
genitum quem diligis ysaac. 7 uade in terram uisionis.
7 offeres eum ibi in holocaustum sup unum montium q' mo
straturo tibi. Tercia uisione dixit illa patrem. Uidere q' ē i

moriamus. quia et ipsa a longe, et de ea longe videtur. Terra ab ipsa
dicta visionis dicitur. In summitate vero montem videre mon-
tibus erat. Quidam dicunt montes Moria, quia ibi visurus deus habebat
ad immolandum filium. In hoc tradunt Hebrei templum postea factum, et al-
tare factum in loco in quo et Habraham altare fecit, et David an-
gelum reponentem gladium vidit in area Ornan Jebusei. Unde
dixit Ysaias: In novissimis diebus erit mons in vertice mon-
tium, ad eum fluent omnes gentes. De quo et dominus propter videris ne uno
laudaretur sed in omni loco, et in loco quem elegit. Est ergo Habraham
de nocte consurgens, nemini quod facturus erat indicans,
stravit asinum ducens secum duos iuvenes et filium. Et iter
fecit duobus diebus. Tertio die elevatis oculis vidit locum procul. Hic
Jerusalem enim civitatis quae distat cum est Hierusalem inter Bethel et Hay.
locus et mons iste distat a monte Moria per iter unius diei. Et cum
accepisset ligna et ignem, relictis inter iuvenibus cum asino, cum
filio solus ascendit. Cui filius: Ecce inquit ignis et ligna,
ubi est victima holocausti? Cui pater: Deus providebit sibi victimam.
Et struxit aram, et ligna disposuit, ignem adhibuit. Refert
autem Josephus talia patrem ad filium dixisse, quod sic ex voluntate dei
nasceretur, sic ex eius voluntate morte
erat ei egredi mirabili, quia deus eum iudicavit dignum, non
egritudine, non bello, non aliqua passione humana vitam finire, sed
cum orationibus et sacrificiis animam ipsius ad se vocare. Et quod suis
eum oculis implendas promissiones. Et Ysaac liberans ac
velle ad aram et mortem. De hoc alcuin dicit. In dubitanti
ei animo mactare filium volebat, laudandus in constantia
offerendi et in fide suscitandi filium. Accepto autem gladio
ut filium immolaret, clamavit ad eum angelus, ne extenderes
manum in puerum, nec cognovi quod timeas deum. Non ut Eum
gnovit prius sciebat deus, sed ut sciret quantum Abraham
timuit deum. Et vidit Abraham post tergum arietem inter vepres
herentem cornibus, quem obtulit pro filio. Hebreus habet in ligatura
sabec herentem cornibus, et est sabec genus ligature. Sed circa
ut eulibet deus sabec hircum erectum ad carpendas
frondes. Unde sic interpretatur sabec id est quasi hircum erectum.
Qui dicunt eum maiorem non novum creatum, sed alium ab
angelo allatum. Et vocavit nomen loci: Dominus videt. Et inde hodie
dicitur in proverbium: deus in monte videbit. In monte dominus vide-
bit, quasi sicut respexit Ysaac in monte, sic videat nos in
hac angustia. Diem autem liberationis Ysaac dicunt Hebrei primam
diem septembris, unde tunc sollempnizant et clangunt cor-
nibus in memoriam arietis. Et iuravit dominus per se ipsum de
semine multiplicando per Ysaac, et de terra danda semini
eius. Altera die rediit Abraham et nuntiatum est ei in Bersabee: Ecce
quia ecce Melcha genuisset Nachor fratri suo filios octo,
primogenitum Hus, de cuius stirpe descendit Job, unde scriptum est:
Vir erat in terra Hus nomine Job, et Buz fratrem eius, ex quo gente
Balaam, qui habetur dicitur in Job Heliu Buzites. Erant quoque
qui dicunt Job de gente Esau, quod ut in fine libri eius dicitur

procreavit

Melcha

Sarae meritis fuit et quoque ipse ipsorum tenuit; ab Esau nepote Abraham descendit, de quo
luna vel Roma; Rebeccam Nachor filios octo. De morte Sare
Redeunti autem Abraham ad vallem Mambre, et mortua est Sarra,
centum viginti septem annorum, et sepulta est in Ebron in spelunca du-
plici, quam emit Abraham, quadringentis siclis argenti ab Ephron Sup-
phereonibus, pro eo Ethei, id est filio terre. Erat autem spelunca duplex,
rupes scilicet ut arcificiali duas speluncas habens, quam emit Habraham
in sepulturam generi suo. In superiori sepeliebantur viri, in inferiori mu-
lieres. Tunc Adam et Eva iam ibidem sepulti erant. Quod petens
Abraham emendo, et ille vendendo. Sic et hodie de emptis a
gentibus et sacris cimiteriis, vel forte quia sepultura emitur vel precio
planctus. Josephus tamen dicit Ephron respondendo, et ideo vocatur mu-
tatio et pro Ephron effecit. De relegatione Eleazer in Mesopotamiam
Erat autem Abraham senex, et dixit ad Eliezer procuratorem
domus sue: Pone manum tuam sub femore meo, et iura michi per
deum celi et terre, quod non accipies filio meo Ysaac uxorem de fi-
liabus Chananeorum inter quos habito, sed ibis ad cognationem meam, et inde ac-
cipies ei uxorem. Si tamen ex illis noluerit aliqua tecum venire
sis immunis. Juravit ergo servus ponens manum sub femore
eius. Tradunt Hebrei quod in sanctificatione eius, id est in circumcisione, iuravit.
Sed quod dicit sub femore domini sui, iuravisse in semine Habrahe, id est
in Christo, qui ex se nasciturus sciebat. Unde dixit: Iura michi per deum
celi et terre. Et est quod autem sub femore manum poni voluit
tamquam carnem Christi, super omnes creaturam. Tulit ergo Eliezer decem
camelos, et abiit ex omnibus bonis domini sui portans secum,
magis quia terra nondum esset in terram ad quam ibat. Progressus est
in Mesopotamiam ad Charram urbem Nachor. Quidam volunt
tempore et labore, ut dicit Josephus, quod in hyeme in Meso-
potamia est lutum, propter difficultas in estate aque defectus, in sabulis
latentes. Fecit autem camelos accumbere iuxta puteum ante urbem,
in tempore vespere vel introductis. Cum ergo vespere egrederentur mu-
lieres ad hauriendam aquam, oravit dominum, ut inter illas inve-
niret uxorem domini sui, scilicet aliquam gratiam illi domino suo deberetur.
Et cognosceret, id est ut aliis negantibus aquam, que postulata ipsa preberet.
Et ecce Rebecca filia Batuel descendens, et implevit ydriam.
Aliis quidem autem annuentibus sed peregrinis aquam prebuit et adiecit, et ca-
melis eius aquam hauriam, et hauriam aquam effudit in cana-
libus et potum dedit camelis. Ille autem tacitus contemplans eam intel-
ligit ydonea domino suo. Quesivit ab ea cuius filia esset, et si esset
ei locus in domo patris sui ad manendum. Accepto vero quod esset filia
Batuel filii Nachor et Melche, soror Laban, protulit in-
aures aureas et armillas et dedit ei. Cucurrit puella
in domum matris sue nuntians que audierat. Egressus quoque Laban introduxit
virum in hospitium, et destravit camelos, dedit quoque paleas et
fenum, et lavit pedes hospitum, et apposuit eis panem. Noluit
autem Eliezer comedere donec loqueretur sermones pro quibus venerat.
Cum ergo dixisset se servum Abrahe et eius causam, et commendasset Abraham
in multis, exposuit eis patrocinium habere, et inveniendi quod
ipse fecit, et orationem suam a domino ad puteum exauditam.

sive

dispersos

i. inter Bathuel

Responderunt ergo Laban et Bathuel: A Domino egressus est sermo et
sermo, scilicet habite et cetera. Non possumus extra placitum ejus quicquam
loqui tibi. Ecce Rebecca coram te est, tolle eam, et sit uxor
domini tui. Et notandum quod Josephus dicit Bathuelem jam defunctum
esse, et virginem in custodia matris et fratris esse. Et de mandato patris
scripsisse puellam cucurrisse ad patrem cuius esset filia. Et Moyses
quoque videtur voluisse eam et tunc habuisse patrem cum supra dixit
cucurrit puella in domum matris. Forte nomine patris vocat hic
matrem. Et mandatum patris de filia tradenda quod ei relinquitur
decedens nomine exponitur. Potuit et fieri ut eam tradendam germanis
suis delegasset. Audiens hoc puer Abrahe adoravit Dominum qui
dirigebat iter suum, et protulit vasa argentea et aurea et vestes
dedit Rebecce, matri quoque ei et fratri eius munera. Surgens autem puer
mane petivit dimitti, prudens morari quod faceret in via et
domini sui sensurum. Cumque rogassent ut saltem x. dies maneret apud
eos noluit et dixerunt: Vocemus puellam et queramus eius vo-
luntatem. Que consulta si vellet ire, ait: Vadam. Et hoc primo legis
gentis mulieres requisisse, et gratia fuit quod ut vetitum esset ut ire-
tur, et dimiserunt eam. De adventu Rebecce ad Ysaac

(E)o tempore Ysaac habitabat in Geraris et forte deambulabat
per viam que ducit ad puteum viventis et videntis. Egressus
erat ad meditandum in agro, forte de morte matris. Alia littera
habet ad exercendum, forte laborans in agro ut exciperet operarios ad
deducendos agros. Rebecca vero viso Ysaac et cognito quis vir
esset, descendit de camelo et tollens cito theristrum, id est pallium album,
operuit et composuit se. Est autem theristrum genus arabici vestimenti mu-
lierum. Ysaac vero introduxit eam in tabernaculum matris sue,
et tantum dilexit eam ut dolorem qui ex morte matris acciderat
temperaret. De morte Abrahe

(A)braham aliam duxit uxorem nomine Cethuram. Dicunt Hebrei Ce-
turam esse vel appellatam quia interpretatur copulatam. Dicunt et
hanc fuisse Agar, que post geminam mortem Sare conjuncta fuit
in conjugem. De non copulata in copulatam, ne senex novis
nuptiis lasciuisse arguatur. Josephus autem dicit quod uxorem
nullam pro uxore filium duxit eam, et hec genuit ei liberos vi.
Juvenes et de sene propagate [illegible], et separavit eos Abraham
dum viveret ab Ysaac ad plagam orientalem, et cuncta que pos-
sederat dedit Ysaac. Alius vero longevus est Madian. Filii vero Ce-
thure a nomine sue se dixerunt Saracenos. Obtinuerunt autem
[illegible] Trogloditem et Felicem Arabiam usque ad Rubrum mare. Re-
fert Josephus quod ex uno eorum natus est Apher, qui cum exercitu suo [illegible]
Libiam et postea eius inhabitatores ab illo Africam denomina-
verunt. Unde et Hebreum Abraham [illegible] ex male Dei et hystoriam [illegible]
ergo videamus scripsisse, sicut et Moyses scripsit, quod refert dixisse
ab uno filiorum Cethure nomine sue Aphram vocatam,
ab illo vero qui dictus est Apher eam Africam dictam cum des-
cendens in Libiam Herculem [illegible] et filiam ipsius nomine
[illegible]. Duxit Hercules uxorem et ex ea genuit Dodorim,
de illo fuit phoros. Fuerunt autem dies Abrahe clxxv. anni, et

mortuus est et congregatus ad patres suos in senectute bona, et sepeli-
erunt eum Ismael et Ysaac in spelunca duplici cum uxo-
re sua. De octo regnis

(A)nno xl. Abrahe mortuus est Ninus et uxor eius Semiramis
[illegible] quia cum regnare posset pro parvo filio quem reliquerat ex
annis implevit, et ex eo Ninum genuit et Babiloniam ampli-
avit. De anno Abrahe xliii. [illegible] est ei regnum illo anno eius
lxxxvi. natus est ei Ysmael, anno eius c. natus est Ysaac, anno
eius c. xxxvii. mortua est Sara. De Semiramis est autem regnum Assi-
riorum anno xxv. [illegible] patris Abrahe sub Belo et creverunt
usque ad annum vii. [illegible] regis unde per annos mille et ccc. et ii. per
reges xxx. et usque ad Sardanapallum, quem Pulluneria adiu-
vante [illegible] translatum est regnum ad Medos. De regnum Siciono-
rum ab anno xx. iiii. Nachor, avi Abrahe, ceperunt est sub Egy-
aleo et creverunt usque ad annum xvi. Heli sacerdotis et judicis
Israel per annos dccc. lxx. et per reges xxii. usque ad tempus
quo quoque iudicaverunt Sicioniam sacerdotes Carnei vii. Siciona
autem est regio que post Aphra et Peloponensis dicta est. Regnum ad Abraham
non jam stabant in Egypto xv. dinastie. Dinastiam sumunt
[illegible] Egypti dicta a nativitate Abrahe. Dinastiam xvi.
obtinuerunt Theben, xvii. pastores reges sic vocati, xviii.
[illegible] Diospolitam que et Pharaones per reges xvi. [illegible]
[illegible] de gentibus [illegible] regum ad aliam se
pe translatum usque ad Cambisem filium Ciri sub quo per
[illegible] Egypto. De morte Ysmahelis

(V)ixit quoque Ysmael c. xxxvii. annos et mortuus est coram omnibus
fratribus suis, id est filiis suis adhuc viventibus obiit. Tradidit
Hebreus dissensio moram fuisse [illegible] a Sauracis eius
ab Evila usque Sur. Est vero Evila India; ab Evila nepote Noe
quod dictum. Sur autem est solitudo inter Cades et Barach, extendens
desertum usque ad mare Rubrum Egypti confinium. De hystoria Ysaac

(D)e Ysaac prosequitur hystoria. Ysaac xl. annorum erat
cum duxit Rebeccam uxorem, que in via est sterilis, et ex tempore
[illegible] Ysaac pro suo [illegible] permissionem Domini
[illegible] ipsam. Orante Dominum [illegible] impleret,
et conceperunt in utero suo duos in utero [illegible]
[illegible] in utero eius [illegible] xx. [illegible]
[illegible] superficie terre
[illegible] in [illegible] legendo [illegible]
[illegible] ut melius [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible]
[illegible] voluntate Dei
[illegible] in [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] fuisse Jacob, et [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] de

xxiiii.

pri

siderea alios [illegible]

[illegible]

[illegible]

partum. Perrexit ut consuleret Dominum. Non tamen locus consulendi Dominum, nec
modus, nec per quos consuleretur Dominus, adhuc lege non data. Forte
ad montem Moria, ubi Abraham Deo altare fecerat, ivit, et im-
molans hostias, substratis pellibus earum incubans, ex somnio ac-
cepit oraculum. Forte more gentium, quod videtur in parabolis Sa-
lomonis, quia eodem die capiti supposuit ramos arboris
quae agnus castus dicitur, incubuit, ut visiones caperet futuras,
vel divinationes sentiret. Vel adhuc vivente Melchise-
dech consuluit. Quocumque autem modo factum, responsum accepit
a Domino: Duae gentes in utero tuo sunt, id est principes duarum gen-
tium, quae inter se dividentur et pugnabunt, et maior serviet
minori. Quod de populis, non de personis dictum est, cum maior scilicet populus
minori, scilicet de populis. Primus autem qui de Esau natus est
rufus; tamen dicitur quod de Iacob et forte intelligitur
Esau servisse Iacob, dum persecutus est eum, ut lima contra
ferrum, ferrumque auro, flagellum grano. Qui sub duos prope-
ravit, quia prior egressus est, rufus erat, et totus in modum pellis
hispidus, et dictus est ob hoc Seir; hebraice autem Seir capillatus
interpretatur. Dictus est et proprio nomine Esau, id est factus, primus ante egre-
diens. Plantam fratris in manu tenebat qui retro ve-
nit, statim a principio, et ob hoc dictus supplantator, id est Iacob.
Sexagenarius erat Isaac quando nati sunt ei parvuli. Vi-
vebat quoque Abraham, et adhuc xv annis supervixit. Abra-
ham enim centum annorum erat quando natus est Isaac, clxxv
annis legitur vixisse. Sexagenario Isaac restabant
adhuc Abrahae xv anni ad vitam. Hic idem dixit et Iosephus hoc
ait: post mortem Abrahae accepit uxorem Isaac, et mortem eius
fore appellans, cum iam penitus effecto corpore se-
re desiit. Ipse tamen tempore latente non est demum per recapi-
tulationem indicavit. Porro eodem anno quo nati sunt gemini
Isaac regnum Argivorum exortum est sub Inacho primo eius
rege. Cucurrit autem usque ad annum xv Delboe et Barach
iudicum Israel. Duravit autem usque ad ultimam aetatem per re-
ges xiiii et annos D xiiii plenis, non continuis. Sed
tamen adhuc tamen reliqui Argos et titulo regni
nec tamen eius. Sed si legis in historiis regnum hoc periisse
ab Inacho usque ad Sthelenum, intellige postea de gente
Pelopis usque tunc regnasse, et datum regnum Danao eius
tunc de gente regio. De venditione primogeniturae Esau

Porro cum adolevissent filii Isaac, factus est Esau
venator, et Iacob agricola et pastor in tabernac-
ulis habitabat. Pater diligebat Esau, tum quia primogenitus
erat, tum quia de venatione eius libenter vescebatur. Mater
vero diligebat Iacob, tum pro simplicitate, tum pro dei in-
spiratione. Factum est autem cum coxisset Iacob pulmentum lenticulae,
Esau lassus rediens ab agro, et ait: Da mihi de coctione hac
rufa, quia oppido lassus sum, quod dicit: esurio, non pro lassi-
tudine sufficio tibi pulmentum parare. Cui dixit Iacob:
Vende mihi primogenita tua. Esau parvipendens primo-

genita se moriturum ait, comedit, et vilitatem primatus dedit
ei primogenita, pro edulio lentis. Et vocatum est ille nomen eius Edom, tamen
se harum. Et quia lenticula rufa est, hebraice autem Edom rufum dici-
tur, inde vocatus est Edom. Ab hoc patria dicta est regio Idumea. Erant
autem primogenita quaedam dignitates, quas habebant primogeniti in cogna-
tionibus suis usque ad Aaron. Habebant enim primogeniti vestem specialem
qua induebantur tantum in sacrificiis offerendis, et recipiebant finalem
benedictionem a patre, ipse in sollempnitatibus in conviviis, benedice-
bant minoribus, et sic habebant duplam aliorum partem in recipiebant.
tradunt, et quod in divisione hereditatis scilicet in duplum recipiebant.

Facta autem fame De descensu Isaac in Gerara
Dei vellet Isaac ire in Aegyptum, ex praecepto Dei remansit
in Gerara, et ob amicitiam Abrahae receptus est ab Abi-
melech, et ad quaerentes patres dixit de uxore sua: Soror mea est. Cum-
que plurimos dies vidit Abimelech per fenestram Isaac io-
cantem cum uxore sua, et accersito eo quaesivit: Impositum nobis
est hoc impositum vestris absolutum, id est in postremum, id est dolum facere.
Quare nos decepisti? Cur mentitus es? Scilicet etiam est: potuisti
Sed pro reciprocitatem hic dicitur. Sed ut videtur, intellexit tamen Abi-
melech. Et sic sponsam videt
eam.
super nos inducere grande malum. Dicens cognovisset uxorem tuam
liberam a vitio reputamus, et gratias ad patres suos. Ob tangit hominis
huius uxorem morte morietur. Seminavit Isaac in terra
illa, et invenit centuplum, et estimavit vel estimavit, scilicet quia re-
cordabatur olim de semine iacto se centuplum recepisse,
non de una specie hoc est potuit. Sed forte in omni genere opum
centuplicata est. Vel alia translatio hoc invenit in illo anno cen-
tuplum. Ob hoc invidentes ei Palestini, puteos quos foderant
patres eius obstruxerunt, replentes humo, et Abimelech dixit
ad ipsum: Recede a nobis, quia potentior nobis factus es. Et re-
cedens Isaac venit in agrum, qui dicitur Pharan, id est Geraris,
et habitavit iuxta alveum, per quem torrentis aquis influebat, et re-
fodit alios puteos quos olim foderant patres sui. Sed eos mor-
tuo obstruxerant eos Philistiim. Et cum invenissent aquam vivam,
iurgati sunt pastores Gerarae adversus eum, dicentes: Nostra est
aqua. Et ob hoc vocavit puteum illum, id est calumniam et iurgium,
et recedens inde fodit et alium puteum, et pro illo quoque iurgati sunt,
et ob hoc vocavit eum Sathana, id est contrarium vel inimicitias. Utrique
puteum, ut dicit Iosephus, obstruxerunt reliqui nolens grande cum
indigenis certamen. Volentes cedere eidem, et huiusmodi praeter-
eundo, destinare fodit tertium puteum, pro quo non contenderunt, ob hoc
vocavit eum Rohoboth, id est latitudinem, quia dilatavit Dominus
super terram. Et ex loco illo ascendit in Bersabee, et apparuit
ei Dominus in ipsa nocte, promittens ei quod et promiserat patri eius,
et aedificavit altare, invocavit nomen Domini, et fixit sibi tentorium, et
foderunt puteum. Non simile est quod audiunt puteum
Abrahae. De foedere Isaac.

Quo quaerentes venit ad eum Abimelech, et Phicol dux militum,
et iurantes invicem se foedus firmaverunt. Eodem die veni-

Isto de partu.

venerunt ad ysaac pueri nuntiantes de puteo quem foderant, quod in
venissent aquam. et appellavit eum bersabee id est puteum saciem
tatis vel habundancie. et impositum est hoc nomen urbi usque in hodiernum
diem. et nota quod in medio nomen scribitur et in septimum. hic non ut
hic differt a nomine quod abraham olim imposuerat. Sabee
enim apud hebreos septem, septimum vel iuramentum sonat. et alibi
vel similiter septem vel per sima genitivi saciem tatem significat. et mo
tuis sonat. Sed eo tempore phorone filii inachi et moloes(?) grece
leges dedit. et sub iudice causas agi instituit. locum quo iudices
destinaverat a nomine suo forum appellavit. Tunc temporis ysis in egy
ptum navigavit. et quosdam apices litterarum tradidit egyptiis.
de agricultura et multa docuit eos. unde cum ... dicerentur ysis ab eis
dea. eadem in lingua eorum terra sonat. et ob hoc post mortem in numero deorum
in egypto recepta est. filia phoronei. qui apud grecos est. eodem tempore
in egyptum navigavit. quem etiam virum ysidis fuisse tradunt.
et hic ab egyptiis dictus est et serapis vocatus. De [illegible]

LXXVII Esau vero quadragenarius duxit uxores iudith filiam beeri ethei, et esau.
et beth samath filiam helon eiusdem loci. ut chananeos
sciret(?) ut nomen dominum faciens in sponte uxores. que cum ambe offen
derent animum ysaac et rebecce. et hec nollet ysaac provinciales sibi
mulieres cognatas. Ita mulieres ille deditur. De benedictione iacob

Senuit ysaac et videre non poterat. et dixit ad esau. fac michi
cibos de venatione tua ut comedam et benedicat tibi anima mea antequam
moriar. egresso esau ad venandum. dixit rebecca iacob. ecce audi
vi patrem tuum loquentem cum esau fratre tuo. affer ergo michi de grege duos
hedos optimos. ut faciam patri tuo escas quibus libenter vescitur.
et benedicat tibi pro esau. absit inquit iacob et attulit. dedit que matri. Que
cum parasset cibos induit iacob vestibus esau valde bonis quibus
utebatur frequenter. non dixit timebat iacob ne deprehensus a patre
sentiret maledictionem pro benedictione. porro michi pelliculas edorum
manibus et collo eius circumdedit. ut similitudinem pilosi fuis expri
meret. In aliis enim quam simillimi erant tamquam gemelli. acceptos que
cibos iacob intulit patri dicens. ego sum esau filius tuus. comede de
venatione mea ut benedicat michi anima tua. cui ysaac. accede ad
me ut tangam te et sciam utrum tu sis filius esau an non. Et palpa
to eo ait. vox iacob est. sed manus manus sunt esau. et cum comedisset et bi
bisset. iussit osculari eum. et statim benedixit ei dicens. Ecce odor de rore celi
et de pinguedine terre; frumenti vini et | Odor ego filii mei sicut agri pleni
olei. huius tibi dem. serviant tibi tribus | quem benedixit dominus. et videns quod filius
inclite. pro feminis eius. pro viri potentis | erat esau. si intuetur filii
pro oliva pulcherrima. et addidit. dominare | et. Sed dicunt hebrei quod
esto fratrum tuorum. et cetera. maledictus qui | ... similitudine.
maledixerit tibi. sit ille maledictus. et qui benedixerit tibi. sit ille ...
deo. Nota tamen quod in benedictione fertilia sunt habundancia potentia
frugum. Unde pluraliter dicitur ... Quare hoc est benedictio sua est et id in
benedictionibus sacerdotum usque hodie dicitur. benedixit esau et iacob et ultra non ex
utilitatem prius. sic enim ordinat alienum quod putat esse suum et est ac
dinatur. Vix sermone impleverat pater. egresso iacob venit esau
cibos inferens patri petens ab eo benedictionem. expavit ysaac ve

hementer. in hoc grande videns in spiritu a deo factum esse hoc et signum
contra pie fraudis intellexit. et id non intelligens ... qui festi
nat. Sed cur venit fraudulenter. et accepit benedictionem tuam.
et ait benedixi. et esau. Iuste vocatum est iacob. en altera vice
me supplantavit. vel bis decepit. primogenita. Sed benedictionem
surripiens. dixit et ipse a patre benedictionem postularet. et pater hesi
tans tamen quid ei benediceret. vehementer instaret. ait ei ysaac. erit
in pinguedine terre et in rore celi desuper erit benedictio tua et sic fuit. ydumea
ut palestina est. et addidit de posteris eius prophetans. vives gladio
vel bellicosus eris. et fratri tuo servies. et sic ydumea terra est sub
iugo domini israel. sed veniet tempus cum excucies iugum eius
de cervicibus tuis. hoc impletum est. cum rebellaverunt ydumei
ne essent sub iuda. De somnio iacob cum fugeret

LXXVIII Odiebat ergo esau iacob et dixit in corde suo. venient dies
luctus vel mortis patris mei. et occidam iacob. que cum
ei sunt hec rebecce. eodem spiritu sciunt rebecca cogitationes
esau. quibus minabatur iacob fraudatori fratrum. Speculatur
quod iacob de bidento in prima et dolo in fratrem pro ulcione irrisione
matris. orat vero pro fratribus consuluit. Sed ... ait ad
iacob. fuge ad laban fratrem meum. et esto in domo eius donec
indignatio fratris tui ... ne absque ira patris fieret. ait re
becca viro suo. si acceperit iacob uxorem de filiabus heth,
nolo vivere. et advocans ysaac iacob. benedixit ei et pre
cepit ei ut iret in mesopotamiam. acciperet sibi uxorem de filiabus
fratris laban. videns autem esau quod offendisset patrem suum
per nuptias alienigenarum. ivit ad ysmaelem patruum suum.
accipiens sibi uxorem filiam eius malech sororem nabaioth. iter
init. absque hiis quas prius habebat. Sed egressus est iacob de bersabee
pergebat autem per chananeam et non faciens. timuit in
colas terre. Unde ut ait iosephus. cananei erant in
devoti ysaac. propter bella eius valde grati. Magis cum
tamen ... Ita cum sepe laboravit. tamen ergo ia
cob ante cum puniciatur intravit. et sub (i. sub aere) divo iacebat.
Cumque venisset ad luzam. vespere supposuit capiti suo
lapidem et obdormivit. et vidit in sompnis scalam erec
tam a terra celos attingentem. et angelos descendentes
et ascendentes per eam. iosephus dicit vidit descendentes
per eam. figuras honestiores quam humanas. et desuper dominum
innixum scale dicentem. ego sum deus abraham et ysaac.
terram hanc dabo tibi et semini tuo. benedicentur in te
omnes tribus terre et in semine tuo. ero custos tuus et hic ...
et reducam te in terram hanc. addidit iosephus ut
a dominus pius in quo et custodivit iacob. promisit sub iosue
dedit semini eius terram illam. In fine ... ... que de
iacob benedicentur omnes tribus terre. evigilans iacob ait. vere
dominus in loco isto est. et ego nesciebam. terribilis est locus iste.
et est domus dei. et porta celi. prophetavit de lege et de
templo et passione christi. que in terra illa futura erant. terri
bilis est legis domini dei templum. passio christi aperio portam celi.

Ex greco

Sancte ... sacerdotum non debent perpetuo ... eterna.

Ierosolima luza bethel ierosolima iebus helya:
urbs sancta ierusalem dicitur atque salem.

et lapidem quem supposuerat capiti suo erexit in titulum, id est in memorabilem
memoriam huius visionis, et libavit desuper oleum dans deo votum votivum, dicens
quod si apparatus esset ei deus in via, et lapis, id est locus lapidis, sibi
sit honorabilis, et in reditu decimas et hostias ibi oblaturum.
et urbem proximam et honoratam dedit, vocavitque eam bethel,
id est domum dei, vel secundum iosephum, id est hostiam dei. Postea a iebuseis
qui eam condiderant vocabatur iebus. Prius luza, id est nux vel amigdalus,
quia cum primum fundamenta iacerent, radix amigdalina inventa
est, vel forte copia huius generis arboris ibi erat. De duabus uxoribus iacob
xxix Procedens ergo in mesopotamiam, longo tempore pervenit in charram,
et venit ad puteum in agro opertum lapide grandi, iuxta
quem tres greges accubabant. Cum ergo dixisset pastoribus ut
adaquarent greges et ad pastum reducerent, acceperunt moris
non esse amovere lapidem donec omnes greges convenirent,
nec licere particularem gregem adaquare. Cumque percunctatus
esset de laban, valet, inquiunt pastores, et ecce rachel filia
eius cum grege suo. Quae cum advenisset, amovit iacob
lapidem ab ore putei. Patet ergo non solum virtus iacob, sed ad
adiutorium gigantem eum, iudicans esse se consobrinum eius et osculatus est
eam, quia ignorabat hoc prius. Quae occurrens duxit iacob in domum
laban, et audita causa fugae, dixit ei: os meum et caro mea es,
et ideo securus latebis apud me. Tradidit curam gregis eius hunc
debitum. Postquam autem vidit iacob dedit operam incredibilem pro ser-
vicio pastorali. Habebat autem laban filias duas, liam
lippam oculis, et rachel venusto aspectu, quam diligens iacob
ait: serviam tibi septem annis pro rachel. Servivit ergo pro rachel
septem annis, et videbantur ei pauci dies prae amoris magni-
tudine. Non dictum est parum, quia desideranti nihil ipsa veloci-
tas tarda est, sed dictum est pauci, quia videbantur ei tem-
pora amabilia paucos emisse. Longe plures annos
simul pro ea fecisset ea contenta. Vel dies vocat laborem
dierum, quod videbatur ei parvus, quia laborem levigabat
amor. Completis septem annis fecit laban nuptias
grande suo. Vespere autem fecit subintroduci liam, dans filiae
ancillam nomine zelpham. Iacob vero non dicitur, ut dicit iosephus, quod ebrius
xxx erat et nocte lucernam non habuit. Mane facto deprehendit laban de in-
iusticia conqueritur. Qui dandam necessitati veniam postu-
lavit. Moris loci esse asserens maiores ante tradi ad nup-
tias. Sed post alios septem annos se daturum ei rachel. Lau-
davit eam prolata turpis, dans se non liberum filiam
ad chananeos mittere. Est et de latere pudicam agit.
Quod etiam ubi dixit? Ignorant viros quod dixit
iterum septem alios annos rachel traditurum. Sed post septem
dies convivii quos cum prioribus superinducta sponsalibus non erat. Quibus finitis iacob operans postremo
cum amore sequentis pari studio. Serviens pro rachel
alios septem annos. De iiii filiis liae
xxxi Videns autem dominus quia despiceret liam, aperuit vulvam eius, sorore
sterili durante, ut amorem viri fecunditate conciliaret.

Quae peperit filium et ait: vidit dominus humilitatem meam, id est vilitatem,
quam rachel et ideo vocavit filium ruben, id est visionis filius. Rursum
peperit alium filium et ait: audivit me dominus habere contemptui, et ideo dedit et
simeon, id est auditio. Peperit tertium et ait: nunc copulabitur mihi vir
meus, quia addidi ei filios, et ob hoc dedit et levi, id est additus vel ful-
tor marito. Sacerdotalis. Et quartum peperit et ait: modo confite-
bor domino, et ob hoc dedit et iudam, id est confessio. Cessavitque parere.
Postea rachel invidens sorori ait ad iacob: da mihi liberos, alioquin
moriar. Cui ait: numquid ego sum deus? Et illa: si non de me, saltem
de ancilla mea. Et dedit ei balam in coniugium et ingressa est.
Quae iuncta, conceperit et peperit bala filium. Et dixit rachel: iudicavit
me dominus, id est aequitate me secutus. Et ob hoc dedit et prius dan, id est iudi-
cium. Peperit et alium, et ait rachel: comparavit me deus sorori meae et invalui,
et ob hoc dedit et prius neptalim, id est comparatio vel dilatatio. Lia quoque tradidit
viro zelpham, quae peperit filium et ait lia: feliciter, et dedit et prius
gad, id est felicitas. Peperit et alium et ait lia: beatam me dicent mu-
lieres, et dedit et prius aser, id est beatus. In huius temporibus fuit diluvium
particulare in achaia sub ogige rege, qui urbem quae vocatur
achia inundavit. Eleusinam vocavit. Tunc et apud lacum tritonem virgo
apparuit, quam greci minervam vocant. Huius plures artes adinveni-
mus lanificii. Eadem dea est pallas, a pallene insula traciae in qua
nutrita fuit, vel a pallante gigante quem interfecit. Tradunt autem quod in diluvio
tunc cicladum longo tempore obumbratae fuisset, aeris nocturna
caligine prima omnium delos sole illustrata est, et ideo delos dicta quasi
sonat manifestatio. De reliquis filiis Liae
Ruben tempore messis triticeae, id est iam collectis aridis, vel secundum
rem quod collectis a mensibus, id est colligendo messes dixit,
messis pomorum quae prima messis triticea, quam secunda messis vinde-
miarum, quae tertia. Huius ergo tempore ab agro regressus ruben attulit man-
dragoras et dedit matri suae, quas illa desiderans rachel dixit
liae: da mihi de mandragoris. Opinantur quidam huius generis pomi
in esum sumptum sterilibus fecunditatem praestare, quia auctor simili-
ter dicit: Cum et mandragoram vidisset, creditur hic lectoris animum
mire et non eius diligere, asserit se per scientiam, et non tale reperit
illic in ea, et ait lia: parum ne tibi videtur quod abstulistis mihi virum meum,
nisi et mandragoras filii mei tuleris? Rachel securius vero mutavit?
ait: dormiat tecum hac nocte pro mandragoris. Et occurrit lia re-
deunti iacob de agro, quia eum mercede conduxisset, sibique mandragoris. Et concepit
nocte illa et peperit quintum filium et ait: deus dedit mihi mercedem,
quia dedi ancillam viro meo. Et ideo vocatum est primum ysachar, quod
sonat est merces. Achar enim merces, ys vero est. Et sic vocavit eum, quia man-
dragoris emitur viri mutui. Rursum lia concepit sextum filium et pe-
perit, et ait: cohabitabit mecum maritus, quia genui ei sex liberos, et
ob hoc vocavit primum zabulon, id est habitaculum, licet eum nomine habere
noluerit. Filios vocatur tempore, post quos peperit filiam nomine dinam. Re-
cordatus est dominus rachelis et aperuit vulvam eius. Quae peperit fi-
lium, dicens: addat mihi dominus filium alterum, et ob hoc dedit et prius ioseph,
id est augmentum. De diversis coloribus virgarum
Finitis quatuordecim annis servitutis pro uxoribus suis, iacob dixit socero

suo. da mihi uxores et liberos meos. ut recedam ad terram meam. Et ait Laban. Inveniam gratiam in conspectu tuo. non adhuc in finales vii annos. et gloriatur [illegible] dom deus. Sed et experimento didici quia benedixit mihi dominus propter te. Ait Iacob. Iustum est ut aliquando provideam domui mee. Si feceris quod postulo. adhuc pascham pecora tua. Separa greges varios et sparsos vellere. et tunc in manu filiorum tuorum. Unicolores vero tunde mihi. et quod ex unicoloribus varium natum fuerit. sit merces mea. Quod unicolor est tuum. Respondebit ergo mihi cras iusticia mea. i. in futuro. quod dico. varium fuerit non alba ex albis. nigra ex nigris nascentur. merita iusticia mea. dum dedero pro labore meo quod tu non videbis. reddet mihi deus. Gratum habuit hoc Laban. et separavit omnes diversi colores. et dedit filiis suis in custodiam. Unicolores tradidit Iacob. et separavit iter trium dierum inter Iacob et filios suos. ne quis ex mixtione posset nasci varius. Et tunc planum est. non quod in textu legitur. quod Laban unicolorem gregem tradidit in manu filiorum suorum. scilicet quod ut conmixtio quod dixi. postquam eum tradidisse in manu filiorum suorum. i. nepotum suorum filiorum suorum. scilicet Iacob. quia sub pueri opilionis erant. Vel per anticipationem. dicitur est. i. unicolorem gregem. qui mansit sub custodia Iacob. dedit filiis suis cum diversicolores prius dedit. Vel quia dicitur usque ad tempus sui locum hunc consilium fuisse. Iacob autem novam non sicophanticam [illegible] quod arte illi pugnavit. tulit virgas virides populeas. quas greci limneas vocant. et amigdalinas et platanimas. et per loca decorticavit eas ut virgam ligni varie colorem. Factaque ergo canales. et virgas in eadem longitudine canalibus tulit. cum canalis sua virga in ponens. Fuerat plus erant in canalibus virgule. Observabat quod Iacob tempus quo pecora ascendebant. et in fine diei cum ad potandum ambo properarent. in ipso ardore potandi fiebat ut oves et caprae ascenderent. ut tales fetus conciperent quales umbras arietum et hircorum super se ascendencium in aquarum speculo videbant. Ex virgis et liquoris natura erant illis colores ut aut omnis fetus diversi coloris fieret. et descenderet decolor. Sed temperavit Iacob. per tempore cum ascenderent oves. ex illis fetus meliores fierent. ponebat virgas. ut in conspectu earum conciperent. In serotina vero admissura. i. ea quae fiebat in autumno. ... [illegible] temporis tardie apparentia coit [illegible] non. ergo non apponebat virgas. Sic quae serotina erant. facta sunt Laban. et quae primi temporis. Iacob. Vel serotina admissura dicitur est in autumno. ex non ovium mesopotamie et Arabie [illegible] ut bis in anno pariant. [illegible] bis gravide fiunt. Quod autem dicitur. quae in virgas conceperunt. dicit Ieronimus. in hebreo libro. non tantum exprimi non posse. Sed arte ut eorum corpus gemma geminationem in fine coitus [illegible] similem conceperint magnum solum [illegible] in conceptu voluptatis. [illegible] in ipso maculis gregibus ex hispanis fit dicitur. Ieronimus et [illegible] matronam accusatam quod ethiopem peperit. ex imagine consueta. Et accidisse argumentis defendit. et in libris scriptum Ypocratis reperit. quae dam puniendam. ex pulchrum peperit. utrique parentum genus quoque tota dissimile. admonuisse Ypocratis querere si talis pictura esset in cubiculo. Ditatus est ergo Iacob nimis. Post hec audivit verba filiorum Laban dicentium. Tulit Iacob omnia quae fuerunt patris nostri. et de facultate patris nostri factus est inclitus. Vidit et faciem Laban quod non esset erga se sicut heri et nudius tercius. maxime dicente domino. Revertere in terram patrum tuorum. Misit et vocavit Liam et Rachel in agrum ubi pascebat greges. et ait. Faciem patris vestri video quod non sit erga me sicut heri et nudius tercius. Scitis quod totis viribus meis servierim patri vestro. Sed et pater vester circumvenit me. et mutavit mercedem meam x vicibus. Ieronimus dicit. x annis. Ieronimus dicit est. x annis. Septuaginta. x agnis. et vult quod decima mutatio [illegible] annis facta est. Dicit et vult [illegible] quod omnia tempora quod fuit cum Laban xx annorum fuerunt. Nolui et Iacob tota septimana annorum oportet sub illo. per eam neque. Videns et Laban plures nasci diversicolores. mutabat decipere unicolores sibi merces tua. Iterum videbat unicolores multiplicari. mutabat mercedem. et addidit Iacob. de cetero Varium prius uni. et dedit ei. Et in septimis ostendebat ei quales essent fetus nascituri. quia et dixit ei. Surge et egredere de terra hac. Responderunt Lia et Rachel. Quasi alienas reputavit nos pater. vendidit nos. Tolle divitias de facultatibus et hereditates ei. fac quecumque precepit tibi deus.

Surgens
[illegible]

Surgens ergo Iacob cum uxoribus et liberis. abiit. tulit ergo omnia. Laban et greges. et quod acceperat in mesopotamia acquisierat. Dicit Iosephus quod Iacob. ut ait Iosephus. tradiderat gregis vero Laban. quod eo tempore ad tondendas oves ierat. Rachel et nesciente viro. ydola patris sui furata est. et secum tulit. non colendi. ex doctrina viri sciebat non colenda. sed ut si comprehenderent patrem consequeret. ut ad hoc fugiendo veniam impetraret. Iuit ergo Iacob trans flumen contra montem Galaad. et nunciatum est Laban die tercio. quod fugisset Iacob. Qui assumptis filiis et cognatis suis. insecutus est eum. vii diebus. Tunc Iosephus dicit Laban per primum diem cognovisse dilectionem Iacob et filiarum. placatus est eos. et in colle positos collocatos. invenit eos. Vel dicit. ergo si tercio die cognovit. tunc post primum diem. ut post primum diem dicitur cognovisse. ergo tunc est tenuis. tercia die venit ad eum. non sunt palabantur greges. quos separatim erant a Iacob. Vidit dum dicitur. ut probatum est. Vidit quod Laban in sompnis dominum dicentem. Cave ne quicquam aspere loquaris contra Iacob. Qui consecutus ait ad Iacob. Cur me ignorante fugisti. et cur furatus es deos meos? Cum gaudio et gaudium meum. et tympanis et cytharis. non dedisti. Respondit Iacob. timui ne filias tuas violenter auferres. Ut non tantum me sed filios secum. Quod autem furati me arguis. apud quemcumque inveneris deos tuos. necetur coram fratribus nostris. Ingressus ergo Laban tabernacula Lie et ancillarum. non invenit. Cumque intrasset

XXXI

horum

quod

quod est lat. Antena.

NE

carneli
tabernaculum rachel. illa sub stramentis abscondit ydola et sedit
et querenti patri ait. Ne irascatur dominus meus quod nequeo ei assurgere.
quia iuxta consuetudinem feminarum nunc accidit michi. et sic delusa est solli
citudo gentilis. Iratus quoque iacob increpavit eum quod tanta diligentia scru
tatus ... non invenerit. nec ipse omnem supellectilem suam scru
tatus. et ait laban. Omnia que vides mea sunt. sed quid possum facere
filiis et nepotibus meis. veni ineamus fedus. tulit quoque iacob la
pidem. et erexit illum in titulum federis. et ait fratribus suis. afferte
lapides. Qui congregantes fecerunt tumulum. et comederunt super
eum. et dixit laban. tumulus iste sit testis inter te et me. ne ego
transeam eum pergens ad te malum cogitans. vel tu transeas ad
me nocens. nec affligeres filias meas. vel duxeris alias super
eas uxores. et ob hoc dixit iacob lingua sua collem galaad. id est acervum
testimonii. Gal enim acervus. aad testimonium. laban vero lingua syra
vocavit eum igar sahadutha. laban autem de nocte consurgens benedixit
illis reversus in locum suum. Porro iosephus dicit eos colum
nam in monte statuisse sub similitudine (.i. figura) arcis factae secundum co
lumpnam naturam. *De muneribus missis esau*
Iacob abiit itinere quo ceperat. fuitque ei obviam multitudo ange
lorum. et ob hoc vocavit locum illum manahym. id est castra. quia vel nos angelos
pavores defendere eum a fratre quem timebat. Misit autem ab illo loco nun
cios ad fratrem. qui explorarent fratris animum. Qui reversi nunciaverunt
venire esau qui occurrere pacificum. cum cccc. viris. timuit ergo ia
cob non de promissione angelorum diffidens. sed more hominum per tur
batus. et divisit populum qui secum erat in duas turmas. ancillas
et liberos earum posuit in una turma. In secunda lyam et filios eius. post
tamen que in extremitate eius posuit rachel. et ioseph tamquam carissimos.
ut quam carissimum preferret ... rachel. et io
seph vidisse. Sic enim divisit. ut si veniret esau ad nocendum
et percuteret turmam. reliqua fugiens salvaretur. Segregavit
autem idem de his que habebat munera fratri suo que pulcriora et meliora
erant. et diversorum generum animalia. Misitque ea per duos nuncios sepa
ratim ponens inter gregem et gregem. ut ex frequentia mu
nera sese subsequentium putaret eam plurima. ut muneribus
sedatis indignationibus ... adhuc in esau placaretur. Processerunt quoque
munera. ipse autem eam in manahym consurgens que ad dilucu
lum duxit uxores. et filios et omnibus ad se pertinentibus per vadum ia
bob. (hoc) Iosephus dicit quod torrentem nomine iacob transierit. In gene
rali legitur. Cum transisset iacob torrentem. dixisse. In ba
culo meo transivi iordanem istum. et nunc duabus turmis regredi
or. Sed iordanis circa quem transivit. et quia vel calculos ...
dicebatur vadum iacob. Torrens in medio separans per iacob.
legitur iacob (hoc). et quia transivit illo secundum est hoc vadum iacob.
De lucta iacob cum angelo
Qui cum precederent. Solus in ripa fluminis remansit ut oraret. et ecce
vir luctabatur cum eo usque mane. qui tetigit latum nervi femoris
eius. et emarcuit. ut et iacob sentiret se decipi. Tenens
tamen virum. et ideo ipsum postulans eius obliviscentem quoque aborituram
aurora dixit vir ad eum. Dimitte me. Qui non dimittam
te nisi benedixeris michi. Quo ait. quod nomen est tibi. Ait ille. vocor iacob.
Nequaquam inquit ultra appellaberis iacob sed israel. quia si contra deum
fortis fuisti. quanto magis contra homines prevalebis. Et benedixit iacob.
ei. innuendo scilicet non confirmando. ne tribus fratrem. quia scilicet contra deum
fortem ... invictus fuerit. et ei in signum quia invictus steterit contra fratrem.
Iosephus dicit hoc nunc israel hebraice sonare reluctantem angelo sancto.
Israel autem nomen habens interpretatur vir videns deum. hanc autem interpretatio
nem dicit ieronimus cum nimis violentam fratrem esse. illam iosephi dicit.
Sed in hebreo non invenisse. et dicit israel non sonare principem cum
deo. quod et angelum interpretatum fuisse asserit. sed quia contra deum principes
fortis fuisti. et cetera. vocavitque iacob locum illum phanuel. id est fa
ciem dei. et ait. Vidi dominum facie ad faciem. et salva facta est anima mea. id est de
valde extrema periculum consummata. Et ortus est ei sol cum transgressus esset phanuel
et ortus est ei sol et claudicabat. *De occursu Esau*
Elevans autem oculos vidit esau et cum eo. cccc. viros. et procedens
ipse. utramque turmam que sequebatur. adoravit pronus in terram
septies. Currens autem esau amplexatus est eum. et deosculans eum
flevit. et intuens est ceteras mulieres et parvulos cum accepisset pa
rentem ad iacob. accesserunt et deosculate sunt eos. cumque nollet esau
munera suscipere. rennuens se plura habere dixit. ait iacob. Si
inveni gratiam coram domino meo. accipe munuscula de manu mea.
Sic vidi faciem tuam quasi viderim vultum dei. id est alicuius potenti
ssimi. non ut aut crederetur illum deum aut in terram provi
pisset adulterum. Reversus est ergo esau in die illo in seyr vi
lam. sed que de nomine suo est dicta. Iacob vero que precedens. Fixit
tabernacula in loco. qui ob hoc dictus est socoth. id est tabernacula.
de quo dicit ieronimus. Socoth est usque hodie civitas trans iordanem
in parte scytopoleos. et gedeon transiverunt iordanem cum lo
cutus est ad viros socoth. Sed mirum est quod dicitur trans iordanem cum
iacob secundum ordinem iam dictum transisse iordanem antequam esset in
socoth. trans iordanem dicit respectu mesopotamie. de
qua redibat iacob. vel postquam vadum transierat iordanem. sed ia
bob. Cum autem dixit transiordanem illum non preciderit nobis. sed nondum
transivit unde indicatur. Abiit de socoth in salem urbem. scilicet
sichimorum. id est in sichem. a sichem scilicet sichimi vel sichimite dicti.
et fuerat binomia civitas. ut ut tradunt hebrei quidam mos decor
eam. unde eam vocavit salem. id est consummatam. et perfectam. quia ibi sanus
claudicatione iacob sanatus sit. Porro iacob emit partem
oppidi ... ab emor rege sichimorum et a filiis eius centum
agnis. et erecto ibi altare invocavit fortissimum
deum israel. *De raptu sichimitarum*
Egressa est autem dyna ut videret mulieres regionis illius. quia
ut ait iosephus. sichimite sollempnitatem habebant. sola
ingressa est ad urbem. ornatum earum mulierum provincialium visura.
Quam cum vidisset sichem filius regis. adamavit eam. et rapuit.
et eam oppressit virginem. et conglutinata est anima eius cum ea. et ait ad
patrem. Accipe michi puellam hanc coniugem. Egressus quoque rex cum
filio ad iacob. filii iacob venerunt de agro. et irati sunt
valde. Regi autem querenti ineundam eorum amicitiam et societatem

Nota: tumulus nota?
XXVI. manahym.
Secundum translationem alterius neque ... similiter ... dimittere eam ... antequam benediceretur iacob.
Sed nota ... iacob et ... angelo ... mutatione ... nominis.

Fecit ... quod ... ut ... cum ... ut ... quod ... non ... ut ... quod ... voluerit ... dei. Sed ... benedictione ... quod ... cum ... et ... gratiam ... humilitate.

Vir ... et nomen ... dictum.

XXVII

Sed non ... ut ... quod humana ... ut ... sit ... quod ... reparare videatur.

corp. et ut munia coherent, cingua et Sichem ostium urbis, et pre-
tium ampliant. Responderunt in dolo. Illicitum est nobis dare filiam nostram in-
circumcisis, sed circumcidamini, et erimus populus unus. Placuit oblatio Emor et Si-
chem filio eius, et distulit adolescens quin statim impleret, et intrantes ur-
bem persuaserunt civibus, et circumcisi sunt omnes. Tertia die vero, quando gravis-
simus est dolor vulneris, Symeon et Levi arreptis gladiis ingressi
domus urbis ingressi sunt, et interfecerunt omnem masculum, et con-
tulerunt de domo Sichem sororem suam. Ceteri vero filii Iacob irruerunt
super occisos, et depopulati sunt urbem, parvulos quoque et uxores cap-
tivas duxerunt. Iosephus vero dicit quod festivitas erat Sichimitis, et Sichimi-
tae vacabant epulis et vino, nocte custodibus aliis
dormientibus, irruentes interfecerunt. Quo agnito dixit Iacob Sy-
meoni et Levi: Turbastis me, et odiosum fecistis habitatoribus terrae huius;
qui venientes percutient me et delebor ego et domus mea. Dixit autem Dominus ad Iacob:
Surge, et ascende in Bethel, et habita ibi, et fac al-
tare Deo qui apparuit tibi, et mutate vestimenta vestra. Iacob autem quasi in
domo Dei purgaturus suos, invenit deos Laban, et aurea
inaures, et sculpta, quos Rachel celaverat, et eos in terra sub
terebintho, et ait suis: Abicite deos alienos, et mundamini, et ascen-
damus in Bethel. De Sichem ut auctoritate in idola transf-
erant, id est, gentilium idolorum a parte Terach. Quod videns Iacob,
sub terebintho, quae est post urbem Sichem, et nudus tamen quidam ea
tulit et in terram et conflavit, et in templum quod fecit Garisim posuit.
Sileo. Pavor autem Dei invasit finitimos, ne persequerentur
Iacob. Qui profectus venit in Bethel, et aedificavit ibi altare
Domino. Sepultaque est ibi eo quod Deus vocavit eum. Eo tempore mortua est
Debbora nutrix Rebeccae, et sepulta est in Bethel sub tere-
bintho, et vocatum est nomen loci quercus fletus. Et iterum apparuit Deus ei et benedixit
ei, et dixit: Non vocaberis ultra Iacob, sed Israel erit nomen tuum, et appellavit
eum Israel. Locus patet quod non repetitum est. Et ante surrexit
super. De morte Rachel
Egressus vero Iacob venit verno tempore ad terram quae ducit
Ephratam, id est, Bethleem, et dicitur Ephrata, sicut dictum est, et Ephrata
ab uxore Caleph, quae ibi sepulta est. Ibi dum parturiret
Rachel, coepit periclitari, et peperit filium, egrediente ani-
ma prae dolore partus moriens vocavit filium Benoni,
id est, filium doloris mei. Pater vero eius commutans eum vocavit Ben-
iamin, id est, filium dexterae. Sepulta est igitur Rachel in via quae
ducit Bethleem, et sola inter cognatos honorem sepulturae
Abrahae non tenuit. Erexit que Iacob titulum super sepulcrum
eius, qui apparet usque in praesentem diem, et egressus ultra fixit taber-
naculum trans turrim Ader, id est, turrim gregis. Hunc locum dicunt
Hebraei ubi postea constructum est templum, et dicunt quod quidam va-
ticinio turrim gregis, vel congregationis, tendebant ad templum.
Sed verius ait: Locus est in Bethleem, ubi vel angelorum grex
in ortu Domini cecinit, vel Iacob greges suos pavit.
Ibi vero loco relinquens, quo Ruben dormivit
cum Bala concubina patris. Quod tamen non latuit Iacob. De morte Ysaac

Venit etiam ad Ysaac patrem suum in civitate Hebron,
id est, Mambre, id est, Arbe, ubi est Abraham advena. Invenit
compleatque sunt dies Ysaac centum octoginta annorum, vel secundum Iosephum
centum octoginta quinque annorum, et appositus est populo suo plenus dierum, et sepelierunt
eum filii eius Esau et Iacob in spelunca duplici. Haec dimi-
natio est primae libri Iosephi. Patet mortuo patre diviserunt sibi
Esau et Iacob terram quae eos capere non poterat, et rediit Esau ad
montana quae dicuntur Seyr, et dicta est terra Ydumea, ab Edom,
quae postea Bosra dicebatur. Enumerat Moyses reges
illius terrae, a primo usque ad ultimum. Quem inde populus agit,
et regnavit post Bale Iobab filius Zare de Bosra, et hunc
dicunt quidam fuisse Iob pronepotem Esau. Sed Hebraei contra
ut supra dictum est. Videtur etiam in Genesi quod eadem terra ante Esau et
dicta fuit Seyr. Enumerat etiam filios Esau, enumerat principes
Horreorum qui habitaverunt in terra ante Esau, de quibus Moyses dicit: Isti sunt
filii Seir Horrei habitatores terrae, et hos Horreos expulit
Esau, ut legitur in Paralipomenon. Sub monte Seyr est ca-
Aldam vero dicunt Hebraei enumeratos re- maleth. Ydumea est
ges qui fuerunt in Edom antequam re- terra Damascena, nam
gnum Israel haberet regem, scilicet Saul. et Esau habuit Damasc.
Et dicunt hanc enumerationem esse per pro- Theman metropolis
lepsim. Ab Edom qui servire potuit Ydumeae, ubi Eliphaz
eam. In enumeratione vero istorum Themanites, et Suchi
legitur de Ana filio Sebeon: Est Ana ubi Baldach Suhites.
dux Esau, qui invenit aquas Bosra in finibus Y-
calidas in solitudine, dum pasceret dumeae et Arabiae.
asinas patris sui. Hebraeum ubi est Libanus dividit Ydu-
et tamen iamim, de quo ut ait Iero- meam et Phenicem,
nimus disputant Hebraei. Dicunt quidam in cuius radice civitas
iammim maria, quod lacum in heremo Alterna, et fontes
invenit. Alii putant aquas calid- fluvii fluentis secundum
as, iuxta punica quae affinis est He- Antiochiam.
breae. Hanc enim dicunt aliqui genera tunas vocant. Alii dicunt eum
onagros asinabus admiscuisse, ut inde veloces equi
asini nascerentur, quos vocant iamim. Alii dicunt iamim
ad societatem, quod primus equos asinis fecit ascendi, ut mu-
li nascerentur.

Et notandum quod in recapitulatione filiorum Esau po-
nit Moyses alia nomina uxorum eius ab illis quae supra posita
sunt. Dicit etiam Iosephus quod Amalech filius Esau nothus de concu-
bina, habitavit in parte Ydumeae quae Gabonitis di-
cebatur, et dicta est Amalechitis. Huius vero posteritas
successionis est ad generationem Iacob secundo tempore, propter hoc quod se-
cessit ab Israel. Primus dicitur fecisse hoc Esau. Tunc quoque de radicibus se-
cuti dicuntur. Tunc quoque legitur fecisse imagines hominum, quas
arte quadam ambulare fecit. Invenit etiam primus ca-
lamum, scilicet ferream, et molivit gemmam. Unde et unguem vo-
cant. Quod Ydumaei magis carius, quia gemma metallo circumda-
tur, tradidit aurum, ut in quarto digito qui medicus vo-

eam. ponitur ad honorandum dignitatem huius vel illius dicitur quod
ab eo illuc ad eam quidam vena pertingeret. Dicitur et ea tempes-
tate incoleratum in navi in qua pictus erat draco. Et gentium
venisse. et draphi [illegible] alie agriculturam. natus est vero per multum
tempus a mundi [illegible] et mulierem frumenti adinvenit. cum per in-
ventionis [illegible] gentes potentiam. et ideo pro actibus [illegible]
[illegible] a gentibus dementia deus est. tunc et thechi-
nes [illegible] et equulus [illegible] condiderunt. De venditione Ioseph.

Ioseph autem cum xvi esset annorum pascebat gregem cum fratribus
suis. Sciendum quod ante mortem ysaac xii annis venditus
est Ioseph. quod sic patet. Centenarius erat ysaac cum natus
est iacob et c.lxxx annorum obiit. ergo c.xx annorum erat
iacob in morte patris. In venditione autem filii c. et viii annorum
fuit. cum enim venit ad Ioseph in egyptum c.xxx annorum erat.
ergo viginti duo annis defuncto eo in egypto et venditionem Ioseph.
fluxerunt xxii anni. Ioseph enim xvii annorum erat cum vendi-
tus est in egyptum. et xxx cum venit ad pharaonem. cum pre-
sentavit se moyses ad idem quod premisi. Dum enim rediret ia-
cob de mesopotamia. et natum venisset ad patrem. adhuc vi-
vebat rachel et iosephum. Sed et venditio Ioseph in hunc mo-
dum. Odiebant eum fratres sui quod a patre plus ceteris amabatur. eo
quod in senectute genuisset eum. eo quod presentaret eorum et sa-
pientiae cordis eius. accusavit quoque fratres apud patrem crimi-
ne pessimo. ut de odio in ipsum. vel de eo [illegible] eum vendidit.
vel solum ruben pro gentibus patris. fecit quoque pater ei tunicam
polimitam vel maculis. vel acu pictam. vel secundum aquilam tunicam
astragoleon. id est talarem. vel secundum symachum tunicam ma-
nicatam. id est manicas habentem. Alii colobium viderunt vero quod
polimitas erat. per eum variorum manu picta acu. scilicet
[illegible]. Cum autem odium maneret. fuit visio somniorum. Re-
tulit et fratribus somnium quod viderat dicens. putabam nos li-
gare manipulos in agro. et vestros manipulos adorare ma-
nipulum meum stantem. Et dixerunt. Numquid rex noster eris. aut
subiciemur dicioni tuae. Aliud quoque somnium presente patre retulit
eis. Vidi quasi solem et lunam et xi stellas adorare me.
Increpavit eum pater et ait. Numquid ego et mater tua et fratres tui
adorabimus te super terram. potuit hoc dici quia mater eius
adhuc vivebat. Sed tamen mater eum adoravit. quia non descendit in
egyptum. sed pater loco eius adorasse. quia Ioseph sustinuit.
Sed fratres adoraverunt. et parentes in filiis. Cum que fratres in pas-
cendis ovibus morarentur in sichem. misit eum pater de valle
hebron. ut videret si cuncta essent prospera. Cum que non
invenisset eos in sichimis. secutus est eos in dothaim. Quem
ut vidissent cum parentibus mutuo loquebantur. Ecce somniator
venit. venite occidamus eum. et mittamus eum in cister-
nam veterem. dicentes quod fera pessima devoravit eum. Ru-
ben autem volens liberare eum. aiebat. non effundamus sangui-
nem innocentis. sed vivum proiciamus in cisternam. ne patris u-
na perimatur. et mater in luctu. Et ut venit Ioseph adhuc ma-
ter in vita esse. Nudaverunt ergo eum tunica polimita.

miserunt in cisternam in qua non erat aqua. Et recessit ruben melius
inveniendi causam patris. Dum autem sederent comedentes panem. viderunt
hysmaelitas venientes de galaad portantes in camelis
aromata et resinam et stacten in egyptum. Dixit quoque
iudas fratribus suis. Quid nobis prodest si occiderimus fratrem nostrum et
si in morte polluamur. celando sanguinem eius. Melius est ut vendatur
hysmaelitis. et venundaverunt eum madianitis. xx. argenteis. Et
dicitur vocari madianitas et hysmaelitas. Madian enim de
cethura filius abrahe. et hysmael de agar. et filios utriusque
sibi uxoribus. Legitur separasse abraham ab ysaac. et separari si-
bi ad orientem vel unum et filii sunt unius patris. vel unus pater
ex ii. vel ut est hebreus oppido. quod dicitur agar. et cethura una
fuisse. et in terra non legitur filio. Reversus autem ruben ad
cisternam non invenit puerum. et scindens eum intempestivus scis-
sis vestibus eiulabat. Sed accepto quod venditus est. et tincturam tunice
eius Ioseph. et tunicam in sanguine hedi tinxerunt. et miserunt
eandem qui ferrent ad patrem et dicerent. Hanc invenimus. vi-
de si filii tui est tunica. Quam cum agnovisset pater ait. Fe-
ra pessima devoravit filium meum Ioseph. Scissis quoque vesti-
bus indutus cilicio. luxit quoque filium multo tempore. Congregatis
quoque filiis ut lenirent dolorem patris. noluit eos audire. sed di-
cebat. descendam lugens ad filium meum in infernum. Erat
et tunc quidam locus in inferno barbarus. longe remotus a locis
penalibus. qui ob claritatem et separationem ab aliis. sinus dice-
batur. ubi sunt manes dicti. et dictus est sinus abrahe. quod
et abraham ibi erat in sustentatione usque ad mortem christi.
Madianiti vero. De venditione Ioseph in egyptum.
vendiderunt Ioseph in egypto putifari eunucho
magistro militie pharaonis. alii dicunt archimachero
id est principi coquorum. macha enim coquina dicitur. vel secundum coquos
a machera quod est occide. non abhorret a vero. quod apud plures
nationes. dapiferi principis honorabilis est. et princeps mi-
litum. huic vocatur Ioseph. putafarem. Sed ieronimus non
hunc castratum sed esse asserit. sed habuit uxorem et liberos. quod io-
seph filiam ipsius duxit in uxorem. non de eunuchis regis
fuit. quod prius castratus. Sed tradunt hebrei quod videns
Ioseph elegantem. emit eum ut ei misceret. Dixit enim custo-
diens Ioseph. viris adeo infrigidavit. ut deinceps impo-
tens fuit coitu. tunc eunuchus erat. et quod videmus eum
ieiophanti creatum. de more suo eum pontificem elio-
poleos constituit. et honoraret eum sicut alia in princi-
patu. Quod iudas genuit phares.
Eo tempore autem quo Ioseph venditus est. quod hic in medio est
per recapitulationem. discedens iudas a fratribus suis divertit
ad virum odollamitem nomine iram. et accepit in uxorem nomine
sue chananei filiam. et peperit ei her primogenitum. deinde
onan. post selam. dedit autem iudas her primogenito uxorem
nomine thamar. Fuit autem her nequam. id est abutens natura uxoris.
et occisus est a domino. id est subitanea est morte. in thoro super uxo-
rem. et dixit iudas ad onan. ut ingrederetur ad eam. et

scio. sac. phari non templi. vel Iosephum sac. templa vel sacerdotes seminis.

scitari veste meretricis vel ebrietas temulentissima, et vilissima tegmina. et chari id est retorta dicitur que ferri et vestis eam scilicet doctis erat secundum glosam et stolam.

scilicet in duobus.

Enim ac

suscitaret semen fratris, in quo peccatum quidam in lege scriptum est, quod aut eam sine obsecratione. Qui indignans quod non nasceretur sibi liberos, fundebat semen in terram, vel iuxta literam, ne pregnans cognosceret, semen fundebat, et percussit eum dominus. Remisit ergo iudas thamar, ut esset vidua in domo patris sui, donec cresceret Sela. Qui adultus, timuit eum dare thamar, et dissimulabat. Mortua est autem uxor iude, qui consolatione accepta post luctum, ibat ad tondendas oves cum yram opilione suo. Quod audiens thamar, et depositis vestibus viduitatis, assumpsit theristrum, sedit que in bivio itineris, quod ducit thamnam. hebraicum sonat, in oculos sedit. Sic et vocatur bivium, vel divigentia debet aspicere ut eum teneat quo gradiatur. Quam cum vidisset iudas, suspicatus est eam meretricem, vel scortum, cui dixit, sine me ut coeam tecum. que ait, quid dabis michi? et ille: mittam tibi edum de grege. et illa: patiar quod vis, si dederis michi arrabonem. et dedit ei anulum et armillam, et baculum, quem gerebat per manu. Ad unum igitur concubitum concepit mulier geminos, et abiens recepit vestes viduitatis. Misit ergo iudas ei hedum per pastorem. Qui cum non invenisset eam, rediit ad iudam sine pignoribus. Post tres autem menses, dictum est iude: fornicata est thamar, uterus eius intumuit. Qui ait: producite eam, ut comburatur. Que cum duceretur ad penam, misit socero suo pignora dicens: de viro cuius hec sunt concepi. Qui ait: Iustior me est, quia non tradidi eam Sela filio meo. Sed fecit ne periret semen filii mei. At tamen ultra non cognovit eam iudas. Instante igitur partu, apparuerunt duo in utero, et in ipsa effusione infantium, protulit manum unus, in qua ligavit obstetrix coccinum, et ait: hic egredietur prior. Illo vero retrahente manum, egressus est alter. Dixit que mulier: Quare propter te divisa est maceria? et ob hoc vocavit eum phares. Macheriam dixit membranam secundam, in qua involuitur puer in utero, que dividitur in partu. et sequitur puerum. Postea egressus est alter, et vocatus est zaram, vel oriens, quia prior apparuit, vel quia plurimi iusti ex eo nati sunt, ut legitur in paralipomenon. Cum super regum in principio cum legitur obstetrix in gemini sit coccinum ligavit in manu phares, quod ab eo quod prima necem divisa est phares dictus est. Forte prius coccinum circa ligavit de manu zaram et alligavit phares, ut de fratribus gemellis signum distingueret.

De venditione ioseph.

Igitur ioseph ductus est in egyptum, emit que eum phutifar eunuchus. fuitque dominus cum illo, domum que domini sui sic domum gubernabat. benedixit que dominus domum egyptii propter ioseph, qui cum quidem de omnibus non nosset in panem quem vescebatur. Factum est autem post multa dies, oculos iniecit in ioseph, et ait domina mea: dormi mecum. Qui respondit: omnia sua tradidit michi dominus meus, preter te. Quomodo ergo possum hoc facere, peccare in deum meum? accidit autem ut ait ioseph, ut publica festivitas instaret, et ut mulieres videre debebant. Tunc illa egritudinem simulavit intus, et operans ob hoc suum tempus, audiens, et sibilavit ut ingrederetur ioseph, et apprehensa lacinia pallii ioseph, ait illi: dormi mecum. Qui motus relicto pallio in manu eius egressus est foras. Illa contemptam se dolens, in argumentum fidei retinens pallium, ostendit marito reverso dicens: Ingressus est ad me servus hebreus ut illuderet michi. Ille nimis credulus [illegible] vis coniugis, iratus contra ioseph tradidit in carcerem regis. Fuit autem dominus cum illo, et dedit illi gratiam in conspectu principis carceris, qui tradidit ei carcerem et vinctos in custodia eius posuit.

De sompnio

Accidit autem ut pincerna regis et pistor in eundem carcerem mitterentur. et ioseph ministrabat eis. Viderunt que ambo sompnium nocte una. Quos cum mane vidisset ioseph tristes, sciscitatus est ab eis causam doloris. cui que acceperit per sompnium dixit ait. Referte michi que vidistis. Nonne dei est interpretatio? Et ait prepositus pincernarum: videbam coram me vitem, et in ea tres fundos oculos, scilicet tres surculos, palmites. alii ponunt flagella. ut crescere paulatim gemmas, quod idem est, et paulatim crescere gemmas, et post flores uvas maturescere. premebam que uvas in calicem pharaonis quem tenebam. dabamque poculum pharaoni. Et ait ioseph: Deus dedit in bonum hominibus usum vini. Vinum et ipsi bibant. Solutio huius et ethicas. et bona est eius visio. tres propagines tres adhuc sunt dies. post quos restituet te pharao in gradum pristinum. memento mei cum bene tibi fuerit, ut suggeras regi, ut educat me de isto carcere, quia de terra hebreorum furto sublatus sum, et innocens in lacum missus sum. Tunc ait pistor: vidi quod tria canistra farine super caput meum, et in superiori me portare cibos, qui fiunt arte pistoria, aves que comedere ex eo. Vel canistra tria plena panibus, canistra levia ab pondere, vel oblonga, vacua que alias, alia solent regibus ministrari. Genus hoc est canistri conditum, vel panis scilicet. et portare eum quod in superiori erant panes subcinericios, quod erant panes pistorii. de quibus vescebatur pharao. Et ait ioseph: Hec est interpretatio somnii tres adhuc dies sunt, post quos pharao suspendet te in cruce, et comedent aves carnes tuas. Tertia dies natalis pharaonis erat, et ut epulas recondens pincerne, restituit eum. pistorem in suspendio. oblitus que est pincerna interpretis sui.

De expositione ioseph

Post duos annos vidit pharao sompnium. Putabat se stare super fluvium de quo ascendebant septem boves crasse, id est electis carnibus vel plene, quia ob esum educarentur. et post alie septem emergebant de flumine sima confecte macie. et devorabant priores. Expergefactus pharao, rursum obdormivit, et vidit aliud sompnium. Septem spice plene pullulabant in culmo uno. alie quoque totidem vix oriebantur tenues et percusse uredine.

sinu

aliud. scilicet bibat.

et deuorabant priores. Tunc pharao conuocauit coniectores et sapien-
tes egypti. et non erat qui interpretaretur. et recordatus est pincerna magi-
stri sui. scilicet ioseph. et eius suggestione ad regis imperium educ-
tum de carcere ioseph totonderunt. uidelicet et capillos inciderunt et
crinium pectine, et ueste mutata oblatus est regi. Rex quoque
ex prima ei dixit: audiui sompnia non timeas edissere que
quis sit. Narrauit quoque quod uiderat, et ait ioseph. Sompnium
regis unum est unius significationis. Que facturus est deus, ostendit pharaoni
Ecce. vii. anni uenient fertilitatis magne in uniuer-
sa terra egypti. quos sequentur alii vii. tante sterilitatis. ut ob-
liuioni detur cuncta retro habundantia. Ad idem sunt septem
uacce boues agricole, et spice. et sompnium repetitum: firmitatis est in-
dicium. Quod autem in littore fluminis uidisti, hoc est, fertilitas et steri-
litas ex flumine magis creantur. Nunc ergo prouideat rex ui-
rum. et quintam partem frugum per. vii. annos fertilitatis
congerat in horrea regis. ut sufficiat aduersus futuram fami-
tem. pharao miratur utrumque in se ioseph, et sompniorum dis-
cretionem et dispensationem consilii. dispensationem id est con-
silii eiusdem. quod spiritu dei plenus esset. Ecce tercio iam insinu-
atur esse spiritus dei. primo in spiritus dei ferebatur super aquas. secundo ubi
Non permanebit spiritus meus in hominibus illis. tercio hic. Tulit-
que pharao anulum de manu sua, et dedit in manum eius, et
collo torquem auream circumposuit. et fecit eum secundum in reg-
no. ascendit que currum regis ioseph clamante precone, ut
omnes coram eo genua flecterent. sicut coram rege. hebrei tra-
dunt preconem non clamasse ad geniculationem. sed abrec
quod sonat pater tenerrime. abba id est pater. rech. delicatus uel tenerri-
mus. et ut sit certior tamen tali sapientia pater. et ait rex ad ioseph. ego sum
pharao. intimidans est et est sensus. Sic sum ego rex tecum pharaone, quod uere
est quod dicam. absque tuo imperio non mouebit quisquam manum
aut pedem in egypto. i. non egredietur quispiam hinc sine
tuo mandato. id est, prius fungetur officiis. et uocauit eum lingua
egyptiaca. phanee. phane i. saluatorem mundi. quod grece
pontifices dicitur. hebraice sonat absconditorum inuentorem.
et dedit ei assenec filiam phutifar domini sui uirginem. xxx.
annorum erat ioseph. cum stetit coram pharaone. nati que sunt
ei duo filii. priusquam ueniret fames. uocauit que filium primoge-
nitum manassen. quod est obliuio. dicens. obliuisci me fecit deus
laborum meorum. et domus patris mei. secundum uocauit effraim quod est
fructificans. dicens. crescere me fecit deus in terra paupertatis mee
Usque collegit grana. De ingressu fratrum in egyptum
vii. anni quos ubertas uenerunt inopie cum. et clamauit
populus ad pharaonem alimenta petens. quibus ille ait. Ite ad io-
seph. aperuit que ioseph horrea. et uendidit egyptiis. alie
et prouincie ueniebant in egyptum ut emerent escas.
pecuniam. tradebatur archariis regis. Audiens autem
iacob quod esset uenalitas in egyptum. misit illuc x filios
suos beniamin domi retento. Qui ingressi terram egypti
uenerunt ad ioseph. et non cognouerunt eum. cum que eum adorassent
terra. et cognouisset eos. durius loquebatur eis dicens. Vos ne

misisset quia dixit se de terra chanaan. ad emendas escas. et ille.
exploratores estis. ut uideatis infirmiora terre. et dicitis
uenalitas et illi. non est ita domine. sed sumus xii. omnes filii unius
uiri. minimus cum patre nostro est. alius non superest. qui ait. hoc est quod
locutus sum. exploratores estis. Impossibile est enim uiro priuato
tales filios habere. cum et regibus tali filiorum copia ualde
sit difficilis. per salutem pharaonis non egrediemini omnes hinc.
donec ueniat frater uester minimus. mittite unum ex uobis qui ad-
ducat eum. timebat enim ne forsitan et illum aliquid deli-
quissent. tradidit que eos uinctos custodie tribus diebus. tercia
die eduxit eos. et retinuit symeonem. ligauit que illum presentibus aliis
abire permisit. Qui conferebant ad inuicem. merito hec patimur.
quia peccauimus in fratrem nostrum. nescientes quod eos intelligeret io-
seph. eo quod per interpretem loquebatur eis. Iussit que ioseph ministris
suis ut implerent saccos eorum, et reponerent singulorum pec-
cunias in saccis suis. dantes cibaria insuper. De reditu eorum
At illi profecti sunt. Veneruntque ad patrem suum ad patrem
in terra chanaan. et dixerunt ei omnia que acciderant eis.
cum que frumenta effunderent. singuli inuenerunt in ore
saccorum ligatas pecunias. territis que omnibus dixit pater. absque
liberis fecistis me. Ioseph non est super. Simeon tenetur in
uinculis. beniamin auferetur. In me hec mala reciderunt. et
ait ruben. trade eum in manu mea. duos filios meos interfice. si non red-
didero eum tibi. At ille. non descendet filius meus uobiscum. Interim
consumptis cibis famesque eos premebat. et dixit iacob ad filios.
Reuertimini in egyptum. et emite pauxillum escarum. et ait
iudas. Si uis fratrem mittere nobiscum ibimus. alioquin non
imus. ego suscipio puerum. de manu mea require illum. nisi eum
reduxero. ero reus peccati in te omni tempore. et ait israel. si sic ne-
cesse est quod uultis facite. sumite de optimis terre frugibus uobis
et deferte munera uiro. modicum resine et mellis et styracis et stactes et terebinthi.
et amigdalarum. et ferte uiro munera. pecuniam que inuenistis rur-
sus reportate. et aliam ad emendas escas. deus autem fa-
ciat uobis uirum placabilem. et remittat uobiscum fratrem. Re-
sina dicitur quolibet gummi liquidum ut arduum. Mel. Styrax grece.
quod est manans. per diminutiua stactes est. quia de terra expo-
nendo sudet. et terebinthi, scilicet lentiscina. quia ueniunt
de chio insula. Alia est pinea. Item balsamum quod uocant.
Ioseph et in principio mundi unguenta balsami posuit.
et resinam tacuit. Symmachus, qui dixit species resine
legere. Dicitur in hebreo et nechota. quidam transtulerunt do-
mum thimiamatis. quasi domum aromatum. De ingressu
Tulit iacob descenderunt in egyptum fratrum in egyptum
et steterunt coram ioseph. qui propter dispensatorem suo, ut
introduceret eos. parari que conuiuium. quia secum essent comesturi.
Illi timentes se introductos propter pecuniam quam retulerant.
dicebant dispensatori eamdem retulisse. et se nescire
ubi reposita fuisset in sacculis. qui ait. pax uobiscum.
deus uester dedit uobis eam. pecuniam quam dedistis michi est. Et eos
eduxit que ad eos symeonem. parabant que munera donec in-

solonis.

Quia quasi uidebitur facturus uobis hoc.

Sepe dicebatur heliseus quod pro parando diuersiorum uocabulo ...

Quod grece uel latine sonat thimiamata, in ysaia pro domo nephotha.

ad eos

gredientes Joseph videre, cui ingressi obtulerunt munera, et adoraverunt eum in terra. Et accepto quod salvus esset pater, videns Beniamin commota sunt viscera ejus, et ingressus cubiculum flevit. Et lota facie egressus continuit se, et ait: Ponite panes. Sedente Joseph seorsum tanquam alienigena, et Aegyptiis seorsum tanquam indigenis, et fratribus seorsum ut advenis. Prophanum enim putant Aegyptii edere cum Hebraeis. Facta per dispensatorem [illegible], dispositi sunt Joseph fratres secundum ordinem aetatis eorum, sicut in domo patris sedere consueverant. Unde et patribus [illegible] mirabantur quod pars Beniamin quinque partibus excederet. Joseph enim dicitur Beniamin duplicibus partibus honorasse, utroque scilicet a parte [illegible] fratrum aliorum impositas, et de suis duplum dedisse. Biberunt et inebriati sunt cum eo, id est saciati aliquantulum secundum Hebraeum idioma. Praecepit quoque Joseph dispensatori suo ut impleret saccos eorum, et pecuniam eorum reponeret in ore saccorum, et cyphum suum argenteum in sacco minoris reponeret. Factumque est, et orto mane dimissi sunt. Tunc dispensator, jubente Joseph, insecutus est eos, et apprehensis ait: Pessimam rem fecistis. Cyphum furati estis in quo bibit dominus meus, et in quo augurari solet. At illi dixerunt: Apud quemcumque inventum fuerit quod quaeris, moriatur, et nos servi erimus domini tui. Ille scrutatus incipiens a majore usque ad minorem, invenit cyphum in sacco Beniamin. Illi quoque redierunt ad Joseph. Quibus ait: An ignoratis quod non sit similis mei in augurandi scientia? Alio loco dicitur: Non est [illegible] impietatis (tacuerit). Judas vero plurimum supplicavit ut ipse maneret pro puero servus, et ille cum fratribus rediret ad patrem.

Quod Joseph indicavit se fratribus

Non poterat ultra se cohibere Joseph, et ejectis aliis [illegible] cum fletu clamavit, et quod quidem Aegyptii audierunt: Ego sum Joseph, nolite pavere, pro salute vestra misit me Deus ante vos. Biennium fames jam transiit, adhuc quinque anni restant quibus nec arari poterit nec meti, quod ex nimia fluminis inundatione dicitur accidisse. Et adjecit: Festinate et nuntiate patri meo gloriam meam, adducite eum ad me, et pascam vos, et pecora vestra, ne moriamini, et habitabitis in terra Gessen. En oculi vestri vident quod os meum loquitur ad vos. Ruitque [illegible] quod loquebatur, osculatus quoque est Joseph omnes fratres suos, flevitque super singulos. Auditumque est, et celebri sermone vulgatum in aula regis. Gavisus quoque Pharao dixit ad Joseph: Dic fratribus tuis: Tollite plaustra de Aegypto ad subvectionem conjugum et parvulorum. Omnia vestra adducite vobiscum, dabo vobis omnia bona Aegypti, et medullam terrae comedetis. Factumque est ita. Dedit quoque Joseph singulis binas stolas. Stola vero a thelon, quod est longum (dicitur). Beniamin vero trecentos argenteos et quinque stolas optimas. Tantundem quoque misit patri, asinos quoque decem qui subveherent ex omnibus bonis Aegypti, et proficiscentibus ait: Ne irascamini in via. Qui cum venissent ad patrem, dixerunt: Joseph vivit, et dominatur in Aegypto. Jacob quasi de gravi sopno evigilans, non credebat eis. Cum quoque vidisset universa quae miserat, ait: Sufficit mihi si filius

meus Joseph vivit, quem de pendulis gratia non mutavit [illegible]. Vivit, vadam et videbo eum priusquam moriar. *Quod descendit in Egyptum*

Profectus Israel cum omnibus quae habebat venit ad Puteum juramenti, et mactatis ibi victimis Deo, audivit Dominum per visionem noctis dicentem sibi: Noli timere, descende in Aegyptum, quia in gentem magnam faciam te ibi. Ego descendam tecum, et ego inde reducam te. Joseph quoque ponet manum suam super oculos tuos. Surgens ergo de Puteo juramenti venit in Aegyptum cum omni semine suo. Cunctae animae quae ingressae sunt cum eo, et egressae de femore ejus, absque uxoribus filiorum, sexaginta sex. Fiunt sexaginta septem, et Joseph cum duobus filiis qui erant in Aegypto cum omni semine suo: fiunt omnes simul septuaginta. Septuaginta transtulerunt septuaginta quinque, et Lucas in Actibus apostolorum. Sed per praeoccupationem dicunt [illegible], et enumeraverunt cum eis quinque filios filiorum Joseph, qui in duobus tantum enumerati sunt. In eis quidem [illegible] apud Aegyptios genitis [illegible] libri [illegible]. [illegible] ut eos vigesimo [illegible] in Deuteronomio, ubi [illegible] septuaginta. Nota in hujus numero Her et Onam filios Judae, qui cum mortui sunt in terra Chanaan, [illegible] in loco defunctorum [illegible] duae ancillae Jacob [illegible] et ille [illegible] septuaginta [illegible] Dina [illegible] filii Liae [illegible] Zelphae [illegible] Rachel [illegible] Balae septem, et nota cum Joseph [illegible] duos [illegible] Beniamin [illegible] non legimus [illegible] duo nati sunt [illegible] magister Hugo de Sancto Victore [illegible] Abel [illegible] Madianitis [illegible] Abel, a qua familia Abelmaim [illegible] duo [illegible] Joseph [illegible] divisit. *Quod Joseph occurrit patri et introduxit eum ad regem*

Praemisit autem Jacob Judam ad Joseph ut occurreret ei. Qui junctis curribus occurrit ei in Gessen. Alii habent in urbem Heroum in terra Ramesses, quae tunc Gessen, postea Thebaida dicta est, a qua Thebaei, quorum legionem fuisse beati Mauritii. Aliae sunt Thebae [illegible] Thebarum [illegible] urbs Heroum, quos Aegyptii debellaverunt custodia in finem [illegible] Heroes constituerunt [illegible] Aegyptiis urbem tabernaculorum, quae dicta est Ramasses [illegible] dicta est quod sonat [illegible] dicta est [illegible] Aegypto. Dixit quoque Joseph ad omnem domum patris sui: Ascendam et nuntiabo Pharaoni: Venerunt ad me fratres mei, et viri sunt pastores. Cumque vocaverit vos et dixerit: Quod est opus vestrum? dicetis: Pastores sumus nos et patres nostri. Haec dicetis ut habitetis seorsum ab Aegyptiis in optima terra Gessen, quia detestantur Aegyptii omnes pastores ovium, quia comedunt eas, sed colunt Hammonem. Ingressus ergo Joseph

melec.

potens sum reducere.

erat

ad regem, quinque fratrum suorum, id est, extremos, vel viros statuit
coram rege. Qui cum dixissent se pastores ovium, addide-
runt: quia non est herba in terra Chanaan, precamur ergo ut iubeas nos
servos tuos esse in terra Iessen. Quod et separari voluerunt, habere vide-
tur pastoris prudentiam. Sciebat quod Aegyptii pastores quasi inopes habe-
bant in pascuis. Videbant ergo Aegyptum, quod non alia regio
nisi cum habundaret singulis annis in pascuis, et cum due-
re et maxime fluminis super terram, tunc cerealibus impeditur,
vel terra cooperitur, pascua autem nutrit. Post hec introduxit Ioseph pa-
trem ad regem. Benedixit ergo regi. Inquisitus ergo a rege de di-
ebus annorum vite sue, ait: dies peregrinationis mee vite centum triginta
annorum sunt, parvi et mali, et non pervenerunt usque ad dies patrum meorum
peregrinationis. Dixit ergo se vitam hanc pro incolatu habere. Magna
hic dignitas: ergo sapiens accusator est sui. Quod autem dixit parvi, doc-
trinam sudentis non prelatur etc. Dedit ergo fratribus suis Ioseph
possessionem in optimo terre solo Ramesse. Dicitur enim Io-
sephus: concessit ei pharao ut metropolitana urbe gauderet.
Ubi erat pascua pastores eius habitare. Sciens quod gravius esset
Aegyptiis separari a se pastores, et nunc quod essent eorum, ubi dedit
sedem: ad Tanaim heliopoleos, quam habebat terra Iessen.

Annali de canone quinte partis frugum instituto

Famis in Aegypto. Cumque defecisset pecunia emptoribus, susten-
tavit eos Ioseph anno illo pro commutatione pecorum. Deinde emo-
tum inito sine pretio, emit omnem terram Aegypti Io-
seph pro alimentis, et subiecit eam servituti pharaonis, preter terram
sacerdotalem, quam dederat eis rex. Quibus statuta cibaria
ex horreis publicis debebantur, et Ioseph non compulsi vendere possessiones suas. Post
viones suas, terra sine dono sibi haberent. Ait Ioseph ad populos: En nos
et pecora vestra sicut in manu pharaonis. Ecce reddo vobis terram
et pecora, et dabo semina, et colatis terram regi, quintam partem
dabitis regi, quattuor reliquas permitto vobis in sementem et in cibos.
Qui dixerunt: Salus nostra in manu tua est. Et ex tunc usque nunc
quinta pars solvitur regibus Aegypti, et factum est quasi in legem.

De iuramento quod fecit Ioseph patri

Habitavit ergo Israel in terra Aegypti, et auctus est nimis, et vixit in ea XVII
annis. Factique sunt dies sui centum XLVII annorum. Cumque in-
tellexit diem obitus sui instare, vocavit Ioseph, et fecit eum
ponere manum suam sub femore suo, et iurare quod sepeliret
eum in sepulcro maiorum suorum, quod habitatum dicitur, et in deserendo
dixit: De matre sua Rachel, que de Ephratas, quod non sepeli-
erat eam ibi, ubi voluerat sepeliri, cum sint sola sepulcra
terra in qua Christus resuscitatur, ut cum eo resurgerent. Vel
erat Abrahamum a Calvaria stare XX milibus. Cum ergo iurasset
Ioseph, conversus est Israel ad lectuli caput, et erat ad orientem. Ad
oravit deum. Quidam codices habent adoravit super caput virge
eius, id est in capite virge sue, et utrumque stare potest. Tenuerat
hic virgam, ut in hec etate senilis, et innixus super eam adoravit.
Vel sceptrum quod Ioseph gerebat, sublato domini terrestri. Quasi
innixus est cacumini vadum reddere virge, adoravit deum. Non est
verendum tamen dicere, adoravit sceptrum Ioseph.

De benedictione Effraym et Manasse

Post hec nuntiatum est Ioseph quod egrotaret
pater eius. Assumptis ergo duobus filiis suis illuc properavit. Audiens
senex venisse filium, confortatus est et sedit in lecto. Videnseque
Ioseph duos, ait: Qui sunt isti? Clare enim videre non po-
terat. Et ait Ioseph: Isti sunt duo filii mei, quos dedit michi deus
in hoc loco. Et ait Iacob: Isti duo mei erunt. Sicut Ruben
et Symeon deputabuntur michi in eo quod terram facient. Reliquos
autem genuerit, nomine fratrum suorum vocabuntur in possessionibus suis.
Applicavit autem Ioseph Manassem ad dexteram patris, et Ef-
fraym ad sinistram, adorantes, et petiit ut benediceret eis.
Iacob vero in spiritu commutans cancellavit manus, minori dexteram super-
ponens. Quod Ioseph graviter accepit, et ait: Non sic convenit pater.
Ait: Scio fili mi, scio, et iste quidem erit
in populos, sed minor maior erit, et semen eius crescet in gentes.
Quod impletum est in Ieroboam, qui primus imperavit X tribubus,
et fuit Effrateus, et ait ad Effraym. In te benedicetur Israel
et dicetur in proverbio: faciat te deus sicut Effraim et Manas-
se. Et ait ad ambos: Deus pater meus benedicat pueris istis,
et invocetur nomen meum super eos, et nomen Abraham et Ysaac patrum meorum,
et crescant in multitudinem super terram. Et ait ad Io-
seph: Deus reducet vos in terram vestram. Do tibi partem extra fratres
tuos, Sichimam quam tuli in gladio et arcu meo de manu
Amorrei. Sane emerat eam centum agnis a rege Emmor, sed
cum pro nece Sichimitarum debuisset auferri, possessione
sua eam obtinuit.

De benedictione omnium

Convocavit autem Iacob filios suos, et ait illis: Congre-
gamini, ut annuntiem vobis que futura sunt in diebus no-
vissimis. Ad litteram de divisione terre, et de statu tribuum
futuro prophetavit apertissime, non de rebus, sed adventu.

De Ruben.

Ruben primogenitus meus, fortitudo mea, id est
quem genui in etate robusta, principium doloris mei,
id est sollicitudinis mee circa meos filios. Vel aliter habet capitulum
doloris mei, scilicet in domus, manus in impios. Supple: ergo
erat debitas effusiones sicut aqua, id est, in vilem libidinem non
cresces, quia ascendisti cubile patris tui. Vel sic distinguitur: ef-
fusus es sicut aqua, non crescas, quia ascendisti cubile patris
tui. Ac si dicat: lege figuratum: honor tibi quod alius dele-
batur, et duplicatus in possessione. Sed sufficiat tibi pro
crimine tuo pene etatis. Non quod supercrescas sicut aqua
ebulliens supergreditur, vel sicut fluvius inundans.

De Symeone et Levi

Symeon et Levi vasa iniquitatis,
qui in furore suo occiderunt viros, scilicet Sichimitas, et
suffodiunt murum in voluntate sua. Hoc est, quod voluit
terram ipsi sunt fere illud. Alii habent: subnervaverunt tau-
rum, quod quidam de filio regis, qui tempore Dine iuncti
legitur. Quidam de Christo. Quidam de tauris ydolis, quos si
levites deum putaret. In consilio eorum non veniat anima
mea. Hoc plane de Christo dicitur, scilicet Levi, sed de Levi sacer-
dotes, qui consilio fuerunt occisi. Dividam eos in Iacob, et dis-
perdam in Israel. Ad litteram Levi sortem non habuit in

tia. Sed ad ipsos alios articulos hunc ad alia peccata. Symeon scilicet quia modicus erat: sortem non habuit. Sed receptus est in sortem iude.

De Iuda

Sequitur de iuda. ubi prophetat de regno futuro in iuda. et plane de Christo. Iuda: te laudabunt fratres tui. Sed fratribus quam aliis hostibus. pro quo moysen intravit mare rubeum et regnum primatum. manus tua in cervicibus inimicorum tuorum. et adorabunt te filii patris tui. Sed notat regem futurum. catulus leonis iudas. Sed de capite regni iude. David ut minimus fratrum electus est in regem. ad predam fili mi ascendisti. quia per David plurimos hostes habuit. Requiescens accubuisti ut leo. et quasi leena. quia in pace regnavit. et magis timebatur. Quis suscitabit eum. ad prophetam quasi ipse solus qui ductus est in David. vel de successione Salomonis dicta sunt. Non auferetur sceptrum vel rex de iuda. et dux de femoribus eius. donec veniat qui mittendus est a patre. scilicet Christus. usque ad transmigrationem babilonis fuerunt reges de iuda. exinde duces usque ad hircanum. et tunc fuerunt reges de alia tribu. Christus defecerunt usque et regnavit herodes alienigena. et ipse erit expectatio gentium. salus scilicet expectata non solum iudeis. sed et gentibus. tandem convertit sermonem ad filium iudam. de illo Christo intendens sic. o fili mi. Ille erit ligans ad vineam pullum suum. et ad vitem asinam suam. id est gentilem et iudeum populum qui coniunctus est associabit. lavabit in vino stolam suam. et in sanguine uve pallium suum. id est carnem suam sanguine passionis cruentabit. pulchriores oculi eius vino. id est apostoli. dentes illius. id est predicatores lacte candidiores. Hebreus omnia de iuda sic. Non auferetur sceptrum de iuda. id est quoddam dominium. quod scilicet primus intravit mare rubrum. primus obtulit in tabernaculo et hoc donec veniat qui mittendus est. Hebreus dicit donec veniat Sylo. usque ad Saulem unctum in Sylo. postea vero rediit ad iudam. quia eripuit ioseph a manibus fratrum suorum. erit expectatio gentium id est [illegible]. Vel dicit iudas ascendit pro vobis in pluribus ligans ad vineam pullum. et ad vitem a. l. terra erit ei copia vini. quod in una vite honerabit asinum. et ob hoc rubicundus oculos. quia sic apparet in oculis bibentium. sic candor dentium copiam ovium et lactis notat. quia lac comestum apparet in dentibus.

De Zabulon

Zabulon in litore maris habitabit. et in statione navium. pertingens usque ad Sydonem. ad litora scilicet. Sed maritima possidet.

De Ysachar

Ysachar asinus fortis vel osseus. id est vir agricola. accubans in terminis. quia mediterranea possidet inter maritima et montes. et vidit requiem quod esset bona. et terram fructuosam. et terram quod optima. et supposuit humerum suum ad portandum. quia invehendis mercibus ad mare que in finibus suis habundabant laboravit. tributa [illegible] navibus [illegible] tributa.

Sed hebrei metaphorice exponunt. dicentes. quod nocte et die serviendo laborant. et ideo omnibus tributis et servitutis quam magis dona ferebant.

De Dan

Dan iudicabit populum suum sicut et alia tribus in israel. Fiat dan coluber in via. cerastes in semita. mordens ungulas equi. ut cadat ascensor eius retro. Sed in Sansone impletum est. a. d. licet dan sit minima tribus. tamen de ea surget iudex in israel sicut et de aliis. qui ad modum colubri insidiis obsidiabit. ne aliis hostibus liceat vagari per iudeam depopulando ut prius. et superbiam philistinorum retrocedere faciet. Sed cernens tantus fortis tamen erit. Christus vel salutare tuum expectabo domine exponitur. et Sed de antichristo quod venturus de dan asseritur. qui contra legis mosaice pestifera predicabit. et cornu superbis armabitur. equitatos quia ascendant ad celum deiecit retro. et tamen salutari ad iudicium expectabo. alii referunt hoc ad iudam. qui equitavit in cornu Christi. et ascensorem eius id est animam mortalitatem deiecit in monumentum. salutarem expectare voluntatem. Sed iudas credidisse de ysachar.

De Gad

Gad accinctus vel latrunculus preliabitur ante eum. et ipse accingetur retrorsum. Gad cum ruben. et dimidia tribu manasse. relictis parvulis et liberis ultra iordanem in finibus suis. armatus precedebat israel in terram promissionis. Sed postea per xiiii annos post reversus plures invenit gentes adversus suos qui relinquebant invaserunt. et fortiter dimicans hostes fugavit.

De Aser

Aser pinguis panis et prebebit delicias regibus. fertilis terra sunt eius possessio et delicias affluentis.

De Neptalim

Neptalim cervus emissus et dans eloquia pulchritudinis. per velocitatem eam assignat amaritudinis velocitatis terre ubertatis que pre aliis precocos fructus parit. alii habent ager irriguus. quia super lacum genesareth iordane irrigatur. vel in scilicet calide aque. quasi dans eloquia ad montem Thabor que in finibus eius est referunt. quia prophetie involvitur. vel quia de primitiis eius frugibus offerebant in pascha. vel Deo laudes quare est eloquium pulchritudinis. tamen ad Christum et ad apostolos referuntur. quia est magis doctrina.

Filius accrescens ioseph. filius accrescens. ut tamen decorus et decorus aspectu. vel filie discurrerunt per murum. per duos fratres in tribus. vel duas partes Sed notat quia ioseph transeunte per egyptum mulieres ascendebant muros. ut viderent eius pulchritudinem. exasperaverunt eum. et invidentes sunt habentes iacula. Sed de fratribus eius. quia iaculis invidie armati sunt contra eum. vel de unus egypcius sedit in fortitudine arcus eius. id est in deo. et ideo dissoluta sunt vincula brachiorum et manuum illius per manus potentis iacob. id est dei qui est potentia iacob. solvit vincla quibus ligaverunt eum fratres. Inde pastor egressus lapis israel. quia de eo ieroboam qui fuit rex israel. vel pastor totius familie patris in egypto. hebreus habet pastorem lapidem israel. per gratiam

decorem eius. benedictio patris tui etc. deus patris tui erit adiutor tuus.
omnipotens benedicet tibi benedictionibus celi desuper. benedictionibus abyssi
iacentis deorsum. benedictionibus uberum et uulue. credo gentilis ex
per genitrice intelligit patrem. oportet enim utriusque concursum pro
creatione. tunc ubertatem lactis. secundum terram. benedictiones patris tui
confortate sunt benedictionibus patrum eius. donec ueniret desiderium
collium eternorum. hec ad literam ita exponitur. fuerunt sunt uertis pos.
legis in ... inclinati sunt scopuli eius uel gratiam
... completionis quartus ... et col. ... et ob.
et hec dicuntur desiderium collium eternorum ad ... sperant.
alii de colles eternorum eius. uel qui usque eius fuisse
colles ... et ... sunt eius. et hec ... hebreo
... et tetragoni dicti sunt. quia aliqui partes ...
nam ... in exodo ... et qui applausio
eorum aduentum et tercia dimidia tribus manasse ...
montes illos tercia tribus et est sic. benedicentur ioseph.
donec ... colles ... terram promissam et uel.
... dominus inclusum est. tercia ... de monte effraim
et monte samarie quibus regnauit israel. uel de montibus
... et ... ut est ... effraim et manasses.
et ... terra de qua ... et tunc dominus ...
est tunc ... et gloria israel ... sensus. do
... colles eius celo et est sensus. benedictiones ... ioseph
... loquitur ... dies dominus ... celum et terra ...
... et hec omnes benedictiones. fiant in capite ioseph. et in uertice
nazarei. i. sancti inter fratres suos **De Beniamin**

Beniamin lupus rapax. mane comedet predam. et uespere diuidet spolia. ... ad literam ... tribu
... lupus rapax ... sanguinem ... et ... i.
mane egressionis de egypto. predam. i. legem ... a deo accepit. et ... eam comedit. sed in uespera diuidet
... a uera ... ad ...
... in uertice ... quod est lupus rapax ...
... in qua mane sacerdotes ... uicti
mas ... uespere ipsi inter se diuidebant partes
... de sacerdotes eos ... sed ... de paulo
... de beniamin ... primo fideles persecutus ...
fideles ... dei et ... dispensauit. ... hic tribus
multum bellicosa fuit. **De morte iacob** ... monitis

Et hic locutus iacob. collegit pedes suos super lectulum.
et obiit. et appositus est ad patres suos. i. ad angelos e
... Non quidem est. quia appositus est ad abraham et ysaac. ... tam pauca ... dicta non possumus.
Ioseph uero precepit medicis. ut condirent eum aromatibus.
et custodierunt eum egyptii. xl. diebus. ... genesi
... condita ... xl. diebus. et singulis diebus plan
... et ... aqua calida. ... et ... egypti ...
... condita uero. xl. diebus ... hebreis ...
... diebus. vii. condita diebus. xxx. ...
... et ipsi iacob. diebus. xxx. et sub ambobus cuius

... diebus. lxx. fideles ... quia mortuos suos fide
et ... diebus eos plangunt. i. ...
... sub ... tot dies pro eis celebrant. ... tertium
diem ... celebrant pro ... alii septimum.
quia ... ad septimam ... uel pro septenario
... et corporis. rogauit autem ioseph pharaonem per internuntios.
quod iuraret patri de sepultura. et accepta licentia a pharaone.
comitantibus fratribus suis. et multis senibus egypti. detulit patrem
ad sepeliendum in hebron. sed timens bella. deuiauit a
recto itinere. ... ad aream adad. ... sicut ... minas
... diuino igne consumpta est. et planxerunt ibi diebus
... et ob hoc indigene dixerunt locum illum planctum egypti
... ad uiam ... iordane sepelierunt
eum in spelunca duplici. Reuersus est ioseph in egyptum cum
fratribus et uniuerso comitatu. **De morte ioseph**

Timentes uero fratres eius. ne mortuo patre memor esset iniurie
... dixerunt ei. pater tuus antequam moreretur mandauit. ut hec
tibi uerba diceremus. obsecro obliuiscaris sceleris fratrum tuorum. ... qui
... ut patri tuo dimittas iniquitatem hanc. et addiderunt
... in terra. fleuit ioseph. et ait. nolite ti
mere. et consolatus est eos. uixit autem c. et x. annos. et uidit filios
effraim usque in tertiam generationem. et de machir filio ma
nasse. nati sunt filii in genibus ioseph. ait fratribus
suis. deus uisitabit uos. et reducet uos ad terram
... asportate ossa mea uobiscum.
cum ... super hec mortuus est. et conditus aromatibus
... repositus est in loculo in egypto. ... dominus egressi
sunt filii israel de egypto. alii fratres post iosephum ...
in obitu suo ... et sepeliebantur in hebron. et
translati sunt in sichem. **Explicit Geñ. Incipit Exodi**

Hystoria sacre exodi. non alia quidem a precedenti. sed eadem
continuata. sed propter fastidium tollendum. in v. par
tes distincta est. ... sic ... liber scriptura est
... et hee. v. distinctiones sunt ab hebreis per. l.
iiii. thomos. quorum. xiiii. precesserunt in genesi. hic autem secundus
... grece dicitur exodus. latine exitus. ... uel
... agit enim de exitu israel de egypto. hebraice
dicitur ellesmoth. a principio libri. et sonat. hec sunt nomina.
... a principio libri ... nomina. **De seruitute filiorum israel**

Surrexit ergo rex nouus in egypto longo tempore post mortem
ioseph. ab illo enim sub quo fuit ioseph ... nono
nephres dictus est ... regnauit amenophis. sub quo
natus est moyses. Regno autem translato ad aliam domum. rex
... ob hoc ... ignorauit beneficia ioseph. quibus
... egypto. et credebat israel magis ... ioseph.
... egyptii ... ingenium. et labo
res ... et affluenciam operum. et sobolis ... fecunditatem ...
... et ait rex ad populum suum. populus israel fortior
est nobis. sapienter opprimamus eum. ne multiplicetur
et ... contra nos insurgat. ... hostibus nostris. et

digni(or) est praefectus quam magister operum.

tabernaculorum, id est tuguriorum (?) ... uel tabernaculorum, id est pauperum ... [illegible]

tabernaculorum, id est

fossatis

egrediantur de terra. Imposuit ergo eis principes angariarum operum, quibus duo ... et ei uacarent amplioribus (?), et magistros operum praefecit eis hebraeos, super magistros operum praefecit egyptios, ut durius affligerent eos. Extruxerunt ergo israelite, ex quibus exhibebantur regi tributa, ciuitates tabernaculorum Phiton et Ramessem. Ciuitates quidem prius erant, sed non erant tabernaculorum. Erant quidem in finibus egypti, et non muniuit eas Pharao, ut in portibus armatos qui in tabernaculis excubarent, ne quis posset ingredi uel egredi sine regis nutu. Vel tabernaculorum, id est pauperum, ... et opere illorum illas ditauit uel potius ... Aliud quoque opus tam graue et seruile imposuit eis, luti plasturam et lateres, ut etiam cophinis comportarent, de quo legitur: manus eius in cophino seruierunt. Et addidit opus secundum Iosephum, ut fluuium per multas deriuationes diuiderent, et circumdarent ciuitates fossatis, ne eas fluuius inundans uastaret, et iam ... annos in huiusmodi miseriis leguntur complesse. Quanto magis autem opprimebantur, tanto magis deo auctore multiplicabantur. De dolo obstetricum

Quod uidens Pharao, aliud excogitauit dolum, et praecepit obstetricibus hebreorum Sephore et Phuae, que preerant multitudini obstetricum, ut masculos hebreorum in obstetricando interficerent, et alterum sexum reseruarent. Feminas quidem reseruari iussit, quia sexus fragilis ... nocere non poterat, et ubi domini egyptiorum deficerent, cum eis ... Quidam sacerdos scriba regis praedixerat eo tempore in israel masculum nasciturum, qui regnum egypti humiliaret, et uirtute excelleret uniuersos. Timuerunt ergo obstetrices deum, et seruauerunt mares. Quesitum a rege cur non obstetricarent (?), mentite sunt dicentes hebreas scientiam obstetricandi habere, et priusquam ueniremus ad eas pariunt. Et quia timuerunt deum, edificauit illis domos, id est locupletauit eas, cum prius essent pauperes, uel fecundauit eas cum essent steriles. Augustinus dicit obstetrices uenialiter peccasse. Gregorius uero ... quod mentite dicuntur, et quod merces benignitatis earum potuit in eterna uita retribui, sed pro culpa mendacii in terrenam compensationem declinata est. De submersione puerorum

Videns ergo Pharao dolos sibi non proficere, aperte agit et praecepit eis ut quicquid masculini sexus nasceretur in israel in flumen proiceretur. Et multa eo tempore submersa ... pro quo credunt egyptios incidisse in hunc errorem, ut apim pro deo colerent. Tradit autem apion (?) et Plinius, qui et testatur se uidisse eum: quendam taurum, qui ex improuiso egrediebatur de flumine, habens in humero dextro signum candidum instar lune corniculate, ad quem cum starent confluentes egyptii cum omni genere musicorum psallentes, leuabatur in aere, et super eos tamquam psallens ... et ad modicum uel statim ... in terra mouebatur ... et eadem die euanescebat. Vnde autem quidam quod in festo Serapis ... Vnde et ipsum Serapim, id est seraphim ... alii tamen pro decimo ...

... apparere dicunt. Alii tamen tempore iusti Sadoch (?) heliopoleos ... sicut et diuinitus ... doctrinam puerum ... fluminis ... de in errore fluminis.

Amram autem et ... uir leuita accepit amicam. De ortu (?) Moysi

... Amram ... accepit uxorem contribulem Iocabeth, qui nolebat accedere ad uxorem propter edictum ... Tamen, ut ait Iosephus, deus ne timeret uxorem cognoscere, ... timebat egyptios, nasciturum esse ei ... et de filio adeo (?) significauit. Cumque concepisset mulier, et peperit filium sub silentio, eo quod non mutuum ei dolores partus intulerunt (?). Et uidens puerum elegantem, abscondit eum tribus mensibus. Cumque celare non posset, sumpsit fiscellam scirpeam in modum ... id est sacca rotundam uimine complexam, et liniuit eam bitumine ac pice, et ponens intus infantulum, in carecto ripe eum exposuit ne impetu fluminis raperetur. Stante procul sorore pueri Maria, et exspectante rei euentum ... Ecce descendit Termuth filia Pharaonis, ut lauaret in fluuio, que uidens ... iubens, uidit paruulum uagientem, et miserta est eius, dicens: de infantibus hebreorum est. Sic et deus, cum ... ut ab hostibus digne aluntur (?). Et cum egyptie plures admonuissent ei ubera ad lactandum, ... et ait Maria: uis, inquit, adducam hebream que nutriat ... sic loquitur ... Termuth ... alienum ... et accessit ad ubera eius puer. Dulcem ... Termuth ... puerum, et ablactatum reddidit filie Pharaonis, que adoptauit eum in filium, et dixit eum Moysen. Egyptii enim moys aquam, ysen saluatum dicunt ... quadam die Termuth obtulisset Pharaoni ut et ipse eum adoptaret, admirans rex pueri uenustatem, coronam quam ferre gestabat capiti illius imposuit. Erat autem in ea Hammonis ymago sculpta. Puer autem coronam proiecit in terram et fregit. Sacerdos autem Heliopoleos a latere regis surgens exclamauit: hic est puer quem deus nobis occidendum mandauit, ut de cetero timore careamus, et uoluit irruere in eum, sed auxilio regis liberatus est, et per calliditatem cuiusdam sapientis, qui pro ignorantia hoc esse factum a puero asseruit. Et ut in argumentum eum prunas accensas puero obtulisset, puer eas ori suo apposuit, et lingue sue summitatem igne contraxit. Vnde et hebreus impeditioris lingue. Creuit autem pulcritudinis tante, ut ait Iosephus, ut nullus adeo seuere esset, quin eius aspectui adhereret, opera que dum cernerent eum pro placitis (?) ... occupationes in quibus studebant deserebant. De uxore Moysi ethiopissa

Factum est autem cum adultus esset Moyses, ethiopes uastantibus Egyptum usque ad Memphim et mare, qui dei (?) consilio ad diuinatores egyptii accepti responsum ut auxiliatore uterentur hebreo. Et uix obtinuerunt a Termuth, ut egressurum quem postulabant Moysen ... duceret, prius (?) ... sacramentum, ne ei nocerent. Erat autem Moyses uir bellicosus ...

cissimi, quia fluvius ille tanquam longius procurrens per terram
durat circuitum terrae Saba. Ut in pulsos Ethiopes
pervenirent, sed per loca plena serpentibus quae volucres praedictae
nullo alio purgant, ibes quas in cannistris portabat eas
ut serpentes fugarent et devorarent, et sic tute per noctes transi-
bat exercitus. Tandem pulsos Ethiopes expugnans, inclusit
eos fugientes in civitatem Saba regiam, quam postea Cam-
byses a nomine sororis suae Meroem denominavit. Quam cum
quasi inexpugnabilem diu obsideret, oculos suos inie-
cit in eum Tharbis filia regis Ethiopum, et ex condicto tra-
didit ei civitatem, si duceret eam uxorem. Et hoc est quod in-
dignati Maria et Aaron iurgati sunt adversus Moysen propter uxorem eius
Ethiopissam. Cum autem redire vellet, nec acquiesceret uxor, ipse
ut sapiens tanquam vir peritus astrorum, ymagines sculpsit in gemmis
huius efficaciae, ut altera memoriam, altera oblivionem conferret.
Cumque paribus anulis eas inseruisset, alterum, scilicet oblivionis, anu-
lum uxori praebuit, alterum ipse tulit, ut sicut pari amore, sic
paribus anulis insignirentur. Coepit ergo mulier amoris vi-
ri oblivisci, et tandem libere in Egyptum regressus est. De fuga
Moysi et affinitate eius.

In diebus illis egressus ad fratres suos
Moyses in terra Iessen vidit afflictionem eorum, et percussum quendam Egyp-
tium percutientem quendam de Hebraeis, et facto percussit Egyptium et
abscondit in sabulo. Et egressus alio die vidit duos Hebraeos
rixantes, et dum argueret eum qui faciebat iniuriam, respondit ille: Quis
te constituit iudicem super nos? Num me occidere vis sicut occidis-
ti Egyptium? Timuit ergo Moyses, quia palam factum erat. Ubi hic:
timuit, Josephus: Cum audisset Pharao, ubi hic, et quaerebat eum
occidere. Qui fugiens per desertum venit in terram Madian, et ciborum
inopiam, ut ait Iosephus, iuventutis tolerantia superabat. Et venit
ad civitatem Madian, circa mare Rubrum, quae a conditore
filio Abrahae de Cethura dicta est. Sedit ergo iuxta puteum. Erant
autem sacerdoti Madian, id est principi, quia antiquitus sacerdotes erant
et principes, septem filiae, qui dicebatur Raguel, agnomina-
tus Ietro. Quae venientes ut haurirent aquam gregibus suis, ob
hoc quod in regione illa alendarum tunc erat mulierum cogere in regione o-
vium gregem. Supervenientes autem pastores repulerunt eas.
Et prohibuit Moyses ab iniuria virginum, et adaquavit greges
earum. Quae maturius solito redeuntes, rogavit pater ne be-
neficium peregrini redderent ingratum. Vocato ergo Moyse, iuravit
quod habitaret cum illo, et accepit uxorem filiam eius Sephoram, quae pe-
perit ei Gersam, quod sonat advena, eo quod in exilio genuit
eum. Peperit et alterum, quem dixit Eliezer, id est deus meus adiutor
meus. Dedit ergo ei socer omnem curam gregum suorum in co-
mitatu magistri barbaris erat possidendi. De visione in rubo.

Tandem mortuus est rex Egypti, et clamaverunt filii Israel ad
dominum, et recordatus est foederis quod pepigerat patribus eorum. Moyses
autem pascebat greges ovium in deserto. Cumque minasset gre-
gem ad interiora deserti, venit ad montem dei Syna, qui et
in eadem parte sui dicitur Oreb. Et apparuit ei dominus in flam-
ma ignis in medio rubi, ignis quam viriditatem ligni depas-
cebat ignem. Cum autem Moyses ad palmitem egisset et hb
humidos quia palmites illo ardere, perturbabatur. Quia
Moyses curiosus erat, dixit: ex oppido [glossa: id est fama] transiens dum videret
et ait Moyses: Vadam et videbo visionem [glossa: hanc] magnam. Et vocavit
eum dominus de rubo, et ait: Moyses, Moyses. Qui respondit: Adsum. Et dominus
ad eum: Tolle calciamenta tua, locus enim in quo stas terra sancta
est. Et ait: Ego sum deus Abraham, deus Ysaac et deus Iacob.
Vidi afflictionem populi mei in Egypto, et descendi ut liberem
eum, et adducam eum in terram fluentem lacte et melle,
ad loca Chananei, Ethei, Amorrei, Ferezei, Evei et Ie-
busei. Nomina quae gentes vii. sed Gergesaei tacentur et sexta iu-
xta eas in Deuteronomio. Sed veni mittam te ad Pharao-
nem, ut educas populum meum de Egypto. Et dixit ei Moyses: Quis
ego sum ut vadam ad Pharaonem? Et dominus: Ego ero tecum,
et hoc habebis signum quod miserim te: cum eduxeris populum meum de Egy-
pto, immolabis deo super montem istum, quasi tunc videbis quod
ego sum tecum et eduxi te. Hebraei tamen dicunt sic verbi quod
miserim te. Et ait Moyses: Si dixerint filii Israel: Quod est quod te
misit? Quod est nomen eius? Ait dominus: Ego sum qui sum. Qui no-
tat qui sum. Et dices eis: Qui est misit me ad vos. Dices: Dominus
deus Abraham, deus Ysaac, deus Iacob misit me ad vos. Hoc no-
men est mihi in aeternum, quia hic est verbum quod in aeternum inventum. Iosephus
dicit: Dixit ei suam appellationem, quam homines prius non audie-
rant, unde non fas est dicere. Vade, congrega seniores Israel, et di-
ces eis: Quod apparuit deus in rubo, et misit te ad liberandum eum,
et ingredieris tu et illi ad regem Egypti, et dices ad eum: Deus
Hebraeorum vocavit nos. Ibimus viam trium dierum in solitu-
dinem, ut immolemus deo nostro. Scio autem quod non dimittet vos nisi
per manum validam, et percutiam Egyptum in mirabilibus meis.
Et egrederis vacui, sed postulabitis ab Egyptiis concessa
vobis utensilia vasa aurea, et vestes, et spoliabitis Egyptum.
Dicunt Hebraei postulasse ut dono darent. Sed verum est quod mu-
tuo acceperunt auctoritate praecepti domini. De signis datis Moysi.

Et ait Moyses: Non credent mihi. Cui dominus: Quid est quod tenes
in manu tua? Respondit: Virgam. Et ait: Proice eam in terram.
Et proiecit, et illa est in colubrum, et expavit Moyses, sic ut fu-
geret. Et dixit dominus: Apprehende caudam eius, et cum tenuisset, ver-
sa est in virgam. In hebraeo enim coluber serpens generis est. Et ait:
Hoc signum facies, ut credant tibi. Et adiecit: Mitte manum tuam
in sinum tuum. Et facta est leprosa, albida instar nivis. Iterum ait:
Retrahe manum in sinum tuum. Retraxit et protulit, et erat similis car-
ni reliquae et vivae. Sed si neque his duobus crediderint signis,
sume aquam fluminis et funde super aridam, et vertetur in sanguinem.
Ait Moyses: Obsecro domine, mitte alium, nam impeditioris linguae
factus sum ex quo locutus es ad servum tuum, nec sum eloquens, sum
ab heri et nudius tertius. Et dominus: Quis fecit os hominis aut quis fabricavit
mutum et surdum? Quis videntem aut caecum? Nonne ego? Age
ergo, et ego ero in ore tuo, et docebo te. At ille: Obsecro domine, mitte quem
missurus es. Et dominus conturbatus ait: Aaron frater tuus eloquens
est, et ipse egreditur in occursum tuum gaudens. Pone illa [glossa: verba mea]

[Marginalia, left:] Nota quod faciens Moyses ciconias contraria ... serpentibus ... in hiis ... praedictis supplantata, quae volucres praedicta in talis ... alium peregrinatorum.

[Marginalia, right:] Secundum hoc est sensus: ego ero tecum in faciendis signis, et hoc signum facies, et hebraeo signum quo misi te.

[Marginalia, right:] et mitte

in ore eius. et ostendam vobis quid agere debeatis. Virgam sume in qua facturus es signa. Venit ergo Moyses ad Iethro et ait. Revertar ad fratres meos in Egyptum, ut videam si adhuc vivant. Cui Iethro. Vade in pace. Dixeratque ei in Madian dominus. Vade in Egyptum. Mortui enim sunt qui querebant animam tuam. Pharao scilicet et complices eius. vel pluralis pro singulari. Solus Pharao querebat.

De reditu Moysi in Egyptum.

Tulit ergo Moyses uxorem et liberos, et imposuit super asinum. Perrexitque. Cumque esset in itinere in diversorio ut comederet, occurrit ei dominus, id est angelus evaginato gladio, et volebat eum occidere. Moyses scilicet uxorem ducebat et filios qui polluerant deum. Credo. Et impedimento erat, quia incircumcisus erat. Alium, scilicet circumcidere noluerat Moyses. Non enim credendum est huius quem dominus alium venire mandasse. Cum Iethro cum super asinum liberos. Tulit itaque Sephora acutissimam petram, et circumcidit preputium filii sui. tetigitque pedes eius et ait. Sponsus sanguinum tu mihi es. Et dimisit eum postquam dixerat. Sponsus sanguinum ob circumcisionem. Locus iste obscurus est. Vel ergo ait. tetigit pedes eius. Intellige. Sanguis tetigit pedes pueri vel angeli. Vel ita. Tu vir meus es, vel vir sanguinum, id est causa conjugii tui tam crudelis tam acerba agenda sunt sanguinem filii mei. Et recessit ipse ab eo vel angelus. Hebreus habet. tetigit pedes eius, id est Sephora Moysi indignans, et proiecit ferrum ad pedes Moysi, et ait. Sponsus sanguinum tu mihi es, id est causa periculi mei. Id est. Scilicet tu ob causam mei, id est occasio mea in filio ad sanguinem, id est ad mortem. Vel sanguis meus effusus est ad placandum angelum qui tibi mortem minabatur. Et dimisit angelus Moysen quod in hebreo patet. Tunc habetur hoc. reliquit eum angelus. Circumcisio per hoc est usque ad mortem convaluit. Et hinc volunt quidam circumcidendi petrinis cultellis huiusmodi principium. Vel a Iosue in Galgala. Cum in nos huius petrinis habetur. Hebreus tam acutam. Et dicit acutissimam aciem novacula verum. Et videtur novacula circumcidendum fabulantur. Cum quidam habent usque ad eos circumcisionem factam petra. Sed enim in descendendo Golias ferrum lancee et galee cessit lapidi iacto quasi dantea locum. Deinceps cessit lapis ferro in circumcisione.

Abiit ergo Moyses solus.

Aaron tenens virgam in manu. Dixitque dominus ad Aaron Vade in occursum Moysi in deserto Synai. Et occurrit Moysi in monte dei. Dixitque ei Moyses verba domini. Et signa que mandaverat. Venerunt que simul. Et congregaverunt seniores Israel. Locutusque est Aaron omnia verba domini. Et fecit signa coram eis. Et crediderunt populi. Post hoc cum senibus Israel ingressi sunt ad Pharaonem et dixerunt ad eum. Hec dicit dominus deus Israel. Dimitte populum meum ut sacrificet mihi in deserto. Et ille. Nescio dominum. et Israel non dimittam. Imus viam trium dierum in solitudinem, ut sacrificemus deo nostro. In quo non erant vel duplicatas incelligendum est. eo ut redire facilitatem per educeret. Si Pharao populum dimisisset. Tunc Moyses et Iosephum commemoravit ei

cum fecerunt Egyptii oppressi ab Ethiopibus et commemoravit labores et pericula que pro eis subiit. Et quod pro eis congruam non accepit retributionem. Patet quia oppugnare nituntur polisse. Cui rex derisus servum suum fugitivum vocavit. Et pro dolore eius rediisse. Tunc ait rex fratribus suis. Conturbate Moysen et Aaron. Et dederunt ei requiem ab operibus suis. Et precepit ne ultra darentur eis palee ad conficiendos lateres, sed cum ipsi irent vel colligerent stipulas. Et solverent eosdem lateres. Vel pocius lateres coquebant pro lignorum penuria in Egypto.

Opprimebantur ergo Hebrei operibus nocte colligendo paleas, et die lateres faciendo. Et id nullus latum conquerebantur ab eis qui et flagellati sunt magistri de filiis de filiis Israel qui preerant filiis suis operantibus nocte colligendo paleas a prefectis Pharaonis. Magistri vero operum Hebreorum erant. Prefecti magistri Egyptii. Venerunt que prepositi filiorum Israel ad Pharaonem et dixerunt. Cur ita agis contra servos tuos. Qui ait. Vacatis ocio et ideo dicitis eamus. Sacrificemus domino. Ite ergo operamini. palee non dabuntur vobis. Cumque egrederentur occurrerunt Moysi et Aaron. Et dixerunt ad eos. Videat dominus iniuriam vestram in nos et iudicet. Quia fetere fecistis nos, id est abhominabiles reddidistis coram Pharaone. Et ait Moyses ad dominum. Cur misisti me ut affligeres populum istum. Cui dominus. In manu robusta eiciam eos. Et adiecit. Ego sum qui apparui Abraham Ysaac et Iacob in deo omnipotente, id est qui sic deus omnipotens. Et nomen meum adonai non indicavi eis, id est fortitudinem et potentiam ad quas pertinet hoc nomen. Sed pietatem et sapientiam ad quas pertinet heli et heloi non indicavi sed ei apparuit ut dominus Abrahe. Sed Moysi locutus est facie ad faciem. Et introducam introducam vos in terram super quam levavi manum meam, et iuravi ut darem eam patribus vestris. Ego sum dominus. Quasi verum est hoc sicut est dominus sum. Et est iuramentum. Narravit que Moyses hec omnia filiis Israel. Nec acquieverunt propter angustiam spiritus. Quia Israel principes domorum pro familiis suis. Sed de tribubus tantum scilicet Ruben Symeon Levi. Ysai autem de solo Levi sufficeret dixisse. Filii Levi fuerunt Gerson Caath et Merari. Et ex quibus tres familie levitarum duxerunt suum. Gersonite Caathite Merarite. Filii Caath Amram et Ysaar. Filii Ysaar Chore. Filii Amram de Iochabeth. Aaron Moyses et Maria. Accepit autem Aaron uxorem Elizabeth filiam Aminadab sororem Naasson, que peperit ei Nadab et Abiu, Eleazar et Ythamar. Eleazar accepit uxorem de filiabus Phatiel, que peperit ei Phinees. Iste est Moyses et Aaron, quibus locutus est dominus in terra Egypti. Sed addidit Hebreus. Iste Aaron. Dixit vel Moyses de se tamquam de alio locutus est.

Cumque locutus est dominus ad Moysen. Loquere ad Pharaonem omnia que loquor tibi. Ne timeas eum. Ecce constitui te deum Pharaonis, id est potentem in ipso. Et in te ei facies signa ad modum dei. Aaron erit propheta tuus, id est prolocutor. Hic vero Moyses deus et Aaron propheta. Ingressi sunt Moyses et Aaron ad Pharaonem. Moyses erat .lxxx. annorum. Aaron .lxxxiii. Cum locuti sunt

ad pharaonem. tulit ergo aaron virgam moysi et iecit eam et in terram coram pharaone. et versa est in colubrum. vocavit autem pharao maleficos. et fecerunt etiam per incantationes singuli virgas suas. que verse sunt in dracones. sed devoravit virga aaron virgas eorum. et sciendum quod magi oculos spectantium deludebant. vel per angelos demones discurrentes per mundum. et subito serpentes veros de quibus aliquando adferunt referuntur. De aquis versis in sanguinem

Induratum est cor pharaonis et non audivit eos. et ait dominus ad moysen. Egredere in occursum pharaonis cum egredietur ad aquas et dices. Hec dicit dominus. Percutiam virga aquas fluminis et vertentur in sanguinem. pisces morientur. et affligentur egyptii et terra erit.

Et percussit aaron aquam fluminis et versa est in sanguinem. et fuit sanguis in omni terra egypti. in fluviis rivis et paludibus. fortasse non in omnibus. sed in his que manabant de nilo. et in vasis dominorum tam ligneis quam saxeis. foderunt autem per puteos egyptii per circuitum fluminis. et invenerunt sanguinem. fecerunt quoque sic magi. Iamnes et Mambres. et dicit quod alia est aqua de terra vel de [illegible]. quam non percussit dominus plagis propter filios israel qui habitabant in ea. cum iosephus dicit quod hebreis fluvius potabilis erat. licet esset in naturalis. egyptiis vero non solum colore sed et sapore amaro dolorem generabat. unde potest videri quod alibi quam in nilo aqua fuit in egypto. et hec est prima plaga qua percussit dominus egyptum vii. diebus. de qua dicit iosephus quod pharao timens pro ea et hesitans hebreos abire permisit. cum quoque malum fuisset revelatum sententiam permutavit. De ranis

Et ait locutus est dominus ad moysen. Ingredere ad pharaonem et si nolueris dimittere populum dic aaron ut extendat manum super flumina rivos et paludes. et fecit sic. et ascenderunt rane et operuerunt terram egypti. et ut dicit iosephus. esce in vasis inveniebantur. et putrescentibus cadaveribus terre nimis vapor exhalabat et aqua. ranis quidem domesticas domos intrantes sepe in cibis et potibus et lectis inveniebantur. fecerunt autem et malefici similiter. sic autem est genus ranarum. unum fluviale et vocale. alterum minimum quod calamitum dicitur. quod si precipitatur in os canis obmutescat. tertium magnum venenosum quod rubeta dicitur. et vulgo crassaticum. dixitque pharao ad eos. orate dominum ut auferat ranas a nobis et dimittam populum. et clamavit moyses ad dominum et mortue sunt rane. videns quoque pharao quod data esset requies non dimisit eos. De Cyniphibus

Dixitque dominus ad moysen. dic aaron. Extende virgam et percute pulverem terre. et sint cyniphes in omni terra egypti. et factum est ita. sunt autem cyniphes musce ad eos subtiles. ut visum vix acutos oculos effugiant. et corpus cum insidunt acuto terebrantur stimulo. feceruntque malefici sic. ut educerent cyniphes et non potuerunt. et dixerunt pharaoni. digitus dei est. id est spiritus dei. sicut et per dexteram filius. sic per digitum spiritus sanctus accipitur. augustinus. Attende quod in hoc defecerunt. non in prima aut in secunda. et dicit hoc factum ad notandum quod et si philosophi hunc noticiam possunt et filium non tamen spiritum sanctum. sed hec tria facta sunt signa per manum aaron qui loquitur vel a domino tamen quedam vel per moysen. De locustis

Dixitque dominus ad moysen. egredere ad aquas ad pharaonem. et dic ei. quod si nolueris dimittere populum meum. mittam in omnem terram egypti omne genus muscarum. et faciam in die illa mirabilem terram gessen. que hebreis est sub ita. et venit musca gravissima in omnem terram egypti. id est multitudo muscarum. et cynomia ... idem est quam sibi per dictum ... hebrei possunt cynomiam. id est musca communis. quod et in psalmo legitur. cinomia vocavit eos pharao et ait. ite sacrificate deo vestro in terra hac. qui dixerunt non possumus. abhominationes egyptiorum immolabimus. si mactaverimus que colunt egyptii coram eis lapidibus obruent nos. taurum et adorabant in honore apis. arietem per ysidem. ovem per amonem. unde abhominabile erat eis occidi hec vel comedi. et ait pharao. ite in desertum. verumtamen longius ne abeatis. Rogate pro me. oravit moyses. et recessit musca. et tamen cor pharaonis induratum est. per has duabus plagis dicit iosephus. quod innumera multitudo pediculorum egyptiis pullulavit. ex interioribus ebullientes. quos neque lavacris nec medicaminum unguentis exterminare poterant. convertit et plagis per x. famosa credibile est percussos egyptios. De Pestilencia fuit

Et dixit dominus moysi. dic pharaoni si recusaveris in presenti. inducam pestem gravem. et morietur omnia animancia egypti. et nihil quicquam de his que possidet israel morietur. et mortua sunt omnia animancia egypti. que scilicet erant in domibus. que in pascuis post grandine perierunt. vel sicut determinatio non est. que sic vel in tempus indicatio factum hec facta non sunt. et posuit dominus terminum crastinum per hec dicit iosephus quod bestiis multigeneris cum aspidibus nullus occurrit dominus regionem eorum impleant quibus et ipsi consumuntur. et terra agricolis nudabatur. et induratum est cor pharaonis. et noluit dimittere populum.

Et ait dixit dominus ad moysen et aaron. tollite cineres de camino. et spargat illos moyses in celum coram pharaone. et erunt in hominibus iumentis ulcera et vesice in omni terra egypti. et factum est ita. non poterant et malefici stare coram pharaone propter vulnera que erant in eis. et inde [illegible] venienda. ...

Dixit quoque dominus ad moysen. dic pharaoni hec dicit dominus. Ideo posui te ut ostendam in te fortitudinem meam. et narretur nomen meum in omni terra egypti. en pluam hac ipsa hora cras grandinem. qualis non fuit

coram se fecit.

fetido est terra siccum lignum que fuerunt plage

cinomia

locucio est v modo loquendi.

sa cinos que est canis.

morte pecorum

Hoc est dicendum quod hodie una plaga. et est alia postea fuit. sed forte per quinquennium. vel eo amplius ut minus.

de ulceribus et vesicis

Prima rubens unda, ranarum plaga secunda, inde culex tellus, post musca nocentior istis, quinta pecus stravit, vesicas sexta creavit, deinde sub grando, post bruchus dente nefando, nona tegit solem, primam necat ultima prolem.

in egypto, ut in diem hanc. Nunc ergo in proximis (?) congrega que habes in agro. Homines enim et iumenta et universa que inventa fuerint foris in agro grandine morientur. Qui timuit de servis pharaonis verbum domini, confugere fecit servos et iumenta in domos. Extendit ergo moyses virgam in celum et dedit dominus tonitrua, grandinem et fulgura, et ignis pariter mixta ferebantur, et percussit grando cuncta que fuerant in agris, et herbam et lignum regionis confregit. Cadens lesit, et ex tunc linum et hordeum lesum est, quia et hordeum virens et linum iam folliculos germinante. Triticum autem et far, quod est genus grani simile frumento, non sunt lesa quia serotina sunt, id est adhuc virentia que in spicis nondum prodierant. Tantum in terra Iessen grando non cecidit. Et vocavit pharao eos et ait: Peccavi, et nunc orate pro me ut dimittam vos. Egressus ergo moyses ex urbe tetendit manus ad dominum, et cessaverunt tonitrua, et grando et pluvia ultra non stillavit super terram, et ingravatum est cor pharaonis.

Dixit ergo dominus ad moysen: Ingredere ad pharaonem, et faciam signa que narres filiis et nepotibus tuis, et sciatis quia ego sum dominus. Et ingressi dixerunt regi: Hec dicit dominus: Ecce ego inducam cras locustas in fines tuos, ut comedant quod residuum est grandini. Egressusque moyses, dixerunt servi pharaonis ad eum: Usquequo patiemur hoc scandalum? Dimitte homines, ecce periit egyptus. Revocaverunt illos, dixitque pharao: Qui nam sunt qui ituri sunt ad sacrificandum? Et ait moyses: Viri et mulieres, senes et parvuli, cum ovibus et armentis. Et pharao: Cui dubium est quod pessime cogitetis? Non fiet ita, sed ite viri tantum, hoc enim petistis. Et eiecti sunt a conspectu eius. Et extendit moyses manum super terram egypti, et induxit dominus austrum die illa et nocte, qui levavit locustas, et sederunt innumerabiles in cunctis finibus egypti, et devoraverunt omne virens in lignis et herbis. Est autem locusta quasi longa bestia, habens ... Festinus ergo pharao vocavit eos et ait: Peccavi in dominum vestrum et in vos. Orate pro me ut tollat a me pestem hanc et hanc mortem. Et egressus moyses oravit dominum, et flare fecit ventum ab occidente, et proiecit locustam in mare rubrum. Et induravit dominus cor pharaonis, nec dimisit israel. De tenebris

Extendit ergo moyses manum in celum, et facte sunt tenebre horribiles ac palpabiles, ut nec videre nec moveri possent egyptii a loco suo, tantum et mirabiliter compulsi sunt tunc. Ubicumque autem erat israel lux erat. Et vocavit eos pharao et ait: Ite, immolate; oves tantum et armenta remaneant. Et ait moyses: Non remanebit ex eis ungula, presertim cum adhuc ignoremus quid debeat immolari. Et ait pharao: Cave ne ultra faciem meam videas et moriaris. De diebus egyptiacis

Abiit ergo moyses ad fratres suos, et ait dominus ad eum: Adhuc una plaga tangam pharaonem et dimittet vos. Notandum ergo plures fuisse plagas in egypto quam .x. quas numerat exodus, sed non fuerunt adeo graves, et ideo tacentur. Unde quidam dies egyptiaci dicuntur,

quia in his passa est egyptus, quorum duos tantum singulis mensibus notaverunt ad memoriam, cum plures fuerint, sicut non est credendum quod egyptus uno alterove precise his diebus hos ne in illis inchoetur opus vel iter vel minutionis. Nota etiam quod quidam egyptii timentes egyptum perituram egressi sunt, ut cecrops qui ingressus greciam urbem condidit que vocatur actea, que nunc dicitur athenes. Quidam grecorum dicunt quandam carmentam dicentem quod deus est diffusus, et est nomen egyptium, quod latine dicitur dilio (?) vel incorporeus vel sine potentia sentiens, vel primus inventor litterarum, vel utrumque lingue que habet greca et egyptia, sub quo primo natum est in arce oliva. Creditur eadem tempestate egressus dionisius bachus, qui et argos condidit et usum vinearum grecis dedit. Deinde diluvium in thessalia factum est. Sub deucalione et incendium sub fetonte circa tempora moysi. Et sub eo hercules anchearum vicit, ericthonius filius vulcani (?) ... et trollus (?) primus quadrigam iunxit. Tenuit egyptum qui prius melinus (?) ... ab egypto rege, Lacedemon filius semeles lacedemoniam condidit, et templum lesbium epidaurodorum (?) ... Egyptus filius belus qui prius est phinicis, sedem eandem (?) ... epaphum genuit, qui memphin condidit cum in sede egypto regnaret. Deinde denunciavit dominus plagam quam inflicturus erat: Ingrediar in egyptum et moriatur omne primogenitum a primogenito pharaonis usque ad primogenitum ancille que est ad molam, id est primogenita pecorum ... omnis, et preterea vasa preciosa ab egyptiis dabuntur vobis. De diebus azimorum

Tunc dixit dominus ad moysen: mensis iste erit vobis principium mensium, primus in mensibus anni. Hic est aprilis, id est lunatio aprilis. Regno paschali

que in martio sepe inchoatur. Hic dicitur ab hebreis nisan, apud egyptios parmuti, apud macedones xanticus. Voluit enim dominus iudeos a ceteris nationibus differre, sicut religione et carnis circumcisione, ita et temporis notatione. Romani et quidam nume (?) populi primum posuerunt ianuarium, quia tunc incipit sol ascendere post solsticium hiemale. Arabes inchoant annum post solsticium estivum, quando iuvenilis (?) est, ab hebreis in martio, in quo et mundus conditus legitur. In aprili quia cerimoniali differendo a nobis, in temporali conveniunt nobiscum. Et adiecit dominus: Decima die mensis huius tollat dominus quisque agnum, et si non potest agnum, saltem edum, quod si non sufficerit numerus domus ad esum agni, assumet de domo vicina domum que iuncta est, ut

numerum scilicet quibus sufficiat, et erit masculus anniculus, id est unius anni, sed immaculata, non quidem vellus sed corpus, quod in leviticio determinatur. Sed cecus, surdus, si fractus est et huiusmodi; et tollet eum de grege servabitisque eum in domo usque ad quartamdecimam diem, et immolabit eum omnis multitudo filiorum israel quoque domus sue ad vesperam, et tingetis cum fasciculo ysopi utrumque postem et super liminare sanguinem edentes.

Dicitur autem .x. capita erant, decem uni agno.

.i. in spica prodierant

quasi longa bestia

iudicii

ysis

egyptus filius ... finibus ... dominus ... sedem egypti

primogenitum ... in iudeis ...

ad esum agni

carnes ita nocte assas igni non coctum aqua de . aut
crudum .i. semicoctum et sine fermento ·
et azimos panes cum lactucis agrestibus .
quarum amaritudo amaritudinem ser-
uitutis memorat . in semicinctum . corpo-
rum inutilitatis uetabantur et pedibus . sig-
nificabatur igni comburebant . et ut a
iosephi . cinarent . tunc sunt sonat-
ex eleuato igni . eleuatorem ab eis
pedis significatur et comedere incoctus .
De isto comedetis autem renes uestros ac-
cingetis . calciamenta habebitis in pedibus .
tenentes baculos in manibus . ut et astringerent . ii de carnibus
festinanter . et comedetis festinanter
est phase .i. transitus domini . dominus est a nocte illa
transitus . quia in ea transiuit angelus per egyptum
percutiens primogenita , ab homine usque ad pecus .
et transiuit super tecta hebreorum . uiso sanguine .
et aggressus est iter , uenit . ab egypto . Idem
unde quod autem dicant hinc hebrei sollemp-
nem . et in monumentum in generationibus uestris . cuius
in semipiterno . vii . diebus . azima comederent .
prima dies erit sancta et uenerabilis . similiter et septima . nichil
operis facientis in eis . exceptis his que ad uescendum per-
tinent . preter quod mediis diebus poterant operari . et hoc in
terra quia sabbatum erat eis sollempnius . quo nullo festo carnium
ad cenam . in quo nec ad uescendum licet operari . Unde potuit esse
quod mulieres in ipso die sollempni pasche poterant parare
ut ungerent ad ungendum dominum . quod sabbato non licuisset . i
ezechiele . festum in primo die aprilis legitur . et in . vii . quod
et hic . et egressi sunt israel festinato sicut preceperat dominus moysi et
aaron . et cum transiret luna . primum luna in fratribus . et cum in
mensem in ioseph dicit eos congregatos , luna et interpres
sub iure .

De morte primogenitorum .

Factum est autem noctis medio . percussit dominus omne primogenitum
egypti . non erat domus in qua non iaceret mortuus . dixit
tamen in prouerbio non fuisse domum absque primogenito .
compulsus quia pharao dixit moysi per nuncios ut egrederentur
cum omnibus suis . et egyptii urgebant eos exire . Tu-
lit quoque populus farinam conspersam super humeros ligatam in
palliis . et petierunt uasa ab egyptiis . uestem quoque plu-
rimam . et spoliauerunt egyptios . ex precepto domini tamen propter mer-
cedem laboris . quam fraudati erant . tamen ut inde fieret tabernaculum .
Et erant . dc . milia uirorum peditum absque paruulis . et uulgus
promiscuum eis innumerabile . et duxerunt secum diuersi generis
animancia multa nimis . Sequitur

De exitu filiorum israel de egypto .

Nam autem quod nullus preter solum adhuc inundabat
terram in qua erat sepultura ioseph . tenebant autem
iumenta , asportaret ossa eius . nam moyses sepulto in lami-
na aurea . quod domini tetragrammaton . que supposita aque super-
natauit usque dum uenientes sepulcrum . Vnde autem sepulcrum
et effodientes sustulerunt ossa . que sublata legunt et
philo . satis de difficultate inuenit . cum hominibus tendunt .
quod omnis ex ingressu altare inter eos que locuta est ad eos .
Ab eis tamen dixerunt eam solam multo tempore post defunctam .
et dixerunt eam dicentem ioseph . de qua dicitur . Ab deductis uelud
oriens ioseph . et in magistri corpore terre motu factus . multa tem-
pla egypti cum ydolis suis corruerunt . Habitatio autem filiorum
israel in egypto fuit . ccc . xxx . annorum . sed non egypti incolis
sed omnis incolatus eorum qui incepit a promissione habite
facta in terra mesopotamie a qua usque ad legem datam
tot anni fluxerunt . Vel ut .c. xl . iiii . annis fuerunt filii israel
in egypto . Quibus expletis , eadem die egressa est omnis multitudo de
terra egypti . quod intelligibile est . Non fuit eadem die qua
egressus est abraham ad peregrinandum . et nota quia hec dicitur quando dies egressus
fuerunt . et infra . Obseruatione diei huius in qua egressi estis de egyp-
to . prima die et carnes . et hic legitur dicentes eis . Nullus
egrediatur hostium domus sue usque mane . quod sequitur legitur
hic . Nox ista obseruabilis est domini . quando eduxit eos de terra . et
fortem intellige noctem eductos .i. ad mane egredi
ente ab egyptiis nocte compulsos . profecti quoque sunt de ramesse
in socoth . ubi sunt facta eis . egyptii sepelientes
mortuos suos . multi et egyptiorum flebant penitudines .
quod eis fuerunt tam crudeles . Coxerunt quoque farinam
quam tulerunt de egypto . fecerunt quoque subcinericios panes .
azimos . ex modico cum tempore conglutinatos . hinc quoque usi sunt
xxx . diebus . non ut uiro suffecerunt . que tulerunt de egyp-
to . licet sub uetustate custodirentur . ii eis ad saturitate
uescendum .

De sanctificatione primogenitorum

Dixit quoque iterum dominus ad moysen . Sanctifica michi omne primoge-
nitum masculinum quod aperit uuluam , tam de hominibus quam
de iumentis . quia percussit primogenita egypti in liberatione
eorum . et quia solum masculos . tam hec uoluit sanctificari . dicta
et non percussos ut masculos . fecit quoque primogenita
eorum a percussione angelo liberata . et hec in sua custodiam
uoluit quoque ut deinceps sua essent omnia . Vel quia ex omni
fructu primo honorandus est . Primogenita quoque leui de fi-
liis offerebant , et fuerunt uice domino . Primoge-
nita aliorum offerebant et redimebant . Primogenita
pecorum apta ad immolandum . oblata erant sacer-
dotum . Inmundorum uero non oblata , quedam redimebant
ut primogenitum asini oue mutabatur que pro eo offere-
batur . quedam non redempta occidebant . ut primoge-
nitum camelus et adiecit dominus . Cum introduxerit te dominus
in terram promissam . immolabis hec filius tuis sole-
nnitate tempore . erit quoque hec quasi signum in manu
tua et quasi appensum quid . ob recordationem ante oculos
tuos . ut . s . huius liberationis memoria non aliter ueniret in
obliuionem quam que in manu gerunt . uel ante oculos appendunt .
quod pharisei ad litteram obseruantes in cartis hec scribebant .

uastauit egyptum

hodie habitu ago lectionis ; uino et licentie . . .

phase

de morte ioseph .

uel

uel redimebant

siclis

de aliis tunicis legitur et . . . quod redimebant . v . siclis .

usque ad euangelium

et decalogum simul. et eas similiter circumligabant bra-
chiis. et inter oculos appendebant quas dominus in evange-
lio philacteria vocat. a philasso. et thorath. De circu
Igitur cum emisisset pharao populum non duxit eos egipto
moyses per palestinam confinem egipto. quia antiquitus molesta
et odium patiebatur. ne insurgerent philistei adversus eos. Sed
circumduxit eos per desertum quod est iuxta mare rubrum. tum per man-
datum domini iubentis ut duceret populum ad montem Syna ad
immolandum domino. tum quia si persequerentur egipcii vellent eos per loca
graviorem molestiam sustinerent infideles. Armati ergo ascende-
runt filii israel de terra egipti. muniti scilicet supellec-
tili munita. cum quinque custodiis. vel armati per quinque ascende-
runt filii israel. quoniam quinta generatione sunt a iacob. ut per
librum iudicum. a phares usque ad salmon. v. sunt ge-
nerationes. hebreus habet. v. vel. profecti ergo de sochoth
venerunt in etham. civitas enim tunc deserta in capi-
te solitudinis. que a iosepho legitur dici. et babilonem
postea fecerunt dici. dum cambises egiptum vastaret. De
Dominus autem ut dux exercitus. ductu columpne
precedebat eos per diem in columpna nubis contra ardorem so-
lis. et per noctem in columpna ignis contra tenebras et ut essent a
periculis prudentes. Precepit ergo dominus ut reversi aliquantulum
venientes egipti castrametarentur in regione phiairoth.
que est inter magdalum et mare contra beelsephon. Est autem ma-
gdalum civitas in confinio egipti ad quam iudei tempore ieremie.
intellecto godolia perempto confugerunt. et posuerunt castra. super
mare rubrum. Vel maris aqua non est rubea. sed omnis terra cir-
ca litus rubra est. ex qua inficitur gurges. et inficitur. unde mini-
um acutissimum decipitur. quod et ad ultimum in fluc-
tibus est in hunc colorem cadit. Ob hoc ibidem gemme
rubee inveniuntur. que humo involute. et inter hare-
nas ardere. terre colorem habent. et maris. hoc mare in
duos sinus dividitur. quorum qui ab oriente est persicus appellatur. ex
se heroum sinus. alter arabicus dicitur. vel nos ru-
brum dicimus. hebreus vero carnosum. ex carne enim
tantum habundat. Eratque in coartatione sunt filii israel.
ex una parte erant montes asperrimi. et immea-
biles. ex altera mare. De transitu maris rubri
Cumque nuntiatum est regi pharaonis. tulit que dc. curres electos.
et dc. ab egiptiis. et insecutus est eos. Currus autem dixit
id est [?] peditum armatorum. levantes ergo oculos hebrei
viderunt egiptios post se. et timuerunt valde. neque et fu-
ge facultatem habebant. nec pugnare poterant. Et in
timiditate erant. et immorati sunt circa penuriam. cumque
Moyses
plurimi arguerent dixit eis. Nolite timere. hoc facit
dominus ut hodie videatis magnalia eius. ipse pugna-
bit pro vobis. et vos tacebitis. egiptios quos videtis
nunc. non videbitis in sempiternum. In bello plani
est. non videbitis ut nunc videtis vivos sed occi

moyses ad dominum. qui dixit ei. Quid clamas ad me. Sile-
ntia iungentur. et extende manum tuam contra mare et divide illud.
ut per siccum ingrediantur filii israel. tollensque se angelus
qui precedebat eos. stetit post tergum inter egiptios et israel.
et erat nubes tenebrosa egiptiis. lucida hebreis. Cum-
que extendisset moyses manum. flavit ventus vehemens. et siccavit
aquam in siccum. et divisum est mare in xii. divisiones. ut quin-
que tribus per tribus suas descenderent. et advocavit moyses singulas
tribus secundum ordinem nativitatis sue. hortabatur eos. ut ipsi
preirent sequentibus. Cum ergo timuissent intrare. ruben.
symeon. et levi. iudas primus aggressus est. ut post eum. Nec et in intro
regressi perfecti quia sunt per medium maris. et erat aqua quasi
murus a dextris eorum et leva. Ut viderunt egiptii. vesaniam
videbant eos. sed cum viderent illesos abire. ingres-
si sunt post eos. Iamque venerat vigilia matutina. et
respexit dominus super egiptios. per columpnam ignis et nubis.
id est inviolabiles turbines et graves tonitrua. choruscationes quasi
lampades iniecit super eos. Unde terrena dixerunt. fuga-
mus israelem. dominus enim pugnat pro eis. filii autem israel secundum io-
sephum ad oppositum venerunt terram. hebrei vero tradunt.
quod cum venissent ad extremum montis prerecti in ma-
re. per longum maris iter eos obliquasse. et circuiendo
modicum. ad idem litus egipti reduxisse. quod patet quia natura
maris est. ut quod pro in ea ad terram litus pertracta. Cumque
contra mane iacerent egipcii mortui in litore. patet quod
idem erat litus ex alia montis parte. non enim in spacio
noctis fieri possent nocturne illi ut ad medium ma-
re transiissent. Cum ergo sic prosequerentur egiptii.
moyses domino iubente extendit manum suam super mare. et
reversa sunt aque ad priorem locum. et operuerunt egiptios.
ut nec quidem superfuit ex eis. et tulit israel arma mortu-
orum. moyses ergo domino canticum composuit gratiarum actionem.
Cantemus domino et cetera. quod ex prius legitur carmen canticum di-
citur. non hoc dubitandum est dicit iosephus. cum alex-
andro macedoni. et exercitu eius datum in secessum maris
pamphilio divisum fuisse legitur. dum voluntate dei per eum
regnum persarum delere volebat. soror autem aaron israel iuxta litus
maris .vii. diebus. et cum tympanis et instrumentis mu-
sicis. singulis diebus veniebant ad litus maris. et canta-
bant domino canticum moysi. viri seorsum. et mulieres
seorsum. et est in memoria .vii. paschalibus diebus can-
tando redeunt ad fontes. et terminatur hic iosephi
liber secundus. De dulcoratione aque amaritudinis.
Moyses vero ingressi sunt in desertum sur. quod hebreus dicit in
desertum etham. dicitur enim prius quam mare transiret
in desertum etham. post mare in deserto sur. quod hebreus
desertum sur. ambulaveruntque tribus diebus per solitudinem.
et invenerunt aquam. donec venirent in marath. ubi aquam
invenerunt. quam pre amaritudine non poterant bibere. unde et locum

illum dixerunt marath. ab hac amaritudine. vel potius
pro amaritudine animi. Adequitur enim qui sitiens non
invenit potum. Ista si mutatum gustum eorum vel postea do
tum que ostendit lignum moysi. Quod cum misisset in aquas
dulcorate sunt. Fuerit lignum illud hac efficacie. etiam
forte miraculose factum est. ut in solitudine in qua non erat
lignum. hebrei dicunt quod illud lignum fuit amarissimum etiam. (inuenitur lignum)
et ut mirabilius innotesceret vis divina: amarum ad
divinum amaro: dulcedinem operatum est. Iosephus videtur velle
quod aqua inveniret hic ... quia inveniret sic fuerunt. scilicet
illud. et malum capiunt. tunc moverentur aque. Viderat enim ibi
esse modicum puteum. Sumens autem lignum moyses quod
habebat in pluteo. scidit eum per medium. in longitudi
ne mansione faciens. et iecit in puteum. et fecit eos
tibi ut haurirent aquam. prima plus effunderet. ut ubi (de data a deo.)
ma que remanserit. frequentibus quassationibus agitata et purgata. si
esset potabilis. et dedit eis iudicia. vidit tamen in re. si da
turum se populo. si obedire voluerint. de fontibus et pal

Post hec venerunt in helim ubi erant mis Helym

xii. fontes. et lxx. palme. et dicit iosephus quod modica aqua
erat in fontibus. ut quod grex ea modicum sumeret manibus ce
nosam esset et inutile. propter hoc et palme non fructum emittebant
a terra. quia non sufficiebat humor ad conglutinandam (conglutinandam) humum.
Inde venerunt in desertum sin. quod est inter helim et synai. ubi
plures fecerunt mansiones. que in numeris exponuntur. de co

Quinto decimo die mensis secundi. xxx. scilicet ab egressu turnicibus et manna.
eorum de egypto. quia. xv. scilicet die pascha celebraverant. defe
cerunt eis victualia que tulerant de egypto. et dixerunt. Utinam
mortui essemus in egypto. quando sedebamus super ollas carni
um. et comedebamus panem in saturitate. Cumque clamassent
moyses ad dominum. dixit ad eos. Audivit dominus murmurationes vestras
et vesperi. et dabit nobis vescendas carnes. et mane panes in
saturitate. Factum est ergo vespere. et ascendens coturnix de sinu
arabico vel persico. intervenit. Cadens in medio maris. quam
arabes vel perside vocant. Regia. quia in
castris et ad libram populi capiebant. Est autem avis regia. quam
lapsis ortigiam vocant. greci ortigometram. nos vulgo co (coturnix)
turnicem. a currendo. Mane vero cum clamasset moyses. ros descen
dit... a castris. Mane vero cum clamasset moyses. ros descen
dens iuxta manus eius. Quod primus tinctum suspicatur esse ...
Si cum gustassent sensit mellis dulcedinem. et panem primi
sui doctoris intellexit. et iacuit ros per circuitum castrorum. et erat sicut
mit minutum. quasi semen coriandri. album in modum pruine. et
est pilo tunsum. Quod cum vidissent filii israel dixerunt manhu.
id est quid est hoc. Unde deinceps manna dictum est. quod quidam in
declinabile putant. alii in prima declinatione ponunt (v manna nec mana vel)
alii in tertia. sicut et pascha. dicitur. vel pascha. Tunc dixit moyses.
Hic est panis quem dedit vobis dominus. colligite vobis gomor per singu
la capita. et collegerunt alii plus alii minus. et mensi sunt
ad mensuram gomor. nec qui plus collegerat habebat am
plius. nec qui minus paraverat. reperit minus. Forte ergo in
acervis ponebantur collecta. et reddebantur singulis gomor.

quod iosephus vocat assaron. et est. vii. panes caphi. vel fere
te quemlibet quis colligeret veniens ad signa non inve
niebat nisi gomor. vel per miraculum factum est ut etiam
sufficeret gomor ... ab aliis et comedebatur. Collige
bat autem mane. quia cum incalescebat sol liquefiebat quod
miraculosum erat. cum ad ignem durum fieret. Ter
tebant autem illud in pulverem. et conglutinatum in panem
formabatur. cuius sapor erat dulcissimus. pro quo dictum est. Sapo
re cum melle. et alibi. Sapor panis oleati. quod dicitur est sapi
ebat in ore cuiusque quod desiderabat. Et multum auctoritas
est. dicit iosephus quod habitum rigitat locus ille sic imbribus (sicut)
Dixitque moyses ad populum. Nullus relinquat ex eo in mane.
Quidam tamen reliquerunt et scatebat vermibus et computruit.
Precepit ergo moyses. ut die. vi. colligerent cibos duplices. quia
sabbato non inveniebatur in agro. tamen servatum in die sabbati non
computrescebatur. Tamen quidam putant. non in. vi. die collegisse
quemque nisi unum gomor. sed illud idem per miraculum multiplica
batur. ut duobus sufficeret diebus. Si tamen collegerunt. quia in
sequentibus legitur. Scitis quod dominus dedit vobis die. vi. cibos duplices.
Dixitque dominus moysi. Imple gomor ex eo. ut custodiatur
in futuras generationes. id est in posteros futuros ad memoriam (gnacoes.)
tamen huius. et fecit moyses. iuxta libum domini. et posuit illud ar
tone in urna aurea. in tabernaculo reservandum. Ante
habuit eos primo huius tabernaculum. in quo dominum consule
bant. de quo infra. Moyses tollens tabernaculum tendit extra
castra procul. vel per templum. de sancto tabernaculo dictum est.
Filii autem israel. xl. annis. usque dum tangerent fines
terre chanaan. de aqua data in raphidim.

Igitur profecta est omnis multitudo de deserto sin per mansiones
suas iuxta sermonem domini. et venit in raphidim. non quasi
duas. Iuxta iosephum domini. et venit in raphidim. non quasi
ibi distinguerentur. dicunt mansiones. Sed indicat unus sta
tio. quam fecerunt. tamen sequentem ea statim. Castra
metati erant. Sed cum deficit aqua. et murmuravit contra moysen.
Qui ait ad dominum. quid faciam populo huic. adhuc pusillum (pauxillum)
et lapidabit me. Et dixit ad eum dominus. Sume de senioribus
israel. et vade ad petram oreb. et percutes eam virga
tua. Oreb autem mons est. Et alibi. Iuxta alios ... Oreb.
pars est montis synai. Sicut dictum est. alia est et alii. petra oreb.
dicta est. quam petra oreb, quia est occultus in ea. Factum est ita. et
egresse sunt aque. et bibit populus. et vocavit moyses locum illum temp
tatio. quia temptaverunt dominum dicentes. Estne dominus in nobis
an non? Et aut profectionis fuit aqua. de pugna contra Amalech.

Egressus est autem amalech. ut pugnaret adversus israel
in raphidim. Strabus ait. amalech fuit filius ismae
lis a quo amalechite. qui et ismaelite. ipsi sunt (hos)
saraceni. Sed dicit iosephus pugnaces. in habitantes go
both. et petram. a circumstantibus conducti ad bellum.
adversus hebreos. Ut legitur in genesi. quod eliphath primo
genitus esau genuit de concubina amalech. Id sunt (vnde)
per regionem. vel sicut dicit ydumei vocantur (ab edo quod esau) terre sa
ut. autem amalechite sunt. Forte duo fuerunt equivoci.

q. z uolunt dicere.

7 ex his duo patent. Elegit autem moyses iosue de tribu effraym, virum bellicosum ad dimicandum contra hostes, cui et paucos tradidit armatos, plures ad custodiam castrorum retinuit. Ipse autem ascendit in montem, habens virgam domini in manu. Ascenderunt quoque cum eo aaron et hur, vir marie, ut ferunt, vel ut iosephus, filius eius, et secundum paralipomenon fuit filius caleph, et maternus avus beseleel. Cumque elevasset manus moyses ad dominum, vincebat israel. Sin autem paululum remisisset, vincebat amalech. Grave quoque erant manus moysi, et aaron et hur supposuerunt ei lapidem, et ex utraque parte manus eius sustentabant, et erant manus eius graves, sed non labore remaneo cum dei. In hoc tamen figura: sacerdos manus elevat in missa, et est figura Christi extenti in cruce. Non remisit moyses manus suas usque ad solis occasum. Fugavitque iosue amalech in ore gladii, et ait dominus moysi: Scribe hoc in libro ob monimentum, abolebo et delebo memoriam amalech de sub celo, quod in diebus saul impletum est. Et edificavit moyses altare, et vocavit nomen eius: dominus exaltatio mea.

ul' elevatione / ul' morsu ... gladii / ul' in memoria

De subventione magnatum

Egressus est iethro cognatus moysi obviam ei in deserto, tulitque secum sephoram, et duos filios eius. Cumque intrassent tabernaculum moysi, narravit ei moyses signa que fecerat pro eis dominus, et univisset laborem itineris sui, et congratulans iethro ait: Benedictus dominus qui eripuit populum suum de terra egypti. Nunc cognovi quia magnus est dominus super omnes deos. Obtulit ergo iethro holocausta domino, et comederunt cum eo moyses et aaron et seniores israel coram domino. Augustinus: non video gentilem immolasse domino, sed moysen sibi aliam translationem quod est: Sumpsit iethro holocausta de oblatis a moyse, et suscepit ab eo, et comedit. Forte tunc sacrificavit moyses iuxta montem sicut preceperat dominus, dicto et iosephus iethro venisse circa montem. Vide in tribulo multas uidens moyses in litibus. Altera die sedit moyses ut iudicaret populum, qui assistebat ei de mane usque ad vesperam. Quod cum videret iethro, ait: Stulto labore consumeris, ultra vires tuas est negotium. Sed audi verba mea, et erit dominus tecum. Esto tu populo in his que sunt ad deum, et ceremonias et viam moysi ut veniat ostendas eis. Ad designandum provide de omni plebe viros potentes timentes deum, amantes veritatem, detestantes avaritiam. Et nota quia in his .iiii. que diis considerata in eligendo iudice, potentia, scientia, et quidam plures notant. Sed in illa sequitur. Alia quippe addunt o lumine, et gladio non vereno, vel alia translatio hoc: sapientes quos scimus potentes, ut vocet ad iudicandum. Et addidit: Constitue ex electis quosdam tribunos, id est, cuique divisum ut preponere, quem hebreus tribunum, helenice chiliarchus. Latine millenarii. Nam quod in tribu erant centum mille. Sed certum numerum posito pro infinito, vel pro multitudine copiosa, unum posuit. Sunt ergo iam principes hebrei: ex tribu singulis principes voluit esse millenarios, quibus erant subiecti mille. Sub millenariis aliorum numero constitui, id est, centuriones, id est centenarios, vel centuriones. Sub centurione duos penta conthareos, id est, quinquagenarios. Sub quinquagenario .v. decanos, quorum quilibet .x. preerat ad iudicandum

decanum. Cum facile erant lites pauperum dirimere, si non poterant diffinire, ascendebant ad quinquagenarium, et sic usque ad moysen, quod est summum. Maiora vero referebantur moysi, ipsi minora iudicantes. In hunc modum vocant nunc universos in gradu sollicitudinis, primates, archiepiscopos, episcopos, archidiaconos, archipresbyteros, et minores sacerdotes, levitas, et ceteros, qui et eadem sumpta sunt contemptui iudicantur. Omnia non pertinent et agere rebus nunc ad opera. Acquievit moyses et cum ex inde verbo plenissime consilium gentilis dignitate cognatum suum, id est socerum. Hebreus usque post locum, et reversus est iethro in terram suam. Unde:

sogno ... ... et dignitas

Mense quoque tertio egressionis eorum de egypto, in uno die huius tertii mensis, venerunt ad montem synai. Scribunt quoque expositores et magistri moysi plures dies . . a phase. In expositione et septimus . . . dies pro mense ponimus cum medium mensis lunaris, et solaris mensis eligendo medium lunaris et inter cementaneum invenimus quandam. Ut non solaris vel pluris, hunc numerum excedere a phase quadraginta .xvi. dies primi mensis restabant. Ergo primum plurimi septimi mensis. Restat ergo quod prima dies tertii mensis .xlvii. fuit. Sequenti die diluculo ascendit moyses in montem ad deum, cui dixit: dices domui iacob: vidistis quid fecerim vobis, et quomodo assumpserim vos et locutus vobis. Si ergo custodieritis pactum meum, eritis mihi in peculium de cunctis populis. Cumque retulisset moyses populo, responderunt: cuncta que locutus est dominus faciemus. Cum quoque redisset moyses ad deum, ait ei dominus: Veniam ad te in caligine nubis, ut audiat me populus loquentem ad te. Vade sanctifica populum hodie et cras, id est laventque et vestimenta sua, recedant ab amplexibus, et sint parati in diem tertium. Et constitues terminos per circuitum montis, quos qui transierint morte moriantur. Manus non tanget eum, sed lapidibus aut iaculis confodietur. Sive iumentum sit sive homo, non vivet. In his duobus diebus continuis comsolabuntur et cerimonias docuimus.

sitis sanctificati

De datione legis scripte

Iam advenerat dies tertius, et mane solis ortum cepit audiri tonitrua, ac micare fulgura, et nubes densa operuit montem, et clangor bucine perstrepebat. Fumabat mons, quia dominus descenderat in igne, et fumus ascendebat quasi de fornace, et mons terribilis. Vox autem tubi tamen populus. Sed et moyses etiam dei perculsis perculsis, tandem: loquentem ad populum moysi, et terram actam cum eo. Nec quis est inter eos, et ait hodie non audiens moysi. Filius amran, et iocabech, sed vivis qui pro nobis percussit egyptum, qui pro mare iter dedit, qui cibum de celo, potum de petra, eduxit, pro quo adam de fructu vetitis terre comedit, et qui ex aquis crepitur. Abraham est qui orientalem obtinuit, ysaac natus de senibus, iacob exple ditatus est, ioseph sublimatus. Tamen ergo illa sunt nobis amabilia, que sunt vel ysrael, et cuius populum in occulto domini ad videndum montis ascendere domino iubente moysi et aaron, ubi ceteros sacerdotes vel magnates populus non transierunt. Locutus quoque est eis dominus, ut iterum nullus eorum effugeret. L. die dedit eis legem. Ideo etiam in figuram, quod datus erat spiritus sanctus die L. post

tuis

Et sic.

Non habebis deos alienos coram me et cetera. Quod non dicit: septem
in decalogo omnes tamen asserunt. Sed in distinctione eorum differunt.
Primum enim et unum secundum augustinum dividit; origenes in duo et
duo ultima secundum augustinum colligit in unum. Cum glossa
et Iosephus. Ista dicit augustinus tria fuisse in una tabula et
vii in alia. Iosephus vero et hebrei v in utraque. Forte quia aug[ustinus]
tria voluit pertinere ad dilectionem dei et vii ad di-
lectionem proximi propter dignitatem precepti. Quod primum propter septenarium dixit
esse primum tabule. Sicut dicit glossa communis habes primum cla-
tis et secunde. Quocumque ut non distinguantur idem sensus est.

Non habebis deos alienos coram me, id est Explanatio decalogi
me solum non habebis deum. Et ponitur non habebis pro non
habeas. Imperative secundum ydioma hebreorum. Non enim asserit
cum ydola habeat. Non facies tibi sculptile, vel ydolum a-
liud quod nichil est in mundo, id est nullius rei similitudinem.
conflatilem, ut fiebat amon capite arietino, anubis
capite canino. Neque omnem similitudinem que est in celo vel in ter-
ra vel in aquis vel sub terra. Quasi non facies tibi pro deo simu-
lacrum solis et lune, et hominis, aut iumenti et hi-
nc draconis vel reptilis cuiuslibet que colebat diversis homi-
num error. Non coles vel et adorabis ea, colere est exhibere ad
orare. Adorare autem non adoratio salutis propter metum vel adu-
lando regibus. Adorare ista ad tueendam custodiam
dei et dicendorum addidit incidenter: Ego sum dominus deus tuus
fortis zelotes, visitans peccata patrum in filios in tertiam
et quartam generationem eorum qui oderunt me. Et faciens misericordiam in mi-
lia his qui diligunt me et custodiunt precepta mea. Zelus
dicitur invidia diei et amor. Sed proprie amor viri ad uxorem
ex quo fulminat neglecta ad eam accessum. Secundum modum
hunc dicit dominus ego sum zelotes, id est non patiar te for-
nicari per deos alienos. Quod addidit se visitare pec-
cata patrum in filios, aiunt hebrei non est bonum sermo,
ut pro peccato alterius quis puniatur et dicunt ideo.
non esse datam a deo. Non enim sic crudelis est deus. Sed ostendit in his
verbis apparere quod et hic notem visitans iniquitatem ex pie-
tate et visitans in filios et ipse ex mansuetudine pec-
cantem non statim punit. Sed expectat et usque in quar-
tam generationem. Quam dum scilicet patres vivere solent et si compre-
hensi fuerint patris vel filii ipsi non mutabuntur. Peccata alio-
quin qui post longam expectationem ulterius punit et de tem-
porali pena tamen intelligendum est. Sic de achab et ihesu in
postea vindictam supra legitur. Vel secundum expressionem sanctorum
ulterius videntur. Grave enim punimur peccantes filios
ut se videant et puniri et iusti propter expectationem. Origenes tamen
hic intelligit per patres demones, per postea eos advocantes
quos quidem in peccando nobis adiungimus. Unde prima prima
intravit diabolus in cor iude. Tertia proxima accessio ad
consensum et ipsi in hoc peccant. Quarta filii accessio

non

ab illis cohortem et manifestum. Tertia tertia et quarta generatio.
dominus deus non infirmo peccata patrum qui visitavit igni
eterno. Sed tamen sepe punit hec. Secundum

Non assumes nomen dei tui in vanum id est ne falso ne
superflue ne dolose iurabis per nomen dei tui vel honorem
eius quod tamen in te est evanescere facias dicendo prave
sentiendo. Tertium

Memento ut diem sabbati sanctifices, id est sanctum et feriatum habeas.
Non facies omne opus tu et filius tuus et filia tua et non servus et an-
cilla tua, et advena qui intra portas tuas est, id est tecum
in domo, et serviens. Quia quievit die vii et nos di-
em vii servamus. Et si non hunc quidam illum nunc et sole-
mpnis sic ait: quare dominus sed servandas septima-
nas; cum ab omni opere servili cessarentur. Septima de oper-
ibus dominus includitur. Quartum

Honora patrem tuum et matrem tuam duplici ho-
nore reverendo scilicet et necessaria ministrando. In hoc vero
est sermo fere in omnibus a parte totum intellige vii
et dominus docuit totius intellecta impletur legem. Quintum

Non occides manu vel mente vel consensu ne inno-
centem, nisi iudex sententia; et subiectus capi-
tulum id est tu potes et debes dare. Iudex quidem
non occidit sed lex. Sextum

Non mechaberis, id est ne miscearis alii extra fe-
dere matrimonii. Septimum

Non furtum facies, id est ne rapies aliena. Octavum

Non contra proximum tuum falsum testimonium dices.
Hic prohibet omne mendacium. Licet quidem ma-
le sentiamus dominum tacite concessisse mendacium quod prode-
st nulli obsit. Nonum

Non concupisces domum proximi tui et augustinus hic pro-
hibet concupiscentiam rei aliene inmobilis. Decimum

Non desiderabis uxorem eius non servum non ancillam
non bovem non asinum non omnia que illius sunt. Hic autem
prohibet concupiscentiam rei mobilis secundum augustinum
unum est preceptum. De altari faciendo

Videbat autem populus voces et lampades et vocem buc-
cine et montem fumantem et stantes procul dixe-
runt Moysi: Loquere tu nobis et audiemus te; non loqua-
tur nobis dominus ne forte moriamur. Stetit quoque de lon-
ge populus et moyses accessit ad caliginem in qua dominus erat.
Altare de terra facietis mihi. Forte autem construendum
altaris precepit voluit hoc ut unum precipue
erat de terra sicut infra dicetur. Quod si altare la-
pideum feceris mihi non edificabis illud de sectis la-
pidibus. Si levaveris cultrum tuum super eo polluetur,
quasi nolo quod cum instituto effusionis sanguinis
edificetis in terra. Ita enim unius lapidis altare construxit.

iudicando seculi

M

id est dominica qui septima
a creatione mundi.

H

proposuit.

H

[marginalia, left:] Iosephus dicit scripsisse duas tabulas lapideas ... concordat duo precepta et divinum tamen ... in unica ... in una tabula ... lapides dignitate

[marginalia, left:] Sic pater vindicat ... vos de terminalibus.

[marginalia, left:] visitat pater patrem et filium ... in iii generatione ... generatio ... ingenerat ... in non sit mortis ... iii generationes ... consuetudo operis.

vel forte prohibuit ne super altare hostie occiderentur. Et addidit: Non ascendes per gradus ad altare meum, ne reveletur turpitudo tua. Forte vero nondum inventum fuerat feminalium usus.

De iudiciis

Decem preceptis addidit dominus iudicia, quorum ad turbam dixit Israel. Nos quidem non omnia, sed quedam prosequimur. Si emeris servum hebreum, qui intus sex annis serviet tibi, septimo egredietur liber gratis. Cum quali veste intraverit, cum tali exeat. Si habens uxorem, et uxor egredietur simul. Si dominus dederit ei uxorem, mulier cum filiis quos pepererit erunt domini. Quod si dixerit servus: Diligo dominum meum et uxorem ac liberos, non egrediar liber, offeret eum dominus diis, id est sacerdotibus, presentabit, et applicabit ad postem tabernaculi, et perforabit aurem eius subula, in signum perpetue servitutis, et erit servus in seculum, id est dum vivet, vel usque ad iubileum. Idem est intelligendum de ancilla.

De servo et ancilla

Si quis vendiderit filiam suam in famulam, non in ancillam, sed in concubinam, quam Greci morphoten dicunt, septimo anno non egredietur sicut ancilla. Si displicuerit domino cui tradita est, dimittet eam; populo autem alieno vendendi eam non habebit potestatem, si spreverit eam. Quod si filio suo desponsaverit eam, iuxta morem filiarum faciet illi. Quod si alteram ei acceperit, providebit puelle nuptias et vestimenta, et pretium pudicitie non negabit. Si tria ista non fecerit, egredietur gratis absque pecunia. [illegible]

De homicida

Qui occiderit hominem volens, moriatur. Si autem nolens, confugiat ad unam de sex civitatibus refugii, et ibi salvabit animam suam ne occidatur a propinquo occisi, et erit ibi donec per iudices civitatis eis propinquis mortui reconcilietur, vel usque ad mortem summi sacerdotis; tunc enim redibit securus ad propria. Si industria quis occiderit, et ab altari evellatur. Ad instar harum civitatum nos habemus loca, id est ecclesias, [illegible] quam fugiunt in eis qui nolens homicida, et quibus fugiunt. Cum quidam prescriptionem fecerit, sicut per homicidio facto in ecclesia vel furto vel huiusmodi, confugiat ad ecclesiam, in domum eum debet excipi et puniri.

De talione

Addidit etiam dominus preceptum talionis, iubens reddi animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, vulnus pro vulnere, livorem pro livore, adustionem pro adustione.

De bove cornupeta

Si bos cornupeta fuerit et occiderit, lapidibus obruetur, nec carnes eius comedentur. Vivus autem bovis triginta siclos argenti reddet domino servi. Dicunt hebrei quia ideo estimatum fuerit servum triginta argenteis, quia servus fuit de Cham quem Noe servum addixit.

De decimis et primitiis

Decimas et primitias ne tardaveris offerre. Cum agnum vel hedum septem diebus dimiseris cum matre sua, die octavo vel deinceps poteris reddere.

De anno septimo

Sex annis seminabis terram tuam, et congregabis fruges eius; septimo anno eam requiescere facies. Vocatur et dicebatur annus requietionis, et etiam annus remissionis, quia in eo nulli licebat exigere debitum aliquod, nisi eo terminato; et quod in eo anno per se nasceretur frugum, succrescit in eo, comedent pauperes populi, et quod residuum fuerit pauperibus, comedent bestie agri. Sic facies in vinea et oliveto tuo. Unde videtur obligatum fuisse in anno sexto, in quo habundabant fruges, que sufficiebant ad usum septimi et octavi anni ad sementem.

De tribus sollempnitatibus

Addidit et de tribus preceptis sollempnitatibus anni, in quibus voluit dominus apparere omne masculinum, sed non vacuum, de quibus inferius dicetur.

De edo in lacte

Non coques hedum in lacte matris sue, quia Iosephus exponit sic: non comedes eum usque ad octavum diem, quia adhuc non differt a lacte. Sed quidam exponunt de conceptione: non occides quem in die conceptionis sue, quia tam nativitas sive dies conceptionis vocantur lac matris, quia est tunc in matre per [illegible] lactis. Hebrei hoc non coquis separatum in lac matris sue, et est sensus: separatum a carne pertinens, quod per carnale gaudium conceptum, coctum est; non comedes coctum cum lacte, vel cum aliquo lacteo, caseo sive butiro, quod dictum est propter aves, ut que non de carne, sed de ovis separantur, que in lacte coctas vel cum lacte comedunt. Hoc est de lacte matris prohibitum dicunt, quod in alio lacte licet coquere, sed quia lac illud permanet possibile in ventre cum animali, per hoc prohibuit de omni lacte. Quidam de his qui duo offeruntur dicunt moraliter. Cum non offeratur agnum vel hedum infra octavum diem, quia nondum est edibilis, nec differt a lacte matris, quod et supradicitur de primitiis agnorum et decimis. In fine iudiciorum addidit dominus: Si feceris hec, occidam omnes populos ad quos ingredieris, et [illegible] serabones et vespas que fugabunt eos, id est timores noctis, [illegible] paulatim vel quod eos ne redigatur terra in solitudinem et crescant contra te bestie. Ponam terminos a mari Rubro ab oriente usque ad mare Palestinorum, quod contra dicitur, et ab occidente a deserto quod est post Bethleem, contra [illegible] Chebron, usque ad fluvium, scilicet Eufraten, quia tota regio quam dicimus Iudea.

De sede famato

Venit ergo Moyses et narravit plebi iudicia domini.

sanguinis frondiug … septimo anno seminabat … collgebant

de … s.

c.

d.

Et clamaverunt omnes una voce. Omnia que locutus est dominus facie-
mus, et audiemus. Et post hec, et in ordinatione eorum pugnaverunt
[illegible] [illegible]. et in hoc libro [illegible]. Scripsit igitur moyses omnes
sermones domini preter decalogum, [nam illum scripsit tabule lapidee sed]. et mane consurgens edificavit
altare domino, et xii. titulos per xii. tribus israel. sed forsan altaria erant
titulos dicit. vel potius unum ex xii. lapidibus, et in singulis singula
nomina filiorum israel scripsit. que titulos tribuum dixit. misitque iuvenes. scilicet
nadab, et abiu, qui futuri erant sacerdotes, et immolaverunt
domino pacifica xii. vitulos. Tulitque moyses mediam partem san-
guinis, et misit in crateras, vasa scilicet minima, cum ansis dicta,
tum quod est grece dicta. Reliquum sanguinis fudit super altare.
legitque volumen federis audiente populo. Qui dixerunt. Omnia que lo-
cutus est dominus faciemus. Ipse vero sumptum sanguinem respersit in populum et
ait. Hic est sanguis federis quod pepigit dominus vobiscum. ac si dice-
ret, sic fiet vita eius, et sanguis eius fundetur qui violabit fedus hic
id est pactum inter vos et deum. Sane hoc signum ad confirmationem federis
habuerunt a gentilibus, qui porca federis fede laniatam sic
firmabant fede laniandus federis violatorem. Aliud signum
federis tribulis habuerunt vidi ex se. scilicet effusione aque. quod fecit
iosue et samuel. Qui sic aquam totam effunditur. ita quod nil ex ea re-
manet in vase. quod non alii liquores. et ita ipsi pre sua in terra.
Sic pereunt cum stirpe sua prevaricator qui solveret fedus. De primo

Hoc facto. Ascendit moyses et aaron. nadab. ascensu moysi
et abiu, et lxx. de senioribus israel, secundum preceptum domini in monte
usque ad terminos montis, et viderunt dominum, et sub pedibus eius quasi
opus saphirinum, et quasi celum cum serenum est. tamen non sicut eos qui erant in
castris misit manum suam, id est non abscondit se ab eis. Sed viden-
tes maiestatem domini, et de ipso leti epulabantur. Tunc vocavit
dominus moysen. daturus ei tabulas lapideas inscriptas decalogo.
et assumpto tamen iosue transivit terminos. dicens senioribus.
expectate hic. scilicet in castris et usque ad terminos. Siquid questionis ora-
tum fuerit, referetis illud ad aaron et hur. operuitque nubes
montem. Itemque dimisso iosue in quadam planitie mon-
tis, solus ascendit moyses ad montem vel ad caliginem. vii. autem
die vocavit eum dominus de medio caliginis. Ingressusque moyses
medium nebule, fuit cum domino xl. diebus et xl. noctibus, non co-
medens nec bibens. De tabernaculo faciendo

Et ait dominus ad eum. Sume primitias, id est preciosa queque, a populo
israel. scilicet ab eo tamen qui ultro obtulerit aurum. scilicet et argentum
et iacinctum et purpuram. coccumque bis tinctum. id est serica iacincti-
ni, et purpurei, et coccinei coloris. et bissum quod est genus lini
egypti, molle et candidum, pilosque caprarum, et pelles arietum
rubricatas. quas pelliceas dicunt. que quia sic colorate eas excogi-
taverunt. et pelles iacinctinas et ligna sethim. est autem sethin
montis, et regionis, et arboris. que similis est albe spine in foliis.
et est levissimum lignum, et imputribile et incremabile. oleum quoque
ad luminaria concinnanda. aromata in unguenta, et thimiamata
boni odoris, et lapides onichinos, et quos sardonices, et
gemmas scilicet [illegible] faciantque mihi, ut habitem in medio
eorum. ne sit eis labor recurrere ad montem. iuxta

similitudinem tabernaculi quod ostendam tibi. facies illud
[illegible]. De fermatione arche

Archam de lignis sethim facies, que hebraice dicitur he-
ron. et nota quod moyses hic ordinem variat. primo de eis
que fuerunt in tabernaculo, secundo de tabernaculo, tertio de
atrio. Iosephus vero econtra. Ille secundum ordinem constructionis. Iste secundum
ordinem collocationis. longitudo arche habebat duos
cubitos, et semissem. latitudo cubitum et semissem.
altitudo similiter cubitum et dimidium. et intelliguntur cubiti
humani. non geometricus quod apparet in altari latenti.
infra quod dicitur est. archa et iosephus hic vocat cubitum
duos palmos. et dicitur archa non habuisse pedes. et deaura-
ta est intus et foris auro mundissimo. feceratque super coronam
auream ad modum labii. quod in mensis et scacariis fieri
solet. per utrumque longitudinis erant bini circuli au-
rei, totum lignum penetrantes. et per eos vectes de lignis
sethim deaurati mittebantur. quibus archa ferebatur.
et numquam extrahebantur. in qua reposita est testificatio, id est ta-
bule, in quibus scriptum erat testamentum. testimonium quia ibi repo-
site testimonia dici possunt. posita est ibi urna au-
rea. huius plena manna in testificatione quod panem
dedisset eis de celo. tabule in testificatione quod legem
illam scriptam in cordibus scilicet [illegible] in scripto. virga
aaron in testimonium quod omnis potestas a domino deo est.
deuteronomium in testimonium pacti quod dixerant. omnia
que dixerit nobis dominus faciemus. ob hoc dicta est archa testamenti.
vel testimonii. et ob hoc tabernaculum testimonii dictum est.
et ideo quia ibi cause pro foribus eius agebantur. De propiciatorio

Facies et propiciatorium. et cherubin super archam propiciatorium
aureum, id est tabula aurea eiusdem longitudinis et
latitudinis cuius et archa. ut archam tegere sufficeret.
de spissitudine eius non legitur. hoc dicebatur oraculum. quia dominus de
loco illo responsa dabat. Responsum autem divinum ora-
culum dicitur. quia oraculis dantur. dicebatur et propiciatorium. quia ex eo com-
loquens dominus propiciabatur populo. vel quia die propiciationis ostende-
bant gloriam domini semper ibi descendere. Ex utraque vero
parte oraculi, scilicet in duobus angulis anterioribus positi sunt
duo cherubin aurei, et productiles, id est solides. scilicet tun-
sionibus malleorum producti. Quos autem ut dicit iosephus ani-
malia volatilia hec extra figuram, que a nullo hominum
est inspecta. hoc dixit moyses se in dei sede expressisse figu-
ra cherubin. unus alterum respiciebat. versis tamen vulti-
bus in propiciatorium. duabusque alis expansis, et utraque se tan-
gentibus velabant oraculum. alias ex opposito extendebant.
possunt et dici ad latitudinem iuxta archam posite. v. cubitis
alti ut in templo. tamen quod in duplo maiores De mensa

Facies et mensam de lignis sethim. haben-
tem duos cubitos longitudinis, et in latitudine cubi-
tum, et in altitudine cubitum et semissem. spissitudinem
vero tacet. et inaurabis eam ex omni parte auro

decretum xii. tribuum.
de xii ... pacificis [illegible]
de quibus vestigia remanent
[illegible]
salomonis templum est preter

rotundissimo. erat, ut dicit Iosephus, haec mensa per ex-
tremitates velud delphica habens .iiii. pedes, quibus dabatur ei alti-
tudo, eratque ex medietate pedes inferiores rotundi
et quadrangulares per superiores, opus quadrangulatum erat. In singulis
vero pedibus erat annulus aureus, ubique erat in pede ubi
annulus unus erat. In annulis vero vectes aurati quibus
ferebatur mensa. Erat autem tabula in ea per circuitum sicut et in
archa, et labio affixa erat aurea corona alta digi-
tis .iiii. ita quod medietatem eius sursum eminebat,
ne superposita caderent ex ea, aliam medietatem inferius pen-
debat ad decorem, et erat corona haec interrasilis, id est interpo-
lata celatura et plano. Sunt qui ut dicunt Hebrei celature
ille quasi peritragonos regum et prophetarum ubi sunt ima-
gines factae, qui facti erant reges in Ierusalem a David usque
ad Sedechiam. Tamen Iosephus ut videtur non fuisse in ea
aliud tabulatum habere coronam et interrasilem, id est vermiculatam.
Huic vero superposita erat alia corona minor illa, sed quadra
et quadrangula superposita, et aut plana vel interrasilis, vel etiam
aureola vocatur. Hebrei dicunt hanc prophetice additam
ad significandam divisionem David regni in duo regna. Fue-
runt enim duo regna, Israel populosius regno Iuda, sed tamen minori dignitate.
Et ideo aureola superposita erat, et tamen minor. Ipsa autem po-
nebatur in tabernaculo ad aquilonem non longe a latere ab adito. De

panibus propositionis

Et ponebantur super eam .xii. panes
azimi de simila munda valde, et ponebantur se-
ni altrinsecus, et constabant singuli de duabus decimis ephi,
quas Iosephus duos assarones vocat, et singulis superponebantur pa-
tena aurea et super patenam pugillus thuris. Iosephus dicit
phialas aureas superpositas plenas thure. In diluculo sab-
bati renovabantur, et calidi reponebantur in locum eorum,
unde et in Levitico sequitur. Veteres autem sublatis et toto thure in-
censo super altare, novi cum alio thure substituebantur.
Sublatos vero soli sacerdotes comedebant. Unde sacerdotes
dicebantur. Et idem [illegible] soli sacerdotes
panes illos formaverunt et coquebant et ponebant in mensa et tol-
lebant. Ipsi enim non obliviscuntur hii. Dicebantur panes propositionis
quia positi erant coram domino in memoriam sempiternam [illegible]
filiorum Israel, vel propositi, id est longo tempore positi, scilicet
tota ebdomada, vel etiam per successionem ponen-
di. *De vasis libatoriis*

Precepit quoque dominus fieri ex auro purissimo .iiii. gene-
ra vasorum ad offerenda libamina, et ab offerentibus sa-
cerdotibus libando vel gustando dicta, a sacerdotibus domino li-
bando, id est fundendo, et poni ea super mensam, scilicet acetabula, phi-
alas, thuribula, ciathos. In his vinum quod debebat offerri
fundebatur et figurabatur, unde dignum esse offerri an non,
scilicet quia in colore et sapore vinum dinoscitur. Dicunt quidam phiale
vinum extensive [illegible] phialam, quod [illegible] dicitur. Sicut
cibant [illegible] angustie, angusti in summo, per ampleitur in
quibus color et sapor poterat agnosci, quas Hebrei scutellas
vocant. Ciathi his minores et angustiores erant, et thuri-
bula cum quibus fundebatur vinum super altare pro hostiis liba-
mino. In thuribulis quoque et mortariola dicebantur [illegible]
[illegible] et offerebatur simila, et in acetabulis acetum. Sed quia
nusquam vero occurrit de oblatione aceti, ideo dicunt acetabula,
id est fundebantur a sacerdotibus quod deberet offerri [illegible]
[illegible] Tamen secundum Iosephum acetabula [illegible]
in phialas [illegible] et in thuribulis thus, et simila,
et [illegible] olei. Sumebatur quoque de his sacerdos
quod post offerenda erant portiunculas, quod in quodam vase pone-
bantur, ad significandum libando de singulis, quod libamina, id est mi-
nora offerenda, deo offerendi sunt. *De Candelabro.*

Precepit quoque dominus fieri candelabrum ex auro purissimo ducti-
lem, quod Iosephus phusile dicit, et habebat basim. Truncus erat in me-
dio, sicut stipes, calamus aureus, vi generabat ad modum
calami. Sex autem calamorum capita inter se singularia, capita habe-
bant rotunda, inversa ad modum cyphi, quod cuspidem deorsum fi-
gebant, et tamen quia duo cyphi essent inversi, et ex
fundo cyphi procedebant flores rotundi qui lilia in
ipso fundo inter cyphum et lilium erat sphaerula volubilis, sicut in
capitalibus cathedrarum sunt sphaerule volubiles, et haec dicitur sphae-
rula. Sex calami in hunc modum copulantur [illegible]
[illegible] habebat quasi cyphos duos [illegible] sphaeru-
las simul et lilia, et haec est quod Moyses dicit in basi. Iosephus sicut
[illegible] in modum nucis. Tamen Hebrei [illegible] sigillatos
[illegible] sigillo distinctos, et basi procedebant
in brachia ex latere. Hinc inde tria [illegible], quod [illegible]
[illegible] calamus aureus ad modum basis [illegible]
bant capita calamorum, quia erant in modum nucis [illegible]
et quia [illegible] in brachio et cyphos tres dicit fuisse [illegible]
[illegible] .iiii. calamos habuisse. Videtur tamen quod [illegible]
[illegible] in fundo cyphorum [illegible] in media [illegible] cuiusque
calami sphaerula volubilis supposita. Sic erat candelabrum
ex sex calamis aureis [illegible] fusile fuit. Salomo
duodecim [illegible] ex auro fecit, et milleni [illegible]
[illegible] formam [illegible] Iosephus ex lxx
[illegible] basi [illegible] et brachia
erant calami [illegible] ex duabus [illegible] in medio
[illegible] iungebantur et [illegible] sphaerula superposita ne [illegible]
videretur [illegible] calamus [illegible] calamus [illegible]
[illegible] et [illegible] basi .vii. lampades
sedes [illegible] .vii. habebat capita
[illegible] ponebantur .vii. lucerne aureae [illegible] .vii. ex
auro [illegible] ad emungendum vel extinguendum lichinia, et vascula
ex auro erant ad extinguendum in aqua quae emungebantur,
ne terrae redderent odorem [illegible] pondus eius
[illegible] talentum auri ad pondus [illegible] habe-
bant talenta [illegible] libras, quod erat [illegible]
[illegible] quod erat [illegible] quod erat [illegible]
[illegible] Iosephus dicit [illegible] quia Hebrei [illegible]
[illegible] lingua [illegible] talentum [illegible]
positum autem erat ad austrum contra mensam, non recte [illegible]

sed oblique. De parietibus tabernaculi

Praecepit quoque dominus fieri tabernaculum in hunc modum. Tabernaculum erat domus deo dicata, quadrata et oblonga, tribus clausa parietibus, aquilonari, meridiano, occidentali. Ab oriente patebat introitus ab oriente, ut sole oriente introitus eius illustraretur. Longitudo erat xxx cubitorum, latitudo x, altitudo x. In latere meridiano erant tabulae de lignis sethim stantes xx, quarum unaquaeque in longitudine habebat cubitos x, in spissitudine digitos iiii, in latitudine cubitum et semissem. Iungebantur autem in minimo incastratae ne rimula esset, et ad planiciem parietis redactae erant deauratae circumquaque. Praepositae vero singulae duabus basibus argenteis, praeacutis et quadris foraminibus cardines aurei immittebantur in utroque angulo tabulae [illegible] sicut solet. Cum Augustinus videtur velle quod una basis esset sub tabula et altera super, per epistolam [illegible] esse, quod dicitur ut binae bases singulis tabulis per duos angulos subiiciebantur, unus autem tabulae [illegible] bases ad terram pertingentes non legitur. Eodem scemate factus erat paries aquilonaris. Ad occidentem vero erant vi tabulae per omnia similes aliis, et eodem modo stantes in basibus. Sed cum non implerent nisi ix cubitos, dimidius cubitus circumquaque praetermissus patebat. Et ideo tabula uno cubito lata secta est per medium, et factae sunt duae tabulae semicubitales, quae utrique oppositae pariete occidentali aliis duobus compaginabantur, quae et singulae duabus basibus innitebantur. Ne vero ventorum impulsu vel quolibet alia causa parietes concuterentur, singulae tabulae habebant anulos aureos per ordinem, velud quibusdam radicibus confixos, per quos vectes [illegible] immissi tabulatam firmiter continebant. Erant autem vectes de lignis sethim inaurati, singuli v cubitorum, immittebanturque caput unius vectis in caput alterius in modum [illegible], ut ex pluribus sic iunctis quasi unus vectis immensae longitudinis videretur, sicut in baculo cambutae pontificalis eburneo fieri solet. Hic plane [illegible] est quod dicit additis xv vectes erant in latere aquilone, totidem ad austrum, et totidem ad occidentem, quod minus congruum videtur. Sed ita quilibet vectis v erat cubitorum, v protensi in latere uno xxv cubitos contingebant tantum. Itaque v cubiti illius lateris remanebant intacti. In occidentali vero latere ii tantum sufficiebant. Sed quod dicit de tribus vectibus [illegible] unus tamen additur v vectibus in latere septentrionali, et alius in australi, et sic quilibet de cetero ad complendum. [illegible] vectes iuxta duos quos positi erant in duobus angulis parietum, ut recitati videlicet angulorum colligarent, sic vincturae angulorum in scriniis [illegible] solent. Sed hic ex littera contra eum patet, quia quintus est v vectes interius per medias tabulas a summo usque ad summum de altitudine parietis intelligi potest, licet [illegible]

summitate inferiorem alius ordo in eundem modum, et in media planicie tertius ordinetur. Et quod dictum est v vectes fuisse in uno latere, potius ad numerum ordinum quam vectium referatur. Erat itaque in una quaque tabula v anuli, et in quolibet duorum parietum vectes xxv. Vel sic: v ordinum quilibet vi vectes habebat. In latere occidentali x vectes, bini per singulos ordines. Sed quod dicitur non omnes vectes eiusdem quantitatis fuisse, sed quilibet vectium v qui erant in magnis lateribus erant vi cubitorum, et ita v sufficiebant ad continendum xxx cubitos, et vi vectes qui ad occidentem erant singuli duorum erant cubitorum. Sed Iosephus loquitur de his vectibus, dicens unumquemque huius magnitudinis cubitorum.

De distinctione tabernaculi in [illegible] velo

Tabernaculum hoc in duas partes divisum erat. Interior pars ad occidentem x cubitis protendebatur, et in quadrum erat in longum scilicet et altum et latum x cubitorum. Haec pars adytum dicebatur, vel sancta sanctorum, vel sanctuarium sanctuarii. Vel sancta exterior pars ad orientem xx cubitis protendebatur, quae communis erat sacerdotibus, et haec dicebatur sancta vel sancta vel sanctuarium respectu huius. Interior dicebatur sancta sanctorum, quasi [illegible] sanctorum, vel sanctius sancto, [illegible] deus deorum, rex regum. Ad altitudinem vero partes separandas positae erant in modo iiii columnae de lignis sethim deauratae, capita habentes aureas et bases argenteas. Tamen Iosephus dicit iiii fuisse tabulas ad modum aliarum operatas, aequaliter a se invicem distantes, in quibus et anguli patebant ingressus. Supra capita vero columnarum superpositi erant duo vectes x cubitorum a pariete in parietem protensi, in quibus per circulos aureos immissum dependebat velum ante iiii columnas extensum, [illegible] x cubitorum, ut [illegible] plebi aspectum interiorum. Erat autem velum factum de bysso retorta, quod est genus lini candidissimi et mollissimi, et de iacincto et purpura, et cocco bis tincto, id est de filis sericis iacinctinum, purpureum et coccineum colorum, opere plumario compositum, vel opere acupicto. Plumaria et lingua quaedam ars dicitur. Hic genus veli vulgo [illegible] de [illegible] fit vela contexta opere [illegible] diversae picturae. [illegible] quod dicit opus plumarium a filis [illegible] quibus addita est plumarii varietas. [illegible] per [illegible] picturae. Sicut et hi vela [illegible] varietate [illegible] ex [illegible] Iosephus. Floribus [illegible] et aliis picturis [illegible] praeter animalium formas. In ingressu vero tabernaculi v columnae erant de lignis sethim deauratae, capita habentes aurea, bases vero aeneas, super quas duo vectes [illegible] x cubitorum protendebantur a pariete in parietem, in utroque capite suo, utrique parieti infixi ad modum [illegible], quo dependebat aliud velum per circulos aureos infixum ad [illegible] spatium. Sed secundum Iosephum usque ad medietatem columnarum dependebat, tegens eas per v cubitos. Reliqui v usque ad terram ad ingressum sacerdotum patebant

f. [illegible]

sic summitate parietis [illegible] ordo vectium extensus in longum parietis.

dicitur habo die altare cortinam lineam suppositam usque
tentam ad attingentem fimbriis per anulos cum clavis et circum
herentibus ut in diebus festis sed vela preberent aspectum tabernaculi. In aliis diebus submoveta prohibeo aspectum. Perpetue
erat nubilum videretur templum. ii. foris erant et facile laborem
sciebat et in ingressu templi solem dicunt fuisse appositam. Erat autem in interiori sanctuario archa et hic quod in ea reposita
dicuntur et hic quod erant in tabernaculo. In anteriori candelabrum
ad austrum, mensa ad aquilonem. In medio autem velum, non
longe ab aditu altare aureum. quod et nos turibulum aureum
vocare de quo diceremus. De Cortinis et sagis

decameron quod est tectum Tectum tabernaculi non cameratum sed planum ad modum palatini fuit. iiii. operimenta operiuntur: primum operimentum
fuerunt cortine. x. que et vela et tentoria que tabernaculum vocantur. que erant facte de .iiii. predictis coloribus opere plumario. longitudo cortine uniuscuiusque. xxviii. cubitorum
latitudo .iiii. quarum v mutuo iungebantur et v similiter ut
quasi ii. cortine ex quinis quinque redderentur. Iungebantur autem ansis taciturnis quasi in uno quoque latere cortinarum disposite altera contra
alteram veniebant et bine anulo aureo colligebantur sicut
ad ornatum colli fibule argentee vel auree utrumque latus
pectoris solent colligare. Dicunt tamen Iosephus anulos aureos et un
cinos eas fuisse coniunctas. Secundum operimentum erant saga cilicina. que et vela capitalia vel capillacia que vocantur quod de pilis caprarum. quasi capillos quidam dicunt ad differentiam lane ovium.
capillacia Facta erant. ut quibusdam relinquenda fuerunt. Vel sicut illa saga cilicina dicta sunt quasi per asperitate saga dicebantur. Vel quia quidam
sicut de pilis caprarum pannos asperos sagias dicunt. Vel forte ex consuetudine saga dicta sunt. Vel quia militare pallium a gallis inventum est quod eodem curtis
tale pallium ... militare sagum dicitur. Et quod ex asperis fiebat. penna et aculis terrigenum. et potuit dici sagum. Fuerunt autem saga xi. longitudo
sagi unius habebat cubitos xxx. latitudo .iiii. et erant
v. sibi mutuo iuncta ut quasi unum sagum facerent et alia
vi. quasi in unum sagum iuncta. Iungebantur autem anulis auricis
ansis aureis contra se venientibus. Vel sicut singule cortine vel saga in unum contexerentur. ansis v. cortine sub fine filo iuncte
stabili in una cortina videbantur et alie v. similiter et ad
tegendum tabernaculum. hec due magne cortine cum ansis
et anulis iungebantur et alue... De iii. tegmine et beda

Quomodo autem de his tegebatur tabernaculum prius videamus. Secundum bedam
pendebant ex utraque cortine in costis per ... tectum
operientes tabulas et descendentes per latera. uno cubito distabant ex opere omni parte a terra. et quia fuerunt iuncte xl. cubitos
tegebant implebant longitudinem tabernaculi quod erat xl. cubitorum
et v. cubita dependebant usque latus occidentale.
Alii v. descendebant ad aquilonem. Quod erat ad orientem
cum ne in opere pendentes. Ubique cortine transgredientes
et duo magna latera tabernaculi usque in medium aptarentur
... ibi mutuo iungebantur et similiter in latere occidentali et in ex omni parte terra. erant tecti cortinis non

tamen cubito terra tangebant ex omni parte. Sed et saga similiter *tangebant terram* pendebant saga sicut per cubitum. Sed quia erant xxx. cubitorum
...ta descendebant usque ad terram et latitudinem cortinarum
non velarent ipsa velabant et quia ex uno sagis xl. iiii. cubitos
habebant et erant xi. simul iuncta et unum quodque erat .iiii.
cubitorum longitudinem xliiii. cubitorum tegebant domum.
et quod excedit vii. descendebant ad orientem et vii. ad occidentem. Post haec sagorum quod excedit pendebant usque in latus duo magna latera usque ad terram. ex utraque parte reducebantur ad tegendum
totum orientale. Sed quia vii. cubitis ex utraque parte venientibus spatio non terminans et cum erant soluebant sagum sagorum. Vel forte in similitudinem eius duo cubiti resplicata sunt
bant instar horarum ... et ex quo venientia saga de lateribus in medio inferius copulabantur in eodem loco.
In quo et cortine et similiter in latere occidentali et per hoc sunt solutiones. Vel replicationem sagorum. dicit beda primo dimisse durum magistrum sextum sagum in fronte tecti duplices. id est dimidium sagum
quod excedit cortinas in tectum sexcuples vel replicatum et quod plenum
addidit quod sex et xi saga. id est unum sagum quod amplius. ex
medietate eius. operis posterioris tabernaculi id est latere occidentali duplicabant autem terra ut in opere ventorum possent
levare. Et hac disponendi tabernaculum ex omni parte tegebantur
saga usque ad terram et inde ex eo tegebantur et cortinis quod
erat in tectum preciosum intuendum erat. et sacerdotes intra
tabernaculum et necesse erat attollere saga. et cortina
ut sebiuntur. Vel in medio iungebantur uncinis et anulis
ad sensum eorum dissoluebantur. Iosephus aliter

Alia Iosephi dispositio est. Quem aliter intelligens et volens probare
hoc ait. ex .x. cortinas in mutuo iunctas ut dicimus.
a fronte tabernaculi super tectum extendi per transversum et tegere totum tabernaculum. et descendere usque ex latere occidentali usque ad terram.
Tectum sed non tegi aliis parte cortinarum est pars media uelum. Sed
et de sagis totum dicit opus tabernaculum excepto tecto. Sed quia
duo cubiti sagorum erant excedunt. ex utraque parte dicit eos replicari sub cortina ne vento tectum uno saga cortinas
totum genere operimentum per quod et decem putarem. Vel sagum in
fronte tectis duplices. sed et sic speciosa et preciosa pl...
minus ... ex interiora tabernaculi non videbantur sed illa cortina
vel que circa tabernaculum defluebant. Fimbrias autem extra sed
videbantur. Quod circa forte ex omni parte cortine et saga funibus excedebant circa tabernaculum et paxillis erectis colligabant funes et paxillos fuisse tam infra insuper
dicit et in modo tecti dependentis aeque attollebantur ut
tabula ... videri possit et occultari ab ignorantibus sub
cortinis. De pellibus ... (faded)

Quomodo autem sint hec duo operimenta disposita fuisset de reliquis duobus satis quod ... erat operimentum de
pellibus arietum rubricatis. quod tectum tantum tegeret ad
latera non descendebat fimbriis et paxillis ornatis aliquid
... colligatur. Quartum quod operimentum in eundem modum

erat suppositum de pellibus arietinis iacinctinis. Superposita erant duo sagmata ex pellibus ex cilicio, et inferius desuper vela; ergo totum tentorium a longe inspicientibus, nec colore eius in ullo poterat discernere a celo. De significatione predictorum.

Per hec exponetur quod ait Josephus tabernaculum hoc dispositum fuisse ad formam terre et celi, quod nemini sciente singula ad formam terre et celi repperiet, singula absque invidia volenti scrutare. Addidit etiam quod soli pontifici pervium erat, significabat celum deo et angelis attributum. Sanctum vero quod in duplo erat terram et mare, cuncta hominibus commune. Sic et illa prima domus erat sacerdotibus. Cortine celum sydereum, saga aquas que sub firmamento, pelles rubricate celum empyreum in quo sunt angeli. Jacinctine celum sydereum, et que supra celum aqueum. Cortine autem per colores iiii. velorum dicit Josephus figurari iiii. elementa, per byssum terram, et de qua ortum est; purpura mare et iacinctum aerem, per coccum ignem, qui in colore ei similatur. Per mensam annum vel tempus, per panes xii. menses, per coronam iiii. annum solarem, quattuor tempora, per minorem annum lunarem, per vii. lucernas candelabri vii. planetas, per lxx. eius partes decania planetarum forte, quia planete habent dignitates vel potestates, vel menses et vi. accessus in quibus armonie, id est proportionales, se habent. In candelabro notatur quod qualiter illi sunt ad ipsos tendunt, id est motus mensis et effectus ab eis habent. Quod autem non erat cyphi ornata liquida quia semper solis spiritu illa aerem qui solvitur odoribus. De altari holocaustorum

Precepit quoque dominus fieri altare de lignis sethim, altare quod dicebatur holocaustum vel holocaustorum, vel holocaustomatum, et postea dictum sacrificiorum, sed a dignitate id accepit. Erat autem in longitudine et latitudine v. cubitorum, sed quadrum, et in altitudine trium, cui tamquam mensa altio ad hostias ministrorum aliquid apponeret. In quo stare ministri, quod impleta ministratione tollebatur. Altare enim, quod hec alii perhibeant, erat quasi arcula instar arche sine operculo, parietes lignei, sed operta erat cum interius terra licet in superficie sit aim non vel ligna. Predictum quod stipes quod intendo sit, unde deca, et sine arula erea erat, tamquam fundus arche sed quo fiebat ignis, quod per fenestram que erat in latere orientali imponebatur. In iiii. angulis superioribus erant iiii. recurva cornua, in quibus iiii. cathene anulis inserebantur, in quibus dependebat craticula erea in modum retis facta, usque ad medium altaris. Inter dependebant ligna concremanda et odores domini ponebantur, quia ignis per oculos craticule ascenderant de arula. Continebantur etiam iiii. anulos inferiores, iiii. erant anuli erei in quibus vectes imponebantur de lignis sethim opere ere ad deportandum altare. De hoc autem altari, et craticula eius ambiguitas est. Nam solum in nostris, tamen et in hebreis. Sed pute quod hebrea intrasse a nostra translatione discrepare videatur. Nos quidem habemus, facies et craticulam in modum retis eneam, per cuius iiii. angulos erunt iiii. anuli enei, quos pones subter arulam altaris, eritque craticula usque ad altaris medium. Josephus autem sic: cum liberat craticula in modum retiaculorum facta supplebat, unde cum igne qui de craticula solvebat, quia basis non erat ei subiecte. Cassiodorus vero tenditur in pictura sua fecit, et in exposicione psalmorum meminit iiii. pedes in usque altari fecit, prima videtur proponi quod hic dicitur, id est ut supponit craticule carnes assandas. Sed fuisse qui tradit quondam in quo ut tele altare, et parietem altitudo altaris ambiebat usque ad medium altaris elevata erat, in cuius angulis iiii. anuli pendebant per quos vectibus inserentibus altare ipsum moveri deportarent. Altare autem legitur alios anulos habuisse, sed inter separatum erat hoc retis reticulatum ab altari, vel quantum antequam possit altare ab eo avellere, et superimponi an de ipso altari opere fusili vel fabrefactum erat, utrumque appositum videtur ambiguum est. Sic arulam in altaris quam in medio eius positam dicit per fenestram ab oriente, itemque lignorum imponi, et ligna carnes imponi assandas, vel in ea erat in arula. Sed sic craticulam suppositam fiebat ignis, quod est videlicet Josephus, in predictis tribus altaribus tamen non operimentum in fundum ipsum habuisse, sed parietes terra repleri. Sed quia dicit deus altare de terra facietis michi, et terrea sed in qua fiebat ignis et concremanda imponebantur, et de craticula altari superposita legitur. Hebreus arenosam vocat vel sessilem quasi in medio parietum altaris fuisse dicit, ubi ad quem locum altitudo craticule pertingebat. De situ altaris cum vasis eius

Positum autem erat altare iuxta tabernaculum sub divo, sed directe contra introitum, sed aliquantulum ad meridiem descendisse, tamen ut ante ipsum impetuo starent animalia ad aquilonem, ut ipsum tabernaculum usque ad sancta sanctorum aspicere possit. Quod stabat ad aquilonem et meridiem, quamvis legitur eos sacrificasse ad aquilonem, quamvis ad meridiem. Erantque in usu eius lebetes, vel lebeges, ad colligendos cineres, quas habundabant et deportandos, in quibus locum sectum et in mundum reponebantur, et forcipes ad emendandum ignem altaris, et fuscinule quas greci creagras dicunt, quia in eis de caldariis carnes extractas coctas proferebant, et vatilla, id est vatilla a vehendo quibus ignem ab hoc altari ad altare thimiamatis deferebant, et sciphos et caccabos et ollas ad carnes coquendas, quod tamen iuxta altare non coquebant, et omnia hec erea erant. Hebreus sic habet: facies eius ollas et eius palas, et eius pelves et eius fuscinulas et eius ignium receptacula. De atrio circa tabernaculum

Erat autem atrium circa tabernaculum in latere meridiano c. cubitorum et in aquilonari c., in orientali l. et totidem in occidentali, et sic quadrum erat, sed in forma altera parte longiori. Erantque in latere australi xx.

arieti
i. sim. lex.
figura.
dignitas.
decania, id est amonia quod caduca in decadas, ut de camonia vel consonancia planetarum.
per planetas.
ariete cum arbore
erat
hebreus sic habet: et facies ei craticulam et factura retis eneus, et facies super rete iiii. anulos ereos, et dabis illam subter altaris desubtus, eritque rete sub altaris medium.
id est defendunt arulam sub fuscinula posita.
oblique fundo.
iiii

columpne aliene laminis aureis vestite. Hec cum baculis capitis habens argentea et celaturis et basibus eneis spacio .c. cubitorum inter se distantes. Et quelibet singulis annulis incurvis pertingebant ... ab annulis usque ad caput pariter ... cubitus magnitudine ... singulas columpnas erant ... ut atrium immobile custodirent. cortina autem de bisso mollissima .c. cubitorum in longum ... in latum per columpnas dependebat a capite usque ad basem diffusa ut nichil a pariete differret, ... fortè per aerem tremens. quam vero funibus et paxillis ... sub ea ... In eundem modum latus aquilonis .xx. columpnas et cortinam habebat diffusam. Ab occidente autem .x. columpne et cortina .l. cubitorum ... cingebat. In ingressu autem ad orientem .x. columpne erant ... stabant et cortina ... hac diffusa nichil a postibus differret. In medio autem lateris eius .iii. erant columpne et modo portarum, quibus appensum erat velum de .iiii. preciosis coloribus contextum opere plumario, quod ad egressum et ingressum de facili attolli et deponi posset. Hoc autem erat in longioribus lateribus sunt ... columpnas .xx. ... .xx. aperture .c. cubitorum. Et duobus minoribus .x. ... anglarem ... duobus lateribus dicuntur ... .xx. ... et designavit Deus per numerum columpnarum numerum intercapedinum, habebat ergo utrumque latus magnum .xx. columpnas .xix. intercapedines. Aliud latus .x. columpnas .ix. intercapedines.

De lucernis

Precepit etiam Deus ut filii Israel oleum olivarum purissimum pilloque contusum ... oleum ... ut lucerna ardeat semper ... in tabernaculo testimonii, quod accendebat Aaron et filii eius vespere et mane lucebant super candelabrum .vii. lucerne continue ... die autem ... lichinus ... papirus ... cum cedela ... aurea.

De vestibus sacerdotum

Tercium locutus est Dominus ad Moysen: Applica tibi ... Aaron ... filiis suis de medio filiorum Israel, ut sacerdotio fungantur michi. Facies que vestes sanctas ... ut in eis sanctificatus michi ministret. De his sane vestibus ... ad evidentiam ... ordine ... Quattuor erant vestes communes sacerdotibus minoribus, quas cananeos vocabant ... sacerdotum ... appellatio ... et alie .iiii. ... solus ... princeps sacerdotum ... induebant ... pro manibus et pedibus ... sacerdos induebat ... quod ... grece ... dicitur ... de bisso retorta ... usque ad lumbos ubi ... cingebantur, et usque ad genua tantum descendebant ... ut pontifex ... sandalia pedes tegit ... locus ... pedes ... Secundo ... lintea sindone duplici vestiebatur quod

... ascendentes duobus ... lineam ... subuclam dicunt ... albam appellamus ... a babilonis ... descendebat usque ad talos ... corpori coaptata ... manicas brachia valde ... linea ... genibus ... cingebant ... sicut pellis ... videretur ... floribus coccineis ... iacinctus ... cingendi a pectore ... ita latitudinem reddebat ... usque ad talos pendebat ad decorem ... sacerdos ... sacrificabat ... pendentes ... levum humerum reflectebat ... et facere ... plicatam ... Quarto ... capud ... pontificale ... Tiara ... capitis ... ne facile ... usque ad ... laminas ... capitis ... perfecte ... tabernaculo ... sacerdote

De pontificalibus indumentis

Super hec autem ... vestibus induebatur ... tunica ... iacinctina ... poderis ... talaris ... Hebrei ... duobus ... lineas ... Iudei ... Dalmatica ... manicas ... colour ... capitium ... scapulas ... longam ... habebat a pectore usque ad medias scapulas, cum apertura ... inferius ... aurea ... mala punica ex iacincto et purpura et cocco ... tintinnabulum et malogranatum ... ut audiretur sonitus cum sacerdos ingrederetur sanctuarium ... hanc tunicam ... pontifex ... quam alii sacerdotes ... lineam tunicam. Alius modus ... Ephot ... ad ... duas ... pontifices ... ad modum sacerdotum ... ephot ... Ephot ... .iiii. coloribus ... descendebat usque ad renes, adeo ut ... tunice ... lateris ... habens in pectore ... ad magnitudinem palmi ... logion

ephoth f.

In cujus parte superiori supra humeros hinc et inde erant auro duo lapides onichini, sardonices secundum Josephum, in quibus sculpta erant nomina duodecim filiorum Israel pro nativitatibus eorum lingua hebrea, vel potius secundum ordinem eorum: sex nomina seniorum in humero dextro, juniorum in sinistro, ob recordationem filiorum Israel. Habebat autem capitium per medium superhumerale sicut loquitur Gregorius. Quod legitur Samuelem et David indutos ephod, aliud erat, et pro ephot dicebatur etiam lineum. Istud tamen pulchritudine omne transcendit. Tertium erat ornamentum quod Hebrei hosen, Greci logion, Latini rationale dicunt. Quadrangulum duplex ne pondere gemmarum rumperetur, mensuram palmi habens scilicet, contextum sicut humerale ipse ex sufficiens ex predictis quattuor coloribus et auro contextum eodem scemate quo et superhumerale. Cui inserti erant duodecim lapides auro firmiter inclusi per quattuor ordines, terni in singulis. In primo ordine sardius, topazius et smaragdus. In secundo carbunculus, saphirus, iaspis. In tertio ligurius, achates, amethistus. In quarto crisolitus, onichinus, berillus. In quibus sculpta erant duodecim nomina filiorum Israel juxta ordinem nativitatis sue, singula in singulis, ut gestaret sacerdos memoriale filiorum Israel, id est filios Israel in humeris et pectore ob recordationem eorum [illegible] nomina patrum suorum [illegible] sacerdos [illegible] fide patriarcharum meminisset imitari [illegible] et propter gratiam habitus [illegible] Deo commendare. Appellabatur et rationale judicii, quia expressa erant in eo hec duo nomina, judicium et veritas, vel manifestatio et doctrina. Greca vero non habemus: pones in rationali judicii judicium et veritatem. Hebreus habet urim et thummim [illegible] in quibus judicii [illegible] solet [illegible]. Tradunt quidam in medio rationalis fuisse lapidem quendam magnitudine duorum digitorum, in quo ex coloris mutatione deprehendebant utrum Deum placatum haberent an offensum. Josephus dicit sardonicem qui in dextro humero gerebatur, cum sacrificium pontificis Deo placebat, tanto splendore micare, quod etiam procul positis videretur apparere [illegible] fulgorem in lapidibus rationalis apparebat, ut omnibus fieret manifestum auxilium Dei adesse. Ex eo Hebrei rationale judicii vocaverunt. Asserit quoque Josephus hunc fulgorem sardonicis et rationalis cessasse ante annos ducentos antequam ipse scripsisset [illegible] propter transgressiones legis. Erant et in angulis rationalis quattuor annuli aurei, quorum duobus superioribus inserte erant due catene auree [illegible] coherebant, id est obligabantur ad uncos [illegible] in medio [illegible]. Et potest exponi [illegible] catene [illegible]. Josephus dicit per fistulas [illegible] ejusdem [illegible] ad [illegible] spacium [illegible] pendebant

[illegible] fasciis que in latere ferebantur usque ad scapulas ponebantur, sed que inferiores erant duobus uncinis aureis superhumerali firmiter, inter duos vero annulos inferiores alie erant due vitte iacinthine, que per latera ducte duobus annulis aureis inter scapulas ligabantur, qui sub utroque sacerdote in ephot fixi stabant, ut utrumque ligatum ephot et logion, id est rationale, firmiter cohererent.

Super hec dicit Josephus zonam ex quattuor coloribus et auro contextam ex utraque parte circumductam, et iterum revolutam ad pectus, et utrumque [illegible] infra pendere [illegible] fimbrias [illegible] oppositas. De ornamento capitis mitra et tiara

Ultimus erat capitis ornamentum quod Josephus cidaram vel mitram vel infulam dicit [illegible] speciale [illegible] cidaris [illegible] ad modum [illegible] que communis erat omnibus sacerdotibus. Super quam constituta erat alia corona iacinthina, que circumdabatur aureo circulo triplicibus ordinibus facto, sed quia ab occipite stabant flores aurei [illegible] a tempore ad tempus, a fronte non super stabat flos aureus similis herbe quam [illegible] dicunt, magnitudine digiti minimi. In fronte vero [illegible] usque ad summitatem ejus [illegible] desinebat [illegible] malogranata aurea cum spinosis [illegible]. Sed in fronte pendebat lamina aurea que petalum dicitur, ad modum lune dimidie facta [illegible] et in medio annulum aureum [illegible] que tiare [illegible] erat, in qua sculptum erat tetragrammaton, id est nomen Domini, scilicet tetragrammaton quod ineffabile dicitur, non quia dici non possit, sed quia rem ineffabilem significat [illegible] he. ioth. eth. vau [illegible] per passionem [illegible] sacerdos venerabatur [illegible]. Mitra et lamina [illegible] ligabantur vitta iacinthina [illegible] que circumducta capiti et ligata in occipite dependeret [illegible] hinc inde defluebant [illegible] vestibus ornatus pontifex. De typo vestium

Imaginem totius orbis [illegible] se preferebat [illegible] linea [illegible] terram significabat [illegible] oceanum; tunica iacinthina ipso colore aerem [illegible] per tintinnabula tonitrua, per malogranata coruscationes significabantur. Ephot varietate celum [illegible] auri coloribus [illegible] significat [illegible]. Duo sardonices solem et lunam, vel duo emisperia. Duodecim gemme pectorales duodecim signa in zodiaco [illegible] quod in medio erat rationale appellabatur [illegible] tiara [illegible] celestibus [illegible]. De altari thymiamatis et loco ejus

Post vestium expositionem locutus est Dominus ad Moysen dicens

de consecratione Aaron et filiorum eius quia usque ad ipsum consecrationem distulimus, de altari aureo prosequamur. Secundum erat altare de lignis sethim unius cubiti longitudinis, et alterius latitudinis, id est quadrum, et duos cubitos in altitudine. Vestivitque eum auro purissimo, cornua huius et craticulam auream, et coronam, et anulos, et vectes aureos instar prioris. Unde non est aurula, habet circulus ... ambigui. Iosephus addit quod per angulos singulos coronas habebat granis pusillis, quod singulare fuerit. Et pro eo dicitur: Facies coronam auream per gyrum. Hoc altare dicebatur incensi, vel thymiamatis, quia singulis diebus mane et vespere ad ostium adolebatur super illud thymiama et mundabatur. Sanctificatum dicitur, quia sanctum est quod dicitur: Ipse sola vel ... sponsi. Vespere autem per ... ponebant thymiama, ... Aurum huius altaris erat intra Sancta Sanctorum, ante secretarium? et candelabrum et mensam, sed videtur dubitare. Hanc ponimus et dubium reliquimus, quod erat in secretario? Sed Hebrei dicunt, et Iosephus plane, et Beda posito tabernaculo sed a Moyse in mediis. Unde Paulus ad Hebreos: Thuribulum habens aureum, ... sed tabernaculum post velum. Sed in templo non omnia ampliata fuerunt, et multiplicata, sed altare aureum, quod erat in medio, ad quod bis in die videbatur. Unde Iosephus addit tribulum in adytum, in quod semel summus sacerdos portabat thymiama, quia sacerdos adolere, quia ad interiora non regulabat ipsum penetrare. De compositione thymiamatis.

De compositione thymiamatis locutus est Dominus ad Moysen dicens: Sume tibi aromata, stacten et onycha, galbanum boni odoris, et thus lucidissimum, equalis ponderis erunt omnia, et tenuissimum pulverem conteres ex eis. Onycha ... est ... odorifera, ... et redolet, magnitudine hyssopi ... et onycha dicitur ... unguis dicitur. Stacte ... gummi quod fluit de mirra, quod ... dicitur. Galbanum ... fortius et nascitur in Syria, ... cartilaginosum, sed ... lignosum, cuius odore fugantur serpentes. ... Thus ... lucidissimum. ... ... dicitur ... libanum a libano monte Arabie, quia ... arbor thuris, ad acervos quaternos ... et ... fiebat pulvis, sed ... thymiama ... dicitur ... sed ... quia ... ut odor ... de ... in ... Ecclesia ... ... offendunt. De unctione.

Unguentum et thus de .iiii. fiebat aromatibus. Aroma dicitur quidquid pigmentum, quod odore suo

aera inficit, quia ... Sumebantur quinque, sicli signum ... myrrhe ... et cinnamomi ... quod ... arbor que ... cubitorum ... ... odore ... et ... quod ... cinnamomum ... calamus ... Cassie ... ... et ... Ethiopie ... cinnamomum ... quia ... calamus ... et ... Ethiopie ... ... Olei olivarum ... unguentum compositum opere unguentarii ... oleum ... de ... Iosephus ... et balsamum apponi dicit. De labro eneo

Fecit etiam ... ad Moysen. Facies et labrum eneum cum basi sua, ... inter tabernaculum et altare holocaustorum, et ... lavabunt sacerdotes manus suas et pedes ... ut ... sacrificarent. ... ingrederentur tabernaculum ... ... de speculis mulierum que ... ad ostium tabernaculi ... de ... speculorum ... in ... sacerdos ... ... abluendam. De redemptione animarum.

Item dixit Dominus ad Moysen: Cum tuleris summam filiorum Israel, dabit unusquisque pretium pro anima sua, ut non sit in eis plaga. Dimidium sicli iuxta mensuram templi. Siclus habet .xx. obolos. ... a .xx. annis et supra dabitur ... ad ... dives non addet, et pauper non minuet. Et hanc pecuniam ad usus tabernaculi reponebat ... De electione artificum et datione tabularum.

Vocavit ... Dominus ex nomine, vel notavi, elegit ... opus artifices ... Beseleel filium Huri de tribu Iuda, et Ooliab filium Achisamech de tribu Dan, quos implevit spiritu Dei ... ad ... opere ... faciendo ... dedit Moysi duas tabulas lapideas digito Dei scriptas. De vitulo conflatili.

Videns populus quod moram faceret Moyses, ... ad Aaron: Fac nobis deos qui precedant nos. Moysi enim ignoramus quid acciderit. ... ... deos ... dixit eos ... ... Aaron ... ... dixit Aaron ad eos: Tollite inaures uxorum et filiorum et afferte ad me. ... erant ... ... quod

ita

cartilago vel ...

Spiritus ... arbor vel herba redolens.

aroma

Secundum ... vel ... mensura.

hyn.

... [illegible]

hebrei

Nota quod ... non videtur Beseleel fuisse ... duos annos ad plus.

concupiscentes avaritie sue nollent afferre. Quod cum
accepisset, formavit ex eis vitulum conflatilem opere
fusorio forte. Aliud non receperunt, quia adoraverant
bovem in Egypto. Tradunt quidam Aaron proiecisse in
ignem inaures, et in opere demonis conflatum caput
vituli tantum, quod tamen quia vitulus, quia caput vituli
vocatur. Unde excusando se, et infusus legis auctor
dixisse Moysi, proieci illud in ignem, egressusque est hic
vitulus. Dixit populus: Hi sunt dii tui Israel, qui te eduxerunt
de terra Egypti. Fecitque Aaron altare coram
eo, et instituit indici sollempnitatem. Maneque surgentes
obtulerunt hostias, sederuntque populi manducare et bi-
bere, et surrexerunt ludere, id est adorare. Locutus est autem
Dominus ad Moysen: Descende, peccavit populus tuus, quasi diceret:
iam non meus. Dimitte me ut deleam eos, faciamque te in
gentem magnam. Cui Moyses: Quiesco Domine, quiescat ira tua,
ne dicant Egyptii: callide eduxit eos, ut interficeret eos
in montibus. Imposuerat enim dare terram quam pollicitus es. Re-
cordare Abraham et Isaac et Israel servorum tuorum, quibus iurasti dicens: Terram
hanc dabo semini tuo. Placatusque est Dominus. Descendit
Moyses ferens tabulas ex utraque parte digito Dei scriptas.
Cui occurrit Iosue, qui fuerat singulis diebus in occursum
eius egrediebatur. Non enim erat tabule, cum Moyse eum venisse
narratur. Ait ad Moysen: Ululatus pugne in castris.
Cui Moyses: Immo vox est cantantium. Et appropin-
quans vidit vitulum et choros. Et iratus proiecit tabulas
et confregit eas. Combussitque vitulum, et massam redegit
in pulverem, quem sparsit in aquam, et dedit ex eo potum
filiis Israel. Cumque accusaret Aaron, quod populus audierat,
excusavit se Aaron dicens quod super Deum esset. Dicitur se
timuisse populum, qui pronus erat ad malum. Videns ergo
Moyses quod populus esset nudatus, id est spoliatus auxilio
Dei, vel potius ydolatria, que longo tempore ante gerebatur, modo
manifestatur. Vel forte viderunt indicatores adorationis
vituli auctores per pulverem bibitum, quod in barbis eorum
miraculose apparuit. Stans in porta castrorum et
advocatis Levitis ait: Si quis est Domini, iungatur mihi. Ponat
vir gladium super femur suum. Transite per medium castrorum,
occidat quisque amicum suum et fratrem, quasi signatum
pulvere invenerit. Et occiderunt quasi tria milia. Alia translatio
habet viginti tria milia. De his ordinibus quidam fecit de vitulo. Moyses
Iosephus tamen opiniones eorum de mora Moysi narrat:
alii enim dicebant eum a bestiis consumptum, alii a Deo
translatum. Alii vero sane mentis et eius philosophantes.

Altero die locutus est Moyses: Peccastis peccatum maxi-
mum. Ascendam ad Dominum, si quomodo eum deprecari queam
pro vobis. Et cum ascendisset ait: Obsecro Domine, aut di-
mitte eis hanc noxam, aut dele me de libro tuo quem
scripsisti. Quod impossibile est, sicut de vere, quia Deum est.
Vel ex magna confidentia in Dominum pro impossibili dedit.

Quod sicut impossibile est, ita me deleas. Sic et non posse
fieri quin dimittas. Augustinus dicit a consequentibus ratiocinatione
debere concludi, ut scilicet quod sequitur putaretur sic: Aut dele me,
aut dimitte eis. Quod ponitur pro equipollentia sua, quasi si non
deles me, dimitte eis, disiunctam. Vel in quantum
destruendo, quod non accedit, remanente quod consequitur. Sed vi-
de quod deleri de libro vite dicitur duplex. Vel secundum
presentem iustitiam, et dicitur: Qui peccaverit michi, delebo eum,
quasi diceret: non te quia non peccasti. Vade, duc populum istum. Angelus meus
cedet te. Ego non ascendam tecum, quia populus dure cervicis est, ne
forte disperdam te in via. Tradunt Hebrei ex tunc ipse cus-
tos eorum erat. Deinceps dedit Michaelem custodem eo-
rum; sic enim habuerat. Post hunc angelos custodes in
destinatos. Addidit et Dominus: Semel ascendam in medio
tui et delebo te, et cetera. Quia nitraverat captivitatem Babylo-
nice vel Romane. Et nota ascensum duplicem dici, vel ab in-
ferioribus ad superiora, vel ab occultis ad manifesta; et est sen-
sus: manifestabo me in malo tuo. De custode populi tabernaculi

Audiens hec populus luxit, et nullus indutus est cultu suo.
Deposuerunt quoque ornamentum suum a monte Oreb.
Quomodo de priori tabernaculo intelligitur, quod erecto
in ipsa via testamenti, quod est hic usque fuerat
et tradere monuit. Et propinquus esset Deo, voluit Dominus
a se illud removeri. Tollens illud Moyses extra pro
castra, et longe a castris. Egrediebantur ergo Moyses ad illud
et plebs stabat in foribus tabernaculorum suorum, et adorabant
procul. Descendebatque columpna nubis, et loquebatur cum
Moyse. Cui Dominus: Intuens facie ad faciem sicut solet homo
loqui ad amicum suum, id est manifeste. Quod Moyses vidit posteriora Domini.

Oravitque tamen Moyses ad Dominum: Respice populum tuum
gentem hanc. Nisi ne educas populum, indica michi quem
missurus es mecum. Hoc enim dixit: facies mea precedet te. Le-
gitur tamen in mandato Moyses. Plus noverat in facie quam
in angelo, sed quia in facie intellexit Moyses aliquem sibi similem
missum pro ducatu, addidit: Si tu ipse non precedis, ne edu-
cas nos de loco isto. Cui Dominus: Et verbum quod locutus
es faciam, te ipsum novi ex nomine, id est per se, et specialiter in pla-
cuisti. Vocabo in nomine Domini coram te, id est faciam me vocari
Dominum, et ducere vos per miracula. Quod faciam, et non ob aliud
nisi quia volo, quia miserebor cui voluero. Cui Moyses: Ostende
michi faciem tuam. Cui dixit: Non poterit videre faciem me-
am. Non enim videbit me homo et vivet. Stabis in supra petram
et dum transibit coram te gloria mea, quia non sustinebis, ponam
manum meam coram te. Cumque pertransiero, tollam manum
meam, et videbis posteriora mea. Quasi rogaverat claritudinis
Deum, et dixit ei: A tergo ut est, hoc scit quod homo scit. Locu-
tus est ut tenui, sed quia scivit, id est scire, et potuit, quod in tanta
claritate perhiberet dixit quia humanis non sustinuisset
aspectibus et opponenda nubes Moysi. Deinceps est longi-
tudo. Ponitur a Moyse, ut videt, ad litteram hebreus dicit.

indisse eum precioca hominis et occupatio eorum ligat ag. De fractis tabulis. et gloria vultus moysi

Et ait dominus ad moy. precide tibi duas tabulas lapideas priorum similes et scribam super eas verba: que habuerunt tabule quas fregisti. Et deuteronomio legitur de sepulte. Et secundis tabulis quidem dicitur: scribe tibi verba hec. et paulo post. fuit moy. cum domino .xl. diebus et cum cessit scripsit tabulis verba federis. Et dicit. quod auctoritas fuerit scribendi et domino. ministerium in moyse. Cumque excidisset moyses tabulas. de nocte consurgens ascendit et descendit dominus coram eo in turbine precessit in trans adorans ait. obsecro ut gradiaris nobiscum. auferas iniquitates nostras et possideas nos. Cui dixit dominus mensuram eorum. quod prohibet de his sollempnitatibus de oblatione primitiarum et primogenitorum. et addidit ne e gentibus eo. et aliud hoc precepit. Fuitque moy. cum domino .xl. diebus et .xl. noctibus. panem non comedit et aquam non bibit. Cumque descendisset de monte cum tabulis apparuit facies eius cornuta. et ipse ignorabat. i. radiis tamen splendoris habebat de facie eius. quod volebat oculos intueri hec gloria vultus moy. appellatur apostolus. posuitque velamen super faciem suam cum loqueretur filiis israel et ablato velamine et cum ea que sunt spiritualia. quam a hec gloria duravit ut multi tenuissent sicut et populi accidit igitur. secundo habebat eo dies ascenditque ad impetrandum eius venie eius et tunc fuit cum domino .xl. diebus et xl. noctibus ieiunans. Cum rediret etiam venie venie eius nona die. vii. mensis. et ideo sollempnitatem agebant per vena data afflixerunt animas suas ieiunantes. denceps decima die decima dies mensis septimi dies propitiationis. quod latini sunt post

et ecclesia quibus et an domino convenerat. licet ob hoc ieiunia dicantur. Ex hinc liber legitur teruntatem congregavit moy. hebreis. ille .s. ru. sunt. sunt ne e reddunt de oblatione. tamen recepit eius moy. si quod a domino acceperat. et finivit de oblatione sabbati. ne forte et hec ope putarent et licet op ari et sabbato. De compositione tabernaculi et eius

Obsecra omnis multitudo obtulerunt vulgus abiit moy. tantam promptitudinem quia eorum propositiones habuit. et tanta copia quam oblata est artifices voce preconis clamare ne quisquam ultra offeret. Feceruntque beseleel. et ooliab cuncta que sunt et sic fecerunt in parata sunt iose. omne aurum ad opus faciendum in sunt et vasibus diei. omne autem quod expensum in opere sanctuarii .xxix. talentorum fuit. et dcc.xxx. siclorum ad expensas dicit sanctuarii. Preterea .c. talenta argenti. ex quibus conflate sunt .c. bases sanctuarii. de mille .d. dcc. lxxv. fecit ea capita columpnarum. quod uestiit enim argento. erat etiam talenta .lxxii. .ii. xxxx. sicli. obtulit aut a .xx. anni. et supra. d. c. iii. et d. l. hic autem sunt primo fit anno et primi diei mensis erexit moy. tabernaculum operuitque nubes tabernaculum. et hic erat omnes et pellota hic lumina et vel quod visere aspectus quia precesserat deccbat eis ad ne bule elevationem illis. decepti movebantur castra. ad deposuisset deposuissent. et dum stabat super tabernaculum ipsi stabant. eratque ignis in nocte. Historiae Levitici

Tercia distinctio hystorie quam scripsit moy. hec de leviticus. quia de electione et ministerio leviticum agit: quia oblationes. vel sacrificiorum quia de sacrificiis et de his que offerebantur ex lege tractat. hebrice ii. vagetra. quod sonat vocavit a nomine hebreorum quia principium libri nominatur eos. sic nos officia missarum. vel euangelia videlicet cum dicit dominica quam cantatur ex hoc. vel legitur. erat signa et iole luna inchoat. ii. sic libi ille.

Vocavit autem moy. et locutus est ei dominus de tabernaculo testimonii dicens. homo qui obtulerit hostiam. scilicet holocaustum et de armentis masculum offeret. per a. hi. et hebo. zara. ii. sonat eccea vocatur. Preceptio domino scilicet

Ut videmus de doctrina et sorte sacrificiorum que sequuntur plurima sunt que moyses. eaque considerandam sunt sacrificia. quid de offerunt. et que eis offerunt tempora. quis offerunt. loca in offerunt. antequam offerunt. De his et eorum que offerebant pricio occurrit dilectio. autem erat obla de animalibus. et sacrificium dicebatur. tam octaviis diei nativitatis poterat offerri. et eadem die nata ? est. autem de hora tantum. ut simila pane. similis. et hec dicebatur obla. autem de iis quod ut vinum et oleo. quod per libantur et libatio dicebatur. horum hic nobis scriptum. quibus differentias vide per hi offerantur. ara. vel synagoga. aliter alia: sacerdos. alia: princeps. alia: privata. de causis vero loca dicuntur. gimilium de locis et temporibus loco suo. Similiter que in eis erat differentia. offerebant. et quis vero eorum. et quis sponte. quis casu. sponte ut ex voto. vel ex precepto. sane qui ex precepto offerebant primitias frugum uvarum. fructuum. decimas quoque eorundem et aliorum animalium. primogenita quoque animalium et liborum. oblatus et tamen sollempnitatis etc. in hoc mod. ??el. ii. et ????. liquoque offerebant domino. tamen precium eorum quibus suis offerebant sacerdotes; sed ex his et altaro ponebantur. sed ut a nullo sacrificio sal deesse debebat et ideo dicebatur sal federis. et ideo sic fugi. post ecclesie libri sacrificiis inchoandum est.

Sacrificiorum alia holocausta. De holocausti et modo offerendi

alia: sacrificia et primo de holocaustis videamus. holocausta dicebantur illa sacrificia quorum tota incendebantur. olo. ii. totum. cauma. incendium. dicitur. fiebat. ii. et his tamen armentis. pecudibus. et tamen de omnibus et capris et autem his: et de tamen domine et columba. de armentis et pecudibus. offerebant tamen masculum. et animalibus. l. sicut animal vel vacca. germinis. vel qui agnus. quam anicit appellatur. Boc. ii. et anicit poterat offerri. sed autem iole. erat quoque in macula. quod si de macula vellet. sed corporis intelligunt et ii debile. aut fundo tunc. aut papulas habet. aut scabiem aut oculi et hi. offerebatque primo sacerdoti ad hostium tabernaculi vidente in ponere erat ad offerendum. ad holocausta. offerebat domino per manum ponere super caput locus fuit

manibus, quia preter manum sacerdotis erant in atrio duo
mensa, una lapidea, altera lignea. Vel a collo
eo offerendi. Ab hebreis hostia dicebatur, Gentiles
enim ab hostibus vincendis hostiam, et a victis victimam
victimam conuenerunt appellare. Et notandum quod hostiam
a vincendo dixerunt, quia victum adducebatur ad oblationem.
Tunc sic hostiam reducebat sacerdos ad altare holo-
caustorum, et stans ad aquilonem immolabat eam coram
domino ad latus altaris, id est in conspectu sancti. Fundebat san-
guinem eius circa crepidinem altaris in circuitu. Detractaque

Hebreus hic pariter | pelle hostie que erat sacer-
Josephus lumbum tran- | dotis, artus in frusta con-
sversum, latinus feminalia | cidebat, quibus lotis et capite
pedibus in ventilum adolebat omnia
super altare in holocaustum et odorem suavem domino. Hic
est sensus. Quia in nidore carnium delectaretur deus.
Sed potius in re significata et devotione offerentium. Si
de avibus fieret holocaustum, fiebat sic. Si cum
duo offerrentur in decimum est mense nono de turture pro ea sacer-
dos quem ab homine offerebatur vivente. Tenetur fuere enim
vel cum quo est peccatum. Erant tamen sacerdoti offerebantur autem
pulli columbarum vel columbe et stringebat sacerdos tollum
sola manu. Hic id est licebat levare vel anterere
et retorquere caput sub ascella, unguem enim colli
fractum erat, rumpebat et fuso sanguine circa crepidinem
altaris vesicam gutturis et plumas proiciebat ad
orientem in loco ubi cineres effundebantur. Confrac-
tisque ascellis manu adolebat eam super altare in ho-
locaustum. Et hec erant minora et simplicia holocau-
sta que voluntarie fiebant. Erant enim quedam maiora
quedam necessitate facta, et ex solemnia quedam. Quia totum
incendebatur et pelles. Sunt de quibus prius dicebatur quedam non
nisi digna, que super altare non cremabantur. Ut de sa-
crificiis pacificis, prelationibus et volitariis. De sacrifi-

Hostia quedam erat pacifica. Alie pacifica et salutaribus
quedam salutaria, quasi pro salute dada vel danti vel
conseruanda offerebantur. Eadem et pro pace vel ad deum vel ad
homines. Bonum ad modum pacis fiebat et erat quasi similis
erat de dabatur domino, sacerdoti, fiebat et erat de ani-
malibus de armento tantum et de pecudibus preterquam de avibus
tantum. Sane in modo offerendi ab homine vel sacerdote idem
fiebat quod in hostia holocausti. Sed in hoc erat differentia quia
hec offerebatur masculus vel femina, et animalis quadrupes
tantum immaculata. Partes autem hostie offerebant domino, partes
erant sacerdotum, reliqua offerentium. De armento hostia
offerebatur domino. Quod adeps quasi pinguedo intima.
Pinguedo vero est que est inter carnem et cutem vel lardum dicitur, que in
carne admixta. Pinguedo que revellitur adeps
est, quasi adepta, adeps intestinalium vel renum et venter adeps,
renes vel epatis cum reticulo dicitur qui involuitur ad

modum veli vestis. Adeps renum vel hostie adipes duos renes,
id est ylia et renunculos adolebat sacerdos super altare. Eadem de-
capite duo offerebantur. Si vero de ovibus erat oblatio, preterea offerebatur
de ea cauda integra quam Iudei nostri vocant. Pelles non erant sacer-
dotis que offerebantur. Armus non dexter qui dicebatur separationis,
et pectusculum quod dicebatur elevationis et quare sic dicebatur in greco va-
riatur, cedebant in usus sacerdotis, et lingua cum faucibus in aliis
ut dicitur sed in textu non memini me legisse. Separabat uero
pectore adherebat, et pectore ab animali tollebant. Vel
fuisse notabile pectusculum, et hiis vescebantur sacerdotes in domibus
suis cum uxoribus et liberis. In domo vero tantum ciborum et in do-
mibus immolabat eam esu, vel religiosius pectusculum et armum
dabant. Reliqua erant offerentium et illi epulabantur coram
domino in loco sancto ad hoc deputato in ipso atrio vel tabernaculo. Licebat et ter-
tiis et sacerdotibus qui alibi esse duobus diebus. Siquid superesset in
die tertio cremabatur. Sed notandum quod nullum animal offerebatur
vel in holocaustum vel sacrificium sine sale. Unde sal federis
vocatur. Que erant intus tractatus. De oblatione simile

Si vero manu hominis aut inventione si portare offerebat pro salu-
te vel pace similaginem, id est delicatissimam siliginis fa-
rinam, similam, et dicebatur similago, similia oleata, vel oleo conspersa
cum thure offerebat eam. Sacerdos autem totum thus et pugillum ple-
num simile oleate adolebat super altare memoriale, id est in
memoriam offerentis, id est dicit memor sit eius vel sacerdos ad
deum. Reliquum erat sacerdotum. Tradunt hebrei quod semper plenum
pugillum pugilli offertur, sed pro quantitate similie etiam potuit
offerri, minus quod cum completo pugillo omnes digitos porrectos ap-
plicat sacerdos preter medium et illud tantillum quod remanebat
inter illum digitum et volam sufficiebat. Hoc est figura una
offerenda die. Si vero sacrificium de simila coctum offerebatur
panes sine fermento conspersos oleo coctos in clibano vel in craticula
offerebat et laganam, id est latos panes et tenues non
conspersos sed linitos oleo. Quidam tamen pro laganis panem coctum intel-
ligunt, ut sint tria genera panum, a cocto in clibano et coc-
to in craticula. Si vero coctum in sartagine offerebat conspersum
oleo et sine fermento erat et dividebat minutatim. Et sublatis
illis sacerdos memoriale adolebat coram domino de panibus
unius et tortulis unius. Reliquum reliquum erat Aaron
et filiorum eius ad edendum vel in domo sua et quam totum dividebant
illis. In hebreo pro clibano ponitur mareheschet,
mahebath, mahabat et marcheschet. Sonat conchas vel calidarium vel sar-
taginem quem quia propter ardorem et lubricitatem fervere videtur
vere vel crebro. Marcheschet sonat frixorium. Hec est patella et
apta coctio sine liquida. Possunt etiam ponere sacrificium a salutaribus
tantum pacifica pro gratiarum actione, vel pro victoria, id est pro ultimo
quod bono eventu responsum est, et dici sacrificium crucifici offerri. Hec
sacrificia differebant tempore domini pacifica et salutaria.

Deinde hostias numeravit pro peccato. De hostia pro peccato
Dicit de hostiis pro peccato et pro delicto. Differunt quod peccatum
sunt quod est ignorantia sine delicto voluntarium vel ignorantia

pro

jag
vel

castra

adeps

delictum est. Vel aliter peccatum dicitur in sacrificando. hoc est derelinquere in divinis religione. Vel delictum peccatum non cognitum.

ut est. Vel peccatum est facere quod faciendum non est. delictum quod delictum
est non facere quod faciendum est. iiii. ergo species peccatorum distin
tas sacrificiorum. **Pro peccato sacerdotis**

Distinguitur autem hostia iiii. personis. sacerdos. synagoga. princeps.
anima. Si ergo sacerdos qui unctus erat
peccaverit. delinquere faciens populum. faciebat quod sequitur.
ad litteram dicit. Et qui unctus non est. omnes enim uncti erant. sed ad
differentiam illorum qui erant de genere sacerdotali. populus una
clamat corpus. vel indigni ponitur. vel ministrare. Quod autem ad
deum est. faciens populum peccare sortem generale est. quod peccatum
cuilibet sacerdotis. Vel quod habet et hoc et exemplum. et
dicitur ad exaggerationem peccati. Vel spiritualiter dicitur est. Sic sibi
vel quod alio modo populum ad peccatum provocaverit. Vel sane dicitur
in hebreo sic. Si sacerdos qui unctus est peccaverit ad culpam
populi. vel tamen nihil est aliud. quam si unus de populo. quod valde indecens
est. vitulum offerebat pro suo peccato. et manus imponens
ad hostium tabernaculi vitulum immaculatum. et coram altari immola
bat eum. hauriensque de sanguine inferebat illum in tabernaculum et
tingens in eo digitum aspergebat illum septies contra velum sancta
rum. de eodem ponebat super cornua altaris incensi coram
domino. reliquum sanguinis fundebat circa crepidinem alta
ris holocausti. et omnem adipem cum renibus et reniculis adolebat
super altare. sicut et de vitulo hostie pacificorum. pellem
vero et carnes cum fimo et offerebat extra castra in locum mun
dum ubi cineres effundi solebant et incendebat eum super
struem lignorum. **Pro peccato sinagoge**

Quod si omnis turba per ignorantiam fecerat quod est contra manda
tum domini. offerebat seniores populi ad hostium tabernaculi holocaustum
ta per manuum impositionem. vitulum. et fiebat de hoc vitulo
sicut de priori pro peccato sacerdotis. et ratione. Pro eis sacerdote
principes erant eis duces. Sed duobus modis innuitur difficultatem ut
peccatum sacerdotis. et populi. quod si sacerdos dicitur non peccare per ig
norantiam. hoc est non licet ei ignorare mandata dei. Item
quod non legitur quod orare orare pro sacerdote. quod si percussus fuerit
certe incurret a serpente. quod medeatur ei sacerdos parem
differentiam holocausti hic. et predicta. quod non licebat
sacerdotum comedere. Cremabantur tamen vitulum tota cum capite.
pedibus et intestinis. totus ponebatur super altare. Similiter
erat regula. quod de cuius sanguine inferebatur in tabernaculum non ex eo li
cebat vescaretur. sed aliquid extra altare adolebatur.
adipes cum renibus et reniculis sunt. In eis oblationibus a solo
sacerdotum offerentium. erat differentia. de carnibus. in holo
causto salutaris. Fiebat enim preces. quod altare pone
bat. et sacerdotes. quod sunt. Sunt offerebat.
scilicet capita et pedes interiora et intestina. lota aqua duo ut san
guis offerebant. non omnis sunt comedent. **Pro peccato principis**

Si peccaverit princeps contra aliquid mandatum domini per ignoran
tiam. et postea intellexerit peccatum suum. pro se vel pro aliquo
offerebat ad hostium tabernaculi. pro manus imponens hircum immacu
latum. Quo immolato. tingebat sacerdos digitum in sanguine.

quo tangebat cornua altaris holocausti. reliquum fundebat ad
basem eius. et adolebat adipem renes. et reniculos. vo
lebat enim sacerdotes. sed quod erat hostia pro peccato eius de san
guine eius ratio cornua altaris holocausti. carnes comedent
sacerdotes. et sanctificabant. quod erat sacra. sed non cibus. sine igne
suo erant carnes. simila. similam. panis. panes.
et non vescebantur ut sacerdos unctus. et minus. et non unus
loco sancto. et non de ea die quod offerebantur. sed reliquum erat.
igne comburebatur. Si vestis polluebatur eius sanguine.
abluebatur. ne ullum remaneret in ea sanguinis vestigi
um. Aliquando urebatur vas testeum in quo coquebatur ca
ro. Vas frangebatur. Vas eneum defricabatur et lavaba
tur aqua. **Pro peccato anime**

Quod si anima peccabat per ignorantiam aliqua de populo terre.
offerebat capram immaculatam. eo modo quo alii vel agnum.
et fiebat de hac hostia eodem ritu quo et de hirco principis.
Si vero non poterat manus invenire pecus. offerebat duos
pullos columbe vel columbe. quorum alter offerebatur duo in
holocaustum. alter erat sacerdotis. Et non sanguis ad
fundamentum altaris holocausti. distillabatur. quod pro peccato
erat. Quod si non invenisset poterat invenire. offerebat
similam decimam partem ephi. non mittebat in eam
oleum. aut thus. quod pro peccato erat. et mortale. sacer
dos adolebat super altare. reliquum. quod sacerdos habebat
sacerdos in usus. **De igne iugi et cinere altaris**

Item locutus est dominus ad Moysen. Ignis semper in altare ar
debit. quem nutriet sacerdos subiciens mane ligna per
singulos dies. et erit ignis extra eodem altari. id est non ali
unde super apponeretur. Cum vero cineres superhabundabant.
induebatur sacerdos vestimentis sacerdotalibus que sunt peregrini
in. et tollens cineres de altari. reponebat iuxta illud
iuxta altare. et depositis vestibus suis. induebatur aliis.
forte. adhuc destinatis. Vel suis propriis. cineres efferebat extra
castra et loco mundissimo. usque ad favillam facie
bat consumi. De oblationibus dei sufficiat hoc. In
nuunt de oblationibus. Vel Levi. legalibus festorum legitur.
Hoc addendo quod omnis adeps domini erat. quod intelligitur
de animalibus oblatis. **De esu adipis et sanguinis prohibito**
non populus illud. unde ab omni adipe abstinebant.
Notandum quod hic opponitur quod domi
tum est ibi unde comedent adipem
mundi animalis. sed quod offerri
licet eorum damnabatur et hic
adipem quam solebat offerri non
edunt. sed huiusmodi in variis ut
ad modum adipis morticini.
adipem vero morticini. Vel bestia capti. conversis eius in
usus varios. sed. Vel ad lucernas. Vel unctiones extrinse
cas. Ad quod faciunt de adipe animalis mundi sed oblatu

tunc dicitur. sed dicitur adi
pem quem solebat offerri
in esum eis prohibetur.
et notantur adipem
quem solebant offerri. in
esum eis prohibitum. et no
minatim adipem
bovis. ovis et capre.

erat

sic ea sancta domini sunt
reliqua sanguini.

septimam partem modiorum
nec

vestibus

sed adipem non sanguinem
generaliter non come
debant.

non morticinum, vel a bestia captum, vel occisum, sed dixit esse: immo fore: pro certo vel dare alienigenis ad edendum. Sed quia hic vel nullus facultas de illo, sed dicit: prohibuit etiam dixit omnem esum sanguinis. Josephus dicit quod Adam et posteri ejus usque ad Moysen putaverunt. Sed quod et suffocati et morticinum prohibet; tamen in termino prohibuit esum sanguinis: quia et avem vel feram aucupio vel venatione captam voluit fuso sanguine terra operiri. [illegible] quia anima in sanguine est.

De consecratione summi sacerdotis.

Praecepit Dominus Moysi, ut sanctificaret Aaron et filios ejus, et tamen quidem omnes filii Aaron consecrati sunt in sacerdotes, sed non omnes. Spectat de genere ipsius: caecus, et claudus, si grandi vel parvo, aut torto naso, si gibbosus, aut lippus, si jugem scabiem habet, vel impetiginem. De semine Aaron erat: non poterat ministrare. Sed in sanctuarium vescebatur tamen panibus qui offerebantur in sanctuario. Tulit ergo Moyses, juxta praeceptum Domini, Aaron et filios ejus, vestesque sanctas et oleum unctionis, vitulum pro peccato, et arietes duos, et canistrum cum azymis, azymorum certa scilicet panis, quae [illegible] induit, et congregavit omnem multitudinem ad hostium tabernaculi. Sed electione pontificis assensus deesse videbatur plebis, contra [illegible], quia animos populi inclinavit ad sacerdotium Aaron, et hunc Moyses dixit; et quia ipse se ipsum dignum sacerdotio judicabat, tum pro familiaritate quam habebat cum Domino, tum quia plurima pro populo laboraverat, [illegible]. Sed Dominus dignitate Aaron [illegible]. Cum ergo placuisset populo, obtulit Deo et filios ejus. Cumque lavisset eos aqua fontium, et Aaron feminalia induisset, vestivit eum Moyses vii. aliis vestibus quas diximus, fundensque super caput ejus oleum unctionis, unxit caput ejus et manus, quod per barbam stillavit oleum usque in horam vestimenti ejus. Filios autem vestibus lineis et balteis eos cinxit, imposuit eis tiaras et manus eorum oleo sanctificavit. Unxitque tabernaculum oleo sancto cum omni supellectili sua. Cumque aspersisset altare septies aqua, unxit illud, et omnia vasa ejus, labrumque cum basi sua sanctificavit oleo.

De primo officio eorum.

Obtuleruntque Aaron et filii ejus vitulum pro peccato suo, super caput ejus manus imponentes. Quem cum immolasset Moyses, tinxit digitum suum in sanguine et tetigit ex eo cornua altaris per gyrum, et fecit de eo quod de vitulo pro peccato sacerdotis facienda praediximus. Obtulerunt et arietem in holocaustum, hostiam scilicet salutarem, et fecit Moyses de eo sicut de holocausto salutaribus in praeceptis dictum. Obtulerunt quoque, positis manibus super caput, arietem scilicet hostiam consecrationis ipsorum. Quem cum immolasset Moyses, sumens de sanguine tetigit extremum auriculae dextrae eorum, et pollices manus dextrae similiter et pedis. Reliquum sanguinem fudit super altare per circuitum.

adipem et omnem caudam, renes quoque cum reticulis, et armum dextrum separavit. Tollensque de canistro collyridam unam, et laganum unum, et crustulam unam, omnia simul tradidit Aaron et filiis ejus. Aaron autem accipiens posuit super manus suas [illegible] ad offerendum Domino: [illegible]. Hoc autem tenentes ea in manibus imposuit omnibus Moyses pectusculum, et pectusculum elevationis vocatum est, quod omnibus superpositum fuit. Offerentium sic vocatur. Sed pacificis et salutaribus armum et pectusculum quod elevabant offerentes coram Deo, et ipsi cedebant sacerdotibus, sic postea sunt assignata. Armum autem dicebant dextrum separationis, quia in separatione [illegible] hostiae primum ab eo separabatur, et quia in parte sacerdotum separatum illud Moyses [illegible] cedit in suis dignitate. [illegible] ab humero dextro [illegible]. Tenentes ergo filii Aaron omnia haec in manibus, elevaverunt ea coram Domino. Tradideruntque ea Moysi. Quae omnia adolevit Deo super altare, eo quod oblatio consecrationis esset. Sumensque unguentum et de sanguine qui erat in altari, aspersit eos ac vestimenta eorum. Sanctificatos [illegible] carnes [illegible] coxerunt [illegible] comederunt [illegible] residuum fuerat [illegible] igni assumptum. Sed ejusdem modi [illegible] vii. dierum [illegible] vestitu eos quem semel induerant vii. diebus non deposuerunt [illegible] de atrio [illegible] egressi [illegible] tabernaculo [illegible] dies [illegible] oblationes [illegible] diebus.

De octava a prima oblatione sacerdotum et igne dato de sublimi.

Octava die vocavit Moyses [illegible], quia sacerdotes consecrati offerre inchoaverunt pro se et pro populo. [illegible] diebus [illegible] sacerdotes habuerunt Moyses, et accepit ab Aaron et filiis ejus hostias quas [illegible] a populo [illegible] acceptas, et ministraverat altari. In die octavo [illegible] ministerium ad quod [illegible] Moyses cessavit [illegible] octavum [illegible] die [illegible] egressi [illegible] obiit [illegible] tabernaculum erectum [illegible] Hebraei erectionem [illegible] consecrationis. Praecepitque Moyses ignem [illegible] ab altari [illegible] diebus [illegible] die apparuit eis Dominus. Congregatisque filiis Israel, primo obtulit Aaron pro peccato suo vitulum, et adipem, renes et reticulum imposuit altari, igne non supposito. Reliquum combussit extra castra. Immolavit et pro se hostiam salutarem, arietem in holocaustum, et imposuit altari [illegible] ignem [illegible] oblatum pro populo [illegible].

[Left margin glosses:] au̅ sunt oblatione .ii. et c. [illegible] aaron ab offerentibus:

[illegible] immolatione [illegible] pro peccato [illegible] et boue. et ariete pro pacificis.

q dicit [illegible] superium

[illegible] iugis [illegible] a domino [illegible] super altare.

[illegible] et elisapha

[illegible] collectio

pecco pp. hyrcu. pro pecco principis. agnum. pro pecco aliorum
boue. in holocaustum. ariete. pro pacificis. [illegible] que pue
ea uorauit pro uirtute alia tacuit. Josephus separat de pec
co synagoge. principis [illegible] agelus [illegible] Vitulum
pro pecco pp. potuit dici oblatum. augustinus [illegible] sabbatismum [illegible] agnum anniculum in holocaustum.
q. sonat holocaustum fructuosum. dicebatur holocau
posit. holocaustum illud quod deus aliquo signo uisibili
ostendebat se gratum esse. Et a superpositis ex his aaron
super altare que adolenda erant domino: separauit de pacificis
et pre sua armos dextros. et pectora. et extendens ma
nus: benedixit pp. et ingressi moyses et aaron [illegible] et egressi
tum benedixerunt pp. et ecce oblata super altare. et licet
ignis iste perpetuus usque ad transmigrationem babilonis.
in [illegible] acceperit ignem in altari apposuerunt alienum. De

Eadem die nadab et abiu arreptis turibulis morte
ignem imposuerunt alienum. nadab et abiu
dei inconsulti. [illegible] ignis a domino
in ille qui erat in altari [illegible] tam ueniens subi
[illegible] deuorauit. et extinxit eos. et ait moyses. ad aaron.
hoc est quod dixit dominus. Sanctificabor in his qui appropinquant
mihi. [illegible] qui mihi ministrant. apparebo [illegible] non
parcens peccatis eorum. Vocauitque misahelem et elisapha
cognatos eorum et ait illis. Tollite fratres uestros extra
castra. et exportauerunt eos sicut erant induti lineis
et abrami. et sepelierunt eos. [illegible] altaris se
pelirentur induti uestibus ministerii sui. Et aaron
et reliqui duo filii eius plangere uellent fratres suos more
solito. prohibuit moyses. dicens. Olim [illegible] uos [illegible]
hoc capita uestra nudare. uestes uestras scindere: ne forte
moriamini. [illegible] tamen iosephus aliud dicit.
[illegible] potauit hostias [illegible] non [illegible] dicit. [illegible]
sic [illegible] fulmen [illegible] ualuit
eos [illegible] extinguere. Jussit quoque moyses. patrem eorum et
fratres. portantes corpora extra castra: congruo honore
sepelire. Vixitque moyses. aaron et filiis eius. partes suas
de hostiis salutaribus. et oblatum pro pecco. [illegible]
[illegible] comederunt ea. [illegible]
[illegible] oblatum pro pecco principis. [illegible]
est. [illegible] moyses. arguerit aaron et filios eius.
[illegible] aaron dicens. [illegible] accidit quod uideliquet
[illegible] alimentum [illegible] De discretione ciborum

Precepto dominus moysi et aaron. ut dicerent filiis israel.
legem de discretione ciborum. ad leuiticum .xi. [illegible]
[illegible] caracterum. [illegible]
eorum. [illegible] comprehendi [illegible] alia in
[illegible] alia in aquis. alia in aere. [illegible] que in terra.
alia reptilia. quedam omnia immunda. alia [illegible]
talpa. [illegible] de limo nascentur. [illegible] omnia immunda. alia
[illegible] Velut [illegible] regula. [illegible]

[illegible] uermiculatur. et fundit sanguinem. De piscibus
[illegible] regula. [illegible] pinnulas. [illegible] immunde
[illegible] generalis de auibus [illegible] Volatile quod gra
ditur super .iiii. pedes. immundum est. [illegible] longiora [illegible] [illegible]
habet longiora. [illegible] moriticina [illegible]
[illegible] uestimenta sua. et immundus erit usque ad uespe
ram. [illegible] potest [illegible] mor
ticinis. [illegible] quod ceciderit quicquam de morticinis eorum:
polluetur. [illegible] ligneum [illegible] quodlibet uestimentum
[illegible] ad uesperum aqua mundabuntur. vas fictile [illegible] quod
ceciderit frangetur. clibanum [illegible] pedes [illegible]
destruentur. fontes uero et cisterne. [illegible]
et semina [illegible] non pol
luuntur. De purificatione puerpere

Audito quoque dedit legem purificationis mulieris talem.
Si mulier pepererit masculum: immunda erit .vii.
diebus. [illegible] dies separationis menstrue. [illegible] eadem immundi
tie iudicabitur. [illegible] separantur a mundis qui patiuntur
[illegible] .xv. immunda est. [illegible] tangit eam
immundus. [illegible] lectum. uestem. sedem. [illegible] licet
communicare ei. non in lecto. non in cibo. octauo die
circumcidebatur puer. post .vii. dies [illegible]
nebat .xxx. iii. dies. in sanguine purificationis sue.
[illegible] tot diebus. [illegible] carne masculi
[illegible] in utero. [illegible] purificatione [illegible] .xxx. iii. dies.
[illegible] domo deambulare. [illegible]
et tangendo non polluebat. et licebat aliis communi
care ei in sede. et cibo. accedere non ad tabernaculum non
poterat. [illegible] .xl. diebus. [illegible] pareret femi
nam. duplicabantur dies [illegible]
et purificationis. [illegible] fieret. [illegible] tot diebus
[illegible] femina [illegible] Expletis uero diebus purificationis
offerebat pro filio uel filia. agnum anniculum in holo
caustum. et pullum columbe. uel turturem pro pecco suo. [illegible]
[illegible] libidine [illegible] sacerdotis. [illegible] non poterat
manus eius inuenire agnum offerebat duos turtures uel
duos pullos. alterum in holocaustum pro [illegible] alterum pro
pecco suo. [illegible] filio [illegible]
[illegible] helii [illegible] paruulos
[illegible] primogenitum [illegible]
[illegible] De signis lepre

Legem quoque lepre [illegible] dicit [illegible] .iiii. genera lepre.
in carne. in capillis. in ueste. in domo. lepram carnis
cognoscere [illegible] alba. uel pallida albedo.
[illegible] pustule. [illegible] alba uel sub
rufa. [illegible] in loco lepre [illegible] car
ne [illegible] capilli in candorem
et loco [illegible] lepra [illegible] capillus. allopicia
[illegible] capilli. [illegible] in caluitio uel re

[Right margin glosses:] [illegible] immunde

ut locusta.

ut in omnis dies purificationis

[illegible]

[illegible] obla [illegible] sicato

[illegible]

calvaciolis vel rufus color inmixtus fuerit: plaga lepre est. Adducto itaque lepso ad sacerdotem sine cuius arbitrio non excludebatur, si lepra nova et perspicua ei fuerat, recludebat eum in domo sua vii. diebus, quibus expletis, si non crevit lepra, iterum recludebat eum aliis vii. Quod si non crevit lepra, mundabatur, vel immundus iudicabatur, quod si calvus erat, et lavabat homo vestimenta sua, et mundus erat. Si perspicua erat [vetus] lepra, separabatur ad arbitrium sacerdotis, et habebat vestimenta dissuta, id est facilia ad induendum et exuendum, vel scissa, ut ex illis sic cognoscerentur, et caput nudatum portans ignoti, et os veste contectum, ne fetore locutio diffunderet, et habitabat solus extra castra. Tamen tertio ne diu diffuse videantur prout dicit Iosephus. Illos vero fabulosum dixerunt Moysen leprosum fuisse, et similiter eiectos secum duce venisse in Cananeam. Est vero quod immisit deus lepram habitantibus terram, qui magis in se mira indigebant. Lepra in vestibus lineis vel laneis vel pelle erat macula albida vel russa, humilior superficie reliqua, et corrosiva est. Que cum apparebat, considerabat eam sacerdos. Si perspicua erat lepra, comburebatur vestis; si dubia recludebatur vii. diebus. Si crevit macula, adiudicabatur lepre. Si non crevit, abluebatur vestis. Si non secundum mundabatur macula corrosiva. Apparebat in domo, qua perspiciebat sacerdos, et ita de domo efferri precipiebant. Et vallicule in pariete pallore vel rubore deformes, et humiliores superficie reliqua, claudebat hostium domus vii. diebus. Post quos, si invenerit crevisse lepram, iubebat eruere lapides leprosos et proici extra civitatem, et domum radi intus per circuitum, et pulverem rasure spargi extra urbem in loco immundo, et alios lapides substitui in domo, et luto alio liniri domum. Quod si iterum redierit macula, lepra perseverans, destruebatur domus et ligna et lapides et pulvis extra oppidum proiciebantur in locum immundum. ~ De purificatione

Quod si lepra mundabatur, ad commonitionem habitationis sic ponebatur: ad introitum castrorum vel oppidi huius sancti duos passeres vivos, quibus licitum erat vesci, lignumque cedrinum et ysopum, et vermiculum, filum scilicet coccineum, et aquis viventibus in vase fictili, et offerens ei sacerdos, immolabat passerem unum, distillansque sanguinem super aquas aliumque ligans vivum filo coccineo cum ysopo in summitate ligni cedrini, quod faciens aspersorium tingebat eum in aquis rubricatis, aspergens hominem septies. Dimittebatque passerem vivum avolare in agrum. Ille tamen homo vestimenta sua lavabat,

omnes pilos corporis radebat, et lotus ad agendum revertebatur in castra, tamen habitare in tabernaculo suo ..., set extra tabernaculum vii. diebus, hocque die vii. radebat omnes pilos corporis, et lavabatur lotisque vestibus et corpore die viii. tollebat duos agnos immaculatos, et ovem anniculam, et tres decimas simile conspersae oleo, et olei sextarium, et offerebat omnia ad hostium tabernaculi. Tunc sacerdos immolabat agnum unum pro delicto, et sumens de sanguine ponebat super extremum auricule dextre hominis, et super pollices manus dextre et pedis, et de olei sextario mittens in manum suam sinistram tingens pollicem dextrum in eo, aspergebat septies contra tabernaculum; reliquum olei quod erat in sinistra fundebat super extremum auricule dextre hominis, et super pollices manus dextre, et pedis, et super sanguinem quod prius infuderat, et super caput eius, et rogabat sacerdos pro eo. Facientes aliquam sepulturam ad hanc institutam oblationem, et faciebat postea sacrificium pro peccato, de quo nichil ei scriptum est. Sed Moyses dixit: que distinguens dicta primo, ad sacerdotem hostiam pro delicto. Sicut pro peccato. Sicut non distinguisset agnum pro delicto, nec distinguisset quod aliorum pro peccato. Et quod holocaustum fieret inmittens in altari. Vero sacerdotis est de agno et ove, ut altera pro peccato, alteram holocaustum faceret quod vellet. Quod si manus eius hec invenire non posset: agnum tantum pro delicto, et olei sextarium non minuebat, et extra hoc purificabatur homo. Pro ove et agno reliquis offerebat par turturum, aut duos pullos columbarum, unum pro peccato, alterum in holocaustum fiebat, et decimam simile oleo conspersae faciebant. ~ De viro seminarico et muliere emoroisa.

Deinceps addidit dominus de viro paciente fluxum sanguinis, seminis, quod tunc indicatur, hunc vicio subiacere, si per moram adheserit carni, et cum ereverit foras humor seminis qui licet per violenciam effunditur ex corruptione talis immundus. Immundum reddebat quod tangebat, lectum suum, vestem suam, sedem et sagmam super quam sedebat, id est stratura animalis. Vas fictile quod tangebat, frangebatur, ligneum lavabatur. Qui tangebat lectum, vestem aut sedem, vel super quod ipse salivam iaciebat, lavabat vestimenta sua, et erat immundus usque ad vesperum. Cum autem sanatus fuerat, numerabat vii. dies post mundationem suam, et lotis vestibus et corpore in aquis viventibus mundus erat. Die autem octavo offerebat par turturum aut duos pullos columbarum, et faciebat sacerdos alterum pro peccato, et alterum in holocaustum. Eadem lex erat immunditie et purificationis de muliere paciente fluxum sanguinis ex morbo, similiter eadem immunditia erat mulieris in menstruata, sed non purificabatur sollempniter; sufficiebat ei ipsam cum vestibus ablui. Que abluebatur, ut immunditie pro peccato solent accidere, et ideo pro eis et pro peccato et salutare offerebatur, et non pro menstruo, quod nature est. Sed nota quod accedentem ad menstruatam dixit hic immundum vii. diebus, et ei

immundus iudicabatur

[in margin] recludebatur aliis vii. diebus. Si adhuc dubia erat, in tempore aliud a solo. Si tamen illa macula apparebat, lepra non erat, sed comburebatur.

revocabatur

derev

et primo immolabat holocaustum et libamentis suis ponebat in altari, et nota quod hic dicit de ordine pro delicto, et contraria hominis sacrificium posuit. | albidum agnum ovem

Id est domini

Fuerit maculatum iterum

H.

H.

H.

purificationem continet, quod de ignorantia accidit. Intelligendus est
iustitiam ipsius indicti dies qui decimus est. Non sunt ex individua
hic minus; vel in longitudine continentem inveniet; voluit distin-
guere velle, et omnes corpora, lavandi usque ad vesperam de-
puerarum eodem. De vitula rufa et hirco pro peccato
Locutus est dominus ad moysen. Loquere ad aaron et aliis aspersionis
ne omni tempore ingrediatur sanctuarium quod est intra velum ne moriatur.
quia in nube apparebo super oraculum. Quod fecit hoc quod secundum ve-
intelligendum, ut quiescet velle intrare. Fecit hoc et intret.
Sed tamen VII die septimi mensis quod hic facit hic dies
erat sollempnis in ilis et dicebatur propitiationis pro eam pro
decem. Ut et agebatur ea die cuius expiationis, sic dies
ionis sancta. Quod unum etiam quieti et pro peccatis totius anni commissis
in ignorantiam ea die fiebat oblatio. Dicebatur et afflictionis
quia ea die ieiunabat homines et mulieres. Et plus septenne
et agebatur ea die memoria mortuorum. Dicebatur et dies ex-
piationis quia ea die purificabatur tota terra et altaria per san-
guinis aspersionem a contagiis quae contraxerant per annum ex pec-
catis ministrorum. Ea die tollebat summus sacerdos de
po. vitulum rufum, et mundatam, quod non contraxerat iu-
gum. Hic eburum et equus vitulus appellatur, quia in feminino
tamen genere intelligendus est. Quia pro peccatis fragilitatis offe-
rebat. Sumebatque ab universa multitudine duos hircos
pro peccato, et arietem unum in holocaustum. Et lavabat se et
induebat lineis tamen, scilicet vestis minoris sacerdotis. Obla-
tisque duobus tota que orationem pro se et pro domo sua. Sta-
tuebat duos hircos in hostio tabernaculi, mittebat
que sortem super utrumque, quod sortem quia esset domini, et alius pro sieret.
Hic est emissarius quidam quod duplex modo id mitti sortes ut sciret-
tur, quod domino immolandus esset, et quod diabolo mittendus ei in
solitudinem ex peccatis. Lex etiam immolare non deo non admit-
tit. Sane ex sors exibat domino offerebat illum pro peccato populi.
Et forte hic dicebatur pro peccato. Et sors exibat populi reser-
vabat viventem immolabatque vitulum pro peccato
suo et domus sue, et tollebat de sanguine hirci et vi-
tuli, et turibulum plenum prunis. Omnisque tollens
thimiamatis intrabat ultra velum, cumque impo-
nebat thimiamatis ut nebula et vapor operi-
ret oraculum, ne forte visa maiestate domini moreretur.
Aspergebatque septies digito de sanguine contra propitia-
torio ad orientem eodem et vituli aspergebat pavimentum,
sicque aspersione septeni expiabat sanctuarium ex
sanctis, et pavimentum fundebatque de eodem sanguine super
cornua altaris aurei, et aspergebat illud septies digi-
to expians terra totius terra, et altare ab immundicia fi-
liorum israel, et a cunctis prevaricationibus eorum, id est a contagio,
quod contraxerat positum in medio peccatorum. Ille que erat
ex eo in tabernaculo. Et expiata expiabat in eiusmodi et se-
mel in anno lavant altaria vino et nova, et hic loquitur
sacerdotem egredi de oraculo ad altare. Sic patet ex eo erat
exterius. Non post dici eum egressum ad altare coram tabernaculo.
Et dicitur hic ad altare quod est coram domino. Post hanc
expiationem egrediebatur sacerdos ad hircum vivente,
ponensque utramque manum super caput eius. Confitebatur
generaliter omnes iniquitates filiorum israel, et imprecans eas
capiti eius, ponens et imprecans quidam. Gentile in sep-
timo pecca super se capis eius, mittebat eum in desertum
per hominem ad hoc paratum. Tradunt hebrei quod rudis quidam
locus erat ad hoc paratum medietatem eius spelunce
quo deducta, ut sic expiaret esset populus a peccatis illius anni
quae per ignorantiam vel fragilitatem contraxerant, quod locus
ferebat hyrcus, quia et emittebatur non rediturum
portans et dicebatur. Lavit omnia vestimenta eius dedu-
ens aaron hominem et hyrco extra castra, redibat
ad tabernaculum testimonii depositisque vestibus li-
neis, quibus expiaverat sanctuarium, et emissario hir-
co, lavabat carnem suam in loco sancto, et induebat
vestibus suis, scilicet pontificalibus et preciosis, et offerebat
arietem in holocaustum, et adipes vitule, et hyrci
pro peccato, tonensque et venientes. In hunc modum pontifex
evangelicus in aspersione basilice quando dedicatur, qui in
expiatione lineis et minoribus vestibus vestitur,
et in lavacro baptismali et conditione fontis, et
initione cathecuminorum eius, scilicet qui tollerunt pec-
cata eorum, similibus vestibus induuntur, sed cum hiis peractis
ad ministrationem accedit altaris, pontifi-
calibus et preciosis vestibus infulatur. Vitulum autem et
hyrcum de quorum sanguine facta est expiatio, ferebat
extra castra et comburebat igni tam pelles quam car-
nes eorum et fimum. Proiciebatque sacerdos in ignem quin-
que vocabatur emitteratis prius vestibus et vestes sepul-
turas, lignum cedrinum, ysopum et coccum bis tinctum,
quae hic in purificationibus valebant. Et tunc rediens lo-
tis vestibus et carne sua ingrediebatur castra,
et immundus erat usque ad vesperam. Sed et ille sacer-
dos qui remanebat ad ignem, ea cum fieret omnia
usque ad cinerem, si non lotis vestibus et corpore intra-
bat castra, et immundus erat usque ad vesperam. Sed et
alius sacerdos qui colligebat cineres reservandos ad
aquam aspersionis, si non lotus intrabat castra et immun-
dus erat usque ad vesperam. Ex hiis cineribus fiebat aqua
aspersionis, quae per totum annum purificabant immundos.
Unde difficile est invenire cur hic cineres fieret ad
purificandos immundos, et ut illi qui eos tractabant
inmundi erant, cum et deus hic sacramen-
tum quod sollumus religiones mediocre appellet. Sed et
quod apparet diminutivum in defunctum, sive numerus de quo
tamen facile est invenire rationem et ex veri simile. Hos
cineres sanctos arbitrari, ut sit tunc quando etiam. Quidam
tamen hebrei dicunt eos valuisse et durasse per plures

annos. non tamen fontes qui deficiebant. *De purificatione immundorum.*

Hiis etiam modis purificabantur immundi. in hunc modum. Si quis tangebat cadaver hominis mortui in tabernaculo. vel in agro occisi. aut per se mortui. vel sepulcrum eius. immundus erat vii. diebus. Tabernaculum in quo mortuus est homo. et universa que ibi erant. vasa immunda erant vii. diebus. Tollebatque puer mundus cineres combustionis vacce. et mittebat super eos aquas vivas. tingebatque eis ysopum. et aspergebat ex eo tercio die. et vii. tabernaculum. et omnem supellectilem. et homines super unum gradationis pollutos. et locis vestibus et corpore mundus erat. Si die tercio non fuerat aspersus immundus die vii. non mundabatur. Qui si autem sic non expiabatur. peribat de medio ecclesie. quia polluebat sanctuarium suum. anima eius peribat de tabernaculo. quia peccabat. et arcebatur ab ingressu loci sancti. Sed et ille qui purificabat immundum aqua huiusmodi. et qui tetigerat cineres. lavabat vestimenta sua. et immundus erat usque ad vesperum. De immundiciis quibus erat immundus homo per diem tantum. ut post illusionem nocturnam. vel ex dormiente. et vivere. non credimus hominem hiis necessarium expiationibus. sed ad minus de immundicia vii. dierum. quia die tercio et vii. legitur facienda expiatio talis. De expiationibus que fiebant cum muneribus oblationis. ut super de lepros dictum est. et de viro seminario. et muliere sanguinaria. quia legitur eos numerare vii. dies. et viii. purificari. credimus die tercio et vii. hiis actis expiari. *De personis exclusis a matrimonio.*

Tradidit et deus filiis israel multitudinem preceptorum. recapitulando predicta. et sibi addendo nova. de quibus sed non illa prosequimur. que ad intelligentiam lectionis sacre scripture sunt necessaria. Generaliter prohibuit deus. ne homo ad domesticam carnis sue accederet. nec revelaret turpitudinem eius. id est discooperiret. et intueretur pudenda ipsius. In primo quidem parentum coniugia post hominum raritatem. solum duas personas exclusit dominus a coniugio. dicens. propter hoc relinquet homo patrem et matrem. et adherebit uxori sue. id est non sibi nupta. non filia patris copulabitur. Sub lege vero plures precepit excludi. xii. commemorat. novercam. sororem. neptem. amitam. materteram. uxorem patrui. uxorem fratris. Sed hoc dominus in mandato non recipitur. privignam. filiam privigni. vel privigne. sororem uxoris. paucas tunc exclusit lex. hominibus multiplicarentur. et crevit. Sub gratia plurime excluduntur. usque ad quintam generationem. Et proximus ceteris. prohibitus coniugio. a menstruatione etiam omnis mulier excluditur. *De hariolis et maleficiis.*

Comedit homo cum sanguine. et augurio. sub interminatione mortis prohibuit. Ne et colligerent spicas. vel racemos remanentes. sed grana decidentia. sed relinquerent pauperibus et advenis. non occidentes usque mane. non accipere pecuniam. diligeres amicos sicut te ipsum precepit. non permiscere in se ponentur. scriptura. auguria. divinationes. observari prohibuit. non agere coram domino lege feminine. nec vinctam duplici genere contextae. non veste ex duobus texta indui. non comas in rotundum tondere. non barbam radi. non carnes scindi. super mortuis incidi. nec figuras aliquas. ne stigmata in corpore sua fieri. et in quibus et similibus ad litteram intelligamus. reliquias gentilium. et maxime egiptiorum. cum quibus habitaverant. Narrat etiam legitur. multa hec fuisse. sicut quod ponitur de Salomone. et delectat ad formam gestorum ad inungendum. Sed egiptii gentes venerantur monstra deorum in honore de verbis deorum quos putabant tabulis pro diversa forma in agro. diversas mactas in veste ferebant. diversos cincinnos capitis dividit deus faciebat. Unde in principio hominis preceptorum. dixit deus. iuxta consuetudinem terre egipti in qua habitastis. non facietis. iuxta morem regionis ad quam introducam vos non agetis. Addidit et speciale preceptum. cum ingressi fueritis terram. prima autem tempora arborum quas plantaveritis. id est quos expositis subdit. poma que germinant immunda erunt vobis. sed tamen non est in hebreo. videtur velle quod fructus trium primorum annorum immundus esset. et abiciendus. fructus iiii. anni sanctificatus domino. et communis pauperibus. Sed v. anno et deinceps domini sui essent. et extabiles. ad *De tribus gestibus panum.*

Ad evidentiam quoque eorum. que hic in levitico tractabuntur. sciendum est sacerdotes habuisse tria genera panum. panes sacerdotales. leviticos. laicos. Sacerdotales leviticos. laicos. Sacerdotales panes erant proponitionis qui de publico sumptu fiebant. quos non licebat comedere nisi solis sacerdotibus. panes levitici qui offerebantur quibus soli deo preter leviticos vescebantur. et quos post mactationem non poterant ministrare. et filia familiaris. sed non uxorata vel vidua. vel repudiata non habentes redire ad domum patris. ut dictum est. quia filia familiaris. his non vescebatur advena. inquilinus. mercenarius sacerdotis. Iura tamen vel emptus vernaculus vesci poterat. laici iii. totidem quid vel quisque poterat vesci. *De sanctimonia sacerdotum.*

De sanctimonia quoque sacerdotum agit deus. de qua primo dicit in moribus sacerdotibus. ne contaminarentur in mortibus civium suorum. sed principibus. nisi tantum in matre et patre. filio et filia. fratre et sorore. ut scilicet lavarent vel sepelirent. vel plangendo tangerent mortuos alios. sed tantum alias prohibitas est invenire uxores. scilicet non lege prostitutas. non in uxorem duceret scortum. non ancillam. non captivam. non viduam. aut repudiatam. sed eas que de tribubus et sacerdotibus. et a pothecis notabilibus virginem accipiet. Pontifex nec ad ullius funus. nec ad mortuum ingredi voluit. Unde dixit propter illius egressus sanctuarii dei. non uxorem ducet nisi virginem et tantum

Margin, left column:

immundabatur

hominem

quia hodie lavare sanctum fit matrimonio ob hoc prohibitum fit.

secundum alios quidam populi catalogi termino alio quem terram habitant etc.

Margin, right column:

verbis incantatione.

capitis.

que post plantacionem arborum spatio infra terminum germinavit spacia dicit.

virgine.

de templo suo. Sed nec parochia domini pape muros
urbis excedit. In eodem eciam precepit ne sacerdos induit
vestibus suis cum ministrare debet vinum biberet aut
omne quod inebriari potest, ut sciret discernere inter sanctum et
prophanum, mundum et inmundum, et doceret filios israel legi-
tima sua que locutus erat dominus. Et ne sacerdos domini qui in-
mundus esset accederet ad tangenda ea que offerebant
filii israel. Patet sacerdos evangelicus cotidie ministra-
turus assiduam debet habere mundiciam. Addidit quoque
dominus de sollempnitatibus legalibus. Sed quia plenius de his
in libro numeri dicitur, et nos ibidem de eis prose-
quemur. De pena blasphemi

Ecce autem egressus filius mulieris israelitis, quem pepererat de
viro egyptio, iurgatus est cum viro israelita, blasphe-
mavit nomen domini israelis, maledixit ei. Quem moyses re-
clusit in carcere, donec sciret quid iuberet dominus. Dixitque dominus
ad moysen: educ maledictum extra castra, et omnes qui audierunt po-
nant manus suas super caput eius. Qui post testificaciones reductus
extra castra lapidatus est ab omni multitudine, si-
ve civis fuerit sive advena. De talione legis

Subiungitur quoque dominus de talione, ut qui lederet ho-
minem eundem modum lederetur. Qui leserat eum ita
ut redderet oculum pro oculo, dentem pro den-
te, fracturam pro fractura, livorem pro livore, adust-
ionem pro adustione. Nota quod talio non erat in inlu-
riis verborum sed in lesione tantum corporum. Quod furto, restitue-
bantur in duplum vel quadruplum, sed determinabatur. Talio
pro necessitate, ut si quidem vir mulieri et e converso lesisset,
puniebatur manu; quod viri lesi non habere, cum viri leditur
mulierem pregnantem ut faceret abortivum nondum forma-
tum, multabatur pecunia. In hac autem causa talio
extenderetur usque ad iudicem. Vel etiam vindicatus tantum
habet locum quia non in iniuriatum cum iudice posset ulcisci,
forte tantum libri exceptis ad civitates refugii fugiebat
homicida si volebat, ne interficeretur a proximis occisi.

Addidit et dominus de observacione iubilei. De observacione iubilei

obseruacione iubilei, qui septimam ebdomadam
annorum sequebatur. Ad cuius prefiguracionem .vii. annis pre-
cedentibus, ut ecce quidam, in singulis neomeniis
clangebant tubis, et .vii. diebus continuis quibus ipsum sol-
lempnizabant clangerent tubis. In libro tamen longe quoque
clangente tuba .vii. mense .x. die iubilaretur.
In hoc anno est detractiones rerum ad pristinos redibant
possessores, preter domos que erant in urbibus muratis.
Quas tamen primo anno vendiderunt vendentes re-
dimere licebat, exceptis domibus levitarum quas in
quocumque essent loco in iubileo redibant possessoribus.
Eorum anno recipiebant terram, debitum remitte-
bant; eorum anno servi liberi dimittebantur. Non licet
quod iubileus essent. Et eos voluit dominus sentire
castigare pro transgressiones legum. Iosephus dicit
quod in iubileo conveniebant venditor agri et emptor,
et reputantes fructus et expensas agro culturis
factas. Fructibus excedentibus expensas venditor re-
cipiebat agrum. Si vero expense fructus excedebant,
hoc quod deerat recipiebat emptor a possessio-
ne discedebat. Habet quidem communiter usque in finem an-
ni iubilei. Ne dicas quod in ipso fructus expen-
sas excederet venderet quod vendebant levitas
ubicumque vellet et usque ad annos usque ad iu-
bileum maioris minoris ne precio valebat ager
vendi, nec vendicione gravaretur. Si modico ven-
deret, et plurimum anni restent usque dum ven-
deret quod vendebat, et non gravaretur emptor sunt
eo etiam quod in primo annis emit de domina-
tu quod fructuum reputacione expensarum
infra iubileum. Addidit quoque si vendere quis se
et expensas reddere non poterit, habeat emptor
agrum usque ad iubileum. In ipso etiam omnis vendicio re-
dibit ad pristinum possessorem. Terra autem
sic voluit dominus vendi ab eis sub condicione
recipiendi quia sua erat, et non ipsorum, alienige-
nas enim suos voluit eos in perpetuum possidere.

Talium preceptorum De benediccionibus et maledictionibus
observatoribus promisit dominus benedictiones suas
dicens: Dabo vobis pluviam temporibus suis et cetera. In
.xxx. clausule promissionis inveniuntur, transgres-
soribus vero longe plures ingeminat maledictio-
nes. De decimis et votis

Et decimacione animalium quas decimus vel naseendo
vel numerando veniebat, domino sanctificabatur. Nec
mutare licebat vel melius vel peius animal quod vovebatur domino.
Non licebat immutare, licet quod voverat immutare,
et votivum et immutatum erant domini. Sed distinguendum
est de hiis votis. Aliquid enim sic ex voto, aliquid
sanctificatur domino quod anathematizabatur illud. Non poterat
a sacerdotibus vendi vel alienari quicquid non sic
obligabatur votiva. Sed poterant vendi a sacerdo-
tibus decimato precio et redimere quicquid ex his
poterat provenire, sive esset aliquis vel fundus quem
tamen voto deddisset. Si volebat illud emere supra
estimacionem pro aliquo alio daretur addere quintam
eius precii quod iusta commercii quartum quod voverat ad recipi-
endum quod noverat aspiraret, quia pena divitibus ne
dignitates alius se putaret in emptore eius quia
eam dederat. De historia machabeorum

Ultima libri historie dividitur hebraice de
vaiecabe qui sonat et locutus est ad nos. Et in
habebat nomen grecum, non habent in septuaginta
ubi . Nam grece arelmoch dicitur, latinum ...

ꝯ
e
mal
g
ꝯ
Si iniuriam clamor debet esse coram iudice an ipse iniuri- a se de se ulciscatur sive clamore.
a
numi
hebr. anticipo.
in agrum sa
quisque sit
ul' decl' similr
.i. sursum ponebat
a'al
h'omisso.

numeri. t numerorum. vl' dr quisq; numeri
ptr. v. i. dici solet. leg' li i nuus. dicto a li
noie centos. qr. iiii. li p'ncipio iniant de oin
pp' uiri apti ad arma ferenda. p'mogenitate le
uite. qui ibi iudant nationes p' cui pfecti te.
g; n mulieres. n minores .xx. annorum. n uulg'
pinsculi. n debiles ad bella iniitant. ad hac
ptem hystorie sic tulit iose. moyses pdcta gitu
tione legis dni sub sinai tiotaverat. a do cog
nouit. z hebi scripta pdidit. Cetui; ecia legis la
tione li suffice putauerit. ad eruditi tiulimus
iura gnt. z numito pp capita pugnare
ualentum. moys. dic dum sci li c. sinise locutu
dicitur. De moyse

Locutus e dns ad moy. i deserto synai i tabnaclo
federis. prima die mensis secdi. anno scdo egressionis
eo' ex egypto. Et nota qr psulte li eidam q tra fue
runt i primo mense anni secdi. s. oblone princi. pri
mum. cum fecimus singli singlis diebus. i dedicatoe
tali. z sollempnitate phase. q po noie dr pascha. in
deserto z forte. de scificatoe leuitar. de hic tn in
fra ager p recapitulatone. psequens g ordine
libri. dicit qr moy. z aaron. z xii. principes tribu
um ex pcepto dni. anno scdo. mense scdo. die prima
su. numauerunt uiros pter tribu leui. a .xx. anno z
supra. Iose. dicit tamen pour. l usq; ad quinquage
simu annu. z numerat p generatoes. z familias i domos.
z noia. z capita singlorum. h a. E. ad ingeniteaos
ne tm. qda posita rurtur. z li z i iosue. s; ggue
distingui possunt. generatoes t cognatoes. uo
cat hic tribus ipas .xii. familias. q ex ipis filii
patriarchar primo descenderunt. Vbi gra. i una
tribu leui. fuerunt tres familie caathite. gerson
te. merarithe. Vna quaq; familia. multas habe
bat domos. i qbus pa pres erat familias. q adde
noia. z capita in tutumu legio. i. capitu
noia. s. singli hoies i ead domo. fuimo s i la
ina septuaginta. iii. dl. Inadentia.

Precepit dns. ut sep poneret tab. i medio
castror. z filii isrl p gyru circubarent p tur
mas. z cuneos. qd p eod li accipit. Turma. ut
p. tribus. i. z dr cuneus. qr coartie. v. in quadrato cir
cubare. li. tange li di. dicubit. ii. fe. diei nigi
se nocte. tre dbr. p. iiii. ptes tab. in tn remo
ti. ut magnitudo i medio plateas haberet. sinus
omat castrorum inuenialui singlis i ordine gda
tarent. opifices z artifices in stationibus suis erant.
tra ut ubi. opotet edificare. cultra eo' simi
litra uideret. Iudas itaq; ysachar. z zabulon.
castra metabantur ad orientem. ruben. Symeon.

et gad. ad meridiem. effraim. beniamin. z
manasses. ad occidentem. dan. aser. z neptalim.
ad aquilonem. Int tabnaclm ii. z castra. circubabant
leuite i tabnaclis suis. pp'inquiores tabnaclo qua
castris. z circubabant illud p. iiii. plagas. moy. z
aaron e filiis ad orientem. ubi q abulans caathite ad ab hi
meridiem. sub custodia eleazar filii aaron. gersonite.
ad occidentem. merarite ad. v. ii. tonem. itaq; sub itaram
custodia ythamar.

Separauit sibi dns tribu leui. p primogenitis
q tunc habebant. z numera leuitas primogenitorum p
numerorum. qui comutatione faciens e pp. primogeni
ta. tt. omnia spalit tunc erant sua. qr cu occideret
primogenita. z pepercit primogenitis eorum. reseruas egipti
ea sibi eicepta pp diuini omnia primogenita
eo' signum sibi perpetuum. z maxime qr puni
tie quilibet funetum debent dno. p his q
pgenitis q tunc habebant. tulit g tribu leui.
z iumenta eo' pp primogenita illa hnt p leuitis
z iumentis eorum. Et ne duodenarius ui tribuum
minueretur. tribu manasse qr p leuitis instituunt.
effraim n. p ioseph. Nec a maior uidet tui leui
tas qua primogenitorum. z ita iniq esse li mutatio.
ait dns ad moy. Numera filios leui masclos ab
uno mense z supra. z cu numeraui esset inuenti sc. ii.
z .xx. Nota tm. qd qr si diligentr attendas i libro nu
merum eorum p familias inuenies. ix mil. z ccc. dicit
hebre. qr. ccc. erant i eis primogeniti. z ita tam
erant dni. Tercio ait dns ad moy. Numera primogeni
tos masclos a mense uno. z supra. z inuenti sc. xxii.
cc. lxxiii. Tulit a moy. i precio ccc. lxxiii. qui sup
erant p singla capita. v. siclos ad mensuram scitarii. saliocum et ... dapula dno ... mei ... p leuitis
z dedit eos aaron. z filiis suis ut tribut. De ea dem i custodia

Locutus e dns ad moy. de ministerio in tabnaclo
Numera leuitas a .xxx. anno usq; ad .l. ut sciantur in
i duobus. hu i tabnaclo portando. z collocando.
eiusmi in seruando. z in ucitari finguz dec. inuen
ti sc viii. d. lxxx. ccc. tu dicit a .xxv. anno. qui
nitum annorum i administratione sacdotii. z ut obser
uarent. Ita deferebat tab. i hec modi qr ii licebat
ea q erant intra uelum nuda uidi. primo intrabat
sacdotes. z inuolebant archa. z ppitiatorium.
z cherubin per uelo. qd appendebat. z sub pal iii
lio iacincino. z candelabr aureu. altare z mensa.
cu uasis suis. palliis inuoluebant. Tunc
intrabant caathite. pes humeris oia li inuoluta
deferebant. Silr z altare hs. e uasis suis.
ut quibusdam uidetur grossioribus. ut brius dicam. de
ponentes tectu tabnacli mollia ferebant in
curribus. s. cortinas. saga. pelles rubricatas.

De comutatione primogenitorum p leuitis.

et tabernaculi testimonii. quod erat ante tab. corti
nas atri et funes. et vasa ministerii. que ad altare eneum pertinebant. De altari holocausti, quod dicitur quia ea
que erant in altari mundabant cinere. uel quia quatuor circulis portabant altare holocausti et vasa eius. quod dicitur quia gerulos portantes et ferebant vasa ministerii cum altari et altaris. uasa forte aliqua in quibus ponebant ea. que portabant preparata ad altare. et illa uasa ponebant super currus. / ... custodes. / ut ipsi haberent ipsum altare. machine per leuitas operarie non uel ... dicuntur omnia talia que diversa erant. et alia tabula. vasa. uestes. columpnas. paxillos. et ea ferebant cum vili. Gerson leuite non seruiebant sic in opere. sed potius ea sedebant custodes.

[illegible] aliena

Tunc precepit dominus ex per manum sacerdotum. quod eiciantur leprosi et fluxum seminis patientes et sacerdos ... Addidit quoque de reddictione aliene rei. ut habetur in Exo. ca[pitulo] [illegible] sed ex Exodo uidetur duo genera, ut quod duplum reddere. Nunc usque diluuium. uel hic solueret tantum dampnum quia aliene rei possessio. aliquando fiebat ex industria. furto. uel rapina. aliquando per negligentiam. aliquando ignorantia. de re sublata sciente. In Exodo dicitur quod reddat in quadruplum. si penitet res, si grauabat in duplum. Si in lege .v. boues pro uno. alia in ... quadruplum uero dicitur. unde et Zacheus probat. de sublata per ignorantiam. agitur hic. ut reddat caput et quintam partem dolus uel de furtura. uel pont. tamen et fur poniteret sponte confitetur. et reddidit. et si non sit qui recipere debet domino. et sit sacerdotis. pro peccato non furti. uel negligentie. fiebat aliquid oblatio secundum quantitatem rei. Iose. dicit aurum et argentum reddere in duplum. uestem in quadruplum. solum bouem in quintuplum. quia quanto possidetur carius utilius, tanto dampnosius.

[illegible red heading]

Addidit quoque dominus de lege zelotipie. Zelus proprie dicitur amor uiri in uxorem. per quem sustinere non potest ut illa aliquem diligat. Vnde uir dicitur zelotes. zelotipia uero quando dicitur suspicio. et zelotipia adulterii. Solet quoque zelotipia dici sola suspicio adulterii. de qua lex hic in hunc modum. Si spiritus zelotipie concitatus uir contra uxorem suam. que polluta est. sed probari non potest. uel que falsa suspitione appetitur. adducet eam ad sacerdotem. et offeret pro ea ad sacerdotem et offerebat pro ea assarium farine ordeacee. que decima pars ephi. non fundet oleum nec thus imponet. Sacerdos autem statuet eam coram domino. et eo ponet in manibus eius in uase fictili aquas uiuas. et oblatione farine pugillum ... accendet super altare. et mittet in aquam paxillum pulueris de pauimento tabernaculi. et nudabit caput eius. scilicet et ... ut dicit Iose. Si non bene fuerit ... et iurare. quod non uiro suo nocuerit

in hiis que obiciuntur. Sed si hec uiro suo non sufficeret. subdet sacerdos maledictiones et scriptas in libro ... et dicet. Si non polluta es dereliquo uiri thoro. non te noceant aque iste amarissime. Si uero declinasti a uiro. ingrediantur aque maledicte uentrem tuum. et utero tumescente faciant et putrescere femur tuum. et dicet mulier. amen amen. et delebit sacerdos omnem maledictionem scriptam in aqua que da- — *ille* (margin)
bit ei bibere. et tunc sacerdos tollet de manu eius sacrificium zelotipie. et eleuabit illud coram domino et ponet super altare. Sed si uera erit adultera mulier. putrescet femur eius. et uenter tumebit in ... si non statim. saltem usque ad x. menses. Sed si polluta non erat. fecunda erit et aque. immo sepe concipiet. et pariet masculum. uere, quod hee aque dicebantur sancte. quia in domini dilectionem eius, et dicebantur maledicte quia maledicta congesta in eis. et amarissime quia affectum quem gerebant. Hec lex introducta fuit ad duritiam cordis eorum. sicut primus libellus. ne primi erant ad effundendum sanguinem. — *repudij* (margin)

[illegible red heading]

Locutus est dominus ad Moysen. de lege nazareorum. Nazareus sonat sanctus. uel florens. uel separatus. dicebantur nazarei. qui ex uoto obligabant se. sanctimonie. usque ad certum tempus. uel in perpetuum. ut Samuel. et offerebant se domino et quasi separabant a communi uita hominum. Sic que non pro anno. uel duo sicut non sunt in hospitali Ierusalem. secundum eorum. lex erat hec. omni tempore separationis sue. nouacula non transibat super caput eius. Vnde forte quod precepit apostolus uiris ne nutrirent comam, non in uestigia ... per sicera. id est quod inebriare potest. non edebat uuam — *bibebat* (margin)
que esset ex uinea. ab uua passa usque ad acinum. ad ullum mortuum ingrediebatur. Sed si mortuus esset subito quispiam coram eo. pollutus est. caput consecrationis sue. et illud radebat caput suum. eadem die. vii. offerebatque pariter. a. d. p. eo. quod uni sacerdotum sic faciebat pro peccato. et alterum in holocaustum. — *id est satisfaciebat* (margin)
Dierum quos fecerant pro infectis erant. et non sine sanctimonia tamen, tempebat. forte. uel pro quolibet mortuo. sed pro occiso coram eo polluebatur. Expletis autem diebus non sine. offerebat agnum anniculum. in holocaustum. ouem anniculam pro peccato. arietem. ouem pacificam hostiam. et non est in simpli ponit autem est. quod hostiis dicitur ad minus duorum annorum cum dole est. Canistrum quoque dicitur panis azimorum. preceptis — *sine decimatione* (margin)
hic que sponte offerebat non preceptione secrationis sue. que oblatio dicebatur corban. in uerum. et offerebat uinum ... sicera. si poterat. uel in ... ad arbitrium sacerdotum. pauper offerebat. secundum ymolationem hostias sacerdos uero suo. radebat nazareus ad hostium tabernaculi. ponebatque sacerdos crinem eius in ignem sacri-

ficii. et sic ad commune hominum vitam redire pot-
erat. De benedictione super populum

Iterum locutus est dominus ad moysen. Aaron et filii eorum in-
vocabunt nomen meum super filios israel. et ego benedicam
eis. Invocabunt autem sic. Benedicat tibi dominus. et custodi-
at te. det tibi pacem et ostendat tibi faciem suam.

De oblationibus xii. ducum

Factum est autem in die qua complevit moyses tabernaculum et sanctificavit il-
lud. obtulerunt xii. principes tribuum in altaris de-
dicatione. Ita ut haberent vi. plaustra tecta cum
xii. bobus. singuli boves unum. et bini plaustrum
unum. et data sunt duo plaustra gersonitis ad ferenda
honera eorum de quibus diximus. et iiii. sunt data merari-
tis. Post hec singuli singulis diebus obtulerunt vasa alta-
ri necessaria xii. diebus. sollempnitas dedicationis
prolata est. Prima die obtulit naason de tribu iuda
acetabulum argenteum. cxxx. siclorum. habens in se si-
milam. phialamque argenteam. lxx. siclorum. utrumque ple-
num simila. in fiala quam ponebant. mortariolum quoque
aureum. x. siclorum plenum incenso. In hoc vasculo
incensum terebant. habens instar coclear quod scilicet cum incensum in tur-
ribulo ponebatur. bovem quoque et arietem et agnum anniculum
in holocaustum. hircum quoque pro peccato. et in sacrificio paci-
ficorum boves duos. arietes v. hircos v. agnos
anniculos v. eodem ordine varia eadem hostias ob-
tulit alius principum quisque die suo. et sic continuata est
dedicatio xii. diebus. patet per recapitulationem
hec dici. Octava enim die mensis primi. scilicet qua luna
videtur sonare. inchoata est dedicatio. Sed vii. et pre-
cedentibus eodem mense consecrati sunt sacerdotes. Conti-
nuatur. tunc consecratio sacerdotum et dedicatio tabernaculi pot-
latur sunt x. et xi. diebus. Itaque non fecerunt phase
eo anno tempore suo. scilicet die xiiii. quia non preceptum est
fuit eis a domino prima die eius. Id quod diximus.
ut per xiiii. vii. dies consecrationis sacerdotum fuit
secundum [illegible] primi anni. et prima die secundi mensis
ta. xii. die finita dedicatione. xiiii. celebra-
tum phase. Post non ~~phase~~ dici. hanc oblationem
xii. dierum factam post mensem. ante sed. non per recapi-
tulationem hec dici. quod ideo legitur esse die inchoa-
tum quo unctum est tabernaculum. eadem per [illegible]. Cum sic vii.
die primi mensis unctum est tabernaculum. et octava die sequenti
mensis inchoata est hec oblatio. et sic octo primis diebus
anni consecrati sunt sacerdotes. et templum consecratum est. De

consecratione levitarum

Iterum locutus est dominus ad moysen.
Tolle levitas de medio filiorum israel. et sanctificabis
eos. Itaque secundum preceptum domini. levite primum
aspersi aqua lustrationis. rasis omnibus pilis carnis
sue. id est non includuntur capilli. lotis vestimentis
tantum eorum. ductique ad hostium tabernaculi. convocata

omni multitudine. ponentesque manus suas super eos. fi-
lii israel obtulerunt eos aaron. munus domino. ut servi-
rent in ministerio eius. obtuleruntque levite boves du-
os. quorum alterum fecit aaron pro peccato. alterum in holocaustum.
et sic separati fuerunt domino [illegible] a filiis israel. Servi-
bant et in suos ea quod domini erant. de decimis vi-
vebant. et hiis contenti erant. sacerdotum vero erant sacrificia.
primitie. primogenita. vota quibus omnibus vescebantur
et divino sita. mundi tamen preter oblata pro peccato. Illa sa-
cerdotes soli preter pecora comedebant. decimam decimarum
suarum dabant levite summo sacerdoti. et de melioribus da-
bant. id est forte si habuerunt in terra. quod vero melius omnes esse
[illegible]. Scilicet xii. per totum bonorum. et ut haberent in ha-
bebant. De hiis qui non fuerunt facere phase

Locutus est dominus ad moysen anno secundo. mense primo. Hec pla-
ne determinat per recapitulationem. hec dici. Faciant fi-
lii israel phase tempore suo. xiiii. die mensis huius ad vespe-
ram. et fecerunt phase. Ecce quidam immundi super animam hominis
id est super hominem quia anima dicitur. et cadaver tetigerant. quia non pote-
rant facere phase. et dixerunt ad moysen. Quare fraudamur
ut non valeamus offerre inter filios israel. forte indig-
nantes quia talis immunditia necessaria est quibus. et consuluit moyses
super hoc dominum. Qui ait. Homo de gente vestra. qui fuerit immundus super
animam hominis. sive in via procul. faciat phase mense secundo.
xiiii. die omnem ritum phase observans. Si vero [illegible]
causis tempore suo non fecit phase. exterminabitur anima eius
de populis suis. peregrinus quoque et advena si fuerit apud vos. fa-
ciet phase domini. Si quis erat si tamen in mense secundo pro immun-
ditia. si possit facere phase quod faceret. potest dici quod tertio
faceret. Illa quia in uno dictum est. talis et alius datur intelligi.
Vel forte si deinceps eo anno non faceret. non peccaret.

De tubis argenteis et modo clangendi in eis

Locutus est dominus ad moysen. Fac tibi duas tubas argenteas
ductiles. quibus convocabis multitudinem. has tubas hebrei
in iiii. usus. ad convocandam multitudinem. ad castra mo-
venda. ad bella. ad festa. et dicit ut dicit iosephus. tuba fuit
cubita cum [illegible]. pene magnitudine cubiti tala
mo capacior. propter hec in principio latitudine. quia convenit
ad oris ad susceptionem spiritus. quam hebrei dicunt asosera. In
convocatione vero multitudinis aliquando erat duabus. ad convo-
candos omnes populos. utrique simul clangebant simpliciter. ad con-
vocandos solos principes semel clangebat. quia simpli-
citer intelligitur. id est una tantum. et uno impulsu. unde ut addi-
dit iosephus. semel clangebatur. Si principes populi tamen quos
quis in ecclesia sua convocare volebat. vel moyses populi.
per occisionem ad castra movenda. non simpliciter sed
concise. et plures tube clangebant. et in primo sonitu
movebantur castra. que erant ad orientem.
in secundo. que ad meridiem. in tertio. que ad occidentem. in quarto.
que ad aquilonem. Modus vero clangendi in bellis. ne

distinguerentur. Et forte hec aliqua alia ratione fiebat apud
eos. Qui et habebant sollempne epulum, et dies festos
et kalendas clangebant. Sed id est defuncto moyse, sacerdotes
tantum clangebant. De recessu filiorum israel a monte synai

a Anno secundo mense secundo, xxa die mensis, [sexta] elevata est nubes
de tabernaculo federis. Et profecti sunt de monte domini viam trium
dierum. Et archa precedebat eos trium dierum.
Sed qui nube stante cum ad certum locum quiescebant pau
lum, quidam citius, quidam tardius. Sed melius est ut de hoc tacite
tum dicamus. Qui egressi sunt de synai, et precessit eos nu
bes in deserto per tres dies et noctes. Vel: tantum minime
vacuissent per laborem itineris, quia non noctibus castra posue
runt. Et tunc recubuit nubes in solitudine pharan,
id est in prima mansione quam fecerunt in pharan. Est enim pharan
magna solitudo, que in cavacon inhabitatur.
tertio Egressi quidem anno primo mense, quintadecima die mensis, venerunt ad
montem domini, et ab eodem egressi sunt anno secundo, xxa die mensis
secundi. Patet quod in hac mansione, que xviia fuit, sederunt
sederunt per annum, secundo die minus, quia per annum [et] xiiii dies fuerunt. Quod

impossibile est, quod per annum integrum et iiii dies fuerunt. Si xvo die a pascha sunt egressi, quia numquam dies pasche legitimo deerit anni precedentis et sequentis, quia tamen ceperunt pascha annuum et anotinum. Si lex nisi esset idem est dies l. Si ergo ab ea die qua lex data est revoluto anno illo egressi sunt, si vero venissent ad montem prima luna tertii mensis, revolutis lunationibus usque ad primam lunationem tertii mensis, iiii eiusdem lune egressi, que est l die a quintadecima prima luna aprilis.

difficile est invenire in fine lunaris te sunt anni emboliemales post xii dies, quod eadem die qua legem acceperant, revoluto anno illo recesserunt. Si ergo venissent prima die tertii mensis ad montem, et quinto die mensis legem accepissent, et eadem die revoluto anno recessissent, patet quod xiiii diebus et anno sederunt ad montem, et tamen tertio mense anni legitimi quarto die recesserunt. Tamen michi videtur quod secundo mense anni secundi xxa die egressi sunt, completo ii accepit annus ab eis. Quidam vero dicunt annum usualem

a ianuario, quem hodie tenemus nobis in contractibus suis
et negociis civilibus agendis. Quarto enim mense huius anni, quo die
egressi sunt, sed legitimi est et apud eos anni legitimi, quia inter
in legitimum quem agebant. Hic in dyrum iii mense, et die quarta
egressi sunt. Et apud eos annum exigebant, in memoriam li
berationis sue ceperunt annos suos iterare, ab exitu
de egypto. Sic greci a prima olimpiade, romani
ab urbe condita, christiani ab incarnacione domini. Hic
anni secundo mense vicesima die egressi sunt, iam ii anni a
phase, usque quarta in phase, unde fulgent et de sede. A
phase lx. Elapsi sunt l dies, secundo mensis unde xxx dies,
et sedes tamen secat xx dies. Hec annorum distinctio in
multis locis necessaria est. In hac mansione media pars

ex eodem et loquitur, et inter precepta sua modica
descripta sunt. Dixit quoque moyses socero suo obab: Veni mecum nobis
cum, qui nosti in quibus locis per deserta castra com
mode possint poni, promittens ei de operibus que
facturus erat eis dominus. Sane cum elevabatur archa, dicebat
moyses: Surge domine, et dissipentur inimici tui, et fugi
ant qui oderunt te a facie tua. Cum deponeretur aie
bat: Revertere domine ad multitudinem exercitus israel.
Orta est interim murmuracio populi. De electione lxx seniorum
quasi dolentis pro labore, et accensus ignis in eis
domini devoravit extremam partem castrorum illos scilicet qui lon
ge erant. Clamavitque moyses ad dominum et absorptus est
ignis. Vocavitque nomen loci illius incensio, quia cum
fuit hec nec mansionis. In eadem quoque mansione vulgus promiscuum
quod ascenderat cum eis, id est servi et ancille egyptiorum et
multi, filii israel pariter cum eis flagrabant desiderio carni
um. Carnium nomine non solas carnes sed aliorum ciborum
et habundanciam intelligimus. Unde et in querela eorum
carnibus legitur expressa: Recordamur piscium quos come
debamus in egypto gratis. In mentem nobis veniunt cu
cumeres et pepones, porrique et cepe et allia. Anima nostra
arida est, nil videmus oculi nostri nisi manna. Audivit moyses
populum flentem, et intolerabilis res visa est ei, quia et ab
eo escas petebant, et ait ad dominum: Cur afflixisti
servum tuum. Numquid ego concepi et genui
omnem multitudinem hanc. Obsecro aut aliquis provi
deat, aut interficias me. Cui dixit dominus: Congrega
mihi lxx viros de senioribus israel quos tu nosti quod meliores
sunt, ad hostium tabernaculi, et auferam de spiritu tuo, tradamque
eis ut sustentent tecum onus populi et populo dices: Dominus
dabo vobis carnes usque ad mensem dierum, et usque ad nau
seam et donec vertatur nausea per vomitum per os tuum, et
vomitus ille quod generatur fervore stomachi. Ablato quidem
spiritu moysi et tradito aliis non est intelligenda divisio
spiritus eius per procellas vel diminutio. Sed illuminator aliorum
ad regendum populum per eandem spiritalem gratiam per quam et
moyses illuminatus erat, sic de igne unius lucerne
multe illuminantur cum sui diminutione. Electos
itaque lxx viros duxit moyses ad hostium tabernaculi,
preter duos qui in castris remanserunt, non ex contemptu
sed quia se reputabant indignos. Quorum unus vocabatur
heldad et alter medad, et quievit in eis spiritus sicut
moysi ex mente et non ex patre, vel ex die ex precepto
ex mente, qui legem acceperunt, [post] [sunt] [sine] eradicante moyse
dimisit manum eius, et amici eius et omnes et dixit
alter, de quo suscepit hos duos. Descenditque dominus
per nubem, et requievit spiritus in eis quod dabat in moyse, et
prophetabant. Sed et duo qui remanserant in castris prophetaverunt
prophetantes, nec postea cessaverunt, id est deinceps semper vocati
sunt prophete. Et rediit moyses cum illis ad castra.

Ventus u. De edacitate carnium et ira dei in eos

Ve egrediens a domino arreptas coturnices et in
fulit atrigit contineri decubuit in castris et per cir
cuitum castrorum itinere diei unius volabantque in aera
altitudine duorum cubitorum. Surgens ergo populus congrega
vit coturnices duobus diebus et siccavit eas. Qui parum
per choros hunc, et similiter hoc continet. Qui plurimum
decem ut coturnices modicum quod ait nos tes. Sed ille ma
iores quae regie aves dicuntur quas ciclos a ciendo voca
runt. Hi dum descenderent cibus et fuisset cibum percussit populum
plaga magna nimis. Unde locus plage id decimum
nat hic. Sed in psalmo videtur quod egressus ignis. Sepulchra
que ubi populus quem carnes desideravit vocatur et locus ille vocatus
est cabroth, quod sonat desiderii sepulcrum vel sepulcra
concupiscentie. De lepra marie et eius lepre

Egressi autem de sepulcris concupiscentie venerunt in
asseroth ibique murmuravit maria et aaron contra moysen
propter uxorem eius ethiopissam, quia rixam vel coram ipso
commisit ei quod reginam ethiopie vel in uxorem duxit
ac vel ductam dimisit, vel potius propter uxorem sephoram
quam rixam fuit contra mariam, comedimus enim quod
vocantur et ethiopes, ut legitur per alios meliores indigna
do dicunt, numquid per solum moysen locutus est dominus. Ac
si dicerent: Aut nulle moysi. Nos per nos et locutus est ei
dominus. Et ut moyses dicitur dominus, egredimini vos tres tantum ad
tabernaculum. Cumque stetissent descendit dominus in columpna nubis
vocavitque aaron et mariam atque dixit. Si quis fuerit inter vos
propheta loquar ei in visione vel per sompnium, vel per enigmata
et figuras. At non talis servus meus moyses qui in omni domo mea
fidelissimus est. Ore ad os loquor ei, et non per enigmata et figuras. Quare
pavisti detrahere eis servo meo. Iratusque abiit, et nubes recessit et ecce appa
ruit maria leprosa. Ait aaron ad moysen. Obsecro
domine ne imponas nobis hoc peccatum. Clamavitque moyses
ad dominum. Deus obsecro sana eam. Cui dominus: Si pater eius
spuisset in faciem eius, nonne debuerat saltem
vii dies rubore confundi. Separetur vii diebus extra
castra et d. Sic prius legitur publicatis eam per aliquot tem
pore suo. Nonne debet aliquod tempus verecundari.
Exclusa est itaque maria extra castra vii diebus
et populus non est motus de loco donec revocata est. De xii exploratoribus

Egressusque est populus de aseroth fixitque tentoria in
deserto pharan. Non est pharan nomen man
sionis sed solitudinis, plures mansiones continentis.
Ut in cathalogo mansionum manifestabitur. Sunt enim
quatuor mansiones ab aseroth quae fuit xiii usque
ad asiongaber quae fuit xxxii, per quos omnes transierunt
in anno secundo. De asiongaber misit moyses ex precep
to domini xii viros singulos de singulis tribubus,
qui considerarent terram quam possessuri erant. Quorum
precipui fuerunt caleph filius iephone de iuda et osee

filius nun de effraim. Vocavitque osee iosue. Verumtamen
misit moyses, ut dicit quidam glosa quod dicitur est Iosue per an
ticipationem posse dici quod nec prius impositum est ei hoc nomen.
Sed et dictum est moysen cui iosue et salutem aliorum convertit.
Et quia vocavit osee vel iosue qui nomina salvator sonat.
Et quia hoc nomen ei appropriavit et salvator aliorum esse mitte
batur. Precepitque eis moyses ut consideraret terram et
homines et urbes et afferrent de fructibus terre. Erantque
dies quando precoque uve comedi possunt. Qui ascendentes
exploraverunt terram et venientes in hebron viderunt ibi
de genere enach vel enachim, id est de semine gigantum.
Ahiman et sisai et tholmai. Urbs autem hebron vii annis ante thaneos
Ad thanis urbem egypti edificata fuit. Chananei dicunt in hebron vii annis
edificatam ante urbem thanis. Vel ab hebron tenuit gi
gantes in egyptum descendisse credunt. Descendentesque ad tor
rentem et vallem ubi uvarum tulerunt de maligranatis
et de ficis loci illius palmitem qui est uva abscidunt
quem pro magnitudine tulerunt in vecte duo viri. Ob hoc
appellatus est locus ille neelescol id est torrens botri.
De murmure populi quare xl annos periit in deserto

Reversique post dies xl venerunt ad populum suum in cades
de xxx ii. eadem mansione inter ea egressi erant
populus et morabatur in celsum. Eum quidam ostenderunt
quod docerent iussi sunt exploratores. Quisque in os ex
pectabat populus. Hanc mansionem vocat iosue vallem ut
eam ... omnes exhiberent et ad habitandum difficilem.
Et considerantes terram viri quam viderant addiderunt Sed cultores
eius fortissimos fortissimos habet urbes grandes et mu
ratas. Stirpem enach vidimus ibi. Quibus nos comparati quasi
locuste videbamur. Terra quam lustravimus devorat habi
tatores terre suos. Quod sic exponunt hebrei terra infir
ma est et non habet vincentes homines. Vel quia grandem illi terre
hac de causa habitaverunt pro frequentes expugnabant.
Conversum est et prophetia et securitatem pro travenendi illi
terre pollicerentur. Hoc ostenditur ab eo dicendum est quod
nobis terra cultores suos devorat. Pro vel et consolida
tione terre dum quod adeo bona sit ut nullus ex ea
velit frequenter. Si quod in ea nascatur morietur in eadem. Et
audiens hoc omnis turba flevit dicens, utinam mortui
essemus in egypto. Utinam melius est reverti in egyptum quam ca
damus gladio et uxores et liberi trahantur captivi. Con
stituamus nobis ducem et revertamur in egyptum. At iosue
sue et caleph sciderunt vestimenta sua dicentes. Nolite
rebelles esse contra dominum. Et est rudacem in primitus
mandate. Et sic panem populi istius terre devorabimus. Cumque
clamaret omnis multitudo et quia terra venerant populum et omnis multi
tudo lapidibus eos vellet opprimere apparuit gloria
domini super tectum federis. Et dixit dominus ad moysen. Quousque detrahet
mihi populus hic. Feriam eos et faciam te in gentem magnam maiorem. Cui moyses.
Obsecro domine ne fiat hoc. Ne forte insultent egypti

et dicant: Non potuit populum inducere in terram. Tamen pro intercessione tua, sermonem tuum dixit, iuxta verbum tuum dimisi. Attamen vivo ego. Nullus eorum qui viderunt signa que feci in Egypto et in solitudine, id est a xx annis et supra, et iam per x vices temptationis temptaverunt me, videbunt terram pro qua iuravi patribus eorum, preter Iosue et Caleph. Quia Amalechites et Chananeus habitant in vallibus, ne superveniant vos cras, movete castra et redite in solitudinem. Vestra cadavera iacebunt, xl diebus quibus terram considerastis, xl annis recipietis iniquitates vestras. Locutusque est Moyses omnia verba hec ad eos, et luxit populus nimis. Et ecce mane surgentes, dixerunt ad Moysen: Peccavimus. Desperantes, parati sumus ascendere ad locum quem promisit nobis Dominus. Et Moyses ad eos: Nolite ascendere, non enim est Dominus vobiscum, ne corruatis coram inimicis vestris. Illi tamen contra Dominum, nolle timore, pervicaces ascenderunt. Archa autem et Moyses et Levite remanserunt in castris. Percussitque eos Amalechites et Chananeus, persequens usque ad locum qui ob hoc vocatus est Orma,
id est anathema, et redierunt in solitudinem. (quod devovere ea)

De lapidato colligente ligna et sabbato.

Factum est, cum essent in solitudine, invenerunt hominem colligentem ligna in sabbato, quem recluserunt Moyses donec consuleret Dominum, de quo dixit Dominus: Moriatur homo iste, et extra castra lapidibus obruatur, et sic factum est. Tradunt Hebrei hunc fuisse Salphaat, qui et filias eius, de quibus dicitur quia in deserto pro peccato suo mortuus est. Ibidem et preceptum est a Domino ut per iiii angulos palliorum fimbrias ponerent iacinctinas, ob recordationem iugem mandatorum Domini ad observandum. Has magnificaverunt pharisei ut cum spinas in eis ligarent, ut frequenti earum punctione ad memoriam iugem preceptorum Domini excitarentur. Adhuc iudei in pallis et adhuc in angulis vestium quadrantibus et synagogis suis habent fimbrias iacinctinas, ob recordationem legis de celo date. Tunc quoque faciebant ut a ceteris gentibus et habitu discernerentur.

De seditione Chore, Dathan et Abiron.

Ecce autem Chore filius Isaar. Invidiam concepit, cum videret fratrem et fratruelem suos honoratos, alterum sacerdotio, alterum ducatu populi. Invidens itaque Moysi et Aaron, complices sociis habuit ccl de Levitis maioribus, qui se dignos sacerdotio preferebant a dicebant. Atque sic Dathan et Abiron potiores videbantur, quibus principatus populi debiti dicebatur, quia erant de Ruben primogenito. Cumque Moyses arcem tollat atque ut unusquisque tribu sua et omnes hausto igne supponant thimiamata, et Aaron nobiscum, et quem elegerit Dominus ipse sit sanctus. Misit ergo Moyses mane ut vocaret Dathan et Abiron. Qui dixerunt: Non venimus, et convocata est multitudo contra Moysen. Ad Chore et ccl: Tollite turibula vestra, ponite thimiamata super ea et state coram Domino. Illi autem sic stantibus, descendit Moyses et seniores ad Dathan

et Abiron. Ut eos moneret. Dathan et Abiron ut dicit Iosephus, ex parte Levi erant. Illi quoque ab Urbano et tyrannis et libere eorum frequentia domus sue et in ostio papilionis suorum parati pro ad resistendum. Sed videns Moyses orat Dominum, ut in solitudine morte perirent, et sic planum fieret quod Deus ipsum misisset, qui orante et flente, tremuit terra, expavit quoque populus, et undique fremitus per illos, tabernacula eorum et terra sub pedibus eorum, et aperiens os suum devoravit eos cum substantia eorum, et descenderunt vivi in infernum, id est in profundum terre hiatum, et reducta est terra, quod vidit hominum summa videre est. Et ignis egressus est de turibulis Chore et gentium eius, id est de terra plaga sicut in Genesi dicitur nec flucti aut violentia spiritus aut ut ignis in turibulis et devoravit eos. Aaron stante illeso. Tulitque Eleazar turibula eorum ex precepto Domini, igne huc illucque dispergo, et produxit ea in laminas, formansque ex eis coronulas affixit eas altari, eo quod ad commonendum filios Israel, ne quis nisi de semine Aaron accederet ad offerendum incensum Domino, ne similia pateretur. Et sic fabricate erant ex quibus fuerunt ad decorem. Incid[enti]a.

Altera sequenti die murmuravit omnis multitudo contra Moysen et Aaron dicens: Vos interfecistis populum Domini. Cumque vellent eos obruere lapidibus, fugerunt et operuit eos nubes, apparuitque gloria Domini. Egressus ignis a Domino devorabat populum. Dixitque Moyses ad Aaron: Tolle turibulum hausto igne de altari, pone et thimiama et perge cito ad populum, et roget pro eis. Accedens Aaron cum turibulo stansque inter vivos et mortuos, oravit Dominum, et plaga cessavit. Fuerunt autem percussi xiiii milia et dcc.

De virga Aaron que nocte una frondivit et floruit.

Ecce enim iudicium celitus ostensum est quod sacerdotio Aaron. Videbatur enim quia si Dominus sacerdotes et levitas elegit, Dominus potuit esse quod aliquis de aliqua tribuum reliquarum esset sacerdos et forte dignior de tribubus aliis, qui vellet Dominum sacerdotes, ne tamen immutaretur dignitas unius domus. Et tamen pauci eorum murmurantes accusabant Moysen de dedita copia eo quod eorum negotiaretur inopia. Ut semper omnium intenderet esse auxilio, tulit ergo Moyses ex precepto Domini virgas xii principum, et scripsit in una quaque nomen tribus sue. Levi vero scripsit in virga Aaron, et posuit eas in tabernaculo. Iussit unam foris esse, dicens tamen sui generis quod probaret unum de omnibus tribubus velle de hiis sacerdotes. Quas cum posuisset in tabernaculo coram Domino, sequenti die regressus invenit germinasse virgam Aaron, et folia dilatavit amygdala protulisse. Sane hoc ideo se ordinavit Aaron sacerdotium firmissime possideret. Hoc et signum re-

et quinque (margin) · murmuratorum coram Moyse, quod ad obediendum · ad tabernaculum · digni

belli. Precepit dominus virgam aaron servari in tabernaculo in posterum. De reditu in cades .xl. anno.

Fuerunt itaque filii israel longo tempore in solitudine et multo sedentes tempore in cades barne, et diu circuierunt montem seir, et redierunt fere usque ad mare rubrum et circa fines synai, et prostrata sunt cadavera eorum in deserto. Tandem post multos labores et annos .xxxviii. redierunt ad cades unde miserant exploratores. Vel de cetero dicerentur ad eos: ut deum, quia est in deserto sin. Hec est illa de qua diximus: ad quod venerunt .viii. mansione. Verdi est rex. Post in sin sebna per tamech. Et in cepte iudis. Vel odith sin non et in cades. Vel quia cades sebna pro plade et incepit mandatum vel sedi. Ut ita quidam volunt, ex deserto pharan. In fine ergo .xxxix. anni. De finibus synai venerunt in cades .xi. diebus, et potuit esse quod tamen iverunt .xi. diebus, recto gradu, quamvis .xxi. mansionibus itinerantes tardo vel per aliam viam. Redierunt ergo filii israel xl. anno, mense primo, in desertum sin, et mansit populus in cades, et sic .xl. due mansiones filiorum israel quibus leguntur profecti ab egypto usque ad campestria moab, iuxta iordanem. Illis autem tamen completis fuerunt .xii. ab egypto ad montem synai, anno primo a .xiiii. die mensis primi usque ad diem primam mensis tercii. Deinde anno secundo .xx. die mensis secundi profecti a synai usque ad cades .xxi. mansiones expleverunt. Infra annum secundum quo spacio anni tunc est determinatum sicut in primo per .xxxviii. annos. Perrantes et pertransiti .xl. anno redierunt ad eandem cades. Eo anno reliquas .ix. mansiones contegerunt. Quod si invenies .x. huius anni fuisse mansiones: scito quod inter has tamen vitantur eadem reperta. De morte marie. Et aqua contradictionis.

Mortua est maria in cades, decima die mensis primi .xl. ut dicit iosephus, completis annis quadraginta ex quo egyptum reliquerunt, in initio mensis. Vicia quo nulla est luna, et sepelierunt eam in monte qui vocatur sin. Et lamentati sunt eam .xxx. diebus. Flentes moysi populus purgavit hic non vitulam tinctam totam rubeam extra castra combustam, et perfecit hic iosephus ordinem ceteres lustrationis quam dominus .viii. die .vii. mensis precepit. Et videtur velle nec primo hic in combustione a moyse factam .vii. et subdidit hic est. Veniensque precepit servare, et potuit esse quod impediti ...sunt ...hic distulerunt, quia non pascha iterum celebrasse leguntur. Sicut autem intermittunt circumcisionem, sic precepta divina legitima sua preceptum fecerunt. Et hic dicit iosephus: autem quando redierunt in cades eos venisse ad terminos ydumee et misisse nuntios ad edom pro libertate transeundi per terram suam. Quod cum prohibuisset moysen, recessit in .u. per desertum ... fecerunt. Historia vero dicit post mortem marie venisse ad edom. Hoc est, liquidum. Iosephus per anticipationem dicit libri vero per recapitulationem. Hic dixerat

quos non sequeretur eadem historia dicens: quod mortua maria indiguit populus aqua. Seditione facta contra moysen et aaron. Oraverunt ambo ad dominum. Quibus dominus ait: Tolle virgam, congrega populum ad petram, et percussa clabit vobis aquas. Utrum virga que fronduerat an alia usus sit moyses: non est dubium. Et congregata multitudine ante petram dixit moyses: Audite rebelles et increduli. Numquid de petra hac poterimus vobis aquam eicere: Hic autem cum alias fiducialiter egisset moyses hic dubitavit et murmurante populo diffidenter egerit. Quod dominus manifestavit cogitatum est. Hic .n. ... exprobravit eorum aliquid vel verbo hic ... potuissent. Vel forte quia moyses quasi dubitans ait numquid poterimus etc. Quia in sensu affirmationis potuit elici, quasi potuimus, vel negationis: quasi non poterimus. Cum ergo bis percussisset virga silicem: quasi dubitavit non egisse fecit aquam. Secundo vero ictu egresse sunt tam largissime, ut biberet populus et iumenta. Et dixit dominus moysi et aaron: Quia non credidistis mihi: non introducetis populos hos in terram eorum. Hic est aqua contradictionis, quia et desperaverunt de promissis et potentia elati, dei, quasi contradicentes promittenti. De cau

Misit moyses nuntios de cades ad regem edom dicentes. Fratres tui iacob mandant tibi. Obsecro ut liceat nobis transire per terram tuam. Non ibimus per loca publica contenti, non declinabimus ad dexteram neque ad sinistram, si biberimus aquas tuas quod iustum erit, dabimus. Et ille: Non transibitis per me. Alioquin ne transiretis egressus est obviam in manu forti. Moveble debeat israel ab eo ingredi: quia dominus preceperat ei: Non pugnabis adversus fratrem tuum. Circuierunt ergo ydumeam. Egredientes de cades iverunt deinceps per desertum arabie, et pertransientes archi metropolis arabum quam nunc petra dicitur: venit ad montem hor qui est in finibus terre edom. Ubi locutus est dominus ad moysen. De mor

Pergit aaron ad populos suos. Non intrabit terram, pro eo quod incredulus fuit sermoni meo. Tolle aaron et filium eius cum eo et duces hos coram omni populo in montem hor. Cumque nudaveris patrem stola pontificali: indues eam eleazar, cui pontificatus ... per etatem accessit. Et fecit moyses quod preceperat ei dominus. Et mortuus est aaron in monte hor. In deuteronomio dicitur in musera locus sepulture aaron quia usque hodie mostrabatur in nemoris ... populus vero flevit eum .xxx. diebus. Mortuus est autem .xl. anno egressionis de egypto cum esset .cxxiii. annorum eodem anno quo et maria .v. mense .i. die quia apud hebreos dicitur tedebath apud romanos vocatur augustus prima die mensis sedum lunam. De victoria

Quod cum audisset chananeus qui habitabat ad meridiem venisse illuc israel pugnavit contra eum et obtinuit, et duxit ex eo predam. Israel autem vovit domino quod si tradiderit eum dominus in manu sua, civitates eius anathematizaret. Quod fecit. Et vocavit nomen loci illius horma .i. anathema. Forte hic est locus quia supra per anticipationem vocatus est horma. Anathema dicitur ab anathane .i. sursum
per votum

potie qd' e deuorate .i. noto docetur ab ubi nos legere.
cu .s. res nota et medica do. sursu in templo ponebat. Et
uocat qui olim generalis pp tre p. dicebatur chanane. Ubi
si nomine gentili uocat eos. qui eunt ad meridie. Tunc
li .c. gm. prius uocabat nobilis in ea . ille pe dicebatur
chananeus qui habitabat in aquilone. De serpente
Profecti de monte hor . uenerunt in sal- eneo
mona . a cepto pp .iii. tedio itineris et laboris.
dum circuirent terram edom . et murmuraverunt contra moysen. Ideo im-
misit dominus in ppl'm serpentes igniros. qui dicebantur ig-
niti. quia minimi et ueloces erant. ad modum scintille.
hi uisu et olfactu et tactu ueneno. inflammabant usque ad
tumore et rubore igneum. Rogauitque moyses. ut orta
ret pro eis. Cui dixit deus. fac serpente eneum . et pone in
signum eminente in medio pp. et quicumque percussus fuerit a
serpente . respiciat eum et uiuet . et fecit . et iam in historia
hieremie filiis israel . et magnifice repositus est in ierusalem.
Tandem obiectus est a cultoribus qui ei pp et exhibebat ezechias
eum in puluerem redegit in iuda. De sepultis torrenti.
Inde profecti per alias mansiones. uenerunt ad torrentem zareth.
qui currit sicut pedibus ad mare rubrum. Unde castra-
metati sunt iuxta arnon . qui tractus iordanis fluuius a
montibus arabie descenderat . et per decursu fluent in sanguis
in stagnum asfaltide erumpit. Hic .c. ciuitates sunt dum
dedit moab inde . et armonea. Unde uoluit ciuitatem arnonis
esse. quasi est in deserto . et preminet in finibus amorrei . De hoc tamen
israel per terram illam. proficit liber num. in quo moyses. Unde dicitur
libro bellorum domini. sicut fecit in mari rubro. sic faciet in
torrentibus arnon. Scopuli torrentium inclinati sunt. ut
per governet. ut requiescerent in arnon . et recumberent in finibus
moabitarum. hic locus sufficienter exponitur. Si meminim
me legisse. augustinus dicit. forte fuisse liber sic uocatus apud
chaldeos. ubi egressus erat abraham. uel apud egyptios. apud quos
sapientiam didicerat moyses. in quo de hoc tamen prophetatum fuerat.
ubi fines inter duas gentes. in constituerunt bello actum
fuisse putant. quia propter magnitudinem sui bellum domini uoca
tum est quod bellum. Sub ister scriptor. Unde dicitur hystoria tota
de filiis israel. dicitur liber bellorum domini. in quo loquitur deus dicitur
eis pugnasse . et magnum dominum hic bellum. in terra illa amor
reos potenti manu hebreorum fuisse deletos. et sicut legitur.
dei . procedet. qui et in hebreo deum est . sed hic dicetur in recitationibus
bellorum domini. Et legitur sic .vii. de arnon. deus .i. diceturque fiet
memoria in libro bellorum domini .i. in historia ista. Cum lege
ret a posse. sicut a ratio de ea . tamen. sicut fecit dominus in ma
ri rubro. perdendo egyptios. sic faciet in torrentibus
arnon. perdendo amorreos. Moyses. dixit hebreum. faciet uos
deus. dominus potentis. sic fecit. quod sequitur. scopuli inclinati sunt
et dubie ambigue exponitur. Tradunt hebrei in ultimam mul
titudinem amorreorum. in conuallibus torrentium et scopulorum ar
non. posuisse insidias israeli. ut transeuntes prime

rent . incantos. cumque . latitantes oppressisse: in
pedibus hic ut inclinati sunt scopuli et laberentur ultra montes
decidisset. quod in nune si uero uiderentur in labendo labo
rantes scopulos extenderet in arnon. ubi que requiescerent.
.i. finiret. Sunt qui dicunt. de scopulis fuisse arnon.
quod est scopuli preruptis . et illum sit in desertis paulatim
inclinantes humiliando dorsum requiescat . et sinuantes iuxta
arnon. potuit esse. ut aliqui scopuli minores mouerentur.
cum israel inclinati sunt . ut de facili transirent. quod
forte presentarent in benedictione ioseph. i. dorsum nem
ter desideris collium eternorum. Sicut forte de eodem dicitur.
montes exultauerunt ut arietes . et colles sicut agni ouium
Ex eo loco apparuit De cantico ad puteum
eis puteus. uel per hoc loco uenerunt ad alium locum. ubi
monstrante domino. foderunt puteum . unde filios. quod hunc
puteum foderunt principes duces multitudinis in
datore legis .i. cum sceptro. hic in hebreo ut legitur. et ascendit
aqua de puteo. dominus faciens modicum. forte in signum quod
gratia pugnarent . et hostes in hoc modo sequerentur et ob
ruerent. quod nisi coenit israel canticum illud. ascendit
puteus et cetera De morte seon regis amorreorum
Egressi ut pp. per aliquas mansiones. peruenerunt in
bamoth . uallis hic est mansionis. hic est uallis in regione
moab. in uertice phasga .i. iuxta montem illum. Ubi forte
mons ille adeo magnus est. quod est in uertice hic colles
et ualles. Hic misit israel nuntios suos ad seon regem
amorreorum. ut transirent per terram suam concederet. Quod noluit.
Uel tales terra tamen sua sic fecit edom et moab quod legitur in deuteronomio.
sumpto exercitu suo egressus est ei obuiam in deserto pugna
uit in deserto cum israel . et percussus est in ore gladii .i. in interfec
tione. Iosephus dicit. plurimos gen
tis sue perisse. alios qui uenerunt ad fluuium. iaculis
terre et gyros. fugientes ad media sunt dubitarunt per
uentos . et sic occisi sunt. Tuncque israel omnes ei ci
uitates sunt quas alia est caput regni. alteram .i. finis est in
quo caput regni erat esebon . et habitauit israel. dicit iose-
phus hanc terram inter tria flumina sitam. quibus ima insule
habitare . et opulentissimam. arnon fluit a meridie ja
boch. a septentrione. quod in iordane descendit. et iordanis dici
tur. Iordanes ab occidente. Et sic transiit israel flu
uium ieboch . et ascendit per uiam basan. occurrit eis og
rex basan in edrai. quem percussit cum pp suo. usque ad
internecionem. et possedit terram eius. Cum enim hanc quod
habitare citra iordanem. sunt tamen .ii. de terra promis
sionis. Unde patet quod moyses hanc intrauit. profecti
quod castra metati sunt in campestribus moab. ubi transire
dantem iericho sita est. De [illegible] balaac [illegible]
Videns balach filius sephor. qui tunc rex erat in mo
ab. quod fecerat amorreus. timuit . et misit seniores

[Margin notes, left:] templi — huic — secu — Ezechias — Sepulcrum uocatur iuda. Cumque qui uocatur ciuitas iuda — Scriptum ex deperditis libris numerorum
[Margin notes, right:] scopulorum — Et labentia dicas — Cum ab arnon usque Iaboch

madian: q̃ proximi regno eius, et timeret eum consilium
ipsos opus bos esse, dicens. pp̃s hic delebit nos. sicut bos so
let herbas usque ad radices carpere. Miserunt ergo consilio
ad balaam filium beor ariolum. q̃ habitabat super flumen
amonitarum. ut veniret et malediceret populo que hunc.
audierunt. n. q̃d benedictus erat quem benedicebat bala
am. et maledictus quem maledicebat. audierunt et q̃
israel non vincebat in arcu et gladio. sed orone fusa ad
deum suum. visumque est eis commodum. ex eorum oratione
mes divinare. Cumque venissent ad balaam seniores
moab et madian. ferentes munera divinationis in
manibus. cumque ille exposuissent. dixit eis balaam.
Manete hic hac nocte. ut videam quid dicatur mihi dominus.
dominum. n. se propheciam contrahebat. licet in sacrificio con
tra deum moveret. forte demonem qui ei loquebatur. dominum vo
cavit. dixitque ei dominus in nocte. cum venisset populus sui generis. h
eat cum eis. nec maledicet populo quia benedictus est. Mane igitur
balaam. recepto nuntio a domino dixit. Reversi misit ad illum
balach viros plures et honoratiores. munaque ma
iora et ampliora promisit. si malediceret populo. Quibus ait
balaam. Si dederit mihi balaach domum suam plenam au
ro. non potero mutare verbum domini. obsecro manete hic et
nocte hac. Et ait dominus nocte ad eum. Surge vade cum eis. et tamen
quod dicam dominus. Stetitque angelus evaginato gladio in via.
contra balaam. Mirantur. n. proponitur et cetera cupiditate
te promissorum disponebat quomodo populo malediceret. licet pro
hiberet dominus ioseph. n. non velle quod dominus innuit cum monuit dicens
ei. Vade cum eis. Quod cum ille non intelligeret. ostendit ei an
gelum. Cum asina videns que tamen balaam non videbat ti
mens deviavit in agrum. Quam cum verberibus reduxisset
balaam ad semitam. iterum stetit angelus in angustiis
maceriarum quibus vinee cingebantur. Timensque asina iunxit
se parieti. et attrivit pedem sedentis. At ille verbe
rabat eam. Iterum stetit angelus in loco angusto. ubi nec ad dex
teram nec ad sinistram posset deviare. Timensque asina con
cidit sub pedibus sedentis. Quam cum vehementius fustibus ce
deret balaam. aperuit deus os asine. et ait. Cur percutis
me ecce iam tercio. Qui ait. Illusisti mihi. Utinam ha
berem gladium. ut percuterem te. Attende iste mons
ad vocem asine non expavit. porro aperuit dominus oculos
balaam. viditque angelum stantem in via cum gladio.
et adoravit eum. Cui angelus. Pravum est iter tuum. et
nisi asina declinasset. occidissem te. Cui balaam. pec
cavi. Et nunc si via mea tibi est contraria. revertar. Cui
angelus. Vade. Sed cave ne aliud quam precepero tibi loquaris.

De aram liorensi balach.

Occurrit ei balach in extremis finibus moabita
rum. magnificeque suscepit eum. dedit ei munera.
Cui contestanti balaam ait. Non potero loqui nisi quod posue
rit deus in ore meo. ascenderuntque pariter excelsa

scilicet phasga montis. Unde extremam partem intuebantur. ab
eunt q̃ ab exercitu duobus stadiis. Dixitque balaam ad
balach. edifica hic. vii. aras. et para totidem vitulos.
et eiusdem numeri arietes. Cumque posuissent ambo vitulum
et arietem super aram. dixit balaam regi. Sta iuxta holo
caustum. vadam si forte occurrat mihi dominus. et que iusserit loquar
tibi. Cumque abiisset. posuit dominus verbum in ore eius. Qui rediens co
ram omnibus assumpta parabola. id est incepta ratione sua ut
hebrei dicunt. Quomodo maledicam populo. cui non benedixit dominus.
habitabit solus inter gentes et non reputabitur. id est singularis
erit pre omnibus immutabilis. Moriatur anima mea morte
istorum. et fiant novissima mea horum similia. Contristatus
balach ait. Quid est quod agis. Duxitque eum ad alium locum
excelsum montis phasga. unde aliam partem populi vide
posset. Fervore gentilium putantes omnia locis inesse et
temporibus. et dominum sic hominem posse mutari. Cumque iuxta
modum predictum statuissent. vii. aras. et imposuissent ho
locaustum. iterum posuit dominus verba in ore eius. et retinet
ait. Non est idolum in iacob. nec simulacrum in israel. dominus deus eius
cum eo est. Non est augurium in iacob. nec divinatio in israel. Surget
ut leena. et quasi leo. non accubabit donec devoret predam.
id est terram chananeorum. Tunc ait balach. saltem nec benedicas
ei. nec maledicas. Iterum duxit eum super montem phegor.
Statutisque. vii. aris. et impositisque holocaustis per sin
gulas. non abiit balaam sicut abiit ante. ut augurium que
reret. sed elevans oculos. vidit israel commorantem in ten
toriis suis per tribus suas. et irruente in se spiritu domini ait loquitur
de se. Dixit balaam filius beor. homo cuius obturatus est oculus. au
ditor auditor sermonum dei. Quam pulchra tabernacula tua
iacob. hebreus habet. et sullatus coniunctus oculus. revelatus
est. cum idem est. quia deo dormivit in sopitus. videt hic quod di
cebat. Unde et obturatus erat oculus carnis. et revelatus
oculus mentis. Vel et sequitur. Qui cadit et aperiuntur oculi eius. He
breus plenius habet que ponit. id est collocat se in lecto. Addidit et
aperta de saule prophetia. dicens. Tolletur propter agag rex
eius. et auferetur regnum illius. quod factum est saulis. qui pepercit
agag id est regi amalechitarum. et post. Dirige verba ad populum.
Qui benedixerit tibi. erit et ipse benedictus. qui maledixerit tibi in
maledictoribus reputabitur. Cumque irasceretur balach
dixit. quod in discessu suo daret ei consilium. quid faceret ad
versus populum hunc. Iamque assumpta parabola. ait. Orietur stel
la ex iacob. et consurget virga. id est maria ex israel. et percu
tiet duces moab. et vastabit omnes filios seth. q. d.
vastabit totum genus humanum. q. s. carnale in bonis
gentium et malos perdet. de seth. n. totum totum genus
humanum est. de quo fuit noe. filii. n. chaim diluvio
perierunt. Sed non nascentis cristi magos venisse in iu
deam. ut a stella. et te extitisse apud eos scripta bala
am sic hac re prophetavit quoque quod israel in idumeos et
amalech. que fuit principium gentium pugnaturus est.

tibi

fac

ibi

tibi

balaam

ta duxerat. iter quod
precepero tibi faciat.
Item et asina
offendit cum eis.

angelum

secundum carnalitatem

ῦ eos. subdet .i. pphauit ꝙ assur͞i ẜra sua uasta
rent. ⁊ cineos qͥ erant de fortissimo gñe. s. de ter͞o. addi
dit q; uenient de ceth ī ītalia ⁊ sbabunt assirios. uas
tabitq; hebros. ⁊ ad g͞nō ipi ꝑibunt. Comestor pⁿ
h͞ romanos ⁊ ī fine cⁱpⁿ destructione eor͞. dic͞ iose.
eū pphasse adhuc toti orbē futura. ee. eor helbor͞ habitacula
ī ccultis ⁊ insulas. ⁊ ē pars pphie sic implera. reliqua
p ẜo implenda ē. De amore mulierculaꝝ. Initiat͞ ē isrl͞ beel.

Surrex͞ balaã. ⁊ ī locū suū rediit. Erantq; ī finib; madian ualedicto balach ⁊ suis. Consiliū dedit eis. ut ignaros ẜrū sue castris illudi posse ꝑ cauti
tatem isrl͞ ē g͞tentis uenalib; mitterēt. q͞ iuuenes
ad se declinātes ī cultū allicerē. ⁊ laborauerūt ut eos cont͞
grādi leges patris facerē. ⁊ dos colerent alienos. ⁊ sic
do suo eis irato. ⁊ ad modicū ẜpe humiliarent. do ii.
eis ppitio. n͞ bellū n͞ posse aliq͞ eos corripere. Fecerūt
q; ita madianite. eū ⁊ de moabitidis regionibus
ubi multe erāt. Sz pauce ex eis sē desponsas. Eo t͞pe mo
rabat͞ isrl͞ in sethim. ⁊ fornicat͞ ē isrl͞ ē filiab; mo
ab. q͞ uocauūt eos ad sacrificia sua. ⁊ comederūt
ydolatica sua. ⁊ adorauerūt dos eaꝝ. ⁊ initiat͞ ē. g͞se
crat͞ isrl͞ beelphegor. ydolū madianitaꝝ. ydolo
.s. tentigenis. q͞m gēta priapū dīcit. Iratusq; dñs dixit
ad moy. Tolle cunctos principes pp͞i. ⁊ suspende eos
ī patibulis ͨ͞ solē. ut auertat͞ furor me͞ ab isrl͞.
forte q; subditos n͞ corripiebant duces. Siue uno
luto suspendi. ⁊ potiꝰ principes .i. auctores h͞ ydola
trie. sum̄ ⁊ sic subdit. dix͞ moy. ad iudices isrl͞.
occidat unusq͞sq; ꝓximos suos q͞ initiati sē beel
phegor. De zelo phinees.

Et ecce unꝰ de filiis isrl͞ intrauit coram fratrib; suis ad scortum madianitidem uidente moyse

Madit iose. q͞ ẜncepit ī sbū symeō zamber. n͞ōe
filiā cozbi potentis madianitaꝝ ducisq;
dicebat͞ cozbi. Q͞ uxore iubente ī q͞dā sollepnita
te cū aliis ducib; do suo īmolauit. Q͞uobrē ē moys.
ecclesiam congregasset. ⁊ eos culparet. ii notaret eū. q͞ et ipa
orto ī eū. ille corā oīb; confessus ē se alienigenā duxisse.
ydola coluisse. ii tirannus legib; q͞s ipe ē moys.
imposuerat. obiugauit eē. q͞s sub figmento legis ⁊ di.
gnitatis sermone pp͞ᵐ premebat. q͞m egipti. sin p͞u
auferebat uiuendi arbitrium. et dicitur coram oīb;
q͞ flebat an fores tab. intrare tab uxores. Cum
bant a oīb; q͞ meū n͞ scitat. Surgens phinees fili ele
azari de medio multitudinis. ⁊ arrepto pugione. ingressus
sus ē p͞ illū ī lupanar. Et ē inueniss; coeuntes.
pfodit aliosꝰ ambos ī locis genitalib;. cessauitq;
plaga. ⁊ occisi sē. xxiiii. Siue a dño p plaga
aliq͞ pcedente. q͞ tē cessauit. Sz iose. ut uellet
q͞s plures iuuenes. zelo phinees accensi. multa
mala pp͞ ꝑcussere. ⁊ locut͞ ē dñs ad moy. hostes
uos sentiant madianite. pcutite eos. h͞ sem̄ ē:

pp͞a. eū moy. misit exercitū ⁊ pcussit madia
nitas. Vt fore. sic pcussit silam filiū uxor. uol
lite. ⁊ mulieres occidi q͞ subuerterant eos.
Postq͞m n͞ sanguis uix. De nu͞s bellatorꝝ.

Precepit q; dñs ad moy. ⁊ eleazar͞. Numerate su
mā filioꝝ isrl͞. a xx. annis ⁊ sup͞. p domos ⁊ cog
nationes p. do⁊ suas. cunctos. q͞ ad bella possunt
pcedē. fecerūtq; ita. ⁊ inuenti sē. sexcēta milia
⁊ mille septingenta. xxx. int͞ q͞s nullus erat eoꝝ
q͞ nūati fuerant a moy. ⁊ aaron. pter iosue. ⁊ caleph.
⁊ ait dñs. Istis diuidet͞ tra. plurib; maiorē pars
dab. ⁊ paucioribus minorē. q͞d sic ē intelligendū de
tribub; ⁊ familiis. n͞ de domib;. tra .n. eq͞ diui
sa ē. sortes data ē tribub; ⁊ q͞libet illꝰ sorte ps
eq͞les diuidit familiis. familie n͞ ut͞ iuxta capi
t͞e distribuenda ī domib; diuisore. minores
erat diuidenda sē. ⁊ maiores portiones. Et
ue si meq͞les. sin numerati sē q; leuite a mē
te sors dante. pli sio ⁊ sup͞. xxiii. milia ge
b͞ minore ps neris masculini.

Donū q͞ salphaat. q͞ n͞ De iure successionis hereditarie
reliquit filios. sz ē narrata. Audientes aut͞
filie ei͞. q͞d terrā dareū nīa. steterūt ad hostiu
tab. corā moy ⁊ eleazaro. ⁊ omni multitudine.
et dixerunt. pr͞ nr͞ mortuꝰ ē ī deserto p peccato suo.
n͞ habuit mares filios. Cur tollit͞ nomē eꝰ de
familia. Date nob; possessionē int͞ cognatos
nr͞os. Retulit q; causam moy. ad dñm. Q͞ ui
ait. Iustā rem postulant filie salphaat. Ad filios aut͞
isrl͞ loqueris. hō si mortuꝰ fuit absq; filio. ad filias
transibit hereditas. Q͞. si n͞ filiā habuerit. transibit ad
fr͞es ei͞. Q͞. si n͞ fr͞es habuerit. transibit ad patruos.
Q͞. si n͞ hos habuerit. transibit ad eos q͞ ꝓximi sē.

Dixit q; dñs De substitutione iosue

ad moy. Ascende ī montē abarī. ⁊ contempla
re tra͞ q͞m daturꝰ sū filiis isrl͞. ⁊ c͞ ibis ad pp͞m
tuū. sꝫ. in turbe cum. Cui moy. puidear
dñs do͞s spirituū carnis. hōiem q͞ sit sup͞ multitu
dinē hanc. ne sit pp͞ dñi sic oues sn͞ pastore.
Cui dixit. Tolle iosue ⁊ statue corā eleazaro. ⁊
oī multitudine. ⁊ pone manū tuā sup͞ cap͞ ei͞. ut
audiat eū oīs sinagoga filioꝝ isrl͞. Fecitq; moy. sicut audierat
ut dñs preceperat. Cognouitq; uniuersa multi
tudo. q͞ iosue p͞ mortē moy. an eos eet.
Verū q͞ ter post ascendet moy. ut uideret tram. ⁊ m͞
mortuꝰ ē. n͞ sꝫ. eo q͞ ascendit. ⁊ ptē tre
unde potuit. q͞d si totā uideret. mirabile sat͞

De holocaustis

Precepit q; dñs moy. de iugi sacrificio. ⁊ de
sacrificiis legalium sollempnitatum. Sꝫ q͞ n͞

Margin notes:

spūs inmūdis q. q. nen deur ferrent.

ps̄

sub ītelligenda ē pena aliq͞. ul' plag͞ a dño i͞ misfa. q͞m expssā n͞o h͞em͞.

septingenta

hostia
offerebatur, sed libamina sunt. De his ergo premittendum est. Libamen vel libamentum erat simila oleo glutinata, et vinum que cum hostia adolebantur, ut ex pane et vino et carne domino offerretur. Singule autem hostie proprium libamen determinatum erat. Pro agno similiter decima pars ephi, vini quarta pars hin. Sciendum quod ephi et chorus, et sicut aridorum; hin et batus liquidorum. Pro vitulo de simila tres decime, de vino media pars hin. Et forte sic erant intelligende, de tribus ephi vel de uno ephi. Sed cum tollebatur decima hin, partes decimabantur. Sic erant due decime unius ephi pro ariete; de simila due decime, de vino tertia pars hin. Tantundem erat libamina hin. Si cum legatur pro agno dari de simila decimam decime, intelligendum est de consuetudine decima decimandi, quia decimam decimabant, vel decimam decimatam. Vel ipsa decima ephi iterum decimabatur, et hec decima decimabatur pro agno. Et quidam volunt potius idem est decima decime quod decima ephi, et ephi decima pars chori. ~ De iugi sacrificio ~

Primum de iugi sacrificio videamus. Iuge sacrificium vel indeficiens cotidie fiebat de sumptu publico. Mane offerebatur agnus anniculus in holocaustum cum libaminibus suis, ut tota die cremaretur in odorem suavem domino. Quo imposito super altare, sacerdos cum prunis et thymiamate et lucernis intrabat tabernaculum, ponebatque prunas super altare thymiamatis, incensumque dicebatur consummatum sacrificium. Tunc et iiii de vii lucernis mortificabat. In vespere similiter ponebat alium agnum in eundem modum. Et intrans cum thymiamate sacerdos accendebat omnes lucernas. Et sic tota nocte in altare erat odor suavis domino. Vespertinum sacrificium melius erat et pinguius matutino, quia tempore in die plura ponebantur, et ideo dicebatur illud gratius domino quia pinguius. Hoc dicunt gratius, quia morte domini eandem in vespere significabat. Hos agnos quidam dicunt de sumptu tantum sacerdotum, alii de publico, quia in cotidianam de sumptu sacerdotum dicunt oblationem. Offerebant enim sacerdotes in diebus vicis sue assarium simile oleo unctum, et modica de coctione dividebatur: medietatem mane et medietatem vespere in ordine super altare. Sic hodie ecclesia mane et vespere offert domino laudes, et completorium vel potius primam, completorium. Sic offert collationem ad nunc ... quod iuge sacrificium, quia sacrificium verum deo est spiritus contribulatus et humiliatus. De Sabbato et oblationibus

Sollempnitates legales erant vii, cuius sabbatum, neomenia, phase, pentecoste, festum clangoris, festum propitiationis, cenophegia. Sabbatum inter primum est, et post duas solitum dictum, quia est alia festa instituta, et instituta sunt ab aliquo eventu vel opere ... Hoc de sabbato, quod dicit deus in eo. Ideo forte quia privilegiatum est in duobus, quia in eo non licet ignem parare, nec ultra mille passus ire. Dicit enim hoc festum legale, sed quia et ante legem ab hebreis quidam naturaliter observatum fuit sabbatum, sed quia sub lege primo observatum est, ex hoc ergo ea die preter iuge sacrificium offerebant duos agnos immaculatos anniculos cum libaminibus suis in holocaustum.

Neomenia sonat innovatio lune. Neos enim novum, mene luna interpretatur. Hoc ergo quia in legitimis festis lunationes per mensibus habebant ex lege, dies primi nove lune vocabantur festis legales et erant dies feriales apud eos. Eo die offerebant vitulos duos, arietem unum, agnos anniculos vii, cum libaminibus suis per singulos. Hircum quoque pro delictis vel potius cum libaminibus suis. Omnia hec in holocaustum. De phase ~

Quarta decima die primi mensis ad vesperam comedebant agnum paschalem, et nox illa dicebatur phase, id est transitus, quia ea transiit dominus, eadem dicebatur pascha, id est immolatio. Sequenti die inchoabant festum azimorum, quod protelabatur vii diebus. Hoc dies prima et ultima erant feriales et sollempnes ab omni opere servili. Quod ezechiel addidit de festo primo dierum aprilis et ... De decima die qua tollebatur agnus. Hic et prius tamen tollerant agnum vii in sollempnitatibus, forte mos est ... vel ultra ad ... Et addidit sabbato dominice ... et secundum principium ... die sollempni xv luna, tenebat regni ... et prima manibus ... ad mos ... Et offerebant domino assarium unum et pugillum vel dragmam unam, adolebat sacerdos super altare, reliquum non erat eius pro hac oblatione. Quod dicit protendit hoc festum et solum azimorum dierum, sed festum novorum erat, quod legitur tunc esse, vocatur festum novorum. Ab hac xvi die, die illo inchoari vii ebdomadas, quod est finis erat pentecostes. Alii dicunt inchoari eas ab altera die sabbati, quod erat in diebus azimorum, quod littera historie sic videtur sonare. Alii ab ipsa prima die azimorum, ne plures quam l dies inter pascha et pentecosten invenirentur. In his vii diebus pro singulis diebus offerebant in holocaustum eadem hostie que et in neomenia cum libaminibus suis. De Penthecoste

Pentecoste sonat quinquagesimum. Pentecoston enim grece, id est hebraice, assarta, vel pentecoste ipsa quinquagena dies quibus complebatur. Ultimus dies dicebatur festum pentecostes, id est completivum l dierum. Fiebat enim in memoria date legis, que quinquagesimo die ab exitu egypto est data. Eadem sollempnitas dicebatur festum

ex ebdomadam, et supputatis iter eleuim est. vii. ebdomadis, ab altera die sabbati azimorum fiebatque solemnitas seque, iste sabbatum dicitur secundum primum, sollempne azimorum. dicebatur et festum primitiarum, quia tunc offerebantur de nouis frugibus duos panes. duorum assaron de alphita facta sine fermento. iste et fermentati, neque ex his ullus ponebatur super altare. sed ex eis due agne, una erat sacerdotum, et alia ex his qui cantabant uel inquirebant. erat et hoc festum quasi vii. dies, et per singulos offerebantur eadem hostie, que et in neomenia, et in diebus azimorum et libamentis suis. tamen unum uellere iste et duo sacrificabant uitulos. unum arietem, duos agnos de uiii.

De festo tubarum

Primum die mensis vii. duplex erat sollempnitas, neomenia, et festum clangoris, uel tubarum. vnde buccinate in neomenia tuba. in quo buccina tenditur, quia sub uirgo ductum est a uidit deo est uelis iuxta ignem et uno latere ysaac paratum significauerunt. item a modernioribus translatum est oculi ad decimam diem per mortuus fortior per spem resurrectionis. bantur exequiis peccatis quia ea die liberatus est ysaac. ne immolaretur peccatores subsistimus per eos. dicebatur et festum septimorum, uel sabbatum sabbatorum. quia hic mensis vii. fere totus erat sollempnis. eadem die post oblationes neomenie, offerebantur in holocaustum uitulus unus, aries unus, agni anniculi vii. hircus pro peccato cum libaminibus suis

De festo propitiationis

Decima die eiusdem mensis erat festum propitiationis, quia redit eadem die moyses ad eos referens eis deum placatum, qui offensus fuerat in uitulo conflatili. eadem die ieiunabant homines, et iumenta et parui sepe, et ieiunia a nocte usque ad uesperum propter memoriam mortuorum. vnde et dicebatur dies afflictionis. dicebatur et dies expiationis, quia eo die sanguine uituli et hirci expiabatur tabernaculum, et altare ut predictum est. et fiebat etiam ex eo ad expiationem ministrorum, et ipsi expiabantur a peccatis illius anni, et a generatione hirci a populo peni. erat et oblatio illius diei uitulus unus, aries unus, agni anniculi vii. hircus pro peccato cum libaminibus eorum.

De cenophegia

Quinta decima die mensis eiusdem erat cenophegia, quod sonat fixio tabernaculorum. in qua per vii. dies habitabant sub tabernaculis in memoriam xl. annorum in quibus fuerunt in deserto sub tabernaculis. vnde et festum tabernaculorum dicebatur. prelabatur et vii. diebus, quorum prima et ultima erant sollempnes. octauus et dies erat sollempnis, et quia de cenophegia erat. sed quia ea die conueniebant ad faciendam collectam, forte in usus pauperum uel in alios usus communes. vnde et cenophegia, quasi longe festum est viii. diebus. sed proprie eius non fuerit ogdoadi. tradunt quod in viii. diebus imposuerunt a die x. usque ad hanc hebreos obseruasse ieiunia. totum festum quod in his vii. diebus fiebat, in manibus ramos arborum et salicis, et similiter palmarum et in singulis mali persice. fiebatque de eis crates frugibus. oblationes tamen duo in generatione actione oblatio uero vii. diebus in principio dicitur offerebantur in holocaustum uituli xiii. arietes duo agni anniculi xiiii. et hircus pro peccato cum libaminibus suis. eadem oblatio arietum et agnorum, et hirci fiebat per singulos dies sequentes. sed de numero uitulorum unus subtrahebatur in dies. in secunda xii. in tertia xi. in quarta x. in quinta ix. in sexta viii. in vii. vii. in viii. quia erat sollempnis, offerebantur uitulus unus. aries unus. agni anniculi vii. et hircus pro peccato et libamentis eorum. fuere in vii. diebus tamen in subtractione uitulorum in summa fuere lxx in memoriam quia in lxx. annis uenerunt originalia hebreorum et oblationes holocaustorum in vii. sollempnitatibus, et fiebant de publico. hec preter hostias offerebant in debitis sacrificiis uel hostias spontaneas uel uotiua. de nouo quia ille dies sollempnitatis. et in vii. diebus prelabantur. semperque dicebantur de sabbato quod in neomenia et illis diebus dicebantur sabbatum sabbatorum, quia sabbatum festorum. aliae sollempnitates adiecerunt sibi hebrei post uarios euentus. sic enim dedicationis et purificationis. i. festum hester. sed non dicuntur legales. i. sub legis institutione. horum sollempnitates de ceremoniis auctoris. i. luminariis. uel a carne et uiuere quod est defectus. quia et debent in nobis decesse deficere ceremonie. uel a cauendo uiuimus. i. uel officiis seruilibus. quasi cerimonie.

De uotis

Addidit quoque dominus de uotis mulierum. vidua uel repudiata quod uouerit, uel quo iuramento se obstrinxerit, complebit. filia familias uel uxor tenebitur ex uoto uel ex iuramento. si pater uel uir consenserit, quum audierit. si uero in die quo audierit contradixerit pollicitationes eorum, ipse uero peccatum portabit si post tacuerit, postea contradixerit. vir autem omne uotum aut iuramentum complebit si forte de generatione.

De destructione madian

Tunc locutus est dominus ad moysen. vlciscere filios israel de madianitis, et sic colligeris ad populum tuum. quamobrem elegit moyses de singulis tribubus m. uiros electos. s. xii. preposuitque eis phinees filium eleazari. uasa quoque sancta et tubas ad clangendum dedit eis. qui profecti hostes uicerunt. v. reges eorum, et omnes uiros occiderunt. vrbes, uillas, et castella flamma succenderunt. balaam quoque interfecerunt gladio. mulieres et paruulos, pecora et omnem suppellectilem in predam duxerunt. cum autem rediuissent, moyses et eleazar et omnes principes synagoge egressi sunt. et occursu eorum extra castra. iratusque mulieribus iratus moyses.

dixit ad eos. Cur feminas reservastis? nonne hae sunt que deceperunt filios israel? Interficite omnes que nove-
runt viros et omnem masculum. Virgines tamen reserva-
te. Fecerunt ita et iuvenes tamen virgines .xxxii. milia
et ait moyses. Qui percussit et qui tetigit mortuum, qui oc-
cidistis vel tetigistis mortuos, extra castra erunt
vii. diebus et purificabimini in tertio et vii. die aqua
expiationis. Preda que tolerare potest ignem purificabitur aurum et
cetera per ignem transire, que ignem non tolerabit, aqua ig-
nem non sustinet, aqua expiationis purgabitur. Dixitque
dominus ad moysen. Tolle summam eorum que capta sunt ab
homine usque ad pecus, et divides predam ex equo
inter eos qui pugnaverunt et reliquam multitudinem. De
parte vero eorum qui pugnaverunt separabis domino unam
animam de quingentis et dabis eam eleazaro. De me-
dia vero parte multitudinis accipies quinquagesimum
caput et dabis levitis. Quo facto principes exercitus
accesserunt ad moysen et dixerunt. Recensuimus numerum
pugnatorum quos dedisti nobis et ne unus quidem defuit.
Quamobrem offerimus in donarium domino quod in preda
auri potuimus invenire, periscelides, armil-
las, anulos, dextralia, murenulas, ut depre-
ceris dominum pro nobis. Susceperunt dominum aurum moyses
et eleazar et intulerunt illud in tabernaculum.

De sorte duarum tribuum et dimidie

Filii autem ruben et gad et dimidia tribus ma-
nasse habebant pecora multa nimis, et vi-
dentes amorream et basan et galaad aptas pe-
coribus alendis, rogaverunt moysen ut terram hanc
eis traderet. Irascebatur autem moyses ob timorem pugne
et laboris hoc eos quesisse, malignos eos appellavit.
Qui cum fratribus et exercitu consideratis, ipsi nollent
deserere. Ipsi vero polliciti sunt quod mulieres et parvu-
los in tutis locis custodirent, caulas ovibus et stabu-
la iumentis fabricarent. Ipsi vero armati precederent
fratres suos donec introducerent eos ad loca sua. Sub
hac itaque conditione dedit sehon regis amorreorum
et og regis basan susceperunt. Porro filii ma-
chir filii manasse obtinuerunt galaad. Iair
vero filius manasse occupavit vicos eius et voca-
vit eos avothiair, id est villas iair. *Cathalogus*

Porro hic cathalogus *xl mansionum*
Mansionum ab exitu de egypto. Summa autem
castrorum maris rubri iiii. ramesse, so-
choth, etham, phiairoth. A mari rubro usque
ad syna viii. mara, helim, jamsuph. Et so-
nat mare rubrum vel serpentium. Sed hic mare
suph rubrum vel serpentis interpretatur et potius est lacus
scirpeus. Et hebrei quamlibet aquarum congregationem
vocant mare. Et iamsuph desertum sin dicitur.

alias raphidim. Solitudo syna. A monte syna usque ad
cades xxiiii. Sepulcra concupiscentie, aseroth, rethma,
remon phares, lebna, ressa, ceelatha, mons
sepher, arada, macelloth, thaath, thare, methca,
esmona, meseroth, beneiacham, mons gadgad,
ietebatha, ebrona, asiongaber, cades. A cades
usque ad campestria moab .xi. Mons hor, salmona,
phinon, oboth, ieabarim, dibongad, helmon deblathaim,
montes abarim, campestria moab. *De urbibus*

Iterum locutus est dominus ad moysen et divisit *levitarum*
terminos terre per ab oriente et occasu, meridie et aquilo-
ne, et nominavit principes tribuum. Quibus ultra iordanem
et iosue et eleazaro terram dividerent. Precepitque levi-
tas in omnibus tribubus dispersos habere .xl.viii. civita-
tes ad habitandum, et in muris forinsecus per circuitum
earum mille passuum operire in quo suburbana essent
ad pecora eorum alenda, ex quibus civitatibus vi. essent
refugii, tres ultra iordanem et tres citra, de quibus in deutero-
nomio dicetur. *De matrimonio germanarum*

Accesserunt autem filii machir filii manasse ad moysen.
Et dixerunt. Filie salphaad fratris nostri nobis habent tra-
di ex precepto domini. Si ergo nupserint viris alterius
tribus, consequentur eas possessiones earum et minuetur hereditas nostra,
et sortis distributio confundetur in iubileo. Occasione
ergo filiarum salphaad lex hec promulgata est addito per
moysen. Omnes viri ducent uxores de tribu et cognatio-
ne sua, ut hereditas permaneat, vel similiter ne commis-
ceantur tribus sed maneant ut a domino separate sunt.

Omnia textuum huius historie *historia deuteronomii*
addictis. Hebraice dicitur elleaddebarim, quod sonat
hec sunt verba. Grece dicitur deuteronomium, id est secunda lex. Deutero
enim secundum, nomos lex est. Sed hoc nomine quidam errantes
dixerunt duas esse leges. Unam datam a deo, que in preceden-
tibus libris continetur, alteram datam a moyse, que in libro hoc
continetur et assertionem suam extruunt, quod de ista lege le-
gitur supra locutus est dominus, de ista dicitur moyses. Locutus est
moyses ad omnem israel, ad hoc dicebat quod ipsum loquen-
tem hic que non supra. Imo quod contraria. Quod non fieret
si hec esset precedentium repetitio. Verius sentiendum est quod hec pen-
tateuci, est non lex iterata, quod ab apostolo et aliis. Sepius vo-
catur lex moysi, cum lex sit. Hebrei enim vocant hos v. tantum
libros thorath, id est legem. Non ob aliud dicitur liber hic secunda
lex, nisi quia precedentia hic recitantur, quia lex iterata. Sane
et hic cetera et tribus decalogi, precepta et cerimonie, ad com-
mendationem memorie et insuper confirmationem beneficia
dei ad roborandum dilectionem dei in illis. Flagella que
sustinuerunt transgressores ad timorem incutiendum.
Si vero in hac historia videntur aliqua precedentibus contra-
rietates et simplicitate librorum in intellectu eius ista est.
Summe et quod dicitur hunc librum scriptum a iosue ...

mediocres et maiores mediocres minores (margin, left)

explicit prologus. Incipit liber (margin, right)

Incipit historia deuteronomii (margin, right)

iordane. et lege in principio. Hec sunt verba que locutus est moyses.
per sinai. xi. dies per circuitionis septem . . . diebus consumitur
iordanis. in capitulo. dicitur est liber moysi. quod quia moyses. verbo
dictante iosue redegit in scripto. videtur tamen nolle quod
iosue magis hunc librum parte scripsit. Vel videtur quod
scriptus sit a moyse. et loquitur moyses de se tamquam de alio. Et sicut
in principio apposuit Iosue. sic et in fine de morte moysi.
quod certum est circa finem libri legatur. Scripsit moyses legem
hanc et paullo post. scripsit moyses verba legis huius in
volumine atque complevit. Tollite librum istum et ponite
eum in latere arche federis domini. legatur quod quasi longo tempore post. inventus est in templo. deuteronomius in archa. Epilogus de

[margin: A] Quadragesimo anno ab exitu filiorum israel ab Aaron.
de egypto. xi. mense. prima die mensis.
iudicis moyses. dicitur moriens in campestribus. locutus est ad omnes filios israel. et cepit legem explanare. congregavit eos e regione
ad iordanem in loco qui nunc dicitur abidal. est locus sal
inarum. Deinde recapitulationem moyses. prosequitur quam ut
decalogus continentur. si addita dicuntur. quidam quae videntur
circa memorabilium determinando. hinc in recapitulando ait moyses. Non possum solus vos ferre. Date ex vobis viros sapientes
et ponam eos tribunos. et centuriones quinquagenarios et
decanos. hi iudicent causas fideles. Sequitur. Vidit consilio meo
dixit. hi scribi esse. verumque non scribi sunt. Primo in consilio
iethro socero. secundo verbo dispositum est auctoritate . . . Dicit hic moyses. dixistis
viros mittamus viros qui considerent terram. Sed sic non legitur
dixisse . . . . qui ad suggestionem populi consuluit dominum ad pusillanimitatem . . . eorum
confortandam. Tangit moyses de victoria og regis basan. qui restiterat de stirpe gigantum. et in argumentum magnitudinis eius. monstrabatur lectus eius ferreus in rabath
[margin: capitulum iiii] filiorum amon. ix. cubitos habens longitudinis et latitudinis. De civitatibus refugii
[margin: 5] Separavit moyses tres civitates refugii. trans iordanem
bosor in tribu ruben. ramoth in galaad in tribu
gad. golan in basan in tribu manasse. Hac usus est erat
quicumque nolens hominem occidisset. confugeret ad aliquam
harum ubi a consanguineis occisi tutus erat. Si vero extra fines aliquarum harum inveniretur ab eo qui ultor sanguinis occisi esse debebat. impune periret homicida. Erat autem in ea fugitivus usque ad revelationem
eius per principes. vel usque ad mortem summi pontificis. qui
si sic fugitivus securus redibat ad propria. Si autem ex proposito quis occidit volebat illum in impede. qui voluit occidisse. rex omnia tum ubi eius hi probaretur tradebatur eis ad
occidendum. De lege . . .
[margin: A] Audite inquit moyses. Diliges dominum deum tuum ex toto
[margin: Ex tota mente et] corde tuo et ex tota anima et ex tota fortitudine. Addidit

quia cum de manna staret. Non in solo pane vivit homo
sed in omni verbo quod procedit de ore dei. panis vocatur hoc omnem cibum humanum. Continetur vero septem
panes pro cibo ponitur et sic sonat. Noluit nutrivi
cibis in solitis dedit vobis deus. quasi non in solis vi
rtutibus cibis vita hominis continetur. sed quod deus est solo verbo potest creare nova ex quibus vivat homo. addidit quoque. Inter beneficia quod per xl. annos in deserto [margin: in quo; p]
vestimenta eorum non defecerant vetustate. non calciamenta attrita erant. et quod evaserant serpentes flatu
urentes et sitientia. Est forte in deserto, ignitos [margin: obs]
et scorpiones et dipsades. quod latine scutale dicitur.
quasi pinnis hominem facit. et adeo parve sunt ut
cum calcantur non videantur. Sed venenum earum exurgunt quem tenentes. in utero lentum morientes.
Dicitur scutula per contrarium. Vel aliter. Scutula dicitur auferens
lucem. Hoc affert. Sic pharetra. quae mortem ferens. vel qui fert. vel qui aufert mortuum ut et os
tendit. Hic attendas quod cum vobis eis observandi [margin: qr.]
precepta domini sicut promissionis. addidit quia non erat
terra illa sicut terra egypti quam inundatione fluminis fecundatur. ut per rivos aqui ducerentur irriguam. sed erat [margin: Egypti.]
montuosa et campestris. de celo pluvias expectantes. ideo ibi pluvias colendus est deus. ut daret eis
pluvias temporibus suis temporaneam. scilicet in autumpnali
vel in hieme. tactis seminibus nutriendis. serotinam ad maturandas. Addidit quia de terminis terre promissionis. Omnis locus quem calcaverit pes vester vester
erit. a deserto quod est in meridie et libano quod in septentrione. et flumine magno eufrate; quod in oriente.
usque ad mare mediterraneum. id est usque mare. quod occidentale dicitur. Addidit quoque quod benedictiones
et maledictiones scriptas in hoc libro transito iordane in ingressu suo dicerent in hunc modum. Sex tribus maiores
natu ascenderent montem garizim. scilicet sacerdotibus et levitis. et sex minores montem hebal e regione et
in garizim dicerent benedictiones dicentes legis observatores. Et quod in hebal responderent amen. Post ascenderent sacerdotes et levite cum aliis. vi. tribubus in hebal. et similiter omnes maledictiones imprecarentur transgressoribus. et quod in garizim. responderent amen. Et nota quod
cum enumerat gentes quas eiecit de terra, per scilicet habitationem. chananeum. amorreum. ferezeum. iebuseum.
eveum et etheum. Sed hac enumeratione non. nominat non
Gergeseum. Sed nota quod habitabe promissionis ... qui
deserverunt. quod tunc ibi venientes erant. Sed cum venerunt illuc filii israel. tam tunc eorum delere filii
loth deleverunt gigantes filii esau horreos. capadoces in parte eorum . . .
[margin: A] Audite inquit moyses. Quod si custodieritis et comederitis de [illegible]

in oppidis tuis. nec primogenita pecorum nec primitias laborum, nec vota nec sponte oblata. sed tantum coram domino in loco quem elegerit dominus. Tu comedentes, et uxor tua et liberi, servus et ancilla, et levita qui commanet tecum. In quo precepto videntur similiari levite, quibus primitie debebantur, quia cum dixisset semel tantum, vel scilicet primo terram optinuerunt. Tunc et obtulerunt primitias domino et decime reddite sunt levitis. Sed hoc dicitur et quia nondum erat locus electus in quo primitie dari deberent. Vel aliter sic hec intelliguntur: primas pecorum decime vocat, et primas gelimarum (?) scilicet frumenti, amphoram vini et olei, separabatur quod decimandum erat levitis. Et illas decimas modicas preferebat secum in Ierusalem et epulabatur ibi coram domino et hi qui cum eo erant. Et hec decima secunda vocatur. Vel aliter: tunc modicum erat, et non erant decime. Sed sic de primogenitis et primitiis, votivis et sponte oblatis, decimarum vel loco. Unde et hoc dicto Hebreis singularis erat. Unde faciebant decimationes bonorum suorum, primas separabant levitis. De hac decima dicit: Vel in elemosinam et manum tuam. Unde videas unum an debet, id est illam que debes. Item ex reliquis preter decimabant, et hanc secundam decimam et reservabant, et in tertio anno eam ascendebant in Ierusalem, ob sollempnitates et epulas domini faciebant, et levitam convocabant, quia et ipse eis aderat invitabant. In eodem usus est et vocabantur secunda decima, et primogenita, et sicut primitias triplici tempore reponebant. Vel aliter: primitias et amphoram tertiam illas dabat festis exponere valebat, aliquando de bonis suis adiungebat, et predictis reliqua non erat illa domino. Postea quod et in illis sollempnitatibus postea que divisit sponte, quam expendebant ad honorem domini. Et hec secunda precepta moysi, ferri ad locum et comedi coram domino. Tamen remotioribus licebat illa vendere in loco suo, et ferre pretium secum, et emere in Ierusalem quod desiderabat anima sua. Postea tertio anno de aliis decimis tabulas in domum tuam faciebat. Tertiam decimationem in usus pauperum et hanc reponebat apud se, ut venirent ubi darent peregrino et advene, pupillo et vidue, egentibus et levitis, si indigerent. Sed ut non possent nisi hanc tantum impendebant, et de hac decima et dispositione tribue.

Addidit quoque quod lex (?) ... Si tibi frater tuus, uxor, aut filius, aut amicus equalis persuadere aliquid ad cultum ydolorum, fratres propter affluentiam que terrebat gentiles. Et occiderit eum scilicet convictum duo testium, primum obruetur lapidibus. Et eadem persuaserit primus ponens manum suam super eum. Sed cum civitas aliquis civitatis ingeret et deleret eam. Et persuaderet recedere a cultu dei. In eisdem et calvicium super mortuos fieri prohi

bitum, et super sanguis suis fundere, et capillos tondere, ... mortuus ut ethnici faciunt, prohibuit. Morticina comedi. Et addidit quod illa et simul adhuc dare possent aut vendere peregrinis et advenis, quia alienigenas licet nichil vetitum. Quia modo secundum hebreos septimo quod duo decem addidit moysi.

Si vero creditor exigeret debitum a debitore hebreo, dum erat, a peregrino poterat exigere. Et ob hoc notatur illud: annum remissionis sed eciam etiam erat in ubi remissione (?) in iubileo; et diminuebantur debita, sed hic differebat prece. Prohibuit et primogenitis bovum arari et vellera primogenitorum tonderi. Propter quod tamen nichil de primogenitis debere tamen, vel ferre in post usus et levitis cum quod si maculam haberent primogenitum poterat in loco suo comedi. Sed non coram domino.

Repetens quoque de festo pentecostes, moyses ait: septem ebdomadas numerabis ab ea die qua falcem in segetem miseris, et celebrabis diem festum ebdomadarum domino deo tuo. Sed tradidit iterum non ad levitam non ad spem hebrei custodiunt. Sed non eodem die fieret pentecoste, quia alii credunt aliis et citius metere (?) secundum varietatem regionum suarum. Sicut qui dicunt quia primitias agrorum, a prima die messionum suarum, L dies computasse et eadem die totius sollempnitatem epulam parasse et diem festum egisse. Sed quidem pentecostem legale, scilicet pro collectis sibi qui die agebant sollempnitatem. Tradit Iosephus quod in XVI luna phase, id est die V sollempnitatis azimorum, offerebant primitiam frumentorum domino. Et hic erat prima messis falcis in segetem. A XVI luna numerabant VII ebdomadas, post quas fiebat pentecoste. Videtur tamen dicere ut predictum est a die dominica que est in festo azimorum debere numerari. VII ebdomadas, quia legitur in levitico, ab altera die sabbati numerabitis.

Precepit quoque iudices constitui sedere in portis, qui iudicarent, tribunos et centuriones de singulis civitatibus, et ordo eorum vel centum virorum preerat qui iudices fierent ab eis, et quod maior esset prius fieret in illis. Quod si contingeret iudices illos ambigere de sententia aliqua, ante deferrent ad levitas sacerdotes, et quod iudicaret fieret. Quod si quis eius sententie non obediret, interficeretur. De hisim dicitur, civitatum dicit Iosephus, quod eligebant VII in singulis civitatibus, virtute et studio iusticie precipue, ac unicuique eorum dabant duos ministros de genere levitarum, communionis publice ... admittebat propter levitate (?) ... non eorum propter ignobilitatem aut propter quod de facili levi mente possent corrumpi. Precio. Sed appellationibus non licebat pontifici iudicare sed prophetas, et seniores loci illius quem elegerit dominus.

Addidit et quod si rege quesierint ... si alienigenam constituerint, quod sine consilio pontificis et seniorum sibi ordinaverit. In octo legis deuteronomium

H

legeret. uxores non multiplicaret ne adverterent cor eius a recto. Et quia aurum et argentum pondus non multiplicavit, ne potentiores fecit Chaldeos divinos, tunc vel pre vel aliene si miraretur. Sed H. perit in leges transcendat qui metus terat transeuntur. Sed preceptum plenum transgressus est Salomon qui gloriatus est quod non reliquit in Jerusalem aurum argenti quam quod inveniebatur in terra terris. Tam de eo pertinuit in Deuteronomio helyas de quo supra dictum est.

J Inhibuit quoque habere secum ariolos vel inspectores fibrarum circa aras pro cognoscendis futuris, et coniectores somniorum, et augures vel gestus avium, vel garritus attendentes, et maleficos vel incantatores pueros demonibus vel carpere lustrantes, incantatores vel pythones qui ventriloquos phallunt, phitones vel ventriloquos, qui per spiritum malignum loquuntur a phitone vel apolline. Sic dicte vel aruspices vel astrorum inspectores, nigromanticos qui carminibus vel sacrificiis eius eliciunt mortuos. Et prophetam suscitaturum esse de gente eorum illum audirent. Iudeorum

D De talione qui legis occasione falsi testis: apposuit ut si diligentissime perscrutantes deprehenderint falsum testem, reddent ei quod cogitavit facere proximo suo: animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, pedem pro pede.

Iudeorum

A Addidit quoque de exercitu profecturo ad pugnam, ut prius summus sacerdos exercitum admoneret ne timerent hostes, sed sperarent in domino tantum, non in armis et robore suo. Deinde singuli principes turme sue loquerentur et dicerent: Quis est homo formidolosus et corde pavido? vertatur ne pavere faciat fratres suos. Pervertisse sollicitos pro negociis imperfectis, quos reliquerant. Veteri se per specificabat a[l]ia negocia, quibus magis affectus tenetur humanus, dicens: Quis est homo qui edificavit domum novam, et non dedicavit vel initiavit eam? revertatur ne forte moriatur in bello, et alius dedicet eam. Quis est homo qui despondit uxorem (desponsavit), et non accepit eam? revertatur ne forte moriatur et alius accipiat eam. Quis est homo qui plantavit vineam, et non dum fecit eam communem, de qua omnibus vesci liceat? revertatur ne forte moriatur, et alius eius fungatur officio. Quod sic intelligitur: Si novella vinea plantata est quarto anno fructum facit, inmunda erat, quia non pro tempore non fecisse videbatur, non erat ex primitias domino offerre, aut quaeque edere licebat. Quarto anno non vindemiabat domino. Decimam in fructum sed dum deferebat homo ad urbem sacram, et ex ea decima aliarum frugum, ut epularetur ex eis coram domino. Quinto anno fiebat homo dominus vinee, et vindemiabat sibi. Septimo anno et diu tempore erat cum aliis communis ex consuetudine temporale. Iter eius in genere licebat intrare vineas et pomeria, et tamquam de propriis faceret, sed extra deportare fas

non erat, neque vindemiatores de his que ad torcular portabant gustare prohibebant, et occurrentes alia fertilitatis planta. Quis est homo qui plantavit vineam, et de novella eius non bibit et cetera. Iudeorum

A Addidit quod ne cum gentibus tractarent foedus, nisi prius eis ... conspirarent in quo primus contra peccaverunt, et sinitimis cum gentibus pacifici possent esse, non confederati essent. Iudeorum

A Addidit quod ne in obsidione succiderent arbores fructiferas ad faciendas machinas, et de occiso invento (addidit), si nesciretur interfector, seniores de proximiore urbe occiderent vitulam, et lotis manibus super eam coram sacerdotibus iurabant de innocentia sua.

E Exierit vir ad pugnam si in ... capta captivam quis mulierem viderit pulchram et ligaverit ... sed tamen nuptam, et voluerit eam habere uxorem, si pro lectulo ei ascendere domum illa raderet caput suum, et circumcidat ungues, et lugubrem vestem (figuram) suscipiens defleat parentes et amicos quos amisit in bello triginta diebus in bello. Luctu facto, ad epulas nuptiales conveniunt, et licebat viro cum ea habitare. Et si facta fuerit, et non sedebit animo eius, dimittat eam liberam. Sed non licet ei aut revocare eam in servitute, aut vendere alii. Maleficium quod sponsum in patibulo eadem die mis... sit deponi, et cadaver eadem die sepeliri, quia maledictus erit omnis qui pendet in ligno, id est sufficit ad penam quod sponsum et maledictum suscepit mortem, ne ultra vis pena tenderet. Abhominabile quod dixit apud dominum, si aut mulier veste virili, aut vir veste feminea uteretur. Iudeorum

A Addidit quod de eunuchis ingredientur [illegible] sic. Non intrabit eunuchus, attritis et amputatis testiculis, et abscisso virili ecclesiam dei. Non manzer usque ad decimam generationem. Ammonites et moabites et per decimam generationem non intrabit in eternum. Causa huius propter quod prohibuit Hebreos exeuntes de Egypto noluerunt esse pane tantum et cetera, sed venerunt eos laborantes siti in deserto, et conduxerunt adversus eos Balaam filium Beor, ut malediceret in ecclesiam domini. Ingressum in arcum ... a quo arcebantur quidam in eternum, quidam ad tempus, id est vel usque ad aliquem terminum dierum suorum, de quibus alibi, vel usque ad terminum successionum, de quibus hic agitur. Hebrei venerunt ... dicentes ingredi in ecclesiam dei est de filiabus istorum ducere uxorem, et sic esse in genere suo fieri de populo dei. Tamen secundum hoc similiter videretur esse prohibitum de eunucho, sed neque si ille vellet uxorem de Israel ob pecuniam vel hereditatem vel ob quamlibet causam, ei non liceret (daretur). Forte quia solum manzerem

nominabantur. non excludebantur ab ecclesia spiritualiter
et nothus. Manzer autem ille est, qui de scorto natus est. Spurius de concubina, scilicet spuriatura ingenitae. nothus quasi adulterinus
videtur. Et est ut fertur. noverca. de matrimonio sumitur,
sed et nothos Hebraei dicunt, quos de dicente alio sed non
dente... Et (h)oc manzer quod non copulabitur filiabus Israel,
nec filius eius et de legitima, nec nepos usque ad decimum
successorem. Sed poterit intrare ecclesiam. Et pertinet ad
memoriam antiquae obprobrii... Ecclesia non solum
manzeres sed spurios excludit ab ordinibus. De his
quod prohibitum est praedicto cultu propter incestum. Augustinus dicit quod
in decima generatione poterant propter Ruth Moabitam
de qua natus est, de qua Salmon genuit Obed. Sed quod generationem Ruth velant, ab Abraham computa
tamen Moab, et usque ad generationes, usque ad matrimonium Ruth. Sed quod addit in perpetuum in aeternum
patet quod ibidem permissum et dotem exponit. Et non post decimam generationem. Et quod Ammonites et Moabites quod
nota sunt masculini generis sed quod de Ammonitis et Moabitis. Uterque tantum est prohibitum, non de mulieribus quod
forte non mulieres occurrerunt Hebraeis in deserto.

Audivit quod sterni meretrix. De quibus non erat sacrificandum. Communicare

Sed contrarium et viles, sed offerres mercedem prostibuli,
nec pretium canis in domum Domini Dei tui. Quia ut dicit
Iosephus, mercedem pro coitu canis vocat. Et venditae
generatum. Non licebat offerri, ex de his de gramine
illa procedit. dividuntur non delectantur. Et non fenerabis pecuniam ad usuram nec fruges, nec aliud aliquid
fratri tuo, sed alieno. Sed quod dictum est de fratre. Praeceptum est
quod de alieno. permissio. Sicut et permissio fuit quod dicitur
de libello repudii. De libello repudii

Vir apud quem uxor sua non inveniebat gratiam propter
aliquam foeditatem quam huiusmodi praevenit se[n]tiebat quam nunquam conveniebat cum ea et causam ob
quam displicebat ei mulier ne conveniret et tradebat libellum in quo scripta erant ea mulieri ut
coram sacerdotibus legeret. Et cum invalidis verum
esse quod scripserat. licebat utrique alii copulari.
Et si nupserit mulier ad alium, quia etiam daret ei libellum repudii. Priori viro non licebat eam recipere
quia abhominabile fecerat eam coram Domino. Sed pro
nulla foeditate uxor excludebatur nisi ob solam fornicationem. Neque sic et licet eos migrare ad secunda vota. Quam quondam ecclesia non de novo. introductum est lege
quia moribus duris et congregatos. Sed cum nuper acceperat
uxorem non ducebatur ad bellum, nec ei quicquam necessitatis
publice iniungebatur. Ut uno anno laetaretur cum uxore sua. Per annum intelligi annum ubi nuptialis
non usualis. ex. s. titulus .... nisi quem in veniunt
duo annus luctus. Et mortuo viro non licet

uxori transire ad alium ante .x. menses. Quia forte conceperat
de priore, et possit sic dubium esse cuius alterius esset
partus. Prohibitum quod ne sibi ancillas ducerent uxores.

Si viderit iustum iudex reum dignum plagis prosternet eum coram se et faciet eum per mensuram peccati
et erit plagas modus. Ita dumtaxat ut quadragenarium
non excedant. ne... nimis usu aliorum ut saepe... excommunicaverunt.

ne excedant

tos plagis cedunt sed nimis aliorum... Cum dicit
cedunt casteni. Iosephus dicit .x.l. plagis una minus.
habena publica verberandus erit liberum autem hominem...
pessimum erat poenam hanc sustinere. De suscitando semine.

Quando frater a viro fratre relicta accipiat eam frater
eius sibi et primogenitum ex ea filium fratris defuncto.
adiudiabit, et filium defuncti sui vocabitur. Et ita
erit hereditatis successor. Quod si frater noluerit
fratrem suscipere relictam quam debet ex lege. interpellabit
mulier iudices in porta. Et accersitus, si accipere eam
noluerit, mulier coram eis tollet calciamentum de pede
eius et spuet in faciem eius et dicet. domus eius domus discalceati. opprobrium in Israel. Alia lex: quod quia ductus erat eam
alius discalceabat eum, et quod tollere deberet. Non sum dignus
solvere corrigiam calciamenti eius... forte fiebat si praesto erat alius ducturus eam, si se repudiaret. Alii ... mulier ducturus
erat eam et mulier discalceabat eum. Alii et si
interpellante muliere profitebatur iudicibus se nolle habere eam, tunc ipse se ipsum discalceabat. Unde alii legunt quod mulieris sustinere se discalceabat. Item fecit. Si
mulier apprehenderit virilia viri alterius rixantis
cum viro suo abscides manum eius. nec flecteris super ea
misericordia aliqua. Non habebis pondus et pondus, mensuram et mensuram, id est maiorem cum qua emas et minorem
cum qua vendas. Sed est abhominabile coram Domino.

Addidit quoque Moyses de mysterionibus vel diversis
generis cavendis. dicens. Non seres vineam tuam altero
semine... legumina, ne et semen quod sevisti
et quae nascentur ex vinea pariter sanctificentur. id est sanctificentur ... ne. s. in tua
decimatione et singulares primitias dei tamquam de agro tuo
eius de utroque fructu separatim clauderentur. Et ne hac occasione velles primitias serere et quasi non dare. Et simul
sanctificantur. ... serentur primo anno. vinea, quarto.
... alia sanctificatione. forte primitiae sufficerent ad utramque sanctificationem. Alia littera habet. Ne pariter sanctificentur quod
videtur velle Iosephus dicens. hanc commixtionem prohibitam esse. quia dissimilium coniunctione natura non gaudet. Non
arabis in bove et asino. Et sensum ponit Iosephus. Bos
... Etiam mundam esse ut nomine asini quaelibet alia
animalia exclusa esse intelligamus. Hebraei dicunt ob hoc
dictum, quia noluit Deus filium suum vel alieno regem
minores copulari. Item... quia regia animalia omnem
dicit Deus excellent. homo, id est rex omnium animalium

sub quo leo rex est ferarum, aquila rex avium, bos iumentorum. Adam hebraice posuerunt expositores quia sicut bos ruminat putaverunt aliud ipsum comedere et fame afficerentur et deficerent. Ier. Ideo induerunt uestimentum quod ex lana linoque contextum est, quod uetat dicens Iosephus. Hoc uestis sacerdotibus solis erat concessa. Hoc usque adeo obseruantur iudei ut non uellet non aliquis linea ueste in filio laneo gestare. Sunt que Iosephus in tunica diuisi generis prohibita comisceri. Non iumenta hoc tantum ad homines, ut pecudibus commiscere liberum permittere: ostenditur in iumentis prohibita dicitur ne ad inimica per illicite fieret accessus.

Præcepto enim dominus est ut eum delerent in fine per deserti amalech de sub celo, quia ipsis transeuntibus per desertum plurimum nocuerunt. Egressos sicut agoniis laxos et fessos et lapsos et feminas fluentes eos sicut quibus non erat fas ingredi castra in[illegible]. Et subdit dominus hunc præcepto: caue ne obliuiscaris. Quod quia transgressus est saul, translatum est regnum a domo eius. Ier. Cum intraueris terram per tollere de cunctis frugibus tuis primitias et pones in cartallo, uade sicut iussisti ibi usque ad locum quem dominus elegerit et cum oblatione primitiarum edicito altari: gratias ago tibi domine. Coram sacerdote explanabit Syrus persequebatur patrem meum iacob, a syro est prosequente sicut laban et filios eius de egypto et inde dedit terram lacte et melle manantem. Hoc semel quidem totum in ingressu terre per terre singulis annis a tempore iosue. Has gratiarum actiones agendas in scenophegia, anno, bis in die, uespere et mane iugiter testificanda. Ab eius dextra dei dicitur: Iesus quod transieritis iordanem edificabis altare domino de per lapidibus quos ferrum non tetigit et offeres holocausta domino et scribes super lapides omnia uerba legis huius plane et lucide. Ier. Postquam enumerauit moyses benedictiones obseruantium legem et maledictiones transgressorum in fine maledictionum dicit: Reducet te dominus classibus in egyptum, ubi uenderis hostibus tuis in seruos et ancillas et ancillas et non erit qui emat. In alexandriam ut ait iosephus multa milia iudeorum sunt uendita et nemo inueniebatur emptores. In hac recapitulatione ponit Iosephus ne ueniens aut inuentus, quod nullus israelitarum haberet et apud quem fuerint sint moriatur. Hoc pactionis quod dixit quando conferrent pluerat prouerbium. Conuiuium festiuale cum recapitulatione: tradidit moyses deuteronomium leuitis ut reponerent eum in archa federis ut in septimo anno remissionis legeretur uniuersis uiris que fecerat audientibus in diebus scenophegie, a summo sacerdote in edito, ut dicit Iosephus. Sicque ait moyses: Scio intentionem uestram et ceruicem durissimam adhuc me uiuente uobiscum semper contentiose egistis contra dominum; quanto magis cum mortuus fuero? Ideo tunc monens uos ne faciatis. Ier. In quod in testimonium hoc amonemus. Hominum deberet in testimonium. Amen ueritate etc. Quia mortales sunt et mortalia elegerunt testimonium in uoce.

Locutus est moyses audiente uniuerso cetu uerba carminis huius. Audite celi que loquor, audiat terra. Hoc est iosue. Ostenditur non inimicis gentium sed filios israel. Quod ei in numerum Q.D. Israel tamquam carum notauerunt alios que uiles nunc si dissipauerit. Alia editio habet iuxta numerum angelorum.

Locutusque est dominus ad moysen eadem die. Ascende ad montem abarim in montem nebo, id est per illum transit in israel et in de terram chanaan et morere. Quod antequam ascenderet moyses benedixit filios israel benedictione ubi scripsit. Dominus de sina uenit et de seyr ortus est nobis. Apparuit deus moysi in pharan in deserto ignea lex. Unde hebraice quod dicit: iuste angelos tuos ad proximos et ad hysmaelitas et pharan et obtulit illis legem suam. Quod cum recipere noluerunt, uenit ad iudeos in monte syna. Et inter millibus angelorum, uocat benedictionibus singulis tribuum. Ascendit moyses de nebo usque in nebo uerticem iuxta quod dicitur phasga. Et ostendit ei dominus omnem terram usque ad mare nouissimum et partem australem et latitudinem campi iericho, quod alio nomine dicitur ciuitas palmarum usque segor. Mortuusque est ibi moyses in terra moab. Moab dominus iubente. Et sepeliuit eum dominus in ualle terre moab et non cognouit homo sepulcrum eius usque in hodiernum diem. Quod ideo fecit dominus inuenire hebrei, ne ipsum moysen pro deo colerent, qui proni erant ad ydolatriam. Moyses cxx annorum erat quando mortuus est; non dominus tamen caligauerunt oculi eius nec dentes eius moti sunt. Et fleuerunt eum filii israel xxx diebus. Et non surrexit ultra propheta in israel sicut moyses, quem nouit dominus facie ad faciem, id est adeo familiariter. Hoc capitulum finale non fecit. Apposuit heldras sicut ab illo loco ascendit moyses usque adhunc. Ferunt iosue apposuisse.

Liber iosue

LIBER iosue a nomine auctoris censetur, qui et successor eius. Hunc iosue et ihesus idem est nomen. Cognominatur autem a patre ihesu naue. Et iosue bennum, id est filius naue, et filius nun, quod idem est. Cognominatur autem sic ad differentiam ihesu filii sirach et nepotis ihesu magni sacerdotis, qui scripsit ecclesiasticum. Et nota quod secundum hebreos hic incipit secundus ordo. Quia ut dicit ille distinguunt uetus testamentum in tres ordines: primum uocant legem, secundum prophetas, tertium agiographa. In lege ponunt v libros moysi, in prophetis viii: iosue, iudicum, samuel, malachim, ysaiam, ieremiam, ezechielem, xii prophetas. In agiographa ponunt ix libros, id est iob, dauid, tres libros salomonis, danielem, paralipomenon, esdram, hester. Alii quidem sic dicunt apocrifa, scilicet liber iudith, liber machabeorum, liber sapientie et ecclesiasticus, quem dicunt compositum. Et sic hii dicunt agiographa octo libros. Secundum numerum et ordinem sacre scripture libri, et per hec xii quod habent enumeratam

a Ihesu filio Sirach. liber Tobie et pastor. hii duo apocrifi. quia auctor eorum ignoratur. sed quia de veritate eorum dubitatur. ab ecclesia recipiuntur. Quia cum non auctor non littera scitur. sed veri reperiuntur. ut liber de infantia salvatoris et de assumptione beate Marie virginis. alii tamen quam hii alio nomine censentur. dicuntur alii apocrifi. alii martires. et historiam. sed hunc et modum etiam ordo Anglorum communi nomine omnium nuncupatur. Origenes autem Anglos in primo ordine. vii. ponit libros. addens pentateuco. Iosue. iudicum. et novat ordinem illum. et eptaticum. ab epta. quod est vii. et teucos. quod est volumen. sed quamquam in ordine iste liber sit historia non variatur.

De Iosue

Factum est autem post mortem Moysi. et crescente luctu populi pro eo. locutus est dominus ad Iosue filium Nun ministrum Moysi. Servus meus mortuus est. Surge et transi Iordanem hunc. tu et omnis populus tecum. Sic fui cum Moyse. ero et tecum. et eadem quam Moysi promiseram. de terra dabo. promisi ei. et eosdem terminos terre per descriptionem. Et nota quia eundem dixit Moysen mortuum est. sugillaverunt errorem quidem dicentium. Moysen raptum cum Helya esse. et Henoc. quia nullum vestigium mortis eius relictum est. Quod non addidit sic mors describitur et aliorum errorem dicentium. Moysen esse dampnatum eternaliter. propter aquas contradictionis. quia non dixit surge. locutus est autem est sicut. et tacuisse cum loqueretur ei dominus. Tunc precepit Iosue populo per precones. Preparate vobis cibaria. quoniam post diem tertium transibitis Iordanem. Quod de cibariis aliis a manna intelligendum est. quod in die tertio restare non poterat. sed de humano consilio dixit Iosue. neque enim transierunt Iordanem usque in septimum diem. Exploratores enim. qui missi erant. per triduum moram fecerunt. reddituri quoque triduo expectaverunt populum diminutionem aquarum. et preparaverunt sibi cibaria. iuxta mandatum Iosue. primo ergo dixit ut aiunt Augustinus. et tunc Iosue. ne deinceps sic aliquid sine divino consilio ageret. Preterea cum dixit dominus ei mortuus est Moyses. in electione eius Iosue succedere et per eo. sicque ageret Iosue vir Eleazar consulere dominum. quia et ipse erat eius pater. Iussit igitur populus tertium diem iubet arripere. cum tamen non moveret castra. Quod tamen assumitur. sed preparant precones. cum non mandatum esset a Iosue. donec redierint nuncii.

De Exploratoribus et Raab

Misit ergo Iosue duos exploratores de Sethim in Iericho. Ipse enim adhuc movit castra. et mora est ea spacio. iii. fluvios quod Iordane. Exploratores autem sub simulatione institorum diligenter consideraverunt urbem. et munimenta eius. Sed vespera declinaverunt in domum Raab meretricis. que vicina erat muro. et porte civitatis. Nunciatum est autem regi Iericho certum viros exploratores esse. Qui cum misisset ad Raab ut educeret eos. abscondit eos in stipula lini. que siccabatur in stipula lini. quam siccabat super murum. dicens eos egressos dum

claudebatur porta. Vespere. ineunte. persequimini eos per viam Iordanis et comprehendetis. Tunc ascendens ad illos que absconderat dixit eis. Novi quod dominus tradet vobis terram hanc. ex hiis que audivimus per vos facta a deo. Iurate ergo mihi per dominum. ut quia ego feci vobis misericordiam. ita et vos faciatis mecum. et cum domo patris mei. ut salvetis omnia mea. et omnia que possidemus. et illi iuraverunt. Tunc demisit eos mulier per funem coccineum de fenestra domus que herebat muro. et ait eis. latitate in montanis tribus diebus donec redeant qui vos persequuntur. Qui dixerunt ei. Nos tenebimur ut iuravimus. si non collegeris cum patre et matre. et omni domo tua tecum. et ligaveris funem hunc in fenestra. ut hoc signo domum tuam cognoscamus. Quicumque hostium domus tue egressus fuerit. sanguis ipsius erit in caput eius. et nos erimus alieni. Itaque post tres dies redierunt exploratores ad Iosue. narrantes omnia que sibi acciderant. Iosue vero et Eleazar et maiores populi. huiusmodi tamen nuncios eorum.

De Transitu Iordanis

Postea tribus diebus evolutis. dixit Iosue ad populum. Sanctificamini. Cras enim faciet dominus inter vos mirabilia. Diluculo vero dixit ad sacerdotes. Tollite archam et precedite populum spacio cubitorum duum milium. ut videri possit ab universis. Cumque venirent prope Iordanem. ferebatur instar pavimenti. Cumque precedentes sacerdotes cum archa sequebatur multitudo ...ando parvulis et mulieribus in medio collocatis. Precedebantque Ruben et Gad et dimidia tribus Manasse. sicut quod promiserat Moysi. et erant. xl. armatorum milia. sed pauperum tamen legitur in quanta mira sunt de pugna. Cum sacerdotes autem ad Iordanem venirent qui tunc erat plenus solito. tempore enim messis excreverat pro solutione nivium montium. cum pedes eorum intinxissent in aquis. steterunt aque descendentes. et ad instar montis intumescentes. apparebant procul. ab urbe que vocatur Adom usque ad locum qui dicitur Sarthan. Inferiores vero aque descenderunt in mare mortuum. Sacerdotes autem stabant in medio fluminis cum archa. donec populus universus per aridum alveum pertransiret. Et elegit Iosue. xii. viros singulos de singulis tribubus. qui acciperent de loco ubi steterant sacerdotes. xii. lapides. inter medium filiorum Israel in sicco. de sicco vero tulerunt in alveum alios. xii. in acervum memoriale transitus eorum. et sunt ibi usque in hodiernum diem. ad quos Iosue pater demonstratione fecisse. cum dixit. posteris dicite de lapidibus istis sicut. ...ha. Cum transissent populus et archa precessit. redierunt

Sed magister dicit glosa quod demonstratur eis Iosue esse iussit. aque in alveum suum descenderuntque plus de Iordane. primo mense. x. die primi mensis.

Tolleruntque secum. xii. lapides fluminis. castra metati sunt in Galgala per. x. stadios a Iericho ad orientem. l. vero duo stadia a Iordane. Iosue vero construxit altare de lapidibus quos tulerant. et sic illud primum sacrificium. Et nota quod sic legitur in cronicis Eusebii.

vero refert ad sensum dubitans sed vero ad ... loqui.

id est milia.

semper tercie messis ... est festum ... cum incipit.

instar montis intumescentes.

forte xxx. stadia fuerunt duo milia. duo milia leuca.

Sed in hebreis ille annus erat iubileus, et iterum post eum erant iubilei. Qui supputavit ab initio mundi annum MMDL, singulis iubileis per quinquagenos annos deputatis. Sed in hebreo longe plures anni supputantur ab initio mundi. Beda quoque in cronicis suis ponens numerum annorum secundum hebraicam veritatem, probat de predicta summa annorum CCC annos defuisse.

De circumcisione in Galgala

Eo etiam tempore ex precepto domini circumcidit Iosue populum secundo cultris lapideis. Cum vero secundo nova res sit, non intelligendum quod homo semel circumcisus circumcidatur, sed parvuli qui nati fuerant in deserto per XL annos circumcisi non erant, alii ex mandato dei, alii vero ex negligentia patrum, alii vero ex cauta cautela, ne forte inter eundum circumcisi mollerentur nubes et necesse haberent perdi, et sic periculum vitarent parvuli. Facta circumcisione dixit dominus ad Iosue: Hodie abstuli a vobis opprobrium Egypti, id est preputium, quod apud hebreos opprobrium erat et inmunditie genitivis. Ob hoc vocatum est nomen loci Collis preputiorum, vel Galgala, id est revelatio, quia revelatum est preputium illud. Fecit quoque iudei, cum sacrificarent ei per tres dies, oppidum abest Ablanum, flavus Egypti per Iabes deserta, quod congruit, et alia nomina interpretatur. Iuxta vero Galgala habitat populus, manserunt populus in castrorum loco donec sanarentur, et fecerunt phase XIIII die ad vesperam in campestribus Iericho, quod fuit dies non bis festum, festum primo transitus Egypti, circa transitum sive ad introitum terre promissionis, sed anno egressionis. Ex quo intraverunt filii circumcisionem usque ad terram, et comederunt de frugibus terre die altero azimos panes et polentam eiusdem anni. Est autem polenta grana tosta et manibus confricata ad modum pistorum, et dicitur polenta. Quasi pilenta, quia tunc coquuntur, polentum est pultes de purgatissima pharina, sed ... dicitur polenta, quasi pollenta a polline, quod est purgatissima farina. Defecitque manna, quod illis fuerat XL annis.

De eversione Iericho

Cum autem esset Iosue in agro Iericho ad explorandum, vidit virum stantem contra se evaginato gladio et ait: Noster es an adversariorum? Qui ait: Nequaquam, sed princeps exercitus domini, et nunc venio, et docuit eum angelus de civitate capienda et ... que ... est, et mutata est facta anathema. Cumque adorasset Iosue pronus in terram dixit ei angelus: Solve calciamentum de pedibus tuis, locus enim in quo stas sanctus est. Sed intelligendum quod sanctificatus est locus, non pollutus erat in habitacione gentium, ad presentiam domini per angelum sanctificatus est. Potest per indumenta pedum in hoc loco intelligi pollutionem, pro ... innocentia, qualibus congruit. Tam enim ... primi parentes nudi. Deinde docuit angelus VII sacerdotes VII buccinis clangebant ante archam, omnisque populus armatus precedebat archam, et reliquum vulgus sequebatur eam, circuieruntque civitatem primo die XX semel, et sub silentio, et redierunt in castra. Sic fecerunt VI diebus. Die autem VII septies circumierunt et in circuitu VII dixit Iosue ad populum: Vociferamini

et ascendite. Sitque civitas hec anathema, quasi devota in interitum. Preter aurum et argentum, vasa enea et ferrea, que consecrabuntur domino in thesauros, in opera templi. Sola Raab vivat cum hiis qui in domo eius sunt. Igitur vociferante populo et clangentibus tubis, muri funditus corruerunt, et ascendit unusquisque per locum qui contra se erat, et interfecerunt omne quod erat in ea, et combusserunt eam cum omni supellectile in ea, in thesauro domini reposuerunt. Raab autem cum parentibus suis in domo sua receperunt in Israel, in

qua genuit Booz. Ante illum Booz qui genuit Obeth de Ruth, et ... pater, filii eius; sed hic Booz quem genuit ... semel posuit illum in genealogia Matheus. | proprium, qui ... ex ... principi ... tribu Iuda. Et ... Iosue dixit: Maledictus qui reedificaverit Iericho; in primogenito

suo fundamentum illius iaciat, et in novissimo liberorum ponat portas eius. Quod impletum est in Hiel de Bethel.

De lapidatione Achor.

Porro Achor vel Achan filius Charmi de tribu Iuda tulit aliquid de anathemate: clamidem, id est coccineam, ducentos argenti, ducentos siclos, regulam auream L siclorum. Misitque Iosue viros de Iericho qui explorarent civitatem Hai, que est iuxta Bethel. Qui reversi dixerunt: Non ascendat omnis populus; sufficiunt III milia ad capiendam civitatem. Qui cum ascendissent, terga verterunt percussi sunt a viris urbis Hai, et corruerunt ex eis XXX et VI viri. Iosue vero scidit vestimenta sua et cecidit pronus coram archa usque ad vesperam, et senes populi cum eo saccis induti, et lacrimati sunt coram populo. Dicebant: Ne timeat ... quia invaserunt Chananei ... et audaciam, adeo ut impetum facerent in Israel. Ubi ergo dixit ad Iosue: Pollutus est populus anathemate, non ero tecum donec ... Applica eius populum ad sortem, et fac sortem per tribus et familias et domos et capita. Quemcumque sors invenerit, comburetur igni cum omni substantia sua. Quo facto invenitur sors tribus Iude, domus Zare, domus Zambri, domus Charmi, ad ultimum persona Achor, et dixit Iosue: Fili mi, da gloriam deo, confitendo quod fecisti. Qui confessus misit ... ad tentorium eius, quod fuerat pecuniam reconditam in terra, retulerunt ad populum. Tollens itaque Iosue illum cum universa domo eius et universa supellectili, et ... duxit eos in vallem ... Lapidavitque eum omnis Israel, et cuncta que illius erant igne consumpta sunt. Fecerunt super eum acervum lapidum, qui permanet usque in presentem diem. Vocatusque est locus ille vallis Achor. Hoc passus est populus quia neglexisse mandatum domini ... compellit ... in terram ... de fornace ferrea Egypti ... hebreum ...

... ipsum lapidari, et alia que lapidibus obrui possent cremari, que lapides non senserunt, igne cremanda. Videtur tamen Iosue Augustinus iosue fecisse hanc sententiam consideratione, cum non imposuit achor, et sic dignus non erat gehennalis ignis, et sic volens eum urere, quod dignus igne non erat; vel si non penituit, et dignus erat igne eterno, reservavit eum domino pena ignis. Pennam temporalem vero alio genere pene, ne videretur bis punire in idipsum. De Incendio Hai.

Postea surrexit Iosue et omnis populus et eo tempore ascenderet in Hai, et premisit XXX milia virorum inter Bethel et Hai ad occidentem, qui dimiserunt in loco insidiarum V milia. Rex vero rediret ad exercitum qui erat ad aquilonem. Rex autem Hai festinavit mane egredi et omnis populus suus, ignorans quod post tergum laterent insidie. Iosue vero fugientes, et longe protraxit eos ab urbe, elevavitque clipeum quem gerebat. Quo viso, surrexerunt qui erant in insidiis, et ingressi urbem succenderunt eam. Illis egressis post hostes, et Iosue faciente impetum in eos, omnibus parte cedebantur. Ad duodecim milia et ut fecerunt omnes a viro usque ad mulierem omnium hominum, predam et diviserunt, suspenderunt regem Hai in patibulo usque ad vesperam. Et depositum eum proiecerunt in introitu civitatis, congesto super eum acervo lapidum. Succenderuntque urbem, fecerunt eam tumulum sempiternum. Hic preoccupat hystoria de altari illo, quod fecit in monte Garizim et Hebal, sicut precepit Iosue Deuteronomio, de benedictionibus et maledictionibus. Sed supra dicemus illos de quibus loco suo dicemus. De dolo Gabaonitarum

Gabaonite vero audientes Iosue ducibus urbibus, et quod preceptum domini, alii pariter habitantium terram, per sententiam anathematis omnes eos fore: callide cogitaverunt inire fedus cum Israel, miseruntque nuntios qui de longinquo venire viderentur. Quod in argumentum longi itineris, vetera saccos et sotulares veteres et portaverunt et consutos, panesque in sportis duri erant et mucidi, et frusta comminuta. Qui cum venissent in galgal, dixerunt ad eos de terra longinqua venimus; et contra viam terram, qui sonus vobis debet significari, inite nobiscum fedus. Crediderunt que eis filii Israel, et os domini non interrogaverunt. Factoque cum eis fedore, iuraverunt eis Iosue et Eleazar et omnes principes multitudinis. Post triduum vero cognovit Israel cum venerunt ad Gabaonitas. Moneretque eos, tamen nec audiunt ut exterrerent eis iuraverant eis. Cognitoque Gabaonite obviam exstant Iosue. Quod exposuit vobis, et diximus. Timuimus valde, et de consilio prudentium vestro terre. Facite quod vobis bonum et rectum videtur. Tunc declaravit eos sic esse statimque sub pro obsequio sanctorum erant. Preterea et civitatum quibus tribubus concederunt. Imnores autem qui iuravit pro religione iuris iurandi servanda, et minime pro cedendo, sic dispensabilibus, et non liberet eos socios, quod fuos assinos, et domum et nach...

...ueri, et lignarios, quod scilicet cedentes, et aquas comportavere in usus altaris in loco quem sibi dominus elegisset. Quod factum est per dictum Israel in galgal. De V regibus percussis.

Eo tempore regnabat in Ierusalem Adonisedech, quia tempore Abrahe usque hic fere sic vocabantur reges Ierosolimorum. Ibi et Melchisedech, sonat regem iustum. Qui cum audisset Gabaonitas federatos cum Israel, timuit valde, et convenit cum IIII regibus terre, et ascenderunt V reges Amorreorum, et obsederunt Gabaon. Obsessi autem miserunt ad Iosue dicentes ascende cito et auxiliare nobis. Qui collecto exercitu venit repente super hostes, et dedit eos in fugam per descensum Betheron, et dominus misit grandinem super eos, et plures occidit grando quam gladius. Videns autem Iosue solem descendere ad occasum, et lunam ascendere, timuit ne beneficio noctis evaderet hostes. Clamavit ad dominum dicens: Sol contra Gabaon ne movearis, et luna contra vallem Aialon. Steteruntque sol et luna spatio unius diei. Non fuit ante et postea tam longus dies. Quinque reges absconditi sunt in spelunca urbis Maceda.

Sub Ezechia addite sunt diei decem horae. Hic uni diei hic appositum est quia revertens quas ibat sol retro exechie.

Prosequentesque Iosue sociis ait: Volvite saxa ad os spelunce et apponite custodes. Vos autem persequimini hostes. Cesis itaque adversariis plaga magna, rediit exercitus ad Iosue in Maceda, ubi tunc erant castra, sani et integro numero, et ait Iosue, ponite V reges de spelunca, quibus eductis dixit ad principes exercitus ponite pedes super colla regum istorum ne timeatis. Sic faciet dominus cunctis hostibus vestris. Quo facto appendit reges in patibulis. Depositosque ad vesperam proiecit in speluncam in qua latuerant, et posuerunt super os eius saxa ingentia usque in presentem diem. Eademque die cepit Maceda et regem eius et cetera in ore gladii. Postea vero vastavit Lebna et Lachis, Eglon quoque et Hebron et Dabir, et reversus est cum omni Israel ad locum castrorum in galgala.

Quod cum audisset Iabin De XXXIII regibus percussis. rex Asor, misit ad omnes reges circumstantes. Egressique sunt cum eo reges cum turmis suis, sicut harene litoris, et cum et equi innumeri et currus ... convenerunt ad aquas merom ut pugnarent contra Israel. Dixitque dominus ad Iosue, ne timeas eos. Cras enim hac hora ego eos tradam vulnerandos. Equos eorum subnervabis et currus eorum igne combures. Irruitque in eos Iosue et percusserunt omnes filii Israel preter eos qui se in civitatibus munitissimas receperunt. Sicut ... terra chanaan usque in ... Magna eruditio ... quod in ... dies quo egressi sunt filii Israel de Egypto adventum fecit, non erat in longo tempore et multi labore ... Israel. Vastatur terra, cuncta ... regionem; nulli erat homini ... aut terrorum est super modum ... hostium preda. De Altari in Ebal.

Quinto anno ... in tabernaculum ... Iosue a Galgal ... locum ... in Silo, et ibique statuit tabernaculum et omnem ornatum suum, per loci oportunitatem, et impletis ... Sichem cum omni populo, et construxit in monte Hebal altare domino.

que fecerat

Hic terrestres ... parvis ... mucidos ... et mucidos

te

ad vivi lapidum tumulum

non gentes et ville

diem

constitutio

de lapidibus impollutis. obtulitque super eo holocausta et pacifica.
scripsitque ibi aliud deuteronomium. quod quidam intelligunt mandata tantum de
uteronomii. posuitque medium partem populi iuxta montem hebal. et sacerdo
tibus et leuitis. aliamque medietatem in monte garizim cum sacerdotibus
et leuitis. acclamaueruntque alternatim benedictiones et maledic
tiones. sicut mandauerat moyses. ubi. porro. iosue. totus benedictiones et
maledictiones in alternis tabulis scriptas relegisse. Quarto. xxx°. rediens in silo.

Josue

Concessit autem iosue tribui iuda. montana ad meridiem. que iam
acquisierat. et si dicatur sorte totidem. Effraim quoque concessit montana
na ad aquilonem. inter utramque mediam tribum manassem collo
cauit. his tribus generalis terra. alias in causam manendi. esset quod bel
licose erant. tunc quod digniores. dicebatur enim. iude regnum esse
promissum. et manasse. et effraim. benedixit iacob. et pro benedicti
one ioseph primis eorum. et quod ipse iosue effraim erat. dedit
et effraim extra sortem aliorum. agrum sichem. quem dederat iacob singu
lariter ioseph filio suo. et sepultus est in eo ossa ioseph. Jeronimus. testa
tur se uidisse in sichem sepulcra aliorum. xii. patriarcharum. et cre
dibile est quod quique eorum sui patriarche retulit in sua sorte.

Accessit autem caleph De hebron data caleph

filius iefone ad iosue coram omni populo et ait. Nosti quid locutus sit
dominus de me et de te ad moysen. et quod iurauit mihi moyses. in
reditu ab exploratione dicens. Terra quam calcauit pes tuus
erit possessio tua in eternum. postulo itaque ut des mihi terram in qua
conuenit enachim. Ecce audisti. xl. annorum et v. fere ex quo
locutus est dominus uerbum hoc. hodie. lxxxv. annorum sum. sic ualens
ut eo tempore ualebam. benedixitque ei iosue. et tradidit ei hebron
in possessionem. et quieuit terra a preliis. Quomodo iosue diuisit terram

Tunc conuocauit iosue ecclesiam in silo et ait. Bonum est
ut terram quam promisit nobis dominus sorte diuidamus. Assumpsit
que de singulis tribubus ternos industrios uiros. ad circumeundum
terram. Dedit eis. xx. uiros mensores peritos. qui per artem
imitarentur sibi. mandauit eis ut describerent terram.

fertilitatis.

diuisione.

et estimatione felicis terre. et quod uiros electos docuit. non tempe
plus terram. per. iugera. et c. et septus redigunt terre diuisionem.
cum autem reuenissent omnes. et estimassent. Cum. misit ueniret sortes
ad eos in silo. proiectisque sortibus prima fuit iude ecclesiam.
secunda symeonis. tertia beniamin. hec fuit angustissima. iuxta
que terre filiorum. Eratque iericho et terram. quarta effraim.
v. medietatis manasse. vi. ysachar. vii. zabu
lon. viii. aseronis. ix. neptalim. x. tertia danitis.
et nomina quorum gestione terre filii sortium. duabus tribubus
diuidie et dimidie predicta sortis. et sorte. ix. tribus et dimi
die. uarie quidem locuti sunt auctores. legitur. enim. quod iudas ha
buit terram suam sorte et quod obtinuit iericho. non potuit in
esse iebuseis. et de possessione dicam. Alii legunt. quod benia
min possidet iericho. quidam de tribus decimis. Item legitur quod
iosue locutus est. vii. tribubus. usquequo torpetis ignauia.
Vadite nunc uiros qui diuidant nobis terram. Et iii ordinis dicitur.
vii. enim legitur in diuisione. quod due tribus et dimidia. Duas quo
que tribus quas possidebant. Sed dicit quod his non uidetur. dicitur tamen

.ii. salis. s. ruben et gad. et di
midia tribus manasse. que ha
buit possessionem ultra iordanem.

Sortitus est iam terram ut inde sic illius monitum causa.

acceptum. quod de iuda tota terra. p. et c. quod iudeis dictum quod
de populo uniuerso iudeos hoc sensu sumentia. quicumque iudeos tam
regni iuda. ut laudauit ioseph quod archelaus regna
uit in iudea. Quinque cola sorte iudee. iudea et
terra. et sortes iude et beniamin. ei quod hic si non obloquuntur
dicitur auctores. dominus quod per dominum census terra. Ita
iudas et effraim maiores inter eos census. quod totum. sola
duo cum priuilegiata. sed sorte terra habuerunt. Caleph hebron.
Josue. hic terram inter. et tunc iacob. et sichem
est iosue. hanc partem elegit iosue. propter distributionem
omnibus seruauit eam boni dispensatoris. Et leuitis separati
sunt. xlviii. ciuitates ad inhabitandum. quarum. vi. fuit ante
hoc in amorrea. de reliquis. xxxviii. et sic sunt ciui
tates refugii. hebron de iuda. sichem. de effraim. de
neptalim. cedes. Et locuti sunt filii ioseph ad iosue.
cur dedisti nobis terram possessionem unius funiculi. cum sim
tante multitudinis. Respondit iosue ad effraim et manasse.
ait per excidi et ..., si erit quoties sorte terra. si tum
bis ad montem et posset non terram montes. p. pro expone
in locum. De singulis dictis.

Eo tempore ascendit caleph in terram sortis. et percussit in he
bron tres filios enach. et ascendit inde ad urbem ciuita
tem dabir. que prius uocabatur cariathsepher. id est ciuitas
litterarum. Erant enim in ea sepulcra eorum. Quia non inueniret
se munitiorem. Et promisit iudeis hac receperit.

dabo ei axam filiam meam uxorem. Cum ea. et cepit eam otho
niel filius ceneth frater caleph. iunior eo. Quia autem in
paralipomenon dicitur hebron ca
riatharbe. id est ciuitas ar
ual. et cariath baal. id est ciui
tas siluarum uocatur. et iuxta
eam. hebron. in qua gigantum.
id est gigantum. que in gigantes sepul
ti. id est iuxta et patronus.
Nota quod caleph uiuam sor
tiare uocem suam. que legem quem
interdicere matrimonium cum
filia fratris. in sorte legem uel
ligatur de filia fratris quod ex patre
lxx. potius redemptionem lin
guarum subaudi fluentorum.
filius suus. Et ille filius ie
fone. Ille uero filius ceneth.
dicitur in sorte post eorum la
nomiis frater. dedit itaque
caleph filiam suam filiam
quam in uxorem accepit
et iuxta ad urbem tem
ptans. Suasit autem suus
potest a patre suo agrum
et ueralibus. Suspiransque
et flentem. ut sedebat
in asino. cui caleph
irriguum. Ad hec inquit
de illa. Da mihi benedictio
nem. terram arentem dedisti
mihi. Junge et irriguum. Deditque ei caleph irriguum
superius et irriguum inferius. id est agros irriguos circa ciui
tatem ab oriente et occidente. De filiis duarum

Eodem tempore et in. viii. filii. ruben et gad. tribuum.
iosue ruben et gad et dimidie tribui manasse fe
cerat quod precepit uobis moyses. famulus domini. et ... dedit eis
tribus uestris. redeamini ad terram possessionis
uestre. tam diu tempus. ut custodiatis legem domini colle

dar

aliqui in fine huius ... filii ruben.

tis eius. Sed causa fuit quod alienos, qui avelli a tribu
eorum non habebant. Fuerat enim timor ne forte unius diei. Iuxta ter-
minos fluminis terram in medio tribus reddidit. Unde
cum eis fratres q. venturi forent. Et veniente occasione ad tu-
mulos iordanis. Sic et dicitur in glosa quod cum transissent filii
ruben vada iordanis, et edificaverunt iuxta iordanem altare
infinite magnitudinis. vocaveruntque illud nomine illud. Testimo-
nium nostrum quod dominus ipse est deus. Videntes autem illi vero, quod altari
et sepulcris illud. Et reversi sunt ad propria, misit ad eos io-
sue et huius quam venerant de edificatione altaris. Ab
omni filiis illos corripuisse ut immolarent illi ex eo victi-
mas, quod non licebat nisi in altare quod statuerat dominus
ante tabernaculum. Cumque convenissent armati ut eos delerent
de gladio, missus est ad eos phinees, et x. principes cum illo.
Qui dixerunt ad illos: Quae est ista transgressio? Cur reliquistis
dominum israel, et cultum eius. edificantes vobis altare sacrilegum?
At illi responderunt: Absit a nobis hoc scelus. Alioquin
ipse deus quaerat et iudicet. Sed timuimus ne cui dicerent filii
vestri filiis nostris. Quid vobis et nobis? ~~quid vobis et nobis.~~ Quid
vobis et domino deo israel? Terminum posuit dominus inter vos et
nos. Quamobrem memoriale hoc erexi insigni, quod
fratres vestri sunt et decolle uobiscum. Hic audiens placuit
phinees. Et eis reversis, illa hoc ad omnem populum, lau-
daverunt dominum. Hic vero quidam tertium est quod legitur in iudicium quod
angelus domini transierit de galgala ad locum flentium,
sed et potest vir angelus. Hic tertium est quod ibi post mortem io-
sue. Hi etiam audiente filii israel eo vivente, capitulo prece-
dente a deo nos illud loco suo explicabimus. De sedequod

Evoluto autem multo tempore, congregavit statuit iosue ad dominum
iosue omnem israel in sichem, ait: Ego hodie ingredior in
viam universe carnis, et scio vos pronos ad iteratum domini.
Eligite hodie quod placeat, cui potissimum servire debea-
tis: utrum diis quibus servierunt patres vestri in mesopotamia,
an diis amorreorum, in quorum terra habitatis. Ego autem et do-
mus mea serviemus domino. Et ait populus: Domino serviemus. Absit
ut ab eo recedamus. Et dixit iosue: Testes vos estis
quia hodie elegistis vobis dominum. Et responderunt: Testes
sumus. Et ascenderunt in sylo. ut starent coram domino. Percus-
sitque populus in die illa fedus cum domino, et insigne federis ef-
fudit iosue aquam super terram. Mos enim gentilibus in signum
et robur federis inter, sanguinem simul effundere.
Quasi dicentes: Sic effundetur sanguis qui violaverit fedus.
Hic heli non aquam fundunt. Atrociorem penam inviola-
tores inviolatores indicabant. Aliud hoc liquores non ef-
funduntur de vase, quin aliquid vestigium sui in eo
relinquatur. Solus aquae liquor, preter effunditur quod fuerat
bant hebrei in fede nunc cum domino. Id est quod solum vio-
latores huius federis perire sic in aliis sic federibus. Sed tota
progenies eorum periret cum eo. ut nullum vestigium eorum
appareat super terram. Scripsitque iosue in die illa

verba hec in volumine legis domini ... in libro hoc. Tulitque lapi-
dem grandem, posuitque eum subter quercum, que erat in sanctua-
rio domini, et ait: En lapis iste erit vobis in testimonium. So-
lebant enim veteres hoc modo durabilia erigere, ut sui sanctua-
rium pertransiens sui in memoria revocaretur. Dimisitque
iosue populum singulos in possessionem terre. De morte iosue

Post hec mortuus est iosue, cum esset cx. annorum, xl. iiii. anno
post exitum. et accessit ad maiores. xvi. annis fuit dux eius in
deserto, ex quo colligitur quod xxvi. annis rexit populum sine iudice.
et sepelierunt eum in tamnatsera, que sita est in monte effraim.
Eleazar quoque mortuus est, et sepelierunt eum in gabaa
phinees filii eius, que data est ei in monte effraim.
Qui successit patri in sacerdotium. Incidentia

Iudicibus iosue, erictonius primus quadrigam iunxit in
grecia. Fuit quoque tempore apud argos danaus. Busiris
tyrannide exercuit in hospites. phenix et cadmus
de thebis egiptiorum in syriam profecti in regione
tyri et sydonis regnaverunt. Sed cadmo re-
cedente in greciam, terra a phenice phenicia dicta est.
Europe filie phenicis iuppiter misit, et danaus
... l. filias. vel filios. i. egisti fratris sui in-
terfecerunt uno cum filiabus qui regnavit post
eum. hystoria libri iudicum

Liber iudicum, hebraice sophtim dicitur,
quia iudices describit usque ad hely sacerdo-
tem, et ob hoc dicitur iudicum tamquam a maiori. Ut tradit
iosephus auctoribus sic narratur, quod cronice scribendo,
aliqui iudicum tempora sua in actis redegit. Et cui in unum
congregaverit dubium est. Putant quidam quod samuel. Alii quod hes-
dras. Sicut ... quod ezechias, qui parabolas salo-
monis, et librum regum in unum collegit. Sed quod quae ... io-
sue et moysi inter iudices non annumerantur, dicunt quia
solis iudicandis preerant, sed et regebant. Ceteri similiter
fuerunt in populo, huic vero ... in tribulationibus suis consilio
et prudentia eorum populus utebatur. Quomodo iudas pugnavit contra chananeum

Ergo factum est post mortem iosue,
consuluit populus dominum per phinees: Quis ascendet ante
nos contra chananeum, et erit dux belli? Et dixit dominus: Iu-
das. Non personam sed tribum designans. Credunt tamen caleph
fuisse principem, sed pro modicitate temporis rectoris
non iudicibus annumeratur. Dixitque iudas symeoni: As-
cende mecum in sortem meam, et pugna contra chanane-
um, et ego pergam tecum in sortem tuam. Hic vero legitur syme-
on quam non habuisse sortem, sed adhesit iude,
ut impleretur quod predixerat iacob: et de symeon et levi,
dividam eos in iacob, et dispergam in israel. Ascenderuntque
iudas et symeon in bezech, et percusserunt in ea x. mi-
lia, comprehenderuntque adonibezech, id est dominum bezech.
adonai, id est dominus. Secuti sunt, inciderunt summitates
manuum et pedum eius. Hebrei cum summo iudice ...

collegit.

polluere. Alii certum non est quod dicunt. Hos ad arma se
verunt, et ait adonibezech. Septuaginta reges amputatis summitati-
bus manuum ac pedum, lxx. regibus qui colligebant sub mensa mea
ciborum reliquias. Et ascenderunt in ierusalem, et ceperunt eam.
Et dederunt incendio, et reliquerunt ibi adonibezech, et mortuus est.
Non intelligendum est quod filii iuda ceperint ierusalem in divisione
sua, expulsis iebuseis, sed in secunda parte tantum, usque ad tempora david. qui
expulsit iebuseos. Sedet in ea, et tulit eam de beniamin.
In forte regum. Et hic iterum a quibusdam recapitulando dicitur factum
esse in vita iosue. Cum distributione sortium, quod Caleb cepit
iudas hebron tenebat. Et recapitulando. De iudaeis usque
ibi. Et surrexerunt alii qui nescierunt dominum. Alii continuo
ordine dicunt esse factum et ibi dicunt inchoare recapitu-
lationem. Verum est quod iosue prius recepit. Nam et caleb in hebron
sed hic non augetur. Sed ordine { Tria l. gigantum, et excussit
suo dicitur. Iosue prius occupa- { hostibus plenius possedit eam,
verat. { et recapitulat hic. Hec autem
que supra diximus factum. In cariathsepher, cepitque iudas ga-
zam, et ascalon, et accaron. Et finibus suis. Non potuit
delere habitatores vallis, quia falcatis curribus habunda-
bant. De Cineis et transgressione populi
Filii autem cinei cognati moysi ascenderunt de civita-
te palmarum cum filiis iuda in desertum sortis eius, quod est
ad meridiem, id est filii iethro, sive raguel, sive abab. Fuit sepphora uxoris
moysi, qui relicto patre suo sociati sunt moysi, et deinceps
habitaverunt in medio filiorum israel. Civitas autem palmarum
dicitur engaddi. Sed et iericho sic solet appellari. Forte
de campestribus eius, que erant cum beniamin transiluerunt se
ad iudam. Beniamin autem et iuda ascenderunt in ierusalem. Unde
putatur quidam eam fuisse communem, nec potuit eicere ie-
buseum. Sed passus est cum habitare secum sub tributo. Ef-
fraim quoque ascendit in bethel, que prius luza vocabatur. Vi-
deruntque hominem egredientem de civitate, et dixe-
runt ei. Ostende nobis introitum civitatis, et faciemus
tecum misericordiam. Qui ostendente percusserunt eam, hominem autem
et domum eius dimiserunt. Qui cum esset in terra edificavit
ibi civitatem, et vocavit eam luzam. Non delevit
effraim chananeum, sed passus est eum vivere sub tri-
buto. Similiter et reliqui. Alii cum essent confortati, maluerunt
recepte eos sub tributo, cum deberent transgredientes mandatum
domini, et converterunt se ad agri cultum. Et ad divitias
se verterunt per cupiditatem, et libidine ut imbelles fierent in querelis
et querelatione legum magis quam armorum.
Angelus autem domini apparuit De loco flentium.
in galgala, et dum venissent ad eum filii israel
de finibus suis, transivit se ad alium locum, et recessit
eis. Et eumque apparuisset eis dominus per angelum, videlicet quod
sic pactum fecerunt cum habitatoribus terre istius,
et aras eorum reliquisti, et noluistis audire vocem
meam. Quam ob rem eos delebo coram vobis in ruinam.
hic angelo loquente, elevaverunt vocem suam et fleverunt, et
vocatum est nomen loci illius locus flentium. Agnoscitur ab eventu
tu. Sed galgala, collectum populorum, immolaverunt ibi hosti-
as deo. Forte. Sed recapitulat historiam de iosue ad
gratiam ordinis sensus dicens. Dimisit ergo iosue
populum, et abierunt filii israel in possessionem suam. Ser-
vieruntque domino cunctis diebus iosue et seniorum qui post eum
vixerunt, et noverunt opera domini que fecerat cum israel. Mor-
tuus est autem iosue, et omnis illa generatio seniorum congregata est ad
patres suos. Othoniel.
Et surrexerunt alii qui non noverunt dominum, et que fecerat
cum israel. Dimiserunt deum patrum suorum, qui eduxerat eos de egypto in deserto.
et in ingressu terre, et fecerunt malum in conspectu domini.
et servierunt baal et astaroth, et diis terre, coniunctique sunt
gentibus alienigenis. Et videns non indignum dominum arbitratus est
ut deleret gentes de medio eorum, sed essent eis in aculeum
et laborem, tradidit eos dominus in manibus cusan, rasathaim
regis mesopotamie. Et servierunt ei viii annis, et
clamaverunt ad dominum, qui suscitavit eis salvatorem otho-
niel fratrem caleb minorem. Qui vel cenez vocatur. Qui equivoce patri.
Vel dicitur cenez, quia cenath a loco, et factus dux eorum et pug-
navit adversus cusan rasathaim, et oppressit eum, quievitque
terra xl. annis, et mortuus est othoniel. Hic dicitur iosue successionem
sionem in beniamin. Fecit pro uxore leviteque nos in
sua potentia sequentes ordinem historie. Et notandum quod hebrei
hic dicunt quod dicitur quadraginta annos servitutis et quietis et
Ex tempore iosue est annus. Si addidimus { Sed sub aliis iu-
annis precedentis servitutis { dicibus alie sicut sta-
tur historia. In diebus othoniel cadmus regnavit
thebis, cuius filia semele mater est dionisii vel liberi patris.
Et cuius soror erat europa. A phenice quidem phenicibus Grecia in-
venit litteras. Et ad scribendum vermiculum invenit. Unde
et color ille phenicius dicitur. Vel que fenicium nominat
punicos de cypro. Sed punicos corruptum nominat punicos
quoniam et ex quibus filii europe regnavit in creta. De A-
iod et ehud
Addiderunt autem filii israel facere malum in conspectu
domini. Qui confortavit adversus eos eglon re-
gem moab et copulavit ei filios amon et amalech.
Qui transeuntes iordanem percusserunt israel, et posuit ydola
sua in galgal, et fecit sibi domum in urbe palmarum, id est ie-
richo, et servierunt ei filii israel xviii. annis, et clama-
verunt ad dominum, qui suscitavit eis salvatorem nomine aioth,
filium gera, filii gemini, qui utraque manu uteba-
tur pro dextera. Gemi-
nus quidam dicitur fuisse
Aioth regnum ubi incipiet agere
de saul. Dicitur vero fuerit ro-
bore. Ob hoc quidam putant dic-
tum geminum quasi dicentem { tribu descendit inde in ben-
iamin qui prius erant
sepe loquitur propter ignominiam. Hebrei dicunt
hic fuisse beniamin. Et quia per alterum quam nos ponit-
mus geminum: ipsi ponunt iamin, quia sonat dexteram.

[margin:] Sed qui iudas fecerit istum et que fecerit
[margin:] ceciti
[margin:] libidine
[margin:] id dicit
[margin:] israel
[margin:] i. minium
[margin:] corinthi dicitur et sic

l'dysalem q̄ latine geminus dici possit, et genuerat e
thene (?) ... cuius ad ami. x. i. glorianti sibi dō ana
tamin. semius sic a dext'a dextera. Miseruntque filii
israel per aioth munera eglon regi. qui fecit sibi gladium an-
cipitem longitudinis palme unius. et accinctus est eo in dex-
tro femore. sub sago. qui quadrate forme instrume-
ntum ... erat autem crassus nimis. Cumque obtulisset ei mu-
nera prosecutus est socios qui cum eo venerant. et reversus ad regem
ait. Verbum secretum habeo ad te o rex. Exieruntque omnes qui
cum eo erant. accessit ad eum aioth. et ait. Verbum domini ha-
beo ad te. quod intelligens de longinquo ex mandato
domini. ille statim surrexit de throno. extenditque aioth ma-
num sinistram. et tulit sicam de dextro femore. et infixit
eam in ventrem eius tam valide. ut non eduxerit eam. Sed reliquit in cor-
pore. Ipse vero clausis diligentius hostiis cenaculi per pos-
ticum egressus est. et aufugit. Servi regis post longam moram
intrantes. invenerunt eum mortuum et iacentem in terra. Ve-
nitque aioth in seirath. et sonuit buccina in monte
effraim. et descenderunt cum eo filii israel ad vada iorda-
nis que transmittunt in moab. et volentes transire moa-
bitas percusserunt eos. x. et humiliatus est moab die il-
la sub manu israel. et quievit terra. lxxx. annis. Post mor-
tem autem aioth. sexcentos de philisteis volentibus intrare terram
israel. sangar occidit. de vomere cum uno. Ipse quoque
defendit israel. et eodem anno vitam finivit. Incidentia

In diebus aioth tirone civitas condita est. et libra/tro
bellum longa nimis clarum venientem. ... in dis-
bunt. proserpinam rapuit rex molossorum orcus. cuius ca-
nis cerberus pirithoum devoravit. qui cum theseo
ad rapiendam proserpinam venerat. sed theseum de inferis
hercules liberavit. cuius labores et insidias
novercales ... et insigne fuit ... tros
dardania regnavit tros. a quo troiani dicti sunt.
perseus gorgonem occidit. thetis ... ob nimiam pulcri-
tudinem spectatores suos ... reddebat.
dionisius ... nisam urbem condidit. et a suo nomine eam ap-
pellavit. De bora et barathe.

Post mortem aioth addiderunt filii israel facere
malum coram domino. qui tradidit eos in manu iabin
regis chanaan. qui regnavit in asor. et habuit ducem exer-
citus sui sisaram. ipse autem habitabat in aseroth gentium.
qui sic dicebatur quia ab uno populo sed a multis col-
lectis gentibus habitabatur. et oppressit filios israel
per xx. annos. Et clamaverunt ad dominum. Erat autem debbo-
ra prophetis uxor lapidoth. que posuerat tabernaculum
suum in monte effraim sub arbore palme. que dice-
batur palma debbore. et ascendebant ad eam filii
israel in omne iudicium. que vocavit barac
filium abinoem de cedes neptali. conjugem eius mi-
sit ad pharan. vocavit filium suum qui super dicitur lapi-

doth. Credunt enim fuisse idem barach et lapidoth. et ad-
est. utriusque nominis interpretatio. lampas sive lux. Unde
[...] debbora non habuit in capite quod diceret ad eum. precepit
dominus israel. duc exercitum in montem thabor. et tolle tecum de nepta-
lim et zabulon. ego vero sisaram in manum tuam tradam
cum exercitu cylon. Cui barach. si venis mecum per-
gam. cum armatis decem milia. et vixit cum ea. et nil genu-
ent. cui debbora. Ibo quidem. sed non erit tua gloria. Et ait debbo-
ra ad barach. descende hac die dabit dominus cylon sisaram
in manus tuas. et descendit. Et vidit debbora stantem in mon-
te ad orationem. et perterruit dominus sisaram. et universam
multitudinem eius. venit grando et pluvia. invehebantur
in facies eorum. ac si fundibula ... fiebant. pluvi-
um de equis ... sinistrorsum ... cadebant. Sic gladio
in fugam conversus sisara. devenit et ... et fugiens
pervenit ad tentorium iahel. uxoris aber. Cinei.
aber enim. et omni domo. recesserat a filiis suis. qui
habitabant in desertis ... in deserto ... et tentoria
ac tabernacula sua in valle senum (?). cuius ... erat
pax ... inter regem asor et domum aber cinei.
Porro iahel suscepit fugientem. et rogantem ut ce-
laret eum. et petenti potum. dedit ei lactis utrem. qui ob-
dormivit. Illa vero dormientem clavi ferro percus-
sit malleo quo infixum tempus eius usque ad terram.
Et barac post paululum veniens. ostendit eum ei iam defunctum.
eum. et sic impletum est quod dixerat debbora quod per mulierem
triumphus accideret barac non agitans exercitum. Et alio-
rum homines iabin ... regno ... fundet
deciderit ... Cecineruntque debbora et barac
canticum domino. que hortatur ... ad benedicendum
dominum. commemorando beneficia que fecerat deus israeli.
dum daret legem in ore montis. et pluvia. addendo
in quo planxerat ... hostes a fortu-
nis israel. et quam defecerit fortitudo israel. donec surge-
ret debbora. quam nova bella elegit dominus ait mu-
lier de viris triumphavit. quod sequitur in cantico. Surge
debbora et loquere canticum. et quod ... habo. addidit
quoque de amalech ... et ... ab effraim. in
iosue effraim. ... pro eo unicornis.
per saul de beniamin. et commendavit eos qui de ma-
chir et ysachar. et zabulon. et neptalim contra eos
venerant. ad philistiam transit ... et gad et
dan. et aser qui noluerunt cum eis venire. Quod autem dicit
ruben contra se divisum. intellige quod separatos se a
pugnantibus. sed quod rubenite ... contra se divisi erant.
... ut irent ad pugnam. alii dicebant
... Quod autem dicit pugnasse eos ... reges
... macedon ... regione ... locus ...
... macedon. hebraica habent in tanaach ...
quod ... altitudine ... et ligne ... campo

<Marginal notes>
eglon

Et ait ibo ... in manu mulieris ... ? ... sisare quem ascendisse debbora et barach in montem thabor ad pugnandum. et congregavit exercitum ad contraeundum cylon.

ostendit

dixo

(?) pluvia

ubi nunc sunt planete et horis et temporibus serviunt. Vel a locis suis stelle pugnaverunt adversus Sisaram, id est in mathematicis ... Torrens Cison traxit cadavera eorum, torrens Cadumim, torrens Cison ... et fulgura de sublimi terrebant eos, ac si stelle ruerent, et ipsi hostes. Conculcaverunt eos qui cadaverunt eorum ... vel ... ungule equorum ceciderunt ... Maledicite terre Meroz, dixit angelus Domini. Debbora non se ipsam dicit angelum Domini, sed Michaelem qui preerat Israeli. Maledicite habitatoribus eius, quia non venerunt ad auxilium Domini, in adiutorium fortissimorum eius. Vel angelus, id est propheta, qui adiuvabat eam in Archana. Post benedixit Jahel ... quem fecerat ... et quievit terra per quadraginta annos.

Liber Judicum. Eo tempore regnum defecit apud Argivos et translatum est in Mycenas. Obiit Lincus ... sepultus est apud Delphos, ubi templum Apollinis ... mulieres ... bellatrices ... ab ipsis condita, multis condita.

Fecerunt autem filii Israel malum coram Domino, qui tradidit eos in manus Madian septem annis. Ascendebant enim Madian et Amalech singulis annis in Israel, vastantes segetes eorum, et nihil omnino vite relinquentes in Israel. Et clamaverunt filii Israel ad Dominum, qui misit ad eos virum prophetam, per quem exprobravit eis Dominus beneficia que contulerat eis, et quod noluerunt audire vocem eius. Venit autem angelus Domini et sedit sub quercu que erat in Ephra ... ubi etiam lapis est in quo sedebat, que pertinebat ad Joas patrem familie Ezri, id est honorabiliorem inter alios illius familie. Gedeon filius eius tunc hostes quos timuerat ... in occulto excutiebat frumenta in torculari, ut haberet triticum ad fugam ... divine ... torcularia ... et ait angelus ad eum: Dominus tecum, virorum fortissime. Cui Gedeon: Si Dominus nobiscum est, cur apprehenderunt nos hec mala? Et respiciens in eum Dominus, id est angelus, ait: Vade. Ego mitto te in hac fortitudine tua, quam scilicet confero respiciendo vel mittendo, et liberabis Israel de manu Madian. Cui Gedeon: Si gratiam inveni coram te, ne recedas donec revertar. Et ingressus Gedeon coxit hedum, posuitque carnes et azimos panes in canistro, et ius ... in olla, et obtulit ea angelo. Cui angelus: Pone carnes et panes super petram, et ius desuper funde. Quo facto, tetigit illa angelus extremitate virge quam gerebat, et ascendit ignis de petra et consumpsit omnia. Angelus autem ablatus est ab oculis eius. Timuitque Gedeon et ait: Heu mi Domine, quia vidi angelum Domini. Cui Dominus: Ne timeas, non morieris. Eadem nocte dixit Dominus ad eum: Destrue aram Baal quam erexit pater tuus, et nemus quod circa aram est succide, et occide taurum quem saginat ... aliumque taurum septennem ... cum ligna ... dedicaverit

ydolo, et offeres eum in holocaustum super altare quod edificabis in summitate petre ... cum lignis que succideris. Gedeon vero, assumptis decem viris de servis suis, nocte complevit. Mane altare ... et querentes ... ad Joas: Educ filium tuum ut moriatur. Quibus ille: Numquid ultores estis Baal? Si deus est Baal, vindicet se. Unde dictus est Jerobaal, id est fortitudo Baal, quasi fortis contra Baal. Madian et Amalech transito Jordane sederunt in valle Jezrael. Spiritus autem Domini induit Gedeon, qui clangens bucina convocavit domum Abiezer, de cuius familia ipse erat. Et ipse misit nuntios ad Manassen et Aser et Zabulon et Neptalim. Qui occurrerunt ei. Et petiit a Domino Gedeon signum victorie in vellere posito in area, ut nocte illa vellus rore complueret, area sicca remanente; et expresso vellere concham implevit. Sequenti nocte ... signum ... ut area ... et vellus siccum esset. Et factum est. Venit autem Gedeon et ... ad fontem qui dicitur Arad, et ait Dominus ad Gedeon: Multus tecum est populus, ne dicat Israel: mea virtute liberatus sum. Clama ad populum: qui formidolosus est, revertatur. ... Alia littera: quia ... Moyses dixit in Deuteronomio: Qui edificavit domum et non dedicavit eam, revertatur. Similiter qui plantavit vineam et non fecit eam communem, et qui desponsavit uxorem et non accepit eam. Et reversi sunt de populo viginti duo milia, et remanserunt decem milia. Et ait Dominus ad Gedeon: Adhuc populus multus est. Duc eos ad aquas. In calore meridiei eos qui lambuerunt aquam manu et lingua sicut canes, quasi strenuos magnanimos separavit, et inventi sunt ex eis trecenti viri. Et ait Dominus: In his trecentis ... tradam Madian in manus tuas. Qui assumptis cibariis et tubis pro numero suo, Gedeon se ... Eadem nocte dixit Dominus ad Gedeon: Descende in castra Madian, et Phara puer tuus tecum. Et audies que loquantur, et confortabuntur manus tue. Ubi audivit quendam narrantem sompnium in hunc modum: Videbam quasi panem subcinericium ordeaceum descendere in castra Madian usque ad tabernaculum, subvertit illud et funditus coequavit terre. Ait ille cum quo loquebatur: Non est hoc aliud nisi gladius Gedeonis. Tradidit Dominus in manu eius Madian. Quod cum audisset Gedeon, adoravit. Et reversus ad socios ait: Surgite, tradidit nobis Dominus castra Madian. Et divisit eos in tres partes, et dedit tubas in manus eorum lagenasque vacuas, et lampades in medio lagenarum. Quod me facere videbitis, facite. Et ingressi sunt per girum castrorum in principio vigilie noctis medie, et cum confregissent ydrias, tenuerunt lampades in manibus, et sonantes tubis clamaverunt: Gladius Domini et Gedeonis.

e[illegible] uacuas q̄ phanuel potuitur. Ab his simul q
ploratoribꝰ audiebat somnium. Qui subito hostes per
turbauit. & cogitabant esse plurimi. Quamuis
uulneribꝰ ceciderunt. alii in fugam usque bethse
tha. Viri autem de neptalim & aser. & manasse. qui redie
rant. gelaaditas persequebantur madian. Effraim quoque descendit
& occurrit fugientibꝰ. & occupauit iordanem usque bethe
ra. & occidit duos reges madian oreb & zeb. oreb in
petra oreb. zeb in torculari. & uocatum est nomen loci illius
torcular zeb. & alterius petra oreb. Quos modico tempore tr
adidissent in uoce oreb. antequam Elysi persequebantur manu
tenentes. & fortes dissipatum est & dispersum. & portauit effraim
capita regum ad gedeon. & iurgabantur dicentes ad eum.
Cur quod fecisti uocare nos ad pugnam? Qui ait. Ne for
te indignaremini. Melior est racemus effraim quam uinde
mie abiezer. & in manibꝰ uestris dedit deus reges ma
dian. Quo audito sedata est ira eorum.
Transiuit gedeon iordanem cum .ccc. uiris. et potuit
persequi fugientes pre lassitudine. & ait ad uiros sochot.
obsecro date nobis panes. ut possimus persequi zebee & sal
mana. Qui negauerunt ei. & subsannauerunt eum. Idipsum
responderunt ei uiri phanuel. petenti panes ab eis.
Zebee autem & salmana in ualle quiescebant cum .xv. milibꝰ
residuis. et .cxx. milia ceciderant de exercitu. Gedeon autem
repente irruit super eos et turbauit exercitum. & duos re
ges comprehensos secum reduxit. & reuertens apprehendit
puerum de sochot. & quesiuit ab eo nomina seniorum sochot
& descripsit ei .lxxvii. uiros. quos spinis & tribulis con
triuit. utpote auctores predicte subsannationis. turrem quoque
phanuel subuertit. occisis habitatoribus ciuitatis.
Cum rediisset in ephraim regionem suam. dixit ad zebee & sal
mana. Quales erant uiri quos occidistis in thabor? Qui
dixerunt. similes tui. & unus ex eis quasi filius regis. Et ait
fratres mei erant uterini. & ait primogenito suo. Interfice eos. qui non eduxit gladium
timens quia puer erat. Surgens gedeon occidit eos. & dixerunt
ei uiri israel ad eum. Dominare nostri tu. & filius tuus & filius
filii tui. Qui ait. Non dominabor uestri nec filius meus. sed dominus
dominabitur uestri. Unam petitionem peto a uobis. date mihi inaures
aureas de preda. Et dederunt. & fuit pondus auri
.m.d.cc. siclorum. et fecit ex eo gedeon ephod. & posuit
illud in ciuitate sua ephra. & fornicatus est omnis israel in eo.
& factum est gedeoni & omni domui eius in ruinam per ephod.
quia indignum iudicauit pontificalem ... quidam quod gedeon
fecit omnia indumenta pontificalia. & fecit in ephra ta
bernaculum & altare. per illud quod erat in silo. & fecit sa
cerdotes. & immolauit super illud hostias deo. Quamobrem
ostensus est deo. omnia eius sine deleuit. habuit .lxx. filios
de uxoribꝰ. & unum filium abimelech de concubina de
borna. quam habebat in sichem. & occidit fratres suos omnes
super unum. & quieuit terra .xl. annis diebus gedeon.

qui mortuus est in senectute bona. & sepultus in sepulcro pa
tris sui. Ioas. **De Gedeone**

Temporibꝰ gedeonis ... [illegible] ... claruisse traduntur.
Mercurius ... [illegible] ... ruga ... cadmi ... ar
monica. qui primus ... [illegible] ... litteras armonie
a nomine suo retexit. Inuenit etiam lyram sed in ... Neque
geba ... moriens. & post ... annulos ... aurea
& gestans in ore ... ad ... filium reddebat.
Incertum est autem quis fuit iste tacentes ... an cum ...
phi. an tacentis ... tunc legimus fuisse ...
Tunc et condita est ... ierosolimorum ... dedalus
... metallicos ... uolare sed artificiose ...
... dedit ... fecisse simulacra se mouentia ... pedes
... pedes ... sed currens ...
... filio ... fugiens ... timor ...
... fugam ... ascendisse ... Augo ...
... orpheus clarus habetur. Et discipulus eius
... clarus ... credebant ...
legem dedisse. Quam plato negat. ... fuisse
sophistam asserit plato. **De Abimelech**

Post mortem Gedeonis filii israel fornicati sunt cum
baalim. & non fecerunt misericordiam cum domo ierobaal. Abiit
autem abimelech in sichem ad omnem cognationem matris sue.
& ait. Considerate quod est melius uobis. Locutum
... ad omnes uiros sichem. Quid uobis melius est. ut dominentur uestri
.lxx. uiri filii ierobaal. an ut dominetur unus. Et locu
ti sunt de eo ad omnem populum. & inclinauerunt cor populi post abime
lech. & dederunt ei .lxx. in phano baal. Quamobrem uoca
tus est deinceps ydolum baalberit. berit autem interpretatur
... & tulerunt de phano .lxx. pondo argenti. de
dederunt ei. Qui conduxit ex eo uiros inopes & uagos. & abiit
in ephra. occidit omnes fratres suos super lapidem unum. preter
ioatham. Tunc et sichimite ... abimelech regem
iuxta quercum in sichem. Sicut dicitur quod saul primus dei rex israel
fuit ... regnum ... regna
uit in sichimis. Quod cum nunciatum esset ioatham. stetit
in uertice montis garizim. & exclamauit ad omnes si
chimitas. quod ierunt ad diem festum. Audite me uiri
sichem. Ierunt ligna siluarum. ut ungerent regem super
se. & dixerunt oliue. Impera nobis. quod noluit deserere
pinguedinem suam. qua dii utuntur & homines. Idipsum dixe
runt ad ficum. Quod noluit deserere dulcedinem suam
et fructus suos. Idipsum dixerunt ad uitem. quod noluit deserere
uinum. quod letificat deum & homines. dixeruntque ad ramnum.
Impera super nos. Qui ait. Uenite & requiescite sub um
bra mea. Alioquin egrediatur ignis de ramno. & de
uoret cedros libani. Est autem ramnus genus rubi. quem
uulgo urticam ... appellant. Asperum ...
... lignum ... hoc ... lig
na ... ignem ... Tunc exposuit

ē ꝑabola dicens. Iniq̄ fecistis filios ierobaal. ⁊ filiū
ancille eius sup̄ uos constituistis regē. Si recte egis-
tis cū ierobaal ⁊ filiis eius recte [illegible] sit uob. Si uō
puerse egistis [illegible] ignis de abime-
lech. q̄ deuoret [illegible] ipm̄ ⁊ uos. Q̄ cū dixis-
set. aufugit.

Regnauit Abimelech in sichem
tribus annis. ⁊ uocauit et dns spm̄ malū adūs eū. ⁊ expulerūt
abimelech ab urbe. cū tn̄ q̄ gdebat latrunculos
eos. agnūt ꝑdat p̄ eū. ⁊ q̄ n̄ uindicauit. Intrauit gaal
c̄ filiis suis. q̄ defenderet eos. descenderunt siche-
mite ad uineas. uuasq; calcauerunt. ⁊ ingssi
phanū di sui inīre epulas ⁊ pocla. maledicebāt
abimelech. gaalq; dicebat. Q̄s ē abimelech. sz
curauit ei. nūq̄d n̄ ē filius ierobaal. seruite dcīn ē.
ei n̄. sz spūs adddit. Utinā daret p̄p̄s iste ī ma-
nu mea. ut auferrē abimelech de medio. Ze-
bul q̄ q̄m fecit abimelech. principē ī ciuitate.
clā nūtiauit oīa abimelech. Surgit itaq; abimelech
c̄ exercitu nocte. ⁊ tetendit insidias iuxta urbē. Egressiq; baal ma-
ne ⁊ zebul c̄ eo. steterūt in porta. Cūq; ascendisset abimelech c̄ exercitu.
dixit gaal ad zebul. Ecce de montibz multitudo descendit. Cui zebul. Um-
bras montiū uides. q̄ hoīm capita ut cetera decepis. Rursūq; gaal.
Ecce p̄p̄s q̄ de umbilico t̄re descendit. Cui zebul. Ubi nūc os tuū q̄
loquebaris c̄ abimelech. Egredere ⁊ pugna c̄ eo. Q̄ pugnans ⁊ uictus recep-
tus ē ī urbē. Zebul aūt expulit eū ⁊ socios eius. Sequen-
te die abimelech expugnauit urbē. interfectis habi-
tatoribz eius. Eamq; destruxit ita ut sal ī ea disperge-
ret. Habitatores aūt t̄re sichimor. ingssi sūt phanū
dei sui. q̄ los uinu icat. Jose ea dic. pfugos ex p-
tiuitate, cōgregatos sūt potui munitissimū. ⁊ munierūt
eū muro. Q̄ audiit abimelech. ascendit ī mon-
tē selmon. ⁊ pcisū ramū tulit. dixit sociis. Facite
q̄d ego. Q̄ tollentes ramos. ⁊ circūdantes psidiū.
succenderunt illud. ⁊ igne ⁊ fumo ꝑierūt in eo. m. uiri.
p̄t mulieres ⁊ puulos. ⁊ recedens inde abimelech obsedit
oppidū thebes. turr aūt erat in medio. q̄ uocabatur
thebite. Et nota q̄ a thebis egyptior. dicitur thebei. a
thebis grecor. thebani. a thebe iudeor. thebite. Cūq;
abimelech expugnaret turrī ⁊ ignē supponeret. mitte-
ret mulier fragmen mole. fregit cerebrum eius.
Q̄ ait armigero suo. Percute me. ne dicatur interfect
a femina. Q̄ interfecit eū. Hanc pestē dic iole. acci-
disse eis. q̄ ingrati fuerunt adūs gedeonē ad
actus memores. Inadenaa

Post thola. iair galaadites. de tribu manasse. iudicauit
israel xxii. annis. habuitq; xxx. filios. q̄s fecit principes
xxx. ciuitatū. quas uocauit noīe suo auoth iair. id est oppi-
da iair. ⁊ mortuus ē.

Post abimelech. iudicauit israel thola. de ysachar. filius
phua. patrui abimelech. Nec moueat te phua
⁊ iudas. fr̄es eē. ē aūt de ysachar. alt̄ de manasse. Fuit
aūt filius. uiri mortuus. ⁊ duo patrui de diuisis tribubz.
Hic iudicauit israel in samir. xxiii. annis ⁊ mortuus ē.
Eo t̄pe. Hercules amphitrionis ⁊ alcmene. ⁊ iolaus.
bellū fuit int̄ lapythas ⁊ centauros. q̄s palefatus ī libro
de incredibilibz. nobiles fuisse scribit equites thessalos.
p̄ami laomedontis regnauit ī troia. Ambrosius athenis de
lo uidens. ⁊ chelis ī agone minotaur occiderunt. q̄ athe-
nienses p̄ru adrocrin a porta iūxanf. Fuit aūt mino-
taurus. uir fortis. ⁊ ualens ī palestra. ⁊ magistrum
eius minos. Quē rex dedit tāq̄ minos taurū. i. minotaurum
omnibz. De Iair.

Eo tpe. rapuit p̄aris helenā. q̄ uiro teste fuit eius.
castor ⁊ pollux. rapta uxore thesei. eo pergere perfecto.
philistiet celebrā enulis. ⁊ carthaginē. carthago
cōdita, carmenta nympha. latinas litteras inuenit.
Sed filii israel fuerūt ydolis seruientes gentium. ⁊ tradidit
eos dn̄s in manus philistiim. ⁊ amon. ⁊ afflicti sunt
uehementer xviii. annis. hi q̄ habitabant transiordanē
ī t̄ra amorrei. Amonite q̄ iordane transmisso. uastabāt
iudā. ⁊ beniamin ⁊ effraim. q̄ afflicti clamabant ad dnm.
Q̄ ē dixit respondit eis. Ite ⁊ inuocate deos q̄s elegistis.
Proiecerunt oīa ydola de finibz suis. ⁊ dolens dn̄s uicem
eor. Congregati sūt filii israel ī masphat. c̄ amonite.
q̄ castra fixerunt ī galaad. de q̄ sunt pre filios. Erat
adolescens. iacob. eius nūq̄. meretricē ferunt dicebat. Is pos-
tea fuit ī domo patris sui. ⁊ abiit ī t̄ra tob. ⁊ congre-
gati sūt uiri inopes ad eū ⁊ latrunculos. ⁊ eū q̄si principē
sequebantur. descenderunt ad eū maiores natu de galaad
dicentes. Esto princeps nr̄. ⁊ pugna c̄ filios amon. Q̄
ait. Nōne uos estis q̄ odistis me ⁊ eiecistis. Q̄ dixit ad
eum. Eo uenimus ut p̄cipi. ⁊ ut sequitur terre.
iepte. Iurauit ei. ⁊ uenerunt ⁊ ascendit ē eis ī masphat.
phat. ⁊ loquitur se coram dno ⁊ fecit eū principē p̄p̄s. Et misit
nuntios ad regē amon. in ḧ uba. Q̄ te dn̄s mea.
Cur uastas eā. Q̄ ait. Tulit israel t̄ram meā. c̄ ascende-
ret. ccc. annis possessa. ⁊ recepi eā. Cui iepte dixit.
eā iure belli acquisitā. ⁊ multo t̄pe possessā. Noluit
acquiescere amon. ut p̄ruit. ⁊ ait iepte. Iudicet illos dn̄s
hodie int̄ israel ⁊ amon. ⁊ fuit ī spe dn̄i sup̄ iepte. ⁊ egressus
eius ad pugnā. uotum uouit dn̄o dicens. Si tradideris fi-
lios amon in manus meas. Quicūq; de domo mea p̄
mus occurrerit. holocaustū dn̄o offeram. ⁊ percussit
iepte filios amon plaga magna nimis. ⁊ humi-

tiam ex eo filiis Israel. Revertenti autem Iepte in Maspha, oc-
currit ei unigenita filia eius cum tympanis et choris. Quam cum vi-
disset, scidit vestimenta sua et ait: Heu filia, decepisti me,
et decepta es. Aperui enim os meum ad Dominum, et cetera. Filia autem non do-
lens in casu suo, sed in victoria patris, ait: Fac mihi quodcumque
pollicitus es. Hoc solum praesta mihi, ut dimittas me duobus mensibus, ut circuem
montes, et plangam virginitatem meam cum sodalibus meis.
Et ait pater: Vade. Et expletis duobus mensibus, rediit ad pa-
trem suum, et fecit ei sicut voverat. Et inde mos increbuit in Isra-
el, ut annuatim convenirent filiae Israel, et plangerent filiam Iepte quatuor
diebus. Arguitur vero Iepte, quod obtulit holocaustum unigenitam [illegible]
[illegible] [illegible] obviam [illegible] immolat
ter eam Domino. Stultus ergo in vovendo fuit, et in solvendo
impius. Potuit enim votum esse bonum, quia poterat esse ei animal
[illegible] et pro voto. Ne quis autem [illegible] ponit eum Apostolus in catha-
logo bonorum. Viri autem Effraim indignati [illegible] gladio
[illegible] [illegible] dicunt ei: Cur fecisti hoc? Tunc convenerunt ad eum Effraim,
dicentes: Cur transisti et noluisti nos vocare ad pugnam? Incen-
demus domum tuam. Qui ait: Vocavi vos, et noluistis venire
[illegible] et vocatis viris Galaad, pugnavit Iepte contra Effraim.
Occupaverunt autem Galaadite vada Iordanis. Et cum venis-
set quispiam ad ea, fugiens de Effraim, obsecrans ut permitte-
rent eos transire, dicebant ei: Numquid Effrateus es? Quo di-
cente, Non sum, interrogabant eum: Dic ergo scibolech, quod inter-
pretatur spica. Qui respondebat sibolech, eadem littera spicam exprimere
non valens. Statimque iugulabant eum. Et ceciderunt eo tempore
de Effraim, id est de tribu quae Effraim ponitur, et pro effrem
[illegible]. Effrata autem [illegible] de Bethleem. Et iudicavit
Iepte Israel sex annis, et mortuus est, et sepultus est in civitate
sua Sebea, quae est in Galaad. Hic ab exitu Moysi usque
ad se ipsum ait computari annos trecentos. Annus hic est ad
[illegible] [illegible] annorum afflictionis quae praecessit [illegible]

Eo tempore Hercules flammis se iniecit, ut in morbum
inciderat pestilentem. De [illegible]

Post Iepte iudicavit Israel Abesan, qui et Esebon, Beth-
leemita de Iuda, septem annis.

Eo tempore Agamemnon regnavit Micenis, Menela-
us Lacedemoniis. De Ahialon

Post Abesan, Ahialon Zabulonites iudicavit
Israel decem annis. Hic decem anni fuisse leguntur in Hebraico
et hi sunt per quorum damno supplendo, ut Eusebius dicit, volens Hi-
lo [illegible] Samueli et Sauli, quadraginta annos computare cata-
[illegible] plures annos quam Iosepho legebat annotatos.
Quia ab egressu Israel de Egypto usque ad edifi-
cationem templi trecenti octoginta anni fiunt quos computo
[illegible] haberet. In Italia Eo tempore Alexander
Helenam rapuit, bellumque Troianum surrexit.
Memnon et Amazones Priamo tulere subsidium. De Abdon

Post Ahialon, Abdon
Pharatonites de Effraim iudicavit Israel octo annis.

[illegible] [illegible] [illegible] recessit Israel a Domino, et convertit
pro eo idolo memoriale, scriptum legitur. Et quia dicitur, sub
Abdone clade factum est [illegible] per uxore levite.

Hic anno tertio capta est Troia. Et fluxerunt usque ad primam
olimpiadem anni quadringenti sex. Et greci ad gloriam victorie suae
ceperunt annotare tempora sua. Anno a captivitate Troie in cap-
tam olimpiadem, deinceps annotaverunt tempora in olim-
piadibus. Inde a Romanis florentes annotaverunt tempora sua.
Anno ab urbe condita. Verumtamen quidam annotaverunt, anno ab in-
carnatione Domini. Capta Troia Menelaus et Helena devene-
runt ad Thoen regem Egyptiorum, quem Homerus Polibum vocat.
Anno tertio a captivitate Troie Eneas quidam volunt reg-
navit, et Eneas [illegible] annis in Italia. Et quidam qui post regnavit
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] annos [illegible]

Rursum filii Israel peccaverunt coram Domino. De Sansone
Et tradidit eos in manus Philistinorum quadraginta annis; a quorum ser-
vitute Samson liberavit eos. Fuit enim quidam de stirpe Dan,
nomine Manue, habens uxorem [illegible] sterilem. Cui semel
erat in agro pro Semelit [illegible] apparuit angelus
et ait: Concipies et paries filium. Cave ne comedas aut bi-
bas [illegible] [illegible] legem Nazareorum. Filius autem erit
Nazareus Dei ab infantia sua, et de matris utero. Ipse liberabit Israel.	alia littera: et dicet eis: Samson liberabit Israel, vel incipiet liberare Israel.
Que cum ostendisset viro, quaesivit angelum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
nabilis [illegible] [illegible] [illegible] ut ambo [illegible]
[illegible] ut iterum veniret angelus ad eos, et instrueret
[illegible] de puero. Et apparuit iterum angelus mulieri. Quae cum
vocasset virum, ait Manue ad eum: Tu ne es qui locutus
es de puero? Cui angelus: Ego sum. Cui Manue: Quid vis ut

Nota quod in veteri testamento
quatuor homines nominantur per angelum:
Ismael, Isaac, Samson, Iosias. Et in novo
duo: Iohannes et Christus.

faciat puer? Et angelus:
Nazareus erit omni tem-
pore suo. Dixitque
Manue ad eum: Paremus
ait angelo, ut comedam.
Et ille ait: Si vis offerre, offer il-
lud Domino. Et ait Manue: Quod est nomen tuum? Cui angelus: Cur
quaeris nomen meum, quod est mirabile? Tulit ergo Manue et po-
suit super petram Domino, qui facit mirabilia. Et ascen-
dente angelo in flamma, ultra non apparuit eis. Et
intelligens Manue esse angelum, dixit: Morte moriemur,
quia vidimus Dominum. Cui mulier: Nequaquam. Nam accep-
isset holocaustum a nobis, [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] puer [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] habitantur
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] anticipationem.
[illegible] [illegible] [illegible] habebat [illegible]. Quod Sanson occidit leonem

Ascendit ergo [illegible] in Thamnata Philistinorum [illegible]	desiderat
devet [illegible] [illegible] agebatur. Et vidit

tinem

Et ecce apes erant in ore leonis.

dixit

exivit

iac

Potest aliter dici cumque ad esse dies ... agere ... sed ... eum ... dies ... ita quod ... dies

H

ubi ligone ceperunt. Et est pro vinea. accipere eam in uxorem Thamnatheam que complacuit oculis meis. Quidam dixerunt sic neglegens filias fratrum suorum et transiit ad filiam incircumcisi; sed nesciebant quod res fieret a domino. Cumque descendisset cum eis apparuit ei catulus leonis immitis et ferox; et irruit spiritus domini in Sampson, et dilaceravit eum quasi hedum in frusta concerpens, et hoc noluit parentibus indicare. Desponsatamque ei uxorem et post aliquot dies rediens ut acciperet eam, declinavit ut videret cadaver leonis, et favum mellis, quem sumpsit comedendum in via. Deditque patri et matri, et comederunt. parentes qui sponte comedere. Cum Thamnathei cives eius fecissent opus nuptiarum, timentes robur iuvenis, dederunt ei triginta iuvenes robustos sodales qui eos custodirent, nec forte vellet aliquid nocere eis. Quibus ait Sampson: Proponam vobis problema, quod si solveritis in diebus septem convivii, dabo vobis triginta sindones et totidem tunicas. Si autem non potueritis, dabitis mihi totidem. Qui dixerunt: Propone. Dixitque Sampson: De comedente exivit cibus, et de forti egressa est dulcedo. Ipse posuit aliam litteram. Quia tunc ... cibus, gemitur de te suavitas ... Cumque non potuissent per tres dies propositionem solvere, et cum adesset dies septimus dixerunt sponse: Blandire viro tuo ut indicet tibi problema et indica nobis, alioquin incendemus te et domum patris tui. Que collectum iuvenem flendo dicebat: Odisti me et non amas; ideo problema non exponis mihi. Septem vero diebus convivii flebat ante eum, sed quidam septem diebus flevisse super dicunt et septima die venisse ad eos iuvenes. Pro dies cum adesset dies septimus, id est adhuc essent dies septem ... quod non deberet ... ne ... ideo dies venisse, de quibus predictum est, quod si potuerint solvere propositionem per illos septem dies in quibus eorum ... die venturo ad eam et locuta est viro. Quod autem dicitur septem diebus flevisse, sic est: id est per illos dies quod conviviorum. Cum adesset dies septimus quando tempus erat quod iuxta dicta septem ad ... leges ... Tandem die septimo cum ei molesta esset exposuit. Que statim indicavit civibus suis, et illi die septimo ante solis occasum dixerunt Sampsoni: Quid dulcius melle, et quid fortius leone? Qui ait: Si non arassetis in vitula mea, non invenissetis propositionem meam. Irruitque spiritus domini in eum, et descendit Ascalonem, et ibi percussit triginta viros, quorum ablatas vestes dedit parentibus suis. Et iratus Sampson recessit in domum patris sui. Uxor autem eius nupsit uni de pronubis suis.

[C]umque dies tritice messis instarent, venit Sampson ut videret uxorem suam, ferens hedum. Cumque cubiculum eius vellet intrare, prohibuit pater dicens: Putavi quod odisses eam, et tradidi illam amico tuo. Sed habet sororem que pulchrior et illa est; sit tibi pro ea uxor. Cui Sampson: Ab hac die non erit culpa in me contra philisteos. Faciam vobis mala. Perrexitque et cepit trecentas vulpes, caudasque earum iunxit ad caudas, et faces ligavit in medio. Quas igne succendens dimisit eas, ut discurrerent. Que statim per segetes philistinorum irruentes succenderunt tam comportatas iam fruges, quam adhuc stantes in stipula, in tantum ut vineas et oliveta flamma consumeret. Dixeruntque philistei: Quis fecit hanc rem? Quibus dictum est: Sampson gener Thamnathei, quia tulit uxorem eius et alteri tradidit. Ascenderuntque philistei, et combusserunt tam mulierem quam patrem eius. Dixit autem Sampson: Licet hec feceritis, tamen adhuc ex vobis expetam ultionem, et tunc quiescam. Percussitque eos ingenti plaga, ita ut stupentes suram femori imponerent. ... descendens habitavit in spelunca petre Ethan, ... quasi ad ... sed ... habitabat Sampson in spelunca ... ut ... sederet ...

De interfectione mille virorum in maxilla.

[T]unc ascendentes philistei in terram Iuda castrametati sunt in loco qui postea dictus est Lechi, id est maxilla. Et dixerunt ad eos viri Iuda: Cur ascendistis adversum nos? Qui dixerunt: Ut ligemus Sampsonem venimus. Descenderunt ergo tria milia virorum de Iuda ad Sampsonem, et dixerunt ei: Nescis quod philistei imperent nobis? Venimus ut te ligatum tradamus philisteis. Qui ait: Iurate ne me occidatis. Iuraverunt, et permisit se ligari duobus novis funibus. Qui cum venisset ad locum maxille, et philistei vociferantes occurrissent ei, irruit spiritus domini in eum, et dissoluta sunt vincula eius ut lina a flammis absumi solent ad odorem ignis. Tollensque mandibulam asini, que iacebat in terra, interfecit in ea mille viros, aliosque in fugam vertit. Et exultans Sampson dixit: In mandibula asini, in maxilla pulli asinorum delevi eos, et percussi mille viros. Hebreus: In maxilla asini hemor hemoraim, quod sonat: cumulum de cumulis. Et cum maxilla asini ... acervus de cadaveribus mortuorum. Et proiecit mandibulam, et vocavit nomen loci illius Ramathlechi, quod est elevatio maxille. Sitiensque valde clamavit ad dominum: Tu dedisti in manu servi tui salutem hanc maximam; en siti morior, et incidam in manus incircumcisorum. Aperuit ergo dominus molarem dentem in maxilla asini, et egresse sunt aque. Quibus haustis, spiritum recepit, et idcirco nomen loci illius appellatum est Fons invocantis de maxilla, usque in presentem diem. Cum autem timerent philisteos abiit in Gazam, et vidit ibi mulierem meretricem, et ingressus est ad eam. Quod cum cognovissent Palestini, posuerunt custodes in porta civitatis, ut exeuntem mane occiderent. Sampson autem de medio noctis consurgens, tulit fores cum postibus suis et seram, et imposuit humeris, et portavit ad verticem montis qui respicit Hebron.

De ingressu ... deceptus fuit

[P]ost hec amavit Dalidam, que erat

in monte soreth. et est soreth locus vel gens vicina a vene
re ad eam ... satrape philistinorum dicentes. Vide ab eo
in quo habeat vires, et quomodo valeamus eum vinctum affligere.
et dabimus tibi singuli .m. c. argenteos. q. i. c. d. Quidam
distinguunt ita. Dabimus tibi singuli .m. et .c. argenteos. et bla
diens dalida sansoni. Ait ei. in dolo. Si vii. nervi-
cedis funibus ligatus fuero. ero sicut ceteri homines. que iole-
palestrinos (?) lineas vocabat dicens. et at textura ad
eam .vii. funes. Quibus domnierant. quibus ea collocaverat.
latentibus apud se philisteis. et clamavit mulier. philistiim
super te sanson. Qui rupit vincla quasi stupam. Id
ipsum fecit de taedio de .vii. novis funibus. Sed de tertio.
vii. crines capitis eius cum licio ligavit in clavo trabe
infixit, et promovit ab ea sanson. et extraxit clavum
cum crinibus et licio. Cumque molesta ei esset dalida, vide
licet arta eius ad mortem. aperuit ei veritatem dicens. Nazare
us sum ab utero matris meae. Si rasum fuerit caput meum. re
cedet a me fortitudo mea. Cumque dalida veneratur
satrapas cum venientibus cum pecunia que promiserant. dormire illa
dormire fecit eum super genua sua, et rasuit (?) septem crines.
crines eius .vii. Cumque nonaret (?) a sompno, recessit ab eo dominus ut ap
ostolos .vii. transiit dominus recessit ab eo. Tunc abiecit eum
mulier. Quem comprehenderunt philistiim. et eruto
oculos eius. et duxerunt eum in gazam. clausum
in carcere, et molere fecerunt quasi opere iumenti eum affligen
tes. Iosephus (?) tamen dicit quod philistei cogebant eum dormire
cum mulieribus robustis. ut ex eo sobolem robustam
acciperent legitur. procedente tempore, crines capitis eius renati
ei reparantur. et ad sacrificium publicum sollempnitatis. Igitur con
venerunt principes philisteorum ut immolarent magnifice dagon
deo suo. quod tradidit inimicum in manus eorum. Cumque le
tarentur convivantes. adductus est sanson, ut ante eos lude
ret, et illuderent ei. Stabat autem inter duas columpnas
quibus domus innitebatur. et ait puero regenti se. Sine me
tangere columpnas et paululum requiescam. et apprehendens
utramque columpnam manibus. Ait. Moriatur anima mea
cum philistiim. et concussit columpnas. Cecidit domus super omnes
et alios plures interfecit moriens. et perierunt preter convivas
tria milia utriusque sexus. qui ludentem aspectabant de
tecto. Tulit eum universa cognatio eius, et sepelierunt
eum ~~et sepelierunt~~ in sepulcro patris sui. et iudicavit
israel .xx. annis. Hactenus liber iudicum. Tempora sig
navit. habet annos .ccc.vi. et .iudices .xii.

Eo tempore archanius (?) albam condidit. Socrates (?) rex latinorum
in palestrinis (?) in libro mirabilium, eum dicit ulixem in
terra cyclopum fugisse. Ulla spoliare hospites so
lent. Sirenes etiam mulieres fuisse, decipientes na
vigantes.

De Micha

Sequitur hystoria de ydolo Miche, hec autem evenerunt et
aliud de uxore levite. Hoc contigisse tradit post

mortem iosue. et ante othoniel, quia plurimum peccaverunt coram domino
israel. et tradidit eos dominus in manus chananeorum. Quando abstu
lerunt iude ascalonem et acharon, et multas urbes
in campestribus. et ipsos danitas expulsos a montibus fugere
compulerunt. Eo tempore fuit vir de monte effraim nomine Mi
chas, qui recepit a matre sua .m. c. argenteos votivos, et fecit
ex mandato matris ex eis ephot et theraphim .i. vestem
sacerdotalem et ydola. et reposuit ea in edicula in domo sua.
et implevit manum unius filiorum suorum. et fecit ei sacerdotem.
Sumebat eum de sacrario (?) et aliquid posuit in manu eius. Et im
plevit manum eius, et sepe obtulit ei munera sacerdoti. In
diebus illis non erat rex in israel, sed unusquisque quod sibi rectum vide
batur faciebat. Fuit autem adolescens bethleemita cognatus Miche =aute
Miche et levita. Sed pauper qui voluit peregrinari, et quodam
modo repperit. Sed declinavit in domo Miche. Cogni
ta eius vite eius consilii eum in sacerdotem, et iustituens pro sin
gulos annos .x. argenteos et vestem duplicem. Porro vestis
In diebus illis tribus dan querebat possessionem, et miserunt da-
nite. ut explorarent terram in qua possent habitare. In
trantes domum Miche, recognoverunt in dicendo levite. Cum
quidam vestes et ydola. abierunt et venerunt lachis, et
videntes locum uberem magnarum opum et habitantes
in securitate sine bellis, reversi sunt ad fratres suos, et dixerunt
laudantes et possideamus terram quam vidimus que vidimus ulterius
tabor et pretereuntes dan. i. domum. Auxerunt pinus iuxta vim
in charathiarim. Quod locus ex eo tempore dicitur castra dan.
Alius eodem nomine dicitur, de quo dictum est in salone. Tertius eodem
nomine dicitur, ubi ieroboam fabricavit vitulos. Cumque transis
sent iuxta domum Miche, intraverunt .v. predicti viri
ut tollerent vestes et ydola. Cumque sacerdos acclamavit
dixerunt ei. Veni nobiscum. Quid melius est ut sis pater in una tribu
quam in domo unius viri. et abiit cum eis tenens secum omnia. Cumque
insequeretur eos Michas cum illis de domo sua. videns eos for
tiores, et minantes mortem, reversus est. Ille autem cum mulieribus et =et
parvulis et iumentis, et multa supellectili sua, ve
nerunt ad urbem lachis. et percusserunt eos, et urbem incenderunt.
et restituerunt eam, que erat posita a libano iuxta fontes
iordanis. In maximo campo sidonis in regione
roab. Et appellaverunt eam dan. Quam prius lachis vocaba
tur. posueruntque in eadem ydolum Miche toto tempore quo fuit do
mus domini in sylo. Ionathan autem filium gersam filii moysi, et filios
eius statuerunt sacerdotes in tribu dan, usque ad diem captivi
tatis sue. Cumque replicet hystoriam in diebus illis non erat rex
in israel, videtur contrarie Iosephus, qui dicit hoc post Samsonem. et quod sequitur
in eodem tempore contigisse.

De Levite

Vir levita habitabat in latere montis effraim. Hic
uxorem de bethleem, que irata viro suo, rediit in
domum patris sui in bethleem. Secutus est vir suus eum
puero, et duobus asinis, reconciliare eam. Cumque diceret
reverti vellet, tenuit eum socer usque in crastinum.

Margin notes:

in diplois (?) id est vestem duplicem vel pallium vel vestes (?) .vii. in plo. pro di plode consuetudine quam duplex pallium.

dante

sed radices libani oriuntur fontes ior et dan, qui iuncti sociati sunt montibus gelboe. sub urbe cedar, iordanem faciunt.

sancta (?) domini quod in sylo fuit in nobe, post in gabaon, post a david translata in ierusalem.

interim (?) unus (?)

q

Quarto die sumpto cibo. iam meridie egressus est. ducens
secum duos asinos honustos et concubinam. Sic et cum iam prope
esset iebus ut uellet ibi lesse manere. et renuit. et transiuit ab ea. et proximum
locum. et uenit exterior pede die declinante. noluit ingredi oppi-
dum gentis aliene. et diuertit in gabaa. que est in tribu beniamin.
et nullo eum recipiente. sedebat in platea. Et ecce senex
rediens de agro. qui erat de monte effraim. et aduena ha-
bitabat in gabaa. Qui introduxit eos in domum suam. Et ecce circum-
dederunt illum uiri ciuitatis filii belial pulsantes
ad ostium domus. Educ uirum qui ingressus est ad te. ut abutamur
eo. Et ille ait. Ne uelitis per eo. Sed ut inpleam im-
petum eorum. Cum ei obtulisset et senex filiam uirginem. et uxorem le-
uite per uim. ea abusi sunt tota nocte.
Abiit ergo. dimiserunt eam mane. Que rediens ad hospi-
tium. expirauit ad ianuam et ferens uir cadauer in asino.
rediit in domum suam. et concidit eam in duodecim par-
tes. et misit in omnes terminos israel et clamabant singuli.
numquam sic factum est in israel. ex quo ascenderunt patres nostri de
egypto. Et egressi sunt omnes filii israel. uir unus in masphat. Et convenerunt pug-
natorum cccc milia. Et reddite quid actum in domum suam. Non
ulciscamur in gabaa. et elegerunt uiros. unum de decem milibus
qui comportarent cibaria. et miserunt ad omnem tribum beniamin
dicentes. Tradite nobis homines flagitiosos de gabaa. ut
moriantur. Qui noluerunt. immo dederunt eis in auxilium.
uiros xxv. milia de beniamin. Et eduxerunt in gabaa. dcc. uiros ita
sinistra ut dextera pugnantes. et sic fundis lapides ad
certum iacientes. ut capillum quidem possent percutere. et ascen-
derunt exercitus israel in sylo. et consulunt dominum. Quis ascendet in cer-
tamine princeps contra beniamin. Et ait dominus. Iudas. Hoc
forte ut fiat pro tota de tribu sic clades. Et ascenderunt
illi. expugnabant gabaa. et prima die egressi filii ben-
iamin de gabaa percusserunt de israel. xxii. Secunda uero
die. xviii. Tertia uero die per insidias ceciderunt
occiderunt. et incenderunt ~~incenderunt~~ urbem filii israel.
occiderunt uiros. paruulos et mulieres. Id ipsum facie-
bant alias ciuitatibus in beniamin. de omni tribu beniamin
soli. dc. remanserunt qui sederunt in petra remmon. et plan-
xerunt planctu magno. xxiiii. milia. Et iurauerunt fi-
lii israel in masphat. quod nullus eorum filias suas daret
uxores filiis beniamin. Tandem penitentes de delecio-
ne tribus unius. requirerunt quis de filiis israel non ascendisset
cum eis. Et iniuriam inuenti sunt uiri iabes ga-
laad. Et miserunt ibi. et percusserunt eos. a
uiro usque ad mulierem. Sed. cccc. uirgines reser-
uauerunt. et adduxerunt. cc. uiros de petra remmon. et red-
diderunt eis sortem beniamin. et cccc. illas uirgines
dederunt eis in uxores. et consilio inito de cc. qui adhuc
erant. Et quia remanserant. dixerunt eis. Ecce sollem-
nitas domini est in sylo. ascendentibus filiis israel choros
duc choros. et uos latentes in uineis. et rapite eam

rapite singuli singulas in uxores. Et factum est ita. et restitu-
ta est tribus beniamin. In diebus illis. Et erat rex in israel.
Sed unusquisque quod sibi rectum uidebatur faciebat. Hec eadem clau-
sula que est supra. Et forte in hoc idem tempus tres
et sequitur fuerint. Incipit historia Ruth

Post samsonem. iudicauit israel heli sacerdos. qui non
erat iudex. sed sacerdos a dignitate officii nominatus
est. et fuit ut sacerdos a filiis eleazar. Sed primus de fili-
is ythamar. accepit sacerdotium. In diebus eius fuit.
Sed post ipsum dicit Iosephus quod
in diebus helimelech sol-
leret ad regendos singulos
secundum legis. Sed et in tam
est deum. tamen samuel in-
stitui. ut potiore tribu
iuda. fugiens cum uxore
et liberis

samuel in Ruth. et surgit
helimelech. de beth-
leem effrate cum uxore
sua noemi. cum duo-
bus filiis suis maa-
lon et chelion. Et mi-
grauit in regionem inter
et habitauit. moabitidem.
ut pasceretur ibi. Quo
mortuo. filii eius duxerunt uxores moabitidas.
orpham et ruth. Iosephus dicit. quod post acceptionem fili-
is suis uxores. et manserunt ibi. x. annis. et mor-
tui sunt ambo sine liberis. Noemi autem uidua. et or-
bata filiis. surrexit ut rediret in patriam. Au-
dierat enim quod dominus dedit populo suo escas. Comita-
bantur eam nurus sue. Quibus ait ad eas. Reuertimini
filie mee ad domum matris uestre. Nam non ultra po-
testis sperare uiros ex utero meo. Et nota
quia apud moabitas seruabatur lex de semine
suscitando. et acquieuit orpha. et reuersa est. Ruth
uero sequebatur eam. Cui noemi. Audi filia. Non
dicit nurus. sic dominus generauit. Non post iudicium uiri gen-
tium uiuit. Sed poscit. ut redderes ad populum tuum.
et ad deos tuos. et ait ruth. Populus tuus populus meus. Deus tuus
deus meus. Profecteque sunt simul. et uenerunt in bethleem. que
prius dicebatur effrata. ab uxore caleph. Sed fuit ma-
gis tota tribus. sed quidam. et usque ad Ieromo. Quod peccatum
percussa est lex. agnominata est effrata. id est furore uidens.
id est uini dei experimento cognouit. Et uero tantus fuit.
plaga est omnibus est positum in exemplum. Iosephus uero
dicit. quod caleph suscepit de effrata hur uirum
marie. et ut auus beseleel. Sed tunc primo propter in-
credibilem ubertatem reddenda fecit. et uocata est beth-
leem. quod est domus panis. Reuertentibus igitur in belle-
em. et dicebant. Hec est illa noemi. Quibus illa. Ne uo-
cetis me noemi. id est pulcram. sed uocate me
mara. id est amaram. Egressa sum plena. et ua-
cuam reduxit me dominus. Sed amaritudine plenam.
et tunc primo metebant ordea. Erat autem ibi uir
potens. et opulentus booz. consanguineus helimelech.
In tantum namque ruth in agros illius de uoluntate

noemi. colligebat spicas post metentes. Accidit autem ut veniret
booz ad agrum. et ait messoribus. Dominus vobiscum. Qui responderunt
Benedicat tibi dominus. Cuius est hec puella. Qui dixerunt. Hec est illa moabitis que venit cum
noemi. Et ait booz ad eam. Filia. ne vadas in alterum agrum. sed iungere
puellis meis. Et si sitis. vade ad sarcinulas et bibe.
Hora vescendi veni huc et comede. et intinge buccellam in ace
to. Videtur hic dicere acetum quod in estu contingit sub arbore est potus
quod sitis. Projicite de manipulis vestris de industria ut absque
collegat. Cum comedisset ruth ad latus messorum. congessit ei polentam. que est
lentum que iste alphitam vocat. et saturata est et tulit reliquias. In
vespera que collegit virga percutiens. invenit ordei quasi ephi. id est
modios tres. Cumque rediisset ad socrum. indicavit ei que fecerat cum bo
oth. et ait noemi. propinquus noster est homo. benedictus sit a domino. Et
ipsa sit ruth sequentibus diebus usque ad aree ventilationem.
Cum esset in villa sua booz dives aree, que de confusis palearum. in
ventilatione plures sunt et messoribus. et dormiebat in area.
Et que sollepnitas dies. abstinebat se ab amplexibus. Id quam
habebat in mansione ovium. Si pro vindemias fieret in legi.
et ait noemi ad ruth. Lavare filia. et ungere et indue
te cultioribus vestimentis. et ascende in aream et abscondere ne
videat homo. donec inebriatus sit. Cumque obdormierit pone
et te a parte pedum eius. et ibi iacebis. et fecit omnia que ei socrus
imperaverat. Et ecce. nocte media noctis evigilans booz ex
pavit dicens. Quis es. Et illa. Ego sum ancilla tua. expande
de pallium tuum super me. quia propinquus es. Cumque indicasset ei bo
oth in talibus de rogatione eius et terrandis castitate. addens
alius me propinquior est. Si te voluerit iure propinquitatis
habere acta est. alioquin ego te suscipiam. Vivit dominus. Sur
rexit tamen booz de loco ut iacuerunt. nisi anthonim
manipulorum. antequam homines mutuo se cognoscerent. et im
plevit palliolum illius ordeo. quasi sex modiis. et rediens
ruth honusta ad socrum. indicavit ei que dixerat ei bo
oth. Ascendit ergo booz ad portam. et sedit cum iudicibus. et
vocavit. x. de senioribus civitatis. et advocans propin
quiorem illum de quo dixerat ait ad eum. partem agri patris nostri
helimelec disposuit vendere noemi. Nos duo soli
propinqui sumus. Sed tu propinquior es. Eme ergo si placet. At
ille. ego emam. Cui booz. Ergo et ipsam medianitem oporte
bit te legem memoriam habere. habeas necesse est cum agro.
relictam mahalon. At ille ait. non possum propinquitate. At ille ait.
Cedo a iure propinquitatis. Tu utere privilegio meo.
Ait booz. Tolle ergo calciamentum tuum. ut firma sit ces
sio. Iosephus tamen dicit. booz tamquam vilitatis secundum legem iussit
mulierem. ut ei calciamentum solveret. et leges in fa
ciem eius spueret. Iosephus non ait: Cui est suum digitum solvere
corrigiam calciamenti. Ex his tribus cognoscitur quod secundum
dominos est. quia ipse repudians solvebat eum corrigia
sinistram. quam mulier solvebat eam quandoque
tur qui suscipiebat eam. Sed quocumque in fieret
in opprobrium cedi contra legem. domus eius

dicebatur domus discalciati. Et booz ait senioribus. Vos
testes estis. Qui dixerunt. testes sumus. Faciat dominus hanc
mulierem sicut rachel et lyam que edificaverunt domum
israel. Accepit itaque booz ruth in uxorem. et post annum
natus est ei filius quem posuit noemi in sinu suo. nutricis
et gerule fungens officio. Et dixerunt ad eam mulieres
congratulantes. Ecce hic qui nutriat senectutem tuam. et
sustentet exs plurimum. vocantes filium. obedient vocavit nomen eius obeth.
quod hebraice mihi serviet. Hic est pater ysai patris david.

Incipit liber regum.

Liber regum in. iiii. voluminibus distinguitur
apud nos. Sed hebrei in duobus libris. Et dicitur pri
mus samuelis a nomine auctoris. Secundus vocatur malachim.
id est regum a materia. quod vocant malachoth. quia continet reg
norum. Et iudicium agitur. et in eodem de uno regno iudeorum tan
tum de regibus eius. licet in duo divisum fuerit. Septuaginta quatuor
ce libros istos sub singulis regibus compactos. in unum a iere
mia. quia prima pater compositus est. sunt hi libri recitantes. ad com
mendationem quam samuelis. Primum compendatis eius pueritiam
hunc modum. De parentibus samuelis.

Fuit vir unus de ramathaim sophim. de monte
effraim. et nomen eius elchana ephrateus. vir scilicet ponti
fex hoc non per legem. sed pro vigore virtutum. non vivit per ritu.
Ramathaim sonat excelsa — Sed pro singularitate religionis
duo. scilicet duo de tribus excel — pro altitudine dicitur quia civitas eius
sa fuit helcana — ramathaim que in evangelio
dicitur arimathia. a Iosepho dicitur ramath. que sita erat in
excelso. sophim vero specula. quia sophim speculatorum.
id est prophetarum locus interpretatur. et quod ibi genuit eos. aut si dicere
tur. de ramathaim inspectantes. quia ex ea latissime
regio longe videri potuit. Sic continet textus. Alii distingunt
sic. de ramatha sophim. Non est a monte effraim
id est montis. sed regionis. Unde in sequentibus. ubi legitur de. xii.
prefectis regionum qui ministrabant salomoni per singulos
menses. ponitur dechar prefectus montis effraim. Fuit ergo
helcana levita. non decimus a levi. descendens ab
eo. per caath et ysaar et chore. Unde patet quod samuel
non fuit aaronita. et dicitur ephrateus. id est bethlemita. fuit
enim. scilicet manens. de tribu iuda. Unde samuel pater posuit
unum de filiis suis iudicem in bethleem. magis vero in
bersabee. Et nota. quod quidam in nota distinguunt sic.
effrateus ab effrata. sed vero per duo ff. ephrateus ab effrata.
per. p. et h. euphrateus ab euphrate. quia est fluvius per eum et
ut dicunt. tamen vere iudee vir euphrateus. De uxoribus anne

Habuit autem helcana duas uxores. nomen uni anna. et nomen
alteri phenenna. et debuit dicere alteri de duabus.
Dicitur sede. Invenies. quia licet priores essent in nomine priores:
tamen secunda erant in amore viri. Erat autem anna pulcra sed
sterilis. phenenna vero fecunda. et ascendebat vir ille
statutis diebus. secundum legem in sylo ad orandum.

Erant autem in Silo duo filii Heli, Ophni et Phinees, sacerdotes. Cumque immolasset Helcana, dedit Phenenne et filiis et filiabus eius partes. Anne autem dedit partem unam tristis. Quidam putant hic decimam esse de vestibus novis, quas distribuebat uxoribus et liberis in die festo. Sed magis putandum est decimam esse de partibus sacrificiorum, que contingebant offerentes, quas tamen solis licebat comedere. Hebreus sic magis videtur sonare: dedit Anne missionem unam duplicem, quia unam partem quae appellatur duabus. Porro Anna flebat et non sumebat cibum, et egressa est ad fores tabernaculi, ut oraret, Heli sedente ante postes, et compuncta pro eo amaritudine flens Anna vovit votum Domino dicens: Si dederis mihi sexum virilem, dabo eum, et novacula non ascendet super caput eius omnibus diebus vite sue. Et attendit Heli motum labiorum vocemque non audiebat clamantis vel murmurantis; ait: Digere paulisper vinum quo mades. Et illa: Nequaquam domine, sed mulier infelix ego sum usque adhuc. Ora pro ancilla tua. Et intelligens eam Heli sterilem ait: Vade, Deus Israel det tibi petitionem tuam. Hebreus non habet: dabit vel mulier ex promissione sacerdotali fretum. Abiit, et vultus eius non sunt amplius in diversa mutati, id est animus eius deinceps non est distractus in varietates dubitationis. De ortu samuelis

Et factum est ut pareret filium, et vocavit nomen eius Samuel, id est postulatio Dei, quia a Deo postulaverat eum. Et non ascendit mulier in Silo, donec ablactaretur filius, et cum ablactasset eum, duxit in Silo cum vitulis tribus et tribus modiis farine. Hebreus tamen habet: et modio farine et cum amphora vini, quod est mensura trium modiorum. Non autem tot simila et vinum ad libandum tum. Cum in libaminibus vitulorum pauciora sufficerent. Forte etiam non unum vitulum obtulissent, sed ut illud residuum dederit domui sacerdotum. Porro mirum videtur puerum brevem qui nuper erat ablactatus adductum esse ad ministrandum in tabernaculo. Propterea quidam dicunt esse ablactationes tres: prima est a lacte mamille, que fit tertio anno; secunda a lacte infantie, que fit septimo; tertia a lacte puerilie, que fit xii. Et sic amovetur puer a matre, a pedagogo, a tutore. Hunc ergo quidam eum adductum post tertiam ablactationem ad imbuendum levitis vel in sequentibus legitur, quod per singulos annos induebat eum mater tunica parva. Alii dicunt quod post tertiam ablactationem iam ydoneum ad ministrandum. Vel sicut alii legunt: puer autem erat nimis in conspectu Domini. Cumque obtulissent puerum Heli, ait Anna: Vivit anima tua domine, ego sum mulier infelix que steti coram te hic orans Dominum. Ecce filius quem dedit michi Dominus. Unde etiam vel iurando vel confirmando ait: Per animam tuam domine, id est tamquam per rem preciosiorem. Alii dicunt: Vivit anima tua vel, si novisti, id est, deludet me anima tua si non novi. Et oravit Anna Dominum et dixit cantica: Exultavit cor meum in Domino etc. Canticum non est hic proprie oratio vel gratiarum actio pro beneficiis sibi

prestitis. Secundo est in mysterio et figurali occasione sermonis revolvit multiplicem locutionem. Prophetat de regno Christi. Dominus iudicabit fines terre. Quod autem legitur in cantico: Donec sterilis peperit plurimos, et que multos habebat filios infirmata est. Hebreus habet pro plurimos septem, et pro infirmatam infecta est. Et dicitur quod singulis Anne filiis nascentibus singuli filii Fenenne moriebantur. Et sic filii Anne quatuor filios Samuel genuit, ut sunt septem. Rediit Helcana in domum suam, et Samuel ministrabat ante Heli, et dixit ei iuxta eum ... (?) plenus prophetie. De filiis

Porro filii Heli nescientes Dominum, preter sacerdotale hely (?) de sacrificiis antequam adolerent adipem tollebant ab offerentibus carnes, ut sacerdotes pauce essent. Et mittebat puer sacerdotis fuscinulam et tollebat, et quicquid levabat fuscinula tollebat sacerdos, quod non erat porcio sed rapina. Samuel autem ministrabat accinctus ephot lineo, non sacerdotali sed prophetico, et tunicam parvam afferebat ei mater singulis annis. Visitavit Dominus Annam, et peperit tres filios et duas filias. Heli autem erat senex valde, et audivit peccata filiorum, quod dormiebant cum mulieribus excubantibus ad hostium tabernaculi, et eas que veniebant ad purificandum polluebant. Quidam tamen voluerunt quod non dormirent cum mulieribus, sed corrupta penitentia dabant mulieribus licentiam conveniendi viris suis infra dies purificationis. Vel iuxta quosdam peccaverunt in lege. Heli ammonitus hec vel

se Phinees, cum tamen Heli esset pietatis, et hic dicitur fuisse Heli, autem Samuel, sed ob honorem Samuel hic dicta.

(tis pro templo Domini, et trepide arguebat eos. Venit autem vir Dei ad Heli, angelus vel Helcana ait ad eum: locutus locutus sum ut domus patris tui ministret

vel in templo meo in sempiternum: absit hoc a me, sed honorantes me glorificabo, et qui contemnunt me erunt ignobiles. Ecce precidam brachium domus patris tui, id est auferam sacerdotium de domo tua, propter quod deerat ei heres qui deserviret in templo. Quod factum est in diebus Salomonis, cum Sadoch, qui fuit de Eleazar, factus est sacerdos ejecto Abiathar qui fuit de Ythamar. Quidam tamen autumant translatum esse sacerdotium ad Samuelem, qui non fuit Aaronita. Cum neque legitur Samuelem fuisse sacerdotem, sed Aaronitas amotos a sacerdotio usque ad tempora Machabeorum. Quod autem addidit vir Dei: magna pars domus tue morietur cum venerit etas, implenda est in primo, cum occubuerunt filii eius in bello, vel cum Saul sacerdotes Nobe interfecit. Et insigne fuit signum, quod in una die filios eius morituros. Porro in diebus illis erat sermo Domini preciosus, id est rarus. De tertio vocavit Dominus Samuelem

Factum est ergo cum Heli iaceret in loco suo, et oculi eius caligaverant, nec poterat videre lucernam Dei antequam extingueretur. Quidam nimis volunt id est in aliquibus exemplaribus inveniuntur, quod clarius videat lucernam ardentem quam extinctam. Plerumque enim caligantes oculi clarius videant ad lucernam, quam ad diem. Alii sic distinguunt: nec poterat videre lucernam

et sup habundat aut.

R. antequam extinguerentur. Samuel autem dormiebat. Hanc
autem sententiam continet hebraicus distinguit ibi. Non potuit
videre. Et subiungit. Lucerna domini nondum extinguebatur. Hec
congrue sequitur. Samuel autem dormiebat in templo domini. id est
in talamo iuxta tabernaculum. In solus erat heli sacerdote dor
miebat. Vox eum vocavit eum dicens. Cucurrit ad heli dicens.
Vocasti me. Falsum dixit. Hic non est. Timuit ergo heli. Non vocavi
te. Revertere et dormi. Et fecit. Secundo similiter. Nondum enim samuel sci
ebat dominum. id est non habebat consuetudinem audiendi dominum.
Cumque vocasset eum dominus tercio. Tunc abiit ad heli. Et intellexit
heli quod vocasset eum dominus. Et ait. Si deinceps vocaverit te. lo
quere domine. Quia audit servus tuus. Cumque vocasset eum dominus dormien
te, dixit. Loquere domine. Et indicavit ei eandem comminationem de do
mo heli. Quam prius fecerat per virum dei. Ex quo primum dictum est. Invenitur
forma prius missionem. Fecit dominus aaron de sacerdotio temporibus
promissionibus. Et tamen semper addenda est condicio. Quamvis positum
sit eo dicatur. Filii vestri custodierint testamentum meum etc. Videtur velle iose
phus. Quod ideo vocasset samuelem. Ut prefiguret eum ipsi digni
tates futuras. Futurus enim propheta domini. Quod ab hac vocatione dicitur
eum habuisse. Fuit quoque iudex. Oportuit quoque quasi sacerdos. Eo quod par
tus esset ichabod. Nepos heli. Mane. Admiratus heli sacerdos
misit. Ut indicaret ei universum sermonem domini. Et indicavit ei
omnia. Et ait heli. Dominus est. Quod bonum est in oculis suis faciat. Cre
vit autem samuel. Et cognovit universus israel quod fidelis propheta esset
samuel domini. Et gratiam eum omnes propter visum verbum domini. Prepara
vit dominus ut abicerent divinos et ariolos a se. Et uteretur
verbis a tribus sui verbum domini. De morte heli et fili
orum eius et captione arche.

Et factum est convenerunt philistiim
in pugnam in affec. Quod dicitur locus prius ad iezrael. Quod vocat
iosephus. Civitatem amphecolentes. Israel quoque in planis super la
pidem adiutorii. Quod propter exemplum dictum. Prelia parabitur et ne
victus est israel. Et occiderunt de eo .iiii. milia. Et dixerunt seniores.
Afferamus de sylo archam domini sedentis super cherubim. Quasi
dicat. Et sit in prelio. Quia sedet super cherubim. Quia gloria domini ibi appa
rebat. Et tulerunt archam et venerunt cum ea duo filii heli. Ophni
et phinees qui fungebantur officio patris sui. Et acceperant man
datum ab heli. Ne ad eum redirent sine archa. Et convenerunt
philistiim. Et acriter pugnaverunt. Fugit quoque israel. Et cesa
sunt ex eo .xxx. pedum. Et archa domini capta est. Et duo filii
heli mortui sunt. Cucurrit autem puer beniamita ex acie
et nunciavit in sylo quod factum fuerat. Heli autem sedebat contra viam.
Que ducebat ad castra. Spectans vel auscultans. Erat enim cecus
erat ut dicit heli. Et non cecidisset. Qui audita strage populi
et morte filiorum quievit. Cum autem audisset archam captam. Cecidit
retrorsum. Et fractis cervicibus expiravit. Uxor autem eius
ophni phinees pregnans erat. Et pre dolore incurvavit se et pepe
rit filium. Viii. mensium. Ut dicit iosephus. Et vocavit eum ichabot.
In gloria dicens. Translata est gloria domini de heli israel. Porro
heli iudicavit israel .xl. annis. Cum concordat iosephus. Licet vero
et paralipomenon dicant .xx. Secundum diei quod secundum sansonem .xx. annos super

vixit. Sub iudice. Quod aggregatur samuelis. Annis quibus iudicavit heli.
Secundum quod eum dicunt .xx. annos. Quibus iudicavit samuel aggregandos
annis heli magistri sui. Sed et annos samuelis et annos saulis
ascribunt. Sane notandum quod ut heli fuisse iudex. Cum sunt
sacerdotum de domo eleazari. Eleazaro quidem successit phyn
nees. Cui successit bozi. Cui successit ozi. Et in illa
tum est sacerdotium.

In diebus heli. Fuit dux in regno la
tinorum. Silvius postumus. Filius enee et lavinie. A quo dicti sunt la
tini reges. Silvii denominati. Hic athiam. Homerus vero
certum hunc primo filio suo iulio. A quo filiorum familia
et originem trahit. Et hic hectoris filius plurimum receptus per vigil
aut posteros nestoris. De remissione arche.

Tulerunt autem philistei archam dei in azotum. Et statuerunt
eam iuxta dagon. Quod trophesum. Et surgentes diluculo inve
nerunt dagon pronum in terra ante archam. Et quod diximus ut dicit
iosephus. Et restituerunt eum in locum suum. Rursum mane sequenti
invenerunt eum prostratum. Caput autem et manus eius abscisse a truncu
iacebant super limen. Ob hoc ullus ingrediens templum in azoto cal
cat limen usque in hodiernum diem. Et aggravata est manus
domini super azotios. Et percussit eos in secretiori parte natium.
Et computrescebant prominentes exitales eorum. Quod ut iosephus dicit fuit.
Ex crudeli passione dissinterie. Ita ut pueri qui egerunt in
fortitudine intestina ebullientes de ageste. Corrodebant exta
les eorum. Sacerdotes quoque qui receperunt. Cumque sedentes
conduceban. Percutiebant deus in posterioribus. Et fecerunt sibi se
des pelliceas. Et convenerunt principes. Vi. mensibus. Et tractabant
quid facerent. Et erant quia dicerent causam passionum factam propter
propter archam. Alii propter casum. Alii propter eruptionem aeris et sinis
tram terre. Dixerunt autem sacerdotes et divini. Erat aggravat
dei virtute in vos preter. Remittite archam. Sed et ma
culam. Reponite in capsella iuxta archam .v. anos aureos
et .v. mures aureos. Pro quinque civitatibus que percusse sunt
iosephus dicit .v. simulacra hominum aurea. Et ponentes ar
cham super plaustrum novum. Iungentes duas vaccas fetas.
Quibus non est impositum iugum. Et vitulos earum recludentes do
mi. Et si recto itinere ascenderint contra bethsames. Ipsa fe
cit nobis hoc malum. Alioquin casu factum est. Ibant vacce
mugientes in directum. Non declinantes ad dextram neque ad
sinistram. Per viam quod ducit bethsames. Et hec una sacerdo
talium civitatum in tribu beniamin. Et altera bethsames in
tribu neptalim. Porro bethsamite metebant triticum.
Et venit plaustrum in agrum iosue bethsamite. Et stetit ibi.
Et posuerunt archam super lapidem grandem. Quem putant hebrei
fuisse aram edificatam ab abraham. Et capsellam que erat iuxta
eam. Et conciderunt levite ligna plaustri. Et vaccas posue
runt super ea holocaustum domino. Viri autem bethsamite ob
tulerunt holocausta et victimas in die illa. [illegible]
quidem. Urbium est civitates philistiim. Et .v. tamen in
fuisse anos aureos .v. mures. Sed in sequentibus legitur hoc
loco fuisse civitates philisteorum. Vel melius in quod dicitur

dixit

ingressus

egressus est

[illegible]

p

tres successive abierunt

[illegible]

ad

sup

ad eos. Cum facerent de archa quid dixerint.

erat

sunt

phil[isteos] v. fuisse tunc metropoles et q[ue]q[ue] civitatis anni aurei
[illegible] et muris. alie. solum tumulos obtulerunt ut; ad abel
magnum super quem posuerunt archam. et usque hodie lapis vocatur quod
abel sit lapides. super quem posita fuit archa. Alii asserunt ei
nomen quod in bethsames dicebatur quasi p[ro]pter deum et abel. q[uia] in
[illegible] lucis populi luctum bethsamitarum quos fecerunt. et addit
e. magnitudinem ad distinctionem alterius abel. quod in capitulis a beta dicitur.
de sapiens mulier exclamavit ad ioab. et interrogaverunt in
gun in abela. et de lege super quem posuerunt archam. i. i[n]t[er]pretatur
de bethsamites. lxx. iiii. et l. plebis. eo quod vidissent
archam. et dixit quod illi lxx. depositione archam non essent sacerdo
tes. Si ergo queritur. moreret ut sic philistei quod viderunt archam.
De itineribus cariathiarim primo
translata est samuel in mas
phat. post ipse et saul in galga
la. post saul in nobe. et de no
be translata in gabaa. post de
in domum obeth. post in silo.
post salomonem in templo.
post dici quod non peccaverunt videndo. quibus non erat
prohibitum videre. Samuel a
bethsamites. miserunt ad
viros cariathiarim dicentes:
deducite ad vos archam. Qui re
duxerunt eam. et collocaverunt eam
in domo aminadab viri
iusti in gabaa. et eleazarum filium eius sacerdotem instituerunt in
custodiam arche. et fuit ibi xx. annis. usque ad. viii. annum
regni saulis. quo ipse tulit eam in masphat. contra quem philisteos. vii. mensibus. et requievit omnis israel post dominum.

Quod orante samuele mota sint philistiim.

Quod attendens samuel. et videns eos fidentes in domino:
ait. Ascendamus in masphat ut orem pro vobis. Cumque ascen
dissent in masphat. effuderunt aquam coram domino. Quod male
[illegible] congesta erunt. qui non bibebat ydola[trie] labia eius adherebat
[illegible] inseparabiliter. sicut in signum fedus sicut sub iosue. et iudica
vit eos ibi samuel. i. docuit eos iudicia domini. Quidam vero asse
runt samuelem quasi ydolum redegisse in pulverem. et more moysi
dedisse populo ad bibendum. et in barbis eorum iudicasse reos ydolo
latrie. [illegible] sicut quidam sub moyse fecit. Et audierunt philistei.
congregatum esse israel. et ecce in masphat. et armati as
cenderunt adversus eos. et timens israel dixit ad samuelem. Clama
pro nobis ad dominum. et obtulit samuel lactentem agnum in ho
locaustum. et dum clamaret samuel ad dominum. intonuit dominus. fu
it. et intonuit dominus fragore magno super philisteos. et mo
ta est terra [illegible] pandebat hiatus. et philistei in fugam uer
si. Deinde filii israel. persecuti sunt eos usque ad terminos ter
re sue. Tulitque samuel lapidem et posuit eum in terminis et vo
cavit nomen loci illius lapis adiutorii. Non apposuerunt ultra phi
listiim. ut venirent in terminos israel. Sed dum viveret samuel.
Iudicabat itaque samuel populum in bethel et galgal. et mas
phat. transiens per singulos annos. et revertebatur in ramatha.
Sed et ibi iudicabat israelem. Tres ille civitates famo
se erant. bethel. propter sepulchrum iacob. et galgala. propter circum
cisionem factam. et masphat. propter frequentes tollere. et adde
debat ad eas samuel iudicium in eis sollempnitatibus

abdominandis. et iudicabat ibi populum aliis diebus. accendebat
ad populum omni populo in ramatha ad iudicandum. Quod israel peti[i]t regem.
Cum autem senuisset samuel. posuit filios
suos ioel et abiam. alterum in bethlem. alium in bersabee. ut
sedentes iudicarent populum. Qui declinaverunt post avaritiam. et perver
terunt iudicium. Quod cum ferrent dixerunt populus ad samuelem. Da nobis re
gem qui iudicet nos. sicut cetere gentes habent. Quod graviter tulit samu
el. propter iniuriam et iniustitiam. et contra odium regis. Cum consuluisset dominum. [Marginal: consuluit]
ait ei dominus. Audi vocem populi. non enim te abiecerunt. sed me. ne reg
nem super eos. Verumtamen predic eis ius regis. et ait samuel
ad populum. Hoc erit ius regis. filios vestros tollet. suos faciet
et precursores agricolas. et fabros armorum. filias vestras faciet
unguentarias. et focarias. et panificas. servos vestros et ancillas et
iuvenes. ponet in opere suo. optima quoque vestra dabit ser
vis suis. et vos eritis ei servi. et ait populus. Non audiemus vos; sed erit
rex nobis. et pugnabit pro nobis. et ait samuel. et ait samu
el. Ite ad sua. oportune vos convocabo quando dominus quem dare vo
bis sit regem. [Marginal: cum cognovero]
De unctione saulis et electione.
Erat autem vir de beniamin nomine cys. de stirpe gemini. cui
erat filius saul. et non erat vir melior illo in israel. Cumque per
dissent asine cys. ait ad filium. Tolle unum de pueris. et quere asi
nas. Cumque transissent per montem effraim. et terram salisa. et terram
beniamin. et non invenissent. et venissent in terram suph. quod fuit
patris samuelis. ait saul ad puerum. Revertamur. ne pater sollici [Marginal: meus]
tus sit pro nobis. Cui puer. Est vir dei in civitate hac. qui absque
ambiguitate loquitur. Eamus ad eum. si forte indicet nobis de
via nostra. et ait saul. Quid feremus ad eum. panis defecit in sar
cinis. Sed portulam non habemus. vel argentum in sporta. Conclau
ut ait iosephus. pueros preparant acceptum munera. tamen non saul loquitur
obtulisse. non ille accepisse. Cui puer. Habeo in manu mea
quartam partem stateris argenti. et ascenderunt in ramatha in qua
erat vir dei. et dixerunt puelle egredientibus ad aquam. Num hic
est videns. Quod dixerunt. Hic hodie sacrificat in excelso. Cumque [Marginal: sacrificium]
sacrificium deus predixit qui
pararat samuel in
kalendis:
ambulavit in urbis medio apparuit eis samuel. Cum pridie dixit
at dominus. Eius hac hora mittam
ad te virum de beniamin quem unges super populum meum. Cumque samu
el aspexisset saul: dixit ei dominus. Ecce vir quem dixeram. et ait
ad saul. Ego sum videns. ascende in ut comedas mecum.
Cras dimittam te. et que sunt in corde tuo iudicabo tibi. et de asi
nabus non sis sollicitus. quia invente sunt. post. Vidit saul humi
le sollicitudinem in corde pro asinabus. non hic declinavit per prophetiam.
Sed autem hebrei. saulem vidisse per sompnium se collocatum in
vertice palme. quod est signum regnaturi. non sollicitus erit. et ob
hoc dixit ei saul. Cuius optima erunt quecumque in israel. tunc ibi de [Marginal: samuel.]
ascendunt in excelsa in templum. ubi [dicebat] iubebat sacrificare
in excelso. Cumque recubuerunt in triclinio. dedit ei samuel locum
in capite. xxx. virorum qui fuerant invitati. et posuit ante
eum armum cum parte regale. quod de industria servaverat ei. [Marginal: armum]
Cumque mane surrexissent. et egressi essent civitatem. dixit

Samuel. Dic ut cedat nos puer, et tu subsiste ut indicem tibi verbum
domini. Tulit autem Samuel lenticulam olei, quod est vas fictile quod an-
gustum habens foramen in labio, et effudit super caput eius, et osculatus est eum, et ait:
Ecce unxit te dominus in principem super hereditatem suam, et hoc erit tibi signum. Cum recesse-
ris a me, invenies duos viros iuxta sepulcrum Rachel, qui dicent tibi: Inven-
te sunt asine. Cumque veneris ad quercum Thabor, et est Thabor non hic
montis, invenient te ibi tres viri, unus portans tres hedos, alius
tres tortas panis, et alius lagenam vini, et accipies de manu
eorum duos panes. Post hec venies ad locum qui dicitur statio Philiste-
orum, eo quod quondam ibi Philistei castra metati sunt, et habebis ob-
viam cuneum prophetarum descendentium de colle domini, psallenti-
um in instrumentis et prophetantium, et insiliet in te spiritus domini, et pro-
phetabis cum eis. Et nota quod Samuel primus instituit conventus re-
ligiosorum iuvenum psallentium deo, et dicebantur hi conventus cu-
nei, qui conveniebant, et dicebantur prophetare, id est hymnos laudare et dicere
cantica: aliqui ex eis prophetabant. Et addidit Samuel: Cum veneris
hec signa, facias quecumque invenerit manus tua, et descendes ante me in Galgala.
Ego quippe descendam ad te ut offeras oblationem. VII diebus in conse-
cratione scilicet sacerdotis et regis tot diebus fiebat oblatio secundum quosdam.
Et addidit: Expectabis donec veniam ad te, et ostendam tibi quid facias.
Vel aliter: VII diebus refertur ad expectationem, ut sit sensus:
VII diebus expectabis donec veniam, quod sequentia explicabunt. Cumque ve-
nisset Saul ad cuneum prophetarum, prophetavit cum eis. Aiunt Hebrei
eum prophetasse de Gog et Magog, et de premiis iustorum et penis
malorum. Et admirantes qui noverant eum dixerunt: Numquid et Saul in-
ter prophetas? Et responsum est ab eis qui dicebant esse eum de genere prophetarum. Alia
littera habet: Et quis pater eius? sub eodem sensu. Et quis pater eorum? quasi di-
ceret: solus deus est pater prophetarum. Et ipse ubi vult spirat. Sed tamen
in filios prophetarum frequentius est. In parabolis: Numquid et Saul inter prophetas?
quod fere de solo Saule dicebatur, vel de quocumque repente sublima-
to. Et intravit ad patruum suum. Qui cum quesisset ab eo quid dixisset ei
Samuel, de verbo regni tacuit. [illegible] indicavit. Convoca-
vit autem Samuel populum in Masphat, et ait: State coram domino, et
facientes sortes per tribus et familias et capita, invenit sors
tribum Beniamin, et descendit usque ad Saul filium Cis. Et dicitur Sa-
muel temptasse sortes iuxta cor suum. Sciens autem Saul quod quere-
retur, latuit, quasi nolens se ingerere [illegible]. Quem inventum sta-
tuerunt in medio populi, et fuit altior universis ab humero et sursum, et
ait Samuel: Ecce quem elegit dominus, quia non est similis in omni populo. Et ex-
clamavit omnis populus: Vivat rex. Et scripsit Samuel legem
regni, et legit in audientia populi et regis, et posuit in libro
in tabernaculo quod adhuc erat in Silo cum altari. Et redierunt
ad sua, et Saul abiit in domum suam in Gabaa. Quidam vero despexe-
runt eum, et Saul dissimulabat. De Naas et sectione [illegible] Saulis.

Factum est autem quasi post mensem, Naas Ammonites
obsedit Iabes Galaad. Cumque peterent ab eo obsessi
fedus, ait: In hoc feriam vobiscum fedus, ut eruam vobis omnibus
oculos dextros. Scilicet quos bello capiebant dextros oculos
eruebat, ut sinistros scutis celantes ad bellum forent
inutiles. Et responderunt ei: Concede nobis VII dies

ut mittamus nuntios in omnes terminos Israel, et si non fuerit qui defen-
dat nos, egrediemur ad te. Venerunt ergo nuntii in Gabaa Saulis,
et locuti sunt in auribus [illegible]. Flevit populus, et ecce Saul veniebat
de agro sequens boves, et premisit se venturum Iabitis cras die
in auxilium, et iussit aliquos eorum [illegible] submittere,
et divisit, inspirante spiritu, concidit utrosque boves in frustra,
et comminatus est in omnes terminos Israel dicens: Qui non exierit post Sa-
ul et Samuelem, sic fiet bobus eius. Et egressi sunt omnes quasi vir unus, qui
CCC milia, et constituit Saul populum in tres partes, et ingressus est castra
in vigilia matutina, et percussit Amon plaga grandi. Et ait populus
ad Saul: Quis est iste qui dixit: Num Saul regnabit super nos? Interficiatur.
Et ait Saul: Non interficietur hodie quisquam, quia fecit dominus salutem in
Israel. Et ait Samuel: Eamus in Galgala, et innovemus ibi regnum.
Et unxerunt Saul in regem coram domino in Galgala. Et ait Samuel ad populum:
Ecce rex vester graditur ante vos. Quia abiecistis dominum, et hoc erit vo-
bis signum, quod dedit dominus vobis regem in ira. Ecce messis
tritici est hodie. Invocabo dominum, et dabit tonitrua et vo-
ces, tonitrua grandinis et pluvias, et sic scietis quoniam magnum est malum [illegible]
[illegible], et populus timuit, omnes pro se orant. Addidimus enim peccatis
nostris malum, ut peteremus nobis regem. Et ait Samuel: Peccas-
tis. Nolite deinceps recedere a domino, et iusti eritis. Alioquin per-
ibitis vos et rex vester. Quod Samuel predixit Saul de translatione regni.

Filius unius anni erat Saul cum regnare
cepisset, id est humilis tamquam parvulus. Duobus autem annis reg-
navit super Israel. Sed queritur unde rex post in reliquis annis regni
quia [illegible] fuit, et non fuit rex. Hebrei legunt de Ysboseth fi-
lio eius, dicentes eum [illegible] esse in principio regni patris
sui [illegible]. Qui duobus annis regnavit in Israel, quasi diceret: duobus
annis regnavit Ysboseth in Israel. Quia duobus annis reg-
navit Ysboseth, [illegible]. Quia autem dicitur esse cum regnare
cepisset, potest stare non posse. Saul [illegible] XX annos reg-
navit. Ysboseth vero regnavit post patrem iam quadragenarius
erat. Quidam ipsi determinare conantur, dicentes Saul cepis-
se regnare post Heli, et ponunt in annis Saulis annos Samuelis.
Hebreus sic habet: Filius unius anni Saul cum esset in novo regno, supra
et duobus annis regnavit. Elegit sibi tria milia ex Israel, et erant cum
Saul II milia in Machmas et in Bethel, mille autem cum
Ionatha in Gabaa Beniamin, que fuit urbs Phinees fi-
lii Eleazari. Et percussit Ionathas stationem Philisteorum
que erat in Gabaa, id est locum munitum in quo posuerant Philis-
tei custodes tamquam dominantes in Israel, et [illegible] de Israel
ad [illegible] Philistiim. Quo audito, Philistei congregati sunt ad
pugnam contra Israel, XXX milia curruum et VI milia equitum et vulgus
innumerabile. Et ascendit Saul in Galgala, et convocavit
populum et Samuelem ad placandum dominum, et expectavit Samu-
elem VII diebus iuxta condictum. Dilapsi ab eo perterriti
absconderunt se in speluncis et in abditis et in [illegible].
Hebrei quoque transierunt Iordanem. [illegible] in Israel sic appro-
priato vocabulo dicti, quia per timorem creduntur descendisse

holocaustum domino

dicitur

in castra philistiim ad obsequium eis. Saul vero videns
saul moram fieri dampnosam. vii. die obtulit holocaustum
et pacifica. Cumque complesset, ecce samuel veniebat, et egres-
sus saul ait. Quid fecisti? Et saul. populus a me fugiebat,
et tu non veneras iuxta placitos dies, et timui ne hostes as-
cenderent ad nos priusquam placarem faciem domini, et necessitate
compulsus obtuli deo. Vel saul peccavit, quia sine samuele
obtulit; ad consulendum deum, quod fiebat sic condictum. vii. dies
et dixit samuel non esse expectandum. Sed oblationem legis
unctione regum datur sicut ei eo esse observandum ad consulendum.
Samuel me obtineret. vii. dies fierent pro sacerdotibus legis.
pro rege. Quasi memini me legisse; adhuc valde mirum
est. Et ita dixit. stulte egit saul in rege quod non venit illas.
Sed fuit oblatum pro rege, et vos dicit samuele sic man-
dasse, ut cum vellet saul immolasse ad consulendum deum ex-
tunc ipsum ut ostenderet ei quod facturus esset, et sic cunctione
samuelis fuerat, expectavit eum. vii. diebus. Saul vero dicit
samueli anunciavit in israel. vii. tunc expectavit eum. vii.
dies, et addidit samuel. nequaquam regnum tuum ultra consur-
get. Quesivit dominus virum iuxta cor suum, ut regat populum.
Abiit samuel in gabaa beniamin. Recensuit autem saul populum
obviam philistiim. Et erant cum eo quasi dc. viri, et ionathas
filius eius. porro philistiim ...ant in ... israel. Cavebant enim
philistiim ne facerent hebrei gladium aut lanceam, et descende-
bat israel ad philistiim ut exacueret aciem vomeris et
vanga usque ad stimulum corrigendum. i. emendandum et ex-
acuendum, vel etiam ad stimulum, quod est ad corrigendum boves
boves. Cumque venisset dies pugne, non est inventus ensis vel lan-
cea in manu totius populi, excepto saul et ionatha, et stetit
saul at fecit archam domini in castra, et achias filius achitob
fratris ichabod portabat ephot. De clade philistii-
m. et favo. quem comedit

Accidit autem quadam die ut diceret ionathas ad armigerum suum: veni et transeamus
ad stationem philistiim. patre suo ignorante. Et volu-
it transire ionathas ad philisteos per valle inter petras.
scopulis hinc inde eminentibus et modo devenit, et ait io-
nathas ad puerum. Cum apparuerimus eis si dixerint
manete, donec veniamus ad vos, stemus. Quod si dixerint
ascendite ad nos, ascendamus, quia tradidit eos dominus in
manibus nostris. Hoc erit nobis signum. Cumque dixissent
philistiim ascendite ad nos, ascendit ionathas ma-
nibus reptans et pedibus, et armiger post eum, et percussit
eos dominus ad ionatham, et percussit ionathas et puero
ex eis. xx. viros, in media parte iugeri. Turbata
sunt castra et diffugiebant mutuo se perimentes. Et ex-
clamaverunt speculatores saulis fugam hostium. Et cum quesi-
isset quis ex nobis abiit, repertum est abesse ionatham
et armigerum eius. Et ait ad achiam. applica, vel prepara
archam domini, ad consulendum dominum. Cumque tumultus
crevisset in castris, ait ad sacerdotem. Contrahe

manum tuam. Et exclamavit saul et populus persequens fugientes.
Sed et hebrei qui fuerant ad castra philistiim reversi sunt,
ut essent cum israel. Omnesque se prius absconderant redierunt in pugnam.
Erat enim cum saul quasi x. milia. Videns autem saul moram dampnosam fore
medentur. adiuravit populum dicens. Maledictus vir, qui degustaverit cibum
donec comedat panem usque ad vesperam, donec ulciscar de
inimicis meis. Cumque intraret populus per saltum, apparuit mel fluens
et nullus gustavit ex eo. Ionathas qui non audierat maledictum
porrexit virgam in favo, et gustavit; illuminatique sunt oculi
eius. i. facies exhilarata est, et recepit vires. De qua nimia
copia mellis, quia in terra arbores stillant mel ... petris et ab-
dicit ... quod ... per terram defecerunt. Dixit
vero invenisse ionatham apud albam in terra, quod erat in terra
Effraim. Cumque indicassent ei quidam maledictum proclamasse cum
non applicavit maledictum patris. Nam si venisset populus cibum, maior
iniret plaga factumque in hostibus. In vespera autem post bellum in-
irruit populus fame in predam et summens pecora mactaverunt in terra
et comedebant cum sanguine. Hoc est quoque non occidere et comedere. Sanguine
quidem bonum devellerent, et dedit ... carnibus vesci. Unde mos
pater ... sanguinem ... religionem sanguinem ...
quia de preda hostium neminem licebat edere. Donec immolaretur
sanctificatum domino. Aliter cum sanguine edebant, et ait
saul populum peccatis. Volvite ad me saxum grande et per-

vigilat erat quod sive plures non exclatis | per unum ex se illud ay-
donec sacrificium vespertinum fieret pro | ...
eis. Aliqui exclamant cum sanguine comedentes | ...
fuerunt in bello | ... ne forte

dicit alius faber occiditur. Tunc primum edificavit saul altare
domino. Unde patet quod sive altare, veteris ut in bis populus in gal-
gala. Primum tamen quod ipse cum omnibus comitantibus ad hostium al-
tare construxisse. Hoc deinde primum ... plene in precedenti
placitum obtulit. Cumque nocte vellet irruere in hostes,
ait sacerdos. Consulamus dominum. Et consuluit, nec respondit ei dominus in
die illa. Hoc est nocte sive die sequenti, et ait saul. Sacer-
dotalis hoc. Et lavemus ex populo. per vivente domino et si in io-
natha filio meo, absque retractione morietur. Et mittit populum in
parte una, et se et ionatham in altera, et cecidit sors super iona-
thas, et ait saul ad ionatham sic ionathas. Sed non gra-
vis. Sed quod hoc nesciret maledictum, mel comedit. Et ait
saul. Morieris ionatha, et haec faciat mihi deus
dominus et haec addat. Et ait populus. Ergo ionathas morietur,
qui fecit salutem in israel? Vivit dominus, si ceciderit de ca-
pite eius ... et si deus consentiret, occidit capillum de ca-
pite eius in terram propterea quod ... legitur. Sic post haec et eripuit
ionathan a manibus populi et rediit ad patria.
vel non confirmatus in regno, circumque se venerunt fuga-
bant hostes eius, et percussit amalech, pro ... fuerunt per
percussit quem deletur ex mandato domini. Fuerunt autem filii
saul ionathas et iessui et melchisua. Nomen ... ... est
bosech, et minor michol. Puella et filia minor natu michol vel michal.

inceptus. Filie [illegible] merob et michol et uxor eius achinoem et princeps militie abner filius ner patruelis eius. Nam cis et ner fratres fuerunt filii abiel. Legitur tamen in paralipomenon quod ner fuit pater cis [illegible] contra deum est et quod mutatum est. Quod saul vicit amalech.

Tunc autem samuel ad saul. Hec dicit dominus. Recensui quecumque fecit amalec israeli et quomodo restitit ei in via cum ascenderet de egypto. [illegible] ipse dominus [illegible] ut non sit aliqua memoria amalech sub celo. [illegible] illos maleficos fuisse et pecudes [illegible] se [illegible] ne sub forma pecoris evaderent [illegible] pecudes [illegible]. Et recensuit saul [illegible] peditum et [illegible] virorum iuda. Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iuda [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] leoni iudas. Dixitque saul [illegible] amalech [illegible] recede ab amalech ne involvam te cum eo. Tu enim fecisti misericordiam [illegible] iethro [illegible] et [illegible] [illegible] bonum [illegible] dedit moysi [illegible] habitabat in amalech [illegible] filios obab [illegible] [illegible] cinei [illegible] habitaverunt in israel. [illegible] michab. [illegible] in paralipomenon legitur. Hii sunt cinei qui venerunt de calore domus patris rechab. Tunc percussit amalech in ore gladii [illegible] [illegible] [illegible] gladio [illegible] pepercit saul agag regi amalech et optimis [illegible] [illegible] dominus ad samuelem penitet me quod fecerim saul regem. Contristatus samuel [illegible] dominum tota nocte. Cumque accepisset quod [illegible] [illegible] [illegible] triumphale [illegible] [illegible] [illegible] quod faciebant [illegible] de [illegible] [illegible] signum victorie descendit ad eum in galgala et occurrit ei saul. Cumque culpasset eum quod [illegible] reservasset de amalech [illegible] dicebat populus reservasse optima ut offerrent domino [illegible] actione. Cui samuel. Melior est obedientia quam victima. Numquid vult deus holocausta et victimas et non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] peccatum ariolandi est [illegible] [illegible] [illegible] saul. peccavi. [illegible] hac vice porta peccatum meum [illegible] [illegible] me [illegible] [illegible]. Cui samuel [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Cumque vellet abire samuel apprehendit saul summitatem pallii eius que scissa est et ait samuel. Sic scidit regnum dominus [illegible] hodie [illegible] [illegible] posteritate. Cumque [illegible] adorasset dominum precepit samuel adduci ad se agag regem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et dixit samuel ad agag. Sicut fecit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et dixit agag. Siccine separat amara mors [illegible] mors que separas me [illegible] amarissime separat me ab [illegible] et concidit eum samuel in frusta [illegible] in [illegible]. Saul [illegible] ascendit in domum suam in gabaa et non vidit samuel [illegible] saul [illegible] [illegible] regio [illegible] [illegible] [illegible] videre. Samuel [illegible] lugebat saul. De unctione david in domo patris.

Et ait dominus [illegible] quo luges saul cum ego [illegible] eum. Imple cornu oleo et vade ad domum ysai ut inungas in regem unum de filiis eius. Et [illegible] timens [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad immolandum. Cumque venisset in bethleem [illegible] [illegible]

[illegible] pacificus [illegible] ingressus tuus [illegible] Timebant [illegible] ne [illegible] aliquam correptionem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] offensus fuerit regi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Qui cum dixisset se venisse ad immolandum sanctificavit ysai et filios eius et [illegible] eos [illegible] [illegible] [illegible] domus heliab primogenitum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad eum. Ego [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] regalem. Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Statuerunt [illegible] ysai vii filios coram samuele [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] filium [illegible] filium [illegible]. [illegible] autem samuel ad eum. Numquid completi sunt filii [illegible]. Adhuc reliquus est parvulus et pascit oves. Et iubente samuele adductus est david rufus [illegible] [illegible] et pulcher et unctus est in medio fratrum. Et directus est spiritus domini in david a die illa et deinceps et recessit spiritus domini a saul et exagitabat eum spiritus nequam a domino. [illegible] [illegible] david [illegible] accepisse spiritum prophetie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] spiritum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a saul et directus est in david [illegible] [illegible] de eo [illegible] dicitur [illegible] de gratia [illegible] [illegible] saul victor hostium [illegible]. Tunc dixerunt ad saul servi eius. Spiritus malus exagitat te. Adhibe [illegible] [illegible] [illegible] in cithara et levius feres. Tradunt physici quod armonia [illegible] reddat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Tradunt [illegible] [illegible] [illegible] demones [illegible] ferre [illegible] possunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] psallere et [illegible] bellicosum. Cumque misisset [illegible] ad ysai [illegible] filio eius [illegible] ysai asinum plenum panibus et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] regi per manum david [illegible] [illegible] [illegible] sufficientem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] arripiebat saul david psallebat in cithara [illegible] [illegible] et [illegible] recedebat ab eo spiritus [illegible] aliquandiu [illegible] spiritus a saul [illegible] david ad patrem. De [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] philistei adversus israel in [illegible] [illegible] saul [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] terebinthi [illegible] [illegible] iacob abscondit ydola [illegible]. Et egressus est vir spurius de castris philisteorum goliath gethceus de semine gigantum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et palmo. [illegible] spurius dicitur [illegible] de ignobili patre [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de ignobili [illegible] patre [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] philisteorum. [illegible] [illegible] monomachiam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sic dicebat goliath xl diebus. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ysai per manum david [illegible] [illegible] [illegible] panes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] parvos et recentes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et precepit ei ut fratres [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Cumque venisset david ad locum [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

lechabite here [illegible] fuerunt

dignitatis

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

repudii daret uxoris. | Ascendebat goliath ad plu
ut si caperetur non redueret | uium ex hebreis ut hec terra
uxorem usque ad c annos | dicitur et fugiebant israelite
liber ipse uxoribus nubere con- | facie eius et adiunxit DD. Au
-uescunt. | diuit a philisteo qui percusserit

philisteum rex ditabit et dabit ei filiam suam. Cumque audiret eum
eliab frater eius cum uiris loquentem, increpauit eum, cum ne pugna
ret et occideret. Et ait DD. Quid feci? Numquid non uerbum est? Supple
dignum reprehensione. Ac si diceret: super solo uerbo increpas me. Et
ita uerbum tantum est et non res, id est non habeo pugnandi, sed dico, si
uenit tempus. Nunciata sunt uerba DD ad saul, et ait ad re
gem: Ego seruus tuus pugnabo aduersus philisteum. Cumque prohi
beret eum saul, quia puer erat, addidit: Ego seruus tuus interfeci
leonem et ursum, et nunc tradet gigantem. Erit quasi unus
eorum qui irridet exercitum dei uiuentis. Tunc induit eum saul
armis suis, et deposuit ea DD quia non habebat armorum consu
etudinem, et tulit in manu baculum pastoralem, et elegit de
torrente v lapides splendidissimos, id est planos et uolubiles,
et misit eos in peram pastoralem, id est uas in quo lac mulgebant,
uel ferebat panem, et fundam manu tulit, et processit ad
uersus philisteum. Qui despiciens DD ait: Numquid ego canis sum,
quia tu uenis ad me cum baculo? Cui DD: Tu uenis ad
me cum armis. Ego autem uenio ad te in nomine domini, ut sciat
hodie uniuersa ecclesia, quia non in gladio saluat
dominus. Cumque iecisset lapidem, percussit eum in fronte.
Et quidam dicunt quod tertio lapide percussit eum in eodem loco, et tertio ce
cidit et eiecit eum, et euaginato gladio illius precidit caput
eius. Sed fabulantur quidam quod uidit quod DD grauitate et louitate obse
quium prestitit deo, dans lapidem ut interiret ad ho
minem occidendum, et obliquo incepit celestio qui erat de eius
textio ferreo, quod per ... fiebat potuio. Fugiunt itaque
philistei et israel persecuti sunt eos usque ad portas acharon.
DD autem caput et gladium posuit in tabernaculo suo longo
tempore. Postea tulit illa in ierusalem, habuit et habet suo. Ob hoc cre
ditur quod in ephod posuit ea in tabernaculo domini. Sed
postea ab abimelech accepit gladium. Cum autem redisset DD a pre
lio, ait saul ad abner: De qua stirpe est hic adolescens?
Forsan uolens scire cui daturus esset filiam. Sed non cognoscebat
eum saul, quia aliquamdiu absens fuerat, et ablatione et congruit pro
tione spiritus. Sicut enim labilis memorie. Et hoc abner dicit
anima tua rex, non noui eum, id est per animam tuam, si noui eum. Uel per ex
ecrationem. Hebrei enim sepe notant mala que contulit eorum. Ve
lut: Benedic domino et morere. Cumque consisteret saul cum DD dixit:
adolescens: filius serui tui ysai. Et anima ionathe con
glutinata est anime DD, et iniuit fedus, et dedit ionathas
DD uestimenta sua usque ad arcum et gladium et balteum.
Factum est cum rediret interfecto philisteo, DD deponeret
ferre caput golie in ierusalem, ut ait iosephus. Sed tunc habebat.
Sed hasta tamen dicebatur eos. Egrediebantur mulieres de
uniuersis urbibus, et cum instrumentis precinebant, mu

lieres, saul percussit mille, et DD x. Audiens
saul cum uictoria que ascribitur DD, qui indoluit contra se, ait: Quid ei
superest nisi solum regnum? Et timuit ne a domo sua transferret regnum.
Et inuidebat DD, et non recto oculo aspiciebat eum. Post dies uero inua
sit spiritus malus saul, et prophetabat, et missa lancea quam tenebat
DD psallentem, primum conatus parieti. Declinauit ab eo. Et primo
(?) ... necessitas bello imminente. Et postea timuit eum saul et ait ei,
et ait: Filiam meam maiorem merob dabo tibi, tu esto uir fortis, et proeliare
bella domini. Cogitabat enim: Ne sit super eum manus mea, sed sit manus
philisteorum. Cum autem merob deberet dari DD, data est adrieli mo
lathite. Dilexit autem DD michol. Et placuit saul, et ait ad eum: In dua
bus rebus gener meus eris hodie, quia in duabus filiabus meis: una aliam
sequitur sponsam, alteram habebis uxorem. Uel in duabus rebus, quia gigantem
occidisti, et dabis c prepucia. Sed non significauit ei saul preter
uos suos quia non est regi necesse habere sponsalia, id est munera, sed dona
tione pro imperat: non nisi c prepucia philisteorum. Et abiit DD in
Ien. die duas uel fuisse c pre- | acharon et uiros qui ibi erant
putia. Quod pro dote dedit regi pro me | occidit de philisteis, uiri cc, et tu
rob, et ... postea dedit pro michol. | lit, et affert prepucia eorum et an
numerauit ea regi. Iosephus eum dicit abscidisse decapitatione ad
regem et nuptias exigebat, et dedit ei saul filiam suam in uxorem.
Cumque uideret eum apud deum et homines aperire timuit et tractabat de
morte eius, si tamen metum celare ualuisset, de ionatha et seruis suis,
ut occiderent DD. Quod indicauit ionathas DD dicens: Absconde te,
mane. Et loquar patri pro te in campo ubi fuerit ionathas ad prima
hora peccas in sanguine innoxio, quod solus saluator in israel, et rogauit eum
et ualde se uecta, et post mortem filia eum suam dabit. Et in domo et in ...
cum saul. Iuruit: Uiuit dominus quia non occidetur. Et introduxit iona
thas DD ad regem, et fuit coram eo sicut pridie. Et michol de
Rursus inito certamine percussit | posuit DD per fenestram
DD philisteos plaga magna. Et iterum saul et cum de
mo gratiabat eum. Et DD psallente, uoluit eum parieti perforare.
Et fugit DD in domum suam. Misit autem saul satellites nocte in
domum, ut mane egredientem occiderent. Quod cum prescisset michol,
deposuit per fenestram et aufugit. Michol autem statuam lectulo suo imposuit,
quam operuit uestimentis, et posuit statuam et pellem caprarum ad caput et simili
tudinem capillorum ... et magis posuit ... capite ... spiritus.
Cui psalmus animantem. Cum saul deprehendisset se illusum,
dixit ad michol: Cur dimisisti inimicum meum? Et dixit:
Timui, quia ipse dixit: Dimitte me, aliquin interficiam te. DD autem
fugiens uenit ad samuelem in ramatha et indicauit ei omnia
quae fecerat ei rex. Et abierunt ambo in naioth, qui est collis in ra
matha, ubi erant cunei prophetarum. Quod cum accepisset saul, misit
nuntios in naioth ut caperent DD. Qui cum uidissent prophetas et
samuel stantem super eos, facti sunt et ipsi spiritu dei in illis, et prophetabant.
Similiter et saul secundos et tertios nuntios qui et ipsi prophetauerunt. Et
iratus saul abiit post eos, et antequam ueniret in naioth,
ingrediens prophetabat, et cum ante fuit, et spoliatus ueste regia
tota die et nocte iacebat coram DD et samuele, clam
uidentibus. Quod est quasi contra ... ignorat samuel saul usque

ficta
(?) ... a septem ... et capere ... ...
(?) ... que dedit ...
(?) ... ...
ch
f
in multos
aliqso
David autem
bella
in galachite
holocaust
hic
et percussit
et ... adest
pro ...

in diem mortis sue. quia si vivit est in habitu regio, tu perditus
es. Fugit ergo David iterum et venit ad Ionatham et conquerebatur. Cui Iona-
thas: Non morieris. Nil pater meus grande faciet preter quod non indicet michi. Di-
cit David: Scit pater tuus quia diligis me et dicet: Nesciat hoc Iona-
thas. Vivit anima tua, quia uno tantum ut ita dicam gradu ego morsque
dividimur. Kalendis tunc oportebat parentes domus sue. quod non posuit
ceciderat mane apparatus. Hebrei habent: cras tamen pascha est. Festum
kalendarum neomenia tunc erat et mane et noctem. Sic ergo
observare quo dicens: Erat cum hoc ego abscondar in agro usque ad
vesperam tercie diei. Si requisierit me rex, quia sedere convivens
cum eo ad vescendum, dices ei: Rogavit me David ut iret in
Bethleem, quia victime sollempnes sunt ibi omnibus contribulibus eius. Fue-
re enim neomenia aliquando sollempnes pro tercia. Quod si dixerit
rex: Bene, pax erit servo tuo. Sin autem fuerit iratus, completa est me
malicia eius. Et ait Ionathas: Egrediamur in agrum. Cumque exissent, egit
iuravit ei Ionathas quod quicquid boni vel mali inveniret apud
patrem, indicaret ei. Et iuravit sibi invicem federa, ut se et domum
suam, et addidit Ionathas deierare pro eo, qui tamen iurare, quia ad
non potest. Requisivit dominus de manu inimicorum David. Et dixit
addidit tercio iurare Ionathas: Die quo operari licet.
pro die Kalendas ut quidam volunt, sed melius ... de tercia die intelliga-
tur, egrediens et sedebis latens iuxta lapidem Ezel, et veniens ad
te pro sollempnitate, iaciam tres sagittas iuxta eum, quasi exercens me
ad signum. Si dixero puero: Ecce sagitte intra te sunt, pax tibi est. Ve-
ni ad me. Sed si dixero: Sagitte ultra te sunt, vade, dimisit te Domi-
nus. Cum ergo esset in loco sollempnitatis, post ista die sollempnitatis,
apparuit locus David vacuus, et tacuit Saul, estimans David eadem
purificari. Altera die requisivit rex. Excusavit eum Ionathas.
Et iratus Saul dixit ad eum: Fili mulieris ultro virum rapien-
tis. Scio quia in confusionem tuam diligis filium Ysai. Non stabilie-
ris tu neque regnum tuum. Adduc eum ad me, quia
filius mortis est. Et ait Ionathas: Quare moritur? Et arripuit Saul
lanceam ut percuteret eum, et declinavit Ionathas ab eo iratus
et non comedit panem in die illa. Et egressus in agrum fecit sicut condixerat
David, et dixit puero: Ecce ultra te sunt sagitte. Remisit puerum in
civitatem cum arcu et sagittis, et surrexit David de latibulo, adora-
vit tercio pronus, et osculatus Ionatham flevit valde. Et ait Io-
nathas: Quecumque iuravimus, Dominus sit inter me et te et inter semen meum
et semen tuum. Vade in pace. De fuga David in nobe

Venit autem David in Nobe ad Abimelech sacerdotem, fratrem Achie.
Ieronimus dicit ipsum fuisse Achiam filium Achitob, filii Phinee,
filii Heli. Qui cum miraretur quare solus venisset ge-
ner regis, ait ad eum David: Secreto sermone regis iungebat me,
et cum pueris constitui in illum et illum locum. Nunc ergo si quid habes ad manum,
da michi quinque panes vel quicquid inveneris. Forte fuit numerus parvus, ut intelli-
gatur sociorum. Et respondit David: Non habeo ad manum. Et ait Abimelech: Respondens dixit
sacerdos: Non habeo panes laicos ad manum, sed tantum pa-
nes sanctos, scilicet propositionis. Si mundi sunt pueri maxi-
me a mulieribus, manducent. Quasi diceret: Recte tibi et hoc lo-
quor. Si vero mundi sunt pueri, non in necessitate dabo eis.

Et ait David ad eum: Continuimus nos ab heri et nudius
tercius, et fuerunt vasa puerorum sancta, id est corpora in quibus continen-
tie lex pro viro ... pollutum est, sed ipsa sanctificabi-
tur hodie in vasis. Quasi diceret: Forte in via hac aliquis immundi-
tie contraxit, sed munditia corporis sufficit ad eam mundandam.
Hebrei habent: Et fuerunt vasa puerorum sancta, et de vasis ad edendum,
quasi diceret: Iusti mundi licet possint panes mundos sequi. Porro
via hec laica est, id est immunda quia via laicalis. Quasi diceret: Sive quis de
mundicia. Cum vero si mundi essent vesci non deberent sed ipsa
sanctificabuntur hodie in vasis, id est in conscientiis eorum. Sensus
est: Quod nocturna pollutio non est, quia sanctificatio. Dedit ei panem
propositionis quia non erat ibi panis, nisi ponerentur calidi. Erat autem ibi per
pendiculum quod tabula cum reliquis erat. Cum quereret ab eo David arma, dedit
hebrei... dominum David non comme-
disse, nisi quia comederent apud
hic legitur
et gladium Golie. Iosephus dicit tan-
tum quod erat involutum pallio
in tabernaculo. Erat autem ibi tunc
archa cum aliquo suo tabernaculo, et gladium hoc ornamentum. Doech
Ydumeus potentissimus pastor Saul, qui erat ad orandum obliga-
tus voto. De fuga David ad Achis.

Fugit David in die illa ad Achis regem Geth. Et indicave-
runt servi sui regi, eo quod rex esset in terra, quia latebat
apud eum, et de inimico hoste receptum salvum eum servaret, et
timuit David. Preterea quod miserat Saul ad Achis ut redderet
ei suum servum fugitivum. Cumque veniret ad regem, simulavit
furorem et impingebat in hostia portarum, percutiens per ostium
ingredi volens, et quasi furiosus se agebat, ut fidem regi ve-
re passionis ostenderet. Et ait rex: Num ingrediatur hic ad oppor-
tunitatem domum meam? Et dimisit eum, et abiit inde David et latuit in
spelunca Odolla sive tribus Iuda. Et post venit ad Maspha re-
gem Amonitarum ut dicit tercius, et sequitur, et quidam glosa ergo
venerunt ad David omnes cognati eius, et alii quibus aut odium aut ti-
mor Saul erat et qui ere premebantur alieno, convenerunt ad
eum, et fuerunt cum eo quasi quadringenti armati, et profectus est David inde in Mas-
phat que est Moab. Et est altera in Iuda, et deposuit apud regem
Moab patrem et matrem suam, et manserunt apud eum quamdiu David
fuit in presidio, id est in expectatione, in expedicione et quando erat querebat munitio-
nes ad manendum. De morte Abimelech et sacerdotum

Et monente Gad propheta ut inde recederet, et iret in terram
Iuda, venit in saltum Areth. Et audivit Saul quod appa-
ruisset David. Et cum esset Saul in nemore quod est in Rama, tenens
hastam, ait ad suos suos: Numquid dabit vobis omnibus filius Ge-
mini, filius Ysai... Non est qui vobis quod doleat vicem meam. Et ait
Ydumeus Doech: Vidi eum in Nobe apud Abimelech filium
Achitob, qui consuluit pro eo Dominum, et dedit ei cibaria et gladi-
um Golie. Et misit rex, vocavit Abimelech et omnes sacerdo-
tes qui erant in Nobe, et ait ad eum: Cur coniurastis adversum
me et filio Ysai? Dedisti ei panes et gladium. Qui ait: Absit
hoc a me. Non fuit vel servitium in universa domo patris mei.
Vendidimus quia a te fugeret. Et ait rex custodibus: Vertite
in sacerdotes, qui noluerunt extendere manum in christum domini.

[illegible]

De Zepheis et quod david

latuit in spelunca

[illegible]

De morte samuelis et nabal

[illegible]

placatur. Et ait david. Benedictus dominus deus qui misit te hodie in occursum meum. vade in pace. audivi vocem tuam. Mortuus est autem nabal. Benedictus do. Et honoravi faciem tuam. Ergo tria recipiendo de manu tua. Cumque indicasset abigail omnia hec viro suo. emortuum est cor eius per timorem. Timuit enim ne forte david vellet destruere domum eius. Et post .x. dies. Quod audiens david. ait. Benedictus dominus qui custodivit manum meam a sanguine et reddidit maliciam nabal in caput eius. Et vocavit abigail duxitque eam in uxorem. Saul autem dederat micol filiam suam phalti filio layis qui erat de gallim. Accepit quoque david et achinoam de iezrael. De fuga david ad achis

Cum nunciassent zyphei ad saul. Ecce absconditus est david in colle achille. Et abiit saul per desertum cum tribus milibus electorum. Et descendens david nocte ad castra saul. ducens secum abisai filium saruie sororis sue. hii fuerunt filii. ioab. et abisai. et azael nepotes david. Cumque clam intrassent tentorium regis. cunctis dormientibus. dixit abisai. perfodiam saul lancea in terra. et prohibuit david dicens. Quis extendet manum suam in christum domini et erit innocens? Sed tolle hastam que est ad caput eius. et sciphum aque. et eamus. Et egressi sunt nullo evigilante. quia sopor domini irruerat super eos. Cumque transissent torrentem. et stetissent in vertice montis non vollentes audiri. exclamavit david ad abner et ad populum. filii mortis vos estis. qui custodistis dominum vestrum christum domini. Ingressus est enim quidam ut interficeret regem. Videte ubi sit hasta eius regis. et ciphus aque. Et agnoscens saul negligentiam custodum suorum et vocem david exclamavit. Numquid vox tua est hec fili mi david? Et ait. Cur persequitur dominus meus servum suum. Quid feci? Si dominus incitat te adversum me. odoretur sacrificium. id est placare eum oportet sacrificio et precibus ut ostendat nobis quid velit. Unde et alia translatio ut ipse occidat me. vertetur sacrificium domino in odorem suavitatis. Quasi in lege. odoretur sacrificium. Si dominus incitat te adversum me. id est si tu credas per eum iudicio dei. ei dicas hoc facere. Si autem filii hominum monent te. maledicti sunt quia cogunt me transire ad idolatriam ne terram domini. Et ait saul david. peccavi. revertere fili mi. Non enim malefaciam tibi. Et ait david. Iudicet dominus inter nos. Ecce hasta regis. veniat quis et tollat eam. Et ait saul. Benedictus tu fili mi. Et quidem faciens facies et potens poteris. Et saul reversus est in locum suum. Et dixit david in corde suo. Aliquando incidam in una die in manus saulis saul. Melius est ut salvus sim inter philisteos. Abiit ergo david et devenit cum eo ad achis filium maioch regem geth. Iste fuit filius superioris achis qui et maoch dicebatur. Et mansit cum david duce eius in gregem. achinoam et abigail. Et dixit david ad achis. Nolo esse honerosus regi. Dentur mihi locum in quo habitem. Et dedit ei achis siceleg. que est usque in hodiernum diem regum iuda. Et habitavit david in ea. iiii. mensibus. et xx. diebus. Et agrediebatur david predas de vicinis philisteorum circumiacentibus. qui non erant sub potestate achis. viros et mulieres non adducebat captivos. ne forte loquerentur adversus eum. Cumque quereret achis. mentiebatur se de populis suis. qui habitabant ad austrum unde et amplius credebat. De suscitatione samuelis.

Factum est eo tempore congregati sunt ad prelium. Et dixit

philistei. Et ait achis ad david. Scito quia egredieris in castris mecum. Ego custodem ponam te capitis mei per cunctos dies. Congregavit et saul universum israel et venit in gelboe. Samuel autem mortuus erat. Hoc ideo repetit hic. ut ostendat angustias saul. in quibus plurimum deerat ei consilium samuelis. Et ut ostendat samuelem recenter mortuum. quem per primo sine fallaciis. Cum dicit. nemine posse fallaciis arte phitonica. si recenter mortuum. et adhuc integre membris. Timuit itaque saul et consuluit dominum. Qui non respondit ei neque per sompnia. neque per prophetas. id est precepit saulem neque per sacerdotes. hebreus habet. neque per doctrina. id est per ephod. in quo erat doctrina et veritas. Et ait saul servis suis. Querite mihi mulierem habentem phitonem. Ipse enim occiderat magos et ariolos et phitonicos. et non de terra regni. Relinquere enim erat abner. que iam habitabat in endor. Quidam dicunt quod eadem fuit uxor sophonie cuius anima dicunt cetera sunt circumdati incertos. quod phitonicos advenient. Ad dicere mulierem arte patrem atras illius quod agit helio. unde legitur mulierem valdehoph. balach. id est matris domina. oph id est. vir ateris illius. Mutavit itaque saul habitum suum et venit ad mulierem nocte. et duobus viris et ait. Si te(n)cam in qua dixero tibi. Et ait. Noli timere. Ecce enim scit saul magice. Quare ergo insidiaris anime mee. Adiuravit eam saul per dominum. ob hoc eos doleuisse. quia te conabantur ad david fieri regem. Iuravit autem saul quod pro hanc rem non malum patietur. et dixit ei ut suscitaret samuelem. Videns autem mulier samuelem. clamavit voce magna et ait. Quare imposuisti mihi? Tu enim es saul. Hoc non samuel indicavit ut ait iosephus. quidam fabulantur mortuum magice suscitatum a pedibus primo moveri. regem vero qui suscitaverat rege suscitat. Et ita capite surgit. Alii dicunt per pythonem non posse suscitari nisi rege suscitante. Tunc indicavit ei saul. se saulem esse et ait. Noli timere. Quid vidisti? Et ait. Deos vidi senem et glorium amictum pallio sacerdotali. et intellexit saul quod samuel esset. adoravitque eum et ait. Ait samuel. ut dicit iosephus. Quare inquietasti me? Et ait saul. Coartor nimis. philistei pugnant adversum me. et deus non respondit mihi. Vocavi te ut ostenderes mihi quid faciam. Et ait. Quid interrogas me cum dominus recesserit a te. Faciet enim dominus sicut locutus est. Tollet regnum tuum de manu tua. et dabit illud david. Eris autem tu et filii tui mecum cras. id est in numero mortuorum sicut ego sum. id est in inferno. De hac suscitatione dicunt aliqui quod arte magica apparuit ipse samuel. Vel fantastica imago eius ibi apparuit. et dicta est samuel. Dicunt quidam quod deo permittente eidem spiritus cum fantastico corpore videntem apparuit. ibi. Alii licet quod corpus eius suscitaverat. spiritu vivificatum in loco suo quiescente. Hoc audiens saul. pavebat et cecidit per terram. non comederat panem in die illa. et coegit eum mulier. et servi eius ut comederet. Et cum comedisset. redierunt in castra per noctem. Noluit enim sciri quod consuluisset phitonissam. Quod david vicit amalechitas

Congregati sunt ergo philistei in aphec. et israel castrametatus est. super fontem qui erat in iezrael. Satrape autem philisteorum videntes david et servos eius cum achis dixerunt. Recedant

hebrei isti in locis suis, ne forte cum ceperit preliari fiat nobis adversarius, et in capitibus nostris revertetur ad dominum suum. Tunc achis vocavit ad David, inquiens et dolens: Bonus es in conspectu meo, sed satrapis non places. Consurge de nocte et abite diluculo. Abiit ergo David cum sociis in siceleg, et succenderunt eam die tertia. Amalechite enim invaserant per occasionem et ceperant siceleg et succenderant eam, et captivas duxerant mulieres et parvulos et universam predam. Planxit ergo David et qui erant cum eo donec deficerent in eis lacrime, et volebant eum lapidare. Confortatus est David in domino, consuluit dominum per abiathar dicens: Persequar latrunculos hos et comprehendam eos? Et respondit: Persequere et comprehendes et reduces predam. Abiit ergo David et sexcenti viri cum eo, et venerunt ad torrentem besor, et quidam ex eis lassati substiterunt, quos ad sarcinas mandavit David. Ceteri autem transeuntes invenerunt iuvenem egiptium fame deficientem, quem reliquerat dominus suus vir amalechita eo quod egrotare cepisset, et dederunt ei cibum, et reversus est spiritus eius. Et ait ad eum David: Potes me ducere ad cuneum istum? Qui ait: Si iuraveris michi quod non occidas me, nec tradas in manus domini mei, ducam. Et iuravit ei David, et eo ducente invenerunt hostes epulantes et quasi diem festum celebrantes, et percussit eos David a vespere usque ad vesperam alterius diei. Soli quadringenti adolescentes evaserunt in camelis. Eruit ergo David omnia que tulerant amalechite, ab homine usque ad pecus. Unde et ipse in hac victoria profuerunt ei, ut aiunt, principes militum de manasse qui confugerant ad eum cum rediret in siceleg, plus et venerant ad eum multi de iuda et beniamin. Porro cum redissent ad ducentos qui lassi substiterant, salutavit eos David pacifice. Et viri iniqui quidam qui cum eo ierant dicebant: Sufficiat cuique uxor sua et filii, de preda enim non dabimus eis. Et ait David: Non audiet vos quisquam super sermone hoc. Equa pars erit descendentis ad prelium et remanentis ad sarcinas. Iosephus ait quod lassi manserunt, et lassis non debet dari de preda pars. Et factum est hoc ex die illa et deinceps constitutum in israel usque ad diem hanc. Venit ergo David in siceleg, et misit dona de preda senioribus iuda proximis suis, et reliquis qui in aliis civitatibus erant ipse et viri eius.

De morte saul et filiorum eius

Porro philistei pugnabant adversum israel. Saul autem sciens et prudens festinabat ad mortem, et viriliter dimicabat. Soli quippe magnanimes contempnunt diabolum et cetera terribilia. Hic magnanimitas magis convenit regibus, quia pro animabus subiectorum, non solum malos et bonos esse tum sub se, sed et mediocres bonos eos. Fugerunt autem filii israel a facie philistinorum, et ceciderunt in monte gelboe, et percussi sunt tres filii saul, ionathas, aminadab, melchisua, isboseth autem evasit. Cumque ingravatum esset prelium contra saul, ait ad armigerum suum: Percute me gladio tuo, ne forte incircumcisi isti illudant michi viventi. Et nolebat armiger, timore perterritus enim fuerat. Arripuit ergo saul gladium suum. Adeo enim defecerat, quod non potuit se transverberare. Quod videns armiger saul, irruit et ipse super gladium suum. Hic fuit doech ydumeus

ut aiunt hebrei, qui nunc de scutifero saulis fuerat armiger ... et mortuus est ... cum domestica saul qui erant cum eo. Videntes autem filii israel qui erant trans vallem et trans iordanem quod fugissent viri israel, relinquentes civitates suas fugerunt. Altera die venientes philistei ut spoliarent interfectos, spoliaverunt saul armis suis et filios eius, et precisa capita corporum cum armis miserunt per circuitum terre sue. Et posuerunt arma eius in templo astaroth, caput vero in templo dagon. Unde in paralipomenon legitur: Caput eius et filiorum eius suspenderunt in muro bethsan. Quod cum audissent in israel habitatores iabes galaad, quod fecerant philistei saul, ab amore illius surrexerunt, ambulaverunt tota nocte et tulerunt cadavera de muro bethsan, et combusserunt ea igni, et sepelierunt ossa in nemore iabes, et ieiunaverunt septem diebus. Notandum quod in paralipomenon legitur: Mortuus est saul propter iniquitates suas, et addit: quia etiam pythonissam consuluit. Ecce quod precessit eum ... magnitudine ... non attendit. Et regnavit saul viventem samuele .xviii. annis, et eo mortuo duobus annis. Horum annos trium scilicet tempora, a samuele enim incipit tempus regum, sicut a saulo tempus regum in israel.

His diebus in italia apud latinos quartus regnavit silvius eneas, filius postumi. Alia est hystoria, quod postumus silvius latinum, uterinum fratrem, frater. Et quartum silvium eneam. His temporibus homerus fuisse traditur, de quo magna dissonantia apud veteres. Crates ponit eum ante descensum in peloponensum circa urbem heraclidarum. Eratostenes centesimo anno a captivitate troie. Aristarchus et philocorus tempore emigrationis ionice. Apollodorus atheniensis .c.xl. anno. Cornelius nepos primo circiter olimpiade .c. ante. Archilochus ... olimpiades incipere.

De planctu david super saul

Factum est autem post mortem saul, ut David reverteretur a cede amalech, venit ad David in siceleg iuvenis de castris saul, et adoravit. Cumque interrogasset eum David, quod fecerit victoria, ait: Fugit populus ex prelio, et saul et filii eius mortui sunt. Ait David: Unde scis quia mortuus est saul et ionathas filius eius? Qui ait: Vidi saul incumbentem super hastam suam, et hostes appropinquabant ei. Cumque conversus esset ad me, et vidisset, ait: Quis es tu? Dixi: Amalechites sum. Ait: Interfice me, quoniam tenent me angustie. Accessi et occidi eum. Sciebam enim quod vivere non poterat. Et tuli diadema quod erat in capite eius, et armillam de brachio eius, et attuli ad te dominum meum. Autumant hebrei hunc fuisse filium doech ydumei. Cum pater suus transverberasset se gladio suo, tollens insignia regis que custodiebat, ut ferret ea ad David et redderet eum sibi placabilem. Hec obviavit quod pater ydumeus et filius amalechites dicitur. Cum amalechites sit ydumeus, amalech enim fuit filius eliphaz, filii esau. David ergo et omnes qui cum eo erant sciderunt vestimenta sua plangentes et ieiunantes usque ad vesperam. Et ait David ad iuvenem: Quare non timuisti mittere manum tuam in christum domini? Et cetera. Et iubente David irruit de pueris et occidit eum. Et precepit David ut pueri docerent filios suos arcum, id est arte sagittandi, eo quod audierat patrem a sagittariis interfectum. Sicut scriptum est in libro iustorum. Hic liber non habetur, nec plurimi quos scriptos in veteri testamento reperimus, quos omnes compusuit esdras a babilonicis. Fuit quod dicitur hunc librum dici librum iustorum, non coniecerit ...

eo qd de iustis agit. v. samuele 7 dd. 7 alii dnt. penitenti
cu libru iustoru. n contra fi arte sagittandi arcus ee. qr
dic iacob se tulisse age de manu amorrei. i gladio 7 ar
cu. Quid legu iustoru. nescitur. dnt libri iustoru. qr agit de
his q iusta. qui libri iustorum iudiciorum. hec sic sent. sic poe
pit dd arte illa servandam. sic scriptu est i libro iustoru.
Tunc planxit dd carmine lugubre sup saul 7 ionatham. 7 docuit
meditare qposuit fuisse. 7 e. qtinentia h carminis i epitaph.
primo agit de loco in qu stragesc 7 imprecat ei. Io. qmendat sa
ul 7 ionatham. qtendit eos. Tercio i speciali qmendat ionatham obse
dere qr dilexit eu. n obe. si aliq plu aliq singularior.
de eo dr monte loqr. e. si. un mons pleres colles hns. i. loq.
Montes gelboe nec ros nec pluvia veniant sup vos. Vbi dnt
sup te: sic legeres tenui. Montes gelboe subaudi ne vobis.
pea misere. nec ros nec pluvia veniat sup te. Montes hiis dnt
p ubimm sciant 7 iuste at n aruditate. sterilitate. clare
dicunt. vii subde. neq sint sup vos agri primitiaru. v. fruc
tu optimoru. sic pus. alii dnt pphia ee q implota e. i diebs
helie. aliud dr i calumniare montes. n au n p plurie exp
maledictione qfirmatu e. planxit qr dd saule eo q iumi
tus fecit ei. licet unct fuerit oleo 7 ctilsd eam h vocauit cu
gtie tiulator. 7 ab adipe fortiu. i. p sanguie sacdotum
q occid in nobe. helius cu ichoat versu ita. a sangine
interfectoru ab adipe fortiu sagitte ionathe. De pma

Post h ex responso dni ascend dd unctione dd i rege.
i ebron. 7 habitauit i ea duabs uxoribs suis. e ois domo
sua. viriq ei manserunt i oppidis ebron. 7 unxerunt eum
viri iuda in rege. sup tribum iuda. h inchoat ctra ea.
n primis regen uideoru ut qda volunt. q tunc michael
a saule. h p inouatione pmissionu q. p vbs olim data erat
de regno. primo. qd p figuram e in dd. requirent dno dd
veritate de sitieto venit e seruio. sic tede sua. Nun
ciatu e dd. qd iabes sepelissent os saul. 7 misit eos
dicens. Benedicti vos a dno. q fecistis misericordiam e dno nro.
Retribuet vobis dns. sed 7 ego retribuam. n timeatis qr no
habentes rege. et iunxit me dom iuda. rege s. De regno
Abner aut princeps exercit saul. tulit ysboseth. ysboseth
7 circumduxit eum p castra. v. circumq dispsi erant exercitus.
7 unxit eu rege. sic reliqt dispsi erant exercitus. v. p castra in
religione manai. locum munitissimu. n timuit eu in re
ge. Erat a ysboseth. xl. ii. annoru. 7 duobs annis regnauit sup
isrl. dd. n. vii. annis. 7 vi. mensibs regnauit i ebron:
sup domu iuda. Eo tpe orta e intestinum bellum int hebo.
porro egressi sunt abner 7 pueri ei de castris in gabaon.
Ioab a 7 pueri dd occurrert eis ad piscina gabaon 7 quenit
int eos. qsederunt ex utraq parte pugnauerunt i medio. gt
eru. 7 apphendens uns q ca ut caput qparis sui. defixit gladi
um in lat eius. 7 cociderunt simul. vb h dcus e locus ille
ager robustoru. Iose. eu uidet nolle. qd pueri dd sic illos.
occiderunt qpares suos. orta e a bellum int reliquos.

7 fugit abner cum suis. Erant a i eum ioab duo frs
ei. qru asahel velocissimus. q cu in cte cap in psequebat
abner instantissime. Cui abner. Noli me psequi.
ne qpellar qfodere te. 7 n potero leuare faciem mea ad io
ab. Ille n noluit declinare. pcussit eu abner i ingui
ne aliter hasta. v. e ligno posteriori. si eu mucrone haste.
p alia ad eu hasta. psequentibs a ioab 7 abisai fugiente
abner. sol occubuit. Et venerut ad colle aqductus. Iuxta
solitudine. qgregati sunt ad abner filii beniamin.
i cuneu unu. 7 ait abner ad ioab. Nunqd usq deseui
et usq ad deletionem fratrum tuoru. an ignoras qd n gal
mori i iuglo q puocat hoste. Cessauit g ioab 7 omnis
exercit persequi eos. porro abner cu suis nocte illa transiens
iordanem venit ad ysboseth i manai. Ioab a 7 viri eius
tulerunt asael. 7 sepelierunt eum i sepulcro patris sui in
bethleem. 7 redierunt ad dd in ebron. De filiis dd

Facta e g longa qcertatio int hos reges. 7 dd crescente.
ats decrescebat. Nati q sunt filii dd in ebron. primoge
nitus amon de achinoem. Secundus celaph de abigail. Tercius absa
lon de uxore genitum macha. f. filia tholomai regis ies
sur. Quartus adonias. filius filius agith. Quintus saphatiach. filius
abigail. Sextus ietran. q iose. vocat nathan. de egla
uxore sua. Quidam hebr aut fuisse michol. q sola dr ux
or ei. qr i adolescentia prima sortit e uxore. Vn n ut pot
se sinne. e in sequentibs legit. michol in ierlm sub sauale
dd. 7 dr q n e ei nat filius de dd usq in die mortis sue. qr
i ipso partu occubuit. h potius scit michol puelis ierlm
descendere i ebron. ut ibi pariet eam. q i puitio loco
regni. De Insectione abner

Ergo tpe belli e qd abner ingressus e ad qcubinam saul respha.
pulcra nimis. 7 ob h irato e ad eu ysboseth p
opprobrio domus sue. Et timuit ne forte p qcubinam usurparet
regnu. Et iratus abner ait ad eu. Nunquid canis caput sum ho
die adversus iudam. ego i. v. hic iudas hos me. cui cap canis
mortui. Hic p fecisti tu caput canis. v. princeps sacrificia
bili latruncul. qr sup dcm. 7 misit abner ad dd nuncios
dicentes. Cuius e terra. q. d. hic me tua e. i manu mea. fac
mecu amicicias. 7 reducet ad te vniuersu isrl.
Qui ait. optime faciam tecu amicicias. s. n uidebis me anteq
reduxeris michol. Et ad ysboseth misit dd. ut redderet
ei uxorem sua michol. Tulerunt g ea a uiro suo fal
tihel. q psequebat ea plorans usq ad bauri. Iste faltihel
doctus erat i lege. 7 noluit uxore alterius uiolare p
h n tho addunt ei q e n dr. q. p timore 7 reuerentia
dei 7 legis abstinuit. hebr h dicunt. Non ei cogno
Quidam hebr q h praua le | uerit ea. Eo qd illa diligeret
gis n cognouit ea timore | dd. Semp i tristicia. Et locutus
dei. 7 nomi d. additum no | e abner ad seniores isrl. 7 ma
men dei. s. el. 7 dicitur faltihel. | xime ad beniamin. 7 uenit
ad dd 7 suscept e ab eo magnifice. 7 ait ei. Surgam ut
qgregem dnm. 7 abscondit abner tristis ad dd.

l poto gitum ioab hic

vi nota

l qtencio.

ego

l iudnc.

si qmscit inde prudens sed post ista dixisset ... amauerat ... sed ea i ipso ... ad hysboseth.

congregem ad te omnem Israel. Cumque abisset in pace: ecce
Ioab et pueri David redeuntes cesis latrunculis cum preda magna nimis.
Et dictum est Ioab de adventu Abner et de pace eius cum rege. Qui cum [margin: ceptasse]
murmurasset, mittens nuntium regis dicens: Misit Abner ut de-
ciperet te, et tu accepisti eum. Misit nuntios post Abner, qui rege ne-
sciente reductus est, et reductum seorsum adduxit eum quasi
ut loqueretur, et percussit eum in inguine, et mortuus est in ul-
tionem fratris sui, quamvis licet timebat ne fieret maior eo apud
regem. Quod cum audisset David ait: Mundus ego sum et regnum meum a san-
guine Abner, et veniat super caput Ioab. Nec deficiat de domo Ioab
semen fluens, et leprosus, et tenens fusum vel effeminatus, et ca-
dens gladio, et indigens pane. Sed hoc [illegible] ut ei imprecatus se-
mini fluxus et lepras et effeminationem et stragem in bello, et cum
dicitur. Vide lege pro uno, leprosus et tenens fusum, in brevi [margin: Sed leprosi [illegible] abigendo [illegible] tabulas.]
(ad repellendas muscas) tenens labiis quod fit de foliis palmarum et volvitur inter digi-
tos mulier fusus. Scidit quoque David vestimenta sua et flevit super Abner
et omnis populus qui erat cum eo, et induit se omnibus lamentis usque ad ves-
peram, et ait: Nescitis quia princeps maximus hodie cecidit in
Israel. Ego autem delicatus et unctus rex, a.d. et tunc novus rex magis sue iudi-
cavit auxilio [illegible]. Porro filii Sarvie duri sunt. [margin: Sarvie] De mor-
te Isboseth et secunda unctione David.

Audivit autem Isboseth de morte Abner, dissolute sunt
manus eius, et omnis Israel perturbatus est. Duo autem viri principes la-
tronum erant cum Isboseth, Baana et Rechab, de filiis Beniamin, qui
tamen recesserant ab Isboseth et venerant ad Miphiboseth
filium Ionathe, ut facerent eum regem, qui noluit. Primo quidem
eos [illegible]. Quidam non [illegible] Isboseth offensus erat eis, eo
quod dicebant Miphiboseth regem esse debere, eo quod filius esset primoge-
niti Saulis. Erat autem iste Miphiboseth claudus utroque pede.
Quinquennis enim erat cum nuntiatum est ei de morte Saulis et Ionathe, et tol-
lente eum nutrice ut fugeret, cecidit et fractus est. Porro Baana
et Rechab ingressi sunt domum Isboseth, ferentes spicas tritici
quasi frumentarii regis. Hostiaria autem domus obdormierat, et inve-
nientes Isboseth dormientem in meridie, interfecerunt eum, et ab-
stulerunt caput eius ad David in Ebron dicentes: Ecce caput inimici qui
querebat animam tuam, estimantes se multa accepturos a David.
Et cum [illegible] eos de [illegible] manibus et pedibus eorum suspen- [margin: Frater David ad eos [illegible] ostendit [illegible] sanguine domini mei fudistis.]
derunt eos super piscinam in Ebron. Caput vero Isboseth sepe-
lierunt in sepulchro Abner. Et venerunt seniores de Israel ad David
et pepigit cum eis fedus, et unxerunt eum in regem super omnem Israel. Pri-
mo quidem unctus est in signum regni (a Samuele), secundo in regem super Iudam,
tertio in regem super Israel. Filius triginta annorum erat David cum regnare
cepisset. Sed habundat: filius ydoneus [illegible] Hebron vii annis reg-
navit in Ebron, vii annis et vi mensibus super Iudam. Sed [illegible]
[illegible] Isboseth regnavit in Israel duobus
annis regnavit in Iuda. Sed aiunt Hebrei eum regnasse in
Ebron annis quibus adhuc Saule vivente [illegible] domus Iuda
tamen affectabat eum in regem, et ipse utebatur eis in muneri-
bus [illegible]. In Ierusalem autem regnavit xxxiii annis. Sed om-
nes [illegible] de summa regni [illegible].

ac Hebron David regnasse vii annis, et nec dignum rege fuisse. Et
cum Absalon [illegible] vii mensibus [illegible] quod non regnavit David.

Postea collecto exercitu (Quomodo David expugnavit Ierusalem.)
ascendit in Ierusalem, ubi erant Iebusei. Qui posuerunt cecos
et claudos super murum in derisionem David dicentes: Non ingredie-
ris huc nisi abstuleris cecos et claudos. Quasi dicerent: Adeo munita est urbs fortis,
quod fortitudine [illegible] non indigemus. Alii dicunt eos imposuisse ima-
gines super murum que dicuntur ceci et claudi, quasi agentes, quasi dicerent:
Nobis nichil agentibus [illegible]. Alii ipsos dicunt cecos et clau-
dos, id est debiles, [illegible] Iebusei [illegible] proverbio
dictum est: Cecus et claudus non intrabunt in regnum Dei [illegible] sumpsit in lege
prohibitum erat cecum et claudum intrare ad offerendum. Per hanc [illegible] per
verbum [illegible] fortes [illegible] arcebant tamquam debiles [illegible] dicebat enim
[illegible] cecos et claudos non intrabunt, ponentes cecitatem et claudica-
tionem pro [illegible] immunditia. Porro inferiorem civitatem obti-
nuit David, et erat ei cum [illegible] Iebuseo. Cumque arcem ipsos obtinere
[illegible] posuit: Quicumque [illegible] princeps [illegible] percu-
teret Iebuseum et tangeret domatum fistulas vel tectorum canales,
per quas defluunt stillicidia. Alii dicunt fistulas [illegible]
[illegible] usque ad tecta. Quod fecit [illegible] festinan-
tibus Ioab, factus est [illegible] et clamavit ad regem [illegible] mi-
litie princeps [illegible]. Obtinuit David arcem, et expulsis omnibus Iebu-
seis [illegible], edificavit per circuitum eius et [illegible]
a Mello, et vocavit illam civitatem nomine suo civitatem David. Reliqua vero
urbis extruxit Ioab. Mello autem [illegible] profundo
[illegible]. Porro ipsa civitas David [illegible] vocatur Mello. Et edifi-
cavit [illegible] David domum. Hiram rex Tyri [illegible]
ei ligna cedrina et artifices. Porro David accepit alias uxores, et na-
ti sunt ei filii in Ierusalem, inter quos erat Nathan. Alii dicunt [margin: Nathan filius fratris David]
[illegible] a quo [illegible] post mortem [illegible]
[illegible] Ierusalem usque ad Melchisedech dicebatur Iebus, a quo dicta est Sa-
lem. Postea a David dicta est Iebusalem. [illegible] Ierusalem.
[illegible] Homero [illegible]
a Salomone Ierosolima, et modo per sincopam Ierosolima.

Audientes autem Philistiim David (Quomodo David vicit Philisteos)
regnare super Israel, ascenderunt universi ut quererent David.
Et venientes [illegible] in valle Raphaim non procul a Ierusalem, egressus
est ad eos David ex responso Domini, et percussit eos in ore gladii,
et divisit eos hac et illac in fugam, ubi vocatur locus Baal-
pharasim, id est divisionum. Et qui ibi fugientes reliquerunt
ydola, que tulit David et combussit. Et addiderunt adhuc Philis-
tiim ut ascenderent in vallem Raphaim, et posuerunt ydola sua
sub arboribus pirorum. Et ait Deus ad David: Ne ascendas obviam
eis, sed gira post tergum et venies ex adverso pirorum. Hebrei
[illegible] ydolorum que digna sunt fletu [illegible]
suos ad fletum [illegible]. Cumque [illegible]
in cacumina pirorum sonitum [illegible] eos David
[illegible] eos usque ad Gazer. (De reductione arche [illegible])

Porro fecit David tabernaculum iuxta domum suam ad repo-

nendum archam. et posuit in eo quedam de uectibus coer-
nis. tabulas uel columpnas et bases porcis restauravit. Re-
ducturus David ... xxx. milia. et posuerunt archam super plaustrum
nouum. et tulerunt eam de domo Aminadab qui erat in gabaa.
id est in colle urbis cariathiarim. Ideo enim gabaa, et quidam non urbis nomen
loci est, sed incorporationis sue. colle sonat. Oza autem filii
Aminadab minabant plaustrum. et Ahio precedebat. et Oza seque-
batur. David autem et omnis Israel psallebant coram archa in musicis in-
strumentis. Cum autem venissent ad aream Nachor. calcitraverunt boves.
et inclinata est archa. et extendit Oza manum et tenuit eam.
Iratusque deus est et percussit eum. et vocatum est nomen loci illius percussio
Oze. dicit Iosephus. eum percussum quia tetigit archam cum sacerdos non esset.
Alii dicunt quia posuerunt archam cum sacerdos non esset. Alii dicunt quia
posuerunt archam super plaustrum. cum humeris portare debuis-
sent. Hebrei tradunt quod ea nocte dormierat cum uxore sua. Ti-
muit itaque David ducere archam ad se. et posuit eam in subur-
bio in domo Obedeth levite filii Gedeon Gethei. et fuit ibi
tribus mensibus. et benedixit dominus domum Obedeth. Aiunt Hebrei quod uxo-
res eius et concubine ... pepererunt masculos. et nurus eius dupplices
fetus. Quod audiens abiit David ut adduceret archam. et duxit eam
cum gaudio. David autem accinctus ephot lineo psallebat coram
archam in organis ... armigatis id est ad armum ligatis.
Vel secundum quosdam genus est ... et organum quod fit ex aqua. Videns autem eum psalle-
ntem Michol per fenestram despexit eum in corde suo. Cumque
posuissent archam in loco suo. obtulit David holocausta et pa-
cifica. et benedixit populo. et partitus est per singula capita collyridam panis
unam. et assaturam bubale carnis. et similam frixam oleo.
Cumque rediret David in domum suam. subsannavit eum Michol
dicens. Quam gloriosus fuit hodie rex Israel nudatus est ut unus de scur-
ris. et ait David. Vivit dominus quia et humilior fiam ante deum. qui potius
elegit me quam patrem tuum. Unde Michol non habuit fi-
lium usque in diem mortis sue. quod melius legendum est. vel domini
in partu occubuit. vel exclusive, utrumque quod non velle Iose-
phus. de ea de David minime filios peperisse. sed de uiro cui dederat
eam pater tunc sublatam a David. v. filios habuisse. qui intelligendi
sunt adoptivi. Merob enim soror sua .v. filios quos
adoptavit Michol. *De votivis David*

Cumque sederet rex in domo sua. habens requiem ab hosti-
bus suis. dixit ad Nathan. Videsne quod ego habitem in domo
cedrina. et archa dei posita sit in medio pellium. Faciam ei do-
mum. Et ait Nathan: Vade quod dixisti fac. Nesciens quod dicere ... nocte sue
tum est verbum domini ad Nathan. Vade loquere servo meo David. Non edifica-
bis mihi domum. et significatum est. sed filius qui succedet tibi in regno.
faciet domum nomini meo. et stabiliam thronum eius usque in sempiter-
num. ego ero ei in patrem. et ipse erit mihi in filium. Ex hac promis-
sione conicitur quod talis sit Salomon. Hec audiens gratias egit
David de successione regni. et gratias semper gratias egit deo dicens.
Ista est lex Adam. ... vel lex hominis. ut sit sollicitus de suc-
cessione filiorum. vel ut gratias agat deo de beneficiis. Factum est
autem post hec percussit David Philisteos et abstulit frenum, id est potesta-

tem tributi. quam habebant in Israel de manu eorum. et percussit
Moab et mensus est eos funiculo. id est cum voluit dedit hosti-
bus coequans eos terre. id est valde humilians. mensus est autem duos funi-
culos unum ad occidendum et unum ad vivificandum. id est ad arbitrium
suum. quos voluit occidit. quos voluit reservavit. et factus est
Moab servus. et percussit Adadezer regem Soba. cum iret ut domi-
naretur super flumen Eufraten. et Damascus. percussit ex eis .xxii. et posuit in
Syria presidium. Tou autem rex Emath percussum
Adadezer regem Soba. hostem suum. misit ad David Ioram fili-
um suum cum muneribus. et gratiarum actione. quod hostem suum percussisset.
Cumque rediret David a Syria. occidit et ydumeos in valle
salinarum. et percussit ex eis .xviii. Ioab contrivit .xii. et vivos
in Edom ... percussit .xviii. et posuit in ea presidium. et factus est
Idumea servus. Tunc impletum est quod dixit Balaam. erunt Idumea possessio
eius ... et Seir hereditas inimicorum eius ... Israel vero viriliter agit.
Vasa quoque aurea et argentea ... sanctificavit domino. et ex eis contin-
ctum sanctificatum. de quo fecit Salomon mare eneum. columpnas et
altare. Porro Ioab erat super exercitum. Iosaphat erat a commen-
tariis. id est scriptor gestorum. qui scribebat singula regis et cronica
gestorum. Sadoch et Abiathar erant sacerdotes. Saraia autem scri-
ba. id est cancellarius. Banaias autem erat super cerethi et phelethi qui
erant custodes capitis David. Filii autem regis sacerdotes erant.
id est dignitate proximi post regem. sicut de Ioram sacerdos fuisse dicitur
[illegible]. *De Miphiboseth*

Et recordatus David federis quod fecerat cum Ionatha. ait.
Numquid aliquis est qui remansit de domo Saul. ut faciam misericordiam
propter Ionatham. Cumque accepisset Miphiboseth filium
Ionathe debilem pedibus. vocavit eum. et restituit ei
omnem possessionem Saul avi sui. et constituit eum conviva-
lem suum. et unum de filiis suis. Porro Siba puer
Saulis cui erant .xv. filii et .xx. servi. ex mandato David
excolebat terras. et deferebat fructus ad Miphiboseth
in Ierusalem. Erat autem Miphiboseth filius Micha. Factum est ut
moreretur Naas rex Amonitarum. et regnavit pro eo filius eius
Anon. Misitque David nuntios. ut consolarentur eum de morte
patris. monentes ut amicitie essent cum patre eius inierat. Hospitatus enim
fuerat. Cum enim David fugisset ab Achis sub simulatione
furoris. pater illius benigne collectus fuerat. Principes autem
Anon suaserunt regem suum dicentes. Nunc putas quod misit
David ut videret magnificum et certum tuum. ut perderet te
et terram tuam. Tulit itaque Anon servos David et rasit
dimidiam partem barbe eorum. et precidit vestes eorum usque
ad nates. Videntes autem Amonite quod iniuriam fecissent David.
conduxerunt et miserunt de Syria Roob et Syria Sabal
et a rege Maacha et a rege Istob. Misitque David Ioab
et omnem exercitum adversus eos. Stabant autem Amonite
ante ingressum civitatis. et Syri ... exercitus erant in
campo. Ioab autem divisit exercitum. et partem tradidit
Absalon fratri suo. partem sibi retinuit. Et irrue-
runt in Syros. fugaverunt eos in ore gladii. Ad

Marginal notes, left: deriit (beside line 5); ideo debuit archam ... sic pater eius ... illam (beside lines 11–13); id est super plaustrum (beside line 14); vel ... (beside line 34); Iuste. ... ebat ... tim. (beside the Nathan passage).

Marginal notes, right: Ieho. dicit arma bipthale. audiens autem (beside lines 8–9 of the second column); hysdeus fuisse. hic vidi eos locos ut in Moyses elegit hic ... cerethi ... phelethi admirabiles (beside the Banaias lines); anno (beside the Anon line); anno (beside the line "Anon suaserunt"); anno (beside the line "et terram tuam").

videntes Ammonite quia fugisset Syrus dederunt terga Abysai et receperunt se in urbe. Ioab vero rediit in Ierusalem cum triumpho. Videntes igitur Syri quod corruissent coram Israel, collegerunt exercitum ampliorem. David quoque contraxit populum suum Israel, et transiens Iordanem duxit aciem adversus Syros, et percussit ex eis curruum septingentos et quadraginta milia equitum et Sobac principem militie. Timueruntque Syri auxilium deinceps prebere filiis Ammon, feceruntque pacem cum Israel et servierunt eis. De morte Urie et penitentia David.

Factum est autem anno vertente, tempore quo solent reges ad bella procedere, misit David Ioab et universum Israel et vastaverunt filios Ammon et obsederunt Rabath. David autem remansit in Ierusalem. Accidit ut surgeret David de strato post meridiem et deambularet in solario, viditque ex adverso Bersabee uxorem Urie, filiam Helie filii Achitophel, lavantem se aqua frigida. Cuius specie inflammatus ad se vocatam cognovit. Statimque sanctificata est ab immunditia sua, prius enim laverat se vel postea post coitum, et tenui menstrui sanguinis cruore, quam non debuit, non reputavit ad mundiciam. Que cum sentiret eam se concepisse, et ad tactum regis se cognovisse, misit ut exploraret quod eum noverat. David vero Bersabee cognovit, et Nathan in spiritu, et festinabat ad David ut plus ne alicui veniret mulieri, et imposuit ei Bersabea. Nam in urbe invenit hominem occisum, nudum iacentem, et moram fecit ibi. Eadem nocte rex implevit peccatum, et hinc Nathan. Cumque accepisset David eam concepisse, revocavit Uriam ut inveniret Ioab. Sedens vero ab expeditione ingrederetur ad uxorem, et partus ei asciberetur. Querentique David ab Uria de statu belli, monens ut iret ad uxorem, et paululum recrearet se; non acquievit eum Urias, et dormivit cum servis servis regis. Quamobrem vocavit eum David tertio, et statuto eum secum in mensa, inebriavit eum ad pocula usque ad ebrietatem. Sed nec sic genitus est ire de solio proprio, et ait: Archa Dei et Israel habitant in papilionibus, et dominus meus Ioab manet super faciem terre, et ego ingrediar in domum meam? Per salutem tuam rex, non faciam rem hanc. Cernens igitur David quod non mutaret, scripsit ad Ioab quod delusus est, et eum Urias ut poneret eum ante prelium, in quo percussus moreretur. Cumque tulisset Urias epistolam mortis sue, secundum mandatum regis interfectus est. Quod Dominus misit Nathan ad David.

Porro Bersabee accepta morte viri, planxit eum. Transactoque luctu, vocavit eam David, et facta est ei uxor, et peperit ei filium. Tunc misit Dominus Nathan ad David, qui proposuit ei paradigma de divite habente oves plurimas, qui rapuit pauperi unicam oviculam, unam quam habebat, ut ex ea prepararet cibos hospiti, qui advenerat. Et indignatus rex in hominem illum dixit: Vivit Dominus, quoniam filius mortis est qui hoc fecit. Ovem reddet in quadruplum. Et respondit Nathan: Tu es vir ille, qui uxorem Urie accepisti tibi, et ut occultares adulterium, interfecisti eum gladio filiorum Ammon. Quamobrem hec dicit Dominus: Non recedet gladius de domo tua usque in sempiternum. Ecce suscitabo super te malum de domo tua. Hic ultimum fecit eis, quasi per completur in eo Absalon, primum non in dictione regni. Tertium Salomone. Et ait David ad Nathan: Peccavi Domino. Et descendens de throno suo sedit in terra, et tanquam vir defunctus coram omnibus confessus peccatum non erubuit. Et ait Nathan ad eum: Transtulit Dominus peccatum tuum a morte. Verumtamen regnum non amittes. Verumtamen filius qui natus est tibi morte morietur, quia blasphemare fecisti inimicos nomen Domini, dicentes: Et adulterare et homicidia perpetrare potuit, nec ut Saul amotus est a regno, et substituit David. Cum David gravius quam Saul peccasset, percussit autem Dominus parvulum usque ad desperationem vite. Et deprecatus est David Dominum pro parvulo, et ieiunavit ieiunio, et iacuit super terram, et noluit consolari. Accidit autem die septimo ut moreretur infans. Et videns David servos suos mussitantes, intellexit quod mortuus esset. Qui accepta lotione faciei, mutata veste, intravit ad Dominum et adoravit. Et postulavit ut comederet. Et admirantibus servis eius quod consuetudinem egisset, ait ad eos: Cum adhuc viveret puer, flevi et oravi ut viveret. Eo mortuo quare ieiunem? Numquid potero revocare eum? Ego vadam ad eum, ille vero non revertetur ad me. Hoc quoque agebat David ut consolaretur Bersabee, quam diligebat eam ex precedente tempore. Genuit ergo filium, quem vocavit Salomonem, misitque eum in manu Nathan, qui vocavit eum Ydida, id est amabilis Domino. Quomodo Ioab cepit Rabath.

Igitur pugnabat Ioab contra Rabath et expugnabat eam. Misitque ad David dicens: Veni et cape civitatem, ne mei nominis ascribatur victoria. Congregavit David omnem populum et profectus cepit urbem et vastavit eam, et tulit diadema de capite Melchon, quod sonat rex eorum, et erat ydolum Ammonitarum, et erat in diademate gemme preciose et auri talentum, quod conflavit David et formavit ex eo diadema, in medio gemmam ... erat sardonicem in comparabilem precio. Reliquas autem Ammonitarum urbes vastavit, et multos de populo serravit vehiculis ferratis, et partem divisit cultellis in typo lateres. De Thamar quomodo ...

Factum est post hec, suscitavit Dominus malum in domo David in hunc modum. Amon primogenitus eius diligebat Thamar sororem Absalon ex utroque parente, ita ut deperiret in ea, et egrotaret. Huic erat cognatus et amicus Ionadab filius Semaa fratris David, prudens valde, quem Iosephus Ionathan vocat. Hunc quidam arbitrantur fuisse Nathan. Sed absit ut propheta flagitiosum dedisset consilium. Hic ait ad Amon: Quare sic attenuaris macie fili regis? quasi diceret qui debes succedere regi in regnum. Et ait Amon: Diligo Thamar sororem meam. Qui ait: Simula languorem. Cumque venerit pater tuus ad te visitandum, dic ei: Veniat oro Thamar soror mea, et faciat michi pulmentum, ut comedam sumam de manu eius. Cumque venisset Thamar missa a rege, coxit in oculis eius sorbiunculas, vel secundum Iosephum collyridas similas. Et eiecit Amon a se universos. Cumque intulisset Thamar ad eum in conclavi, apprehendit eam et ait: Cubi mecum soror mea. Que ait: Noli frater, opprimere me, et facere opprobrium generi tuo in Israel. Sed loquere ad regem, et non

tenui

sta talenta ... libris ... medium ... talentum ...

vero erat sedentes

ipsum

negabit me tibi. Nolebat autem ut subterfugeret manus eius. Non enim fas erat secundum legem ut quis duceret sororem suam ex patre. Vel hoc dicebat ut evaderet. Vel dicunt Hebrei licite nubere Amnon et Thamar, quia Thamar de matre gentili Maacha, quam David ceperat in prelio, et decalvata et unguibus precisis secundum legem, duxit eam in uxorem, et ita concepit illos. Potuit figuris. Noluit autem acquiescere Amnon, et oppressit eam, et statim exosam habuit eam magis quam ante dilexerat, et eiecit eam a se rogantem, ut apud eum maneret uxor eius. Cumque eiecisset eam puer Amnon, aspersit cinerem in capite suo, et rupit tunicam talarem, qua utebantur filie regis virgines, quam vulgo vocant colobium manicatum, et impositis manibus super caput, ingressa est ad Absalon fratrem suum eiulans. Cui frater ait: Tace soror, frater tuus est. Et mansit in domo Absalon longo tempore tabescens in viduitate [vel in solitate]. De morte Amnon et fuga Absalonis et reditu eiusdem.

Factum est autem post biennium ut tonderet Absalon ad tondendas oves, et ait ad regem: Veniat oro rex cum servis suis ad convivium pueri sui. Cumque abnuisset ne gravaret eum, ait Absalon: Veniat saltem obsecro Amnon frater meus, et filii regis cum eo. Et abierunt cum Absalon. Ex precepto eius Amnon temulentum, et ascendentes filii regis mulas suas fugerunt, et pervenit fama ad David dicens: Percussit Absalon omnes filios regis. Et scidit rex vestimenta sua et cecidit super terram. Jonadab autem qui verax non tacebat, ait ad regem: Ne timeat dominus meus, quia solus Amnon mortuus est, quem oderat Absalon a die qua oppressit sororem eius. Et ecce apparuerunt filii regis, et fleverunt cum rege planctu magno nimis. Porro Absalon fugiens abiit ad Ptolomai avum suum regem Gessur, et fuit cum eo tribus annis. Rex autem consolatus super Amnon interitu cessavit persequi Absalon. Quod intelligens Joab quod diligebat Absalon, misit ad regem mulierem sapientem de Thecua, que simularet fuisse paucos annos post hoc, et posuit Joab verba sua in ore eius. Cumque ingressa fuisset mulier ad regem adoravit dicens: Serva me rex. Mortuus est vir meus, et erant mihi duo filii, et interfecit alter alterum in agro, et consurgit universa cognatio adversum occisorem, quatenus reddant animam illius pro anima occisi, et querunt extinguere scintillam meam que relicta est. Sub persona sua mulier posuit se in persona David, et filios suos in persona Amnon et Absalon, et cognationem suam in persona aliorum filiorum David. Et ait rex ad eam: Vade in pace. Ego iubebo pro te [vel iudicabo]. Quod cum non sufficeret mulieri, ait ad regem: In me sit domine iniquitas et in domum patris mei, rex autem sit innocens. Quasi diceret: Si putas iniquum parcere occisori, in me iniquitas et domum meam. Cumque iterasset rex promissionem, nec sufficeret mulieri, instantius rogabat regem. Qui ait: Vivit dominus quia non cadet de capillis filii tui in terram. Tunc exponens ei mulier similitudinem, ait: Reducat ergo dominus meus abiectum suum. Non enim vult animam perire David, et omnes dilabimur tanquam aque que non revertuntur. Quasi diceret: mortuum filium revocare non potes ad vitam. Melius est ut revoces viventem, quam alterum vindicando utrumque perdas.

Et ait rex: Numquid manus Joab tecum est in istis? Que respondit: Ipse posuit verba hec in ore meo, ut inveniret similitudinem sermonis huius. Et ait rex ad Joab: Revoca puerum Absalon. Cumque reduxisset Absalon in Jerusalem, ait rex: Non videat faciem meam. Donec noceret ei, ne eo viso revivisceret in me dolor filii. Et mansit Absalon in Jerusalem duobus annis, et faciem regis non vidit. Porro Absalon erat decorus nimis. Cuius cesaries tam gravis erat, ut vix post dies tondi potuisset, quam semel in anno tondebat. Ponderabat cc siclis. Forte tonsura eius vel hic pro emebant mulieres, ut subornarent crines suos. Natique sunt Absalon filii tres, et filia una nomine Thamar. Misitque post ad Joab ut intercederet pro eo ad regem, qui noluit venire ad eum. Misitque Absalon servos suos ut incenderent segetem agri Joab. Quo facto venit ad eum Joab dicens: Quare fecerunt servi tui hoc? Qui respondit: Aliter te habere non potui. Obsecro intercede ad regem, ut videam faciem eius, alioquin interficiat me. Et ingresso Joab ad regem, vocatus est Absalon, et osculatus est eum rex. Quomodo Absalon persecutus est David.

Tunc cepit Absalon aspirare ad regnum. Quia elapsis annis cum genitus est ei ... erat et mortuus. Fecitque sibi currum et equites et quinquaginta qui precederent eum. Et mane consurgens stabat in porta, et blandiebatur ascendentibus ad regem iudicium dicens: Bona est que dicis, sed non est qui te audiat constitutus a rege. Quis constituet me ut iuste iudicem? Et inclinabat ad se corda virorum. Post quattuor annos reversionis, ait ad regem: Vovi enim in exilio votum, quod si reduxerit me dominus in Jerusalem, sacrificabo domino in Hebron. Vadam ergo ut reddam votum meum. Et ait rex: Vade in pace. Alia littera habet: Quadraginta annos, et quadraginta anni. Exponunt ergo quod occisi sunt sacerdotes Nobe, quod ponitur hic ut insinuetur divinam ultionem suscitari super David, eo quod Abimelech sacerdotem fefellit. Abiit ergo Absalon in Hebron, misitque consilium Achitophel Gilonite, qui erat consiliarius David. Et egressi sunt cum eo de Jerusalem viri ignorantes. Cumque immolasset hostias, facta est coniuratio valida, et augebatur populus cum Absalon. Quod cum accepisset David, ait servis suis: Egrediamur cito, ne forte veniens Absalon occupet nos et percutiat civitatem. Et egressus est rex, et universa domus eius nudis pedibus, dimisitque x concubinas ad custodiendam domum, et precedebant regem Cerethi et Phelethi et de Geth pugnatores, qui secuti fuerant eum de Geth. Hic dicunt Hebrei ... David quando latuit in Geth, et in retributionem dedit eis locum in Jerusalem. Josephus dicit de illos egressos cum eo, qui quondam adheserant ei in Saulis persecutione. Potuit autem fieri utrumque, et illi cum eo essent. Et ait rex ad Ethai Getheum filium Achis, qui prius erat inimicus David: Reduc fratres tuos in Jerusalem et habita cum rege Absalon. Heri venisti et hodie compelleris exire. Qui respondit: Vivit dominus, sive in morte sive in vita non derelinquam te. Et cum transiret, universi cum rege flebant, transeunte Cedron.

hic ponderabant

post

Qui uberius contumelias passus, iram
non patienter ferre non potest.
ut sufficie ... David ad memoriam
reduceret ... cum Semei contumelias in
gueret. Et armati pueros, ulla
contenderet ... et vobis filii Sarvie
et paulo post dimittere ... ut ma-
... precepit ... Qui ubi
... Bersabee ... insurgen-
te contra se filium fugiens, cognovit ad ...
malum quod fecit ... ubi a-
dorare ... ad memoriam est reducit,
quibus se purgaret ... Simul misericors
... indicavit. ...
...
... ad mala ...
... quod iniuria ...
... ...
... Sic quippe ...
... ...
...
declinatur;

et levite portantes archam deposuerunt eam, donec transi-
ret populus. Et ascendit Abiathar ad consulendum dominum. Et non
reversi. Et ait David ad Sadoch: Revertere in civitatem cum
archa. Ego abscondar in deserto. Achimaas filius tuus et Io-
nathas filius Abiathar sint vobiscum, quousque veniat ad me
sermo a vobis. Et rediens est Chusi. Cumque ascendisset David
clivum olivarum, occurrit ei Chusi Arachites consiliarius David
ei. Et ait David: Revertere et esto cum Absalone et dissipabis consili-
um Achitophel, et quod audieris in domo regis, indicabis
Sadocho, qui diriget ad me filios suos. Et venit
Chusi ad Absalon in Ierusalem. Cumque paululum processisset
David, apparuit ei Siba cum duobus asinis ferentibus panes et
uvas passas et massas palatarum vel ficuum, quia massas ficuum
palatas dicunt esse compaginatas. Et ait Siba ad regem: Asinos
duxi ut sedeant domestici regis, et tulit cibaria
ut edant in deserto. Et ait rex: Ubi est Miphiboseth? Ait
ille: Remansit in Ierusalem dicens: Hodie restituet mihi dominus
habitationem patris mei. Et ait rex Sibe: Tua sint omnia que fu-
erunt Miphiboseth. Venit ergo David usque ad Bahurim. Et
egressus est vir de cognatione Saul nomine Semei, proiciens la-
pides et lutum, maledicebatque regi dicens: Egredere vir sangui-
num. Reddit tibi dominus mala que fecisti in domum Saul. Cumque
vellet perdere Abisai, prohibuit David dicens: Filius meus qui
egressus est de utero meo querit animam meam, quanto magis filius gemini? Dimitte eum, dominus
ut maledicat ei. Respiciat dominus hanc afflictionem
meam. Salvabit ... Hunc sonet fuisse Nabath
patrem Ieroboam, et non alium eius geminum. Et descendit David usque
ad Iordanem. De consilio Chusi et morte Achitophel.

Iterum est quod Chusi veniens ad Absalon
adoravit dicens: Salve rex. Ad quem Absalon: Quare non
ivisti cum amico tuo? Qui respondit: Illius ero quem dominus elegit et omnis
Israel. Eum serviam. Sicut filio regis, sic patri tuo, sic
parebo tibi. Tunc ingressus est Absalon coram omnibus ad concubinas
patris, de consilio Achitophel, ut sic intelligeret omnis
Israel quod contra se provocaverit patrem, et roborarentur cum eo. Post haec
Achitophel: Eligam michi XII milia virorum et persequar hac nocte
David et percutiam eum, quia fessus est, et redibunt ad te universi. Quo
audito ait Absalon: Vocem Chusi et consulam eum. Et ait
Chusi: Non est bonum consilium hac vice. Nosti patrem tuum et viros
eius esse fortissimos. Sin perierint aliqui de tuis, quicumque
audierit dicet: Facta est plaga in populo qui sequebatur Absalon. Et ti-
mebunt omnes tecum. Sed hoc est consilium bonum: congregetur ad te omnis Israel,
et irruamus super eum, et nec unus quidem relinquetur. Et placuit
omnibus consilium Chusi. Et dixit Chusi sacerdotibus ut nuntiarent
David ne maneret in deserto nocte illa, sed transiret Iordanem.
Et abiit ancilla ad filios sacerdotum qui latebant iuxta fontem
Rogel, quasi ferens quid ad abluendum, et indicavit eis
verbum Chusi. Vidit autem eos puer quidam, filius ancille, et de-
nuntiavit Absalon. Iosephus tamen dicit quod equites vidisse
et indicasse Absalonem. Et misit post eos ut comprehenderent.
Illi ingressi sunt Bahurim in domum mulieris, rogantes

ut celaret eos. Que dimisit eos in puteum, et expandit velamen
super os putei, quasi siccans ptisanas, vel ordeum ad ptisanam, et sic
eos latuit. Cumque venissent et non invenissent, illi ascende-
runt de puteo, nuntiaverunt David que dicta erant super eos. Et transivit
David cum suis Iordanem, priusquam dilucesceret, et venit in Manaim.
Porro Achitophel sciens regnum reddendum David, et quod consilium meum
non fuit, descendit in domum suam in Gilo et laqueo se suspendit.
Absalon autem collegit exercitum. De morte Absalon.

Transivit Iordanem, et instituit Amasam super exercitum pro Ioab,
qui erat filius Abigail filie Naas, sororis Sarvie matris Ioab ... Iothre Abi-
gea vocatur, et erat consobrinus Ioab. Porro cum venisset David
in Manaim, Sobi filius Naas de Rabbath et Machir et Berzellai Galaadites obtulerunt David cibaria, vasa
... et stratoria et tapetia, et vasa fictilia. Porro David divi-
sit populum qui cum eo erat in tres partes. Unam dedit Ioab, secundam
Abisai, tertiam Ethei Gethei, qui primo fuisse filius Achis amicus
ei David. Cumque vellet egredi rex cum eis ad pugnam, dixerunt:
Non exibis. Tu solus pro decem milibus computaris. Sed egrederentur
ad pugnam castris. Unde stabat David iuxta portam et dicebat:
Servate michi puerum Absalon. Et factum est plurimum in die illa in
saltu Effraim, et fugit exercitus Absalon. Cesi sunt ex eo XX milia, et plures in
exercitu consumpsit bestie saltus quam gladius. Fugiensque Absalon super mulum,
venit ad quercum condensam, et inhesit caput eius quercui, et mulus
pertransiit eo suspenso. Quod cum nuntiasset Ioab, ait ad eum:
Quare non confodisti eum? Qui: Si appenderes in manibus meis mille argenteos, filium
regis non tangerem, quia audivi eum dicentem: Servate michi puerum
Absalon. Cum adhuc palpitaret, interfecerunt eum armigeri Ioab,
et proiecerunt eum in foveam grandem, et comportaverunt super eum acervum
lapidum, ut duplici morte periret, gladio et lapidatione, tamquam sceleratus.
Israel autem fugit in tabernacula sua. Porro Absalon adhuc vivens
erexerat sibi titulum in valle regis, que duobus stadiis distat
a Ierusalem, in monimentum nominis sui, et erat ei non filius. Manus Absalon
Absalon. Et Iosephus dicit statuam fuisse marmoream. Et
ait Achimaas ad Ioab: Curram et nuntiabo regi. Et ille: Nolo
hodie nuntiare, filius enim regis mortuus est. Et ait Ioab ad Chusi:
Vade et nuntia regi que vidisti. Et cucurrit Chusi. Currens
Achimaas post eum per viam compendii transivit eum. David autem sede-
bat inter duas portas. Speculator vero in fastigio porte ex-
clamavit: Video hominem currentem solum. Et ait rex: Si solus
est, bonus est nuntius. Et iterum ait speculator: Apparet alius homo
alius currens solus. Dixit rex: Iste bonus est nuntius. Et veniens
Achimaas adoravit dicens: Benedictus dominus deus tuus qui conclusit
homines qui levaverunt se contra regem. Et ait rex: Estne pax puero
Absalon? Ait ille: Nolui indicare. Chusi vero veniens
indicavit, et contristatus rex ascendit cenaculum porte, et flevit
et clamans: Fili Absalon, quis michi tribuat ut ego mo-
riar pro te, Absalon fili mi, fili mi Absalon. Audi-
ens populus, timuit ingredi civitatem. Et ingressus Ioab ad
regem dixit: Confudisti hodie vultus omnium qui salvam fece-
runt animam tuam. Diligis odientes te, et odio habes dili-
gentes te. Surge et alloquere servos tuos. Alioquin non re-
manebit tecum hac nocte, et erit hoc malum ...

Marginal notes:
inter
dixit
Chusai
Facientes
id est aspicitur saltus
et infixit Ioab tres lanceas in corde Absalonis
Absalon. Hic vero quod fuisse archetypum sculptura erat marmorea
Chusi lingua nostra appellatur et interpretatur ethiops
flevit optime

omnia que unquam passus es. Sedit ergo rex in porta locum faciens, et venit ad eum omnis multitudo, et benigne locutus est eis. De reditu David in Ierusalem.

Porro Israel qui secuti fuerant Absalon mutuo se hortabantur ut revocarent regem, memorantes beneficia eius in eos. David vero misit ad Sadoch et Abiathar ut loquerentur ad viros Iuda. Hic dixit rex: Os meum et caro mea vos estis, novissimi reducitis regem? Addit David: Videte ne tardaveritis. Ceterum sciens et promisit Amase quod principem militie eum faceret pro Ioab. Et miserunt viri Iuda ad regem ut reduceret eum. Venit rex usque ad Iordanem, et venit omnis Iuda in occursum eius in Galgala. Semei quoque de Bahurim descendit cum eis, habens secum mille viros de Beniamin. Siba quoque et filii eius et servi eius descendentes venerunt ad eum ut conducerent domum eius. Illi vero iuxta Iordanem fecerunt pontem ut facilius transiret rex cum exercitu. Cumque transiret rex adoravit Semei dicens: Ne memineris domine iniquitatis servi tui. Scio enim peccatum meum, et ideo hodie veni in occursum tuum primus de omni domo Ioseph. Hic quaeritur quare dicit se de domo Ioseph; quia Israel habitabat in sorte Effraim. Cumque Abisai diceret Semei ad occidendum, dixit David: An ignoras me hodie factum regem super Israel? Quasi diceret: Ne hodie ostendatis me in Israel. Addit David: Illos occidam qui me fecerunt hodie regem prius in Israel. Timebat quoque si interficeret Semei, quod reliqui qui similiter offenderant nollent eum recipere regem. Ait ad Semei: Non morieris. Miphiboseth quoque venit in occursum regis illotis pedibus et intonsa barba, vestes suas non laverat a die qua egressus est rex. Hebrei habent intectis pedibus, quia fecerat sibi pedes ligneos. Et ait rex ad eum: Cur non venisti mecum? Qui ait: Servus meus contempsit me, nolens mihi sternere asinum, ut irem cum rege, insuper et accusavit me. Tu autem quasi angelus es, quod tibi placet fac. Et ait rex: Firmum est quod locutus sum. Tu et Siba dividite possessiones. Addit David: utrique iustum de David, sed quia utrique totum habere non poterat, inter vos dividatis. Dicunt quod David immemor iuramenti sui ad Ionatham iniuste iudicavit, et ideo Roboam et Ieroboam diviserunt eius regnum. Berzellai quoque qui pluries regi alimenta dederat descendit cum eo. Et ait rex ad eum: Veni mecum in Ierusalem et honorabo te. Qui ait: Octogenarius sum hodie, non indigeo hac mansione. Camaam filius meus vadat tecum, et fac ei quod tibi videtur. Et ait rex: Veniat, et faciam ei quod tibi placuerit. Et rediit Berzellai in locum suum. Tunc convenerunt ad regem omnes viri Israel, indignantes et dixerunt: Quare te furati sunt fratres nostri viri Iuda, et duxerunt te sine nobis? Et responderunt viri Iuda: Quia propior mihi est rex. Et ait rex Israel: Decem partibus ego maior sum; ideo magis ad me pertinet David quam ad te. Preterea ego primogenitus sum. Cumque duriter respondissent viri Iuda, Siba filius Bochri vir pestilens cecinit buccina et ait: Non est nobis pars in filio Ysai. Revertere in tabernacula tua Israel. Et recesserunt a David secuti Sibam. Viri autem Iuda reduxerunt regem cum eo in Ierusalem.

De morte Amase et Sibe.

Rex autem concubinas ad quas ingressus fuerat Absalon reclusit in custodia in viduitate, nec est ingressus ad eas. Et ait rex Amase qui princeps militie: Congrega mihi viros Iuda in diem tercium. Abiit ergo Amasa et moratus est preter placitum. Et ait rex ad Abisai, non ad Ioab, quia iam Amasa eum a principatu removerat. Tunc Ioseph dicit eum dixisse ad Ioab: Tolle servos domini tui et persequere Sibam, ne effugiat nos. Et egressi sunt omnes robusti de Ierusalem, et occurrit eis Amasa. Venientibus iuxta lapidem grandem qui est in Gabaon, porro Ioab vestitus erat tunica stricta, Iosephus dicit lorica, et accinctus erat gladio super vestem, qui levi motu egressus poterat cadere quadam simulatione quasi occidisset gladius, et recepisset eum dextera manu tenuit mentum Amase quasi osculans eum, et sinistra percussit eum in latere, et effudit eius intestina. Ioab autem et Abisai persecuti sunt Sibam, et subsistebant venientes ad mortuum in via. Vir autem quidam amovit eum in agrum et operuit eum, ne subsisterent transeuntes clamantes quod iniuste occisus esset, eo quod in dolo morte fecerat redire ad regem. Ioab vero cum exercitu obsedit Sibam in Abela, et moliebatur destruere muros urbis. Et exclamavit ad eum mulier sapiens de civitate. Sermo dicebatur in veteri proverbio: Qui interrogant, interrogent in Abela. Addit David: Hic est urbs gratia lunam ab antiquo. Et refert eadem mater civitatis Israel: Quare precipitas hereditatem domini? Hebreus non habet proverbium, et tenet hunc sermonem dicebatur in veteri: Quidam in lege dictum est ut Israel offerret pacem hostibus antequam aggrederetur eos. Quare precipitas hereditatem domini? Ac si diceret, si servas legem in alienigenis, potius in Israel servanda est in alienigenis. Porro legem hebrei habent impositum est ad quandam urbem et pacem proponerent. Dixit Ioab ad eam: Non ergo extra urbem, sed Sibam filium Bochri. Qui levavit manum suam contra David. Locuta est muliere civibus sapienter. Qui abscisum caput Sibe proiecerunt ad Ioab. Tunc reversus est exercitus in Ierusalem ad regem, et confirmavit rex Ioab super exercitum, et alios ministeriales in officiis suis. Siba super tributa, Ioab super exercitum, Adoram super tributa colligenda, et Sadoch et Abiathar sacerdotes. De vindicta suspensis in ultione Gabaonitarum.

Facta est quoque fames in diebus David tribus annis iugiter, et consuluit David dominum. Qui ait: Hic est propter Saul et domum eius, quia occidit Gabaonitas quos pro zelo filiorum Israel iurare fecerant in tempore Iosue et seniorum. Et ait David ad Gabaonitas: Quid faciam vobis, ut benedicatis hereditati domini? Qui dixerunt: Virum qui attrivit nos, delere debemus, ut nemo quidem residuus sit de stirpe eius. Et quia David hic facere non poterat propter iuramentum quod iuraverat Ionathe, deposuerunt petitionem dicentes: Dentur nobis septem viri de filiis eius ut crucifigamus eos domino. Pepercitque rex Miphiboseth filio Ionathe, et tradidit eis duos filios Saul quos peperit ei Respha. Isti adhuc pueri cum Doec occiderunt sacerdotes Nobe et prope Gabaonitas. Dedit et eis quinque filios Michol adoptivos, quos genuerat Merob Adrieli. Gabaonite vero crucifixerunt eos in diebus messis primis, in incipiente messione ordei. Induens autem Respha cilicium substravit sibi super petram, cubans iuxta eos, die

de nocte. ut amoveret ab eis aves et bestias ab
initio messis. donec stillaret aqua super eos. id est usque ad
tempus illud septembris. Sunt .ii. imbres terre. primus
post messes pluvia descendens. Hanc respha ... non bene
putavit fuisse ... nuntiatum regi. audiens autem David quod fe-
cerat respha deposuit eos de patibulis. et tollens ossa
Saul et ionathe de iabis galaad. et ossa eorum qui affixi
fuerant. sepelivit ea in sepulchro cis patris eorum. Deus secundo
reddidit se ubertate terre: *De iiii preliis david*

Factum est autem tertium prelium philisteorum. adversus israel. pug-
nabat David et servi eius adversus eos. Cumque fere defecisset
David pugnando. iesbidenob qui fuit de genere arapha. ut
interficeret David. et interposuit se abysai. et interfecit philiste-
um. Hic dicitur hebrei fuisse de genere gigantum. arapham
dicunt fuisse orphan matrem noemi. que peperit .iiii. genere
.iiii. gigantes. qui hic memorantur. Iesbidenob. sephingo-
liam. et quartum habentem senos digitos in manibus et pedibus.
Tunc iuraverunt viri David dicentes. Iam non egredieris nobis-
cum in prelium. ne extinguas lucernam israel. Deinde hic ultimum
prelium epilogat hystoria. Haec enim superiora prelia David no-
minatim non tamen eo ordine quo gesta sunt. Aliud primum fuit
in gob. ubi ... Et quidem dicunt quod percussit sobochai ste-
phide de genere gigantum. Aliud quartum prelium tertium fuit in
gob. ... apparuit vir fortis. ephiro cog-
natus David. qui solus in fugam versis. solus plurimos hostium pere-
mit. et alios in fugam vertit. liber non regum in hoc loco po-
nit prelium David et goliam in hunc modum. In quo percussit
adeodatus filius saltus polimitarius bethleemites.
goliath getheum. his iiii. nominibus exprimitur David. Et dicitur a
deodatus ... ad electionem ... adeo in regem. filius sal-
tus. ... de pascuis et saltu assumptus est. polimitarius ... de
genere beseleel polimitarii. Sive ... vel quia ... ...
... Bethleemites dicitur a patria. Quintum
prelium ... et aliud prelium. in quo ionathas filius semmaa. fratris
David. percussit virum habentem senos digitos in pedibus et manibus.
Expeditis tamen David a preliis. locutus est domino ... canticum hoc.
in die qua liberavit eum dominus de manu omnium inimicorum
suorum. et de manu Saul. dicens. Petra mea et cetera. In psalmis
pro exultatione ... in alia legitur. Diligam te fortitudo
mea. Et sunt .xiiii. versus et cetera. Cuius titulus superscribitur ... ...
suis potuit. in die qua liberavit eum dominus et cetera. Iosephus dicit
quod cum esset in pace ... fruens. cantica et hymnos
composuit. alios trimetro. alios ... diversa faciens
organa. in quibus levite per sabbata et alias sollempnitates
hymnos dicerent. Et ponit iosephus ... ... psalteri-
um et nablum. Et est psalterium canora cythara ...
... quem cum plectro percutiunt. Nablum ... digitis tangitur. post carmen ... ... addidit David loquens
de se tamquam de alio. Haec sunt verba novissima. que dixit
David filius ysai. dixit vir cui constitutum est. id est promissio facta de
Christo. de deo iacob. Hebreus habet. dixit vir levatus ...

... super alios ... ... Haec ... que dicit ... pro eo
... novissimum ... ... no-
vissima ... que locutus est ... pro morte.
Et ... ... novissime ... non alius ... ...
... ... regis *Cathalogus fortium David*

Post omnes fortissimos ... ...
... ... in cathedra sapientissimus ...
... ... David. ... ...
... ... fortissimi ... ... non adeo fortes. ... ...
... ... omnes fortes. ... ...
... ... exponens
cathalogus ... fortium incipit ibi. princeps inter tres. ipse
est qui ... ... uno. Iose-
phus dicit ... ... non ... ab hystoria ... ...
... ... iesbeam ... ...
... ... filius patrui David.
qui percussit philisteos ... ...
... ... de cisterna bethleem. Hystoria non regum.
... ...
erat abysai frater ioab. Ipse est qui levavit hastam suam ... ...
... ... banaias
... percussit duos leones moab. ... ...
... ... egyptium ... ...
egyptii ... ...
hebrei ... semey ... ... sub salomone. ... ...
... egyptium ... ... spectaculo ... ...
... in manu hastam. ad quem venit banaias in virga.
et extorsit hastam de manu eius et occidit eum hasta sua. Iose-
phus dicit ... ... de alio egyptio. de semei qui ... ...
hastam in manu ... ...
... ... puer. Idem occidit leonem in hunc modum. tempore
... ... leo in cisternam ... ... videns ... ...
... ...
... banaias ... ... descendit ad eum cum baculo
... ... de fortioribus ... regum ... ...
... ponit ... ... ad sobochai. de quo in ... ...
... ... philistei ...
... ... posuerant in valle raphaim usque ad cisternam
bethleem. et erat ... aqua in ... David ... ascendit
in arcem ad ... ... et commendabat ... ... aque.

Quidam ... ... in palupoli ... ... de bethleem ... ...
... ...
aque ... ...
... per medium hostium. venerunt ad bethleem et hauserunt
... aquam. ... ad regem ... ...
... ...
... ... aquam noluit rex bibere dicens. ... sanguinem
... ... effudit ... ... libamen domino.
de salute virorum gratias agens. ab hac enumeratione fortium.
hebreus dissentit ... ... fortes. et ... ...
... fortissimos ... ... David sedens in

...cacheden sapientissimus princeps inter tres. ipse est quasi tenerrimus ligni vermiculus. que DCCC interfecit. dicitur enim vermiculo occidisse impetu uno. quia pro peccato quod impetuose fecit in bersabee, multa occisa sunt. Comparatur autem David vermiculo ligni, quia tenero se debella dicitur. qui mollis dum lignum perforat. dum tangitur, nichil mollius illo. quando tangitur nichil durius. sic et David in prosperitate, domi et erga subiectos mansuetior fuit cunctis. In bello et contra hostes nichil eo acutior, et quia dat prioris David ...lis. In capite humilitate et fortitudine. porro vero quia sexcentos quos fortes dicimus, per ea enumeravit. Inter quos non enumeratur Ioab. licet princeps aliquando, licet quasi indignus propter mortem abner et amase. De numero populi et altari erecto a David.

Et addidit furor domini irasci contra israel. Furore domini ait quia proponere paralipomenon dicit. Concitavit sathan adversus israel, et incitavit David ut numeraret populum. et ait rex ad ioab. perambula omnes tribus israel, et numera populum ut sciam numerum eius. Intelligens autem ioab quod de elatione hoc diceret, ait. Adaugeat deus ad populum tuum. Sed quid sibi vult dominus meus rex in hac re? quasi diceret. Vide ne offendas deum. Cumque nollet rex mutare propositum, egressus est ioab et principes militum, et numeravit populum. et redierunt post .ix. menses et .xx. dies in ierusalem. et descriptione redacta est in scriptis. et inventi sunt de israel .dccc. milia virorum fortium. de iuda .d. pugnatorum. In paralipomenon longe ... Beniamin dicuntur non fuisse numerati. quia adhuc pauci erant. | leguntur milia .v. milia, et credidit ioab subticuisse regi. Post peccavit autem David in duobus. quia sine numeravit populum, quasi ... non reddidit pecuniam domino. sicut scriptum erat in lege moysi. quod attendens David ait ad dominum. Obsecro domine ut transferas iniquitatem servi tui. quia peccavi nimis. diluculo misit ad eum dominus gad prophetam, et supplicium condemnatus pena tam. Et ait. Vii. annis veniet tibi fames in regno tuo. aut tribus mensibus fugies adversarios tuos. aut tribus diebus erit pestilentia in populo tuo. et ait David. Coartor nimis. quasi diceret. Si famem eligo, privatum erit supplicium. Si diuturnam victoriam hostium, supplicium erit gentis, et non meum qui ... fortissime fuerunt. Eligam ergo plagam communem regi et plebi. Melius est ut incidam in manum dei, cuius misericordia quam in manus hominis. Misit ergo dominus pestilentiam in israel de mane usque ad tempus constitutum. id est usque ad horam prandii, secundum iosephum. vel usque ad horam sacrificii vespertini, secundum alios. et mortui sunt de populo .lxx. milia virorum. In paralipomenon legitur. Fere centum ... hebreum. ibi potius numerum plebis, hic autem virorum nobilium. porro cum extendisset angelus percussor manum suam ad ierusalem, ut disperderet eam, et staret iuxta aream areuna iebusei, et ... David videns eum stantem gladio evaginato, exclamavit. Ego sum qui peccavi. Isti oves quid fecerunt? Vertatur obsecro manus tua contra me, et contra domum patris mei. et misertus dominus ait ad angelum. sufficit. contine manum tuam. In illa die dixit gad ad David. Construe altare domino in area areuna iebusei. et ascendens David dixit ad areunam. Vende michi aream tuam, ut edificem ibi altare domino, et cesset interfectio. Et ait rex. Accipiat eam dominus meus. ... habeat quasi boves in holocaustum et plaustra et iuga boum in usu lignorum. Et ait rex. Nequaquam, sed emam pretio. et non offeram domino holocausta gratuita. Emitque David aream de siclis auri, ut in paralipomenon legitur. et boves argenti siclis .l. et edificavit ibi altare domino. et obtulit holocausta et pacifica. et propitiatus est dominus terre. Hic fuit mons moria. ut aiunt hebrei. in quo abraham voluit offerre filium, et obtulit arietem pro eo. Ea tempestate tabernaculum et altare quod fecerat moyses erant in excelso gabaon. licet archa esset in ierusalem. Cumque prophetasset gad templum ibi futurum, dicere invenit David ut locus ille vocaretur area populi. De unctione salomonis in regem.

Incipit secundum hebreos malachim. quod sonat regum. quia licet in precedenti opere tractum sit de duobus regibus hebreorum, et simul regnantibus. tamen quia in isto opere agitur de regibus qui simul regnaverunt in iuda et in israel, intitulatur regum Dei.

Et rex David senuerat. Cumque operiretur vestibus, non calefiebat. et invenerunt ei abisag sunamitem puellam pulcram nimis, que dormiebat cum rege et calefaciebat eum et ministrabat ei. Rex vero non cognovit eam. Adonias autem quartus filius David, cum esset primogenitus inter superstites filios regis, sciens hunc regnaturum, et senem, et natum recens. non contempnit. cum precessisset ioab et abiathar sacerdote. Alii vero ministeriales regis, et robur exercitus non erat cum eo. Preparavitque adonias sollempne convivium in orto regali iuxta fontem rogel. et vocavit filios regis et servos. Robustos autem et fautores salomonis non vocavit. Nathan autem monuit bersabee ut intraret ad regem, et posuit illa verba in ore eius. Que ingressa ad regem ait. Domine mi, tu iurasti ancille tue. Salomon filius tuus regnabit post me. et ecce nunc adonias regnat te ignorante. Cumque alios vocaverit ad convivium, filium meum non invitavit. scio quia cum dormieris cum patribus tuis, ego et filius meus erimus peccatores, id est iudicabimur morte digni. Ego ut adultera. Ille ut adulterine filius. Adhuc ea loquente intravit nathan et ait. Ubi tu iurasti dicens. adonias regnet post me. et tu idcirco tu sinis. Et ait rex ad bersabee. Vivit dominus qui eruit animam meam de omni angustia. quia sicut iuravi tibi, sic faciam hodie. Et dixit ad sadoch et nathan et banaiam. Tollite vobiscum servos domini vestri. et imponite salomonem filium meum super mulam meam, et ungite eum in regem. Sadoch et nathan ad fontem gyon, et cantetis. ponite eum super solium meum, et vos banaias cum ... Sumpsitque sadoch cornu olei olei de tabernaculo, et unxit eum. et cecinerunt bucina. et dixit omnis populus. Vivat rex salomon. et insonuit terra a clamore eorum. et sedente salomone super thronum, adoravit David in lectulo suo dicens. Benedictus dominus qui dedit michi sedentem in solio, videntibus oculis meis. porro adonias et invitati ab eo, cum cenarent, tumultum civium in civitate audierunt. venit ad eos ionathas filius abiathar, et indicavit eis que facta fuerant. et abiit unusquisque in domum suam. Adonias autem timens salomonem, abiit in tabernaculum, et tenuit cornu altaris ...

dicens. Et non cognovit eam. Et inunxit ei de nimia gloriandi.
Et inunxit ei Salomon dicens. vade in domum tuam.

De sede iudicii Salomonis

Volens autem David ostendere regem
se filium fecisse, convocavit in Ierusalem principes universos, et sa-
cerdotes, et levitas, et inunxit iterum Salomonem, et confirma-
vit eum in regno Salomonem, coram omnibus precepit Salomoni
de legis custodia, et pulchra exhortatione et precepit ut edifi-
caret templum domino, dicens. Ecce ego in paupertate mea paravi talenta auri centum milia, et talenta
argenti mille milia, eris vero et ferri non est pondus, lapidum quoque et lig-
norum magnam copiam. Levitas quoque divisit in ordines,
et Aaronitas, Moysitas, et levitas. Aaronitas quoque divisit
per generationes. Et inventi sunt de Eleazar principes sedecim, et de Ythamar
octo, et elegit per unamquamque earum unum pontificem, et precepit
ut singuli ministrarent de sabbato in sabbatum. Sadoch tamen et
Abiathar preerant universis, et priores sortes miserunt coram rege
de ebdomadibus ordinandis. Levitas vero instituit cantores
et ianitores fabrice templi, quorum ... dicti sunt Nathinnei.
Iudices autem populi et scribas. Sed ianitores ad domum dei ... cantoribus
tradidit, dicens quod hymnos dicerent. Post hec divisit per turmas cho-
ros. Nam habebat cohortes ... qui in precepto cantare
Salomonem per certos dies. Moyses vero non aliquantulum honora-
vit eos. Fecit etiam eos custodes thesaurorum dierum et valvarum, quas reges
Ezechie dicare ... et collecte ecclesie, coram dispositione sua
indicavit, deposcens filios suos, ut non ... fuerunt tumultuan-
tes eos ... quod dominus sic mandaverat. Et ipse ...
... licet ... electione non omnium et consti-
tutione edificii templi, omnibus suadentibus Salomonis ...
... et oblationes primas facientes ... talentorum auri ...
... ad aditum et cenaculum ... faciendum, et cherubin ...
... que constringunt archam. Principes vero et sacerdotes, levite et
seniores populi obtulerunt auri talenta ... et argenti,
et lapides preciosos plures, quos custodiam habent per nepos Moysi
... dabis.

De morte David

Appropinquaverunt autem dies David ut moreretur, et iterum Salomo-
ni mandata de cultu dei, et lege servanda, et preceptis,
et iudiciis suis. memorans promissionem dei, quod semen de semi-
ne suo iugiter regnaret, si custodierint filii testamentum
eius, et testimonia que doceret eos. Ita in addidit de Io-
ab et filiis Barzellai, et de Semei dicens. Nosti que fecerit Ioab pro
mundo, Abner et Amasam, et effudit sanguinem belli in pace.
Sanguinem quem non debebat fundi nisi in bello, fudit tempore pacis,
eorum quando habebant pacem, et posuit cruorem illum in baltheo
suo, et in calciamentis suis, vel cruorem sanguinis vestes eius arma sua.
quia non eis ut ... si velles eius qui pacifice erat lo-
quens ... tenuisset ... dolo occidit eos. Aliter viri bella-
tores ... ornati ... sub ... describebant ad
observationem glorie. Sed cum Ioab ... tanquam facinora ostendi-
re publice non auderet, ... in baltheo et calciamentis
descripsit. Et addidit David. facies ei iuxta sapientiam tuam,
ne descendat pacifice ad inferos. Sed et filiis Berzellai
reddes gratiam, et erunt comedentes tecum. Semei quoque Gemini-

tam, qui maledixit mihi curso pessimo, ... tranquillus. Et mortuus
est David et sepultus est in civitate David, et regnavit ... circum
... Salomonis ... loculos thesaurorum ... duos
post ... ccc. annos aperuit ... pontifex ... Herodes
... dicentes ... manufactum ... reconditum.
Iudea ... In diebus David ... cathalogo ...
voluit a ... dicens ... Adonie.
... Salomonis ...
tham ... aleph.

De morte Adonie

Sed Salomon sedit in regno patris sui, et precedit ipsum Adonias
supplicaturus Bersabee ut impetraret a rege ut daretur Abys-
sag Sunamitis in uxorem. Que cum ingressa esset ad regem, posi-
tus est thronus ad dexteram regis, et ait. petitionem parvulam petitionem
deprecor a te, ne confundas faciem meam. Detur Abysag Suna-
mitis Adonie fratri tuo uxor. Et indignatus rex ait, cur postu-
las hanc matri? postula ei et regnum. Ipse enim frater meus maior
me est, et habet secum pontificem Abiathar et Ioab, et Abysag que fuit regina
regina et potens. Sed ... auctor ... locutus est Adonias verbum
hoc. Vivit dominus quia hodie occidetur, et misit eum
per manum Banaie filii Ioiade. Abiathar quoque sacerdoti
dixit rex. Vade in Anathot in agrum tuum, quia ... ad faciem meam
ingrediaris. Vir mortis es. Sed hodie te non interficiam, quia portasti
arcam domini coram David patre meo, et laborasti in omnibus in quibus laboravit
pater meus. Eiecto ergo Abiathar, translatum est sacerdotium ad Sadoch, et de domo
Ythamar ad domum Eleazar. Sic Samuel Heli predixe-
rat. Fuit autem post Phinees filius Eleazari, primus sacer-
dos ... Iosephus genuit Ioatham, qui Maraioth, qui Achitob,
qui Achitob genuit Sadoch. Porro Ioab fu-
git in tabernaculum domini, et apprehendit cornu altaris.
Et misit rex Banaiam ut educeret eum, et ait Ioab.
Non egrediar sed hic moriar. Et quia ... Banaias re-
gressus dixit regi. Fac ei sicut locutus est, et interfecit eum Bana-
ias ad cornu altaris et sepultus est in domo sua in de-
serto. Et constituit rex Banaiam pro eo super exercitum. Vocavit
quoque rex Semei et ait ad eum. Habita in Ierusalem, et non egre-
diaris inde. Quacumque die transieris cedron torrentem, morte morieris.
Et ait. bonus sermo regis, sic faciam. Et habitavit in Ierusalem tribus
annis. Factum est autem post hec ut fugerent servi Semei ad Achis
regem Geth, et descendit Semei in Geth et reduxit eos. Et cum
nuntiatum esset Salomoni regi, dixit ad eum. Nonne sciebas
quod ... regis, et mandatum quod precepi tibi? Reddidit dominus malitiam tuam ... super caput tuum. Interfe-
cit eum rex per manum Banaie, et confirmatum est regnum
in manu Salomonis.

De coniugio Salomonis

Porro Salomon duxit in uxorem filiam Pharaonis regis
Egypti, de qua tamen non legitur quod genuit filium, quia et ...
Cum ipse adhuc esset undecim annorum, et induxit eam in
civitatem David, donec ... domum, porro ...
... domus domini, et domus ... et murum
Ierusalem in circuitu ... templum.
Et mansiones ebdomadariorum, domus quoque regia cum mansionibus

6

domesticorum. In sexto habuerunt potentes viri [illegible]
[illegible] legitur de [illegible] quos habuerant in [illegible]. In [illegible]
[illegible]. Ascendit Salomon in Gabaon ut immolaret ibi
in excelso, et credunt Gabaon non esse proprium nomen loci, sed appellati-
vum, et interpretatur collis excelsus. Iosephus tamen dicit eum ascendisse
in Ebron, et obtulit mille hostias in holocaustum super altare quod
fecerat Moyses. Et apparuit ei Dominus in nocte per somnium
dicens: Postula quod vis ut dem tibi. Qui ait: Domine, ego sum puer
parvulus et ignorans egressum meum et introitum. Da ergo cor
docibile servo tuo, ut possit iudicare populum tuum et discerne-
re inter bonum et malum. Et placuit sermo coram Domino, et ait
ad eum: Quia non postulasti tibi multos dies nec divi-
tias et animas inimicorum tuorum, feci tibi secundum sermones tuos, dedi tibi
cor sapiens et [illegible] ut nullus ante te similis tui fuerit. Sed et haec quae non
postulasti dedi tibi. Si autem ambulaveris in viis meis, longos faciam dies tuos.
Et evigilavit Salomon intelligens somnium vel revelationem factam
per somnium, et rediens in Ierusalem coram archa Domini gratias agens
obtulit holocausta et pacifica. De iudicio [illegible]

Tunc venerunt duae mulieres meretrices ad regem,
quarum una ait: Ego et mulier haec habitabamus soli in
domo una, et peperi. Tertia die postquam peperi, peperit et haec. Mor-
tuus est autem filius eius, quem noctis silentio posuit in sinu meo,
et filium meum viventem collocavit in sinu suo. Mane di-
luculo inveni et deprehendi illum non esse meum quem pepereram.
Et ait altera: Non est ita, sed filius tuus mortuus est, meus autem vi-
vit. Cumque sic mutuo coram rege [illegible] contenderent, rex sol-
vit [illegible]. Et allato gladio ait rex:
Praecipite utrumque infantem dividi, ut utraque medie-
tatem vivi et mortui accipiat. Quod audiens mater
viventis, commota sunt viscera eius super filio suo, et ait: Obsecro,
domine, date illi infantem vivum. Sufficit mihi si videam eum
vivere. Altera dicebat: Nec mihi nec tibi dividatur. Et cognovit rex
vocem utriusque de [illegible]. Ait: Date huic
infantem vivum, haec est mater eius. Et audivit omnis Israel. Divi-
no [illegible] in rege et sapientiam [illegible] timuerunt eum, et [illegible]
[illegible] quia sententiam [illegible] ab adolescente [illegible] dei
[illegible]. Porro [illegible] Sadoch et sacer-
dos, et Azarias filius Nathan [illegible] custodes regis, et Zabud fili-
us Nathan sacerdos regis vel cancellarius, et [illegible] domus,
et [illegible]. De praefectis Salomonis

Habebat autem Salomon xii. et inventione [illegible]
praefectos super omnem Israel, qui per singulos menses singuli prae-
bebant necessaria regi et domui eius. [illegible]
bat, scilicet [illegible] filiam Salomonis [illegible]
[illegible] de reliquis. Aliam habebat filiam Salomonis, [illegible]
[illegible] Salomonis per dies singulos xxx. choros similae, et lx.
choros farinae, x. boves pingues, et xx. boves pascuales,
et c. arietes, excepta venatione cervorum, caprearum, bubalorum et
avium altilium. Et pisces cotidie ab [illegible] portabant.
Et erat summa [illegible] et habebat xl. [illegible] equorum,
et xii. equitum. [illegible] medietas regum [illegible] obsequebantur.

[illegible] per [illegible] Caspium manebant [illegible]
ille qui ministrabat [illegible] cedeum et palea
ministrabat, deferentes ad locum ubi rex morabatur. Et
praecedebat rex sapientia omnes orientales et Aegyptios et Hebre-
os [illegible] filios Maol notissimos, Ethan et Eman,
Chalcal et Dorda. Et scripsit libros de canticis et modulationi-
bus [illegible]. Et parabolas quoque scripsit III. De di-
[illegible] arborum et herbarum a cedro usque ad hysopum.
De [illegible] philosophatus est [illegible]
[illegible] parabolas dicens. Excogitavit quoque adiurationes [illegible]
[illegible] solent mitigari. Alias [illegible] demones
[illegible] ne redirent. Excogi-
tavit [illegible] generis qui [illegible]
naribus arreptitiorum radicem Salomoni monstratam [illegible]
[illegible] a demonibus liberabantur. Haec scientia plurimum valuit [illegible]
[illegible] necessaria erant, ante adventum [illegible]
[illegible] homines a demonibus vexabantur. Iosephus quoque testatur se vi-
disse quendam Eleazarum exorcistam coram Vespasiano et fi-
liis eius et tribunis. In hunc praedictum modum curantem [illegible]
[illegible] a demonibus [illegible] et demonem egressum [illegible]
[illegible] ponebat in medio et [illegible]
[illegible] demoni egresso ut illud everteret in argumentum
suae egressionis, et ita fiebat. De operibus templi

Misit quoque Salomon ad Hiram regem Tyri dicens: Volo aedificare tem-
plum Domino, sicut locutus est patri meo. Praecipe ergo servis
tuis ut praecidant mihi cedros de [illegible] Libano, et
mercedem eorum dabo tibi quam petieris. [illegible] Et rescripsit
ei Hiram dicens: Servi mei deponent ligna de Libano
ad mare, et deferent in ratibus usque ad locum quem signaveris
mihi, et tu de portu tolles ea. Praebebisque necessaria in cibos do-
mui meae. Itaque Hiram dabat Salomoni ligna cedrina
et abiegna, quibus habundabat Sydonia. Salomon autem sup-
plebat inopiam illorum in cibis, praebens Hiram singulis annis
choros tritici xx., et totidem ordei, et totidem batos olei,
eandemque vini mensuram. Porro Salomon elegit operarios
de Israel [illegible] de Israel [illegible]
et erat indictio xxx. milium [illegible] quibus hi indice-
bantur. Vel forte indictio est determinata horum collectio,
[illegible] chorus et legio, et mittebat eos in Libanum cum Hiram
[illegible] x. per singulos menses vicissim, ut duobus mensibus re-
[illegible] ad propria requiescerent, ut [illegible] posset ad
laborem domum remeare. Et praeerat Aduram huic in-
dictioni. Erantque Salomoni lxx. milia [illegible] vel lapici-
darum in monte, exceptis praefectis de Israel [illegible] qui prae-
erant operibus. Porro latomi et lapicidae lapi-
des grandes et pretiosos vel marmoreos [illegible]
et [illegible] quia adeo grandes fuerunt [illegible] ut
dicat Iosephus quod multi ex eis habebant in longitudine
cubitos xx., et in latitudine [illegible] et in altitudine v.
[illegible] quosdam lapides dolaverunt caementarii Salomo-
nis et caementarii Hiram. Biblios quoque praeparaverunt. Biblii

polirent et sculperent non solum lapides sed et ligna. Giblii autem biblos civitatis phenicis, de qua Ezechiel: senes Biblii prebentes eis. Et sic omnia preter urbem dedolata et perfecta sunt, quia malleus et securis et omne ferramentum non est auditum in domo domini cum edificaretur. Fuerunt quoque qui honera portabant lxx. Hebrei tradunt ad incidendos lapides celitus fuisse Salomoni sanguinem vermiculi qui thamir dicitur, quo aspersa marmora facile secabantur, qui inventus est ita. Habebat Salomon in structione pullum, et inclusit pullum sub vase vitreo. Mater cum videret structio, sed habere nequiret, de deserto tulit vermiculum, et sanguine liniuit vitrum et confractum est. Videns quod Salomon, caeterum motus mensa angustum, detecti illud circa spacium amplioribus diffudit. De edificatione templi

Factum est igitur quadringentesimo et lxxx. anno egressionis filiorum Israel de Egypto, anno iiii. regni Salomonis, mense Zio, qui dicitur apud Hebreos dius, apud nos maius, cepit Salomon edificare domum domino ex marmore candido, quod parium dicitur. Josephus tamen dicit anno quingentesimo nonagesimo secundo egressionis de Egypto, post descriptos et annos etatum precedentium dicit, ab Abraham fluxisse (usque ad edificationem templi) annos m. xx., a diluvio m. cccc., ab Adam iii milia c. et duos. Habebat autem domus in longitudine cubitos lx., in latitudine vero xx., preter quod in parte que sanctum dicitur erat ab oriente xl. cubitorum in longitudine. Reliqua pars ad occidentem xx. cubitorum erat, et dicebatur sancta sanctorum. Porro in altitudine xxx. cubitos habebat usque ad primum tabulatum, et secunda mansio erigebat xxx. cubitos usque ad secundum tabulatum. Tertia vero mansio erat lx. cubitorum usque ad tertium tabulatum, quod erat [illegible] tectum domus, et sic tota templi altitudo in c. xx. cubitos ascendebat. Josephus tamen mentionem non facit de duabus mansionibus, unde lx. cubitos attribuit, sed dicit inferiores tantum una conjunctione. Porticus ante faciem templi habens longitudinem iuxta templi latitudinem, et latitudinem x. cubitorum, surgens in altum ut dicit Josephus, usque ad celsitudinem templi. Et fecit in templo fenestras obliquas, id est extrinsecus angustas et intrinsecus obliquitate diffusas. Has excogitavit Salomon, vel que posita in domo prius nondum, per tria loca in summitatibus trium mansionum. Adeo longius fecerat capita eorum prominere extrinsecus, et edificavit in capita eorum pavimenta et tabulata ad deambulandum circa templum. Que in evangelio pinnacula templi dicuntur, que circumsepta erant in utroque latere et ascenduntur. Que duo fuerunt in fronte orientali et occidentali. Sed mentionem non legis de his in scripturis aut libro aut [illegible], sed quia [illegible] creditur. Quare non voluit Josephus cum agit de edificatione templi. Latitudo vero tabulatorum differens erat. Tabulatum enim quod erat subter v. cubitos habebat latitudinis, et medium vi. cubitos, et tertium vii., quod ad latera quidam [illegible] ut tabulata manentia non impedirent ad despiciendum inferius, propter obstaculum inferioris. Hebreus tamen dicit tertium tabulatum parem habuisse latitudinem, ut et a summo usque ad imum plumbata continuum dimitteretur, eorum procedentium equalis. Vnde

tum inferius tabulatum v. cubitorum erat in latum, medium vi., et tertium vii., et murus superior arctior fuit, quia per cubitum contractus erat. Vnde murus in tabulatum vii. cubitos habebat, pro retractione muri superioris. Sed sciendum, quod dicitur inferius tabulatum v. fuisse cubitorum, et medium vi., et tertium vii., ascendendo: aperit quod tabulata sic intrinsecus contrahebantur, ut tabulatum extra substrato ponendo scilicet et legere sublata dicentes: tabulatum quod subter erat sic loco quod intro cogitur, in altum dicitur et profundum et superius, sic subter dicitur loco, quod infra positum est, quamvis non intro ad quod ascenditur nuncupando. Sed tabulata sic erant adjuncta muro, ut et non herent in muro, sed quasi trabibus posito, ingredientibus eis tabulata, ut deambularent ab summo templi descendentibus. Edificavit et iuxta parietem domus apodiaculos quibus regulata nocantur, et Hypalipon, cancelli, de quibus altitudine nesciunt, nisi de supino quod habuit in altitudine v. cubitos.

Porro interius mansiones De ornamento interioris domus

domus intrinsecus undique opere erant tabulis cedrinis. Et trabes vero celature aspera erant laquearia cedrina. Pavimentum vero domus vestitum erat tabulis abiegnis. Tabulata quoque latera et laquearia cedrina et pavimentum tabulis aureis operiebantur, cum clavis aureis, quorum singuli erant l. siclorum, ita ubique erat in illa interiori parte templi quod auro non tegeretur, ut mirum ingenium facerent ut lumine resplendente. Porro in vestitu tabulis sculpture anaglifa, id est, tornatura celatura, in interius tabulis, ne locus remaneret depingendi posset. In medio vero tabule erant ymagines prominentes cherubim et palme, et que in tabulis cedrinis celata erant, sic auro tecta. Et super tabulis aureis, oraculum quod dicitur sancta sanctorum habebat xx. cubitos longitudinis, xx. latitudinis, et xx. in altitudine. Sed tamen cum habet xxx. cubitos altitudinis, quod intelligendum est de pariete interposito inter sancta et oraculum. Dicit autem in tabulato eo tempore interpositum fuisse quod appendebatur velum. Sicut in templo interpositus est paries cedrinus, sic ascendens in altum non per xxx. cubitos, sed xx. cubitos, quia tantum erat usque ad laquearia. Et tractos relinquebat ut fumus aromatum ascenderet de altari per apertum superiorem in oraculum. Sed et ante totus paries tectus auro, habens anaglifa, cherubim et palmas ad modum picturarum. Huic parieti appensum erat velum, et de iiii. coloribus, cui intexta erant cherubim varie texture, ut parieti sed pluribus aspectum. Quare totum parietem operire debere usque ad laquearia ascendebat. Quia legitur in evangelio velum scissum a summo usque deorsum, de interiori seorsum sanctorum mansionum non legitur. Sed quod dicitur consummavit edificium post, quod legit in anglo [illegible], sed sancta, quando omnium admiratione. Vnde edificavit et in fundamento et in muro, et locare videntur in templo locum domus interioris anglo et pro omnium conveniendum posse. Et quod post dicitur lapides quoque reparati edificaverunt sic fac. in ea. an. Sed summitate vero murorum per digitum aspera erant aurea veru, ad hominis magnitudinem, propter aves abigendas, ut de longe aspicientibus silva aurea videretur. Per gyrum vero muri erat labium per circuitum, a quo dependebant gradus vitis auree, et papirus aureis. adeo

fabrefactas. ut similia simulacris que ad auram sepe moue
ri uidentur. porro in dextro domus hostium lateris medii in pa
riete erat domus dextre. id est meridiane. et per cocleam ascen
debatur in medium cenaculum. et a medio in tertium. hoc est per ascen
sum tortuosum quod uulgo uocatur uiz. que fit ad similitudinem
coclee testudinum. Iosephus tamen describit ascensum factum per medi
um muri absconditum facile et securum in superiora ex utraque parte
sufficientes fenestras. hostiola autem dicit fuisse utrim
que in angulis anterioribus utrumque intrinsecus fecit autem in introitu tem
pli. postes de lignis oliuarum quadrangulos. et duo hostia de
lignis abiegnis alterutrum. et utrumque hostium duplex erat. et se in
uicem tenens aperiebantur. et sculpsit in eis cherubin. et palmas
et celaturas ualde eminentes. et operuit omnia laminis au
reis opere quadro ad regulam. fores iste tamen uetustissime
erant. et Iosephus prophani de templi destructione. eas nominatim
expressit dicens. Exciditur ianuas et cetera ut ait Iosephus. Hec erant
in eis lignum magis palmo. quod forte uocatur in regnum.
et dicitur opere quadro ad regulam. Hec erat altitudo earum xx
cubitis secundum altitudinem inferioris cenaculi. Quod autem dicit latitu
dinem earum xx cubitorum esse falsum erat quia tanta non erat la
titudo templi. sed ab oriente non erat murus sed in regnum et
dealbatio. Non dicitur hostium duplex erat et se inuicem te
nentes aperiebantur. erat quippe latitudo muri x cubitorum.
et apertura in qua fores erant tantum x. et una in muro orientali alte
rius liberata .v. cubitorum. In apertura non erant .iiii. fores .ii.
exterius. et due interius et due intrinsecus. quarum una quaque ha
bebat latitudinem .v. cubitorum. et erant sic artificiose
clause ut contiguum parietem facerent. interiores et exteriores aperte
in medio muri obuiabant. et totam eius latitudinem tegebant. et sic
artificiose sibi adherebant. ut cum clauderentur exteriores.
clauderentur et similiter interiores. Unde cum in templo nocte
remanebant qui clauderet eas intus. Et cum aperirent exteriores
aperiebantur et similiter interiores. propterea dicitur hostium duplex
erat. et se inuicem tenens aperiebantur. Porro in pariete ora
culi fecit duo hostiola de lignis oliuarum et postes angulorum
.v. cubitorum. In oraculo autem erat archa cir
pitatorium et cherubin que fecerat Moyses in deserto.

Fecit autem Salomon duos cherubin de lignis oliuarum x cu
bitorum altitudinis. statuitque eos protinus in lateribus arche.
et habentes pedes obliquos quasi ad iubilandum. et eleuatos.
operuit auro purissimo. habentes alas aureas singulas .v.
cubitorum. Ita quod due extendebantur super archam. et obuiam sibi
uenientes iungebantur super eam. tegentes tabernaculum inter se po
situm. alias autem duas extendebant alterutrum ad parietes. ita
ut ala unius tangeret parietem. et ala alterius parietem alterum.
Porro extra parietem in sancta posuit mensam ad aquilonem
et candelabrum ad austrum. Inter que in medio erat altare
aureum quod fecerat Moyses in deserto. Et iuxta illud candelabrum
posuit alia candelabra aurea et decem, et mensas
quinque ... ut Iudaei. Et ante tabula que fecerat Moyses.
posuit alias x. mensas et decem ... et mensas quinque.

... Iuxta quod hic posuit altare thymiamatis.
et uestiuit illud cedro. quod dicitur altare oraculi. id est coram oraculo.
Per hoc intelligitur fuisse aliud altare quam quod edificauit Moyses.
Illud enim erat de lignis sethim deauratum ex omni parte au
ro. istud autem erat uestitum cedro. per quod intelligitur hoc altare
fuisse de lapidibus quos ferrum non tetigit. et erat opertum per cir
cuitum tabulis cedrinis. hoc et alie opere erant ex omni parte la
minis aureis. et quidam tamen inuenitur me legisse.
istud in medio altare quod fecit Moyses in deserto. Hic fortene
positum erat inter sancta sanctorum. Hic ad ministrandum thymia
mata. Ita ad altare ut singularis. quod semel in anno ingredie
batur sacerdos cum sanguine. Hoc autem tamen potest prouenire et dicta.
Etiam legitur fuisse aureum turibulum. et hic erat templi
interius ~~~~~~ De Porticu ~~~~~~

Hic facie uero templi erat porticus quae in euangelio dicitur uesti
bulum templi. huius columpnas erexit in longitudine sui
dispositas. In medio erexit duas mirabiliores ce
teris posite ante fores templi. habentes in medio spacium .x.
cubitorum secundum latitudinem porte templi. quarum talis erat compo
sitio. Stilus uel stipes columpne. habebat .x. et .viii. cubi
tos altitudinis. Hic planus sed ualle uallatus. huiusmodi canti
tanales continentes .iiii. digitos. et erat fusilis et linea
.xii. cubitorum ambiebat illum. sicut uelles rotunditate
tangere. Uel forte in medio columpne linea opere fusili
data erat. Epistilium uero columpne siue quod secundum erat capi
tellum. latum erat superius. et secundum opere celato
tum. Capitellum autem superpositum epistilio fusile erat. et .v.
cubitorum altitudinis. In suprema parte erat lilium. latum uero
ipsum ex omni parte in modum rethis et cathenarum erat contextum.
adeo artificiose. ut rethia et cathene magis uiderentur
apposita quam insculpta. Uel ex solida non erant preterea in
diuersa fusa sed ut quasi rethia uel cathenas exprimerent.
Exterior uero lilium retiaculum. erat in capitello uno .i. .vii.
ordines huiusmodi catenarum celatura totum circuitum capitelli
per girum occupantes. Uel ab inferiori parte capitelli usque ad
supremam erant ibi .vii. ordines ascendendo dispositi.
Super capitellum uero erat tamen simile secundum quod positum erat
retiaculum tegens eius summitatem et descendens aliquantu
lum circa latera capitelli in circuitu. In extremitate de
pendebant in ordinibus duobus centum mala granata. In epis
tilio quoque columpne. siue quod sedebat capitellum depende
bant malogranata. Lege .ii. quod capitella erant super sum
mitate malogranatorum eius. quae posteriorius erat alia co
lumpna. de compositione non ualuit. ut legitur. Hee due co
lumpne propriis nominibus uocabantur. Una quidem magnifi
centia. Una propter firmitatem ubi est prefiguratione. Una
dicebatur iachin. id est firmitas. Iosephus uocat chalauum
iachin. similitudo cum booz. uel bex. quod sonat robur. uel
in robore. De reliquis columpnis uestibuli modicum
agit historia dicens. capitella autem quae erant super capita co
lumpnas. quasi opere lilii fabricata erant in porticu.

iiii cubitorum. Et preter sunt alia capitella in summitate co-
lumpnarum dicta. Inferius calatum columpne est retiacula. Por-
ro de compositione columpnarum taceo. Capitella vero earum compositione
mirabili dicuntur uno cubito. Porro capitellis de summitate
[illegible] dicitur quod erant liliata, et habebant retiacula superposita.
[illegible] malogranatorum quorum ducenti ordines erant in circu-
itu capitelli [illegible]. Ambiguum est utrum hic dictum sit de capi-
tellis iiii cubitorum, an recapitulando dictum sit de capitellis
v cubitorum. Has columpnas fudit Yram Tyrius, plenus sapientia ad
faciendum omne opus ex ere, filius mulieris vidue de tri-
bu Neptalim, patre vero Tyrio. Qui et omnia utensilia templi
erea, et quicquid in eo de ere factum est, fudit in campestri
regione Iordanis, in terra argillosa, inter Sochoth et Sar-
than. Nec te moveat quod aliquid de ere, aliquid de auricalco
dicitur factum, quia idem est, cuius splendor et pulcritudo similis
erat auro, ut dicit Iosephus. In hoc vestibulum ascendebatur
ab atrio sacerdotum x gradibus secundum Iosephum. Verba tamen dicuntur
secundum visionem Ezechielis. Dicit enim in tabulis [illegible]
compositionem templi materialis et compositionem templi spiritualis quam vidit
Ezechiel. De atrio sacerdotum

Edificavit quoque Salomon in circuitu templi per vestibulum
[illegible] parvulos domos quae sunt in compositione totum templum spa-
cium [illegible] ambiebant. [illegible] habebant v
cubitos latitudinis et totidem longitudinis, [illegible] in alti-
tudine [illegible] ad aliam, aliquo spacio interposito. Si enim exterior templi
longitudo [illegible] x cubitorum, et latitudo [illegible]
ambitus [illegible] cubitos ad quos
ambiendos sufficiunt domuncule [illegible]
[illegible] sicut [illegible] quod predicta [illegible]
[illegible] latitudinis [illegible] longitudo [illegible] cubitorum [illegible]
[illegible] latitudo occidentalis [illegible] fuerunt c octoginta
ad quos [illegible] necesse erat [illegible] domuncule [illegible]
[illegible] Sed eas edificatas erant alie exterius et alie
[illegible] templi [illegible] tegen-
te domunculas [illegible] ad [illegible] tabulatum exterius. Reliquo
[illegible] templi [illegible] non erant [illegible] potant.
[illegible] domuncule pastoforia, [illegible]
[illegible] de quibus post dicemus. [illegible] cenacula [illegible]
[illegible] gazophilacia vasorum et vestium templi.
Et edificavit atrium interius

[illegible] ordinibus lapidum politorum, et uno ordine
[illegible] lignorum cedri. Porro [illegible] templi
[illegible] domo Domini [illegible]
[illegible] atrio [illegible] regum [illegible] de eo [illegible]
[illegible] duo [illegible] alia duo [illegible] atrium
[illegible] platea [illegible] templi
[illegible] ad [illegible] plurimi
[illegible] altare [illegible] et
ministrabant levite et sacerdotes coram Domino. Circa

usque [illegible] templi [illegible] ab occidente
[illegible] pavimentum [illegible] vario marmore stratum erat
[illegible] atrium cingebat [illegible]
[illegible] cubitorum [illegible]
[illegible] lapidum [illegible] coloris [illegible] cedro [illegible]
[illegible] ministris
ab [illegible] populus, ad hoc se appodiabant psallentes
[illegible] inclinati [illegible] In eo atrio
stabant columpne [illegible] disposite [illegible]
[illegible] ad legem Salomonis [illegible]
hebraice, alie grece, alie latine [illegible] templum [illegible]
prohiberent [illegible] nomine vocabatur [illegible]
[illegible] solum habebat [illegible] ab oriente
[illegible] porta templi [illegible] cubitorum [illegible]
[illegible] mulieres deferentes
oblationes suas ad ministros [illegible] non licebat eis
ulterius intrare [illegible] ascendebant ad ipsum per
[illegible] atrium dicebatur atrium [illegible] atrium sacerdotum [illegible]
illi qui erant [illegible] masculum [illegible] non poterant
[illegible] de parvulis sacrificiis [illegible] De atrio [illegible]

Post [illegible] atrium [illegible] in declivi latere montis
positum erat [illegible] atrium quod dicebatur [illegible] quod Iosephus
vocat aulam vel basilicam grande, [illegible] diffusum per circuitum
[illegible] atrium [illegible] longe [illegible] pavimentum vario
marmore [illegible] altitudinis [illegible]
[illegible] cubitorum [illegible] altitudinis [illegible] cubitorum
[illegible] atrium non ascendebatur
usque ad [illegible] templi [illegible] aspectum [illegible] erat [illegible]
[illegible] ad occidentem simpliciter [illegible] portam
[illegible] latere [illegible] habebat porticus
[illegible] instar claustri monachorum [illegible] columpne
[illegible] lapidum [illegible] coloris [illegible] argenteis
[illegible] porticuum [illegible] laquearia [illegible] latitudo porti-
cus [illegible] cubitorum. In latere meridionali erat porta [illegible]
duplices valvas habens, que laminis aureis et argenteis [illegible]
opere erant decorate [illegible]
[illegible] septentrionali. In his sedebant [illegible]
[illegible] ab ingressu [illegible] Porro [illegible]
[illegible] porta que dicebatur speciosa [illegible]
Corinthio [illegible] In angulis [illegible] erant due porte
modice per quas ascendebant mulieres ad offerendum [illegible]
[illegible] descendebant [illegible] ad [illegible]
[illegible] oblationes per has portas [illegible] ascendebant [illegible]
[illegible] templum [illegible] sub duobus [illegible]
[illegible] porticibus [illegible] tempestatis [illegible] platea [illegible]
atrii orientali vendebant animalia et volucres ad offerendum
et [illegible] numularii [illegible] porticibus [illegible]
portas [illegible] gazophilacia [illegible] ad recipiendas ob-
lationes ingredientium. In porticibus [illegible] pastoforia [illegible]
loca separata ad comedendum [illegible] de partibus
sacrificiorum que eos contingebant [illegible] coram Domino. [illegible]

tum nolunt, quasi in tum a foris venientes. De singulis istis domibus dicebantur et ob hoc dicitur pastoforia. In eisdem porticibus erant cathedre et subsellia et exedre, id est genera sedilium, ut ait Josephus. In cathedris sedebant doctores in gazophilacio. In subselliis sedebant auditores in consistorio, et dicebantur synedrie, quasi consessus. In exedris sedebant assessores eorum iudicum quando locuturi aliquid tractabant, quasi in locutorio, et dicebantur exedre, quasi assessoria. Licet exedra in Genesi legatur pro thalamo. Hec autem sunt que sepe in evangelio dicuntur templum, non delubrum, quod oves et alia venalia vendebantur in templo, et quod Jesus docebat in templo, et quod filii Israel orabant in templo, et cetera in hunc modum.

De atrio mulierum

Porro sub hoc atrio erat atrium tertium, in declivo lateris montis positum, eidem compositum est forma, et licet tante vetustatis non esset, pretiosum tamen erat. In hoc orabant viri, infra illud atrium erat quartum in quo orabant viri immundi et mulieres, et generaliter ... murus exterior in radice collis positus erat et abscondebat crescentibus usque ad verticem collis in quo templum erat situm, et murus atrii in nullo prohibebat aspectum templi vel eorum qui ministrabant in atrio interiori.

De atrio immundorum

Porro in atrio interiori erat altare, erat enim factum ex lapidibus impolitis, quadrangulum ex omni parte erat, longe maioris quantitatis quam illud portatile quod factum fuit in deserto, xx cubitorum longitudinis et totidem latitudinis et x altitudinis. Et erat sub eo fovea grandis, in qua per foramen in medio altaris positum cineres defluebant, et sanguis qui ad crepidinem altaris fundebatur influebat in eam, quamque mundabant in fovea per fenestram que erat ad orientem altaris. Non quod fieret more propter reverentiam eius in aliqua parte atrii reservatum est, quod quidam tradunt, ibi permansisse usque ad eversionem templi factam per Romanos. Immo in presenti generaliter habitatores Jerusalem ferunt ... horologium ... de loco non hoc altaris, et quod immolaverit ad latus eius immolavit Salomon coram Domino, sicut satis dictum est. Porro in eodem atrio posuit Salomon mare eneum fusile, quod nos lavatorium dicere possumus, ut in eo sacerdotes ministraturi abluerent pedes et manus, quod Josephus vocat catinum in glosis. In se mare continebat ... Et ... x cubitorum erat per diametrum a labio usque ad labium, altitudo eius erat v cubitorum a labio scilicet usque ad fundum. Spissitudo eius trium digitorum. Sed ... adeo latum, quod restricta xxx cubitorum angebatur ... in descensu angustius fiebat, adeo ut circa fundum restrictum x cubitorum ambiret illud. Superius labium repandum erat ad modum lilii. In lateribus autem eius exterius duo ordines erant sculpturarum historiatarum, id est historias aliquas habentium. Capiebat autem ii bathos, id est iii metretas. Bathus ... capit metretam et dimidiam ... bathus autem mensura modiorum eiusdem capacitatis est et ephi. Sed bathus est mensura liquidorum, ephi vero aridorum. Porro vasis super quod stabat habebat xii boves eneos et fusiles, quorum tres respiciebant ad aquilonem, tres ad occidentem, tres ad meridiem, ad orientem tres. Prominebat sub mari posteriora vero intus latitabant.

De luteribus

Fecit quoque Salomon x luteres eneos et fusiles altitudinis iiii cubitorum. Erat autem in summitate luteris os rotundum et adeo angustum ut unius cubiti esset eius latitudo. Tota vero eius erat latitudinis cubiti et dimidii. Iuxta ... vasis super quod sedebat, xl batos capiebat luter unus. In eis abluebant intestina et pedes holocaustorum. Erant autem eiusdem facture sicut et bases quibus insidebant. Erat autem basis in inferiori parte in longitudine et latitudine iiii cubitos per quadrum, in altitudine vero trium cubitorum, et ascendendo paulatim angustata usque ad cubitum et dimidium, quasi quantitate fundi ipsius luteris. Erat que composita ex iiii tabulis quarum quelibet erat sic posita et quadrata et ex omni parte aliquantulum excederet summitatem altaris. Hec in medio sui eminentem concavitatem rotundam in qua sedebat luter. Ipsum vero basis interrasile erat, et in ... tabularum per iiii angulos erant sculpture eminentes ad modum columpnarum, que quidam elite vocant media inter columpnas quadratas, vocantur columpnarum medietates. Inter iiii tabulas sculptas. Tamen vero basis a media parte sursum in sculpturis habebant coronulas et plectas, et in medio eorum leones et boves et cherubin, et sub colla leonum et boum et subter erant lora ex ere pendentia, que ligna videbantur. In summitate vero iiii columpnarum quadrarum erant humeri porrecti in similitudinem manus humane et pedis aquile, sicut quod tabula fuit luteris in erat coaptatus ut ... eius videretur, et habebant ille columpne ... celaturas, homines, arbores et aves. Porro altera media pars basis que erat circa terram habebat per girum eminentes cubiti et dimidium, et ea que in rota solent fieri erant: radios, canthos et modiolos, omnia fusilia erant, et circa eas posite erant varie celature. Et hec omnia a deo subtilia erant, ut sic celata ... apposita ... videretur et basis que rotis consistentibus vehi videbatur. Vera erat subtilitas et mixtura et sculptura x basium et luterum. De sculptura vero luterum non memini me legisse. Hos v in atrio templi statuit ad dexteram, v ad sinistram. Ad hunc usum machinatos, quia lavabant in eis membra hostiarum ... planicie ... et lora ... sacerdotibus. Quia neque ... adhesit ... ea iungebant ... [illegible] ... tum ponerent altari operto. Taliter hec in hunc modum posita erant, ut ingredientibus atrium sacerdotale primo occurrebat ad meridiem mare eneum ad abluendas manus, postea progredientibus occurrebant x luteres ad mergenda membra hostiarum. Novissime progredientibus occurrebat altare eneum, sicut ad meridiem. Positisque hostiis super altare redibant offerentes ad mare eneum et abluebant in eo manus et pedes, ut sic loti consummarent sacrificia, id est intrarent in templum et ponerent ... thimiamata ad adolendum illud super altare in odorem Domino.

De vasis altaris

Utensilia vero altaris erant facta ex ere, lebetes ad recipiendos cineres, et circa altaris ollas quoque et caldarias ad coquendas carnes, et hamulas, id est fuscinulas ad extrahendas carnes vel disponendas, et arpagiones, id est furcas ad componendum ignem et membra hostiarum desuper

deponenda et turpis fracta. i. ex amplitudine oris et fundo, ad calefaciendas. Iosephus addit et tellas. forte ad egerendos carbones vel extinguendos, vel ad levandos paniculos. porro utensilia templi aurea erant vel argentea. utensilia candelabrorum aurea erant, de quibus in exodo legitur. Nomina que utensilium que fecit Salomon ex precedentibus ponit Iosephus. urceolos. s. scyphos quibus tenebant phiala, et paxillos et mortariola, et pateras ad offerendam similam, et crateras in quibus simila cum oleo miscebatur. et acetabula vel in quibus libamina intinguebantur. Turribula quoque et thimiamateria. in quibus ferebatur thimiama. et alia turibula in quibus ferebatur ignis. de maiori altari ad minus. Hec omnia obvelata Salomon aurea. et alia similia argentea. sed in duplum. quorum numerum et Iosephus ponit. tamen ne incredibilis videatur pretermisi. et ne nimium scriptorem ea minus plenum inveniat.

Anno quarto regni Salomonis fundata — De edificatione templi —
est domus domini. et in anno xi. mense bul. i. octobris consummata est omni opere suo. et universis utensilibus que in imminentia erant necessaria. post dedicationem templi fuerunt. et tabernacula reddita. Et edificavit eam vii. annis. et vii. mensibus. Congregavit Salomon in anno xii. maiores natu israel. et principes tribuum et duces familiarum ad dedicationem templi. deferendam archam in illud. et convenerunt omnes mense vii. i. vii. lunatione in tertio dies sollempnis. decimus. s. dies quo fiebat expiatio. post xi. dies templum in septembri dedicatum est et cetera sollempnius rege acclamante. post dedicationem fecisse aliqua utensilia que deerant. mense viii. et sic utrique verum est xiii. perfecta est domus in omni opere. et utensilibus et tunc tabernaculum dedicatum. Et tulerunt sacerdotes et levite de civitate david archam domini et omnia vasa eius. et vox tubicinantium. ut ait Iosephus. a longe venientes audiebatur. rex autem et universa multitudo precedebant ante archam. et immolabant hostias absque estimatione. et unguentorum et aromatum fumus a longe positis sentiebatur. Et intulerunt sacerdotes archam domini in locum suum in oraculum. subter alas cherubim. quibus cum quedam cubiculo tegebatur. Capita quoque vectium sub duos porticuum prope oraculum videbantur, donec archa supposita subtracti sunt a vectibus. hodiernum in sepultum. archa autem tecta erat. ne videretur. In archa autem erat nichil aliud nisi due tabule cum lapidee. Supplendum est. et urna aurea plena manna. et virga aaron. Hec autem testatur apostolus fuisse in ea. Factum est autem cum exissent sacerdotes de oraculo. et dixerunt. Confitemini domino quoniam bonus et cetera. nebula implevit domum domini. non metuenda. sed tempestata. et fulgens et obumbravit facies sacerdotum. ita ut se invicem videre non possent. nec ministrare. et ait Salomon. dixit dominus. ut habitaret in nebula. nusquam hoc legitur dominus dixisse. Sed quia in monte Syna apparuit in nebula. et processit ibi in nube. et ante moysen postea in castra precedebant in nebula. ait Salomon. posuit deum per opera. et certe sensibilis. deus vel opere monstravit. Subiunxit autem Iosephus quod

optime sentiebat. deum localiter descendisse in templum. Et tunc orante Salomone dicens. Domine deus ecce fabricatum est domum quam preparasti. celum et terra simul et mare. Ergo utique genua in terra curvans et cetera. utique manus levatis ad dominum. gratias agens de promissione domini impleta. quam promiserat domum edificandam a manu filii david. deprecans quoque ut quicumque iudeus vel gentilis accederet ad hanc domum. supplicans pro peccatis. et clamaret ad dominum pro aliqua tribulatione. exaudiretur a domino si in hiis que iuste postularet. Et surgens ab oratione. stans benedixit universo populo. Et dedicatum est templum cum utensilibus suis. die illa. et deinceps in eadem die quotannis fiebat festum. sed festum dedicationis non vetustate nec iugi memoria est dicitur fuisse genua. Sed tunc in palpo... dicitur quod fecerit Salomon. basem eneam. iii. cubitis altam. quam posuerit in medio basilice. et stans super eam. benedixit populo. potuit autem utrumque fecisse. vel si pro eo accipitur. intelligendum est. eum flexisse genua super terram. i. super locum in quo stabant. Et immolavit Salomon hostias pacificas. boum xxii. milia. et ovium cxx. milia. et quia altare eneum ad suscipienda holocausta et adipes pacificorum minus erat. sanctificavit rex medium atrii interius. ut ibi in eo cremarentur. que in altare eneo non poterant. Fecit ergo Salomon festivitatem dedicationis. et omnis israel cum eo. xiiii. diebus. Quod sic intelligendum est. xiiii. diebus continuis. celebrata est dedicatio. Septima vero die. que fuit quinta decima mensis. occurrit cenophegia. que in temporalia est vii. diebus. Et terminata est dedicatio celebrata est per duos dies que iuncti fuerunt. Et in die octavo. i. post duos septenarios. dimisit populum. vel dedicatio continuis. viii. diebus facta est. et post vii. decima die inchoata est cenophegia. Post collectam dimisit populum et civitatem in vicesima tercia die. et in viii. cenophegie post collectam dimisit populum. Et apparuit dominus secundo Salomoni per soporem dicens. Exaudivi orationem tuam. sanctificavi domum hanc. et erunt oculi mei cunctis diebus super eam. et si tu et si filii tui custodieritis mandata que proposui vobis. alioquin auferam vos de terra quam dedi vobis. et templum proiciam a conspectu meo. et eritis in proverbium et fabulam narrationis. — De domo Salomonis —

Cum autem post fabricam templi cepit Salomon construere edificium domorum regalium. quod xiii. annis vix implevit. Hoc autem ideo eas adeo fervens erat studium populi. sed circa templum. Sed non ad eas. opulentia fuit et preparatura a preteritis. et tres domos. domum suam et domum uxoris sue filie pharaonis. et domum saltus. De domo regis. hec solum dicitur in regum. Domum suam edificavit Salomon. xiii. annis. et ad perfectum usque perduxit. et paulo post. porticum quoque solii in quo tribunal est fecit. et vocatur porticus. parvam domum que erat et solium. tribunal. Et quia solium regis tribunal iudicis. et erat in eadem domuncula in qua sedebat ad iudicandum. i. in qua assessores hic tractabant de sententia. de hac domo proponit tamen sub regis forte. ex eadem erant. Quod in domo saltus plenius describitur. de domo regine. de qua in regum

mense septo.

scilicet ...
quintus ... octobrem
ch.
sed quomodo videbitur archa ... plus ...
ch.
expiationis ... dedic...
die.
Regis palatium ... xiii. die ...

quod eam tali opere fecit. Erat et domus regia. Porro domus
saltus duplex erat, et ex duplici materia. Pars inferior erat
lapidea et dicebatur nechota, id est pigmentaria, quia reponebantur
aromata et pigmenta ad usum templi et domus re-
gie, ut ex edificio [illegible] et [illegible] unguenta [illegible] recondita.
Superior pars domus lignea erat de lignis Libani facta,
unde et dicta est domus saltus, vel domus Libani. Vel dicta est quia ob
hoc sic vocata, quia ex cedrinis constructa erat arboribus, et vari-
etas mire recreabilis, quasi demonstraret saltus Libani. In ea
reponebantur arma, ut in edificio ligneo rubigine non ten-
tarentur, non solum arma ad pugnandum, sed et ad decorem vel ad os-
tentationem regni facta. Fecit autem rex Salomon cc. scuta au-
rea, dccc. [illegible] in uno quoque scuto, et palmoreneum(?) addi-
dit, de totidem lanceis aureis fecit, et ccc. peltas aureas,
que quasi rotunde erant, alie instar [illegible] facte. Hiis
utebantur custodes regis ante hostium domus excubantes,
et cum rex egrediebatur precedebant eum euntes, et feren-
tes arma invenes [illegible], et usque in eorum sessio-
nem diffundentes [illegible] comas suas, adicientes cui-
ri [illegible], ut eorum capita sole percussa radiarent. Hos
scribat rex in currum vectus, et ad locum quendam solitus
erat exire, qui a Ierosolimis aberat duobus miliaribus, et dice-
batur ortus, id est delicie. Porro pars illa superior que di-
cebatur domus saltus habebat longitudinem c. cubitorum,
et latitudinem l., et in altitudine xxx. Et camera tota ves-
tiebatur tabulatis cedrinis. Sustentabatur enim iiii ordinibus co-
lumpnarum, et unus quisque ordo habebat columpnas xv. e re-
gione se respicientes, et pari spatio a se distantes, et tectum in-
ter muros. Et sic ordines columpnarum erant iiii. Deam-
bulatoria per foris autem domum fecit porticum columpnarum l.
cubitorum longitudinis et xxx. latitudinis, de regione in-
terioris partis domus lapidee. Tradit liber regum fore que
eidem regionis erat etiam et superior. De Basilica et domo regia.

Ante regione stabat domus regionis(?), quidam nominant ba-
silicam, eiusdem longitudinis, latitudinis et altitudinis,
et hec non columpnata vestibulum simplex erat, et unius man-
sionis. Murus eius altitudo iiii. habebat distinctiones(?) et
tres ordines [illegible] columnis. Pars vero superior tota
que erat cedrina, erant in arboribus sculpte diversis generibus in-
tus et foris, et poma, et [illegible] ut ipsi [illegible]
subiacerent, agrum quendam pinxerunt. In medio vero
huius amplitudinis erat domuncula, huius latitudinem xxx.
cubitorum et in ea erat solium validum columpnis [illegible].
In quo sedens rex iudicia proferebat. In porticu throno do-
mus laquearia, et parietes vestiti erant auro. Et fecit rex
thronum de ebore grandem, et vestivit eum auro. Et ascensus ad
illud erat per vi. gradus, et de marmore, sed porfirio, ut
leunculi stabant sub v. gradibus hinc et inde. Reclinatorium tronum post-
rior rotunda erat. Sedens sub vitulis respicientibus et
duo manus hinc atque inde tenebant eum, et duo leones sta-
bant iuxta manus singulas. Non fuit tale opus in universis

regnis. Fecit et aliam domum vel regie habitationis et sedilia, in quibus
ea explicatis residebant. Structa omnia marmore, et tabu-
lis cedrinis. Fecit domum regine in latere descendentes mar-
more, cedro, auro, et argento opulentissime decoratam.
Fecit et utensilia utriusque domus ex pelaniis(?) et vasa quoque
sed opus operatum ex auro fecit. Perfecit itaque Salo. xx.
annis templum et domos regias, et omni supellectili sua.
Hyram rege Tyri prebente et afferente ligna et aurum.

De Opidis datis Yram.

Unde dedit Salo. Hyram xx. opida in terra Galilee, et forte vepulsis (?) mansio-
nibus, quia non placuerunt regi Tyro. Licet a Tyro sit per se con-
posita, et appellavit ea Hyram terram Cabul, que lingua phe-
nicum sonat displicens. Secundum primum terra illa vocata est Ga-
lilea gentium, non quod ibi gentes habitarent, sed quod in dicione re-
gis gentilis erant. Refert Iosephus, Menandrum phenicem histo-
riographum scripsisse quod Salo. et Hyram invicem sibi miserunt
enigmata et signa, que qui non solveret, certum daret alteri pe-
cunie summam, aiuntque per se solutionem fulsebat Tyrum in-
venem Abdemum Abdemonis filium, qui omnia de facili ex-
plicabat.

De operibus Salomonis.

Porro contulit animum Salo. ad muros civitatis exten-
dens, quos multo robore ampliavit, et ut que regias, que ad
Ierosolimam duxerunt nigro lapide stravit. Plateas non locis
ruinas civitatum reparavit, sed et novas civitates pro oppor-
tunitate locorum fundavit. Quedam esse hiemis receptioni,
quedam ad initia estivum, quedam esse [illegible] et continuum
mutabilitati. In terminis non esse edificavit urbes Ta-
dinaclot, simo ultra fines terre edificavit urbes Tad-
naclot, simo ultra fines terre, per plurimas urbes occu-
pavit. Socero suo Pharaone rege Egipti prebente et aperi-
ret. Et ut ait Iosephus, ultimus regum Egipti, dictus est Pharao, qui
intercepit regnans. Et cum cuncta opera Salo. perspi[illegible]
mendabat domum saltus, et sacrificia et frequentia leuitarum
circa eas. Porro de filiis Israel nullum fecit Salo. servum,
sed erant viri bellatores et ministri eius. Ex quibus erant ser-
vi omnia opera Salo. Proposuit autem l. Chananeos a de monte Li-
bani usque ad introitum Amath. Fecit ibi servos tri-
butarios. Classem quoque fecit rex Salo. in insula quadam
Egiptiaca rubri maris, que dicitur Asiongaber, et naviga-
bant cum servis Salo. viri nautici de Tyro, quia tunc insula
erat, et deferebant de Ophir aurum multum et bestias idem
et electa. Post elapsum triennium referebant Salo. auri cccc. xx.
talenta, et argentum, et dentes elephantorum, et simias
et pavos, et gemmas, et ligna thyina, in terra namque erat
similia lignis tochis(?) et odorifera. De quibus rex fe-
cit fulcra, et sedilia domus domini et domus regie, et cytha-
ras et liras cantoribus. Ita cythara et nabla ex electro
constructa. Quod nullus pene erat argentum in diebus
illis eius. Ita et sedilia per foris domorum plurima in Ierusalem
erant argentea. Et lingua eorum Domini, que lingua ti-
chonom(?), habundabant in ea. De regina Sabba.

ch

nomē

Ad hec mirabilē opinionē regina saba pmota. venit temptare eū in enigmatibus. et ingressa est ierlm cum comitatu multo. et diviciis inestimabilibus. Hec a saba. que tunc regionū erat. nunc est civitas regalis ethiopie. hii nominis significationē apud hebreos distinguunt per apices litterarum. sin. et samech. Iosephus dicit. post mineū. qui memphim condidit. fuisse reges egipti dictos pharaones. qui sortiti regnantes quibus successit in eadem regina egipti. ethiopie. quam putat iosephus. venisse ad salo. Que ingressa ad salo. locuta est universa que habebat in corde suo. Et fuit sermo qui regē lateret. Et docuit eā in omnibus hiis que proposuerat. et admirans. non habebat ultra spiritū dicitur. Intra regis thalamos est ... domū salo. ... templi ... in templo ... ministrorū ... dissolutionē ... regi ... ita. ... honorabatur ... vestibus ... vel in tanta multitudine ministrorum ... dubitaret ... regi mirata. centum. xx. talenta auri. et gemmas preciosas. et aromata. ... quia talia ... ierlm dicit et iosephus. eam dedisse regi radices balsami. Unde propagate sunt in engadi vinee balsami ... salo. ... rex ... regina ... ad patriam reversa est. ... salomoni ... in domo salo. ... suspendens ... regnum iudeorum ... iudicium ... salo. ... in probatica piscina ... lignū fuisse crucis domini. De advsariis salo

monis. et morte eius.

Procedente in tempore amavit rex salo. mulieres alienigenas contra legē. et posuit maculam in gloria sua. et sermā in gde suo. fueruntque ei uxores quasi regine septingente. Iosephus dicit. lx. et concubine. ccc. que averterunt cor eius. et cum senex esset. et factus est ... ut deos alienos. ... edificavit in excelsis ... ierlm. ... ydolorum. ... astarte dee sidoniorum. et chamos ydolo moabitarum. et moloch ydolo amonitarum. ... in monte oliveti. e regione templi. ... dō displicuit ... locus offensionis. Venit ergo ad eum propheta missus a dō nathan. ... dicens. Hec dicit dominus. ... pactum meum. scindā regnum tuum. et dabo illud servo tuo. ... tribū unā. pro tribu iuda. dabo filio tuo. propter servū meū david. ... in diebus tuis ... salo. ... suscitavit ei dominus adversarium adad ydumeum de semine regio. ... ioab in ydumeos. puer fugit in egiptum. Cui postea rex egipti dedit uxorē. sororem uxoris sue. que peperit ei filium genubath. Cum audisset adad david et ioab mortuos esse. et salo. ... de egipto infestabat israel. Suscitavit quoque ei dominus alium adversarium razon ... principē latronū in damasco. Ierobo. quoque qui filius nabath effrateus de sareda servus salo. levavit manum suam contra regē ... Salo. edificavit mello. ... ut coequaret eos civitati david. ... Ierobo. ... robustum ... constituit eum super vectigalia universe domus ioseph. Quadam die dum egrederetur ierobo. de ierlm. invenit eū in via achias propheta silonites opertus pallio novo. quod scidit in .xii. partes. et ait ad ierobo. Tolle tibi .x. scissuras. hec enim dicit dominus. Dabo tibi .x. tribus. ... filio autem salo. dabo unā. ut remaneat lucerna david coram me in ierlm. quam elegi. ... Quo audito. ierobo. ... suadebat populo ut recederet a salomone. Quod cum audisset salo. voluit eum interficere. Fugit ierobo. in egiptum ad susach regē egipti. usque ad mortē salo. Reliquum sermonū salo. ... scripta sunt in libro verborū dierū salomonis. hic liber ... sed et que scripta sunt de salo. ... Dormivitque salo. cum patribus suis. et sepultus est in civitate david. et regnavit in ierlm super omnem israel .xl. annis. ... salo. ... l. annos vixisse legatur. ... annis. ... Hiis diebus salo. fuit rex latinorum silvius ... filius.

De roboam et divisione regni

Post mortē salo. successit ei roboā. et erat mater eius naama amanites. Porro ierobo. audita morte salo. reversus est de egipto. venitque in sichem ad roboā. cum omni multitudine israel. qui vocaverat eum. Cumque venissent roboam constituere regē. dixerunt ad eum. Minue paululum de gravi iugo. quod imposuit nobis pater tuus. et serviemus tibi. ... intelligendum. de iugo tributi. et vectigalium. ... et redite ad me in diem tercium. ... consuluit senes. sadoch. ... et ceteros reliquos principes salomonis. Qui dixerunt. Si hodie audieris eos. lenia eis loquens. servient tibi in eternum. ... consuluit adolescentes. ... Qui dixerunt ... loquere populo. ... Et venerunt populus in tercium diem ... ad eos. ... pater meus cecidit vos flagellis. Ego cedā vos scorpionibus. ... Ego sum potentior patre. et maiora faciam super vos. ... a scorpio ...

aculeatis, vel flagellum ligatum nodosum vel scutica habens in sum
mitate glandes plumbeas. Et indignatus populus ait: Quae nobis
pars in David vel quae hereditas in filio Ysai. q.d. quasi: cuius potesta
tem [illegible] hereditariam sit quod dixi. Quae necessitatis est ut ex una
eligatur qui regat alias. Quasi: Iste regat hereditatem suam. Et re
cesserunt, id est .x. tribus, ab eo. Ipse vero misit post eos Aduram qui erat
super tributa, et lapidaverunt eum. Tunc citius Roboam fugit
in Ierusalem, et .x. tribus constituerunt Ieroboam regem super se. Iudas
vero et Beniamin secuti sunt Roboam, et fugerunt ad eum levitae
propter templum quod erat in Ierusalem. Et tunc separata est monarchia reg
ni Hebreorum in duo regna, nec amplius redit ad unitatem.
Et dictum est regnum .x. tribuum regnum Israel, pro multitudine
sui, nomen Iacob patris sui est relictum. Dictum est et Effraim
ex Ieroboam qui de Effraim primus imperavit. Et sic est primum imple
ta esse benedictio super Effraim. Alterum vero regnum dictum est reg
num Iuda, ob dignitatem tribus regie. De utroque regno prose
quitur historia, quasi vir inter scalam et mutuo nunc de hoc loqui
tur, nunc de illo. De Ieroboam et Addo

Porro Roboam collegit exercitum .c. lxxx. electorum ut pug
naret contra Israel, et misit ad eum Dominus Semeiam prophetam
dicentem: Haec dicit Dominus: Non pugnabitis contra fratres vestros,
a me enim factum est verbum hoc, quod de scissura regnorum intelligi
dicitur, et quievit a prelio. Ieroboam autem ait in corde suo: Si as
cenderit populus iste in Ierusalem ut immolet, convertetur cor eius ad
dominum suum Roboam et interficient me. Et excogitato consi
lio fecit duos vitulos aureos ex auro, vocans vitulos
et consilium [illegible]. Alterum in Dan, alterum in Bethel. Et
dixit ad populum: Ecce dii tui Israel qui eduxerunt te de terra Egyp
ti. [illegible] omnes locos habet clausos, non habebat necesse ut ad sacrificandum
ad hostium civitatis. Ut in quantis enim fecit nobis vitulos
equivocos deo, ut [illegible] adorent dominum, et contra vobis
sacerdotes et ministros, ne filios Levi egeatis. Cumque immine
ret scenophegia, constituit eius diem sollempnem in mense octavo .xv.
die mensis, forte: transtulit festum de mense .vii. in octa
vum, vel lunatos [illegible] vel tendebat in octobrem. Et ascen
dit cum populo in Bethel ad diem festum. Vir autem misit prophetam
de Iuda in Bethel, et in [illegible] vocatur Addo. Hunc
a quibusdam creditur fuisse Gad. Qui rege stante super altare ad
adolendum, exclamavit: Altare, altare, haec dicit Dominus: Nascetur
filius domui David, Iosias nomine, qui comburet super te ossa sacerdotum
tuorum. Cumque de tumultu fuisset ad populum ait: Dabo vobis sig
num quod locutus sit in me Dominus. Ecce altare scindetur et effun
detur oblatio quae est in eo. Tunc rex extendit manum suam precepi
ens eum apprehendi, et statim aruit manus eius in brachio.
Altare quoque scissum est et effusa est oblatio quae erant in eo. Tunc
mens regis ad prophetam ait: Ora pro me, ut restituatur ma
nus mea michi. Qui orante restituta est manus regis ad eum. Cumque
dixisset ei rex: Veni ut prandeas mecum et dabo tibi mu
nera, ait: Non possum. Sic enim precepit michi Dominus: Non comedes
panem neque bibes aquam neque reverteris per viam qua venisti.

egressus namque de Bethel revertebatur in Ierusalem per aliam viam.
Erat autem in Bethel propheta quidam senex, et iacens in lecto, cum
indicassent filii sui quae viderant et audierant de viro dei,
surgens ascendit asinum et ascendens abiit post virum dei et ait ad
eum: Redi mecum ut comedas. Qui: Non possum, quia prohibuit
Dominus. At ille: Propheta sum sicut et tu, et angelus dixit michi: Reduc eum
tecum ut comedat. Et seduxit eum et reduxit. Cumque sederent
ad mensam factus est sermo domini ad prophetam qui reduxerat eum, et ait
in spiritu: Quia non custodisti mandatum domini, non inferetur cadaver
tuum in sepulcro patrum tuorum. Et nota quod per iniustum iuste
locutus est ipse, ut ex eodem ore propheta penam acciperet et
culpam acceperat. Cumque rediret vir dei, postquam prandisset, occidit
eum leo in via. Asinus autem stabat iuxta illum, et leo custodiens
cadaver, nec asinum tangens nec illud. Quod cum accepisset ille senex
propheta, retulit cadaver eius et posuit illud in sepulcro suo,
dicens filiis suis: Cum mortuus fuero, ponite ossa mea iuxta
ossa eius, ut parcatur ossibus meis pro eo quod fiet verbum domini
de crematione ossium super altare. Ieroboam non est reversus a via
sua pessima, quam senex ille propheta persuadebat ei, non fuis
se verum prophetam quem Dominus occiderat, et certam viam pro labore la
bendi obstupuisset, et cum rediisset ad naturam iam
venisse altare non propter horum imposturam ruptum fuisse dice
bat. De morte Ieroboam

In diebus illis egrotavit Abia filius Ieroboam, et ait rex uxori
sue: Commuta habitum, ne cognoscaris uxor mea,
et vade in Silo ad Achiam prophetam qui michi locutus est quod essem
de regno. Ipse indicabit tibi quid eventurum sit huic pue
ro. Et ascendit mulier ad Achiam, qui videre non poterat prae se
nectute. Sed per instinctum dominus ait: Ingredere uxor Iero
boam. Quare te aliam simulas? Vade et dic Ieroboam: Haec dicit
Dominus: Exaltavi te de medio populi. Tu autem precessisti me quia
regnum tuum, et fecisti tibi deos alienos et conflatiles. Et ego per
cutiam domum Ieroboam mingentem ad parietem et clausum,
id est carceratum, et novissimum in Israel, id est delebo de domo
eius usque ad vilissima quae per sui vilitatem negligenda pu
tantur. Et dabo cadavera eorum canibus et feris. Tu autem rever
tere, et in introitu urbis morietur puer. Et solus de domo
Ieroboam inferetur in sepulcrum. Et rediit mulier in Thersa,
et mortuus est puer, et sepelierunt eum. Reliqua Ieroboam scripta
sunt in libro verborum dierum regum Israel. Et mortuus est Ieroboam, cum reg
nasset .xx. et duobus annis.

Porro Roboam regnavit in Iuda .xli. et unius anni erat
cum regnare cepisset, et .xvii. annis regnavit in Ierusalem.
Sed et Iudas peccavit coram domino et fecit sibi aras statuas et lu
cos super excelsa. Sed et effeminati fuerunt in terra, id est cinedi
Cybeles, evirati [illegible] leges de vero prophetis,
offensus quasi Dominus, suscitavit contra Iudam Sesach regem Egypti
dum Hebrei .lii. annis ante non violat[illegible] anno quinto regni
se de Ierusalem, et fecit [illegible] Iudeos. Roboam [illegible]
[illegible] pacis [illegible]. Sed non servavit, sed [illegible]

diligens lector
[illegible] quo preponderet

c. 119
[illegible] Abias [illegible] in spiritu.
populum conculcavit in
[illegible] bovis et predixit sacer
dotes conculcandos a
populo et Salomon predixit
quod eius tandem esset a [illegible]
[illegible] et sepultus est
iuxta [illegible] Silo.

ch
ch
ch
ch

thesauros domus domini, et domus regie, et domus regine. Scuta quoque aurea que fecerat salo. pro quibus fecit rex roboam scuta erea.
Habuit autem roboam uxores .xviii. et concubinas .lx. et genuit ei filios .xxviii. filias .lx. Reliqua roboam scripta sunt in libro dierum regum iuda. opera eius primatus et iustitia. scripto semeias prophete. et mortuus est roboam.
et sepultus in civitate david. et regnavit pro eo filius eius abia.
In diebus roboam ascendit sesach rex egypti. Tunc achis filius regis egypti. Refert herodotus sesac regem egypti multas gentes subiugasse. et quandam sibi philo cepisse. In finibus siriae columnas erexisse in quibus genitalia mulierum insculpsit. Refert quoque colchos et ethiopas circumcisionem ab egyptiis didicisse. De Abia.
Octavo decimo anno regni ieroboam regnavit abia super iudam. tribus annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius maacha filia thamar filie absalon. Et ambulavit in omnibus peccatis patris sui. et bellum est plurimum inter ieroboam et abiam. in loco qui vocatur mons semeron. et habuit abia contra spem victoriam inestimabilem. Et mortuus est abia et sepelierunt eum in civitate david. et regnavit asa filius eius pro eo.
In anno .xx. ieroboam. et abia in loco qui vocatur mons semeron. et uno anno regnavit in ierusalem. Nomen matris eius micaia. Et nota quod roboam et ieroboam dicuntur regnasse .xvii. annis. et tamen impletur .xx. annus regni ieroboam. Item quod in vicesimo anno ieroboam cepit regnare asa. et dicitur tribus annis. vel .xxii. quod sinodochice dicitur .iii. abia regnasse tribus annis. Et quod regnavit duobus annis. Et in parte quadam tertii. et reliqua parte eiusdem anni cepit regnare filius eius asa. in .xx. anno regni ieroboam. Hec etiam tamen sepe accidunt in sequentibus. quod quandam determinatur per sinodochen. Per quod regnaverunt quidam filii prius uiventibus patribus dicemus. quod non determinari non possunt: nisi secretum aliquid ascribitur iungitur. De Asa et regibus israel.
Fecit asa quod rectum erat coram domino. sicut david pater eius. Et abstulit effeminatos de terra et sordes ydolorum. et maacham matrem suam amovit. ne esset princeps in sacris priapi et lucus quem consecravit. et simulacrum turpe confregit. et incendit in torrente cedron. Excelsa tamen non abstulit. Porro nadab filius ieroboam regnavit super israel

Dicunt hebrei asa comminuisse ydolum in pulverem. et cum sparsisse in torrentem cedron. quod ut palam fieret quod aqua ignis processit a domino.

anno secundo asa regis iuda. Hic patre quo ieroboam in principio .xx. anni regni sui mortuo. .ii. anni sunt sedes regni asa. et regnavit super israel duobus annis. i. anno uno et aliqua parte alterius anni. Illa parte anni vocatur annus per sinodochen. Sic in evangelio dicitur filius hominis factus tribus annis et dimidio. non pars dimidii anni vocatur dimidius annus. Sepe etiam fit ut tota summa temporis nominis prius sui vocetur per sinodochen. ut ibi. Noe cum .d. esset annorum genuit sem. cum tamen noe .d. et duorum annorum. Hic dicitur per sinodochen plurimi esse

cum tamen in sequentibus. Sed hec dicta sufficiant. Nadab vero ambulavit in viis patris sui: qui peccare fecit israel. Et cum obsideret gebbethon urbem philistinorum insidiatus est ei baasa. et occidit eum et regnavit pro eo. anno tertio asa regis iuda. et percussit omnem domum ieroboam iuxta verbum domini quod locutus est in manu servi sui ahie silonitis. et regnavit in thersa .xxiiii. annis. nec tamen complevit. Erat bellum inter asa et baasa cunctis diebus eorum. Porro asa .xv. anno regni sui percussit zara regem ethiopie plaga grandi qui venerat contra iuda. redeuntique asa a victoria occurrit azarias propheta dicens victoriam a deo concessam ne legitima eius servaret. Tunc scripto asa in omni progressu et legitima diligentia. Baasa vero rex israel peccavit coram domino ambulans in via ieroboam et in peccatis eius. Et venit ad eum iheu propheta filius anani dicens. Hec dicit dominus. Exaltavi te de pulvere. Tu autem ambulasti in via ieroboam. et in peccatis. fecisti peccare populum meum israel. ecce ego demetam posteriora tua. et faciam domum tuam sicut domum ieroboam. et hec est. Et ascendit baasa in iudeam. et edificavit ramam .xl. stadiis a ierusalem. Cum vidisset asa rex iuda se arctari tollens aurum et argentum de domo domini et de domo regia misit illud per servos suos ad benadab regem syrie damascum dicens. Fedus est inter patrem meum et tuum. et inter me et te. peto ut irritum facias fedus quod habes cum baasa. ut recedat a me. Et acquiescens benadab misit principes suos in civitates israel. Et audiens baasa intermisit edificare ramam. et reversus est in thersa. Rex autem asa misit in omnem iudam dicens. Nemo sit excusatus. Et tulerunt lapides et ligna de rama. et munierunt de eis rex asa gabaa et maspha. Et venit ad eum iheu propheta vel ut quidam volunt ananias pater iheu arguens eum. quia relicto domino spem posuerat in rege syrie. et misit eum rex in nervum. propter quod in nervum tempore senectutis sue doluit pedes. et mortuus est et sepultus in civitate david. et regnavit iosaphat filius eius pro eo. Incidentia. Sub asa fuit .viii. rex latinorum silvius capis. Romuli adhuc eo vivente descendit quidam iheu propheta ad baasa dicens ei: quod baasa et sepultus est in thersa. Occisus est autem in die iesraela crevit contentione sua. et regnavit in thersa filius eius hela. anno .xxvi. asa regis iuda et regnavit super israel duobus annis. i. anno et parte anni. Qui dum biberet in domo arsa prefecti sui percussit eum servus eius zambri. Sunt tamen qui dicunt eum die per ebrietatem percussisse quoque omnem domum baasa iuxta verbum iheu prophete. De Zambri et Amri.
Anno .xxvii. asa regis iuda regnavit zambri in thersa .vii. diebus. Porro exercitus israel obsidebat gebbethon. Qui cum audisset zambri occidisse regem constituit in regem amri qui erat princeps militie in castris. anno .xxvii. asa. Ascendit ergo amri et omnis israel cum eo et obsidebant thersam. Tunc zambri fugit in domum regiam et succendit se cum ea. Tunc divisus est populus israel. Media pars sequebatur thebni filium gineth. media vero amri. Et devicit hic contentio. tribus annis et plus. cum amri contra eum regnabat. et prevaluit amri. et interfectus est thebni. anno .xxxi. anno asa regis

iuda. regnauit amri plene super israel .xii. annis reg-
nauit a prima electione sua in therza. regnauit vi.
annis. et emit a somer duobus talentis argenti montem sa-
marie in quo extruxit ciuitatem maxime. et reparauit eam. et imposuit ei
nomen somaron. a somer samaron. que grece dicitur samaria. et in
ea posuit sedem regni. que prius fuerat in therza. et fecit amri
malum coram domino super omnes qui fuerunt ante eum. et mortuus est et sepultus est
in samaria. et regnauit pro eo achab filius eius. anno .xxxviii. regni asa
regis iuda. hic fuit pater micol ... Regnauit autem annis
post achab .xii. annis ut dictum est. et cepit regnare anno .xxxviii.
primo asa. qui regnauit .xli. et uno anno. et asa mortuus est. ad-
huc anni ... qui ... regnante
iosaphat filio asa cepit regnare achab. ... de ...
quem soles ... sicut in fine regni ponemus. De Acaz.

Et regnauit achab super israel .xx. et duobus annis. Tamen iosie dicit
... .xx. annis et duobus mensibus. Sed non sufficeret achab ut ambu-
laret in uiis ieroboam: sed introduxit ydola gentium in israel. et duxit
in uxorem iezabel filiam methabaal regis sydoniorum. et edifi-
cauit in samaria phanum et altare baal. et adorauit eum.

In diebus eius reedificauit hyhel de bethel iericho. Cumque po-
neret fundamenta eius mortuus est abiram primogenitus eius. Cumque po-
neret ianuas mortuus est segub nouissimus filius eius. iuxta
imprecationem iosue. De sacerdotibus quos interfecit helias.

Et dixit dominus heliam thesbiten de ... habitatoribus galaad
ad achab. Viuit dominus deus israel in cuius conspectu
sto. si erit annis hiis ros et pluuia. nisi iuxta oris mei uerba.
apocopatus est hic ... Querebat achab animam he-
lie. qui fugit ex precepto domini et latuit in torrente carith.
qui est contra iordanem. Corui autem deferebant ei panem et carnes
mane et uespere similiter. et bibebat de torrente. Post dies
autem siccatus est torrens. quia non pluerat super terram. et ait dominus ad
heliam. Vade in sarepta sidoniorum. precepi enim ibi mu-
lieri uidue. ut pascat te. Est autem sarepta urbs ... me-
dia inter tyrum et sydonem. et ... silua ... urbem. sarepta
uero dicebatur. Cumque uenisset helias ad portam
ciuitatis apparuit ei mulier uidua colligens ligna.
Cumque quesisset ab ea poculum aque: addidit et ut afferret ei buc-
cellam panis. Que negauit se non habere. nisi pugillum farine in ydria
et paululum olei in lechito. et panem ex eo facturam. comede-
ret cum filio suo. et postea deficiente cibo morerentur. ad quam helias
ait. Noli timere. fac mihi subcinericium panem. tibi et filio
tuo facies postea. Hec dicit dominus. ydria farine non deficiet. nec le-
chitus olei minuetur. donec pluat super terram. Fecitque helias
apud uiduam per aliquot dies. post hec mortuus est filius mulieris.
Que dixit ad heliam. Cur ingressus es ad me uir dei. ut re-
memorarentur iniquitates mee. uel magis apparerent
ex comparatione equitatis tue. et ut interficeres filium meum. et posui-
to helias filium super lectum suum in cenaculo suo. et expan-
dit se super eum tribus uicibus. et exclamauit ad dominum et reuixit
puer. Cui recipiens mulier ait. Nunc cognoui quoniam uir
dei es tu. Hic puer ... fuisse ionam prophetam.

supple et in inicies

Post tercium annum ariditatis et famis. dixit dominus ad he-
liam. Vade ostende te ad achab. ut dem pluuiam
super terram. Erat autem fames uehemens in samaria. que et inter alias
ciuitates memorantur in gestis sydoniorum. Et habebat achab
procuratorem domus sue abdiam. Qui cum interficeret iezabel pro-
phetas domini: abscondit centum prophetas in duabus speluncis. quinqua-
genos. et pauit eos pane et aqua. Post quos prophetas ipsum prophete do-
nauit. ad quem dixit achab. descendamus ad ualles. et com-
muni prebita inuenire herbam et ... diuiserunt sibi regiones. occurrit
autem helias abdie in uia. dicens. Vade dic domino tuo. Adest he-
lias. et ille. Quid peccaui. quia annunciabo achab. adest he-
lias. spiritus domini reportabit te in locum quem ignoro. et inueniens
te achab interficiet me. Sciunt autem ... timere dominum ab
infancia sua. et ... helias. Viuit dominus ... quia hodie appare-
bo achab. et uocatus achab per abdiam occurrit helie. Tu
ne es ille qui conturbas israel. Qui ait. Non ego conturbaui. sed tu et domus
patris tui. qui reliquistis dominum. secuti estis baal. Verumptamen
congrega ad me omnem israel in monte carmeli. et prophetas baal.
ccccl. et prophetas lucorum. cccc. qui comedunt de mensa iezabel. et
congregati sunt prophete et populus in monte carmeli. et ait helias
ad populum. Vsquequo claudicatis in duas partes. si dominus est deus
sequimini illum. Si autem baal sequimini eum. Nec
respondebat populus. intulit helias. Ego remansi solus propheta
domini. et prophete baal. ... dentur nobis duo boues. illi eli-
gant bouem unum. et ... ponant super ligna. ignem
non supponentes. et ego faciam similiter de altero boue. Inuo-
cabunt deos suos et ego dominum meum. et qui exaudierit dan-
do ignem de sublimi: ipse sit deus. et placuit populo propositio
helie. Cumque sacerdotes baal secissent quod dixerat inuoca-
bant baal a mane usque ad meridiem. et insiliebant
altare quod fecerant. et incidebant se iuxta ritum suum
lanceolis. ut sanguine perfunderentur. Demones enim plurimum
plurimum delectantur oblatione sanguinis humani. et illudebat
eis helias dicens. Clamate clamore maiore deus enim est. et forte
... aut in diuersorio est. Et dixit helias
ad populum. Accedite ad me. et accedente populo. curauit altare domini quod
destructum fuerat. uel destruxit altare illorum. et mundauit lo-
cum. in quo faceret altare nouum domino. Et tulit .xii. lapides.
iuxta numerum tribuum israel. Et edificauit ex eis altare in nomine
domini israel. Et fecit aqueductum in circuitu altaris. quasi duo loca.
ligna composuit. et membra bouis. Preceptique aquam afferri.
forte de mari uicino. et effundi super holocaustum et lig-
na. et factum est hoc ter. effusio aque usque ad impletionem aque-
ductus. ne forte putaretur arte magica de lucidis ... de
subtus suscitasse ignem. Et clamauit helias ad dominum deum
abraham ysaac et israel. Exaudi me hodie ut
discat populus iste quia tu es deus. et descendit ignis
de sublimi. et uorauit holocaustum et ligna et lapides.
et puluerem. et aquam que erat in aqueductu. lambens. et ado-
rauit populus. et ait. Dominus ipse est deus. et mandante helya

apprehenderunt omnes prophetas baal. et duxit eos ad torrentem cyson
et interfecit eos ibi helyas. et ait ad achab. Ascende et comede,
quia sonus multe pluvie est. Comedente achab, helyas ascendit
in verticem carmeli, et pronus in terram, capite inter genua sua
orabat. et ait ad puerum suum. Vide contra mare. Qui ascendit in-
tuitus est. dixit .vii. vicibus: revertere. Et ait puer: Ecce nu-
becula ... ascendebat nubecula de
mari. crevitque usque ad solis occultationem. et ait helyas ad achab.
Descende ne te occupet pluvia. manus domini super helyam. et cu-
currebat ante achab. donec veniret in iezrahel. Cumque accepisset iezabel que
fecit helyas prophetis suis: indignata misit nuntios ad he-
lyam dicens. Hec faciant michi dii et hec addant, nisi cras hac hora
animam tuam posuero, sicut tu posuisti animam unius ex illis.

De fuga helye et vocatione helisei.

Et timuit helyas. fugit in bersabee. dimisit puerum suum.
ipse autem perrexit in desertum via unius diei. et
sedit subter unam iuniperum. petivit ut moreretur. dixit: Sufficit
non enim melior sum ... patribus meis. ... proiecit se
et obdormivit. et angelus domini te-
tigit eum dicens. Surge comede. et ecce ad caput eius subcinericius
panis et vas aque. comedit et bibit, et rursum obdormi-
vit. et tetigit eum angelus dicens: Comede. grandis tibi restat
via. ... angelus confortasset eum. Et comedit
helyas et ambulavit in fortitudine cibi illius .xl. diebus et .xl. noc-
tibus. usque ad montem dei oreb. ubi apparuit dominus moysi in
rubo. et mansit helyas in spelunca. et ait dominus ad eum.
Quid hic agis helya? Qui respondit: zelatus sum ... quia dereliquerunt pactum tu-
um ... altaria tua destruxerunt. prophetas tuos occiderunt. et dere-
lictus sum ego solus. et querunt animam meam ut auferant. et ait dominus
ad eum: Egredere. et transibit dominus coram te. Spiritus validus subver-
tens montes ... non in spiritu dominus. post spiritum commo-
tio terre. sed non in ea dominus. post commotionem ignis. sed non in igne dominus.
Post ignem sibilus aure tenuis. et cum eo dominus. et operu-
it helyas vultum suum pallio et stetit in ostio spelunce.
et dominus tunc dixit ad eum: Quid hic agis helya? Respondit ... et cetera.
et dixit ad eum dominus: Revertere per desertum in damascum. et cum ve-
neris unges azael regem super syriam. et iehu filium nam-
si reges super israel. helyseum autem filium saphat
de abelmaula unges prophetam pro te. et erit qui fugerit ... ydola
... de israel. alios azahel. alios iehu. alios heliseus ... re-
linquam michi in israel .vii. milia ... genua ante baal. curvata
... non osculata sunt manus. Et nota quod helyas non alium unxit preter azahel
... quod predixit per heliseum ... regem futurum. Iehu autem non ipse nec
heliseus unxit. sed unus prophetarum missus ab heliseo. helyseum
autem non unxit. sed pallium suum posuit super eum. Hoc autem in lege
ungebantur reges et sacerdotes. prophetae non. helyas inveniens
... viros arantes in .xii. iugis boum. quorum unus erat heli-
seus. et posuit helyas pallium suum super eum. ... in lege unge-
bantur reges et sacerdotes. prophetae ... helyas invenit .xii.
viros arantes in .xii. iugis boum. quorum unus erat helyseus.

et posuit helyas pallium suum super illum. et continuo prophetavit he-
liseus ... osculer, oro te, patrem meum et
matrem meam, et sequar te. et reversus mactavit par boum, et coxit
... in lignis aratri. et dedit plebi et comederunt. et surgens abiit post
helyam. et ministrabat ei. De [illegible]

Porro benadab rex syrie obsidebat samariam. habens secum
.xxxii. duos reges. et misit ad achab in samariam dicens. Si
vis ut recedam a te, crastina hac eadem hora mittam servos meos.
et omne quod placuerit eis tollent de domo tua et domibus ser-
vorum tuorum. et uxores et liberos. et misit achab omnes seniores terre.
Qui dixerunt: Ne acquiescas illi. Et ait achab nuntiis benadab: dici-
te domino meo: Omnia que misisti in principio facium. vel: Fide posui. hanc
autem rem facere non possum. scilicet dare uxores et liberos. Et indignatus benadab
remisit ad eum dicens. Hec faciant michi dii et hec addant, si sufficerit
pulvis samarie pugillis omnis populi mei qui sequitur me. Samaria
habebat unum tantum murum per girum ... Samarie
est multitudo ... lapide ... superne. vel expresse
... tantum aggerem ... murus samarie ...
... Et rex israel respondens di-
cere ei: Ne glorietur accinctus eque ut discinctus ... adhuc est
accinctus armis. Et res ... glorianti ... iam vinc-
... discinctus ... si ... gloriari sic ... glorians
... accinctus ... atque discinctus
... victoriam ... accinctus ... discinctus
... Porro be-
nadab et reges sui .xxxii. bibebant in umbraculis. et ait servis suis:
Circumdate civitatem. cumque expugnaret eam: timuit achab nimis.
Et ecce unus propheta accedens ad eum ... dixit
... dominus. Ego tradam omnem multitudinem hanc in manu tua ho-
die. ut scias quia ego sum dominus. et ait achab: Per quem? Qui ait: Per pedis-
sequos principum provinciarum. et ait achab: Quis incipiet preliari? et ait:
Tu. Et recensuit achab filios principum .cc. et .xxxii. duos ... cum
eis ... benadab ... egressi sunt de sa-
maria ... in occursum eorum viros dicens: Sive ad pacem sive
ad prelium veniunt, apprehendite eos vivos. filii ergo principum
percusserunt eos. unusquisque virum qui contra se veniebat. et fugit syria
... rex israel percussit equos et currus ... plaga
magna. Tunc accedens propheta ad achab dixit. Confortare
et ... vide quid facias. Sequenti enim anno rex syrie ascen-
det contra te ... habeas ... Tunc dy-
xerunt servi benadab ad eum. dii montium sunt dii eorum. pug-
nemus contra eos in campestribus et obtinebimus eos ...
... reges ... principes ... et instaura numerum pugnatorum ... ad bellum.
Igitur postquam anni venerat, venit benadab cum exercitu in aphec. quod
in campestribus. porro filii israel castra metati sunt contra eos quasi duo
parvi greges caprarum ... repleverunt terram. et accedens unus vir
dei ad achab. ... dixit dominus ... vallium ...
... tradam eos in manu tua. et dirigebant acies ex adverso
.vii. diebus. ... die percussit filios israel ... pedites et reliquos

fugerunt in Aphec in civitatem, et cecidit murus super eos qui remanserant. Benadab autem fugiens ingressus est civitatem latuitque in cubiculo quod erat intra cubiculum. Cui consuluerunt ne fugeret, sed veniret ad Achab inermis per servos, et scientes reges Israel clementes, accinxerunt lumbos suos saccis, et posuerunt funiculos in capitibus suis, et venerunt ad regem Achab dicentes: Servus tuus Benadab dicit: Vivat, oro te, anima mea. q. d. [illegible] posuerunt [illegible] pro anima mea. Qui ait: Si adhuc vivit, frater meus est, i. faciam eos fratres. Quod rapientes verbum ex ore eius, quia per illusionem deliberat, addiderunt: Benadab ad eum. Elevavitque eum Achab in currum suum. Dixitque ad eum Benadab: Civitates quas tulit pater meus a patre tuo, reddam tibi. Facito plateas in Damasco, i. forum rerum venalium, sicut fecit pater meus in Samaria. Et icto federe recessit ad propria. Tunc Micheas dixit ad socium suum in sermone Domini: Percute me. At ille noluit. Cui ait: Quia non audisti vocem Domini, ecce recedes a me et percutiet te leo. Et factum est. Invenitque alium virum dixitque ad eum: Percute me in capite. Qui vulneravit eum. Tunc propheta mutavit vultum aspersione pulveris et sanguinis, clamavit ad regem in via: Servus tuus in prelio. Adduxit vir unus captivum suum ad me dicens: Custodi istum. Qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima eius, i. eris occisus pro eo, aut talentum argenti appendes. Cum autem ego turbatus me huc atque illuc verterem, subito non comparuit. Et ait rex: Iudicium tuum est quod ipse decrevisti, aut [illegible] facies. Tunc lota facie agnitus est propheta a rege, et ait: Hec dicit Dominus: Quia dimisisti virum blasphemum dignum morte, erit anima tua pro anima eius, i. ipse te interficiet. Reversus rex propheta iussit eum clausum custodiri, et venit in Samariam.

De vinea Naboth

Post hec Naboth Iezrahelites habebat vineam iuxta palatium regis, et dixit ad eum rex: Da mihi vineam tuam, ut faciam mihi in ea hortum holerum. Daboque tibi pro ea vineam meliorem vel pretium. Qui respondit sic: Absit ne dem hereditatem patrum meorum tibi, q. d. non possum. Hereditas enim erat et ita a patribus, ut relinqui eam prohiberetur. Et proiciens rex se in lectum nolebat comedere, et confortavit eum Iezabel dicens: Surge et comede; ego dabo tibi vineam Naboth. Et scripsit litteras ex nomine Achab, et anulo eius signavit ad iudices Iezrahel, ut convenirent et ieiunarent, [illegible] iudicium factum, et subornarent testes adversus Naboth, qui dicerent: Benedixit Naboth Deum et regem, i. maledixit, et [illegible] et iudicarent reum maiestatis, lapidarent. Et factum est ita. Et lapidatus est Naboth extra civitatem Iezrahel. Cumque accepisset Achab de morte Naboth, descendebat in vineam ut possideret eam. Et occurrit ei Helias Thesbites dicens: Hec dicit Dominus: Occidisti, insuper et possedisti. Hebreus [illegible] hereditabis. In loco hoc in quo linxerunt canes sanguinem Naboth, lambent et tuum sanguinem, i. in eadem regione. [illegible] intelligunt eodem loco singulariter. Qui ait: Num invenisti me inimicum tuum, i. quasi inimicum mihi? Et ait Helias: Eo quod venundatus sis diabolo, ut faceres malum coram Domino, propterea Dominus demetet posteritatem tuam, et dabit domum tuam sicut domum Ieroboam. [illegible] Sed et de Iezabel dicit Dominus: Canes comedent Iezabel in agro Iezrael. Achab igitur timuit valde, scidit vestem suam et operuit se cilicio, et dormivit in sacco, et ambulavit demisso capite. Et ait Dominus ad Heliam: Quia humiliatus est Achab coram me, non inducam malum hoc in diebus eius, sed in diebus filii sui. [illegible] ei peccatum propter penitentiam [illegible]. Transierunt igitur tres anni sine bello inter Syriam et Israel, propter fedus quod inierant.

De morte Achab

Tertio anno Iosaphat rex Iuda accepit uxorem filio suo Ioram Athaliam filiam Achab et Iezabel, et per affinitatem confederati sunt rex Iuda et rex Israel. Tunc descendens Iosaphat ad regem Israel causa videndi et confederandi, dixit Achab servis suis: Ignoratis quod Ramoth (civitas) nostra sit in Galaad? Et negligimus eam tollere de manu regis Syrie? Et ait ad Iosaphat: Venies mecum ad prelium in Ramoth Galaad? Qui respondit: Sicut ego, ita et tu; populus meus et populus tuus. Sed quero, obsecro, hodie sermonem Domini. Et congregavit rex prophetas circiter CCCC. Quibus rex ait: Ibo in Ramoth Galaad ad pugnandum, an quiescam? Qui dixerunt: Ascende, et dabit eam Dominus in manu regis. Ait Iosaphat: Est hic propheta Domini? Cui Achab: Remansit vir unus Micheas filius Hiemla, sed odi eum, quia non prophetat mihi bonum. Putabat vel ipsum occisum a Iezabel. Tunc petente Iosaphat vocatus est Micheas, et hortabatur eum nuntius ut bona regi diceret. Qui ait: Vivit Dominus, quia quodcumque dixerit mihi Dominus, hoc loquar. Porro in pseudoprophetis erat Sedechias, qui fecit cornua ferrea, dicens ad Achab: Hec dicit Dominus: His ventilabis Syriam, donec deleas eam, i. hoc signum do tibi quod ventilabis Syriam. Tunc coniurat Achab Micheam ut ipsum quod [illegible] ab aliis. Qui ait: Ascende, et tradet eos Dominus in manu regis. Ironice dixit quasi consentiens regi. Cui Achab: Adiuro te ut non loquaris nisi quod verum est in nomine Domini. Tunc Micheas: Vidi Israel dispersum sicut oves sine pastore. Et ait mihi Dominus: Non habent isti dominum. Revertantur. Et intelligens Achab quod prediceret se moriturum, dixit ad Iosaphat: Videsne quia non prophetat mihi bonum? Tunc addidit Micheas: Vidi Dominum sedentem et angelos assistentes a dextris et a sinistris; a dextris bonos, a sinistris malos. Et ait: Quis decipiet Achab, ut ascendat et cadat in Ramoth Galaad? [illegible] Et dixit unus a sinistris: Ego ero spiritus mendax in ore prophetarum eius. Cui Dominus: Decipies et prevalebis. Tunc Sedechias percussit Micheam in maxillam et ait: Me ne dimisit spiritus Domini et locutus est tibi? Cui Micheas: Videbis in die qua absconderis in cubiculo intra cubiculum, [illegible] in medio. Et vidit Sedechias regem hesitantem, et confortavit eum dicens: Hec dicit propheta: [illegible] manus mea sic manus Ieroboam. Quia et locutus est contra Heliam quod predixit occisum iri [illegible] Naboth. Tunc precepit rex incarcerari Micheam usque ad reditum suum.

[illegible]

Ascenderunt igitur duo reges cum exercitu in Ramoth Galaad, et Iosaphat erat in stola regali. Cum Achab deformatus erat in habitu militari, vel ne cognosceretur a Syris. Rex autem Syrie preceperat principibus

belli, ut velut si curarent. Rex autem Achab ignorans hoc
et praeda impetum fecit, pugnabant contra Iosaphat. Qui
exclamavit, convocans suos: intellexerunt Syri non esse Achab,
et cessaverunt ab eo. Vir autem quidam dirigens sagittam in incertum,
percussit Achab inter pulmonem et stomachum, et flue-
bat sanguis in sinum, id est in interiora currus, et propheta ponebat vesperi
et exercitus a bello. Mortuus est Achab et delatus in Sama-
riam, et sepultus est. Hic domum eburneam quam aedificaverat.
Et canes linxerunt sanguinem eius in piscina Samariae, et habenas laverunt.
Sunt tamen qui dicunt: canes lingerent sanguinem, iuxta verbum
Heliae, et regnavit pro eo Ochozias filius eius. Porro Iosa-
phat regrediens, occurrit ei Hieu filius Anani ar-
guens, quia impio praebuisset auxilium. De Iosaphat
Iosaphat regnavit in Ierusalem, xxxv annos erat cum
regnare coepisset, et xxv annis regnavit. Coepit autem reg-
nare anno iiii Achab regis Israel, et hic ordo eorum de
collatione consonat per librum regum temporum distinctionum.
Et ambulavit Iosaphat in viis Asa patris sui. Anno tertio
regni sui, proceres principibus et sacerdotibus ac pagi
tes per singulas civitates, docentes populum legem Moysi. Porro
Ammonitae, Moabitae et Arabes irruerunt in Iudam in
Engaddi, et orante Iosaphat in templo, conversum est tantum
ei propheta filius Zachariae dicens: O Iuda et Ierusalem, nolite
timere; erat ergo dominus et Deus cum nobiscum. Et congressi
percussit hostes et fugavit. Cumque diripuerent spolia hostium
in tribus diebus, dixit locum illum convallem benedictionis, et in templo Dei
coepit canere cum vocibus in Domino Deo, et reliquias effeminatorum ab-
stulit de terra, et excelsa non abstulit. Et adhuc non
erat rex in Edom, neque Iuda in toto. Misit quoque Iosaphat
classes in Ophir propter aurum, quae confractae sunt in Asiongaber, iuxta
constitutionem Oziae et Heliezer propheta filius Dodau fuit,
quia Iosaphat fecerat foedus cum Ochozia. Et mortuus est Iosaphat,
et sepultus in civitate David, et regnavit pro eo filius eius Ioram.
Sub Iosaphat noni Latinorum rex fuit Silvius Capetus.
Deinde Silvius Tiberinus, a quo fluvius dictus est Tiberis, qui prius Albu-
la dicebatur. Undecimus Silvius Agrippa. De Ochozia rege Israel
Porro Ochozias filius Achab
regnare coepit in Samaria anno xvii Iosaphat,
et duobus annis regnavit, et ambulavit in via patris et matris suae.
Et praevaricatus est Moab in Israel, id est recessit a dominio eius. Ce-
ciditque Ochozias per cancellos cenaculi, et aegrotavit,
et misit nuntios, qui consulerent Beelzebub deum Accaron
de infirmitate sua. Solebat dici: Misit ad deum Accaron
nuntios, et misit Dominus Heliam in occursum nuntiorum. Qui ait eis:
Numquid non est Deus in Israel, ut eatis ad deum Accaron? Quam-
obrem non consurget Ochozias, sed morietur. Cumque redissent
nuntii ad regem et dicerent se rediisse propter comminationem
viri, et ait eis: Quae habitu viri, qui apparuerat
eis? Qui dixerunt: Vir pilosus et zona pellicea accinc-
tus. Qui ait: Helias est. Et misit rex quinquagenarium
cum suis quinquaginta armatos, ut vocarent Heliam,
et invenerunt eum in vertice montis, et ait quinquagenarius Heliae sedenti in ver-
tice montis: Homo Dei, rex praecepit ut descendas. Qui ait: Si homo
Dei sum, descendat ignis de caelo et devoret te et quinqua-
ginta tuos. Misitque rex alium quinquagenarium cum suis. Qui si-
milia locutus est et similia passus. Rursum tertium quinqua-
genarium, qui cum se humiliasset ad genua coram Helia
dixit: Obsecro ut misereris animae meae et suorum. Locutus est angelus
ad Heliam: Descende cum eo, ne timeas. Qui descendit ad re-
gem, et ait: Quia misisti ad Beelzebub, quasi non esset Deus in Israel, mo-
rieris. Et mortuus est Ochozias, et regnavit frater eius Ioram pro eo,
anno secundo Ioram filii Iosaphat. Et ex quo reges in
Israel ceperunt. De raptu Heliae
Factum est cum levare vellet Dominus Heliam per turbinem in caelum,
venerunt Helias et Heliseus in Galgala. Et ait Helias ad He-
liseum: Mane hic, quia Dominus misit me usque in Bethel. Qui ait: Vivit
Dominus et vivit anima tua, quia non derelinquam te. Sciebat enim in spiritu
eum tollendum esse. Occurrerunt ei filii prophetarum qui erant in Bethel,
et dixerunt ad Heliseum: Scito, nosti quia hodie tollet Dominus dominum tuum
a te? Qui ait: Novi, silete. Et ait Helias: Mane hic. Qui noluit.
Cumque venissent Iericho, idipsum dixerunt Heliseo filii pro-
phetarum qui erant in Iericho. Et voluit Helias ut maneret ibi,
sed noluit. Cumque venissent ambo ad Iordanem et l de filiis
prophetarum a longe spectarent, involvit Helias pallium
suum, et percussit aquas, quae divisae sunt, et transierunt per siccum. Cumque tran-
sissent, dixit Helias ad eum: Postula quod vis ut faciam tibi antequam
tollar a te. Qui ait: Obsecro ut fiat spiritus tuus duplex in me. Qui
ait: Rem difficilem postulasti; tamen si videris me quando tollar a te,
erit; alioquin non erit. Spiritum duplicem habuit Helias, id est
ad duo, ad prophetandum et ad miracula. Ad eadem duo fuit in
Heliseo; et non petiit duplex esse quam magistri. Vel aliter
distinguitur: Fiat spiritus tuus duplex in me, id est duplicetur in
me, quod tamen impletum fuisse dicitur, quia Helias vivens
mortuum suscitavit, Heliseus et mortuus suscitavit mortuum,
quod non Helias. Cumque pergerent, ecce currus igneus et equi ignei
diviserunt utrumque. Et ascendit Helias et ferebatur in caelum per
turbinem. Loquitur quasi Cabbalista primus Heliae, scilicet Adam tunc, videns in tempore
viri iniquos candidarum se salutantes. Et communicasset
in Ierusalem. Sed et Bethel pueri qui irridebant Heliseum in gladio,
et igni. Heliseus autem videbat et clamabat: Pater mi, pater mi, currus Israel
et auriga eius, id est sustentator populi et rector. Et decidit ei
Helias pallium suum. Tunc ille scidit vestimenta sua, et pro
dolore et abiciens vestem suam, et deinceps induit vestem Heliae,
et rediit ad Iordanem, percussitque aquas pallio Heliae, et non sunt divisae.
Et ait: Ubi est Deus Heliae etiam nunc? Percussitque iterum, et divisae sunt,
et transivit. Quod videntes filii prophetarum dixerunt: Requievit spiritus
Heliae super Heliseum. Et occurrentes adoraverunt eum, et eo licet reni-
tente, miserunt l viros ad quaerendum Heliam, si forte proiecisset
eum Dominus in aliquem montem vel vallem. Cumque quaesissent per tres dies, eo
non invento redierunt. De sale Helisei
Dixerunt autem viri Iericho ad Heliseum: Terra haec optima
est, sed aquae sunt pessimae et terra sterilis. Qui ait:

ut legitur in Paralipo.

In capitulo ... libri.

descendere

et ait Heliseus

famuli

afferunt novum vas et sal. Vas egressus ad fontem misit sal in illud, et cum oraret, ait: Hec dicit Dominus: Sanavi aquas has, et non erit in eis mors ultra neque sterilitas. Forte morbosa erat bibentibus et sterilitate terram faciebat. Et sanate sunt aque usque in diem hanc. Cumque ascenderet in Bethel, illudebant ei pueri dicentes: Ascende calve. Et maledixit eis in nomine Domini, vel invocato nomine Domini. Egressique sunt duo ursi de saltu et devoraverunt eos. Cumque transisset per montem Carmeli, rediit in Samariam et habitabat in ea. De tribus regibus qui obsederunt regem

Porro Joram filius Achab regnavit in Samaria anno xviii Josaphat, et xii annis regnavit. Tulitque idola genitoris sui que pater suus induxerat. Verumtamen a cultu vitulorum Jeroboam non recessit. Quia autem redargueret Micheas, occisus est ab eo, precipitatus, ait dicit Epiphanius, et sepultus est in Moab solus, iuxta sepulturam [illegible]. Alii dicunt hunc Micheam filium Marasthi, unum ex xii prophetis. Porro rex Moab solvebat regi Israel tributum agnorum c et totidem arietum cum velleribus suis. Sed mortuo Achab recessit a tributo. Quapropter Joram rex Israel ascendit contra eum in prelium, et habuit secum Josaphat regem Juda. Sed et Josaphat duxit secum regem Edom. Cumque iissent per desertum Idumee vii diebus, non erat eis aqua, et ait Josaphat: Estne hic propheta Domini? Dixit unus de servis: Est hic Heliseus, qui fundebat aquam super manus Helie. Et ierunt tres reges ad Heliseum. Qui dixit ad regem Israel: Quid mihi et tibi? Vade ad prophetas patris tui idolatre. Vivit Dominus, nisi Josaphat respicerem. Adducite mihi psalten. Cumque caneret psaltes, per harmoniam excitatus est spiritus eius, et factus est super eum spiritus Domini, et ait: Facite in alveo torrentis huius fossas et fossas, ut habundantiam supervenientis aque retinere possint. Hec dicit Dominus: Non videbitis ventum neque pluviam, et alveus iste replebitur aquis. Tradet Dominus Moab in manus vestras, et urbes electas percutietis, et ligna fructifera succidetis, et fontes obstruetis, et agros egregios operietis lapidibus. Factum est mane in hora sacrificii, et ecce aque veniebant per alveum torrentis. Pluerat enim vehementer tribus diebus in superioribus partibus Idumee. Porro Moabite stabant in terminis terre sue, ut prohiberent hostes ab ingressu. Et cum mane surrexissent, rubras aquas viderunt, sole se repercussas, suspicati sunt infectas sanguine, et dixerunt: Sanguis gladii est; mutuo cesi sunt hostes. Irruerunt super castra Israel, et percussit eos Israel, et fugerunt, et depopulatus est Israel terram Moab et urbes illas, ita quod per dictum Helisei terre cuidam coarctati et ceteres reges. [illegible] Kirhareseth [illegible] ex magna parte percussa est. Videns autem rex Moab, tulit secum dcc electos, ut irrumperet per castra contra regem Edom, et non potuit. Sed hostes rex percussit eum in urbe, et necessitate compulsus filium qui regnaturus erat post eum coram hostibus super murum obtulit holocaustum, ut deos suos placaret. Reges autem videntes hanc necessitatem, compassione recesserunt ab eo, et rediit Josaphat in Jerusalem. Occurrit ei Jehu propheta filius Anani, et culpabat eum quod idolatre solatia prebuisset. De superhabundantia olei.

[illegible] quedam mulier de uxoribus prophetarum, uxor scilicet Abdie, clamabat ad Heliseum dicens: Vir meus mortuus est, et ipse erat ex aliena [illegible] propter alimonia prophetarum. Et ecce creditor venit ut tollat duos filios meos ad serviendum sibi. Et dixit ei Heliseus: Quid habes in domo tua? At illa: Non habeo nisi parum olei quo ungar. Cui ait: Pete mutuo vasa vacua non pauca, et clauso hostio cum filiis tuis mitte inde in omnia vasa. Unde infundebat mulier, crescebat oleum, et repletis vasis omnibus stetit oleum. Que cum accepisset Heliseus, ait ad eam: Vade et redde creditori tuo. Tu autem et filii tui vivite de reliquo. De suscitatione filii Sunamitis.

Facta est dies ut transiret Heliseus per Sunam, et erat ibi mulier magna, id est dives copiis. Que cum intelligeret virum Dei esse, tenuit eum ut comederet panem. Cumque frequenter diverteret ad eam Heliseus, suasit mulier viro suo ut faceret ei cenaculum parvum. Et rediens Heliseus requievit ibi, et ait ad Giezi: Voca Sunamitem hanc, et loquere ad eam: Quid vis ut faciam tibi? Numquid habes negotium, et vis ut loquar pro te regi vel principi militie? Que respondit: In medio populi mei habito, id est de villa sum, nec persequitur [illegible] me. Cumque quereret Heliseus quid vellet, dixit Giezi ad eum: Filium non habet, et vir eius senex est. Et ait ad eam Heliseus: In tempore isto et in hac eadem hora, si vita comes fuerit, habebis in utero filium. Habuit sic hebraice: tempore isto. Eiusdem temporis subaudi, anno sequenti habebis et cetera. Que respondit: Noli, vir Dei, mentiri ancille tue. Et concepit mulier et peperit in tempore quod dixerat Heliseus. Crevit puer, et egressus est ad patrem suum ad messores, et [illegible], clamavit: Caput meum doleo. Venitque cum puero ad matrem suam, et mortuus est, et collocavit eum mater super lectum viri Dei, et clausit hostium. Et vocat virum suum, et ait: Mitte mecum unum de pueris et asinam, ut excurram ad virum Dei et revertar. Qui ait: Hodie non sunt kalende neque sabbatum. Kalendis enim et sabbatis prophete et doctores solebant frequentari et audiri. Et tollens mulier unum de pueris secum, sedens in asino venit ad virum Dei in monte Carmeli. Qui cum vidisset eam, ait ad Giezi: Ecce Sunamitis illa; occurre et dic ei: Rectene agitur circa te et virum tuum et filium? Que ait: Recte. Et vocata est Sunamitis, quia hospita Helisei vocabatur Sunamitis, [illegible] causa familiaritatis hoc est ei. Cumque venisset, mulier apprehendit pedes Helisei, et accessit Giezi volens eam amovere. Dimitte illam, anima enim eius in amaritudine est, et Dominus celavit a me. Et ait mulier: Numquid petivi filium a te, domine mi? Numquid non dixi tibi: Ne illudas me? Illusionem vocat dari filium et non adesse. Et ait ille ad Giezi: Tolle baculum meum et vade, et ne facias moram, vel aliquem salutando vel respondendo. Et pones baculum meum super faciem pueri. Cumque abisset, ait mulier ad Heliseum: Vivit Dominus, non dimittam te. Et secutus est eam, et venit Giezi in occursum eius, dicens: Non surrexit puer. Ingressus Heliseus vidit puerum, et oratione facta incubuit super puerum, et os eius super os eius, et calefacta est caro pueri, et oscitavit puer septies et aperuit oculos. Quem cum reddidisset matri viventem, rediit in Galgala. Hunc locum sepe frequentabat Heliseus, tum pro religione loci

Margin (right): puerum ponere lectulum et mensam et sellam et candelabrum

tum: et ibi natus est, et in eum locum [illegible] est vallis gigantum [illegible] ut vna [illegible] Quod audiens in [illegible] sacerdos divino [illegible] prophetia natus est in Israel qui sculptilia deorum destrueret et fusilia. *De [illegible]*

Porro fames erat in terra, et filii prophetarum convenerant ad Helyseum. Et dixit uni de pueris: Coque pulmentum filiis prophetarum. Qui egressus ut colligeret herbas agrestes, invenit quasi vitem silvestrem, et collegit ex ea colloquintidas agri. [illegible] Est autem agrestis cucurbita amarissime [illegible] Herba est que [illegible] se diffundit in terram, fructu modico, et rotundo cum maturuit. Cumque gustassent viri de coctione hac, clamaverunt: Mors in olla, vir Dei, id est amaritudo que interficit [illegible]. Et allatam farinam misit in ollam, et dulcorata est. Vir autem quidam [illegible] detulit panes viro Dei primitiarum, viginti panes ordeaceos, et frumentum novum in pera [illegible]. Non est intelligendum de panibus primitiarum qui offerebantur in pentecoste, neque de polenta que offerebatur in pascha. Sed quia fames erat in terra, festinaverunt de novo adhuc recenti facere illos panes. Quos fecit Helyseus apponi populo. [illegible] ut apponam centum viris [illegible] ita intelligendum est [illegible] ut apponam centum viris [illegible] duos panes cum primitiis apposuit centum viris, dicens: Hec dicit Dominus: Comedent et superabit. Et factum est ita, iuxta verbum Domini. *De Naaman.*

Naaman autem erat princeps militie regis Syrie, vir dives et [illegible] leprosus. Et latrunculi de Syria captivam duxerant puellam de Israel, que erat in obsequio uxoris Naaman. Que ait ad dominam suam: Utinam fuisset dominus meus ad prophetam Samarie, qui curaret eum. Tulitque Naaman [illegible] et argentum multum, et mutatoria vestium, id est varias vel novas vestes, que sic vocantur pro mutatione vestium. Tulitque secum litteras regis Syrie ad regem Israel [illegible]. Scito quod misi ad te Naaman, ut cures eum a lepra. Et audiens rex Israel blasphemiam, [illegible] Numquid ego sum Deus, ut curem hominem a lepra? Occasiones querit adversum me. Et misit ad eum Helyseus dicens: Cur scidisti vestimenta tua? Veniat ad me, et sciat prophetam esse in Israel. Venit ergo Naaman cum equis et curribus et stetit ad ostium Helysei. Et misit ad eum dicens: Lavare septies in Iordane et mundaberis. Cumque abiret Naaman indignans, quia non tetigit eum, neque invocavit nomen Domini, dixerunt ei servi sui: Si rem grandem dixisset tibi propheta, facere debueras. Quanto magis quia modo dixit [illegible] Descendit ergo et lavit in Iordane septies et mundatus est. Et rediens stetit coram Helyseo et ait: Scio quod non sit alius Deus in universa terra, nisi in Israel. Et obtulit ei benedictionem. Cumque renueret eam, ait Helyseus: Vivit Dominus quia non accipiam. Et ait Naaman: Obsecro ut tollam onus duorum burdonum de hac terra. Burdo

ex equo et asina [illegible] ut [illegible] in templis ydolorum, ut sciant se [illegible] adorare deum terre Israel, ne offenderet dominum suum, si pateret se adorare. Sed [illegible] quia ex ea fecit altare Domino ad immolandum. Unde et subditur: Non faciet servus tuus ultra holocaustum [illegible] diis alienis [illegible] Cum ingressus fuerit rex [illegible] in templum Remmon ut adoret, et illo innitente super manum meam, et adoravero in templo Remmon, oportet me similiter adorare. Orandum [illegible] ut non imputet mihi. Et abiit Naaman electo terre tempore, id est in elegiori tempore anni ad [illegible] Hebrei [illegible] Abiit ab eo [illegible] tempore [illegible] Subsecutus est autem Giezi post Naaman ut aliquid acciperet ab eo, et ait: Dominus meus misit me dicens: Venerunt ad me duo adolescentes ex filiis prophetarum [illegible] da eis talentum argenti et vestes duplices. At ille dedit ei duo talenta et vestes [illegible] et tradidit eis pueris qui detulerunt ea, et abscondit in domo. Ipse autem ingressus stetit coram Helyseo. Et ait [illegible] Unde venis Giezi? Qui respondit: Non ivit servus tuus quoquam. At ille: Nonne cor meum in presenti erat quando reversus est homo de curru suo in occursum tuum? Accepisti argentum ut emas possessiones [illegible] Sed lepra Naaman adherebit tibi et semini tuo in sempiternum. Et egressus est ab eo leprosus quasi nix. Hebrei dicunt Giezi [illegible] leprosum [illegible] Certum est autem de Giezi [illegible] usque [illegible]. *De securi et adventu Syrorum.*

Cecidit autem cum esset Helyseus cum filiis prophetarum incidentibus ligna ad Iordanem, cecidit ferrum securis unius in aquam. Cumque clamaret ille, misit Helyseus lignum in aquam et natavit ferrum [illegible] Porro rex Syrie pugnabat contra Israel et sepe ponebat suos in insidiis. Et cavebat rex Israel, Helyseo manifestante absconditas insidias. Et conturbatus rex Syrie ait servis suis: [illegible] Helyseus indicat regi Israel quecumque locutus fueris in conclavi. [illegible] Cumque audisset eum esse in Dothaim, misit illuc robur exercitus. Qui venientes nocte circumdederunt civitatem. Puer Helysei videns exercitum [illegible] clamavit: Heu domine quid faciemus? Qui ait: Noli timere; plures sunt nobiscum. Et orante Helyseo, aperuit Dominus oculos pueri et vidit montem plenum curribus igneis, id est agminibus angelorum. Cumque hostes venirent ad eum, orante Helyseo, percussit eos Dominus cecitate, [illegible] ne eum agnoscerent. Et dixit ad eos Helyseus: Non est hec via, nec ista civitas [illegible] Sequimini me et ostendam vobis virum quem queritis. Duxit eos in Samariam, et orante Helyseo, aperuit Dominus oculos eorum, et viderunt se esse in medio Samarie. [illegible] dixit rex Israel ad Helyseum: Percutiam eos pater mi? Qui ait: Non percuties [illegible] Quo facto redierunt Syri ad propria [illegible] Helysei; [illegible] latrunculi Syrie in Israel.

Factum est post hec: Benadab rex Syrie

obsedit Samariam, et facta est fames in Samaria [illegible]

ch — vel imago — ch — ch — duos — scidit vestimenta sua et ait — v. invocando nomen — ch — mane — de secunda obsidione

uendebatur cabus stercoris columbarum. v. argenteis. Hoc ut ait Iosephus, comedebant pro sale. Tradunt quidam nomine stercoris dici uesiculas columbe, in quibus reponebantur grana de foris allata. Cumque transiret rex iste per murum, ut consideraret custodias murorum, clamauit mulier ad eum. Salua me domine rex. Qui conquestus quod queret aliquid ab eo, respondit. Non te saluet dominus. Unde possim te saluare? de area an de torculari? Et ait. Hec mulier dixit mihi. Da filium tuum ut comedamus. Et tradidimus de filiis nostris et comedimus filium meum. Hec abscondit filium suum. Et contristatus rex uehementer, scidit uestimenta sua, et apparuit cilicium quo uestitus erat ad carnem, et ait. Quid amplius mali possum expectare a domino? Hec faciat mihi deus et hec addat, si steterit caput helysei super ipsum hodie. Hoc ut malum imputabat helyseo, quia orationibus eius liberari posset. Cum multis spectatores penitentia ductus sequebatur ouiantem [illegible] helyseus autem sedebat in domo sua, et senes cum eo. Quibus ille dixit, dixit discipulis. Et ait helyseus. Nescitis quia filius homicide, qui scilicet occidit naboth, misit ut precidatur caput meum? prohibete intrare nuntium donec ueniat rex. Qui prohibebit ei quod iusserat. Cumque peruenisset rex, ait helyseus. Cras hac hora erit in porta samarie modius simile pro statere uno, et duo modii ordei similiter. Respondit ei unus de eis super cuius manum rex incumbebat, dicens hoc esse impossibile. Cui helyseus. Uidebis et non comedes. Porro .iiii. leprosi erant ad introitum porte fame deficientes. Qui uespere uenerunt ad castra Syrie, et neminem ibi reperiunt. Terruerat enim dominus Syros sonitu exercitus magni, ut putarent reges Etheos et Egyptios aduersus eos conductos, et fugerunt relictis castris, tantum salutem cupientes. Et intrantes leprosi comederunt. Et tollentes de preda intulerunt in castra sua. Et uenerunt ad portam et nuntiauerunt urbi Syros abiisse. Suspicatus autem rex Syros simulasse se fugam et latere, misit duos equites qui explorauerunt omnia usque ad iordanem. Et cum reuersi nuntiassent Syros fugisse, egressus populus diripuit castra, et uendebatur simila et ordeum iuxta uerbum helysei. Dux autem cui incumbebat rex a rege constitutus ad portam, oppressus est a turba et mortuus est.

Post hec helyseus locutus est ad mulierem cuius filium suscitauerat. Uade cum domo tua, peregrinare ubicumque poteris. Uocabit enim dominus famem super terram .vii. annis. Hanc aliquando prosecutus fuerat liber locutus de hac fame ambiguum est, utrum precesserit predictam obsidionem, an secuta sit. Igitur mulier terra philistiim .vii. annis, redditam domum suam, et domus eius occupata fuerat. Cum ergo finita esset fames, regressa est, et iuit ut interpellaret regem pro domo sua et agris. Et tunc loquebatur rex cum giezi, querens ab eo magnalia helysei. Qui uidens mulierem, ait. Domine, hec est mulier, et hic est filius eius, quem suscitauit helyseus. Quem cum narrasset regi seriem rei, restituit ei rex omnia que sua erant a die qua reliquit terram.

Porro benadab rex Syrie, audiens quod Deus amouerat eum ab obsidione, et hostes conturbauerat, helyseo qui ueniebat damascum, et misit rex in occursum eius azael cum muneribus, ut consuleret eum de infirmitate sua. Cui quesitum. Ait helyseus. Dic ei sanaberis. Sed quia sanabitur, et morietur rex. Sicut dixit ei sanabis. Sed postea interemptus est a azael dixit. Ostendit mihi dominus quod morietur. Et erit azael rex Syrie. Tunc impletum est quod dixerat dominus helie. Alioquin ut si ungeret helyas azael, uel ex persona helysei produxit eum futurum regem. Et fleuit helyseus, uidens in spiritu mala, que facturus erat azael filiis israel. Quod et indicauit ei. Et reuersus azael ad regem dixit. Sanaberis. Altera die tulit stragulum, et infusum aqua expandit super faciem eius. Stragulum pretiosum, quo lecto uel sedili sternitur. Et dicunt quod azael aquam profusam aque apposuit super eum, ad refrigerandum. Hebrei hec expandit super faciem suam stragulum, ut si azael, sicut ipse benadab, hoc fecisse intelligatur. Sed sic mortuus est, et regnauit azael pro eo. Quidam tamen hoc exponunt de obsequio mortui, dicentes, quod azael mortuum lauit aqua, et expandit stragulum super faciem mortui, sicut plane dicit. Et azael alia die infuso laqueo strangulauit illum. Ad hec sensum quidam producunt litteram uestram dicentes, quod azael ueste madefactam posuit super faciem eius, simulans se faciem refrigerare. Sed inter effudit aquam super os eius, donec suffocaret eum.

Porro anno .v. ioram filii achab de ioram rege iuda.

regis israel, quo regnauerat iosaphat rex iuda, regnauit ioram filius iosaphat in ierusalem .viii. annis. Qui ad similitudinem uxoris malum coram domino. Fecit deos alienos. Et dominus non disperdidit iudam propter dauid seruum suum. Tunc recessit edom, ne esset sub iuda. Et regem sibi constituunt. Occiduntur idumei, nouum erant, qui in terram cum exercitu reddere. Cumque ioram .vi. fratres suos occidisset, et compelleret ierosolimitas fornicari, uenit ad eum helyas quidam propheta epistolam correctoriam cum comminatione pene, que impleta est. Qua quidam comminatio in hunc modum: Arabes uenientes in iudam uastauerunt prouinciam, et domos regias, et uxores regis, et pueros, preter ioachaz filium minimum, occiderunt. Post hec occisa est ipse tandem cronica infirmitate, egritudine, intestinorum corruptione uiscera effundens. Ita cotidie eius se penitere uidens, et mortuus est, et sepultus in ciuitate dauid, non tamen ut ait iosephus, in sepulcro patrum suorum. Sed petraui timulum super regalibus, precipit condiderunt ei. Et regnauit ochozias, uel azarias, uel ioachaz filius eius pro eo. Humeregem ueluti usque ad ozam. Peruenit matheus. Regnauit autem anno .xii. ioram filii achab, .xxii. annorum erat cum regnare cepisset, et uno anno regnauit in ierusalem, et ambulauit in uiis achab auunculi sui. Abiitque cum ioram filio achab auunculo suo, ad preliandum contra azael regem Syrie in ramoth galaad, et uulneratus est ioram, et relicto exercitu in obsidione, sub iehu principe descendit in iezrael, ut curaretur, et descendit cum eo azarias. de iehu rege israel.

Helyseus autem misit unum de filiis prophetarum cum lenticula olei, ad exercitum in ramoth galaad, ut iehu eius

cam in penetrali unget eum in regem super Israel. Qui cum venisset, hyeu sede-
ch. -bat cum principibus. Ait: Verbum mihi ad te, o princeps. Et ait hyeu: Ad quem?
Qui ait: Ad te, o princeps. Forte non cognoverat hyeu, vel quem peregrinum
in mente sua posuerat ipsum esse hyeu, qui prius respondit. Cumque
ingressi essent in cubiculum, fudit oleum super caput eius, et ait: Hec dicit
Dominus: Unxi te regem super Israel, et percuties omnem domum Achab,
in ultionem sanguinis servorum meorum de manu Iezabel. Quo facto,
concitus aufugit propheta. Cumque regressus esset hyeu ad servos
ch. domini sui, dixerunt: Quid venit insanus iste ad te? Quia insanos il-
-li reputabant filios prophetarum, vel quia fugerat concitus qui intra-
-verat. Et ait hyeu: Bene cognoscitis, que verba locutus est. Dixerunt:
Sed dic nobis. Unxi te regem super Israel. Festinaverunt itaque tollere
vestes suas, et subiecere ei in similitudinem tribunalis, et ce-
-cinerunt tuba dicentes: Regnavit hyeu. Coniuravit ergo hyeu
contra Ioram, et ait: Nullus hinc exeat in Iezrahel. Et ascendit currum
suum. Cumque ascenderent, speculator in Iezrahel ait: Video glo-
-bum venientem. Et suspicatus Ioram vel captam esse urbem, vel pacem
esse, misit nuntium in occursum eorum. Qui ait: Hec dicit rex: Pacata
ch. sunt omnia? Et ait hyeu: Quid tibi et paci? Transi et sequere me.
Et sic secundus. Et ipsi regi ait: Hec dicit: Quid queris de pace? Quamdiu
... pacem, ... adhesit tunc eis. Ortus ... Ioram ... currus,
Qui cum ... venit ad eum, et ascendens Ioram rex Israel, et rex
Iuda cum eo, egressi sunt in occursum hyeu usque in agrum Naboth
Iezrahelite. Et ait Ioram: Est pax, hyeu? Qui ait: Que pax? Adhuc
ch. vigent fornicationes matris tue? Hec dicit: Que pax potest esse inter
nos, cum vigere ostendantur pro ydolatria matris tue? Et fugiens
Ioram ait ad nepotem suum: Insidie sunt, Ochozia. Tunc hyeu
percussit Ioram inter scapulas, et egressa est sagitta per cor eius,
et corruit mortuus. Et ait hyeu ad ducem: Tolle, proice eum in
... agro Naboth. Memento cum ego et tu seq-
-eremur Achab patrem eius, quod Dominus minatus est ei dicens per Heliam: Quod
reddet ei in agro Naboth pro sanguine Naboth, et pro sangui-
-ne filiorum eius. Nulla super de filiis Naboth nulla facta est men-
-tio, sed quod ibi tacitum est, hic suppletur. Forte canes lambunt
sanguinem Iore, iuxta verbum Helie: Lambent canes sanguinem
ch. Achab, et lambunt sanguinem filii eius. Ochoziam vero fugien-
-tem insecutus est hyeu, et vulneraverunt eum in ascensu Ga-
-ver, qui ... fugit in Mageddo, et mortuus est ibi, et tu-
-lerunt eum in Ierusalem, et sepultus est in civitate David. Hic ... in-
-travit hyeu in Iezrahel. Porro Iezabel introitu eius depinxit
oculos suos stibio, et ornavit caput suum, ut pulchre venien-
-tibus appareret, et per fenestram ait ad hyeu: Numquid pax potest
esse Zamri, qui interfecit dominum suum? Hec dicit: Tu occidisti do-
-minum tuum sicut Zamri, et eadem pena punieris. Et be-
-dixit hyeu duobus eunuchis qui custodiebant eam: Precipita-
-te eam. Et precipitaverunt, et conculcaverunt eam ungule equorum.
Cumque sederet hyeu ad mensam, ait servis suis: Ite et sepelite
maledictam illam, quia filia regis est. Cumque venissent ad eam, non
invenerunt nisi calvariam, vel summitatem cerebri, et pedes
et summitates manuum. Quo audito, ait hyeu: Sermo Domini
est quem locutus est per Heliam. Erant Achab lxx filii in Sama-

Stibium genus unguenti ... quo ... colorat albe quo mulieres ornat faciem suam ... quod depilat

-ria, et scripsit hyeu ad iudices et ad optimates
civitatis dicens: Eligite qui melior est de filiis Achab, et con-
-stituite regem super vos, et pugnate pro domo domini vestri. Qui
perterriti rescripserunt ei: Servi tui sumus; fac quod tibi placet. Et scrip-
-sit eis secundo: Si mei estis, tollite capita filiorum domini vestri,
et venite ad me cras in Iezrahel. Et ita fecerunt, et attulerunt
capita in cophinis ad hyeu. Qui tradidit ea in duos acervos
iuxta introitum porte ponenda, ad duos ac-
-cervos usque mane. Cumque mane vidisset capita, dixit ad
populum universum: Hec dicit: Justi estis. Si ego coniuravi contra dominum meum et occidi eum,
iustum est, quia si Ioram et Iezabel vivos occidissem, vel populus
Samaritanus, quorum occisorem gavisus est. Hec dicit: Iuste feci,
implendo verbum Domini. Et ut verba sua sequentibus adiceret,
ait: Si ego interfeci dominum meum, quis percussit istos? Videte
ergo quod locutus est in manu Helie. Et percussit hyeu omnes
reliquos de domo Achab in Iezrahel, et optimates eius, et no-
-tos et sacerdotes. Et venit in Samariam. In via vero obviavit
ch. xl duobus fratribus Ochozie regis Iuda, qui descendebant ad sa-
-lutandos Ioram et Achazam, nescientes eos occisos, et occidit
eos hyeu. Exegressus est inde, et occurrit hyeu Ionadab filius Rechab,
et benedixit ei pro zelatione Domini quam fecit. Quem imposuit currui
suo, dixitque hyeu: In Samariam, et percussit omnes qui reliqui fuerant
de Achab usque ad unum. Congregavit ergo hyeu populum Sa-
-marie, et ait in dolo: Ampliare volo cultum Baal. Voca-
-te omnes prophetas eius et sacerdotes, quilibet desit non vivet. Sa-
-crificium ... grande Baal, et venerunt omnes servi Baal, et non unus de-
-fuit, et repleta est domus Baal. Et ait hyeu his qui erant super
vestes: Date vestes omnibus servis Baal, et dederunt. Cumque ingressi es-
-sent, dixit hyeu: Diligenter videte quod deest vel alius interest de servis in-
-ter illos suis. Ingredimini et percutite ut ... ut ... evadat, et percu-
-tite eos. Statuamque Baal comminuerunt et destruxerunt templum eius,
et fecerunt pro eo latrinas, vel sterquilinios. Similiter ad
... delevit hyeu Baal de Israel.   ch.
Vitulos autem aureos ... non recessit, et ait ei Dominus: Quia fecisti quod in   Ierobo[am]
corde meo erat contra domum Achab, filii tui usque ad quar-
-tam generationem sedebunt super thronum Israel. Et mortuus est hyeu,
et sepultus est in Samaria, cum regnasset xxviii annis, et reg-
-navit pro eo filius eius Ioachaz vel Ioachas. De Athalia   ...

Porro Athalia videns mortuum filium suum, et volens reg-
-nare, interfecit omne semen regium in Ierusalem. Tulit autem Iosaba
soror Ochozie ex patre, et uxor Ioiade summi sacerdotis, que fu-
-rata est Ioas filium Ochozie latitantem, ut interficeretur, et abscondit
eum sex annis in domo Domini, in dormientis ebdomada.
Anno autem septimo, Ioiada convocavit collegit centuriones et pri-
-pes levitarum et milites, et ostendit eis Ioas filium regis,
et coniuravit contra Athaliam, et quoniam in sabbato con-
-venerunt regem, et statuit in hec modos, xxiiii erant summi
sacerdotes, quorum unusquisque in ebdomada vicis sue habebat
secum in ministerium xxiiii minores sacerdotes, et totidem
cantores, et totidem ianitores. Volens ergo sabbato pontifex
qui ministrabat cum turma sua egrediebatur ad ... pontifex

ministerium erat ingrediebantur cum turma sua. Tunc Ioia-
da pro amplitudine exercitus vertentur excubitores. et recepit igitur
turmas facientes quinque acies. Divisitque est tertia earum
de centurionibus et levitis est quo exiliabit. et tertius domum [illegible]
et domum armorum, quam fundavit fecit David, dedit singulis arma.
et praecepit excubitoribus ut circumdarent regem in atrio interiori et custodi-
rent. singulis vero sabbatis discedentes ad domum regiam. in-
terim regine excubitores et ea unctione regis impediret.
Quidam bene tertia divisio vero erat primo praecipientur una obsera-
ret portas regis vel porticus domus regie. alia obseraret por-
tam Sepher per quam ascendebatur de civitate in domum regiam.
Tertia parte observabat erat domum messe qua dicitur porta scuta-
riorum, id est custodum regis, per quam de domo regia ascendebatur in tem-
plum. Tertia vero pars quam collegerat de centurionibus et levitis posuit
ad custodiam atrii templi extra pre. Et ipse cum veluti sacerdotibus
et levitis senioribus produxit filium regis et unxit eum in regem
et posuit super eum diadema et testimonium, id est legem Dei dedit ei
tenendam in manibus ut cum ipso haberet regnum disciplinam
legis Dei servanda. Athalia vero ad [illegible] vel
tumultus sua clamantium conturbata [illegible] et [illegible]
centuriones extra septa templi per portam equorum et interfecta est. Ad-
duxeruntque regem per portam scutariorum in palatium et sedit
super thronum regni. Et letatus est populus terre et quievit dominus
oblivione mulier regnaret super eos. Et destruxit templum
Baal. aras et imagines quas fecerat Ioram et Athalia. Ma-
than quoque sacerdotem Baal occiderunt coram altari. Septem
vero annorum Ioas cum regnare coepisset. Anno vii Iehu regis
Israel. xl annis regnavit in Ierusalem et fecit rectum coram
Domino cunctis diebus Ioiade sacerdotis. De Gazophilacio

Erat autem in domo Domini ruina non solum pro vetustate sed negli-
gentia, quam fecerat Athalia et de sacrificantes parabat domui
Baal. Praecepit ergo Ioas sacerdotibus ut instaurarent sarta tec-
ta domus recipientes oblationes pretium et quod offerebant
pro pretio anime, id est quod dabant ad placandum. Oblatio autem pro
delicto et peccato sacerdotum erat. Et cum recepissent sacerdotes
usque ad xxiii annum regis Ioas non instauraverunt
sarta tecta templi, et tunc prohibuit sacerdotes ultra ac-
cipere pecuniam. Iosephus tamen dicit ut per omnem regionem cum
sacerdotes [illegible] dimidium sicli. Quod videns Ioiada quia populo non
placebat cessavit, et ob hoc non fuerunt instaurate ruine.
Tunc Ioiada fecit gazophilacium [illegible] de-
foramine. et posuit illud ad dexteram ingredientium domum,
non longe ab altari. Cumque appareret plurima pecunia in
gazophilacio, scriba regis et pontifex effundebant eam,
et dabant his qui preerant cementariis domus Domini, et non fie-
bat eis ratio (i. computatio) sed in fide tractabant. Hec fiebat super pe-
cunia alia vas aliquod in domo Domini sed de eo quod remanebat re-
siduum cementariis ut legitur in Paralipomenon. Et mortuus est Io-
iada sacerdos quem colat legitur post Moysen cxxx annis
vixisse et sepultus est in civitate David eo quod gessit ipse
[illegible] Post mortuum Ioas a legitimis Dei declinavit.

exemplo et opprimaret iniquitatem. Cum argueret Zacha-
rias filius Ioiade fecit eum obrui lapidibus inter templum et altare.
Quidam filii Zacharie et eo lapidati fere. } re. Sic et ut dicit
post unum pontificem qui post eum dictus } Epiphanius accepit
Zacharias } post [illegible] in templo re-
positum in templo manifeste [illegible] non ex David vel ex
ephoth. Rex autem non multo post penas exsolvit. Azael rex
Syrie expugnata Geth ascendit in Ierusalem. Ioas vero mitten-
s ei thesauros domus Domini et domus regie. Et de absconditis
tumulorum recessit ab eo. Cumque incidisset Ioas languorem
pessimum eo quod divinos honores est volebat impendi in-
terfecerunt Helbedino servi eius percusserunt eum et mortuus est et sepultus
in civitate David non tamen in monumentis regalibus. et regnavit
pro eo filius eius Amasias.

Sub Ioas xiii rex Latinorum filius Aventinus qui presidium
Albanorum inter montes ubi nunc Roma est posuit. Huius filius fu-
it Iulius pater Iulii Proculi qui cum Romulo Romam commigrans
fundavit Iuliam gentem. De Obitu helisei

Anno xxiii Ioas regis Iude regnavit Ioachas filius Iehu
super Israel xvii annis. et ambulavit in viis Ieroboam. Iratus
Dominus est Israel. Dedit eos in manu Azael et in manu Benadab fi- regis Syrie
lii Azaelis. et non sunt derelicti Ioachas de populo nisi l equites, x currus,
x pedites. et clamavit Ioachaz ad Dominum et misertus Dominus
dedit pacem in diebus eius. et mortuus est et sepultus in Samaria.
et Ioas filius eius pro eo. Anno xxxvii Ioas regis Iuda xvi regnavit
annis regnavit super Israel. et ambulavit in viis Ieroboam. non
tamen adeo ut pater eius. Heliseus autem egrotabat et descendit ad eum Ioas
rex Israel et flens dicebat. Pater mi currus Israel et auriga eius. et ait
Heliseus affer arcum et sagittas. Pone manum tuam super arcum.
Quo facto superposuit Heliseus manus suas manibus regis et
ait. Aperi fenestram orientalem. Et iace sagittam. et iecit. et ait
Heliseus. Sagitta Domini est contra Syriam. et percuties Syriam quia
[illegible] in Aphech donec consumes eam. Et sublato arcu et sagittis
dixit Heliseus ad regem. Percute terram iaculo. Cumque percussisset eam
tribus vicibus et stetisset iratus vir Dei ait. Si percussisses quinquies
sexies vel septies percussisses Syriam. nunc autem tribus vicibus percuties
eam. Et mortuus est Heliseus sepelieruntque eum. Porro latrunculi iuxta abdiam
moabite in terram venerunt eo anno. Quidam autem sepelientes homi-
nem videntes latrunculos et timentes proiecerunt cadaver in sepulcro
Helisei. Quod cum tetigisset ossa Helisei revixit homo. Iosephus tamen di-
cit latrones proiecisse in Helisei sepulcrum mortuum quem ipsi
videbantur interfecisse. Mortuus est autem Azael rex Syrie et reg-
navit pro eo filius eius Benadab. et quidem dimicavit Ioas rex Israel
tribus congressionibus et vicit eum et tulit de manu eius civitates quas
tulerat Azael de Israel iuxta verbum Helisei. De Amasia et Ioas

Anno ii Ioas regis Israel regnavit Amasias filius Ioas in
Ierusalem. xxv annorum erat cum regnare coepisset et xxix annis
regnavit. Nomen matris eius Ioada de Ierusalem. et fecit rectum
coram Domino verumtamen ea que fecit Ioas pater suus. et hic tamen quod
excelsa non abstulit. Sic [illegible] dictum est [illegible] quod [illegible].
Hic et Ioas excelsa abstulit. sed [illegible] et interfecit

Marginal notes:

et nota quod [illegible] [illegible] et [illegible]

Dabit lapis et rationale logion. ex omni colore consolebatur an deceret pugnare an non. Vel dabit responsum sermo. et in neque per sermonem prophetici neque per [illegible] neque per ephod, id est per illud vestimentum ostendebat Deus suum velle.

servos qui interfecerant patrem suum. Filios autem eorum propter legem
Moysi, quae dicit: Non morientur patres pro filiis, neque filii pro patribus, conser-
vavit. Hic Amalechitas et Idumaeos expugnavit. Et conduxit
a rege Israel centum millia, centum argenti talentis. Et cum esset in
procinctu, suasit ei propheta ut dimitteret Israelitas, quod et fe-
cit. Servabant, et sic dedit ei victoriam. Accensi autem iracundia, quia tamquam
inutiles remissi fuerant, venerunt super civitates Iuda, et percusserunt in valle Sali-
narum decem millia, et apprehendit petram, et nobiles interfecerunt ibi.
Et vocatur Iectehel, quod sonat auxilium dei. Iosephus
dicit: Amasias deos eorum ad excelsa petrae detulit, et adoravit
illos, et illos ex ea praecipitavit. Idumaeos dicit praecipitatos. Unde
terrae, in quibus gloriatur. Et hoc est dictum de Amalech.
Postea adoravit eos. Quod audiens Deus, misit prophetam ei, et (in) pro-
pheta Amalech, et negligentes erant cultum eorum, qui daturus
sit poenam peccatis. Elatus autem victoria, scripsit ad Ioas regem Is-
rael. Sicut tu, sic pater tuus; sicut fuerunt David et Salomon.
Audiamus venire et videamus nos. Quasi diceret: pugnemus. Et re-
scripsit ei Ioas in aenigmate: Carduus Libani misit ad
cedrum dicens: Da filiam tuam filio meo in uxorem, et indignatae
sunt bestiae saltus, et conculcaverunt carduum. Elevatum est cor tu-
um pro victoria. Cur provocas malum, ut cadas tu et Iudas
tecum? Et non acquiescente Amasia, congressi sunt in Bethsa-
mes, et fugit Iudas coram Israel, et captus est Amasias, et com-
minabatur ei mortem rex Israel, nisi redderet ei Ierusalem. Quo
tradito, interrupit Ioas murum Ierusalem, a porta Effraim
quae dicitur porta vallis, usque ad portam anguli, cccc cubi-
tos, et tulit aurum et argentum et vasa quae inventa sunt in
domo Domini, et in thesauris regis, et obsides, et rediit in
Samariam. Et facta est contra Amasiam coniuratio in Ierusalem. At
ille fugit in Lachis, et miserunt post eum in Lachis, et interfe-
cerunt eum ibi, et retulerunt illum in Ierusalem, et sepultus est in
civitate David. Tulitque universus populus filium eius Oziam, vel Aza-
riam, annos natum xvi, et constituerunt eum regem.
Sub Amasia, xxiii tempore Latinorum, Silvius Aventinus in eo
monte, qui nunc pars urbis est, mortuus et sepultus est, et suum loco
vocabulum dedit. De Ieroboam rege Israel. Et Amos propheta.
Post vero mortuus est Ioas rex Israel,
et sepultus est in Samaria, et regnavit Ieroboam filius eius pro
eo. Anno xv Amasiae regis Iuda, regnavit in Israel
xli annis. Et restituit terminos Israel Ieroboam, sicut restituerat
terminos Ieroboam Israel ab introitu Emath, quae est Antio-
chia, usque ad mare solitudinis, quod est mare mortuum,
secundum verbum Domini, quod locutus est per servum suum Ionam prophetam,
qui erat de Geth, quae est in Opher, vel Ophir. Ad differentiam Geth, quae est in Pa-
laestina, dicitur Geth in regione Opher. Et nomen est urbis
vel nubilosae, quae non longe erat a templo. Haec vaticinatio
Ionae fuit pro Ieroboam, sicut legitur in Iona, sed
praeter comminationem Ninivitis quam praedicavit, et scripsit.
Dicit Iosephus eum praedixisse, quod per brevissimum tempus ablatos
redderet principatus. Sed quidam putant vaticinatum esse, sed post
consummatum est: esse monarchia Assyriorum translata est.

ad Medos. Hac felicitate Ieroboam elatus, fecit malum coram
Domino, et multi Amos Thecuites propheta de pastoralibus, qui
pascebat greges in Samaria, ut praediceret eversionem domus Ie-
roboam, et calamitates populi dicens: Haec dicit Dominus: Consurgam super domum
Ieroboam in gladio, et reliqua. Venit fama ista ad populum, et mutavit Israel.
Quod cum audisset Amasias sacerdos Bethel, Ieroboam regi Israel,
et mandato regis prohibuit Amos ne ultra prophetaret in regno.
Exhibuit eum, cui nollet Amos cedere, dicens se non esse prophetam
sed pastorem missum a Domino. Frequenter affligit eum Amasias pla-
gis. Tandem filius eius Ozias frequentem eum in fronte percussit, et ita
semivivus rediit in terram suam, ibique mortuus est et se-
pultus. Et mortuus est Ieroboam, et regnavit pro eo filius eius
Zacharias. De Ozia.
Anno xxvii Ieroboam regis Israel, regnavit Ozias in Ierusalem
lii annis, et fecit quod placitum erat coram Domino, sed tamen
excelsa non abstulit. Qui cum hostes debellasset, et Ammonitas se-
xies?, tum ipse dicitur eum coepisse regnare, cuius est historia,
anno xxvii Ieroboam. ... Hos. Reaedifica-
vit muros Ierusalem, quos destruxerat Ioas rex Israel. Studiosus
semper terrae cultor, et curam habebat circa plantationes
et semina fructuum diversorum. Cum autem esset elatus mente,
in die sollemni Encaeniorum templi, indutus stola pontificali, ingressus est in templum ut ado-
leret incensum. Prohibente pontifice Azaria, cum lxxx sacerdotibus, cum prohi-
berent, et diceret: Non tuum est, et clamaret rex valde offensus,
et iratus in faciem regis, et percussus est lepra in facie. Ad cuius
terrae motum scissa est in media pars montis ad occidentem, et duo
milia ... viam clauderet, et regios ortos oppleret. Et ha-
bitavit seorsum in domo separata degens usque. Ioatham filius
eius gubernabat palatium, et iudicabat populum terrae. Et mortuus est
Ozias, et sepultus in civitate David. Iosephus tamen dicit eum de re-
gibus solum sepultum in ortis, et regnavit pro eo filius eius Ioatham.
Sub Ozia rege Iuda et sub Ieroboam rege Israel coepit
prophetare Osee, de quo plenius postea dicetur. Et Osee de tribu Is-
sachar ortus in Bethsemes prophetavit, a quo et Iudaeis pauca
de duabus loquitur et praedicavit historialiter Iudaeos in ultimo
tempore ad Christum redituros. Verum quia dicitur dominus revertentis populi.
Hic ut aiunt Iudaei, praedixit ut dederit signum, veniet Dominus in
terra, si quercus quae est in Silo, et est quae non leguntur scripta, in duodecim
partes divisa fuerit, quod idem dixit signum. Hi quos prophetam dignum dixerunt, veniet in terram, sicut quercus quae est in Silo, ex
se prodiret ipsa in xii. Sicut factum est, et sic fiunt, et ex ea toti de
quercu. Hic in terra sua sepultus, et placida quiete dormivit. Sub
eisdem quoque prophetavit Ioel de tribu Ruben. Natus in agro Betho-
ron, qui descripsit terram duarum tribuum erucae, bruco, locustae,
rubigine vastandam. Praedixit quoque effusionem spiritus in filios
et servos suos et ancillas, quod factum est die pentecostes. Et hic in
Bethoron in pace mortuus est et sepultus. Sub eisdem re-
gibus prophetavit Abdias, ut quidam contendunt, sed Heliae
nepos, quod ante eos prophetavit. Hic mortuus est ad Heliseum
sed relictus est pro consilio. Heliseus autem Libanum a Ionadab, Iamnia, et Reballa.

Item legitur supra de vecte filio architophel collegi.
ch
ch
porta anguli vocatur quia apparuit angelis eunago cum gladio.
sex cubitis ... in ... bearepe.
sed Iecheniam quod est palma fuit divisa in partes et in xii partes.
et de eo loco et dedit ...
Sub regibus Ozia et Ieroboam.

oleo sepe inundante. Fuit autem de terra Sichem, de agro Bethomer. Quem mirum ille est, qui peperit Heliam, qui relicto obsequio regis Helie discipulus eius fuit, cuius sepulcrum usque hodie cum cum mausoleo Helisei et Iohannis baptiste in Sebaste que nunc Samaria dicitur habetur. Sub Ieroboam rege Israel prophetavit Ionas filius vidue Sareptane, qui post reditum a Ninive, cum prophetie fines assumpta vita eorum iniquitas incola fuit, ne a Ninivitis erubesceret et in terra sua diceret. Sic autem obsecrabat in Micheo quod prophetans contra Niniven, tradens reges suos. Quod cum tacita fame rediit in terram Iuda, et defunctus est in mari, et sepelierunt eum iuxta balsamum Delboe. Hic dedit signum excisionis Ierusalem. Quod dum videret lapides luctuose clamantes, prope sic finis, et de vidente Ierusalem gentes in unum, sicut tota illa civitas irrecuperabiliter excideret. Mortuus est et sepultus in spelunca iuxta iudicem Israel quod sepulcrum monstratur in una urbium Geth, in eadem iuxta Sephor.

Sub Ozia rege Iuda consummata est monarchia Assiriorum. Nam Sardanapalus ultimus monarcharum victus ab Arbace medio se et regnum concremavit, et tunc Arbates monarchiam ad Medos transtulit tempore ... regis. Hic Ozias fecit dum ... occiso Balthasar fuerunt tamen reges Assiriorum sed non adeo monarche, tamen potentes usque ad subversionem Ninive quam prophetavit Naum. Latinos regnaverunt octo reges silvii post quod ... xv. regnavit Silvius Aventinus. De Zacharia et Sellum et Manahen.

Anno xxxviii Ozie regis Iude regnavit Zacharias filius Ieroboam super Israel vi mensibus, qui fecit malum coram domino sicut patres eius, et percussit eum Sellum filius Iabes, et regnavit pro eo. Consummatum est regnum Israel de domo Ieu in generatione quarta iuxta verbum domini. Regnavit Sellum uno mense in Samaria. Nam Manahen filius Gaddi de Thersa percussit eum in Samaria, et regnavit pro eo, qui percussit Thersam et terminos eius, eo quod cives sui noluissent ei aperire. Anno xxxix Ozie regis Iuda regnavit Manahen super Israel x annis, et ambulavit in viis Ieroboam. In diebus eius ascendit Phul rex Assiriorum in Thersam, et dedit ei Manahen mille talenta argenti ut recederet ab eo, et esset ei in auxilium firmaret quod Manahen .l. siclos argenti a potentibus et divitibus terre per singulos. Iosephus hic tamen dicit hebreos misisse Manahen ... aureos et abscondit eos, et fecerunt eos deauratos silices ille quos misit Manahen regi Assiriorum. Ex tunc de cetera ... reges Assiriorum primum quererent contra Israel. Et mortuus est Manahen, et regnavit pro eo filius eius Phacea anno l Ozie regis Iude, et duobus annis regnavit in Israel. Nam Phacee filius Romelie dux eius interfecit eum in Samaria in turri ... et regnavit pro eo anno lii anno Ozie regis Iude et regnavit xx annis in Israel. De prima captivitate x tribuum

In diebus Phacee Theglathphalasar rex Assiriorum ascendit in Israel, et ... ambiguitatem ille fuit Phul ... et vastavit omnem regionem transiordanem, et captivitas duarum tribuum et dimidie, vastavit quoque Galileam de tribu Zabulon, et Neptalim, et eos transtulit ... in Assirios, qui possederunt dimidie tribui ... sepe legitur quod x tribus Israel captivate sunt, et hic fuit initium captivitatis x tribuum. Post hoc occidit filius Hela insidiatus Phacee regem Israel, et regnavit pro eo. De Ioatham

Anno secundo Phacee regis Israel regnavit Ioatham filius Ozie in Ierusalem. xxv annorum erat cum regnare cepisset et xvi annis regnavit. Nomen matris eius Ierusa filia Sadoch, et fecit bonum coram domino. Verumtamen excelsa non abstulit. Ipse edificavit portam domus domini sublimissimam, que quidam primum templi ... Hec est que in actibus apostolorum speciosa dicitur, ab Hebreis porta Ioathan. Hec sola remansit in excisione facta per Chaldeos. Hic debellavit Amonitas et imposuit eis annuum tributum, talenta argenti et ... et chorum ... In diebus illis cepit Rasim rex Syrie et Phacee rex Israel ... Iuda. Sub Ioatham cepit prophetare Naum Helcesius, de tribu Simeon et ... Hic dicit eius ad Niniven ... Nabo [illegible] ... de ... Naum [illegible] ... a rege ... [illegible] de excisione quam finali ... [illegible] ... de sublimi ... [illegible] ... in libro suo ... [illegible] ... facies ... [illegible] ... sub Ezechia ... [illegible] ... ab Assiriis ... Iuda ... prophetavit de destructione Assiriorum et consolatione gentis sue. Qui tandem mortuus est in terra sua in pace et sepultus est. Sub Ioatham Iudas ... templi ... Sub eodem ... prophetare Micheas. Et mortuus est Ioatham rex Iuda, et sepultus est in civitate David, et regnavit pro eo Achaz filius eius.

Sub Ioatham olimpias prima ab Helsiensibus constituta est, et Romulus generatus ex Marte et Ylia. De Achaz

Anno xvii Phacee regis Israel regnavit Achaz in Ierusalem. xx annorum erat cum regnare cepisset, et xvi annis regnavit, et ambulavit in via regum Israel. Nam et filium suum consecravit ydolo, traiciens eum per ignem Topheth in valle Bennon, cuius vallis illa erat ... filius Ennon ... vallis illa ... et dicta est vallis Bennon, id est filii Ennon. Venit autem Rasin rex Syrie et Phacee rex Israel in Ierusalem et obsederunt eam ... et congressus est cum Achaz ... et occisus est filius eius Zacharias, et multa milia cum eo, et captus est princeps militie eius ... Cumque reduceret ... rex Israel in Samariam cum magna multitudine captivorum, occurrit ei ... propheta Oded ... dixit eos non ... pro ... de Achaz, arguens eos qui ... captivos. Qui non recipientes ... captivos remiserunt ... Achaz ... ad ... regem ... qui magnus erat in Israel ... captivos magna hospitalitate, et ... remisit ad patres ... Obsederunt ... rex Syrie et rex Israel. Cumque timeret Achaz ... confortavit eum ... dicens: ne timeas ab his duabus

caudis titionum fumigantium. s; ñ cred̃ ei achaz. ñ uoluit
signum querere [...] a dño. ꝛ misit nuncios ad regem assyriorum
theglatphalasar dicens. seruus tuus sum ego. ascende ꝛ saluum
me fac. de manu regis syrie. ꝛ regis isrl. et misit
ei rex assyriorum syriam ꝛ uastauit eam. ꝛ inde rediit in
assyriam damascum. Rex q̃ assyriorum accepit damascum. ꝛ in
terfecit rasin. ꝛ damascenos transtulit in cyrene. q̃ ẽ urbs
ethiopie. ẽ ꝛ alia cyrene in affrica. et occurrit ei achaz
rex iuda cum turba iudeorum in damascum. Cumque uidisset al
tare damasci. misit ad uriam sacerdotem ierlm exemplar
altaris et similitudinem eius. Quo facto ꝛ redeunte achaz. altare
eneum transtulit a facie templi ad aquilonem. et altare no
uum obtulit holocausta ꝛ pacifica. de altari uero eneo
ut dixit quidam fecit illud horologium famosum de quo post di
cetur. ꝛ precepit sacerdotibus ut de cetero in altari nouo
offerent. ꝛ deposuit achaz ꝛ mare eneum [...] ñ ter pa
uimentum eius nisi uidetur. musach quoque [...] sabbati ꝛ in
gressum regis exterius in templum domini ut [...] e templo eap
pharetret. ut sic placeret regi assy[...]riorum. s. q̃ in tem
plo gazophylacium regum. sic tra[...]bana sacerdotum. In
gressus uero regis quedam domus locus tectus [...] rex adorabat. et
porta per quam ascendebat ad orandum [...]que omnia obstruxit
achaz. sic clauserat templum [...] ne intraret sacerdotes.
Sub eo uidit ysaias onus babilo[...]nis. alia uero uidit
sub ezechia. ꝛ mortuus est achaz ꝛ sepultus in ciuitate
dd. ꝛ regnauit pro eo filius eius ezechias.

Sub achaz roma condita est in monte palatino. xi. kl mai
mai a gemellis remo ꝛ romulo, anno ab urbe condita
tercio romulus tatius pastorellus occisus est a fabio duce romu
li. Consultantibus ludis sabine rapte sunt ꝛ pulcherrima
uirginum thalamione sorte data duce romuli. unde ꝛ
hunc cessat illi ꝛ locus nuptiarum erat dictus est thalamus.

Anno. xii. achaz regis iuda. reg- *de captiui*
nauit osee super isrl. ix. annis. fecitque malum *tate x tribuum*
coram domino. s; non sic preteritis. Tradunt ꝛ dedisse licenti
am. israelitis accedere in ierlm tercio anno. Contra hunc ascen
dit salmanasar rex assyriorum. factusque est osee ei tributarius. Cumque
deprehendisset rex assyriorum quod osee rebellare nitebatur.
et fiduciam regem egypti cum munera mittens. obsedit eum ꝛ uinc
tum misit in carcerem in niniue. ꝛ obsedit samariam tribus
annis ꝛ cepit eam anno nono osee ꝛ vi. ezechie. ꝛ israel
in assyrios transtulit. ꝛ in urbibus quas remansit ꝛ posuit
eos iuxta fluuium gozan iuxta montes medorum ꝛ ista
est prima captiuitas x tribuum. Credunt captiuatos fuis
se tobiam ꝛ matrem in niniue. Cuius historia conti
nuatur sub manasse filio ezechie. s; nos eam tracta
bimus post finem libri regum. porro rex assyriorum de diuer
sis regionibus adduxit colonos in samariam. paucos
primo. quos postea assaraddon ampliauit. ꝛ habita
uerunt in urbibus eius. Cumque essent de v. regionibus. v. idola
posuerunt in samaria. quelibet regio suum. ꝛ quia prius

uocati sunt cuthei. a quodam populo inter eos qui uene
rat de regione persida. que dicta est cutha. a quodam flumi
ne. greci uero dixerunt eos samaritas. Vnde ꝛ in euangelio
samaritani dicti. hebrei uocauerunt eos iacobitas. quia
supplantauerunt israelitas a finibus suis. Quia ergo uenissent
in terram isrl. misit deus in eos leones ꝛ interficiebant eos.
et nunciatum est regi assyriorum. quod prefati coloni eius igno
rabant legitima dei terre. et misit eis unum de sacerdo
tibus isrl. qui legem moysi in scriptis tradidit. Habi
tabat sacerdos in bethel ꝛ receperunt circumcisionem ꝛ legiti
ma dei isrl. nichilominus tamen deos suos in excelsis cole
bant. unde quidam hebreos dicunt eos proprie. et unde erat hebrei.
Sed non male dicebant nisi esse in eum isrl. Congruit autem
ibi de iudeis annos regnorum. ccxl. vii. ab exitu de
egypto. a diuisione uero regni. Ensis autem anni. cc. xl.
ꝛ mensis. vi. ꝛ dies. vii. Fuit rex. quia prius isrl confugeret
in regnum iuda. nisi absconderunt se in abscondito ꝛ latu
erunt in gentibus existentibus. qui post regressum regis assy
riorum redierunt ad propria ꝛ habitauerunt cum samaritanis.

Anno tercio osee regis isrl. *de ezechia.*
regnauit ezechias in ierlm. xxv. annorum cum regnare
cepisset. xxix. annis regnauit. Nomen matris eius
abya de ierlm filia zacharie. Prium zacharie la
pidati. Qui conuocans sacerdotes ꝛ leuitas aperuit templum
primo anno primo mense regni sui ꝛ uasa dei reparauit. ꝛ res
tituit sacrificia intermissa. Ipse de consilio sacerdotum fecit
phase secundo mense. ñ in tempore suo. quia non poterant primo mense
conuenire in ierlm. nec sacerdotes sanctificati erant. Cum tanta
fuit multitudo quod multi non sanctificati comederunt pascha.
ꝛ tanta copia uictimarum. quod in tantum leuite supple
uerunt officium sacerdotum. ꝛ post pascha sollempnizauerunt
alias. vii. diebus. hic dissipauit excelsa. ꝛ contriuit statu
as. ꝛ lucos succidit. ꝛ confregit serpentem eneum quem fecit
moyses. et usque ad illud tempus filii isrl adolebant in
censum. ꝛ puluerem eius dispersit in torrentem cedron ꝛ uocauit
eum noestam. quod in tempore osee. Q. d. Vtebatur deus. s; sicut enim.
scriptum est quod filius dicitur ut uideretur ad cultum dei. Quia quidam *reuere*
iniurios ei neglexerunt. quidam quidam interfecerunt. Vnde ꝛ postea
ut predictum est meruerunt captiuari. Recessit quoque a rege as
syriorum ne seruiret ei. Ipse percussit philisteos usque ad ga
zam. ꝛ omnes terminos eorum a turre custodum usque ad ciuita
tem munitam, perdidit ciuitates. Anno. xiiii. autem reg
ni ezechie. ascendit sennacherib rex assyriorum in terram
iuda. ꝛ cepit ciuitates eorum ꝛ misit ad eos eum eze
chias in lachis dicens. Recede a me ꝛ quod imposueris mihi fe
ram. Et indixit ei rex assyriorum. ccc. talenta argenti.
ꝛ xxx. auri. ꝛ tantum quod non habebat ei. Cumque non inueniret
et ezechias hanc summam in thesauris domus domini sub
cepit laminas aureas quas ipse affixerat in ualuis templi.
Cumque misisset regi assyriorum predictam pecuniam tantam
fecit sennacherib. ꝛ misit ad obsidendum ierlm.

Anno. xii. achaz. ꝛ c.

Ꝓ factum regis osee. ductus in niniue.

eliachim. et rapsace. et castra metati sunt. et quinque [?] metati iuxta aqueductum piscine superioris. que est in via agri fullonis. et abstulerunt eis aquam [illegible] piscine. Cumque vocassent regem ad colloquium. noluit exire. sed misit ad eos eliachim pontificem. et sobnam scribam. et ioachim a commentariis. et loquebatur ad eos rapsaces hebraice. Erat enim israelita vel ut quidam volunt. quidam dicunt esse filium ysaie. qui transierat ad assyrios. et susceperat ritum gentilium. et [illegible] et ait. Hec dicit rex magnus assyriorum ad te o ezechia. In quo confidis ut audeas rebellare. Si confidis in rege egyptio. innititur baculo arundineo. Si speras in deo tuo. numquid dii gentium et israel liberaverunt eos de manu mea. Si speras in populo tuo dabo tibi ii milia equorum. et non poteris apud te invenire ascensores. Et rogabant nuncii rapsacen ut loqueretur eis syriace. et non iudaice. audiente populo qui erat super murum. Tunc exclamavit rapsaces ad populum. Hec dicit rex magnus assyriorum. Facite mecum quod vobis utile est. ne comedatis stercora vestra. et bibatis urinam vestram. Egredimini ad me. et manete [?] bonis vestris. donec veniam ad vos. et transferam vos in terram que est similis vestre. Cumque retulissent nuncii comminationes istas ad ezechiam. scidit rex vestimenta sua. et opertus est sacco. et ingressus est domum domini. et misit nuncios predictos. et senes de sacerdotibus opertos saccis ad ysaiam dicentes. Hec dicit ezechias. dies hec. dies est tribulationis nostre. et increpationis divine. Ora pro reliquiis israel. si forte deus audiat blasphemiam rapsacis. Et dixit eis. et hec ysaias. Hec dicit dominus ezechie. noli timere. Ecce ego mittam regi assyriorum spiritum. et audiet nuncium. et revertetur in terram suam. et deiciam eum gladio suo in terra sua. Et recessit rapsaces a ierusalem. et invenit regem assyriorum expugnantem lobnam. Transiturus quidem rex ad egyptum expugnandam. ut triumphans rediret ad expugnandam evertendamque ierusalem. Cumque obsedisset pelusium audivit tharacham regem ethiopie cum multo exercitu in auxilium egyptiorum. et turbatus rex. dixit tharacham esse sacerdotem vulcani. et ideo non dimicaret cum eo. et rediit in iudeam et obsedit ierusalem. Herodotus tamen causam aliam reditus sui tradit. Dicit enim quod rege egyptiorum ad deum orante multitudo soricum in una nocte corrosit arcus in castris eius. et sic assyrii inermes. [illegible] rapsacen exercitum revocasse a ierusalem. et sennacherib rediisse ad eum de egypto. Sunt tamen qui dicunt reditum sennacherib de egypto in iudeam. hec sola fuit quam secutus est. iudeam

De signis [illegible] ezechie [illegible]

Tunc obsedit sennacherib iudeam iterum regressus in egyptum. misit ezechie litteras blasphemias et comminationes plenas. dicens quod deus israel non posset eum liberare de manu sua. Tunc ascendit ezechias in domum domini. et expandit litteras coram domino. oravit dicens. Tu domine deus israel. audi verba sennacherib. quibus exprobravit te nobis. salvos nos fac obsecro de manu ipsius. Tunc misit ysaias ad ezechiam. significans ei verba domini ad sennacherib. et hec [illegible] dixit. Despexit te sennacherib virgo filia syon. movebit caput post te [illegible] et fugit. Exprobrasti sanctum israel. in curribus tuis ascendisti [?]. vastasti iudeam. Sed ex diebus antiquis ego plasmavi illud. et nunc adduxi. vel ego. quod ab eterno disposueram. quod sic flagellares peccantes. Ego auctor fui. tu minister. Ponam ergo circulum in naribus tuis sicut bubalo. et chamum in labiis tuis sicut fit equo. et reducam te in terram tuam. ne impleret Tunc addidit verba sua ysaias ad ezechiam dicens. Tibi autem ezechia. hoc erit signum liberationis future. Certo quia non recedet a te sennacherib. nisi redieris. Ergo predico tibi quod faciet hoc anno. et quod secundo. ut cum videris impleri. scias [?] tamen esse quod predixi de tercio. Comede hoc anno quod reperis. Vel ut ysaias quod sponte nascuntur. Vel secundum hebreos quod prius te venit. In tempore messionis venerunt assyrii et vastaverunt segetes. vineas et olivetas. Sed quedam inter singulas que calcamentis evaserunt. Ut dicunt hebrei comede que prius sequitur [?]. et de germinatis que sponte germinaverunt. de quibus dicit ysaias. Comede que sponte nascuntur. et prius quam adveniret sennacherib. congregaverunt in vicinis victualia. et reposuerant in ierusalem. et cum de quibus dicit liber regum. Comede que reperit. Porro secundo anno comede que sponte nascuntur. Vel ut ysaias pomis vescere. quod idem est. Secundo enim anno [illegible] sennacherib in egypto. et defuerant eis predicta victualia. multiplicavit eis deus habundantiam que sponte gignit humus. Porro in tercio anno fugato hoste. fugamque secuti seminate. metite. et comedite. Et de ierusalem egredientur reliquie. et qui salvati sunt de monte syon. quod reliquum est de domo iuda. mittet radices deorsum. et faciet fructum sursum. [illegible] similis arboris locus. [illegible] radices. tanto copiosiorem et altiorem facit fructum sursum. [illegible] populus qui fugit de iudea ante faciem hostis. et recepit se in ierusalem ut salvaretur. fugato hoste rediit in terram suam. et multiplicabit eam. Hoc audito. gavisus est ezechias. et de consilio ysaie et sapientum. obturavit capita fontium extra urbem. et rivos aquarum in iudea. ne reperirent assyrii aquarum habundantiam. Tunc obturavit ezechias superiorem fontem aquarum gyon. et avertit eas subter ad occidentem urbis david. ut influerent piscinam inferiorem. que est iuxta fontem syloe. Est enim stagnum in quo colliguntur aque. et volverunt cuniculis initium obsidionis. Et tradit epiphanius ad preces ysaie copiosius solito egressas esse aquas de fonte syloe. hoc quod stagnum vocatur in evangelio natatoria syloe.

De fuga sennacherib.

Decimo quinto anno [?] rediit sennacherib de egypto. et vastaverat iudeam. tandem obsedit ierusalem. sed in eadem nocte angelus domini percussit in castris assyriorum. c. lxxxv milia. Et timens sennacherib fugit cum paucis. et ut aiunt hebrei. abrasit ei caput et barbam et velut ab angelo in ignominiam. et impletum est illud ysaie. In die illa radet novacula conducta in rege assyriorum caput et barbam. Et rediit in niniven. Cumque adoraret in templo nesroch deum suum. adramalech et sarasar filii sarasar

ei percusserunt eum gladio. et fugerunt in armeniam. per armenie
campestria. et uenerunt ad radices montis ararat. post quem filius
archel. et regnauit pro eo. filius eius assaradon. Indignati
sunt enim filii maiores in patrem quod filium minorem natu
preferret eis in regem. eo quod magis diligeret matrem illius quam
uxores. Iuxta hoc ostensum senacherib. ne de parricidio
filiorum doleret. pueros ierosolimis uiderent signum
hostilis regis et spoliauit castra. Spolia uero mortuorum
collectores excreuerunt pro eius pulsione. Iam igitur diu
non latent eorum cadauera detinuerat. De signo solis.

Ezechias autem post inopinabile et incredibile triumphum.
... post hostium desolationem non tamen digne
gratias egit. Iam et in etate ... et canticum non cantauit sicut
... fuerant patres. et propterea egrotauit usque
ad mortem. et uenit ad eum ysaias et ait. Hec dicit dominus.
Dispone domui tue. quia morieris tu et non uiues.
Contristatus ezechias eo quod filium non haberet. ergo quod domum
relinqueret desolatam. sed ne huius frustraretur promissio
facta dauid de regno. Conuersus ad parietem. fleuit ama-
re. forte ut secretius oraret. ne astantes lacrimas eius
uiderent. Vel forte ad parietem porticus templi quia
cubabat. et quia in porticum ascendere non poterat ad orandum.
talem ad faciem eius orauit dicens. Obsecro domine. memento
queso quomodo ambulauerim coram te in ueritate et si non pec-
caui. preme peccatum quod ... coram te. Porro
antequam egrederetur ysaias mediam partem atrii. dixit ad eum
dominus. Redi. et dic ezechie. Hec dicit dominus deus dauid patris tui.
Audiui orationem tuam et uidi lacrimam tuam. Ecce sanaui
te. Die tertio ascendes in templum. diebus tuis addam
xv annos. de manu regis assiriorum eruam te et
liberabo te. et urbem hanc propter me. et propter dauid seruum meum.
Hic apparet quod manasses ... natus erat. Qui post mortem
patris cum regnare cepisset xii annorum erat. Et ait
ezechias. Quod erit signum quod dominus sanabit me. Et ait
ysaias. Vis ut ascendat umbra x lineis in orologio
... reuertatur totidem gradibus. Erat ... hora diei decima
et umbra gnomonis descendat per x lineas. Vel ergo
regi optionem signi. utrum uellet quod sol staret per spatium
x horarum immobilis. uel rediret ad orientem. et iterum in-
choaret diem. ... aduenit xi
hora diei. x hore hinc ... decem.
Vis ut stet umbra x lineis an ut redeat.
... de reditu solis ad orientem ... de
ascensu umbre. ...
Ut ascendat umbra x lineis. protendere sole se ...
per boreales plagas usque ad orientem. sic contra ...
... sub terra ... solet. et sic compleuerit x horas.
statim redeat ad locum unde uenit. et perficiat diem
... elegit rex ut rediret sol ad orien-
tem. ... Alii causam ...
possidet ... Vel forte ...

... fuerit. Sic sub iosue signum ... audiuit eleganter
... sol ... in oriente. ... x lineas per quas
descenderat. Et tunc ysaias massam ficuum ... et ca-
taplasma ... massam ficuum. et cataplasma fuit.
... Hebreus magister ... dicit ... Quod ...
fuisse apostema ...
... senacherib ...
regem morbum fuisse ... dulcia et super
appositum ... potentia monstrata est
... per res ... contrarias ...
ezechias. et tertia die ascendit in templum ... Ego dixi
in dimidio dierum meorum uadam ad portas inferi ...
... descendam ad inferos ...
... a te orando ... annorum meorum ... ut plus me
uellet ... Hunc ... ezechie
... ezechie regis iude
... scriptura ezechie ...
... oraui ... dominum ...
... respondere pro
me ... domine ... De morte ezechie

In illo tempore misit merodach baladan filius baladan rex
babilonis litteras et munera ad ezechiam. audierat enim
quod egrotasset et conualuisset ... rex babi-
lonis ... a monarchia assiriorum sub assari-
doch ... legatione ...
... Caldei uigebant in astronomia ...
... diei ... duplicem potentiam
... audierunt ... rege ierosolimis ...
... ad eum ... miraculum ...
chaldei adorabant solem ... regi munera ...
... honorauit deus ...
ezechias in aduentu eorum ... in aro ...
non fuit in domo sua non in omni potestate sua quod non osten-
deret eis ... domum aromatum ... fuisse cellam
aromatum in templo domini ... induite gentiles ...
... domus erat longissima quam fecit salo-
mon ... descriptione ... oriente ...
... apotheca ... longe a ciuitate ...
... per ... sacerdotibus ignota erat.
Illuc posuit rex aurum et argentum ... aduecta erant
de ethiopia. In ea quoque sepulcra regum erant sepulcri ...
... sepulcrum ... hec fecerunt dauid et salo-
mon. Ezechias gentibus ... ostendit ... gemi-
... propheta ... ab ipso die ... fecit ...
Porro cum abissent legati uenit ysaias ad regem et ait.
Quid dixerunt uiri isti ... uenerunt ad te. Qui et indi-
cauit ei que ostenderat. Dixit ysaias. Hec dicit dominus. Ecce dies ue-
nient et auferentur in babilonem omnia que sunt in domo tua.
et que condiderunt patres tui. Sed et de filiis tuis erunt eunu-
chi in palatio regis babilonis. Hec impleta sunt ...

ysaie de daniele et sociis. qui cum ioachim filio iosie capti sunt.
Sed ut eorum eos eunuchos fuisse crederet [illegible]. Et re.
ezechias bonum est sermo domini. sit pax et ueritas in diebus meis.
Et dormiuit ezechias cum patribus suis. et celebrauit ezechi
as exequias eius uniuersus iuda. et sepelierunt eum super sepulcra
filiorum dd. i. eminentiori sepulcrum regalis fecerunt ei. eius pietatis
qui colunt deum. Iosephus ita sic commendat in libro regum. Non fuit
similis ei neque ante eum neque post de cunctis regibus iuda.
Sed et gregorius dd. quem ex quo erat sub eo regnum iuda. Si queris
de iosia. dicimus quod iosias melior fuit eo. sed iste preponitur
ei in hoc quod magnificatus est preclaris bellorum titulis. et quia tam in
audita fecit deus pro eo. regnumque solidauit additione annorum. Ego
nostrum pro anglia. De morte ezechie incidencia.
In diebus ezechie. siracusa et catina. in sicilia condite sunt.
Romulus milites ex populo suo supplevit. qui ex mille uiris
erant quos sub tacio rege sabinorum romulo simul est.
quirites appellauit. Centum elegit senes quos appellauit
patres. Romulus apud paludem capree nusquam comparu
it. et suadente lucio. quirini nomine consecratus est. Post romulum
senes per dies singulos per quos dies uicem. per regnum per an
num fere et dimidium. quod regnum appellatum est interregnum.
Tunc sexto a romulo regnauit numa pompilius. qui pre
dictos senes senatores appellauit. Hic primus congiarium
militibus dedit. i. spiritalem largitionem in sua prorogatione.
ianuarium et februarium anno addidit. fundauitque capi
tolium icer. sibilla erictea claruit. De manasse et ioh
Post ezechiam regnauit manasses filius eius. [illegible] ysaie.
pro eo. xii. annorum erat cum regnare cepisset. et lv. annis
regnauit in ierusalem. et fecit malum coram domino. Edificauit
excelsa que dissipauerat pater eius. et erexit aras baal et lucos et
exercitui alturia militie celi. in duobus atriis templi. et po
suit ydolum luci in templo domini. et traduxit quoque filium
suum per ignem tophet. ariolos augures phitones et ari
olos multiplicauit. errare fecit iudam in uias genti
um. Cumque arguerent eum prophete missi a domino. neminem eorum
parcebat. sed plateas ierusalem sanguine prophetarum repleuit.
Iustorum aliorum sanguine innoxium fudit multum nimis do
nec impleret ierusalem usque ad os. ysaiam quoque auunculum
et hebolis affinem suum eiectum extra ierusalem circa piscinam
syloe serra lignea per medium secari fecit. Cum autem in pre
sentem lectionis angustiaret. petiuit dari aquam ut biberet.
Et cum nollent ei dare. deus de sublimi misit aquam in os
eius et refrigerauit. Et tunc carnifices destiterunt a sectione ob
hanc aque missionem. Confirmauit nomen syloe quod inter
pretatur missus. nec sepelierunt eum in sepulcro prophetarum.
Sed sub quercu rogel iuxta transitum aquarum. quam fecerat eze
chias in memoriam miraculi quod fecerat deus in aqua ille
ad preces ysaie. Tradidit et epyphanius. quod dum sennacherib re
diret ab egypto. premisit exercitum ad obsidendam
ierusalem. qui castra metati sunt circa piscinam syloe. ut
acie eis intraret. Erat quoque piscina que gemitus. nam

et ciues ad eam descendere poterant. et hostes. Orante a
ysaias obtentum a domino. ut cum egrederentur ciues. exiret illi
aqua sic prius. Cumque accederent hostes. siccabatur aqua prius.
ita ut mirarentur assyrii unde esset aqua in urbe. porro
in ingressu mirantes [illegible]. ad hanc aquam syloe et usque in ioer
ris [illegible] ebulliret. Cumque in pace accessisset sennacherib facta
est strages super eum in circuitu [illegible]. In uitiis eius memoriam.
prophetis propheciam glorie sepeliuit in loco predicto. ut et orationibus
eius post mortem eius indesinenter hanc aquam beneficio poterent.
Immisit ergo dominus aduersus manassen. De morte manasse.
regem babiloniorum. qui depopulatus est iudeam. et manassen dolo
captum duxit in babilonem. et uinctum cathenis affligere. et intelli
gens manasses hanc esse manum domini. egit penitentiam.
et ardenter orauit ad deum. et misertus dominus reduxit eum in reg
num suum. Qui cum uenisset ierosolimam. deleuit ydola.
lucos et aras quas fecerat. ita ut in memoria posteritatis sicut
et restituit cultum domini sic prius. et ipsi idipsum agere docuit. et sic
a priori conuersatione mutatus est. [illegible] admonitione
uitam agere beatam. muros quoque ciuitatis et turres et animam
sua multa munitione firmauit. Et mortuus est manas
ses. et sepultus est in orto domus sue. in orto azam. et regna
uit amon filius eius pro eo. Incidencia
In diebus manasse sibilla erofila claruit in samo. [illegible] sermo.
et samia dicta est. parthenii tarrentum condiderunt. Blaus
de choo primus ferri glutinum inter se excogitauit. Ter
cius romanorum rex tullius hostilius. hic primus regum romano
rum purpura et fascibus usus est. qui post longam pacem bella rep
auit. Albanos negantes fide uacos tuerj. adiecto
monte celio amplianit urbem. Tandem cum domo sua con
flagrauit. De amone et iosia
Porro amon xxii. annorum erat cum regnare cepisset.
et duobus annis regnauit in ierusalem. [illegible] xx. dixit
erat. Qui fecit malum coram domino. sic pater suus in iuuentute
sua fecerat. et recenduit iudiciis seruus suis. et interfece
runt eum in domo sua. populus quam percussit eos qui insidiauerant re
gem. et sepelierunt eum cum patre suo. et statuerunt in regem iosiam
filium eius pro eo. Octo annorum erat iosias cum regnare cepis
set. et xxx. et uno anno erat cum regnare cepisset in ierusalem
ambulauit per omnes uias dd patris sui. et non declina
uit ad dexteram. nec ad sinistram. Qui in octauo anno regni
sui. cum erat ei xvi. etatis ut dicit iosephus. pietatem et ius
titiam mirabilem in se tam demonstrabat. ita propheciam
Ieremie in paralipo. dicit archam conditam | reuocabat ab
de templo in diebus achaz. per prodo | ydolatria oppi
lius in eo positis fuit in domo sel | pina uelut se
lum patrum ieremie patris anane | nior emendabat.
eius nunc oldee. que habitauit in sedda | porro anno reg
usque ad iosiam. | ni sui octauo
omnem ciuitatem et prouinciam a cultu ydolorum purgauit.
ita ut uestigium ydolatrie faceret. [illegible] domos
ne quod lateret remaneret suspectum. et in una quaque

causticam coluit, tanquam arte sue medicinam. Ozias quoque in totam pueritiam se dederat ad reparationem templi. Mutavit per suam voluntatem mutasse et posuit huic operi Helchiam sacerdotem magnum, et Amasiam qui erat super civitatem, et Saphan scribam. Et fuit in reparatione templi fidelis et indilatus.

De Ieremia

Anno XIII regni Iosie cepit prophetare Ieremias filius Helchie de sacerdotibus Anathoth in terra Beniamin, tercio ab urbe miliario, et prophetavit usque ad eversionem urbis XL annis et uno. Post illud tempus quod in Egypto prophetavit incertum. Et cum puer esset, dixit ei dominus: prophetam in gentibus dedi te. Qui cum dixisset: a a a domine deus nescio loqui quia puer ego sum, misit dominus manum suam et tetigit os eius et ait: Ecce dedi verba mea in ore tuo. Et cum licet esset adolescens, cepit prophetare et predicare mane consurgens et frequenter, sicut in porta domus domini et in atriis templi, et ostendit ei dominus signa eversionis Ierusalem quam predicabat. Primo signo significavit ei auctorem illius eversionis deum. Ostendit enim ei quasi virgam vigilantem, scilicet virgam, ut dampnificaret dormientes. Ergo et dominus ita vigilabat ad puniendum populum suum. Secundo signo ostendit ei dicens quid tu vides (nabulie) ad hoc intelligit ollam succensam a facie aquilonis, et ait: Ab aquilone pandetur omne malum super omnes habitatores terre huius, id est a Chaldeis qui iuxta situm Ierusalem ab aquilone venerunt. Has duas visiones vidit sub Iosia. De tercia dicendum est. Ut quidam putant quod sub aliis regibus vidit eam, sicut et cetera que secuntur. In tercia visione ostendit ei dominus causam eversionis. Non fuit hec visio imaginaria sed corporalis. Precepit enim ei dominus ut tolleret lumbare suum et absconderet illud super Eufratem. Et post multos dies ex mandato domini revertens invenit illud putrefactum et nulli usui aptum. Et ait ei dominus: Sicut adheret lumbare ad lumbos viri, sic agglutinavi michi domum Israel et domum Iuda, sed quia recesserunt a me post deos alienos fornicando, ideo putrefient, putrefient in sempiternum captivitati. Reliqua Ieremie suis locis tractabimus.

De [illegible]

Porro XVIII anno regni Iosie precepit Iosias Helchie ut residuum pecunie que oblata fuerat ad templi reparationem conflaret, et fierent inde vasa ad ministerium domini. Cumque Helchias omnia diligenter scrutaretur, invenit librum Moysi in templo secus archam, et fuit deuteronomium quod Moyses reponi fecerat in ea, et misit eum regi per manus Saphan. Qui cum legisset coram rege, scidit rex vestimenta sua. Audivit enim maledictiones scriptas in transgressores legis, et revelatas comminationes domini. Quia si coluerint ydola, eiceret eos de terra quam dedit eis, sicut eiecerat Amorreos a facie eorum, et timuit quod adhuc esset in terra, et verebatur timuere captivitatem. Tunc precepit Helchie et viris prudentibus ut consulerent dominum super se et super populum suum. Qui descenderunt ad Oldam prophetissam uxorem Sellum que habitabat in Ierusalem in Sedan, id est secundo ambitu muri, quam fecerat Ezechias, de qua dicit Sophonias: Et ululatus a secunda. Fuerat enim inveniens Ieremias, ut postea misit mortem quam Helchie attendit. Et Olda: Hec dicit dominus, ecce adducam mala que scripta sunt in libro legis super hunc locum et habitatores eius, quia irritaverunt me in cunctis operibus manuum suarum. Succendetur indignatio mea et non extinguetur. Regi autem qui misit vos dicetis: Hec dicit dominus: Pro eo quod audisti verba voluminis et penituisti coram me, et humiliatus es, differentur hec mala. Non fient in diebus tuis, et colligeris ad patres tuos in pace. Quod non est intelligendum de pace ipsi regis. Ipse enim occisus est a Pharaone. Sed de pace populi, id est prius quam interiret populus quem comminatus fuerat. His auditis, misit rex in omnem Iudeam, congregavit omnem populum in Ierusalem, et stans super gradus legit cunctis audientibus omnia verba libri, et percussit fedus coram domino, et compulit omnes facturos sponsione. Et leges Moysi quas per omnia custodirent. Et delevit (ariolos) aruspices et maleficos omnes, et omnia vestigia ydolatrie redegit in pulverem, et vestigia superstitionis etiam quam construxerat Ezechias. Ob hoc in prologo Sophonie legitur: Iosias convertit eum, et contaminavit excelsa, et vallem Tophet, et ignem Moloch, fecitque ossa mortuorum ibi spargi, ut scilicet quod liber alia conspicia ut postea abhominabilis quam venerabilis locus appareret. Equos quoque solis et currus quos dedicaverant reges Iude in introitu templi iuxta exedram Nathan Melech eunuchi penitus destruxit, secante in [illegible] ydolum solis, qui primum in urbe ex illa parte sentiunt. Hoc cotidie renovatur. Sacerdotes et ei equos et currum, putantes quod in hoc modo Helyas in celum [illegible], et ascendens rex in Bethel super altare quod fecerat Ieroboam, combussit ossa sacerdotum, et falsorum prophetarum de sepulcris excelsorum, iuxta verbum Addo prophete. Et cum titulum legisset in sepulcro, precepit ne moverent ossa eius, et illius quo sepultus erat. Idipsum fecit in excelsis Samarie, et in urbibus Manasse et Effraim et Symeon usque in Neptalim, ossa de tumulis excelsorum eruta super altaria combussit, et tam ossa quam altaria in pulverem redegit. Hec predicta erant de Iosia annos CCC et unum retro. In Ierusalem fecit phase convocans ad illud filios Israel qui captivitatem Assyriorum aliqui effugerant. Et de captivitate aliqui celu redierant. Et credendum est eis hoc fuisse ad (decem) X tribuum. Non est factum tale phase a diebus iudicum. In Paralipomenon legitur a diebus Samuelis, quod potest dici mixto scriptorum sensu, ut secundum esse Samuelis per Salomonis. Sed idipsum in Iosepho legeretur. Per hoc intelligitur quod Samuel fecit phase, etsi in hystoria non legatur. Quod iudices fecerunt phase certum est quam Moyses

et Iosue

Manasses et iosie iudices fuerunt. Celebratum est hoc phase in ierusalem. xviii. anno regni iosie.

In diebus illius ascendit pharao nechao rex egypti contra regem assiriorum. Audierat enim eum iam debilitatum. quia medi et babilonii a monarchia eius recesserant. et estimabant quod de facili possent obtinere eam. Primo agressus erat regem charchemis qui regnabat tunc in carcamus. descendit contra iosias in occursum ei prohibens ne transitum faceret per iudeam. et misit pharao ad iosiam dicens. Quid mihi et tibi rex iuda. Non adversum te venio. sed ad ciuitatem propero. iussit me deus ad medos. sine me ne deus qui mecum est interficiat te. Et non acquieuit iosias. sed cum rege charchemis componebat. causa ut dimicarent contra pharaonem. Et forte dum transiret ad currum. currum qui sequebantur eum more regio. occisus est a sagittariis in campo maieddon. et planxit eum insolubiliter adremon rex cum exercitu suo. Unde illud zacharie. Erit planctus sicut planctus adremon. Tradunt autem. quod iuxta arborem et fontem occisus erat. que statim aruerunt. et relatus est in ierusalem. et sepultus est in mausoleo priorum suorum. et planxit eum universus iuda et ierusalem. et maxime ieremias. qui super sepulcrum eius exequias trenos lamentabiles. Quorum fecit sola cum. et de quibus utebantur cantores. et cantatrices. super exequias iosie. et longis temporibus in iudea super iosiam. eas replicabat. Quibus addidit. idem ieremias etiam lamentacias super excidio ciuitatis. De morte iosie

In diebus iosie circa captiuitatem. romanorum rex ancus marcius nume nepos. ex filia aduentinum montem. et ianiculum urbi addidit super mare. xvi. ab urbe miliario hostiam condidit. oraculo dodoneo primo grecorum usque. Quintus romanorum rex. tarquinius priscus. qui circumtione edificauit. muros et cloacas et capitolium construxit. ludos romanos instituit. Anno a captiuitate delphino in ebamar deportatus dicit. Fuit quod ante iosias etiam filios. eliachim. qui et ieconias. primogenitus. xxv. annorum. medium autem ioachaz. et constituit eum regem pro patre suo. qui tribus mensibus tantum regnauit in ierusalem. Statim ut dicit philippus. ueniens rex egypti in ierusalem. amouit eum. et imposuit mulctam terre. c. talenta argenti. et unum auri. et constituit regem pro eo. fratrem eius primogenitum eliachim. sibi tributarium. et mutato nomine. uocauit eum ioachim. ut mutacio nominis. signum esset subiectionis. et duxit secum ioachaz in egipto. sub spe honorandi eum in egipto. qui cum uenissent in reblata. vinxit eum et ligatum misit in carcerem in egipto.

Porro ioachim. xxv. annorum erat. De ioachim cum regnare cepisset. et xi. annis regnauit in ierusalem. et fecit malum coram domino. iuxta omnia que fecerunt patres eius. Cumque argueret eum. urias propheta. comminatus est ei ualde. et fugit urias in egiptum. et misit post eum ioachim. et reduxit eum. et morte pessima interfecit eum. Anno quarto regni ioachim. cepit regnare nabugodonosor in babilone. qui tulit a re- ge egipti tunc omnia que eius fuerant a riuo egipti usque ad flumen eufraten. et transiens eufraten. omnem siriam. usque ad pelusium cepit preter iudeam. Porro anno. iiii. ioachim. locutus est ieremias ad omnem populum iuda. et ad ciues ierusalem dicens. A tercio decimo anno iosie locutus sum uobis uerba domini. et hodie est. xxiii. annus. et non audistis me. Propter hoc dicit dominus. Adducam seruum meum. nabuchodonosor. super terram hanc. et super omnes naciones. que in circuitu eius sunt. et seruient regi babilonis. lxx. annis. Cumque impleti fuerint anni. lxx. uisitabo super regem babilonis. et super terram caldeorum et iniquitatem eorum et ponam illam in solitudines sempiternas. et mirabantur quod tam audacter loqueretur coram rege. Item et in principio regni ioachim. cum staret in atrio templi. et dixisset. Hec dicit dominus. dabo domum hanc sicut silo. et urbem hanc dabo in maledictionem. apprehenderunt eum sacerdotes et prophete. et omnis populus dicentes. Et morte moriatur. Et ascenderunt de domo principes regis iuda. et sederunt in porta domus domini. et accusabant ieremiam sacerdotes. et prophete. Qui respondit. Misit me dominus ut prophetarem. adulsus locum istum. Ecce in manibus uestris sum. facite quod rectum est in oculis uestris. et liberauerunt eum principes a manibus ipsorum. et maxime ahican. filius saphan dicentes. quod micheas in diebus ezechie similia predicasset. et multi prophete in diebus regum. nec aliquid a regibus passi sunt. sed honorati. clauserunt tamen principes ieremiam. ne publice predicaret. Dixitque dominus ad ieremiam: Tolle uolumen. et scribe omnia uerba que locutus sum tibi aduersus iudam. et alias gentes a diebus iosie usque ad diem hanc. Et uocauit ieremias baruc filium neriee et scripsit omnes sermones ex ore ieremie domini. et dixit ad eum ieremias. clausus sum. nec ualeo ingredi domum domini. Ingredere tu et lege que scripsisti. in die ieiunii audiente populo. et uniuersis qui ueniunt de ciuitatibus suis. et fecit sic baruc sicut precepit ieremias. sepe legens in domo domini. Tandem autem in anno. v. ioachim. in mense ix. predicauerunt ieiunium omni populo in ierusalem. et uniuersis qui confluxerant de iuda. et legit baruc sermones ieremie. in introitu porte noue domus domini. Quod cum audisset filius gamarie. nunciauit descendit ad principes. et seniores domus regis. qui sedebant in gazophilacio scribe. Qui cum nunciasset eis que audierat. aduocauerunt ad se baruch. Qui cum legisset omnia uerba coram eis. obstupuerunt. et dixerunt ei. Abscondere tu et ieremias. et nemo sciat ubi sitis. et ingressi sunt ad regem. Qui sedebat in domo hiemali. mense nono. et posita erat arula coram eo. plena prunis. Cumque legisset iudi filius nathanie. tres pagellas uel iiii. scidit rex uolumen. scalpello scribe. et proiecit in ignem. donec consumeretur. quibusdam tamen contradicentibus. Et precepit rex seruis suis. ut compre-

hendere Baruch et Ieremiam. Dominus autem abscondit eos. Et dixit iterum dominus ad Ieremiam. Scribe rursum in volumine omnes sermones, quos combussit Ioachim, et superaddes plures. Et precipue ea que dicit dominus contra Ioachim. Non erit ex eo qui sedeat super solium David. Et cadaver eius proicietur ad estum per diem, et ad gelu per noctem. Non plangent eum, ve frater vel soror, id est non plangent eum frater et soror, dicentes ve. Non concrepabunt ei ve domine et ve inclite. Sepultura asini sepelietur putrefactus et proiectus extra portas Ierusalem.

[illegible] De flagello Ioachim et morte Ioachim

Anno autem in anno viii Ioachim, qui erat quartus annus Nabuchodonosor, ascendit Nabuchodonosor in Iudeam, et depopulabatur eam. Rechabite autem qui habitabant in tabernaculis secessum ab hominibus, timentes, ascenderunt in Ierusalem, ut salvarent animas suas. Et dixit dominus ad Ieremiam. Vade et introduces omnes Rechabitas in unam exedram thesaurorum, iuxta domum domini. Et duxit eos in gazophilacium filiorum Ennon, et posuit coram eis scyphos et calices plenos vini dicens. Bibite vinum. Qui responderunt. Non bibemus, quia Ionadab filius Rechab pater noster precepit nobis dicens. Non bibetis vinum vos et uxores vestre et filii usque in sempiternum. Domum non edificabitis, sementem non seretis, vineas non plantabitis, in tabernaculis habitabitis cunctis diebus, ut vivatis multis diebus super terram, in qua peregrinamini. Et tunc ait dominus ad Ieremiam. Dic habitatoribus Ierusalem. Hec dicit dominus. Numquid non accipietis disciplinam ut obediatis mihi sicut Rechabite patri suo? Propterea inducam super vos mala que locutus sum. Rechabitis vero dixit. Non deficiet vir stans in conspectu meo. Porro cum ascendisset Nabuchodonosor in Ierusalem, cepit Ioachim, et ligavit eum, et ducebat secum in Babylonem, et nobiles cum eo. Sed in itinere sub imposito ei tributo Nabuchodonosor, remisit eum in Ierusalem. Sed obsides duxit secum pueros de semine regio, Danielem scilicet et tres pueros. Et servivit ei Ioachim tribus annis. Sed cum audisset quod rex Egypti iterum pugnare vellet contra Nabuchodonosor, negavit ei tributum quod promiserat. Et ascendit rex Babylonis in Ierusalem, subintrans federis incolumitate eam. Sed cum intellexisset fidem non servari, seniores vero et iuvenes fortissimos quosque occidit, una cum rege Ioachim, quem et absque sepultura proici iussit. Et quia fidem non servaverunt ei hostes, ideo forte liber regum vocat eos latrunculos. Dicens. Et misit dominus in Ioachim latrunculos Caldeorum et Syrie et Moab, et Ammon, ut disperderent eum iuxta verbum domini. Nam significata sunt inventa in corpore occisi, que legentem nomen Ydoli, quod colebat Chodonazar.

Sincisiones carnis

[illegible] De Iechonia

Et constituit Nabuchodonosor filium eius regem Ioachim, Iechoniam, equivocum, scilicet patri. Xviii annorum erat Ioachim, cum regnare cepisset, et tribus mensibus et x diebus regnavit. Nam et iste Ioachim sed Nabuchodonosor timuit ne Ioachim memor necis patris adhereret Egyptiis, et pugnaret adversus eum, et ideo rediit, et obsedit Ierusalem. Sed adolescens Ieremie consilio Ioachim ad eum cum matre et omni domo sua, et principibus eius, et suscepit eos rex Babylonis anno viii regni sui. Et tulit universa vasa sua aurea de domo domini, et thesauros domus regie, et transtulit in Babylonem cum rege, et matre eius de domo regia. Captivi duo milia de principibus et viris robustis, septem artifices et inclusores mille, in summa decem milia, inter quos erant Mardocheus, pavius patri hester, Ezechiel adhuc iuvenis de genere sacerdotum, videtur tamen nolle, quod iam duos libros conscripserint de situ urbis et edificio, quoniam reliquiis in Iudea. Isti quia sponte se tradiderunt, ipse dicti sunt transmigratio Iude. Alii vero qui postea per violentiam capti sunt, ipse dicuntur captivitas Iude. Ab hac transmigratione scilicet ab viii anno regni Nabuchodonosor quidam incipiunt numerare lxx annos captivitatis.

Et constituit Nabuchodonosor regem in Ierusalem patruum Ioachim, Mathaniam, ut serviret ei sub tributo, imposita religione iurisiurandi. Et mutato nomine vocavit eum Sedechiam. Vicesimum primum etatis annum agebat Sedechias, cum regnare cepisset, et xi annis regnavit in Ierusalem. Et fecit malum coram domino, sicut Ioachim frater eius. Erat enim superbus cogitans ut adhereret regi Egyptiorum, nec serviret iurisiurandi regi Babylonis. Increpabant eum pseudoprophete, dicentes in proximo Babylonios vincendos ab Egyptiis. Cumque diceret ei Ieremias non spem ponendam in deo et non in homine, dixit ad eum dominus. Descende in domum figuli, et ibi audies verba mea. Et descendit, et ecce figulus faciebat opus super rotam, et dissipatum est vas in manibus eius, et conversus fecit de eodem luto alterum vas sicut placuit in oculis eius. Et dixit dominus ad Ieremiam. Dic domui Iuda. Hec dicit dominus. Numquid sicut facit figulus, sic possum facere vobis, ut evellam et disperdam vos, et penitentes edificem, et plantem. Tertio autem anno viii anno regni Sedechie miserunt ad eum nuncios rex Edom, rex Moab, rex Amon, rex Tyri, rex Sidonis petentes, ut pariter federati contra negarent regi Babylonis. Et dixit dominus ad Ieremiam. Fac tibi catenas ligneas, id est torques, et pones eam in collo tuo. Et alias v dabis in manus nunciorum v regum coram Sedechiam dicens. Hec dicit dominus v regibus, et regi Iuda. Ego feci terram, et dedi eam ei qui placuit in oculis meis. Et nunc dedi omnes terras istas in manu Nabuchodonosor servi mei. Gentes autem et regnum quod non servierint ei in gladio fame et peste visitabo eos. Nolite audire verba prophetarum dicentium. Non servietis regi Babylonis, ne pereatis cum eis. Et cum

pressus ieremias mandatum domini. coram sedechia.
ananias propheta de gabaon. tulit catenam. de collo ieremie.
et confregit eam dicens. Hec dicit dominus. sic confringet iugum
regis babilonis de collo omnium gentium. post duos annos
dierum. et referri faciam omnia uasa domini. et reducam omnem
transmigrationem iude ad locum istum. et ait ieremias amen
sic faciat dominus. a. d. Id ipsum uellem ego. si fieri posset.
Verumtamen audi anania. non misit te dominus. et confidere fecisti populum
istum in mendacio. propterea morieris hoc anno. post duos menses
dierum. et mortuus est ananias in anno illo. mense septimo.
nam hec predixerat ieremias in mense quinto. Tunc quoque sedechias in mor-
tem ananie. misit nuncios in babilone cum tributo. et mi-
sit ieremias epistolam in manu nunciorum. scriptam ad omnem trans-
migrationem iude. dicens. hec dicit dominus. Edificate domos. et
plantate ortos. ducite et date nuptum. et querite pacem
ciuitatis. ad quam uos transmigrare feci. et orate pro ea dominum. quia
in pace illius erit pax uestra. non uos seducant prophete qui in
medio uestri sunt. qui promittunt uos in breui redituros. quia cum
ceperint impleri in babilone. lxx. anni. reducam uos ad locum
uestrum. Hec autem dicit dominus ad achab. filium cholie. et ad sede-
chiam filium maasie. qui prophetant uobis mendacium. Tradam
eos in manu regis babilonis. et percutiet eos in oculis uestris.
et assumetur ex eis maledictio dicentium. Ponat te dominus sicut se-
dechiam. et sicut achab. quos frixit rex babilonis in igne. pro eo
quod fecerint stultitiam in israel et mechati sunt in uxores
amicorum suorum. et locuti sunt uerbum in nomine meo. quod non manda-
ui eis. Hos duos dicunt hebrei fuisse illos duos senes.
quos postea diiudicauit daniel. Nec obstat quod dicitur rex babilonis
eos frixisse. cum daniel dicat eos lapidatos. Conuictos
enim tradiderunt regi ad penam. que nomine ignis signi-
ficatur. Cumque redissent nuncii de babilone. attulit
litteras ex parte pseudo prophetarum. ad sacerdotes ierusalem in hec uerba.
Posuit uos dominus in domo sua. super omnem uirum arre-
ptitium. et prophetantem. ut mittatis eum in neruum et in car-
cerem. et nunc quare non increpasti ieremiam. qui scripsit nobis edifi-
cate domos. quia non redibitis. et legit sophonias epistolam
coram sedechia. in auribus ieremie. et ait ieremias. Hec dicit
dominus. Super eos quos transmigrare feci. uisitabo uerbum bonum
ut reducam eos. super uos autem qui non egressi estis cum eis. et im-
mittam gladium. et famem. et pestem. et ponam uos quasi
ficus malas. que comedi non possunt. Ostendit enim ei dominus sig-
num. et ecce duo calathi pleni ficis positi ante templum.
Et dixit dominus ad me. Quid tu uides ieremia. et dixit. ficus ficus
bonas bonas ualde. et malas malas ualde. et ait dominus. Sicut
ficus hee bone. sic cognoscam transmigrationem. quam emisi
de loco isto. et reducam eos in terram bene. Et sicut ficus pes-
sime. sic dabo sedechiam. et reliquos qui remanserunt in hac
urbe. in commotionem et opprobrium omnibus regnis terre. Et
dixit iterum dominus ad ieremiam. Vade et accipe lagun-
culam. figuli testeam. et duces tecum de senioribus populi
ad uallem filiorum ennon. que est iuxta introitum porte fictilis.
et conteres lagunculam in oculis eorum. et dices. Hec dicit do-
minus. Sic conteram locum istum. et ciuitatem hanc. Non
uocabitur amplius locus iste amplius topheth. et uallis filii
ennon. sed uallis occisionis. Implebo enim eum
cadaueribus. eo quod non sit alius locus ad sepeliendum.
Et uenit ieremias de topheth. et stetit in atrio do-
mus domini et dixit ad omnem populum. Hec dicit dominus.
Ecce inducam super hanc ciuitatem. uniuersa mala
que locutus sum. aduersus eam. et indignatus phassur
sacerdos percussit ieremiam. et misit eum in neruum.
qui erat in porta beniamin superiori. in domo domini.
Cumque illuxisset in crastinum. eduxit phassur ieremiam
de neruo. et dixit ad eum ieremias. non phassur uo-
cauit dominus nomen tuum. sed pauorem undique. Interpre-
tatur enim phassur. uel faciens oris nigredinem. a. d. non
hebr.
Hus oris nigredinem. id est presentem. imparandi iniquitatem. sed pa-
uorem undique captiuus duceris in babilonem. Et orauit
ieremias ad dominum. Domine deus exercituum qui
uides renes et cor. uideam ultionem ex eis. Tibi enim
reuelaui causam meam. Porro in anno .v. sedechi-
e. ipse est annus .v. transmigrationis ioachim. exorsus est
ezechiel prophetare in babilone. ad captiuos. postquam
acceperant epistolam ieremie. cui et prophetam sicut et da-
nielis. postea persequentem. post excidium urbis. et obitum iere-
mie.

De prima obsidione ierusalem

Porro in principio anni noni sedechie. nabuchodonosor ob-
sedit ierusalem. quia negauerat ei sedechias tributum.
Et misit sedechias ad ieremiam. phassur et sopho-
niam sacerdotes. dicens. Interroga pro nobis dominum.
si forte faciat nobiscum mirabilia. et respondit ierem-
ias. Hec dicit dominus. dabo sedechiam regem iuda et ser-
uos eius. et populum eius in manu nabuchodonosor regis ba-
bilonis. et percutiet eos in ore gladii. et non flecte-
tur. neque parcet. neque miserebitur. et sic ambulabat
ieremias in medio populi. eadem clamans. Porro
rex egypti egressus est de egypto cum exercitu. quasi solu-
turus obsidionem ierusalem. et repellit rex babilonis
a ierusalem. in occursum eius. et fugauit eum in ore
gladii. et de siria coegit eum exire. Cumque disces-
sisset nabuchodonosor a ierusalem. illuserunt falsi prophete. ieremie et — decipiebant
dicebant sedechiam dicentes. Non reuertetur babilonius. sed
redibit transmigratio nostra ad nos. cum omnibus uasis domini.
Ieremias autem gratia hec. et uera prophetabat dicens. Tradetur
sedechias in manu regis babilonis. et loquetur os eius
cum ore ipsius. et oculi eius oculos eius uidebunt. et in ba-
bilonem ducetur sedechias. Impii ergo dicebant iere-
miam a mente excidisse. Porro ieremias tentauit abire
ut egrederetur ad anathot uicum suum. qui .xx. sta-
diis distabat a ierusalem. Cumque uenisset ad portam be-
niamin. custos porte ieremie (ierias) apprehendit eum di-
cens. Ad caldeos profugis. et adduxit eum ad principes.

qui teste misimus in carcerem. quicumque in do-
mo ionathe scribe. et sedit ibi ieremias diebus multis. et
venit ad eum ananeel filius sellum patrui sui. ad vesti-
bulum carceris et ait. Eme agrum meum. qui est
in anathoth. Tibi enim competit. Audiens autem quoniam
propinquior. et intellexit ieremias quod verbum domini
esset; emit agrum. appendens x. argenteos. et vii. sta-
teres. et adhibuit testes. et scripsit librum possessionis
signatum. et stipulationes et rata. et signa foris. et re-
septum libri sunt apertum. et vocavit ananeel. et testi-
bus tradidit libros baruch dicens. Sume librum emp-
tionis hunc signatum et librum hunc qui apertus est. et
pone eos in vase fictili. ut permanere possint diebus mul-
tis. Hec enim dicit dominus. Adhuc possidebuntur agri et vinee
in terra ista. de qua vos dicitis quia deserta erit. Ecce ego
congregabo eos de universis terris. ad quas eieci eos. et redu-
cam eos ad locum istum. et habitabunt confidenter.
et feriam eis pactum sempiternum. De obsidione ierusalem
Porro xi anno sedechie. iiii mense.
v. die mensis. luna xvii. redit nabucho-
donosor exercitus babilonis principes. et principes nabuchodono-
sor. et circumdederunt ierusalem. et extruxerunt in circuitu
eius munitiones. et clausa est civitas xviii mensibus.
Interea tunc sedechias tulit ieremiam de carcere. et in-
terrogavit eum in domo sua secreto dicens. Putasne
est sermo a domino. quod redierunt caldei. Qui respondit. In
manus regis babilonis traderis. Sed obsecro nunc domine rex
ne remittas me in carcerem ionathe. ne moriar ibi.
Et precepit rex ut traderetur in vestibulum carceris
ut daretur ei torta panis cotidie excepto pulmento.
donec consumerentur omnes panes civitatis. et clamabat
ieremias in vestibulo carceris. qui remanserint
in civitate; fame aut gladio peribunt. Qui confu-
gerint ad hostes; quodammodo mortem declinabunt.
et convenerunt principes et seniores civitatis ad regem
dicentes. rogamus te ut moriatur homo iste. deinde
enim dissolvit manus virorum bellantium. plane fatur.
cum dicat. sedechias vinctus ducetur in babilonem. Eze-
chiel enim in babilone prophetavit. dicens; non vide-
bit babilonem. Et dixit rex ad eos. Ecce ipse in
manibus vestris. Nec enim fas est regem. quicquam vobis
roganti negare. Tulerunt ergo ieremiam. et deposu-
erunt eum funibus in lacum helchie. in quo non erat
aqua sed lutum. ut morte suffocatus periret. et se-
dit propheta in luto usque ad guttur. quod erat ei amarius
morte. Tunc abdimelech vir eunuchus de domo re-
gis. secreto dixit ad regem. Peccare te fecerunt
viri isti graviter. Qui respondens ait. Tolle tecum xxx
viros. et leva prophetam de lacu antequam moriatur. Qui as-
sumptis viris. tulit pannos veteres de domo regis.
qui computruerunt. et summisit eos in lacum per fu-
niculos. et dixit ad ieremiam. Pone pannos veteres
sub cubito manuum tuarum. et super funes. Et levatum
eduxerunt eum de lacu. et vocavit eum rex secreto
ad hostium tertium quod erat in domo domini et ait. Interro-
go te. ne abscondas a me aliquid. Respondit. Si consili-
um dedero tibi non me audies. si annunciavero tibi interficies
me. Et iuravit rex dicens. Vivit dominus non occidam te nec
tradam te in manus inimicorum qui querunt animam
tuam. Et ait ieremias. si exieris ad principes babilo-
nis. salvus eris tu et domus tua. et civitas hec non succen-
detur. et tu cum domo tua non effugies manus eorum. Et ait
rex. facerem que dicis; sed timeo iudeos. qui transfugerunt ad
caldeos. ne forte accusent me. et tradar in manus eorum.
et illudant mihi. Et ait ieremias. Non tradent. Tacuit rex ideo.
Nullus sciat verba hec. et si quesierint quid locutus sis regi;
dices. prostravi me coram rege. ne reduceret me in carcerem.
Porro defecerunt victualia De fuga sedechie capta urbe
in civitate. adeo ut mulieres comederent
parvulos suos. ad mensuram palmi. sicut legitur in trenis.
Capta est autem civitas xi anno regni sedechie. iiii mense
viiii die mensis. secundum iosephum. et librum regum. secundum vero ieremiam
v. die. et capta est civitas circa mediam noctem. et sederunt
principes babilonis in porta media. Fugit autem sedechias
cum omni domo sua noctu et principes et omnia eius cum eo. per viam
orti regis et ingressi sunt ad viam deserti. Et cum nunti-
atum esset a quibusdam transfugis principibus babilonis.
persecuti sunt eum diluculo. et comprehenderunt eum in cam-
po solitudinis iericontine. Plures autem principum disper-
si sunt. et recesserunt ab eo. Ipsum autem cum reliquis
vinctum exhibuerunt ad regem babilonis in reblata. Qui
locutus est cum eo iudicium. dicens. Cum ingratum fuisse per-
ceptum ab eo impleret inimicitiam. hostiliter egisse vel de-
generasse in eum. Et addidit. Magnus deus vester cum
nequaquam odio tradidit vos. et occidit filios eius coram
eo. et saraiam summum sacerdotum. cuius filium iose-
dech relaxavit. Occidit quoque eunuchum qui preerat su-
per viros bellatores. et sophar principem exercitus. qui pro-
babat tirones. et v. viros de his qui stabant coram
rege. et tres de ianitoribus templi. et lx viros plebis de
vulgo. vel lx. secundum ieremiam. Oculos vero sedechie effodit. et
catenis vinxit eum. ut adduceret in babilonem. et cum
eo iosedech. et redierunt qui duxerant eos in rebla-
ta. ad exercitum in ierusalem. De incendio templi et urbis
Igitur in xi anno sedechie mense v.
x. die mensis. ipse est annus xix nabuchodonosor regis babilo-
nis. nabuzardan incendit domum domini. et domum regis.
et omnes domus ierusalem. et totum murum ierusalem per circuitum
destruxit. et tulit omnia vasa domus domini. et columpnas
duas. et mare eneum. et ligavit populum. et adduxit
in babilonem. et ibi captivitas inde. et
tulit ieremiam de vestibulo carceris. de quo mandavit

sedechias

ethiops

arripatur nabuch. in hunc modum. Tolle illum et pone super illum oculos tuos. et ne noceas ei. Et preter hec godoliam filium aicham ut preesset pauperibus qui relicti erant. et agricolis et vinitoribus. ut redderent singulis annis tributa regi babilonis. Sedit autem nabuzardan in rama. et habebat ad cum catheniatum. et tollens de medio eorum ieremiam. dixit ad eum. Veni mecum in babilonem. et honorabo te. Quod si displicet tibi venire. Omnis terra in conspectu tuo. habitabis apud godoliam. et quocumque volueris vade. et tradidit ei nabuzardan cibaria et munuscula. et dimisit eum. Sic ieremias et rechabite libere permissi abire. Sedit vero ieremias et baruch notarius eius in medio populi qui relictus fuerat. Nabuzardan vero abiit in babilonem trahens secum captivitatem. hic fuit exitus regni hebreorum. et regnatum est in eo sub iosue annis d. et xiiii. et mensibus vi. et diebus x. sed secundum librum regum non plene quingentis. et fuerunt in eo reges a david xx et unus. Ab edificatione vero templi fluxerunt anni ccc. et lx. et menses vi. et dies x. Ab exitu vero populi de egipto anni ccc. et lxii. et menses vi. et dies x. fuerunt autem in templo per successionem xv summi sacerdotes. a primo sadoc quem constituit salomon usque ad pathin sub sedechia. quem interfecit rex babilonis. [illegible] de morte sedechie.

Porro nabuch. cum intrasset babilonem. cum triumpho victimas solempnes immolavit diis suis. et solempnizavit cum omni populo x diebus. Cumque recumberent exhilaratus precepit rex. ut adduceretur sedechias in medium. et aliqui de cantoribus templi cum eo. qui psallerent coram convivantibus in musicis instrumentis. et canerent hymnos de canticis syon. Bibebant autem convive in vasis templi domini. quorum quedam nabuch. consecravit ydolis. quedam sibi reservavit. Cumque dormirent psallentibus potantibus clanculo precepit ut daretur sedechie potus laxativus. et coram omnibus ignominiose laxatus est. et iterum retruserunt in carcerem. Qui nimio affectus dolore. post paucos dies mortuus est. et audiens nabuch. causam mortis eius. extrahens eum de carcere regio honorifice sepelivit. Etiam In diebus sedechie. scilicet circa exterminium regni iudeorum et exordium habuit quinta etas. et anno ii. sedechie solis defectus. quem thales milesius predixerat. Et in diebus captivitatis romanorum. vi rex servius hostilius capetine filius tres montes urbi addidit. quirinalem. viminalem. esquilinum. fossas circa muros duxit. censum romanorum civium primus instituit. Tandem occisus a tarquinio superbo. priscii tarquinii filio. Eodem tempore septem sapientes. sunt appellati. et in hoc loco dignum duximus imponere. Incidentes de collatione annorum regum iuda. et regum israel. et determinacionis annorum. que nobis occurrunt ut tandem historiam expedicius prosequamur. [illegible]

In libro regum exiguntur. Incidentes [illegible]
de collectione annorum regum iuda. et regum israel. quedam questiones determinari possunt. et si non inveniuntur determinationes. in eo septem editionis hoc accidisse. quia in primis vobis. et inmensis

sunt sepe fallunt. Roboam et ieroboam pariter regnaverunt. annis xvii. alter in iuda. alter in israel. Post roboam cepit regnare filius eius abia in ierusalem. xviii. anno ieroboam. qui xxii. annis regnavit in israel. Et conregnavit abia ierobeam tribus annis. Quod sic dicitur dampnatur. in duobus annis. et aliquanto. tempore tercii. qui erat ultimus ieroboam. et in reliquo tempore eiusdem anni cepit regnare asa filius abie. et xli. et uno anno regnavit in ierusalem. Anno secundo asa regnavit in israel nadab filius ieroboam. duobus annis. id est uno anno et aliquanto tempore anni secundi. qui adhuc erat tercius ase. et cepit regnare pro eo in israel. anno iii. ase. et regnavit xxiiii. annis. non tamen plenis. quia tunc regnavit usque ad xxvii. ase. sed non regnavit in fine usque ad xxvi. Hela vero filius baasa cepit regnare in israel anno xxvi. ase. et duobus annis regnavit. id est uno anno et aliquanto tempore anni secundi. qui erat xxvii. ase. et in hoc eodem anno zambri interfecit hela. et regnavit pro eo vii. diebus. quo mortuo divisus est populus. pars quedam sequebatur thebni. altera sequebatur amri. et prevaluit amri. et regnavit xii annis in israel. Sed notandum est quod contentio de regno inter amri et thebni duravit per tres annos et ultra. Quod autem dicit scriptura. quod amri cepit regnare xxxi. anno regni ase. si enim mortuo zambri statim regnare cepisset amri cum electus fuit. quo regnare cepisset. xxvii. anno. sed viii. regni ase. Verumtamen postea dicit scriptura. eum cepisse regnare filium eius acab xxxviii. anno regni ase. Sic enim xii. annis regnavit amri. et incoavit regnare xxxi. ase. et ase non nisi xl. et uno anno regnavit. palam est quod annis superfuit ase. per tres annos. Item quod acab succedens patri incoavit regnare. xxxviii. anno regni ase. quod sic solutum est. Quando scriptura dicit. amri cepisse regnare. xxxi. anno ase intelligendum est. quod tunc solus et super totum israel mortuo thebni cepit regnare. Cum autem dicit eum regnasse xii. annis a xxvii. anno ase numerat. quando israel eum elegit in regem. quod tempus extenditur usque ad xxxviii. annum regni ase. quando acab regnavit. hinc contentioni sequens scriptura consonat. que narrat iosaphat filium ase cepisse regnare iiii. anno regni acab. Quartus fuit ultimus ase xli. sive primus. Porro iosaphat regnavit in ierusalem. xxv. annis. cuius anno xvii. ochozias filius acab cepit regnare in israel. et ii. annis regnavit. huic quia filium non habuit frater eius ioram successit ei in regnum. et cepit regnare ioram in israel. anno secundo ioram filii iosaphat. sed quomodo anno xviii. iosaphat qui xxv. annis regnavit ochozias cepit regnare. et duobus tantum annis regnavit. Quomodo ioram frater eius anno secundo ioram filii iosaphat. et non potius xviii. et xix. anno iosaphat regnare cepit. Preterea statim in sequentibus subiungit scriptura. quod xviii. anno iosaphat ioram filius acab regnavit. Hec contrarietas sic solvitur. Duobus annis

solo.
2 ocozias est baasa
solo.
cepisse regnare
id est anno sue electionis
ubi dicit
solo.
solo

ochozias.

quibus regnare dicitur Ochozias illi sunt quibus solus, et in columnis. antequam per cancellos domus sue cecidisset reg. Reliqui autem uero .x. quibus eo languente et eius iussu tam. ad ministrationem regni agebat. non sunt et ideo non de putantur. Vel in .xviii. anno iosaphat regnasse dicitur ioram. et tunc regni administrationem pro fratre qui languebat suscepit. scriptura est que dicit. quod ioram filius acab. anno secundo ioram. filii iosaphat regnauit. tempus quo solus iam fratre defuncto regnare cepit attendit. diuersos sane scriptores fecerunt collectiones librorum regum. unde quod alius aliud. et alius aliud. sed tamen distinctionem mixtim. inchoationis regni regum. et iuda et israel assignatur. Ioram autem filius acab. xii annos regnauit super israel. Illa est scriptura. que precedit. quod anno .v. ioram. filii acab regis israel. regnauit ioram. filius iosaphat. regis iude. tempus attendit. quando patre adhuc uiuente regnum administrare cepit. porro ioram filius iosaphat. xxxii annorum erat cum regnare cepisset. et .viii. annis. regnauit in ierusalem. quidam mendosi codices habent. ioram filium iosaphat. xxii annorum esse tunc cum regnare cepisset. quod stare non potest. Si enim. xxii annorum erat cum regnare cepisset. et .viii. tantum annis regnauit. triginta erat cum mortuus est. et filius eius qui successit. iam .xxii. annorum erat. et quando eum genuit. ioram .viii. annorum erat. quod est inpossibile. tamen hebrei tradunt ioram filium iosaphat .xx. annis regnasse. et .xl. uixisse. quod uidetur consonare illi scripture que dicit eum .xxii. annorum. esse cum regnare cepisset. et tamen dicit uixit solos .viii. annos. quibus innocenter uixit. antequam fratres suos occideret. illi in regnum computantur. a scriptura. mortuo ochozia. mater eius athalia .vii. annis regnauit in ierusalem. Annis eisdem .vi. annis conregnauit ei hieu. qui .xxviii. annis regnauit in israel. Anno .vii. hieu cepit regnare in ierusalem ioas. et .xl. annis regnauit. Regnauerunt ergo pariter ioas in iuda et hieu in israel. xxii annis regnum. Quibus finitis mortuus est hieu. et successit ei in regnum ioachaz filius eius. et inchoauit regnare. anno .xxiii. ioas. Ioachaz cepit regnare. et annis .xvii. regnauit. cum ioas .xl. tantum annis regnauerit. palam est usque ad .xxxix. uel post .xl. annum. eius ioachaz regnasse. Quod non est statim. subsequitur dicit scriptura. quod ioas filius ioachaz anno .xxxvii. ioas regis iuda regnare cepit. forte dominio uiuente patre. simul cum patre regnauit. et forte scriptorum negligentia. qui in numeris sepe errant. hanc difficultatem peperit. anno .ii. ioas. regis israel. regnauit amasias in ierusalem. xxix. annis. anno .ii. ioas. quo amasias regnare cepit. nunciatur ex quo solus defuncto patre regnauit. Vixit autem amasias post ioas regis israel. xv. annis. et mortuus est. ionas rex israel. xxv. annis. hic enim qui supra diximus quod amasias. anno .ii. ioas regis israel. regnare incepit. xxix. annis regnauit. et ioas .xvi. annis regnauit. xv. tantum annis simul regnauerunt. Mortuo autem ioas. solus xiiii annis superfuit amasias. et ad plus .xv. Sed inuenitur forte scriptorum ponentis .xv. pro .xiiii. et forte amasias uiuens desiit regnare .i. x. uel .xx. annis. uiginti regnauit autem. Ergo regnauit porro. anno .xv. amasie. regnauit in israel ieroboam. xli annis. simul namque regnauerunt amasias in iuda. ieroboam in israel. ad plus .xv. annis. deinde est quod scriptura dicit. quod .xxvii. anno ieroboam regnauit ozias filius amasie. in ierusalem. forte .xii. annis. regnum iuda sine rege fuit. et ut diximus. amasias uiuens regnum dimisit. et ozias adhuc paruulus regnare non potuit. Mortuo autem patre. cum .xvi. esset annorum. et ieroboam in israel .xxvii. annis regni sui incoauisset. regnare cepit in ierusalem. et lii. annis regnauit. porro. anno .xxxviii. ozie regis iude. regnauit zacharias filius ieroboam in israel .vi. mensibus. et hic ostenditur alio capitulo quod anno .xxvii. ieroboam. qui xli anno regnauit. ozias regnare cepit. et lii. annis regnauit. itaque .xv. annis regnauerunt ozias et ieroboam. cum ieroboam per .xli. et iiii annos regnasset. si statim zacharias filius eius in regno successisset; non in .xxxviii. sed in .xv. regni ozie. regnare cepit. unde est regnum israel sine rege fuit. xxiii annis. uel post quos .xxiii. annos zacharias. filius ieroboam regnauit. qui tamen ille et post in regnum non sunt computati. solum sex menses. est creatus inpost. in .xxxviii. anno ozie. illi sunt computati. In .xxxix. anno ozie sellum. occiso zacharia. regnauit in israel uno mense. In illo anno manahem occidit sellum. et regnauit in israel .x. annis. Anno lii. ozie. phacee filius phacee ... in israel .xx. annis. Anno .ii. phacee regnauit in ierusalem ioathan. et .xvi. annis regnauit. xv. ergo annis ad minus. simul regnauerunt ioathan in iuda et phacee in israel. et annus qui fuit ultimus ioathan. fuit phacee .xvii. ... phacee regis. ... ioathan in his annis in quibus conregnauit achaz. filius ioathan. Quod quidam legerunt. quod osee interfecit phacee. et regnauit pro eo .xx. annis. ioathan. Ex illo tempore regnum ioathan. scriptura numerat. quo pro ipso regnauit. Quod legitur autem quod anno .ii. phacee regnauit. et quod .xvi. annis regnauit ab illo tempore quo solus post regnauit. porro .xii. anno achaz. ... in his annis conregnauerunt ut dicitur. illo anno .iiii. achaz occisus est phacee. et si osee occisor eius. et regnauit pro eo usque ad .xii. annum achaz. tunc regnum israel fuit .viii. annis sine rege. Itaque sunt dicte sententie. et aliter sicut premisimus. determinari non possunt. uel per synecdochen. uel quia et ... paruis quidam regnauerunt. antequam soli regnarent. uel quia regna quandoque sine rege fuerunt. Explicit liber tercius. Incipit quartus.

Praeuaricatus est autem moab in israel ... capitulo .x. ... fuit salmanasar. quo ... tempore eminuit. hic non facile elucet. uidetur enim. secundum historiam hebreorum. thobiam uixisse post excidium ierusalem. in

Anno .xli. ieroboam filii ... regnauit ochozias filius ... regis iuda. xx. ... annorum erat cum regnare cepisset .viii. annis regnauit in ierusalem.

Roboam .xvii. annos
Abia .iii. annos
Asa .xli. annos
Iosaphat .xxv. annos.
Ioram .viii. annos.
Azarias .i. annum.
Athalia .vi. annos.
Ioas .xl. annos.
Amasias .xxix. annos
Ozias .lii. annos
Ioathan .xvi. annos.
Achaz .xvi. annos
Ezechias .xxix. annos.
Manasses .lv. annos
Amon .ii. annos.
Iosias .xxxi. annos.
Ioachaz .iii. menses
Ioachim .xi. annos
Ioachim .iii. menses.
non dixit regnauit
Sedechias .xi.

Hec sunt nomina regum Iude excepto Saul. Primus dauid. secundus salomon. Tercius Roboam. Quartus Abia. Quintus Asa. Sextus Iosaphat. Septimus Ioram. Octauus ochozias. Nonus Regina Athalia. Decimus Ioas. Undecimus Amasias. xii Ozias. xiii Ioathan. xiiii achaz. xv Ezechias. xvi. Manasses. xvii. Amon. xviii. Iosias. xix. Ioachaz. xx. Eliachim uel Ioachim uel Iechonias. xxi. Ioachim. uel Iechonias. xxii. filius eius Mathanias siue Sedechias. Sub isto factum est excidium Ierusalem.

Ieroboam .xxii. annos
Nadab .ii. annos
Baasa .xxiiii.
Zambri .vii. dies
Amri .xii. annos
Achab .xxii. annos
Ochozias .ii. annos
Ioram .xii. annos
Iehu .xxviii. annos
Ioachaz .xvii. annos
Ioas .xvi. annos
Ieroboam .xli.
Zacharias .vi. menses
Sellum .i. mensem
Manahem .x. annos
Phaceia .ii. annos
Phacee .xx. annos
Osee .ix. annos

eandem templi. dicit enim in cantico suo. Ierusalem ci-
vitas dei castigavit te dominus. benedic dominum seculorum ut reedi-
ficet in te tabernaculum suum. et revocet ad te omnes cap-
tivos. In diebus autem mortis sue. cum vocasset filium de
reditu captivorum ait. Terra deserta replebitur. et domus dei que
incensa est iterum reedificabitur. Sed si attendamus tempus vite tho-
bie filii thobie. fuit et tempus historie. quia fuit et
tempus iuxta. non invenimus descendisse historiam. eadem
usque tempora iosie. ponamus enim filium cum patre
captivatum. vi. anno ezechie. et mansisse eum cum patre xlii.
annis cum vixerit xxviii. annum iosie mortuus est. mortuus
est et hanc historiam transtulit ieronimus de sermone caldeorum
in latinum. ad petitionem cromatii et heliodori episcoporum. hanc
historiam iudei inter apocrifa ponunt. Ieronimus enim in prologo suo
dicit. quod sicut tunc est in tertio ordine canonis veteris
instrumenti. sed quia de nullo ordine dicatur. et ieronimus de-
cem libros agiographa. ut includeret ypocrifa. et quia
vicina est lingua caldeorum hebreo sermoni utriusque lin-
gue peritum. loquacem sumens. iuxta quod ille hebraice ex-
pressit: latino sermone exposuit. sub brevi et quasi unius
diei labore.

De Tobia

Porro thobias ex tribu neptalim fuit.
Cumque cuncti ad vitulos aureos quos fecerat iero-
boam irent: ipse ascendebat in ierusalem ut adora-
ret dominum israel. primitias et decimas fideliter offerebat. ita quod
in tertio anno proselitis et advenis omnem ministraret
decimationem. et in omnibus legem dei puer observa-
bat. Cum autem vir factus esset accepit uxorem annam de tribu sua.
et suscepit ex ea filium: nomine suo vocavit thobiam.
Captivus quidem cum uxore et filio habitavit in ni-
nive. et custodivit animam suam ne contaminaretur
in cibis gentilium. sed et concaptivos suos non custodien-
tes legem dei arguebat. et dedit illi deus gratiam in conspectu
salmanasar. qui dedit illi potestatem quocumque vellet
ad captivos ire. et docere eos facere quecumque voluisset.
Cumque deambularet per regionem. cum cepisset das-
monia [illegible] salmanasar venit in rages civitatem medorum. et
invenit ibi quendam contribulem suum gabelum egen-
tem. et tradidit ei sub cirographo x. talenta argenti.
que habebat ex his in quibus fuerat a rege honoratus.
Mortuo autem salmanasar. cum filius eius sennacherib
filios israel haberet exosos: thobias consolabatur eos. et ege-
nis ministrabat. Cumque reversus esset sennacherib a
iudea fugiens manum domini quam [illegible] multos hebreorum
fecit occidi. quorum corpora thobias sepeliebat. Quod cum nun-
tiatum esset regi. iussit occidi eum. et tulit omnem substantiam eius. et cum ille
occidi. Tobias cum uxore et filio fugiens latu-
it. quia multi diligebant eum. post xlv. dies autem
occisus rex a filiis suis. rediit thobias in domum
suam. et restituta sunt ei omnia. Porro in quadam die festo.
cum prandium esset preparatum apud thobiam: dixit filio suo.
Vade et duc aliquos de tribu nostra timentes deum. ut
comedant nobiscum. Qui reversus nunciavit unum de
hebreis iugulatum iacere in platea. et exiliens to-
bias relicto accubitu occultavit eum in domum suam. et come-
dit panem in luctu. et cum tremore. et cum sol
occubuisset. sepeliebat eum. et arguebant eum proxi-
mi sui dicentes. Iam huius cause interfici iussus es. et vix effugisti
periculum mortis. et iterum sepelis mortuos. Sed thobias magis timens deum quam regem.
sepulture occisorum sollicite insistebat. Contigit autem ut
quadam die fatigatus a sepultura veniens domum iacta-
ret se iuxta parietem. et obdormiret. et ex nido hirun-
dinum calida stercora super oculos eius inciderunt.
et factus est cecus. Hoc autem permisit deus fieri ad eius probationem.
et ad exemplum patientie in posterum. Nam in omnibus ten-
dit deum sicut beatus iob. Nam et proximi sui in-
sultantes ei. improperabant dicentes. Noli tu ita loqui.
filii sanctorum sumus. et vitam illam expectamus quam deus
daturus est fidelibus suis. Anna vero uxor eius ibat ad opus tex-
trinum cotidie. et de labore manuum suarum. quod
consequi poterat deferebat. Similiter autem ut edum accipiens
detulisset domum. et balatum eius audisset ait. Vide ne forte
furtivus sit. Ad hec irata uxor eius. Manifeste vana
facta est spes tua. et elemosine tue perierunt. et inge-
muit thobias cum lacrimis dicens. Et nunc domine
secundum voluntatem tuam fac mecum. et precipe in pa-
ce recipi spiritum meum. Expedit enim magis mihi mori
quam vivere. Eodem die contigit ut sara filia raguelis
in civitate medorum audiret improperium ab una an-
cillarum suarum que eam increpabat. dicens illi.
Interfectrix virorum tuorum numquid interficere me vis. sicut
occidisti vii. viros. Fuit enim tradita vii. et demonium nomine
asmodeus occidebat eos mox ut ingressi fuerant ad eam. vii. viris
Ascendit ergo sara in superius cubiculum domus sue.
et tribus diebus ac noctibus non manducavit neque bibit.
In oratione persistens aiebat. Peto domine ut de vin-
culo huius improperii absolvas me. aut certe desuper terram eri-
pias me. In illo tempore exaudite sunt preces amborum in
conspectu domini. et missus est angelus raphael ut cura-
ret ambos. Igitur cum tobias putaret se exauditum
ut moreretur. ait ad filium suum. Audi fili mi verba mea.
et ea quasi fundamentum in corde tuo construe. Cum mo-
rtuus fuero sepelies me. et honorem habebis matri tue. omnibus diebus
vite eius. Mortua sepelies eam iuxta me. Semper
in mente habeto dominum. et observa mandata
eius. de substantia tua fac elemosinas. quia elemosina ab
omni peccato liberat. et magna fiducia erit coram deo
omnibus facientibus eam. Attende fili mi ab omni fornicatione

fornicatione

ch et sapientia, a qua sumpsit initium omnis perditio. consi-
lium a sapiente perquire, et a peccatoribus declina. Sicut
in elemosinis non mancipatur apud te. Noli timere fili, quia
pauperem quidem vitam gerimus, sed habebis multa bona si timu-
eris deum. Preterea scito quod dedi Gabelo x talenta argenti in
Rages. et chirographum penes me habeo. perquire ergo tibi virum fi-
delem, qui tecum eat, salva mercede sua, ut recipias a Ga-
belo chirographum suum. et ipse restituet tibi depositum tuum.
Tunc egressus Tobias invenit iuvenem succinctum, quem adduxit ad
patrem, ignorans quod angelus dei esset. Cumque accepis-
set ab eo quod omnem regionem Medorum noverit, et Ra-
ges civitatem, et Gabelum manentem inibi, introduxit
eum ad patrem suum. et salutavit eum iuvenis dicens.
Gaudium sit tibi semper. Et respondit: Quale gaudium erit
mihi, qui lumen celi non video? Cui ait ille: In proxi-
mo est ut a deo cureris. Et ait Tobias: Poteris ducere filium
meum ad Gabelum? Qui respondit: Ego ducam et redu-
cam ad te. Cumque quereret ab eo Tobias cuius domus esset et de-
cuius tribu, respondit. Ex filiis Israel sum, ego Aza-
rias Ananie filius. quod totum fecit in representationem nomi-
nis creatoris. Erat enim de angelis videntibus deum. et Aza-
rias adiutor, et filius Ananie [illegible]. Tunc pa-
ratis omnibus que erant [illegible] in via, ambulaverunt ambo
simul. et canis secutus est eos. Mater autem flebat dicens
ad virum. Baculum senectutis nostre tulisti [illegible]
numquam fuisset pecunia propter quam misisti eum. Sufficiebat nobis pau-
pertas nostra, ut divitias computaremus quod videbamus filium
nostrum. Et ait Tobias: Noli flere. filius noster salvus reverte-
tur ad nos. Et hoc quod angelus dei bonus comitatur eum. Porro illi
duo manserunt prima die apud fluvium Tigris. et exivit
Tobias ut lavaret pedes suos. et piscis immanis egre-
diebatur ut devoraret eum. Et timens Tobias clama-
vit dicens: Domine invadit me. Et ait angelus: Apprehende
branchiam eius et trahe eum ad te. et extraxit ad
siccum, et palpitabat ante pedes eius. Super hunc locum di-
cit Beda. quod dum Christus in morte levaret pedes suos
ch qui ambulaverant super terram: advenit diabolus quere-
re si aliquod peccatum inveniret in eum. Unde pater transfer
calicem hunc a me. Tunc dixit angelus ad Tobiam.
ch Exentera piscem hunc. et cor eius et fel et iecur re-
pone tibi. valent enim ad medicamenta. Et sic
Tobias partem piscis assavit. et comederunt. et cetera
salla alia salierunt, secum tulerunt. Cumque simul pergerent, ait
Tobias: Azaria frater, quid remedium habent que de pis-
ce servare dixisti? Qui ait: Particula cordis super car-
bones posita: fumo suo extricat omne genus demoniorum
ch a viro vel a muliere. Fel super hoc valet ungendum.
cum fuerit etiam albugo adultus. candorem visui [illegible]
[illegible]. Cumque quereret Tobias ubi maneret nocte il-
angelus la: respondit: Est hic Raguel propinquus tuus. Hic habet
filiam unicam, que debetur tibi cum omni substantia sua.

et ait Tobias: Audio quod tradita sit vii viris, et occi-
sunt a demone. Et angelus: Super petulantes et deum nolentes ch
non timentes potestatem demonium habet. Tu autem cum acceperis
eam, tribus diebus continebis ab ea. et de nocte vacabis
cum angelo orationibus. Prima nocte incenso iecore piscis
fugabitur demonium. Secunda nocte in copula
sanctorum patriarcharum admitteris, vel orabis deum
ut in principio sanctitatis et pudicitie patriarcha-
rum admittat vos. Tertia nocte benedictionem conseque-
ris. ut nascantur ex vobis filii sani et incolumes. hanc benedictio-
nem prestabit sacerdos, vel aliquis maior inter eos in- ch
venit sacerdotis gentis. Quarta nocte accipies eam cum
timore domini, amore filiorum magis quam libidine ductus,
ut in semine Abrahe benedictionem in filiis consequaris.
Tandem ingressi sunt ad Raguelem. Cumque diceret
Raguel uxori sue: quam similis consobrino meo hic iuvenis. Et Tobie
consobrino suo, dixit ad eum angelus: hic est filius illius. Et le-
tatus est Raguel, et instituerunt convivium. Tunc ait Tob.
Hic non manducabo neque bibam: nisi prius petitionem meam
confirmes, et promittas mihi dare Saram filiam tuam. Quo
audito expavit Raguel, et hesitanti de responso: dixit
ei angelus: Noli timere dare huic eam coniugem. huic
enim debetur. et propterea alius non potuit habere eam. Et
ait Raguel: Scio quia deus ad hoc venire et preces cognationis
meas et lacrimas meas, ut coniungeretur hec filia mea cognatione
sue secundum legem Moysi. et apprehendens pater dexteram
filie: tradidit eam dextere Tobie. dicens. Deus patrum nostrorum
sit vobiscum, et coniungat vos, et impleat in vobis bene-
dictionem suam. et fecerunt conscriptionem coniugii, et comederunt
benedicentes deum. Post cenam vero introduxerunt iuvenem in cu-
biculum virginis, et protulit Tobias de cassidile suo par-
tem iecoris, et posuit super prunas. Tunc Raphael apprehen-
dit demonium. et relegavit eum in deserto superioris E-
gypti. Tunc Tobias ait ad virginem: Sara exurge, deprecemur deum
hodie et cras et secundum cras. his enim tribus noctibus iungimur
deo. Tertia nocte: in nostro erimus coniugio. Filii enim sancto-
rum sumus, nec possumus ita coniungi: sicut gentes que
ignorant deum. et oraverunt ambo simul dicentes. Domine mise-
rere nobis, domine miserere nobis, et consenescamus
ambo pariter sani. Porro circa pullorum cantum fecit Raguel
parari sepulcrum, ut sepeliret eum priusquam illucesceret. et
misit unam de ancillis ad videndum si iam obiisset. que re-
diens: nunciavit eos incolumes, et secum pariter dormi-
entes. et laudaverunt omnes deum. et impleverunt foveam
[illegible] antequam lucesceret. et paraverunt [illegible]
convivium [illegible] vicinis et amicis suis. et adiuravit Ra-
guel Tobiam: ut duas ebdomadas maneret apud eum.
et dedit ei mediam partem omnium que possidebat, fa-
ciens scriptum, ut reliqua pars que superest post obitum
suum: deveniret ad Tobiam. Tunc ait Tobias ad
angelum, quem hominem estimabat. Azaria frater [illegible]

pecuniā

raphael

honorare

nisti. quem gaudens sic mera nostre parentibus meis. obsecro te eas ad gabelum et reddes ei chirographum suum. et nuptias ad eo perficies. et monebis eum uenire ad nuptias. Tunc assumens raphael .iiii. de seruis raguelis et duos camelos uenit ad gabelum et recepta pecunia duxit eum ad nuptias secum. et ingressus gabelus inuenit eos discumbentes et benedixit eos. Cumque omnes diuiserint amicitiam cum more dum nuptiarum gaudium exercebant. porro autem tobias moram faciens in nuptiis, solliciti erant pater eius et mater quod ad diem determinatum non rediret. Mater uero lacrimis irremediabilibus flebat dicens. Heu me fili ut quid te misimus peregrinari lumen oculorum nostrorum, baculum senectutis nostre. Tobias ei consolabatur eam. Porro raguel dicebat ad generum suum. mane hic ego mittam nuntios salutis tue ad parentes tuos. Cumque ille non adquiesceret, tradidit ei saram et dimidium substantie sue in pueris, in puellis, in pecudibus, in camelis, in uaccis, in pecunia multa. parentes uero monuerunt filiam suam socrum et diligere maritum, regere familiam, gubernare domum, et se ipsam irreprehensibilem exhibere. Cumque reuerterentur, peruenerunt ad carram que est in medio itinere. Et dixit angelus ad tobiam. precedamus nos duo, et sequentur nos lento gradu uxor tua et familia cum animalibus. et tolle tecum de felle piscis. Unges ex eo oculos patris tui, et recipiet uisum. Porro anna sedebat secus uiam cotidie in supercilio montis unde respicere poterat de longinquo. et cognouit a longe filium uenientem, et cucurrit ad suum uirum dicens. Ecce filius tuus uenit. Canis quoque qui simul fuerat in uia precurrit, et quasi nuntius blandimento caude gaudebat. Tunc exurgens cecus, data manu puero, cepit currere obuiam filio suo, et osculantes fleuerunt pre gaudio. Cumque adorassent dominum et gratias egissent, tunc tobias de felle piscis liniuit oculos patris. et sustinuit quasi dimidiam horam, et incepit albugo egredi de oculis eius quasi membrana oui. Quam apprehendens tobias, extraxit de oculis suis. Statimque uisum recepit. et glorificabant omnes deum et ait tobias. Benedico te domine deus celi qui castigasti me et saluasti me. et ecce uideo tobiam filium meum. Ingressaque post dies .vii. sara uxor eius cum omni familia sua et pecunia quam receperant a gabelo. et conuenerunt contribules et uicini ad tobiam, et congratulabantur ei per .vii. dies epulantes cum gaudio. Cumque narrasset tobias patri suo per ordinem bona que fecit ei angelus in uia, tulerunt angelum in partes rogantes ut dignaretur dimidiam partem omnium que attulerant accipere sibi. Tunc dixit eis angelus occulte. Benedicite deum celi et coram omnibus uiuentibus glorificate eum quia fecit uobiscum misericordiam suam. Etenim sacramentum regis abscondere bonum est, opera autem dei reuelare et confiteri honorificum est. Porro ostendam uobis

sermonem occultum. Bona est oratio cum ieiunio et elemosina. Cum orabas et derelinquebas prandium et abscondebas mortuum per diem et sepeliebas per noctem, ego optuli orationem tuam domino, et quia acceptus eras deo, necesse fuit ut temptatio probaret te. et misit me deus ut curarem te. et saram filii tui uxorem a demonio liberarem. Ego enim sum raphael angelus. unus ex .vii. qui astamus ante dominum. Et cum audissent, turbati sunt et trementes ceciderunt in facies suas. et ait angelus. pax uobis, nolite timere. Cum essem uobiscum, uidebar uobiscum manducare et bibere, sed ego cibo inuisibili et potu utor, qui ab hominibus uideri non potest. Tempus est ut reuertar ad eum qui me misit. et hec dicens, a conspectu eorum ablatus est. Tunc prostrati per tres horas in facies suas benedixerunt deum. Et exurgentes narrauerunt omnia mirabilia eius. Aperiens autem tobias senior os suum benedixit dominum et dixit. Magnus es domine in eternum. quia tu flagellas et saluas. deducis ad inferos et reducis. Et non est qui effugiat manum tuam. et hortatur in hoc canticum ierusalem et captiuitatem [illegible] ut exemplo sui conuerterentur ad dominum. et facerent iustitiam coram eo et crederent. Et cum omnes facit misericordiam. et prophetauit de ierusalem dicens. Omnes fines terre adorabunt te. nationes ex longinquo ad te uenient. et munera deferentes adorabunt dominum in te. Et multis de tempore gratie domini, ex his que secuntur apponitur. porte ierusalem ex saphiro et smaragdo edificabuntur, et per circuitum eius [illegible]. Erat autem dum [illegible] tobias quando lumen amisit sexagenarius, lumen recepit. et senuit annis .lii. et uidit filios nepotum suorum et completis annis .c.ii. [illegible] de ministerio uidere [illegible] illuminatus est .vii. annis suppliciter [illegible] ad [illegible] abstinentie [illegible] ad dilectionem dei .xl. Cumque uidet sibi obitum imminere, uocauit filium suum ad se. et .vii. filios eius dixit eis. Ipse erit in [illegible] in nimine. uideo quia iniquitas eius finem dabit ei. non enim excidet uerbum dei. et fratres nostri [illegible] a terra israel reuertentur ad eam. et replebitur omnis deserta eius. et domus dei que in ea incensa est, iterum redificabitur. ibi reuertentur [illegible] uniuerse tribus israel [illegible] pro alia porta templi [illegible]. Quem tam gestum narrauit. [illegible] et templum in ea. Cumque monuisset filios et dilexit deum et timore et amore elemosinas faciendas, et precepit eis ut mandarent filiis suis. addidit. Audite ergo me filii. Hic quasi die sepelientis matrem uestram, iam me in uno sepulchro [illegible]. Ex eo [illegible] ut tu statim hinc. Et mortuus est tobias et [illegible] uxor eius et filius et nepotibus. et reuersus est ad [illegible] suos. et inuenit eos in bona senectute. et in omni conuersatione. [illegible]

ch

ch. fili accede et [illegible]

ch

ch

ch

similiter abcessit tobias exiuitur cum uxore.

Mat. samuelis. xxxx. tobie. [...] ad in[...]
scripta. Sed dicunt annis Mat. samuelis. lxxx. tobie.
lxxx. raguelis. matris sue [...]. et anna [...]. mor-
tuis, tobias minor, xcix. et sepelierunt eum omnis
cognatio. et omnis generatio eius [...] permansit. ut
[...] vita cum deo quam hominibus. Sic ad histo-
riam captivitatis revertentes et ad historiam iude. [...]
ter sui locis [...]. De morte godolie.

Recessit cum preficiset rex babilonis godoliam re-
liquiis terre iude, venerunt ad eum omnes qui evaserant
manus hostium. et inter circuitas gentes latuerant. et
quibuscumque latibulis salvaverant animas suas. Multi
quoque de x. tribubus quibus gratius erat cohabitare [...]
[...]. fuerunt et inter eos quidam de principibus terre.
Iohanna filius caree. Sareas et iezonias. et dixit godolias
ad eos. Nolite timere habitare in terra. et servire regi
babilonis. et bene erit vobis. Ego habito in masphat
ut respondeam propter caldeos. qui mittuntur ad nos.
ut in nullo vos gravent. Cumque hec iurasset [...]
dimisit eos ad propria loca. que unusquisque delegit.
porro de genere regio erat quidam hismael vir malig-
nus qui dum obsideretur ierusalem ad regem cucurrit ammoni-
tarum. et ibi morabatur. et ait iohanna filius caree ad
godoliam secreto. Scito quod ismael insidiatur anime
tue mittens [...] dominum terre [...] rex ammonitarum mit-
tet eum percutere animam tuam. ut occupet terram deso-
latam. Ibo ergo et percutiam hismael nullo sciente ne
interficiat te. et dissipentur et pereant reliquie iuda. et ait
godolias. non facies verbum hoc. ut interficias virum
innocentem. non enim [...] ut in tali desolatione
sibi maliciam exerceant. et factum est in mense vii. eodem
anno venit hismael et x. viri cum eo ad godoliam
in masphat. et splendide suscepit eos. Cumque post pran-
dium misisset eos in soporem godolias et [...]. percus-
sit eos ysmael. et occisis per noctem iudeos qui erant
in civitate. et quosdam milites qui a babilonis fu-
erant derelicti. trucidavit. et proiecit cadavera eorum
in lacum quem fecerat rex asa propter baasa regem israel.
Altera vero die veniebant cum muneribus de provincia
lxxx. viri ad godoliam. et egressus est hismael in occursum
sui eorum dicens. Venite ad godoliam. quibus ingressis
occidit eos hismael preter x. qui dixerunt ei. parce
nobis. quia thesauros habemus in agro, frumenti ordei et olei
et mellis et dabimus eos tibi et recesserunt ab eo.
Tunc ismael duxit captivas reliquias populi que e-
rant in masphat. filias quoque regis quas commendaverat
nabuzardan godolie. Quod cum audisset iohanna filius
caree assumptis viris occurrit hismaeli et inve-
nit eum ad aquas que sunt in gabaon. et fugit

hismael a facie eius cum viii. viris et reduxit iohan-
na captivos et predam quam duxerat hismael. De defectu reliquiarum [...]

Et convenerunt omnes reliquie iuda
ad ieremiam. a parvo usque ad magnum. disponebant
enim fugere in egyptum. timentes ne occiderentur a caldeis.
pro morte godolie. et dixerunt ad prophetam. Ora pro nobis dominum.
ut indicet nobis quid faciamus. Post x. dies vii. factum est verbum
domini ad ieremiam. et convocavit universum populum ait.
Hec dicit dominus. Si manseritis in terra hac, plantabo
vos et non evellam. Iam enim placatus sum super ma-
lum quod feci vobis. Nolite timere a facie regis babilo-
nis. quia ego vobiscum sum. Si autem descenderitis in egip-
tum. ut ibi habitetis. gladium quem formidatis ibi
comprehendet vos. peribitis gladio. fame. et peste. et non audi-
erunt ieremiam. Sed dixerunt mentiris. non misit te dominus.
Sed baruch incitat te adversum nos. ut tradat nos in mani-
bus caldeorum. et descenderunt omnes cum mulieribus et par-
vulis. et omni substantia sua in egipto. et duxerunt secum
ieremiam et baruch. et desolata est terra. et sabbatiza-
vit multis annis. sicut predixerat ieremias. Non enim transtu-
lit in eam rex babilonis colonos. sicut fecerat rex assi-
riorum in terram israel. et habitaverunt reliquie iuda in e-
gipto. in magdalo et in taphnis et in memphis et in terra
phaturos. et est nomen ei a quo prius illa egipti sic denomina-
ta est. et factus est sermo domini ad ieremiam in taphnis. Su-
me lapides grandes. et abscondes eos in cripta que est sub
muro latericio. in porta domus pharaonis. et dices ad
iudeos. Hec dicit dominus. Ecce ego assumam servum meum
nabuch. et ponam thronum eius super lapides istos. et
percutiet terram egipti. et perimet vos cum egiptiis.
porro mulieres hebreorum sacrificabant diis alienige-
nis. et regine celi. id est lune. vel [...] offerebant
placentas et libamina. Cumque argueret eas iere-
mias dixerunt. Sermonem quem nobis [...] non faciemus.
cumque ad viros dure loqueretur. dixerunt. Cum [...]
hec in urbibus iuda saturati sumus panibus. et bene erat
nobis. Ex quo autem cessavimus indigemus omnibus et gladio
et fame consumpti sumus. et ait ieremias. Ego iuravi in nomine
meo magno quia omnes viri iuda qui sunt in terra
egipti gladio et fame peribunt. Dum pertinaciter consumerent et
induraret populus adversus ieremiam et lapidaverunt eum
lapidibus quos absconderat sub muro latericio. Egipcii vero
honoraverunt prophetam sepelientes eum iuxta tumu-
lum regum memores beneficiorum. et posuit in egipto.
Oratione enim sua fugaverat aspides et bestias aquarum
quas greci cocodrillos vocant. quibus prius egipcii infesta-
bantur. Tradunt et quod adhuc de pulvere eiusdem loci aspi-
dum percussura sanatur. et fugiunt cocodrilli. De eo
ait epiphanius. Audivimus a viris senioribus qui ex ter-

ch
complerat annos
illud
ch
huius
ibi uero [...] dixit nobis [...]
[...]
vel iunoni
[...]
hec dicit dominus
hec potius usque in finem hec dicit supra [...]

uos antigoni et tolomei stirpe descenderunt. quod alexander ma-
cedo veniens ad sepulcrum prophete et cognoscens loci misterium
transtulit ipsum in alexandriam et sepelivit gloriose et circum-
a terra illa prohibiti sunt cocodrilli et aspides. fecitque
idem alexander prius introduci illuc serpentes quosdam quamvis
marsorum aspides argolas. quia si potant eas perimit exspi-
rare. quos ex argis peloponensi adduxerat argolides nomina-
vit. Hic ieremias qui regibus egypti signum dedit quod eorum ydo-
la subverti oporteret cum virgo pareret. Unde et sacerdotes eorum in secreto
templi locum ymaginem virginis et pueri statuentes adorabant.
Dum vero tholomeus rex interrogaret eos quare hec agerent, ratione dixe-
runt paternam traditionem esse misterium. quod a sancto propheta acceperunt ma-
iores et credebant in rebus taliter venturum. Hic ieremias qui tem-
plum evertendum prenoscens archam testamenti cum hiis que inerant
in ea tulit et sub fabris lapis eam cavatam abscondit in petra. petram digito desig-
nans dei nomen impressit. et fecit sigillum in similitudinem
sculpture quasi ferro cavatum. et ipsum domini nomen nube opertum
ita celatum est ut ex tunc locum quis recognoscere quaeat vel
ipsum nomen legere usque in hunc diem. et usque in finem seculi
... illic sepe nubes ut ignis fit nocturno tempore
eo quod gloria dei ab eius lege non desinat. Est autem petra illa
in deserto terre inter duos montes in quibus iacet moyses
et aaron. dixit quoque ieremias flentibus: dominus de celo recessit ad
celos, sed rursus in virtute veniet. et erit signum presentie
eius quando universe gentes adorabunt lignum. dixitque quod
archam hanc nemo preter aaron producere poterit. et tabu-
las que in ea sunt nullus aperiet sacerdotum, nullus quoque prophe-
tarum nisi electus dei moyses. et in prima resurrectione resurget
hec archa et exibit de petra et ponetur in monte syna et
omnes sancti congregabuntur ad eam. [ezechiel] ... domini sustinentes
et adventum eum eos querentes iniurie fugientes. De cap-

De captivitate sedechie iude

[T]ertio anno post mortem ieremie anno v. ...
[S]edechie ... tercio anno regni nabuch. misit ...
... descendit nabuch et obtinuit eam ...
... quoque et amonitas subiugavit sibi et tandem
intravit in egiptum. eam quoque subvertit. et regem qui
tunc erat in ea occidit. aliumque in ea constituens. tercio
anno iudeos captivos duxit in babilonem. et hec fuit ultima
captivitate reliquiarum iude. quandam numerant lxx
annos usque ad secundum annum darii filii ydaspis. hanc
et captivitatem reliquiarum predixerat ezechiel in
caldea. de quo in sequentibus aliquid addicemus.

De Ezechiele

[E]zechiel propheta de terra ... fuit
filius buzi de genere sacerdotum. hic in babilonem
ductus est cum ioachim et matre eius cum daniele et ...
... hic habitabat iuxta flumen chobar. ... in xxx
anno non solum etatis eius ... ab viii. anno
... in templo ... anno
transmigrationis in quarto mense in v. die mensis ...
prophetare ezechiel ad captivos ... legitur
in epistola ieremie post lxx annos ... captivita-
tem et flebant ... plorantes ... tunc
... domini quod ... eos

necessitati. dixerunt enim post eos ieremie remanentes in ierusalem
prophetis ... qui se tradiderunt servo suo nabuch. bona
sua sibi possidebant. Tunc autem in gentium ... elapsi
erant. Florebant enim qui remanserant. et ipsi iugo
servitutis premebantur. Erant enim inter eos qui dicerent
quod dum servierunt milicie celi bonis omnibus habundabant.
ex quo vero cessaverunt perierunt gladio fame et peste. adhuc
prophetabat ezechiel visionem urbis et templi incendium
imminere. et eos qui remanserant in urbe fame perituros.
et extra urbem gladio. autem eos qui iam tenerentur esse
passuros servitutem. et eos autem in pace et quasi ... servi-
tute mansuetos. Ut autem auctoritatem preberet eis deus pos-
tendit ei quasdam visiones similitudine scilicet hominis leo-
nis vituli et aquile non solum ad figurandum evange-
listas sed ut ostenderet deum israel dominum esse totius creature per hec dig-
niora omnem intelligens creaturam. Homo enim preest ceteris ani-
mantibus. aquila rex avium. leo ferarum. bos iumentorum.
Sub animalibus vero vidit rotam in medio rote. ut osten-
deret convolutionem omnium elementorum in deum ...
et super hec vidit firmamentum coloris saphiri. et super firmamentum
erat similitudo throni. et super thronum similitudo quasi aspectus
hominis. Et ait dominus: Fili hominis mitto te ad filios
israel ad domum exasperantem. si forte audiant et quiescant
et sciant quia propheta sit in medio eorum. et
ecce manus missa ad eum in qua erat liber scriptus intus et
foris. et scripta erant in eo lamentationes et carmen
et ve. et ait deus: Comede volumen istud. et dedi ...
... ad transmigrationem
... ad ...
Et sedens in medio eorum posuit coram omnibus laterem et
descripsit in eum civitatem ierusalem. et obsidionem adversus
eam. et munitiones et aggerem. et castra et arietes in gyro.
et apposuit sartaginem ferream oculis suis ne
videret eos. et ait: sic obfirmavit dominus faciem suam
ad ierusalem ne videat eam. et obsidebit eam. signum
domui israel. et quia in ierusalem erant multi de x. tribu-
bus qui ad eos confugerant. et de eis locutus est dominus ad
eum. Fili hominis sume tibi frumentum et ordeum et
fabam et lentem et milium et viciam et facies tibi panem de
hiis subcinericium in pondere xx. staterum. et operies
illum in oculis eorum ad coquendum stercore humano.
Cumque abhorreret propheta, concessit ei fimum boum
pro stercore humano. et dices ad eos: sic comedent filii
israel panem suum pollutum inter gentes ad quas eiciam
eos. dixitque etiam dominus ad eum: sume tibi gla-
dium radentem pilos id est novaculam et duces illum
super caput tuum et barbam. et tertiam partem pilorum
combures igni in medio eorum. et tertiam partem pi-
lorum concides gladio in circuitu. et tertiam partem disper-
ges in ventum. Hec enim dicit dominus ad ierusalem.
Tertia pars tui fame morietur et peste in medio tui.
Et tertia pars tui gladio cadet in circuitu tuo. et ter-
tiam vero partem in omnem ventum dispergam. Et fecit

est autem in anno vi. in vi. mense. in v. die mensis. leuauit spiritus prophetam inter celum et terram. et ad
duxit eum in ierusalem in visione dei. et vidit ad aqui
lonem. vestibulum porte ydolum baal. et ingressus
vidit vniuersa ydola domus israel depicta in circui
tu per totum. et lxx. viri de senioribus stabant. et ieco
nias sacerdos cum eis. et vnusquisque habebat turibu
lum in manu sua. et vapor nebule de thure conscen
debat. et ingressus per hostium porte ad aquilonem.
vidit mulieres plangentes thamuz mortuum. id est
adonidem et laudantes eum. et vidit inter vesti
bulum et altare xxv. viros. terga dorsa ad templum.
et adorantes ad ortum solis. et dixit dominus ad eum. vi
disti fili hominis que faciunt. pro hiis ergo dicit dominus. Ecce
faciam eis in furore. non parcet oculus meus. Et ecce viri
sex veniebant. tenentes vasa interitus in manibus suis.
Et erat vnus in medio eorum vestitus lineis. et atramentarium
scriptoris ad renes eius. et dixit dominus ad eum. transi per
mediam ciuitatem. et signa thau super frontes viro
rum gementium et dolentium de abhominationibus que
in illa fiunt. et dixit ceteris vi. viris. transite per ciui
tatem sequentes eum et percutite omnem super quem non
videritis thau. Non parcet oculus vester. et a sanctuario
meo incipite. Cumque percuterent. clamauit
propheta. heu. heu. heu. domine deus. ne disperdas
omnes reliquias israel. Et dixit dominus ad eum. qui in
dutus erat lineis. imple manum tuam prunis. et ef
funde eas super ciuitatem. et hoc faciens combussit eam.
Spiritus autem leuauit ezechielem. et reduxit eum in cal
deam. et locutus est ad transmigrationem. que dixit dominus.
Post hec ezechiel in conspectu eorum per diem cepit trans
portare vasa domus sue. quasi transmigraturus ad aliud
locum. Vespere autem perfodit parietem. et per ruinam parietis
exportauerunt eum in humeris sero et velata facie
ne videret terram. et dixerunt ad eum domus israel. Quid
tu facis. dicit ei. Super regem qui est in ierusalem hoc vide.
parietem perfodient. ut educant eum in caligine noc
tis. Et educet. capietur in sagena. adducetur in babilonem.
et eam non videbit. ibique morietur. Post hec locutus est ad
domum israel in enigmate dicens. aquila grandis mag
narum alarum. longo membrorum ductu. plena plu
mis et varietate. id est nabugodonosor. venit ad libanum.
id est ad templum. et tulit medullam cedri. id est vasa
domini et summitatem frondium transportauit. id est ioachim.
et tulit de semine terre. id est mathaniam. et posuit
illud in terra. et creuit in vineam. id est fecit eum regem.
et accepit ab eo iuramentum. et facta est aquila grandis.
id est pharao. et ecce vinea illa extendit palmites su
os ad illam ut irrigaret eam. Pro hiis ergo dicit

qui fecit hec. et qui dissoluit pactum. numquid effugiet.
viuo ego in medio babilonis morietur. et factum est
verbum domini ad ezechielem in anno ix. mense x. decima
die mensis. dicens. fili hominis. scribe tibi nomen diei
huius in quo confirmatus est rex babilonis aduersus ierusalem hodie.
Ecce ego tollam hodie a te desiderabile oculorum tuorum. et in
gemisces tacens. Non plorabis. non plangetur luctum
mortui facient. non velabis ora amictu. nec cibos lugentium
comedes. sed calciamenta erunt in pedibus tuis. et quam
ad eundem. et mortua est vxor sua vespere. et non plorauit.
sed erat cum illis. et dixerunt ad illum. Quid portendit
hoc. et respondit. hec dicit dominus. Ecce ego polluam sanctu
arium meum. desiderabile oculorum vestrorum. et pre nimia
anxietate non plangetis. sed quisque de nece sua sol
licitus erit. Ita et in consolacionem gentis sue. Post hec propheta alia
nuntiauit et comminatus est nationibus. que exultant hostes
in ierusalem. et insultauerunt captiuis. id est filiorum amon
et moab. et edom. philistiim. tyri et sidonis. egypto et
ethiopie. Et factum est in xii. anno transmigrationis. xii.
mense. v. die mensis. venit ad ezechielem quidam
qui fugerat in ierusalem. dicens. Vastata est ciuitas. In pre
cedenti tamen vespera. ezechiel predixit de nuncio
venturo. et audiens omnis transmigratio excidium urbis.
et incendium templi leuauerunt vocem suam et dix
erunt. periit spes nostra. abscisi sumus. non resurgemus.
et exclamauit ezechiel. hec dicit dominus. Cum sanctifica
tus fuero in vobis. tollam vos de gentibus et ad
ducam vos in terram vestram. et effundam super vos
aquam mundam. et mundabimini ab omnibus inqui
namentis vestris. et factum est super prophetam manus domini. et ad
duxit eum in campo. qui plenus erat ossibus sic
cis vehementer. et dixit ad eum. putas ne viuent
ossa ista. et dixit. domine tu scis. et dixit dominus.
dic ad ea. Ossa arida hec dicit dominus. Ecce dabo
super vos neruos. et succrescere faciam carnes et cutem.
Extendam autem. dabo vobis spiritum et viuetis. et
adhuc eo loquente. factus est sonitus et commotio. Et accesserunt
ossa ad ossa. vnumquodque ad iuncturam suam. et
ecce super ea nerui. et carnes et cutis. sed spiritum non ha
bebant. et dixit dominus ad prophetam. Clama ad
spiritum. et dices. hec dicit dominus. A quatuor ventis ve
ni spiritus. et insuffla super interfectos istos. et reuixe
runt. et sic factum est. et viuentes steterunt super pedes
exercitus nimis grandis valde. et dixit dominus. Ossa hec
vniuersa domus israel est. et rediit spiritus prophetam.
in medio transmigrationis. et locutus est ad eos. quod mon
strauerat ei dominus. in signum duorum. id est reuo
cationis eorum a captiuitate. et in signum resurrectionis corporum in
fine. et tulit ezechiel lignum vnum et scripsit

lignum

super illud lignum iude et sociorum eius et super alterum scripsit effraim.
et sociorum eius. et coniunxit ea in una manu simul. et dixerunt ei. Quid hec tibi uult in his. Et respon. Hec dicit dominus. Ecce ego congregabo regnum iuda et regnum israel. et faciam eos in gentem unam. et regnum unum. et seruus meus dauid princeps erit eorum in perpetuum. Et locutus est dominus ad ezechielem. Fili hominis uaticinare aduersus gog et magog dicens. hec dicit dominus. Ecce ego super te gog principem mosoch et thubal. seducam te et ascendere te faciam de lateribus aquilonis et adducam te super montes israel. et cades ibi tu et omnia agmina tua. et dedi te uolucribus celi. et bestiis terre. preparate. uenite undique ad uictimam quam immolo uobis super montes israel. ut comedatis carnes fortium. et sanguinem principum terre bibatis. et omnibus saturabimini. dabo sepulcrum nominatum. et mittam ignem in terram magog. et in his qui habitant in insulis confidenter. hi fabulantur hebrei futurum post regnum mille annorum. et post tantum tempus exituros gog. quorum arma per vii annos usum lignorum habebunt. non de siluis. sed de armis. et colligent ossa vii mensibus. et sepelient in ualle que ob hoc dicetur polyandrium. In xxv anno transmigrationis. tempore anni xxxiii regni nabuch. primo mense. x die mensis. xiiii anno postquam percussa est ciuitas. in hac ipsa die facta est manus domini super ezechielem. et duxit eum in spiritu in terram israel. super montem excelsum et ostendit ei descriptionem ciuitatis et templi. super quam ad litteram nichil scripserunt auctores. porro ezechiel in caldea inter captiuos iudicauit tribus ... regis. et prophete quidam de tribu dan et gad. qui in deum commiserunt impia. legis persequendo custodes. et fecit ut dicit epiphanius quod eos prodigium magnum. quod filii eorum et iumenta perirent a serpentibus. propter quod occiderunt eum. quod deus illis non redderet ad propria. sed in medio regionis remanerent. propter quod ezechiel in eum. ... interfecerunt eum quidam. et per quidem ... sepelierunt eum in agro maur in sepulcro sem et arphaxat. in spelunca duplici. Iuxta similitudinem habrahe in hebron. sepulcrum sare composuit. duplex quoque dicitur. eo quod camera sit. et auersa a superficie terre. similitudinem unius a parte una. similiter alia parte superius suspensa sit in terram. Ipse propheta signum dedit populo. in flumine chobar. ut quando deficeret. sustinerent desolationem terre sue. tunc parent regionem ad uersum. ... ad eum. quando conuenit multitudo plurima captiuorum ad flumen chobar. et caldei rebellationem uerentes irruerunt super eos. Ipse uero fratribus suis stetit. et fecit flumen sicut aquas ambulans. cum omni multitudine ad alteram ripam se recepit. et quotquot hostium presumpserunt eos sequi. submersi sunt. et per eundem subito largam piscium copiam populo prebuit ad uescendum. sepe quoque multos deficientibus uitam restituit. De daniele

Prophetauit etiam in caldea daniel. de quo iosephus et epiphanius. de semine regio iude fuit. secundum lxx uero de semine regio iude fuit. qui in titulo fabule bel ita ponitur. homo quidam erat sacerdos nomine daniel. filius abdo. conuiua regis babilonis. natus fuit in bethoron superiore. et fuit adeo castus. quod a ciuibus suis spado putaretur. librum eius transtulit ieronimus ad petitionem pauli et eustochii cum magna difficultate. scriptus enim erat hebraicis litteris. sed caldaico sermone. non legebatur ab ecclesia secundum lxx. quia multum a ueritate discordabat eorum editio. sed secundum theodotionem quia apud hebreos nec susanne hic historiam. nec hymnum trium puerorum. nec bel draconisque fabulam. de quo alias ordinem. hi permittentes quod alii prophetarum. longe ante captiuitatem duorum tribuum. de ea prophetarunt ut ysayas et osee. alii ea imminente. et dum fieret. ut ieremias et ezechiel. alii post eam. ut daniel et abacuc. alii post eam. ut aggeus et zacharias.

Factum est autem cum transtulit nabuch. de ierusalem in babilonem nobiliores pueros iudeorum. et quosdam de semine regio pulcriores inter eos et doctiores. qui starent presentes in palacio regis. ut ait iosephus. castrati. quod et aliis gentibus est naturale. secundo diuiserat. et tradidit eos preposito eunuchorum. et fecit eos erudiri primitialibus litteris puer et caldeis. Est autem caldea lingua eadem que et syra. proxima hebree. et iussit eis ministrari cibos de mensa sua. Fuerunt autem inter eos iiii optimi de filiis iuda. Daniel. ananias. misael. et azarias. et mutauit rex eis nomina. et dedit sunt. balthasar. sidrach. misac et abdenago. balthasar enim erat nomen regis. quod ipse posuit danieli. ut dicit epiphanius. eo quod uanum cogitauit. de eo adquirere. Illis iiii prepositus eunuchorum specialem posuit preceptorem. malasar. hi proposuerunt non contaminari cibis gentilium. sed cum cogeret eos malasar eodem cibis regis ne uiderentur coram rege ceteris exiliores. dixerunt ad eum. tempta nos obsecro diebus x. et da nobis legumina et aquam. et post hoc contemplare uultus nostros. et reliquorum qui uescuntur cibo regio. et sicut uideris facias nobiscum. porro malasar tollebat cibaria et uinum eorum. et dabat eis legumina. quibus anime eorum erant limpide. nec hebetes pre multitudine ciborum. non confuse pre uarietate. et corpora eorum laboribus aptiora. et subito tales sunt eruditi. quibus dedit eis deus scientiam. et disciplinam et sapientiam. danieli. intelligentiam uisionum et somniorum. et exactis diebus annis. statuti sunt in conspectu nabuch. et de omnibus que locutus est rex ab eis. inuenit eos decuplum super cunctos ariolos. et magos. qui erant in regno eius. et fuit daniel in honore in caldea. usque ad darium et cirum. et hic terminat prima danielis prophetia. Secundum quosdam. xv. quod uisiones danielis dicimus eo quod in eis nec ipse quod uidit. uel uisum ab alio explanauit. Visio prima.

Secundo anno regni sui uidit nabuch. somnium. et conterritus est spiritus eius. et effugit ab eo somnium. nec intelligendum. secundus annus regni

lignum
in allegoria expone ... [illegible]
... gog ... magog ... [illegible]
i. inuidie ... super
dixerunt eum
hinc
Ara
fuerunt
leis
d
i. sibullatores
i. ... [illegible]

ab origine. vel a consummacione huius consummationis regni
eius dicit. Post subiugatis sibi nacionibus reliquias quas
eduxit de egypto. Conuocauit ergo rex coniectores caldeorum et dixit
ad eos. Vidi sompnium, sed ignoro quid viderim. Qui re-
sponderunt siriace. et huiusque scriptus liber hebraice est. Deinde
caldee usque ad visionem quam vidit in susis sub bal-
tasar. Dicat rex sompnium seruis suis, et interpretacionem
eius indicabimus. Et ait rex. Nisi sompnium et coniecturam
indicaueritis, moriemini. Et domus vestre publicabuntur. Et
dixerunt. Non est homo super terram, qui sermonem tuum
possit implere, exceptis diis, quorum conuersacio non est cum ho-
minibus. Tunc precepit rex in ira magna ut interficerentur
omnes sapientes babilonis. Et querebantur daniel et socii
eius ut perirent. Quod cum comperisset daniel, ingressus rogauit
regem, ut daret ei tempus ad solucionem, per unam noc-
tem tantum, ut dicit iosephus. Et ingressus daniel domum cum so-
ciis suis, orauit dominum, et per visionem noctis reuelatum est ei
misterium, et benedicens deum, ingressus ad regem. Ait
rex. Potes ne sompnium michi indicare, et interpretacionem eius?
Qui respondit. Misterium quod rex querit, deus in celo reuelans
misteria, qui indicauit tibi que uentura sunt in nouissi-
mis temporibus. Visiones capitis tui hee sunt, id est cor-
dis. Cum in corde enim sit sapiencia, secundum euangelium, non in
capite, secundum philosophum. Tu cogitabas in stratu tuo, quid esset post
te, post hoc mundi regnum futurum, et ostendit tibi deus regna.
Videbas coram te statuam grandem et sublimem, cuius caput
et collum erant ex auro, pectus et brachia ex argento,
venter et femora ex ere, tibie autem ferree, pedum quae-
dam pars ferrea, quedam fictilis. Et abscisus est lapis de mon-
te sine manibus, et percussit statuam in pedibus, et commi-
nuit eam, et redacta est in fauillam, quam rapuit ventus, et
nec inventus est locus eius. Lapis autem factus est mons magnus, et re-
pleuit uniuersam terram. Nunc audi rex interpretacionem
eius. Tu es caput aureum, cum hiis qui successerunt tibi.
Et post te consurget regnum aliud minus te. Quod intelligitur
de regno medorum et persarum, tanquam per duo brachia,
a quo deletum est regnum babilonis. Et regnum ter-
tium aliud eneum, quod imperabit vniuerse terre. Quod intelli-
gendum de regno grecorum, vel per famam alexandri. Et quartum
regnum erit velut ferrum. Quia sicut ferrum domat
omnia metalla, sic illud conteret omnia. Hoc intelligendum de
imperio romanorum. Porro quia vidisti partem pedum testeam,
partem ferream, sicut ferrum non potest misceri teste, sic erunt
in eo ciuiles discordie (julius et pompeius), et pars solidabitur, pars altera conteretur.
Tunc suscitabit deus regnum celi. Comminuet vniuersa
regna hec, et stabit in eternum. Super hoc dicit iosephus. Signi-
ficauit et daniel regi de lapide, quod tamen non placuit indi-
care. Sed alii referunt hoc ad regnum suum, quod ex-
spectant. Tunc rex cecidit in faciem suam, et adora-
uit danielem dicens. Vere deus vester deus deorum est. Et dedit

danieli principatum super omnes prouincias babilonis, et super
magos sapientum. Obtinuit autem daniel a rege, ut tres socii
eius principatum haberent super prouincias. Secundum ipsum sedit in
babilone, et staret in foribus regis. Visio secunda

Sequitur secunda visio danielis, que est hec: tamen visio dicitur,
quia vidit rex in fornace quartum puerum similem filio dei. Porro
fecit nabuchodonosor statuam auream altitudine cubitorum lx,
latitudine vi, et statuit eam in campo dura prouincie ba-
bilonis, ubi olim gigantes edificauerunt turrim. lxx. dicunt in campo
[illegible], quod interpretatur [illegible]. Statuam erectam [illegible]
sepsit rex campum. Et uocauit rex omnes principes regionis ad
dedicacionem statue. Et preco clamabat ualenter. In hora qua audie-
ritis sonum musicorum, adorate statuam. Quicunque non adorauerit, eadem ho-
ra mittetur in fornacem ignis ardentis. Et adorauerunt omnes pre-
ter socios danielis. Et accusati sunt ad regem. Et accensa est fornax
septuplum, et missi sunt uincti cum vestibus in medio for-
nacis. Vicit autem illos qui miserant eos, interfecit flamma
ignis. Que vero sequuntur, dicit se ieronimus non legisse in hebreo,
sed quia in toto orbe dispersa erant, ueritati (pro satisfaccione audiencium) apposuit, sub ob-
elo, ne caperet imperitos partem voluminis detruncasse uideri.
Porro fornacem succendebant ministri malleolis et pice et
stupa et napta. Que secundum salustium historiarum, quoddam
genus fomenti est apud persas. Secundum alios olea sunt oliuarum are-
factarum cum amurca. Sed plinium in terra babilonis fluit in modum
bituminis. Et erupit flamma, et incendit quos reperit iuxta
fornacem de caldeis, et effusa est super fornacem cubitis xlix.
Quod geometrica regula comprehenditur. Angelus autem domini descendit
cum eis in fornacem, et excussit flammam, et induxit quasi
uentum roris vel flatum, et refrigerauit eos, et cantica ora-
uit eos dicens. Iustus es domine, peccauimus enim, et tradidisti nos
in manus hostium. Sed in animo contrito et spiritu humilitatis suscipi-
amur a te. Et sicut in holocaustum pinguium, sic fiat sacrificium
nostrum hodie in conspectu tuo, ut placeat tibi. Tunc illi tres quasi
ex uno ore benedicebant deum dicentes. Benedictus es domine deus patrum
nostrorum et cetera. Et hortabantur omnem creaturam ut benediceret dominum, pro-
cedentes a superioribus ad inferiora. [illegible] quod autem [illegible]
et spiritu humilitatis, et quod in canticis legitur: benedicite spiritus et anime
etc. Erraverunt quidam dicentes esse in homine
preter duo distincta, spiritum et animam. Hunc usque in hebreo non
habetur. Tunc obstupuit rex, et surrexit propere et ait. Nonne
tres viros misimus in ignem? Et ecce uideo uiros iiii ambu-
lantes in medio ignis, et species quarti similis filio dei. Quod de
angelo intelligi potest. Tunc uocauit eos rex, et egressi sunt,
et mirabantur omnes, quod capillus eorum non esset adustus, nec
sarabalia immutata. Et ait rex. Non est deus alius qui
possit saluare. Et posuit edictum ut qui blasphemiam lo-
queretur in deum (hebreorum) eorum periret, et domus eius uastaretur.
Et restituit eis principatum prouinciarum.

Sequitur tercia visio danielis, quam non scripsit daniel,
sed ipse rex, quam scripsit in uniuerso regno.

suo. postquam de bestia reversus est in hominem. 7 in regnum. in quo predicavit mirabilia. que fecit apud eum deus excelsus. Forma autem epistole hec est. quam intulerunt daniel quasi suo. Ego nabuchodonosor florens 7 elatus in superbiam. somnium vidi. quod perterruit me. 7 convocavi cunctos sapientes babilonis. solutionem eius non indicaverunt mihi. donec ingressus est daniel. cui nomen baltasar. qui habet spiritum dei. 7 dixi ei. Videbam super stratum meum. 7 ecce arbor in medio terre. que pertingebat usque ad celum. 7 aspectus eius usque ad terminos terre. 7 esca universorum in ea. Sub ea habitabant animalia 7 bestie. 7 in ramis volucres. 7 ex ea vescebatur omnis caro. Et ecce vigil 7 sanctus descendit de celo. 7 ait. succidite arborem 7 ramos. 7 fugiant bestie. 7 fugiant ex ea bestie. 7 volucres. Verumtamen germen eius in terra sinite. 7 alligetur vinculo. 7 cum feris pars eius in herba terre. cor eius ab humano commutetur. 7 cor fere detur ei. 7 vii. tempora mutentur super eum. In sententia vigilum decretum est. 7 petitio sanctorum. donec cognoscant viventes. quia dominatur excelsus in regno hominum. 7 cui voluerit dabit illud. Tunc daniel tacitus cogitabat. quasi una hora conturbatus. quia mala portendebantur regi. 7 dixit rex. Tu es rex arbor illa. qui magnificatus. 7 potestas tua in terminos terre. 7 audisti vigilem sanctum descendentem super te. ab hominibus eicient te. 7 cum feris erit habitatio tua. fenum ut bos comedes. vii. tempora. i. annos mutabuntur super te. donec scias quod dominatur excelsus super regnum hominum. 7 relinquetur tibi germen radicis. quia regnum tuum restituetur tibi. Quamobrem audi consilium meum. peccata tua elemosinis redime. forsitan ignoscet tibi deus. Transactis autem xii mensibus deambulabat rex in aula. 7 loquebatur in spiritu elationis dicens. Nonne hec est babilon quam edificavi in fortitudine roboris mei 7 in gloria decoris mei. Adhuc erat sermo in ore ipsius 7 vox de celo ruit. Tibi dicitur nabuchodonosor. regnum transibit a te. 7 cum feris habitabis. vii. temporibus donec scias quod dominetur excelsus in regnum hominum. Eadem hora ex hominibus abiectus est. 7 fenum ut bos comedit. donec capilli eius crescerent in similitudinem aquilarum 7 ungues eius quasi unguis avium. Igitur post dies definitos a deo. ego nabuchodonosor levavi oculos ad celum. 7 sensus meus redditus est mihi. 7 benedixi altissimo 7 laudavi viventem in sempiternum. 7 non est qui dicat ei. quare sic fecisti. 7 requisierunt me optimates mei. 7 in regno meo restitutus sum. 7 magnificentia amplior addita est mihi. Ex his apparet 7 epiphanius testatur. quod non corporis mutationem sed mentis alienationem passus est. 7 ablatus est ei usus lingue ad loquendum. 7 ita datus est ei habitus humane. 7 videbatur ei quod bos esset in anterioribus. 7 leo in posterioribus. Primum significat quod in prima etate voluptatibus dedit. 7 eum demum ingressus est libidinem. In fine tamen irrationabilis dum prius 7 crudelis extitit. Multi quoque contemplabant 7 mirabantur eum. Solus daniel non contemplabatur. sed toto tempore illo orans pro eo deum rogabat. 7 ad preces eius anni vii. quos tantum dixit tempora. in vii menses versi sunt. In quibus xl diebus insaniam patiebatur 7 per alios xl revisus ad cor hominis flebat. 7 supplicabat deo. addens quod ex nimiis fletibus ut careret

oculis fere credidit. 7 item per alios xl dies revertebatur in insaniam. donec vii menses complerentur. Post hec revocatus est non tamen regnavit. sed statutis ante se vii iudicibus. 7 usque ad finem vii annorum penitentiam egit. panem 7 carnes non comedens. 7 vinum non bibens. leguminibus vescebatur 7 herbis. iuxta consilium danielis. 7 cum iterum regnasset. volens eum dicere danielem heredem filiorum quasi dei deus. abstrahere ut prius relinquens hereditatem in cunabulis domus ut horum. Sed dicit iosephus. quod videns hostias quasi ingratum. curavit. Sequitur. 7 hic mutat daniel ordinem historie. Nos autem ordinem prosequimur.

Et mortuus est nabuchodonosor magnus.

Et regnavit pro eo filius eius. nabuchodonosor. qui murum de novo babilonis cum templo belis magnifice decoravit. circumdans muris tribus ita ut nec obsidentes valerent flumina. Et interius palatiis regalibus maiora super addidit. Et in diebus xv. consummavit. iuxta que grandes lapides posuit instar montium supplantavit arbores. 7 ortum. qui suspensilis dicebatur. eo quod uxor eius que in partibus medie nutrita fuerat. regionem suam a longe videre desiderabat. Sic meminit megastenes in libro iudaicorum. 7 asserit eum fortitudine 7 actuum magnitudine herculem transcendisse. Sed 7 de eo est in li. colonorum dicitur. quod iste nabuchodonosor obsedit tyrum. xiii annis. 7 x. mensibus. Eo mortuo regnavit pro eo. amilmaradach. Hic est evilmeradach qui xxxvii. anno transmigrationis. mense xii. xxvii. die mensis sublevavit caput ioachim regis iuda de carcere. 7 posuit thronum eius super thronum regum. qui erant cum eo in babilone. 7 comedebat coram rege cunctis diebus vite sue. Et hanc fecit cum eo misericordiam. quia pater non servavit ei fidem. Tradunt tamen iudei. quod evilmeradach. frater minoris nabuchodonosor in die elationis patris multa gessit impie in eum. 7 pro eo relictus accusatus apud eum. missus est in carcerem. ubi erat ioachim. usque ad mortem patris sui. Cumque regnare cepisset. elevavit ioachim. quem socium habebat in carcerem. timens quoque ne resurgeret pater suus. qui de bestia redierat in hominem. consilio ioachim. ad consilium eius cadaver patris effossum. divisit in ccc. partes. 7 dedit ccc vulturibus. 7 ait ad eum. ioachim. Non resurget pater tuus. nisi redeant vultures in unum. Hic habuit tres filios consilio. qui 7 regnaverunt dicti sunt. labor arodach. 7 nabar. Qui baltasar cognominatus est. ad quem post regna fratrum. regnum est devolutum.

Sequitur quarta visio danielis. Non secundum ordinem libri eius. sed secundum historiam. in qua vidit. sub ymaginibus iiii bestiarum. iiii regna. que viderat nabuchodonosor in statua quadriformi. sed additum est de antichristo. 7 die iudicii. Primo anno primo baltasar vidit daniel somnium.

Regnum assiriorum leena

Regnum persarum ursus

Regnum grecorum pardus

Regnum romanorum aper secundum hebreos

de libro dan.

Accipiendum est hoc de flagellatione ... filium regni ... sic ...

cuius summam scribens ait. Videbam et ecce quattuor venti pugnabant in medio mari. Hee sunt angelice potestates que laborant pro regnis mundi. quibus presunt. Et quattuor bestie ascendebant de mari. Prima quasi leena. et habebat alas aquile. et avulse sunt eius ale. et sublata est de terra. et super pedes quasi homo stetit. et cor eius datum est ei. Hoc est regnum assiriorum. quod comparatur leene. propter violentiam et libidinis impacientiam. quia leena semper in coitu gestit. Alas aquile habuit propter longevitatem. Nam in semiramis incepit sub tempore abrahe. descendit usque ad .v. sub balthasar. Quod autem ale avulse sunt. et stetit ut homo. et cor ei datum est. ad conversionem nabuchodonosor respicit. et restitucionem. Secunda bestia similis urso. in parte stetit. tres ordines erant in ore eius. et dentibus. dicebant ei. surge comede carnes plurimas. Hoc est regnum persarum. quod comparatur urso. propter pacientiam laboris. et victus parcitatem. nam pro pulmento sale vescuntur et cardemomo. Hoc similis fuit urso in parte. quia ex toto. quia in templum dei nichil crudeliter egit. Unde in zacharia dicitur. Et albi. Tres ordines dencium fuerunt. tria regna in principio fuerunt. medorum. persarum et caldeorum. Vel tres principes fuerunt. super .c.xx. satrapas. qui dicebant ei comede carnes plurimas. Hoc refertur ad assuerum. cui dixit aman. ut occideret iudeos. Tercia bestia quasi pardus. et habebat alas avis quattuor. capita erant in ea. et potestas data est ei. hoc est regnum grecorum. quod comparatur pardo. qui saltu ruit in mortem. propter impetum alexandri. et vario colore. diversa sub eo regna significat. Alas habuit. quia nichil velocius victoria alexandri. Quattuor capita eius quattuor sunt alexandri successores. Post hanc potestatem habuit alexander. hoc fuit virga furoris domini in filios pestilencie. Quarta bestia terribilis et fortis. dentes ferreos habens. comedens reliqua. et pedibus conculcans. Hoc est regnum romanorum. quod nulli bestie comparavit daniel. ut quicquid in bestiis ferocius cogitamus. intelligamus in romanis. hebrei enim dicunt. similem fuisse apro. secundum illud psalmi. vastavit eam aper de silva. et singularis ferus depastus est eam. Hoc regnum cetera conculcavit. Quod sequitur et habebat cornua .x. respicit ad finem mundi. quia tunc regnum romanorum dividetur in .x. regna. quod signatum est per .x. soles in vaticinio sibille. Et ecce cornu aliud parvulum ortum est de medio eorum. hoc est antichristus ignobilis. in obscuro loco nascetur. ex seminibus quidem parentum concipietur. sed post conceptum spiritus malignus descendet in uterum matris. Cuius virtute puer deinceps nascetur. aletur adolescet. Unde filius perdicionis dicitur. et tria de cornibus primis. avulsa sunt. a facie eius. id est tres reges de .x. quos interficiet. regem scilicet affrice. egipti. et ethiopie. Alii vero sibi manus colla submittent. et ecce

quasi oculi hominis erant in eo. id est astutus et mirabilis sapiencia. quia magice miracula faciet. et inveniet thesauros. et erat ei os loquens ingencia. quia deum se dicet. Circumcidet se. dicet se messiam esse. confluent ad eum iudei. reedificabitur templum. et solium suum ponet in eo. Contrahet ad se homines. terrore. muneribus. miraculis. Enoc et heliam interficiet. Aspiciebam donec throni positi sunt. et antiquus dierum sedit. id est deus eternus. iudex qui apud iohannem. solus in throno sedet. vestimentum eius quasi nix candidum. et capilli quasi lana munda. gloriam maiestatis eius significant. thronus eius flamme ignis. rote eius ignis accensus. Hoc ad illud dicitur. Ignis ante ipsum precedet. Fluvius igneus et rapidus egrediebatur a facie eius. Celeritatem iudicii venturi. sicut dicit apostolus in momento et in ictu oculi. Sequitur. Milia milium ministrabant ei. et decies centena milia assistebant ei. finalitates. Nam decies centies idem est quod mille. Hoc ad ordinem angelorum refertur. Iudicium sedit. et libri aperti sunt. id est in iudicibus et interrogantibus. conscientie singulorum patebunt. Et vidi quod interfecta esset bestia. Cetera. aliarum quoque sublata erat potestas. quia tunc cessabit omnis prelacio. cum tradet filius regnum deo et patri. Et ecce cum nubibus celi quasi filius hominis veniebat. Christus qui baiulis nubibus descendit in celum. sicut venit. quemadmodum vidistis eum ire in celum. et usque ad antiquum dierum pervenit. quia per omnia equalis est patri. et dedit ei potestatem et honorem et regnum sempiternum. Cumque viderem hoc daniel. accessit ad unum de assistentibus. et querebat veritatem. qui exposuit ei singula. Hoc addens de antichristo. scilicet sermones contra excelsum loquetur. et tradentur in manu eius. usque ad tempus et tempora et dimidium temporis. id est usque ad annum et duos annos et dimidium anni. hebraice enim idem tempus significat et annum. et per numerum pluralem. duos annos. hebrei enim hic dualem numerum. Sicut et grecus. breve erit tempus. hoc. quia nisi abbreviati essent dies illi. non fieret omnis caro salva.

Visio danielis.

Sequitur .v. visio danielis. hebraice scripta in eo. precedentes vero caldaice. Anno .iii. balthasar. ego daniel eram in helam regione susis. que est metropolis persarum. que in iudith vocatur ecbatanis. in qua ut aiunt iosephus. fecit mausoleum regum. et vidi in visione me esse super portam ulay. Et ulay nomen porte vel lacus ante portam. et ecce aries unus stabat ante paludem habens cornua excelsa. et unum excelsius altero. atque succrescens. Hoc est rex potencior dario. et ventilabat cornibus contra occidentem. aquilonem. et meridiem. et omnes bestie non poterant ei resistere. Hoc ad ipsum regnum refertur et ad personam. et ecce hircus veniebat ab occidente. et non tangebat terram. hoc est alexander. quasi volans per inimica

quia quasi concidens, ut hyrcus, vel ab hyrcis scilicet colore quorum
ducti colores sunt huic. Et venit ad arietem quem vid-
eram stantem ante ianuam, et percussit arietem, et commi-
nuit duo cornua eius, id est Darium Arsami filium, persas
et medos et persas sibi subiecit. Et orta sunt ibi
iiii cornua, id est iiii successores, de quibus loco suo
dicemus. De uno ex eis egressum est cornu modicum, et
factum est grande. Hic est Antiochus Epiphanes, descendens a
Seleuco, qui diu erat obses Rome et evasit in regnum,
et magnificatum est contra meridiem, id est contra Egyptios, et contra ori-
entem, id est eos qui in fide vel novas moliebantur, et
contra fortitudinem celi, id est Iudeos. Et deiecit de stellis
et conculcavit eas. Et usque ad principem fortitudinis
usque ad deum magnificatum est, et ab eo tulit iuge sac-
rificium, et deiecit locum sanctificationis eius, id est in templo san-
ctuarii idolum posuit. Et audivi unum de sanctis loquentem
ad alterum, et dicentem: Usquequo iuge sacrificium et desolatio, et for-
titudo conculcabitur? Et dixit ei: Usque ad vesperam et mane
dies ii. ccc. et mundabitur sanctuarium, id est ab inquina-
tione Antiochi in Ierusalem, usque ad mundationem templi factam
a Iuda Machabeo, per successiones diei et noctis fluxe-
runt vi anni et menses iii et xx dies. Cumque
quereret Daniel intelligentiam somnii, Gabriel venit
ad eum et indicavit ei per hec visiones. Ecce, ut ait
Iosephus, deprehenditur error Epicureorum qui hunc mundum
sine rectore et sine dei providentia casu fieri confirmant. Si
mundus sine presule esset, deperisset olim, sicut navis de-
solata sine rectore. Nec secundum prophetias omnia pervenerint.

Sequitur vi visio Danielis. Sequitur vi.

Sque que continetur in Daniele, sicut Ieronimus eam sextam no-
tat, in prologo Abachuc. Et hec chaldaice scripta est. Verum
Cyrus et Darius obsident Balthasar in Babilone. Balth-
asar vero fecit magnum convivium optimatibus suis,
et iussit afferri vasa que tulerat pater eius de templo domini. Et biberunt in eis rex et opti-
mates et uxores eius et concubine eius, et laudabant deos
suos. Scilicet solempnitas erat in Babilone [illegible]
obsidionem urbis. Fabulabantur Hebrei quod Baltasar
intellexerat lxx annos captivitatis quos predixerat Ie-
remias effluxisse, et tamen Hebrei non erant liberati. Unde in visi-
one sua exultabat et diis suis grates agebat, sane
illa annorum septuagena non effluxerat, sed [illegible]
iam [illegible]. In eadem hora apparuerunt quasi manus scribentis
in pariete. Cumque rex vidisset manum et scripturam, mentis
visu attonitus videlicet manum scribentem, quidem vidit
articulos manus evanuisse, conturbatus est rex, et genua eius ad se in-
vicem collidebantur. Et exclamavit fortiter ut introduceren-
tur magi caldeorum, et ait ad eos: Qui legerit scripturam hanc et
interpretationem eius fecerit, purpura vestietur, torquem auream habebit
in collo, et tertius erit in regno meo, unus erit trium
principum qui preerant satrapis. Illi non potuerunt scripturam

legere. Et ingressa regina, id est uxor, sed potius mater avia
sed [illegible], vel mater sed [illegible], et ait ad regem:
Est vir in regno tuo qui spiritum deorum habet, quem pater tu-
us apud principem magorum constituit. Hic vocetur et narra-
bit. Cumque introisset Daniel, promisit ei munera que
et superius dicta sunt. Cui ille: Munera tua sint tibi, vel aliis da. Scrip-
turam quidem legam tibi et exponam. Postea quod deus
excelsus dedit regnum patri tuo, et non cognovit,
propterea fenum ut bos comedit, donec cognosceret. Tu quoque
cum scires hec, omnia adversus dominum celi elevatus es, et
vasa eius prophanasti. Edens enim manibus immundis
et bibens in eis deos laudasti qui non vivunt nec senciunt.
Dominum autem qui flatum tuum habet in manu sua non glo-
rificasti. Propterea ista coram te scripta sunt. Mane te-
chel phares, quod sonat: numerus, appensio, divisio. Et
est sensus: Numeravit deus regnum tuum, id est complevit illud.
Et tecel per simile: [illegible] statera [illegible] et abscis-
dit. Appensus es in statera, et inventus es minus habens, id est
iudicio minus [illegible] quam putabas. Divisum est regnum tu-
um, et datum medis et persis, vel tradetur regnum
tuum. Nam phares fragmentum significat. Et eadem
rex munera Danieli que promiserat. Eadem nocte capta
est Babilon. Nam Cyrus divisit Eufraten longe a
civitate per plures rivos, ut alveum qui influebat
in civitatem vadabilem faceret, et per eum ingressi sunt
hostes in civitatem [illegible]. Et interfectus est Balthasar sub manu.
Et successit ei Darius rex in regnum annos natus lxii.
Nam [illegible] ei tanquam maiori [illegible] deferebatur.
[illegible] eadem nocte visionis [illegible] apper-
[illegible] qui loquitur ad Balthasar [illegible] pone in-
[illegible] contemplare [illegible] comedentes et bibentes.
Surgite principes, arripite clipeos. [illegible] quod
mater Balthasar [illegible] suspendit. Filia fuit
Darii, et quia Balthasar filium non habebat, festinabat
Darius [illegible] regnum. Sequitur vii.

Sequitur vii visio Danielis. Porro Darius sumpsit
Danielem, duxit eum secum in mediam.
Et erat Daniel de tribus eorum satrapis qui preerant [illegible]. unus
quia in Daniele spiritus dei amplior erat, et cogitabat
rex constituere eum super regnum. Unde principes invi- dixe
debant ei, et querebant occasionem inveniendi eum
ex latere regis, id est ex eo quod erat ex latere regis. Fa-
bulabantur Hebrei quod querebant occasionem in [illegible]
[illegible] vel [illegible] ad reginam [illegible]
[illegible] regis [illegible] eum [illegible]
potuerunt, eo quod fidelis esset, et super thesauros e-
rat, ut dicit Iosephus, qui adeo [illegible] erat ut
nullam oblationem reciperet. Et dixerunt principes:
Non inveniemus occasionem adversus eum nisi in lege
dei sui. Et subripuerunt regi dicentes: Consilium

viii

inierunt cuncti principes regni, et satrape et iudices,
quod quicumque petierit aliquam petitionem a quocumque deo et homine usque ad
xxx dies nisi a te rex: mittatur in lacum leonum.
Nunc ergo confirma sententiam et scribe decretum. et proposuit
rex. porro daniel ingressus domum suam, et fenes-
tris apertis in cenaculo suo contra ierusalem tribus temporibus in
ch die flectebat genua. orabat tribus horis. orabant
iudei in die. hora scilicet tertia. vi. et ix. sicut legitur de apostolis.
quod tribus vicibus in die orabat. et de petro et iohanne qui
ascendebant ad horam orationis nonam. In tertia orabant quia
tunc datus est decalogus in sinai. In eadem etiam hora spiritus
datus est sanctus super apostolos. In vi. orabant quia tunc exaltatus
est serpens eneus in deserto. In eadem etiam hora christus
suspensus est in ligno. In nona orabant quia tunc de-
dit petra aquam in cades. In eadem etiam hora quia ex latere
christi lanceato fluxerunt sanguis et aqua. Cumque
venissent viri illi danielem orantem, accusaverunt eum
ad regem. de transgressione decreti. et contristatus rex. posuit
cor ut liberaret eum. laborans usque ad occasum solis.
ch Qui intelligentes viri dixerunt. scito quia lex medorum et persarum
ut decretum regis non liceat immutari. Tunc miserunt da-
nielem in lacum leonum et obsignavit rex anulo suo.
et adduxit quadratum lapidem: qui per ianuas positus erat.
et incenatus totam noctem duxit rex insompnem. et dilu-
culo venit ad lacum. et flens exclamavit. Daniel ser-
ve. valuit ne deus tuus liberare te a leonibus? Et ait.
ch deus meus misit angelum suum. et conclusit ora leonum. quia
coram eo iustitia inventa est in me. forte quia vidit angelum.
vocatur hic propheta. visio. et eductus est daniel de lacu nullaque
lesio. et dixerunt quia accusaverunt eum. non dicit propheta hic
ch. sed quia facti sunt leones. tunc rex iussit leo-
sacerdotes: accusatores nibus mitti eos qui danielem apposuerunt. sicut accusatus. daniel mis-
sit in lacum. cum uxoribus et filiis et non pervenerunt usque
ad pavimentum. donec arriperent eos leones. et omnia ossa
eorum comminuerunt. tunc scripsit darius universo reg-
no suo dicens. Paveant omnes deum danielis quia ipse est
deus vivens. et eternus in secula. Prosperatus est daniel per dies
mausoleum plurimos. Cumque surrexisset, fuerat quasi rex. forte miraculo
in ebrietatis quod habent vulnera ut dicat iosephus. mi-
rabile ut eadem die conspiraret. perire esse constructam,
ubi sepeliuntur medorum reges. et persarum et parthorum
et qui custodit ... sacerdos iudeus. Sequitur

Sequitur. viii. visio danielis. In anno primo darii
filii assueri, de semine medorum, qui imperavit super
regnum chaldeorum. Ego daniel intellexi in libris ieremie
ut complerentur vel ad completionem appropinquarent
desolationis ierusalem anni lxx. et oravi dominum in ieiuniis
ch et sacco et cinere. dicens. Iustus es domine. peccavimus. iniquita-
tem fecimus. et adduxisti [vel venit] eam super nos. Avertatur obsecro ira
tua a civitate tua ierusalem. et monte sancto tuo. ostende
faciem tuam super sanctuarium tuum. quod desertum est. Exaudi

domine. placare domine. attende et fac. Sermonem adhuc me
loquente. Ecce vir gabriel tetigit me in tempore sacrificii
vespertini et ait. Ab exordio precum tuarum egressus est sermo liberationis
a deo. Ego autem veni ut indicarem tibi eam. et quidem alia quam
diximus [credita] est. Tu ergo adverte [eius] visionem et sermonem intellige. Et
aperuit eis liberationem spiritualem futuram. per spiritum forsan ve-
nientem. per quem orabat. differt. quia postularet de solutione [fore] tyrannide,
ibi noli metuere. Ad hoc etiam de dispersione per romanos [iudeorum fuerit].
lxx. ebdomades sunt abbreviate super populum tuum et super urbem
tuam sanctam. ut consummetur prevaricatio et finem accipiat peccatum.
et deleatur iniquitas. et adducatur iustitia sempiterna et imple-
atur visio. et prophetia et ungatur sanctus sanctorum. Scito ergo et ani-
madverte. ab exitu sermonis. ut iterum edificetur ierusalem. usque dicit novamen
ad christum ducem. ebdomades. vii. et ebdomades lxii. erunt.
hic alius qui memoriam designat angelus. qui legem et prophetias
implevit. peccatum exuit et iustitiam adduxit. et unctus est oleo letitie
pre consortibus suis. et proposuit ebdomadas non dierum sed annorum.
ut vii. anni sint ebdomada una. Abbreviatas autem dicit ut intelli-
gamus annos lunares. qui breviores sunt solaribus. xi. diebus.
lxx ergo ebdomades annorum solarium faciunt annos cccc.lxxxx.
lunarium. id est annorum cccc. xc. Est ergo sensus quod ab exitu ser-
monis. ut reedificetur ierusalem. usque ad ducem christum fluxerunt
anni cccc. xc lunares. Incipit ergo lectio numerare a xx anno regni
artaxersis. in quo neemias pincerna eius impetravit ab eo ut resti-
tuerentur muri ierusalem. et restituit eos in multa angustia. Nam
instructio ista a rege accepta in angustia. usque ad passionem
fluxerunt anni lunares cccc. xc. et hanc summam annorum compu-
tat secundum annos regum. qui descendunt usque ad xviii. annum
tyberii cesaris. et tamen modicum intererit daniel. de reedifica-
tione per neemiam dicens. et rursus reedificabitur platea. et muri in
angustia temporum. de lxx. autem ebdomadibus separavit ultimam dicens. daniel
Confirmavit autem pactum multis ebdomas una. quod mitti
quod intelligendum est de tribus annis et dimidio. quibus predicavit
christus. et quod prophetis promiserat confirmavit. Sicut tamen tres anni et
dimidius scilicet ebdomadis novissime preterierunt. secundo baptiza-
tus est dominus. et in dimidio eiusdem ebdomadis novissime fecerunt
quando baptizatus est dominus. et in dimidio eiusdem ebdomadis res-
duo. ad finem deficiet. hostia sacrificii. post mortem cessabunt
labunt umbre. et in templo erit abhominatio vel abhomi- desolationis
nanda. et desolatio usque ad consummationem. post mortem christi. et usque ad fi-
nem durabit hec desolatio. Et sic in hoc posuit daniel tempus mor-
tis christi. dicens post ebdomadas lxii. subaudi vii. et no-
vissimam quam in duas partes divisit occidetur christus. et non erit eius populus
qui eum negaturus est. Dixerunt enim non habemus regem nisi cesarem.
et alii. Sanguis eius super nos sit. Et civitatem et sancta-
rium dissipabit populus. ad lxx ebdomades non pertinet sed post
tempus adventus christi et mortis. quia venturi erant populo
qui noluit eum recipere dicens. et dissipabit civitatem et sanctu-
arium. populus romanus cum duce suo veniente. et finis eius vastitas et
post finem belli statuta [iterum] desolatio. Et ferunt quod
ex duobus que hic leguntur. scilicet ungetur sanctus sanctorum et deficiet hostia.

Sumunt illud quod solebat supponi videlicet. Cum venerit sanctus sanctorum
cessabit unctio vestra. Affricanus hanc computationem Bede. alonam?
principio, sed in fine differt. Non enim extendit lxx. ebdomadas
nisi ad xv. annum Tiberii in quo baptizatus est Christus. Tertullianus
sic incipit computare ebdomadas illas a primo anno Darii in
quo egressus est sermo a Deo ad Danielem per angelum, ut iterum re-
dificaretur murus Ierusalem, et extendit per romanos usque ad cap-
tivitatem templi. et tunc ponet ad lxx ebdomadas, quod tam
est civitatem et sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo.
Hebrei sic exponunt. lxx. ebdomades abbreviate sunt super
populum tuum. Et o Daniel scito quia ab hac die qua ista
tibi loquor, sicut erat autem annus primus Darii, qui occidit Balthasar et
regnum Caldeorum in Persas Medos que transtulit, usque ad lxx. an-
norum ebdomadam v annos erit ex? populo tuo per pro[illegible]
tione. peccatum consummabitur et deus. sicut peccatis et scelere pecca[illegible]
et finem accipiet prevaricatio. Secunt enim urbe et templo des-
structis, iudaicus populus, sed in brevi restaurabitur. et non solum
hec. lxx. ebdomadis hoc fient. sed nascetur Christus et iustitia sem-
piterna et signabitur visio et prophetes. ut ultra non inveniatur in
Israel et ungetur sanctus sanctorum, de quo. [illegible] [illegible] d. d. t. o. l.
[illegible] [illegible]. Et dicit. Scito et scito ego sanctus sanctorum. scito quod ab
hac die in qua tibi loquor et dico sermonem promitto quod revertatur
populus in Ierusalem, et instauretur usque ad Christum, et desolationem
templi. ebdomades numerantur lxii. et alie vii. in quibus in-
ordinem suum due res fient de quibus alibi dixi. quod revertatur
populus et reedificetur platea ancemia. et hostia. In fine autem
ebdomadarum complebitur dies sua. in angustia temporum. Christo
exitium destruetur. tolletur templumque capietur civitas. Post
vero lxii. ebdomadas occidetur Christus et non erit eius populus qui negaturus
est eum. Sed ut Hebrei dicunt. non erit eis imperium quod puta-
bant se recepturos. Et dicit de ipso ostendo et negato populo de-
ostendo civitatem et sanctuarium dissipatum sic populus
romanus, cum duce venturo vel Vaspasiano quo moriente.
Et iam ad ultimum vii. ebdomadibus. i. annis xlix. Helyus ad anni
a quo [illegible]. Sermonis tertium erit, et duc?: rebellantes in
deos [illegible] magno [illegible] pugnante debellavit et sic desolat
hostia. et sacrificium usque ad consummationem mundi continuabitur
desolatio. Post vos moveat. inveniunt hebri. sed prius numerantur
vii. ebdomades et postea lxii. et rursum una in duas partes di-
viditur. Hic et ydioma hebrei sermonis et antique consuetudinis
aut minorem numerum supponunt sed maiorem ubi ergo. Post usque
dominum nostre lingue dicimus vixit Abraham c lxxv. annos. Ille
e contrario. vixit lxxv. c. annos. Post ergo ut legitur iam adimpletur. sed
ut totus pre supputatur iam sine accipit. sic [illegible] [illegible]
illorum dicitur. quod una ebdomas dies dicitur confirmabit pactum multis
ebdomas una dividatur in Vaspasianum et adiunctum. ut in
historia Iosephi. Vaspasianum et Titum tribus annis et vi mensibus
pacem cum Iudeis fecisse. tres autem anni et vi menses sunt
a Nerone putantur. Christus tertium dico subiugat et videt eius [illegible]
sic. ita ut Iudee quoque fines expellerentur. Sic aiunt hebri.
non magno opere curamus. A primo anno Darii regis Per-

sarum. usque ad extremam eversionem Ierusalem. que sub
Adriano accidit. computantur olimpiades c lxxiiii. id est
annos. d. c. xcvi. que faciunt ebdomadas ebraicas
[illegible] et annos [illegible]. quanto tempore dux Hebreorum est in exilium
et Ierusalem usque ad solum diruta est. Sequitur. iiii

Sequitur iiii visio Danielis. quam alii sextam, quidam
dicunt esse unam. sed Iosephus et Hebreorum interpretatio
credidit esse duas. et utraque scripta erat in Daniele he-
braice. porro utramque vidit Daniel. unam quidem vi-
dit. sed aliam audivit. anno tertio regis Cyri regis
Persarum. et in eadem die eodem anno? sicut hunc modum.
primo anno Darii. Daniel intelligit mansisse lxx an-
norum captivitatis liberande omnes terminum. et dari?
et ne liberarent populum suum. datam est sententia a Deo
de licentia redeundi et hanc egressam a Deo scilicet nuntia-
vit Gabriel Danieli et extunc Darius disponebat de
libertate et licentia danda Hebreis. sed preventus morte non
adimplevit. Cyrus autem primo anno regni sui dedit
eis eandem libertatem quam Hebrei indigene et hi
vocellas?
centias. Isti autem tertio tempore necdum erant in Cal-
dea et possessiones ibi habebant. eligebant re-
manere in terra nationis sue. Pausa autem quia as-
cendere disponebant in Iudeam, pigri erant, et moro-
si. usque ad tertium annum Cyri. Quod attendens Da-
niel, vehementer affligebatur dolore quam prius, et ora-
bat Dominum ut sui prius daret regibus animum liberandi.
daret populo animum redeundi. Tertio igitur anno
regni Cyri. primo mense. prima die mensis. lugebat
Daniel trium ebdomadarum diebus. panem desidera-
bilem non comedit. carnes et vinum non gustavit.
nec usus est unguento per balneis. more Persarum.
Die autem xxiiii. dum esset iuxta fluvium Tigris
vidit et ecce vir vestitus lineis. accinctus zona au-
rea. et facies sicut fulgur. oculi ut lampades. [i. parat.] corpus
corporis eius quasi crisolitus. et bracchia. et femora.
usque ad pedes. quasi es candens. et sonus eius quasi
vox multitudinis loquentis. Porro viri qui e-
rant cum eo. terror fugerunt. et solus vidit visionem.
et cecidit in faciem suam. Sed ille erexit. et cin-
gens eum et confortans. ait. Noli metuere Daniel.
quia ex die primo mensis. quo posuisti cor tuum ut te
affligeres coram Deo tuo exaudita sunt verba tua. et
egressa est sententia a Deo de reditu populi eadem die vo-
lui venire ad te. ut nuntiarem. sed princeps
regni Persarum. restitit mihi xx. diebus et uno. Et quo-
niam expectarem. apparuit princeps Grecorum. veniet
ut adesset principi Persarum et mihi et illi [illegible]
fieri morem. Sed nunc venio, ut edicerem te de
reditu populi. et in hiis nemo est mi adiutor nisi Mi-
chael princeps Grecorum [i. i. ?] vester. Hos duos prin-
cipes. Grecorum et Persarum dicit Ieronimus esse angelos

i. seq: ad capitulum facturum
ies
ademe
dites
helya
ies
ch
ch
ch
i. angeli [illegible]

malos qui assessores sunt regnis illis ad exitium.
laborabat magis angelus persarum ne hebrei liberarentur
a dominio persarum. timens quod delectabatur affectionibus
eorum. timuit enim quia persistentes eos grauius peccaturos
laborabat et angelus grecorum ut post capitiuitatem hebreorum
cum eis essent in dominio grecorum. Ergo dicunt alii eos
fuisse angelos bonos. qui satagebant. ne cito
liberarentur hebrei. ut si quid in eis adhuc erat corrigendum per
surrectionem corrigeretur. adiungit presens addidit uero illos contra
resistendo ut plures adisset principem persarum. Uerum
tamen prius annunciabo tibi quod expressum est in scriptura
ueritatis. de quibusdam aliis. quorum gessit sollici
tudinem. porro a primo anno darii orabat dani
el pro eo. ut duraret et roboraretur regnum eius. et sollici
tus erat de successoribus regni persarum. uolens eos scire
de quorum manifestatione. [rubric:] xiii. decima

Sequitur x. uisio. In qua primum inducit daniel lo
quentes sic. Ego daniel a primo anno darii medi.
stabam in consilio dei. ut confortaretur et roboraretur
ipse darius. et studium sit contemplationis. cuius tranquillitatis et
prosperitatis. et introducitur uir albo uestitus loquens ad danielem sic.
et nunc ueritatem annunciabo tibi. quod ecce adhuc tres darii
tam iustum quam tunc sunt. tres reges stabunt
in perside. cambyses. smerdes magus. darius hi
staspis. et quartus. scilicet xerses. filius darii. ditabitur opibus
crescet. et concitabit omnes aduersus regnum grecie. ex
isto legitur quod succendit athenas. et bellum nauale
egit apud salaminam. cum sophocles et euripi
des. clari habebantur. themistocles in persas fu
giens hausto sanguine tauri periit. tunc ut quod
loquebatur daniel. pertransit omnes reges usque ad
alexandrum magnum et dicit. surget uero rex fortis et
faciet quod placuit ei. et cum steterit conteretur regnum
eius. et diuidetur in iiii uentos celi. in egipto quod est
ad meridiem primus regnauit ptolomeus lagi filius.
in macedoniam. philippus qui et arideus frater alexandri
que ad occidentem syrie. et babilonie. et superioribus
locis. que sunt ad orientem. seleucus nichanor im
perauit. asie et ponto. et ceteris in eandem plagam pro
uinciis. antigonus ad septentrionem. et hi sunt ab
eo quatuor plagas dicuntur. cum autem in iudea ad aquilo
nem sit ad meridiem egiptum habet. de regno
egipti et syrie tantum. prosequitur daniel. quia sub his
afflicta est plebs dei uiolentius. Porro post alexandrum
regnauit in egiptum ptolomeus lagi filius. a quo
omnes reges egipti sunt dicti tolomei. post tolo.
philadelfus. post eum euergetes. post eum philopator.
post eum epiphanes. In syria post alexandrum regna
uit seleucus. post antiochus soter. a quo successores
antiochi dicti sunt. post antiochus theos. post antiochus galle
nicus. post antiochus magnus. post antiochus epiphanes. de hiis propheta

propheta. ut loquens ad danielem. incipiens a rege egipti
sic et confortabitur rex austri. hic est ptolomeus lagi filius adeo fortis
ut perdicam regem. epirotarum expulisset. ualuerit in
regno. et demetrio demetrio filio antigoni seleuco regni
sui partem. quam antigonus abstulerat restituit. apud phine
ciam. et regiones multas et insulas sibi subiugauit. Cui
successit ptolomeus philadelphus. qui primus ab ethiopia ad
duxit elephantos. turres ligneas illis supponens. in
quibus posuit armatos ad dimicandum. sub quo lxx. inter
pretes claruerunt. hic pugnauit contra antiochum theos re
gem syrie. hi post federati sunt. ut antiochus duxit uxorem
beronicen filiam philadelphi. et repudiata priori uxore
laudice. que cum redisset in gratiam uiri occidit ueneno
uirum et filium. quem susceperat de beronice. Callonicus uero fili
us eius. fecit regem syrie. Euergetes uero qui successit
philadelpho in ultionem. beronicis sororis. uastauit
siriam. sed audito quod principes egipti conspirauerant aduersus
eum. et rediit in egiptum. et tulit secum predam de siria
multam nimis et simulacra. Porro galleneus du
os filios reliquit. seleuchum et antiochum magnum. hic
antiochus occiso fratre suo regnauit. et congressus est rege e
gipti philopatore. uictus est. et per desertum fugiens
pene captus est. philopatori uero successit in egiptum epipha
nes cum esset iiii annorum. et tunc antiochus magnus in
festauit eum. sed principes egipti dimicabant pro puero
sub epyphane. onias sacerdos assumptis plurimis iudeorum
fugit in egiptum et accepit a rege regionem. que eliopo
leos uocabatur. et in ea extruxit templum. simile templo
iudeorum. asserens se implere uaticinium ysaie dicentis. Erit
altare domini in egipto et titulus eius in terminis eius. hic templum
permansit. annis cel. usque ad uaspasianum. qui ciuitatem ipsam que
dicebatur onio. et templum funditus euertit. porro antio
chus magnus reliquit duos filios seleucum et antiochum epi
phanem. sed epiphanes per fraudem eiecto fratre. et occiso
regnauit in syria. hinc usque de ordine historie. inter
porfirium et nostros. nulla est contentio. que sequuntur exponit
porfirius de antiocho tantum. Exposuit eum danielem.
ut infamaret eum. Nostri autem misticam exponunt de antio
cho et antichristo. quedam tamen specialiter de antiocho et quedam
de antichristo. ut illud de antiocho et comoueberis parum. et
eo et est. usque illuc. et ueniet super eum cethei et roma
ni. Antiochus enim epiphanes dedit sororem suam uxo
rem epiphani regi egipti in dolum. cuius suscepit ex
ea duos filios. tunc antiochus ingressus est egiptum. ut
quasi tutor sororem et nepotes. sed inter epulas fecit occidi
uirum sororis. et uoluit opprimere egiptum. sed egipti uiuentes
restituerunt et coronauerunt eum. sed post biennium reuersus ob
sedit alexandriam. et tunc legati romanorum missi sunt
ad egiptios liberandos. quibus federati erant. Cumque
applicuissent castris eius obuiam. antiochus et dum
tenerent in statere. duxit eis marcus publius lenas. sena

populus quoque romanus, preparate ut redderet ab iniquitate sua. Cumque ille induceret tas petere respondendi inducias, marcus circumdedit illum circulum. fecit in sabulo cum virga et ait: Senatus populusque romanus precipiunt ut non egrediaris de hoc circulo donec respondeas. Ad quem antiochus: si sic visum est senatui et populo, recedendum est, et recessit ab egipto. Similiter et quod sequitur de antiocho est intelligendum, et erit in concupiscenciis feminarum. nam maxime causa erit ob simulationem multitudinem religionis. Et autem deum in cor suo non flatum, itaque confingit. Maozim enim presidium sonat, et antiochus in ierusalem presidium posuit, et ydolum iovis. Antichristus diabolum deum, et presidem suum venerabitur. porro antichristus cum confingit id quod sequitur et figet tabernaculum suum aphedno inter maria. Aphedno interpretatur solium suum quasi sensus figet tabernaculum solii sui in ierusalem, que sita est inter mare mortuum et terrenum, et super montem inclitum et sanctum, id est montem oliveti, ponet tabernaculum, et veniet usque ad summitatem eius, id est ad locum unde dominus ascendit, et nemo auxiliabitur ei, quia audiet vox in aere dicens: morere, et statim fulminabitur. Post ea prosequitur visio de tempore antichristi, et conversionem iudeorum, et resurrectione mortuorum dicens: et veniet tempus quale non fuit, ex quo gentes esse ceperunt, et stabit michael qui stat pro filiis populi tui, et salvabuntur ex eis omnes qui scripti erunt in libro dei, et multitudo hominum qui dormiunt in pulvere terre evigilabunt. Alii in vitam eternam, alii in obprobrium, ut videant semper. Non quidem bonos hoc quia tolletur impius ne videat gloriam dei, sed ut videant obprobrium suum semper. Tu autem daniel signa librum, id est scribe misteria, sed non expone. pertransibunt plurimi et multiplex erit sciencia. Cum dixisset daniel se relinquere potius maximam exitus, et desiderabat daniel scire quanto tempore duraret persecucio antichristi, et vidit principem persarum stantem in ripa fluminis, et principem grecorum stantem in altera, et virum indutum lineis stantem in medio super aquas. et dixit ad eum: Usquequo finis horum mirabilium? et elevans ille utramque manum, iuravit per viventem eternum, quia in tempus et tempora et dimidium temporis. Et ait daniel: Domine mi, quid erit post hec? et respondens, iterum item tempus, sed per alia verba dicens: Cum ablatum fuerit iuge sacrificium, et posita fuerit abominacio in desolacionem, hoc est cum oblato altari dei, et desolato, antichristus abominabilis exhibebit se adorandum. Erunt enim dies mille. cc. xc. id est tres anni et semis. Post interitum autem eius erit pax dicens: Beatus qui expectat et pervenit usque ad dies mille. ccc. xxxv. Si diebus mille ducentis xc addantur dies xlv. fient dies mille ccc. xxxv. Itaque post mortem antichristi dabuntur lapsis xlv. dies persecucionis pro remedio addicionis super addicionis penitencie. Tu autem daniel vade ad prefinitum tempus vite tue, et requiesces in fine dierum stabis in sorte tua, id est resurges in ordine tuo.

Sequitur historia susanne, quam hebrei non habent in libro danielis, et vocant eam

De Susanna.

fabulam. Non quod infamet rem gestam esse, quia in ea falsum legitur de sacerdotibus lapidatis, quos lex adulteros censuit, et quia vos fabulantur eam scriptam esse a daniele, cum a quodam greco scripta fuerit. quod probant ex eo quod quidam illusiones verborum sunt ibi nominibus arborum videlicet apocrifi et alibi apocrifi pro prise. Tales enim illusiones verborum ad arborum nomina non inveniuntur in hebreo. In translacione quidem nostra una ex eis allusionibus, qualiscumque legitur, ut cum dixisset sacerdos sub scino, respondit daniel scindet, alludens nos scindet te medium. Expressius tamen si diceretur: sub ilice, et adderetur ilico, angelus domini scindet te. Eadem allusio est ibi ad nomen tempus, ut si diceretur: sub terebinto, et responderetur: feriat te deus. hanc eandem historiam vocat origenes fabulam in libro stromatum, id est institucionum, secundum editionem quam sub obolo et asterisco composuit. stromata enim vocavit quia per eam plenius nos instruxit. apparet autem hoc factum esse adhuc recenti captivitate, quia daniel adhuc iuvenis erat. Porro susanna uxor ioachim, pulcra erat nimis. exarserunt in eam duo iudices seniores populi illius anni, de quibus dicit dominus: Iniquitas egressa est in babilone a senioribus iudicibus. Tradunt hebrei quod mulieres in hoc decipiebant: dicebant se esse de stirpe david, et christum de semine suo nasciturum. Hii statuerunt tempus convenientem quo susannam possent invenire solam, et latuerunt per meridiem in pomerio helchie, et ingressa susanna volens lavari, id est ungi pro consuetudine terre, et misit puellas ad afferendum oleum et smigmata, id est unguenta. Et autem smigmata ad tenuum cum pasta unde faciunt mulieres decoctionem, forte ad nitorem faciei. tunc exurgentes senes ad eam dixerunt: Commiscere nobiscum. Alioquin feremus testimonium contra te adulterum. et elegit susanna incidere in manus eorum. post quam peccare in domino, et exclamavit, et accurrentes famuli erubuerunt cum audissent senes loqui. altera die statuerunt susannam in medio populi, et ponentes senes manus super caput eius, testati sunt se vidisse iuvenem, et ipsam pariter commixtos, et condempnaverunt eam ad mortem. Et exclamavit susanna voce magna ad deum. Domine scis quia innocens morior. Cumque admoveretur duceretur, suscitavit deus spiritum pueri cui nomen daniel. Non est credendum hiis qui dicunt danielem mortuum fuisse prophetam, sed tunc manifestavit deus spiritum sanctum fuisse in eo, qui prius quasi latens quiescebat, et ait daniel ad populum: Revertimini ad iudicium, quia falsum locuti sunt adversus eam. Cumque reversi essent, separavit daniel senes ab invicem, et advocans unum dixit: sub quo arbore vidisti eos colloquentes simul? Qui ait: sub scino. quem lacerat domini yrum. Et leniens eum, et advocavit alterum dixit: sub prino, et acclamavit populus in eos pro dissonanciam et interfecerunt eos, id est regi tradiderunt ad interficiendum. Et

factus est daniel magnus in omni populo a die illa et deinceps. Et rex astiages appositus est ad patres suos, et suscepit cyrus regnum eius. Et regnum persarum. Forte hic terminatur tempus quo liberata est susanna quinquagesimo anno. Fuit enim rex persarum cyrus et darius rex medorum. Vel post terminatur tempus sequentis historie que hic incipit. Et adhuc stabat regnum babilonis, et erat in babilone rex. de quo statim sequitur. Erat autem daniel conviva regis, et honoratus super omnes amicos eius. Cuius nomen reticet historia, sed creditur fuisse pater baltasar. vel ipse baltasar sub quo factum est a daniele quod legitur in fabula bel et draconis. Quam fabulam appellat hebreus, eo quod non legitur in ea. et impossibile de translatione abacuc. Et refert ieronimus quod cum dixisset ei hebreus talem translationem corporalem nusquam factam esse, respondit quidam sciolus qui erat cum eis, ezechielem translatum de caldea in iudeam. Et hic reuicit eum hebreus dicens: In visione extasim factum est, quod ezechiel translatus est in spiritu. Unde et apostolus intuitu visionis raptum se dicens: siue in corpore siue extra corpus nescio, deus scit. Et addidit hebreus: Fictam hanc fabulam prophetiam narrari, sicut et quedam ex iudeis etiam ferunt. De ydolo bel et draconis

Erat etiam in babilone ydolum nomine bel. Et impendebantur ei singulis diebus de simila xii. arthabe et oves xl. et vini amphore vi. Est autem arthabon apud caldeos mensura trium modiorum. Et rex babilonis adorabat illud per singulos dies, et dicebat danieli: Quare non adoras bel? Cui ille: Non colo sculptilia manufacta sed creatorem omnium deum viventem. Et ait rex: Nonne videtur tibi esse bel deus vivens? qui tanta cotidie comedit et bibit. Cui ille: Intus luteus est, et foris eneus, et nunquam comedit. Et vocavit rex sacerdotes et ait: Nisi dixeritis mihi quis comedit impensas has, moriemini. Si autem ostenderitis mihi quoniam bel comedit hec, morietur daniel. Erant autem sacerdotes lxx. exceptis mulieribus et parvulis. Et venit rex cum daniele in templum. Et dixerunt sacerdotes: Nos egredimur foras, et tu rex pone cibum et claude hostium, et signa anulo tuo. Et si inveneris mane omnia comesta a bel, moriamur, et daniel etiam. Iussitque daniel cribrare cinerem per totum pavimentum coram rege, et clausum est hostium, et signatum anulo regis. Sacerdotes autem ingressi sunt nocte iuxta consuetudinem suam cum uxoribus et liberis, et consumpserunt omnia. Fecerant enim sibi cuniculos sub terra, et absconditum introitum sub mensa. Diluculo venit rex ad templum, et daniel cum eo. Invenerunt signa salua. Cumque aperuissent hostium, intuitus rex mensam vacuam, exclamavit: Magnus es bel. Et tenuit daniel regem ne ingrederetur, et ait: Animadverte vestigia pedum super pavimentum. Et irat[us]

rex apprehendit sacerdotes, et ostenderunt ei hostiola per que ingrediebantur. Et occidit eos rex, et dedit bel in manu danielis, qui subvertit eum et templum. Erat autem in eodem loco draco magnus latens in fovea, et adorabant eum babilonii. Sacerdotes autem ei habebant ydromilia, id est vasa plena aque et ex coriis mixtorum, et paraverant etiam virgis eo[s] mulcentes ut facerent sonum terribilem. Qui exeuntes venientibus ad eum exclamabat draco, exiitque ignis et fumus, nisi deus ei apparebat. Et dixit rex danieli: Non potes dicere quia iste non sit deus vivens. Et ait daniel: Da mihi potestatem et interficiam eum absque ferro et fuste. Et dedit ei. Tulit ergo daniel picem, adipem et pilos, et coxit pariter, fecitque massas, et dedit in os draconis, et suffocatus est spiritus meatus, et indignati babilonii dixerunt ad regem: Iudeus factus est rex. Et dixerunt ad regem: Trade nobis danielem, alioquin interficiemus te et domum tuam. Et compulsus tradidit eis, qui miserunt eum in lacum leonum, et erat ibi vii. diebus. In lacu erant leones vii. et dabantur eis cotidie duo corpora dampnatorum et due oves, et tunc non sunt data eis, ut devorarent danielem. Erat autem abacuc propheta in iudea, qui ferebat pulmentum messoribus, et ait angelus ad eum: Fer prandium in babilonem danieli, qui est in lacu leonum. Qui respondit: Babilonem non vidi, et lacum nescio. Et tulit eum angelus capillo capitis sui, et posuit eum super lacum, et clamavit abacuc: Daniel serve dei, tolle prandium quod misit tibi deus. Et gratias agens daniel comedit, abacuc in loco suo. Venit ergo rex die vii. ut lugeret danielem. Et videns eum sedentem in medio leonum exclamavit: Magnus es domine deus danielis, et extraxit eum de lacu. Porro illos qui perditionis eius causa fuerunt intromisit, et devorati sunt in momento coram eo.

Porro abacuc fuit De Abacuc

de tribu symeon. Hic predixit captivitatem ierusalem futuram, et advenientibus caldeis fugit in ostracinam, et erat incola in terra israel. Descendentibus vero reliquiis inde in egiptum, ipse peregrinabatur in terram suam, et sepultus est. In principio operis libri sui ait: Usquequo domine clamabo et non exaudies. Cum impii irritassent populum dei et sollarium eius, et ipse clamaret et non exaudiretur, sed in consolationem apparuit ei dominus. Calamitates eminentium nacionis futuras per nabuchodonosor longe maiores, et eundem ipsum nabuchodonosor puniendum, et id a nimie conversibus ad finem, et ostendens illi tempus adventus christi dicens: Si moram fecerit, expecta eum, quia veniens veniet et non tardabit. Et imperat ei, abiciens nabuchodonosor, plurima dicens: Ve qui potum dat amico suo mittens fel suum ut aspiciat nuditatem eius. Quod fecit nabuchodonosor sedechie. Ultimo sepsit canticum: Domine audivi et cetera. hic dum ferret pulmentum messoribus, dixit comedentibus suis: Ibo ad terram longinquam, cito redibo. Si tardavero per dies forte ferte cibum messoribus. Et cum

et posuit rex cibos ante bel.

porro angelus

tuli in babilonem. subito siquerit mellonibus. Intel-
ligit autem quod celerius esset populus a babilonia reductus.
vel patet longe post liberatam susannam id esse. Eum-
signum autem reditus dedit hiis qui erant in iudea. quod in-
sinuasset lumen in ruinis templi. ultimam quoque templi
desolationem predixit. quod gentes occidentales hanc esse fu-
turam. tunc dicitur. velamen sancta sanctorum scindetur, et duarum
columpnarum epistilia. auferentur et quo sunt nullus
agnoscet. Ipsa vero in heremo adducentur. et eos in ultimo
qui plorationem fuissent. a serpente illuminabit
dominus. sicut a principio mortuus est abadmo. Et se-
pultus est in agro suo solus. porro de daniele quidam super-
misit per redditum populi in iudeam. nescimus. definiat quam
in spelunca regali cum gloria. hic est daniel qui dedit sig-
na in montibus super babiloniam dicens. Quando pars mo-
tium a borea fumigabit. veniet finis babilone. Quando
vero videtur ignis ardebit. finis erit universe terre. Quando ad pre-
nothi aque decurrent. revertetur populus ad terram suam. quod
si sanguine fluxerit erunt homicida bekal in universa
terra.

De Ciro

Post mortem darii medi. cyrus monarchiam tenu-
it orientis. quem scitem posuit apud persas. licet regnum
medorum maius esset et honorabilius eo quod per se eum sublima-
massent in regem. Iste fuit nepos darii ex sorore.
nepos vero astiagis. vidit enim hic filiam. et vidit somnium
quod de genitalibus filie exiebat vitis. que totam occupa-
bat asiam. et accepit a coniectoribus se habiturum nepotem
ex filia. qui dominus esset asie. et ipsum deiceret a regno.
Et timens dedit filiam suam uxorem militi plebeio.
ne filius ex ea natus esset nobilis et potens. Pregnantem filiam pre-
gnantem. accivit et natum ex ea filium audiens preci-
pit archanorum suorum tradidit occidendum. qui timens regnum
transferri ad filiam. filium ipsi tradidit occidendum. et uxori re-
gis pastoribus regis tradidit exponendum in nemore. Et
cum exposuissent eum. et indicasset uxori quod in diebus
illis pepererat. supplicavit mulier. ut puerulum ei de-
ferret. ad alendum. et proprium ei exponeret. Cumque re-
disset pastor ad puerum. invenit prebentem canem ei ubera.
et a feris et avibus defendentem. Cumque attulisset eum ad
uxorem illusit ei tanquam divinitus notato. vocavit eum
quasi parvum spacacum. id est catulum. Spacos enim persice
quasi parvum sonat. Et cum esset grandiusculus. et puerulus in
tentalibus esset rex eorum et contumaces et inobedientes sibi
graviter affligebat. Et graviter ferentes patres eorum ve-
bum detulerunt ad regem de filio pastoris. Et cum
advocasset rex et argueret eum quod pueros plagasset. ille
intrepidus. ait. se ut regem fecisse. et admiratus rex est.
et quedam signa generis sui in eo deprehendens. accito
pastore secretum rei veritatem agnovit. Dimisit tamen
puerulum de nepote. imaginatus. Estimans quod verbum con-
iectorum de regno impletum esset in regno puerorum. et eidem
cui prius commiserat occidendum. commisit alendum. non
indicans tamen esse nisi pastoris filium. filius quem

illius secretarii sui. Clemacio dedit pueri ad comedendum.
et non obedierat ei eius. et post id ipsum indicavit
ei. sciens autem ut astiages totum exercitum illi secretario.
ad hostes expugnandos. Ipse vero resedit in media.
porro ille non immemor maleficii regis persuasit exer-
citui. ut spartanum regem persis sibi eligerent. et coro-
naverunt eum. cyrum. cum incepissent hec. c. d. licet
reluderet astiages. Hic est heres. Quo audito convertit astiages
darium consilium adoptavit sibi in filium. Et collecto
exercitu. congressus est adversus cirum. et fugiunt perse. Uxores
autem eorum et matres exiliente sunt ad eos. et postibus
suis sedebant. dixit ne meres et vestri matrum et renas-
ci. et pudore exercitus perse acies reverterunt in hostes.
et victus est astiages. Cirus autem magis exhibuit. se illi ne-
potem. quam victorem. Itaque regnum hircanorum concessit
ei. dario vero tanquam tributarius suus tradidit regnum me-
dorum. tamen sub certa spe restituendi ad ipsum.
Atque cum tandem legitur regnum devolutum esset ad eum.
in hoc anno regni eius primo. suscitavit deus spiritum eius ut imple-
retur verbum ieremie et dedit libertatem omnibus iudeis
qui erant in universo regno suo. et licentiam redeundi
in iudeam. et edificandi domum dei. Expletus autem fu-
it ex verbis ysaie. ante annos ducentos et x. annos septem
de ipso. dominum dicentem. christo meo ciro cuius apprehendi
dexteram. subiciam gentes et regna. ipse reedificabit
domum meam in ierusalem. Ut ergo vaticinium hanc sep-
tuum impleret. et septem liberavit et reversus est. et
dux in universum regnum suum dicens. omnia regna
terre dedit michi dominus deus celi. Credo hunc esse quem gens istius
adorat. In hac epistola orabatur iudeos. ut ascenderent in
iudeam et qui nollent ascendere. iuvarent ascendentes
in se vestibus et minimis. Porro clarissimi iudeorum ha-
bitabant in babilonia. id est terra babilonis. civitate. Ba-
bilon enim proprie nomen est civitatis. Babilonia nomen
regionis. licet unum pro alio sepe legatur. Inter eos
neemias natus in caldea. et prophetabat. hic hinc. dixit
salathiel. filio. vocavit eum zorobabel. quod interpretatur.
magister babilonis. c. d. hic erit magister captiuita-
tis babilonie. ad hoc propheta exortabatur. Primi autem fuerunt
enim viri iuda. ut ascenderent in ierusalem. Preterea vero tri-
bus beniamin et levite. Propter hoc dicitur iudei. A iuda enim
nominati sunt iudei. Sed enim nostri plures fuerunt
esse. Super turrim babel. legitur quod adodum. qui cogno-
minatus est iudas. unde dicti sunt iudei. Alibi quod a iuda
filio iacob. porro ascenderunt in iudeam alios her-
tabant. sed paucos invenerunt qui assentirent
eis. et precipue tunc in exhortatione eius in mapam.
tres annos compleverunt. Igitur primo anno cyri.
exilii sunt sub zorobabel duce et ihesu magno
sacerdote. adornantibus eos zacharia propheta. et aggeo
iuvene. sed nondum propheta. Erant autem duo. et hu-
iusmodi de iudeis. quinquaginta et ccc. lx. Reliquum vero
erant servi et ancille. et homines gentis promiscui.

Sepultus est

filia. porro astiages ... darium ... adoptavit ... darius filius ... nepos darii.

pro ubi

detecti

scilicet multa loca in quibus legitur de turre babel.
v alibi g. a iuda machabeo.

te inuenit, et cum eius prima uxor dicit. Et .l. et .ii. uiri que post ioseph refugerunt. quorum nomina non legi. Alij dimiserunt quidam cum eis. dicentes se esse de gente sacerdotum. Cumque quererent scriptum genealogie sue: et non inuenirent recepti sunt in israel. Et eiecti a sacerdotio recessi sunt in ierusalem et in ciuitates suas. *De anno lxx.*

Hic est annus .lxx. relaxationis captiuitatis, quem porphyrius ieremie. statim et ieronimus primum annum cyri dicit fuisse. Unde dicit: Jam ergo anni erant .lxx. cui consonat iosephus dicens. primo anno imperii cyri. lxx. completus est annus, ex quo populus de terra sua in babilonem transmigrauit, et seruierunt regi et filiis eius donec imperaret rex persarum et compleretur sermo ieremie. et celebraret terra sabbata sua. Usque dum complerentur lxx. anni. De eodem meminit daniel anno primo darii. et intellexi numerum annorum ut complerentur desolationis ierusalem. lxx. anni. Id ipsum plane prodidit ieremias in epistola quam direxit ad transmigrationem. Cum cepero, inquit, impleri .lxx. annos uisitabo et reducam uos ad locum istum. Aliquibus uidetur uelle ieremiam quod ante excidium babilonis completi essent. ubi ait. seruient omnes gentes iste regi babilonis .lxx. annis. Cumque completi fuerint anni lxx. uisitabo super regem babilonis et super gentem illam iniquitatem eorum dicit dominus. et ponam eam in solitudines sempiternas. Ex hoc autem uidentur uelle iudei ut supra diximus cultasse balthasar, et quia uiuum fecisse. Hoc autem loquitur ieremias de lxx. annis non captiuitatis sed iniquitatis nabuchodonosor. ex quo cepit opprimere finitimas nationes. Huic opinioni attestatur affricanus, agens de ebdomadibus. et xx. anno regnauit artaxerxes dicens. Eo tempore regni persarum .c.xv. anni fuerunt euoluti. captiuitatis autem ierusalem clxxxv. Eusebius tamen in libro temporum uidetur obloqui predictis. secundum annum darii filii aspidis dicens fuisse lxx. secundum autem zacharie. qui secundo anno darii scribens audiuit angelum stantem inter mirtos dicentem. Domine exercituum usquequo non misereberis ierusalem et urbium iuda, quibus iratus es. Iste iam lxx. anni et post pauca. Cum ieiunaretis per hos lxx. annos. numquid ieiunium ieiunastis mihi. Huic quoque consonat clemens in primo stromate dicens. et perseuerauit captiuitas annis lxx. usque ad secundum annum darii filii histaspis. Videtur quod eusebius distinguere inter lxx. annos captiuitatis. et lxx. annos desolationis templi. dicens non nullos usque in annum xx. darii. colligere omne tempus captiuitatis annis lxx. a tertio anno ioachim filii iosie. porro secundum alios ab anno .xiii. iosie usque ad primum annum cyri. colligunt annis captiuitatis. lxx. desolationis uero templi, sub dario rege completos annos lxx. Huic opinioni consonat glosa ieronimi super ezechielem, ubi agitur de comminatione super iacob dextrum. dicens quod primo anno cyri laxauit annum desolationis templi .xxx. Porro secundum opinionem de anno lxx. magis certum est et plenius auctoritatibus scripture. Sola zacharie autem nos mouet. sicut iam lxx. anni sunt, et forte iam determinari post uel iam incipiat de preterito. ac si diceret. lxx. anni ubi nos et famos iam diu: scilicet dumque in zacharia. lxx. anni non captiuitatis sed desertionis. que secundum hebreos incipiunt anno xxv. anni cyri monarchiam. *De reedificatione templi.*

Porro in anno regressionis in iudeam congregatus est populus quasi uir unus in ierusalem, et edificauerunt altare. collocauerunt illud super bases suas, et obtulerunt super illud holocausta domino mane et uespere. fecerunt quoque solempnitatem tabernaculorum .uii. diebus. Unde non fuerunt igne necessarium, nec ex necessitate calculis altaris. excisserunt illum. Anno autem secundo uenientes secundo iecerunt fundamenta templi. Quod audientes samaritae uenerunt ad eos, et dixerunt. Edificemus uobiscum. quia ita ut uos querimus deum uestrum. Et responderunt duces israel. Non est uobis et nobis adorare dominum, sed non ei domum edificare. Hoc enim nobis rex cyrus precepit. Cumque appulissent fundamenta super terram, eleuauit populus uocem in iubilatione. porro quidam seniorum qui uiderant templum prius. eiulabant uoce magna. nec poterat quisque cognoscere uocem clamantium. porro samarite indignati impediebant manus eorum. Cumque per se impedire non possent, dederunt munera principibus regis persarum. qui erant positi super terram. qui pecunia corrupti uendiderunt eis negligentiam edificationis. cyro tamen ignorante, et adeo impedierunt iudeos quasi usque in xxx. annis. in quibus ei regnauit. Et erexit muros templi. non usque ad appodiationem. porro cyrus cum passissus est cresum. iuxta fluuium alyn gentem lidorum bello tamiris. astute seduxit in socordiam. Tradidit enim eis solempnitatem et ludos. sapiens ut lusibus et mensarum deliciis et amplexibus uacarent, quos ante bona glenaciam et eos ostenderet. et in hunc modum eos aduiauit. et quos bello non poterat per libidinem expugnauit. Postea uero circa fluuium araxem a regina massagetarum thamari. uictus et occisus est. quod caput eius postea in utrem plenum sanguine humano proiecit insultando dixit. Satia te sanguine quem sitisti. In diebus cyri .uii. rex romanorum tarquinius superbus qui cum tarquinio minori filio suo. qui lucretiam oppressit. a regno est expulsus. Hic genera tormentorum excogitauit, iniuria. taureas. fidicos. lautumias, carceres, compedes, catenas, exilia, metalla.

Mortuo cyro successit ei filius *De Cambise* suus. cambises, qui apud hebreos artaxerxes alterius dicitur. In historia uero iudithe uocatur nabuchodonosor. Tunc principes terre qui impediebant hebreos. scilicet reubeselem. quem iosephus dicit scriptorem. omnium accidentium. et alii qui iudicabant. syriam et phenicem. et omnes regiones ultra eufraten. scripserunt cambise. quod iudei reedificarent ierusalem urbem pessimam. et semper regibus persarum rebellem.

De captiuitate cyri regni persarum, solanus, .ii. ... .i. persicus.

Nota que ... ... lege.

Sed ... ... usque ... ... cyri.

.i. non dabat ...

.i. pigeria.

laos ... ... gelli de ...

altiori.

Et templum ad similitudinem eius, quae ob rebellationem prius destructa fuerant. Quibus reedificans statim negavit tributum et ammonitas, nec est passus reges Chaldeae in Syriam. Hoc dicebant se ignominiosare et quasi memores erant salis quod in palatio comederant, consulentes ut inhiberet Hebraeis reedificationem. Quibus acquiescens Cambyses potenter inhibuit eam per epistolas. Tunc intermissum est opus dei in Ierusalem usque ad secundum annum Darii. Porro in Cambyse fit quod in historia Iudith scribitur.

de Iudith

Hanc historiam Iudith, ut dicit Ieronimus, ad petitionem Paulae et Eustochii de Chaldeo in Latinum transtulit. Hic liber apud Hebraeos inter historias computatur et inter apocrypha, quod dicit Ieronimus in prologo, qui sic incipit: Apud Hebraeos et cetera. Si ergo in prologo suo Iudith alicubi legitur inter apocrypha, vitium est scriptoris, quod facile contextu deprehenditur. Quem librum Synodus Nicena in numero sanctarum scripturarum recepit. Transtulit autem eum propter varias et corruptas editiones, magis sensum ex sensu quam verbum ex verbo sequens. Mortuo autem Cyro quidam Arphaxat medus in Ecbatanis surrexit et reparavit et munivit eam inexpugnabilibus, quandam post mediae et Chaldaeis, ut tandem totius mediae imperaret. Nabuchodonosor vero rex Assyriorum qui regnabat in Ninive anno duodecimo regni sui obtinuit Arphaxat in campo Ragau, qui est inter Euphraten et Tigrin. Hic est Cambyses. Cui pater adhuc vivens Ninivem et regnum Assyriorum concessit, et Nabuchodonosor cognominavit. Hic mortuo patre xii regni agebat annum. Statim in regno monarchiae non nisi viii annis regnavit. Ut postquam hic monarchiam, exaltatum est cor eius et misit ad omnes qui habitabant in Cilicia et Damasco et Libano et Carmelo, Galilaea et Samaria et usque Ierusalem, exigens ab eis tributum. longe gentes... qui omnes uno animo contradixerunt. Iratus rex iuravit per thronum suum quod defenderet se de omnibus his. Tertio decimo anno regni sui praecepit Holoferni principi militiae ut egrederetur ad regiones illas et nulli homini vel [illegible] parceret oculus eius. Qui egressus cum exercitu et equitibus [operuerunt] faciem terrae sicut locustae, qui cum vastasset Syriam et Mesopotamiam et Madianitas, miserunt ad eum principes provinciarum dicentes: Desinat indignatio tua circa nos. Melius est nobis [vivere] et utere servitio nostro sicut placuerit tibi. Et descendit de montibus cum virtute magna et obtinuit omnes civitates et destruxit eas, et omnes deos terrae exterminavit. Sic enim praeceperat Nabuchodonosor, ut ipse solus deus diceretur ab his nationibus quae potuissent Holofernis potentia subiugari. Et audientes filii Israel timuerunt valde ne similia faceret in Ierusalem et in sanctuario dei, et miserunt in omnes terminos terrae per quos poterat iter esse in Ierusalem, et munierunt summitates montium, et humiliaverunt se coram domino ad exhortationem Eliachim sacerdotis filii Iesu filii Iosedech, vel forte alius quam ipse Iesus circuibat ad exhortationem filiorum sacerdotum in montibus. Et operuerunt sacerdotes altare domini cilicio, et ipsi in cinere et cilicio offerebant holocausta, et clamabant ad dominum. Nuntiatum est Holoferni quod filii Israel paravissent se ad resistendum et montium itinera conclusissent, et vocavit duces Ammon. Achior replicavit ei quomodo primo inventi sunt Hebraei, ille de Chaldea per Mesopotamiam in terram Chanaan. Cumque descendissent in Egyptum, reduxit eos deus eorum in terram promissam, qui cum placatus erat eis, nemo poterat eis resistere. Cumque vero irritabant eum, flagellabat eos, quia deus eorum odiens iniquitatem. Semper quando reduxerat eos in Ierusalem de servitutibus et reddidit eos, propter peccata sua non obtinebant montana haec. Et addidit Achior: Perscrutare si delictum eorum offensum est ei, et potius eos expugnare; alioquin non poterimus eis. Et iratus Holofernes dixit: Ut ostendam tibi quoniam non est deus nisi Nabuchodonosor, ex hac hora illorum gladio cadatis, ut cum illis pariter pereas. Tunc praecepit Holofernes servis suis ut ducerent eum in Bethuliam, quam quidem castrametatus fuerat. Cumque traherent eum, fundibularii egressi sunt adversus eos, et timentes ligaverunt Achior ad arborem et recesserunt. Fundibularii vero solventes eum statuerunt eum in medio seniorum et populi. Miserunt quidem de Ierusalem in Bethuliam duos sacerdotes et principem Oziam de Chabrimeo. Cumque exposuisset eis Achior quare transfuga esset ab Holoferne, ad eos recepit eum Ozias in domum suam. Sequenti autem ut invenirent Holofernes ductum aquarum quae influebant civitatem per arcus quos ebibebant aquam de alveo per latentes rivulos aquae ductus, et interrupto aquae ductu abstulit eis aquas. Erant autem non longe a muris fonticuli, quibus cives furtim utebantur ad refocillandum potius quam ad bibendum. Et dixerunt ammonitae ad Holofernem: Simul eos perimere sine bello et sanguine; appone fontibus custodes. Et apposuit, et defecit aqua de cisternis. Post xx dies clamavit populus ad eos qui venerant de Ierusalem: Iudicet dominus inter nos et vos. Melius erat nobis servire Holoferni quam sic perire. Et dixerunt sacerdotes: Sustineamus adhuc per v dies, si forte faciat misericordiam deus nostram. Erat autem in civitate Iudith vidua, tribus annis, mulier pulchra nimis, sed casta, de tribu Ruben. Quae audiens sacerdotes reprehendit eo quod tentassent dominum et terminum dierum imposuissent. Ipsis vero ait ad eos: Opus dei facturam me, quod non indicabo vobis. Stabitis hac nocte ad portas civitatis et orate nobiscum ut respiciat per manum meam. Cumque illi abissent, oravit ad dominum dicens: Domine deus patris mei Symeon qui dedisti ei gladium in alienigenas, dirige manum ancillae tuae. Hic commendatur factum Symeonis quod detestatus est Iacob. Sed rationem factam a domino per manum impleri. Cumque orasset, lavit se et unxit myrro optimo et

induit se vestimentis iocunditatis sue. et voca-
vit abram suam. i. ancillam. vel proprium nomen est
ancille. et imposuit scapulis eius ascopam vini et vas olei
et polentam et lapathas. i. cibum oleribus confectum et panem.
et caseum et profecti sunt. et admirati sunt sacerdotes pulchri-
tudinem eius. et oraverunt pro ea. Cumque descenderet mon-
tem. occurrerunt ei exploratores. et duxerunt ad
tabernaculum holo. qui statim captus est in oculis suis. Se-
debat autem holo. in conopeo. ex purpura et auro et gemmis
contexto. Hic sciendum vocabulum mutatum. dicitur conopeum a co-
nopo. i. culice. egiptii cum quo muniuntur. Alii dicunt cono-
peum quoniam instar coni a lato ascendit in acutum.
et dixerunt assirii. quis contempnit populum hebreorum?
qui tam pulchras mulieres habent. ut pro his pugnemus
merito contra eos. Cumque adorasset iudith. dixit ad eam holo.
cur placuit tibi ut ad nos venires. que ait. Quoniam ad
in predicationem ibit populus noster. Quia enim offendit
deum suum. Vasa enim domini que in vasculis inpen-
der alienigenis insuper cogitant ut bibant san-
guinem pecorum suorum. quem lex dei contingi prohibet que-
cum. nam et fame et siti iam ut mortuos compu-
tantur. et misit me dominus hoc nunciare tibi. qui dixit
mihi quod redderet populum suum et nunc veniens inducam
te usque in ierusalem et habebis omnem populum sicut oves
quibus non est pastor contra ait olofernes. Si fecerit hoc tibi deus
tuus. erit et deus meus. et in domo meo eris et tu magna
eris in domo nabuch. et fecit eam introduci ubi e-
rant thesauri eius. cumque disponeret quid daretur ei
de convivio suo. ait iudith. ex his que mecum attuli man-
ducabo. ne veniat super me ira dei. cui holo. cum
defecerint ista. quid facies tibi? que ait. Vivit anima tua
quia non expendet hec omnia ancilla tua. donec faciat
deus in manu mea hec que cogitavi. petiitque
dari nocte copiam egrediendi foras. ad orandum
deum suum. et tam per triduum noctibus exibat. et bap-
tizabat se in aquis. et orabat deum israel. Quarto
die fecit holo. cenam servis suis. et dixit ad vago
eunuchum. persuade hebree illi. ut sponte consenti-
at mihi. fedum est enim apud siros. ut mulier illudat
viro. immunis pertranseat ab eo. Et ait ad eam va-
go. Quis vetat bona puella introire ad dominum me-
um. que respondit. Que ego sum que placuerit ei erit mihi optimum
omnibus diebus vite mee. et cum honestasset se. stetit
ante faciem holo. qui iocundatus est valde bibitque vini
quantum numquam bibit in vita sua. et cum sero esset
festinaverunt servi ad hospicia sua. et erat iu-
dith sola in cubiculo. porro holo. iacebat in lecto
nimia ebrietate sopitus. dixitque iudith puelle
sue. ut staret foras et observaret. et orans cum
lacrimis dicens. Confirma me domine deus israel
et respice in hac hora ad opera manuum mearum.

et solvit pugionem de columpna. que erat ad caput
lecti et percuciens bis cervicem abscidit caput eius. et evolvit illud
a re sue. et tollens conopeum egressa est. Cumque ve-
nissent ad portam civitatis clamavit. Aperite quia no-
biscum est deus. qui fecit virtutem in israel. Occurrerunt ei
omnes a minimo usque ad maximum. cum luminaribus.
et proferens caput holo. et conopeum ait. Confitemini domino
qui viduam in manu mea. et reduxit me inma-
culatam. et vocatus achior. et viso capite holo. pre pavore
cecidit in terram. Et resumpto spiritu adoravit iudith. et
dixit ad populum. suspendite caput super murum et diluculo
facite impetum in hostes. qui cum erant prope nec domini. ibunt in
fugam. Tunc achior circumcidit carnem preputii sui. et
appositus est ad populum israel. misitque ozias nuncios per omnes
ces. i. urbes. ut insequerentur post eos. porro egressi sunt hebrei mane.
et dixerunt assyrii. Egressi sunt mures de cavernis su-
is. Cumque introisset vago ut excitaret holo. vidit ca-
daver sine capite. et ingressus tabernaculum iudith non
invenit eam. et exclamavit ad populum. Una mulier he-
brea fecit confusionem in domo nabuch. Ecce caput holo.
cum eo. et territi sunt valde fugere presidium circumcirca.
et invaserunt eos filii israel. et percusserunt eos usque
ad exterminationem finium suorum. per dies autem xxx. vix collecta
sunt spolia. alienorum. et universa que peculiariter holo. fue-
rant dederunt iudith. Ioachim autem summus pontifex ve-
nit de ierusalem. cum universis populis ad videndum eam.
et benedixerunt ei. Tunc cantavit iudith canticum domino
dicens. Incipite domino in tympanis et cetera. super hoc canticum fue-
mus. quod dicat ieronimus super psalmum. Domine deus noster quam
in hebreo legitur nomen domini geminatum sicut hic adonai dominus deus.
primus est tetragrammaton. secundus nomen domini commune. In hoc cantico
cantavit. de die iudicii dicens. dominus omnipotens in die iu-
dicii visitabit eos. et vindicabit in eos in sempi-
ternum. post hec ascendit iudith in ierusalem cum populo. et obtule-
runt domino vota. et repromissiones suas. Porro iudith u-
niversa vasa bellica. holo. et conopeum obtulit in anathema
oblivionis. et sollempnizatur omnis populus. et diem hunc
in numero sacrorum dierum recepitur. vocatur dies victorie iudith de
nabuch. et fuit iudith filia merari ruberite mel-
chiliam. ex matre sua de symeon. et fuit in viduita-
te omnibus diebus vite sue. et completis cv annis mortua
est et sepulta cum viro suo manasse. et dimisit abram
suam liberam. et planxit eam omnis populus vii diebus.
porro cambyses ingressus est egiptum. et vastavit eam.
et abhominatus religionem suam ceremonias et templa
deposuit. et edificavit babilonem in egipto. cumque rever-
teret ab egipto egrotabat. et fertur conditus regnum. et
mortuus est in damasco. [illegible]

Post cambysem regnavit de vii magis qui iudica-
verunt regnum persarum. et succedens nec regis persarum con-
tinuit. ducens pacientem filiam cambysis in uxorem.

habebo illu
repositi
ch
ad hostium
et orans
impios

simulans se non velle sibi regnare sed conservare
regnum magis fratri cambise. quia puer erat. hunc ergo
mergum cambises. cambyses prius occidit in penetralibus regni
solo isto ex mente consilio suo sacerdoti et prefacto. Cumque per
vii. menses regnum sibi moveret. extinctis illustribus est. Sed
iuvenem elegantem. forma et viribus decens. hunc esse
mergum cyri filium et cambise fratrem. sed alii occulto re
gnum. et de facili potuit fieri in perside. quia ad regem
nullus fere intrabat preter comesticos eius. unde alii de vii.
magis cepit illum habere suspectum. suspicans non esse mer
gum. hic magus inter concubinas regis filiam habebat.
qui secreto loquens cum ea monuit eam. ut de nocte
attente palparet caput eius. et deprehenderet utrum au
riculas haberet. hunc autem fratrem eius cirus quondam sibi
offensum cambyses mutilaverat auribus. Cumque pu
ella deprehendisset eum aures non habere. indicavit hoc patri.
Convocatis reliquis magis hoc indicavit. coniuraverunt in eum.
et occiderunt eum. et non regnaverunt per annum illi duo
fratres. porro vii. magi cum tractarent inter se. quis eorum
duceret filiam regis et regnaret. et eis complacuit eis.
ut tali vaticinio unus eorum eligeretur. diluculo venirent
super equos soli in atrio palacii ante fores templi. et cuius equus
prior hinnitum daret. secundum oraculum deorum rex constitueretur.
Erat unus eorum darius filius ystaspis. qui secreto loquens cum
custode equorum suorum mandavit ei. ut in loco ad quem
crastino convenirent delectaret equam suo de nocte suppo
neret equum. Quod factum cum in crastino vii. magi ad eundem
locum devenissent. statim ad eque memoriam equus
darii hinnitum edidit. et sic gratie in regem sublimatus est. et
regnavit anno xxxvi. regni persarum. Huic fami
liaris erat zorobabel. et per darii indulgentiam temptabat
animum regis mutare. sed non potuit. et tunc persua
sit dario secreto ut voveret votum deo israel. quod si
regem eum faceret. restauraret templum. et universa
vasa domini que adhuc erant penes reges persarum.
remitteret in ierusalem. De consummatione templi et aggeo.

Cum audisset itaque zorobabel hunc regnare.
fiducialiter agressus est reedificare templum. ag
geo et zacharia exhortantibus populum. qui predicabant
dominum esse offensum. eo quod habitarent in domibus laquea
tis. et domus domini esset desolata. hoc autem signum ire dei
dicebant. quod seminabant multum. et inferebant
parum. principes autem regis persarum. qui erant trans
flumen interdicebant reedificationem. Cumque respon
dissent seniores iude quod deus celi hoc eis preciperet
cui nephas esset contradicere. ut res ad darium referretur. et as
cendit zorobabel cum nuncijs principum ad regem.
et honoratus est ab eo. super quam sperabat. Et cum in cu
biculo regis excubaret. cum aliis duobus cubicu
lariis. porro darius rex cenam exhibuit satrapis

persarum et principibus indie et ethiopie et ministris. c.
xxvii. provinciarum. Ea nocte expergefactus noctem du
cebat in somnum. et proposuit questionem cubiculariis custo
dibus corporis sui. quid de tribus fortius videretur. rege. s. vino
et muliere. promittens munera et honorem ei. qui sapi
entius responderet. In crastino coram satrapis et magnati
bus. accesserunt illi tres. et ait primus. regem forti
orem esse certum. Cum enim hoc sit certius animanti
bus rex precipit hominum ad nutum eius omnia fiunt.
Secundus autem. pretulit vini fortitudinem. et cum homo
non possit certius vel animi fortitudine. vinum superat
ipsam animi fortitudinem. Zorobabel autem tertius mulie
rem fortiorem utrique asseruit. nam et regibus et eis
qui vineas plantant. mulieres vitam conferunt.
et alimonia. et ad vos usque producunt. et pro mulie
ribus homines animas ponere non timent. retulit
quoque se vidisse apemen concubinam regis. alapas
regi imponentem. cumque illa arrisisset regem arri
dentem et in eam molestatum. super hec omnia vero
veritatem dixit esse fortiorem. que immutabilis est et semper
eterna. Sicut enim deus omnia creavit. et ad eius providen
ciam orbis regebatur et nichil ei resistere potuit. Cumque omnes
iudicassent omnibus fortiorem veritatem. dixit rex ad zo
robabel. ut peteret ab eo quod vellet. et petiit zorobabel
scilicet templi reedificationem. et vasa domini remitti in ierusalem. et
gavisus est rex. et statim ipsum meminit se vovisse. et scrip
sit per epistolam principibus suis trans flumen. ne non impedi
rent iudeos. sed de sumptibus regis iuvarent eos. dantes
eis per singulos dies. hostias. similam. vinum. et sal. ut
offerrent deo celi. et orarent pro vita filiorum regis. et filiorum
eius regis. et addidit. ut quicumque mutaverit iussionem. tollatur lig
num de domo ipsius. et configatur in eo. domus autem eius pu
blicetur. Ego darius statui decretum. quod studiose impleri vo
lo. remisit quoque darius vasa domini per manum zorobabel.
et reditum faciens per caldeam. civitatibus suis regis man
data patefecit. et ascenderunt multi cum eo ierosolimam.
Et anno secundo darii mense viii. instabant operi. et com
pleverunt illud anno vi. darii. qui erat xlvi. annus.
edificatum est templum. hoc a prima licencia. quam dedit
cirus redeundi et reedificandi templum. usque ad vi.
annum darii. quo consummatum est. tot anni fluxerunt. et
mortuus est aggeus et sepultus iuxta sacerdotum monumenta.
Convenerunt autem filii israel ad dedicationem templi. et dedicaverunt
illud mense xii. qui apud latinos martius dicitur. xv. luna de
mensis. et hec fuit templi dedicatio in martio vernali. et celebraverunt
filii israel phase secundum legem dei. de archa vero quid. et cum
tempore eam incaucum. hoc scimus quod epiphanius dicit
eam usque ad diem iudicii non egressuram de latibulo petre
eam. quod hebr. et ut poris edificaverint eam. [illegible]
manubias quas tulerunt iudei. leguntur. et illam archa

romani de

Marginalia: ch. — [illegible] — zelatione — [illegible] reedificatione templi dixit ad zorobabel — ch. — placuit ut eis — regnat darius [illegible] — ch. — [illegible]

domini candelabrum et mensa. Et mortuus est Zacharias in senectute bona, et sepultus iuxta Aggeum. Porro Darius cum [illegible] ab eo mortuus est. Rome post exactos reges primum consules creati esse ceperunt, et fuit usque ad xv. [illegible] Roma tenebat tribunum, vel tribuni plebis et dictatores. Et rursum consules autem preesse ceperunt usque ad Iulium Cesarem. Pythagoras mortuus est. Rome plebs facta seditione a patribus discessit.

De Xerse

Post Darium Xerses filius eius successit ei in regnum. Qui patrie voluntatis honorande cultum heres extitit. Eo tempore princeps fuit sacerdotum Heliachim, filius Ioachim filius Iesu, et erat in Iudea cura rerum gerendarum penes sacerdotes, que prius sub regibus et iudicibus fuerant. Recepit autem Xerses Egyptum que ab eo discesserat, Greciam vastavit. De cuius fortitudine multa refert Grecorum historia. Sub hoc dicit Iosephus Esdram venisse in Iudeam, sed sub Artaxerse ipse dicit se ipsum venisse. Post Xersem regnavit Artabanus mensibus vii. Eo tempore natus est Socrates. Lapis [illegible] in Egeum mare de celo cecidit.

De Artaxerse

Post hunc Artaxerses, qui et Longimanus dictus est, regnum Persarum obtinuit. Eodem tempore Esdras [illegible] legem succensam a Caldeis reparavit. Novas quoque apices litterarum excogitavit, que faciliores essent ad scribendum et ad pronunciandum, et propterea scriba velox dictus est. Nec mirandum est si per spiritum sanctum libros reparavit, cum prophete in diebus nostris Psalterium et librum hymnorum et prophetas libros hostibus deletos fecerint reparari. Addidit et quedam de suo, sicut titulos psalmorum, et ista que leguntur in Pentateucho: sicque fuit, et quedam que superflue intelligere ipsum subtiliter tradunt. Quidam modum scribendi a dextra in sinistram cum Iudeis condidisse, cum prius ad modum [illegible] scriptitarent. Unde scripta [illegible] solet dici. Scribebant enim a ~~dextro~~ cornu in dextrum, et a dextro redeundo in sinistrum. Fertur [illegible] illum modum scribendi prefiguravit [illegible] ipsum quod [illegible] significatur in mensa, per translationem libri de dextra in sinistram. Porro Esdras invenit gratiam in oculis Artaxersis, et percepit licentiam ascendendi in Ierusalem, ut in lege Domini reparatum populum suum erudiret. Deditque ei licentiam, et tradidit ei epistolam ad principes transflumen et ad custodes arche publice, ut darent Esdre sine mora quantumcumque peteret ab eis, usque ad centum talenta argenti, et ad frumenti choros centum, et ad batos olei centum, sal vero sine mensura. Iniunxit ut templi sacerdotes, levitas, cantores, ianitores et Nathineos ab omni vectigali tributo et annonis absolverent. Dedit quoque Esdre potestatem amovendi et constituendi iudices et [illegible] transflumen secundum sapientiam suam, et puniendi contemptores sive in mortem, sive in exilium, sive in condempnationem substantie vel etiam in carcerem. Hanc epistolam legit Esdras Iudeis in Babilonia constitutis, exemplum vero eius misit ad filios Israel qui erant ultra montes Caspios, et venerunt de eis ad Esdram sacerdotes et levite et de Nathineis cc. et xx. Et fuerunt cum eo [illegible]. Et egressi sunt anno vii regni Artaxersis de Babilonia, primo die primi mensis, et convenerunt ad fluvium qui decurrit ad Anna. Iosephus dicit usque ad Eufraten, et hoc esse dicunt flumen decurrens in Eufraten vel Eufratis rivulus. Et manserunt ibi tribus diebus, et predicavit Esdras eis ieiunium, ut affligerent se coram Domino et peterent ab eo viam rectam et securam. Erubuit enim Esdras petere a rege auxilium in via, dicens: Manus Dei nostri est super omnes qui querunt eum. Et separavit Esdras de sacerdotibus xii, quibus commisit vasa Domini et munera que miserat rex in Ierusalem, et principes eius et populus. Et venerunt in Ierusalem mense v, et siluerunt ibi tribus diebus. Quarta die obtulerunt in domo Domini [illegible] offerentes holocausta [illegible], dederuntque epistolam regis ducibus transflumen, qui honoraverunt populum et domum Dei.

Tunc accesserunt ad Esdram principes Israel dicentes: Non est separatus populus Israel a populo terrarum. Acceperunt enim de filiabus eorum sibi et filiis suis uxores. Manus quoque sacerdotum et principum et magistratuum in hac transgressione prima. Tunc scidit Esdras vestimenta sua, et flens et orans iacuit in terra usque ad sacrificium vespertinum. Tunc accesserunt ad eum principes dicentes: Surge, tuum est discernere quod agamus; manus nostra erit tecum. Tunc adiuravit Esdras sacerdotes, principes et levitas, ut eicerent universas uxores alienigenas et eos qui de hiis nati erant. Et missa est vox ad omnes filios transmigrationis, et convenerunt in Ierusalem in tertium diem mensis ix, qui dicitur apud Latinos December, xx die mensis. Et surgens Esdras commonuit eos, quod contra legem Dei semen sanctum commiscuerunt semini incircumcisorum, et precepit eis ut abicerent uxores. Et respondit multitudo: Populus multus est, et tempus pluvie, et non sustinemus stare foris, et opus hoc non est unius diei vel duorum. Eligantur principes et transeant per universum Israel, et apud quoscumque inveniuntur mulieres alienigene, eiciant eas. Et inventi sunt in Ierusalem primo filii Iesu filii Iosedech, et fratres eius, et tamen eiecte sunt. [illegible] Iesum magnum sacerdotem fuisse [illegible], et quod visus est Zacharias sordidis vestibus indutus, ad filios eius referendum est. Et quia cum potentes essent, populum non arguebat, id ipsum fecerunt per universum Israel. Et offerebat unusquisque apud quem inventa est hec transgressio arietem pro delicto [illegible].

De Neemia

Margin notes (left):

egipto.

succidenea.

[illegible] Miliaria [illegible] lapidibus distinguntur [illegible]

succidenea

[illegible] Esdram fuisse Iosedech [illegible] Malachiam.

a sinistro

[illegible] sola eadem [illegible] dum in ista [illegible] alterius [illegible] poni debeo [illegible] sinistro [illegible] iudei [illegible]

redeundi

Et factum est anno .xx. regis artaxersis. erat pincerna regis neemias. de filiis captiuitatis. cum dum esset in susis in castro. audiuit peregrinos hebrice loquentes. et accitis sciscitatus est ab eis de statu iude et ierusalem. et accepit ab eis urbem esse sine muro. et habitare in ea paucos in afflictione. nam per dies susurrabant inportune hostium, et noctibus intrabant latrunculi. et plateas implebant cadaueribus occisorum. et fleuit neemias. et cibum de festo diem non comedit. nocte et die clamans ad dominum. cumque staret in mensa et leuaret uinum regis, perpendit quod languidus esset eum. et ait rex. quare uultus tuus tristis est. quod ne malum latet in corde tuo. et ille tremens. quia ciuitas sepulcrorum patrum meorum deserta est. si bonum est uidetur. mitte me et reedificabo illam. et ait regina que sedebat iuxta regem. quando reuerteris? et statuerunt ei tempus reuertendi. nec fuit hec regina hester. ut quidam credidit. nec in diebus hestre illa historia accidit. ut dicitur enim hesdras in uolumine suo subiungit. et dedit rex neemie epistolam. ad principes transflumen. in qua mandatur de honore exhibendo neemie. tamquam duci. et logothete. misso a latere eius. et de inpendiis urbis reedificande. et misit cum eo principes militum. et equites. et custodiam faciens per babiloniam. multos de filiis captiuitatis secum reduxit. et uenit in ierusalem .xx. anno regis artaxersis. porro in ierusalem. erat in ierusalem ebalaphat filius eliachim. et siluit neemias tribus diebus. et nocte surgens cum paucis circuibat ruinas murorum, considerans qualiter reedificari possent. et tertia die locutus est ad multitudinem. uenite et reedificemus muros ierusalem. et non simus ultra in obprobrium gentibus. et narrauit eis dominum nobiscum, et uerba regis que locutus est ei. De reedificatione ierusalem

Et surrexerunt sacerdotes et reedificauerunt portam alia contra hic. Edificauerunt portam. et probaticam piscinam. hec est porta iuxta templum. per quam inducebantur greges ad offerendum. hec alibi turris gregis dicitur. fuit autem alia turris gregis iuxta bethleem. ubi iacob pauit pecora sua. et pastores uigilantes super gregem suum. uiderunt multitudinem celestis exercitus. Secundo filii asanaa edificauerunt portam piscium. et statuerunt ualuas eius et seras. et uectes. hec respicit ioppe. et diapolim. per quam inferebatur copia piscium. hec eadem ioppe. Tertia deinde est porta .dd. tertio. edificauerunt portam ueterem. pigmentarii et aurifices. uestigia enim istius erant a diebus iebuseorum et melchisedech. quarto portam uallis. que ducebat in uallem iosaphat, reedificauerunt filii zaole. quinto. edificauerunt portam sterquilinii, per hanc portam sordes ciuitatis exportabant. inundantibus fluuiis in torrentem cedron. Sexto. edificauerunt portam fontis. preterea paginas fecerunt muros piscine syloe. Cetera autem inter portas edi-

ficauerunt populus per uicos et ciuitates. unusquisque secundum possibilitatem suam. Nec te moueat si alia nomina portarum inuenias. que forte in unitione unius eiusdem fuit. uel alique de potioribus portarum sortite sint uocabula. nam porta negociatorum forte porta est gregis. in qua negociatores ergastula sua posuerunt ob templi uicinitatem. sed et porta iudiciaria. potuit esse porta ueteris. que in fronte ciuitatis prior eminebat. porta uero aquarum. potuit esse porta fontis. porta uero equorum non fuit porta ciuitatis. sed fuit ante atrium templi. usque quo ascendebatur equis. Fuit tamen porro neemias cum suis suis ministrabat opus. nec sopno nec abo saciatus. et necesse. et consummatum est opus per annos duos. et .iiii. menses. licet in multa angustia et pluribus impedimentis. Primo omnes finitime nationes in manu forti congrediebantur eos. neemias autem mediam partem populi armatam statuerunt contra ciuitatem. ut sustinerent impetus aggredientium. Alia autem pars edificauerunt una manu ponens lapidem et altera gladium tenentes. porro secundum interuenit impedimentum. orta est enim fames in terra et obligauit se populus debito subuenire. et agros et uineas et olueta, compulsi sunt. Tandem filios et filias uendere in seruos et conuocata multitudine compulit neemias diuites. et magnates remittere usuras. et reddere uineas et agros et seruos. quos emerant. et excussit sinum suum dixit. sic excutiat deus omnem uirum qui non impleuerit uerba hec. et dixit omnis multitudo amen. Ipse quoque annonas que regi debebantur condonauit. et cum dux esset missus a rege. tamen annonas que ducibus debebantur non comedit a primo die quo egressus est a rege. usque dum rediit ad eum. Tertium tamen hoc impedimentum. quod principes transflumen. qui inuidebant ei. corrupuerunt muneribus quosdam seniorum, qui erant in ierusalem. ut eum mori facerent. Qui cum nequirent eum uariis terrebant rumoribus. ut sic ab opere cessaret. dicentes, multi conuenerunt aduersum te. Vade et absconde ab eis. nec sumque audebant. Delatum est ad regem. quod uelis rebellare. et facere te regem in iuda. Nolo exaltare dominum tuum. Cumque multa fingerent in hunc modum. non preualuerunt quia dominus erat cum eo. De inuentione ignis.

Postquam autem edificati sunt muri. quia non erant habitatores in ierusalem. precepit neemias. ut clauderentur porte, ante solis occasum. et aperirentur ante calorem solis. Cumque immineret dies festus. cum forte apud eos tunc solempnitas sit. conuenerunt in ierusalem qui erant in muris, et accepit neemias quod non habebant ignem de sublimi. dicitque

Left margin: sacerdos

Left margin: ... principium ... hac...

Right margin: alia

Right margin: pre

Right margin: mediam

Right margin: uendere

Right margin: occasum.

[illegible] (marginal gloss)

inuenerunt

[illegible] (marginal gloss)

ligneū

liber

lib(ri)

sup(er) qd ardet sac(erdo)s

et a senioribus, quod ieremias in diebus captiuitatis absconderat. Sapiens altaris et primas in iniquitatibus erit. in ualle
iosaphat. Cumque uenissent ad locum, cibauerunt puteum. et sapientes et primas altaris. et aquam crassam et iol-
lentes eas super strucem lignorum et hostias que erant super
altare profudit et erupit ignis. et appellauit neemi-
as hunc diem nephar, quod interpretatur purificatio. alii
dicunt nephi. et orabant sacerdotes ionatha inchoan-
te, ceteris autem dicentibus et respondentibus. Neemias autem spa-
tium edidit orationem. De obseruatione tabernaculorum.

Porro prima die cenophegiarum dixerunt esdre
ut afferret librum legis et legeret coram populo. Stetit ergo esdras super gradum, quem fecerat ad loquendum, inter
portam aquarum et portam orientalem sicut quidam tradunt legis.
et legit a mane usque ad medium diem. leuite silen-
tium faciebant in populo. flebat autem omnis populus. et
dixit ad eos hester. Nolite contristari. quia sanctus dies
domini est. Ite et comedite pinguia et bibite mulsum.
et date partem eis, qui non preparauerunt sibi. Cumque re-
diissent in diem secundum, inuenerunt in lege preceptum
esse a domino, ut habitarent filii israel in tabernaculis.
mense septimo in die solempni. et mandauit hesdras:
egressi sunt, et tulerunt frondes oliue et ligni pul-
cherrimi, myrti et palmarum, et fecerunt tabernacula
in atriis et cenaculis suis, et in atriis domus dei, quod non fe-
cerat a diebus iosue filii nun. et obseruatum est
usque in hodiernum diem. die uero octaua
fecerunt collectam iuxta ritum. statuentes ut quisque
daret terciam partem sicli per annum et oleum ad omnia et pa-
nes propositionis ad ligna et sacrificia sempiterna in di-
ebus festis et pro peccato. die uero xxiiii. quia audierant in
lege amonites et moabites non intrabunt in ecclesiam
dei, separauerunt ab ecclesia alienigenas et immunditiam
sibi statuerunt in ieiunium generale ieiunium, ut
affligerent animas suas homines et iumenta, usque ad
paruulos. Ubi et conuenerunt quater ad audiendam legem,
quater in die et quater in nocte. tamen in una parte in die
bat populus ad orandum. et stabant primi super eum, et
tantum uicem sacerdotalis ex hinc ut dicit beda est
exemplum. Ideo et sancta ecclesia lege et leuitis
proclamationes faciunt in populo et octies cuiusque
ad eam et sanctus propheta dicit et septies semel enim in
nocte surgimus ad nocturnos, sed illud Media nocte
surgebam ad confitendum tibi. In die uero septies psalli-
mus, sed illud septies in die laudem dixi tibi. singulis autem
horis quod lege lectio. quam capitulare dicimus. Postmodum
presentimus ad preces in diebus profestis et subditur oratio
per benedictionem. De dedicatione muri et obitu neemie.

Porro uidens neemias urbem uacuam fere ha-
bitatoribus, rogauit optimates, ut habitarent in
ierusalem. et benedixit eis qui se sponte optulerunt.
reliqui uero multitudo iussit sortem et decimus quisque, ut fe-
cit habitare in ierusalem. Post aliquod temporis congregati

sunt in ierusalem ad dedicationem muri. et ascenderunt sacer-
dotes et leuite et cantores cum musicis instrumentis — et psallentes
incedebant per murum. esdras uero precedebat. nee-
mias et optimates cum eo super altitudinem partem muri
incedebant psallentes. reliqui uero multitudo sequen-
bantur eos super terram et ducebant choros. Quibus completis,
rediit neemias ad regem anno xxxii regni sui et
mortuus est esdras in senectute uenerabili, et cum multa — honorificentia
honorificentia sepultus in ierusalem. Hunc quidam hebreorum ar-
bitrantur fuisse malachiam. sed malachias post regnum captiuitatis
natus est in iudea in sopha. qui, quia optime uite fuit
et aspectu decorus, populus appellauit eum malachi, id est an-
gelum. tradunt et quia que prophetice dicebat, eadem die an-
gelus dei apparens iterabat. Sed mortuus est dum adhuc iu-
uenis esset, et sepultus in agro suo. porro circa finem dierum
suorum redit neemias in ierusalem ex beneplacito regis. et
intellexit mala que fiebant in ea. sacerdotes autem in — nam
diebus uite sue non stabant in gazophilaciis circa
templum, sed in domibus propriis cum omni domo sua. et
custodia uasorum domini posuerunt in domibus secretis a tem-
plo. et edificauit de nouo gazophilacia, in quibus custodiebant
sacerdotes et responsales uasa. Postea inuenit populum
torquentem torcularia in sabbato et inferentem in ierusalem
uinum et uuas, ficus et omne onus. gentes quoque infe-
rebant pisces et uenalia, et uendebant in sabbatis filiis
iuda, et obiurgauit neemias optimates dicens: cur prophanatis
diem sabbati et inducitis iram dei super israel. et super ciui-
tatem hanc? et adiurauit eos de custodia sabbati. et pre-
cepit claudi portas in sabbato ne intrarent negociatores. et
manserunt extra ierusalem semel et bis. et contestatus est eis
neemias quod si deinceps uenirent manum mitteret in eos.
et recesserunt. et fecit neemias in ierusalem bibliothecam. congregauit
libros de regibus et prophetis et dauid et epistolas regum. et dedo-
narium et pro hiis omnibus que fecerat orauit neemias ad dominum
dicens: Memento mei deus meus in bonum. Huiusque
currunt tempora historie ab annalibus hebreorum que uero apud — preter hester
iudeos post hec gesta sunt, de scriptis iosephi et africani
exhibentur et de libro machabeorum. que quidem ab he-
breis scriptura annumerantur. quidam autem agunt et mortuus est
neemias uir benignus et sepultus iuxta murum quem edifica-
uerat. post artaxersem regnauit xerses duobus mensibus.
postquam sogdianus mensibus vii. post quem regnauit darius
cognominatus nothus sub quo egyptus recessit a persis.
Ea etate tota decem sectarum et ignis de ethna erupit.
plato natus est. ypocras medicus claruit. dionisius in sicilia
tirannidem exercuit. post darium regnauit artaxerses,
qui cognominatus est mnemon darii et parisadis filius. hic
ab hebreis dicitur assuerus sub quo historia hes-
ter scripta est.   De hester

Librum hester transtulit ieronimus ad petitionem paule
et eustochii de hebreo in latinum. et quia in greco corruptus
erat, per uarias orationes et reuelationes cum de archiuis
hebreorum et diligenter transtulit uerbo ad uerbum. Rog-

nauit Assuerus ab india usque ethiopiam. super .c.xxvii. prouin-
cias. et erat in susis ciuitate solium regni eius. Tercio igitur an-
no regni sui fecit grande conuiuium cunctis principibus et incli-
tis prouinciarum coram se .lxx. diebus in domo illa mira-
bili de qua legitur in hystoria alexandri. Columpne erant
argentee. tectum instar firmamenti consertum. ex uni-
uersis gemmis diuersi coloris. in figuram siderum et signorum dispositis.
Post hos dies conuiuium instituit omnem populum qui erat in
susis. et discubuerunt coram eo .vii. diebus in uestibulo
orti deliciarum. in orto erat uinea. habens [illegible] argenteos.
et palmites aureos. et botros ex uarietate gemmarum distinc-
tos. super quibus extenta erant tentoria. que appende-
bantur columpnis argenteis. et marmoreis. Eburneis circu-
lis inserta. lectis bissinis atque purpureis. lectuli quoque au-
rei et argentei dispositi erant super pauimentum sma-
ragdino et pario strato lapide. Bibebant autem omnes in aure-
is poculis uinum precipuum et habundans. nec erat qui
nolentes cogeret ad bibendum. licet id moris esset apud per-
sas. Vasti quoque regina fecit conuiuium feminarum in palacio
regis. die autem .vii. cum rex incaluisset mero. precepit .vii.
eunuchis. ut introducerent reginam. in throno suo. ut osten-
deret omnibus pulcritudinem suam. que ad imperium regis ue-
nire contempsit. et iratus rex quesiuit a .vii. sapientibus
qui uidebant faciem regis. cui sententie uasti subiaceret. et
ait mamuchan. Non lesit te solum uasti. sed et omnes ui-
ros regni tui. nam eius exemplo mulieres paruipendent
imperia uirorum. Egrediatur ergo edictum a facie tua. ut ultra uasti
non ingrediatur ad regem. sed alia melior regnet pro ea. et
exiit edictum in omnes prouincias per epistolam regis. et dixerunt
pueri regis ad eum. querantur regi puelle uirgines speciose.
et tradantur egeo eunucho ad custodiam. et accipiant mun-
dum muliebrem. id est uestes et aurum ornatus. Vel mundum mulie-
rum mundicias uocamus. et quecumque oculis regi placuerit.
regnet pro uasti. placuit sermo regi. et ut iussit sic fecit. Erat
tunc in susis iudeus. uocabulo mardocheus. de tribu be-
niamin descenderat de transmigratione iechonie. hic erat nutri-
cius filie fratris sui edisse. que et hester uocabatur. que carebat utroque
parente. mardocheus adoptauerat sibi in filiam. Hec inter ceteras est
ducta ad custodiam eunucho. sed non indicauit populum suum. sic enim manda-
uerat ei mardocheus. et inuenit gratiam in oculis eunuchi. et ac-
celerauit eius cultum. muliebrem. et dedit ei .vii. puellas.
ut eam ornarent et excolerent. porro uirgines per .vi. menses
ungebantur oleo mirtino. et aliis .vi. quibusdam pigmen-
tis. et aromatibus utebantur. ut post annum ingrederentur ad regem.
et que uespere intrabat. egrediebatur mane. nec poterat redire.
nisi rex ex nomine iussisset eam uenire. Mardocheus autem ambula-
bat in uestibulo domus regie. curam agens salutis filie.
Tandem instabat dies quo hester filia abiel. intrare debe-
bat ad regem. sed non quesiuit ab aggeo cultum muliebrem.

sed posuit in uoluntate eius quicumque tenebatur puelle dare. que-
cumque percellent. et intrauit ad regem. anno .vii. regni sui.
mense .x. qui hebraice dicitur thebeth. id est ianuario. et inue-
nit gratiam apud regem. et fecit eam regnare pro uasti. et
celebrauit nuptias per mensem. et mandauit principes quoque
agerent diem .v. cum festis. requiem in uniuerso regno pro rege
nuptiarum. Mardocheus autem qui frequenter morabatur in babilonia. cum
et adducta fuisset hester contulit se in susis. eodem tempore irati
sunt duo regis eunuchi ianitores. et machinabantur ut
occiderent eum. quod non latuit mardocheum. et indicauit hester.
et illa ex nomine mardochei detulit ad regem. quesita est res et in-
uenta. et appensi sunt in patibulo. et traditum est coram rege
in annalibus. in quibus reges accidentia temporis sui redige-
bant. Post hec assuerus exaltauit aman amalechiten. qui
erat ex stirpe agag. quem samuel trucidauit. et adora-
bant eum omnes serui regis. preter mardocheum qui pro preceptis
legis. coram eo genu non flectebat. quod attendens aman.
indignatus est. et accipiens eum hebreum esse. ait. se sibi
flectere genua. Sed autem seruum ad ignominiam. et disposuit perdere
iudeos qui erant in regno assueri. uetere motus odio. quo iudei
deleuerant amalechitas. xii. itaque anno regni assueri. mitte-
batur primo mense sors in urnam. que hebraice dicitur phur. coram a-
man. quo die et quo mense gens iudeorum deberet interfici. et ex-
iuit mensis .xii. Tunc ait aman ad regem. Iudeis regis ser-
uare pacem. Nociua autem pacis est dissimulatio. Est gens
in regno tuo dispersa ceteris. nouis utens legibus. insuper et
regis statuta contempnens. expedit ergo ut non insolescat.
decerne ergo ut pereat. et ne dispendium patiantur senatores. x. milia
talentorum appendam archariis gaze tue. Tulit ergo rex
anulum quo utebatur. et dedit illum aman dicens.
argentum tuum sit tibi. et de populo age quod tibi placet. Tunc
scripsit aman. ex nomine regis litteras. regis anulo signatas. et direxit
per prouincias. ut occiderent iudeos. a paruulo usque ad senem et
bona eorum diriperent. xiii. die mensis .xii. statim autem in susis
appendit edictum. quod cum legissent iudei. flebant. Sed
mardocheus indutus sacco. et aspersus cinere. magna uoce eiula-
bat pro foribus palacii. non enim sibi erat indutis sacco
intrare palacium. quod cum accepisset hester. consternata est. et misit
ei uestem. qua indutus. intraret ad eam. quam accipere noluit.
Sed significauit ei per eunuchum causam luctus. et exemplar
edicti. quod pendebat in susis. misit ei. monens eam. ut
intraret ad regem. et supplicaret ei pro populo suo. que rescripsit.
Iam .xxx. diebus non sum uocata ad regem. et decretum est.
ut qui non uocatus accesserit. moriatur. nisi forte rex auream
uirgam ad eum intenderit. Rursum mardocheus ad eam. quid
scis utrum ideo uenisti ad regnum. ut in tali tempore pare-
res. si nunc silueris. per alium liberabit deus populum suum. et
tu et domus patris tui peribitis. Tunc mandauit hester
mardocheo. ut omnes iudei qui erant in susis. pro eodem

ieiunaverunt. et oraverunt pro ea. et ipsa ieiunavit.
Die autem tercia induta regalibus stetit in atrio do-
mus contra basilicam regis. cum duabus puellis. quarum
unam innitebatur. sustinebat altera sequens.
gnitudinem vestis dimittens digitis deportabat. at ille
sedebat super solium. contra hostium domus. qui cum re-
spexisset eam toruo uultu collapsa est. Cumque vidisset
hester lapsam placuit ei. et extendit contra eam virgam au-
ream. que surgens osculata est summitatem virge.
et leuans eam gremio suo osculabatur eam. stola tamen ex-
cubitis rex dominum. eu non et compugnas. et ait rex.
quid uis hester. quicquid pecieris dabitur tibi. que re-
spondit. Obsecro ut uenias ad me hodie. et aman tecum
ad convivium. et surgens venit ad eam. venerunt-
que ambo ad convivium regine. Cumque rex bibisset
habundanter ait. Pete quod uis hester. et impetrabis. Que
ait. Obsecro ut uenias cras rex. et aman ad convivium.
et indicabo ei cor meum. Egressus itaque aman letus.
Cumque vidisset mardocheum sedentem ante regis fores indig-
natus est. et convocans uxorem et amicos exposuit
eis omnem gloriam suam. addens quod cum solam ce-
regine hester vocandus ad convivium. Zares omnis femina
hec nuntiabat. dum uideret mardocheum. et dixerunt
ei. Iube parari trabem. L. cubitorum. et suggere regi ut
appendatur mardocheus in ea. ut sic eas letus cum rege
ad convivium. et iussit parari crucem. Nocte illa
rex duxit insompnem. et iussit sibi legi annales.
et venerunt ad locum ubi scriptum erat quod mardocheus nun-
ciauerat eis factionis eunuchorum. et ait rex. quid ho-
noris consecutus est mardocheus pro hac fide. et dixerunt ei.
nichil. et quesiuit rex quis esset in atrio. et dixerunt
preses aman. Ipse enim intrauerat. ut suggereret regi
de morte mardochei. Cumque vocatus intrasset aman. dixit
rex ad eum. quid debet fieri viro quem rex uult ho-
norare. qui cogitans pro se tantum esse. res. debet indui
stola regia. et coronari diademate. et sedere super equum
regis. et primus de principibus teneat equum. et per ciuitatem
incedens clamet. sic honorabitur quem rex uoluerit ho-
norare. festina et fac sicut dixisti mardocheo. continue
quasi in ex hiis peciuntur. et fecit aman mardo-
cheo ut locutus fuerat. qui prius veniebat putans sibi
tradi ab aman. sed mutata cogitatione assensit. et rede-
it mardocheus ad fores palacii. aman vero festinabat
ad domum lugens. et operto capite. dixerunt amici eius.
Si de semine iudeorum est mardocheus. ante quem cadere cepisti
non poteris ei resistere sed cades. et ecce nuncii regis
compellebant eum intrare. et intrauit cum rege ad
convivium. et ait rex. hester. Pete quid uis. que respondit. do-
na mihi animam meam. et populum meum pro quo precamur.

Venundati in servos venundaremur. et gemens tacuissem.
et ait rex. quis est qui hoc audeat facere. et respondit. hostis noster
iste aman. quod ille audiens obstupuit. rex autem iratus
surrexit et intrauit in ortum. Aman vero supplicabat re-
gine pro anima sua. Cumque reuersus esset rex reperit
aman corruisse super lectum in quo iacebat hester.
et ait. Reginam uult opprimere me presente. et dixit ar-
bona eunuchus. en lignum quod parauerat mardocheo
stat in domo eius. et ait rex. appendite illum in illo. et aman.
suspensus est aman in patibulo. et dedit rex hester do-
mum aman. et ingressus est mardocheus ad regem. Con-
fessa est enim hester quod patruus eius esset. et dedit rex
mardocheo anulum. quem ab aman tulerat. hester
autem constituit mardocheum super domum suam. que iterum
procidit ad pedes regis. supplicans ut litteras ueteres quas
scripserat aman contra iudeos nouis epistolis irritaret. Fac-
tumque est. et scripsit mardocheus litteras anulo regis sig-
natas ad principes prouinciarum. ne occiderent iude-
os. immo illos qui parati erant ad occidendum iudeos, iudei
occiderent. et mansit principium eius cum eis. et factum est
nomen iudeorum celebre. ita ut plures de gentibus religi-
oni eorum iungerentur. et recordatus est mardocheus sompnii
quod viderat. et interpretacionem eius intellexit. et hoc erat
sompnium. apparuerunt ei voces et tumultus. et tremor
super terram. et ecce duo dracones parati contra se in prelium.
ad quorum clamorem naciones excitate sunt. ut
pugnarent contra gentem iustorum. et fuit dies illa tene-
brarum et discriminis. et conturbata gens iustorum cla-
mauit ad dominum. et ecce fons paruus creuit in flumen
maximum. et oriens lux magna. et humiles exalta-
ti sunt. et deuorauerunt inclitos. Porro in secunda epistola
quam scripsit pro iudeis. excusauit rex se in hunc modum
ne putaretis diuersa iubere. ex animi leuitate uenire.
sed pro qualitate temporum ferre sententiam. ut reipublice poscat
utilitas. Multi sublimati a regibus honore collato
abusi sunt in superbiam. et in ipsos qui dederunt mo-
liuntur insidias. aman et alii. et per maceto. et exquisitis obliquis
commaculans gentis plurimum. adeo intumuit. ut
regno nos priuare niteretur. et spiritum fletum et mardocheum.
cuius fide viuimus. et consortem regni hester. cum omni
gente sua. nouis machinacionibus expetiit ad mor-
tem. cogitans ut illis interfectis insidiaretur solitu-
dini. et regnum persarum transferret in macedonas. Nos
non inuenimus in culpa. sed iustis utentes legibus filios dei
excelsi. et usque hodie custodientes iudeos absoluimus.
et hostes eorum interfici iubemus. In xiii die mensis
xii peremerunt iudei hostes suos plaga magna.
per prouincias usque ad lxxv milia. xiiii die celebra-
uerunt convivia cum gaudio. precidens inimicum

c

sibi mitterentur. In susis vero interfecto .d. viros. et in xiiii.
die obtinuit hester a rege: ut ad idem occiderent in susis hostes
iudeorum. et suspensi sunt .x. filii aman. et de aliis civitatibus
perempto. et ideo iudei qui habitabant in susis duobus diebus
occisioni vacantes. xv. die convivia celebraverunt. et preterea
mandavit hester et mardocheus hos duos dies in annos solemp-
nitatum recipi. et dictos phurim. id est sortium observari
a iudeis: ut memoriam tam nulla deleret oblivio. hos dies
eos tamen vocant sortes. convivationes. ideo quod iudei de morte
in gaudium conversi fuerunt. Explicit hester. Ad iu-
deam summum sacerdotem ioachim. cui pater suo eliasiphus
successerunt. ut dies istos solempnes haberent in iudea in
perpetuum. In diebus assueri: athenienses. xxiiii. ti-
cis urbi ceperunt. cum annos .xvi. tenuissent. Senones galli
duce brenno romam invaserunt. et excepto capitolio
ceteram vastaverunt. vi. mensibus tenuerunt. militares cum gal-
libus esse ceperunt. Obiit anaxagoras philosophus. et crates ce-
rebrosus. et democritus et socrates in carcere venenum bibit.
dyogenes et ysocrates venenum in carcere bibit. Aristotiles
audivit platonem. xviii. annum agens. de ocho.

Post assuerum regnavit artaxerxes. qui ochus dictus est.
hic misit vagosum prefectum universis regionibus cis
flumen eufraten. Erat autem in ierusalem summus sacerdos iohannes. qui inde pri-
o suo successerat. Erat autem frater iohannis ihesus. qui ad pon-
tificatum aspirabat. et spem vagosi familiaritatem sibi compa-
ravit. qua confidentia ihesus altercatus in templo adversus iohannem.
adeo incitavit fratrem: ut eum interficeret. Unde vagosus in-
dignatus: ascendit ierusalem, cumque prohiberent eum ab ingressu
templi: ait. Mundior sum ego: cadavere quo templum
prophanastis. et ingressus templum, spoliavit illud. et imposuit
tributum ministris templi. tributa et annonas. Annis .vii. a quibus
in iuventutem hester absoluti fuerunt. Porro artaxerxes
ochus egyptum ad suum revocavit imperium. nectanabo
rege in ethiopiam pulso. in quo egyptiorum regnum defe-
cit. Item ochus a podasino iudeorum capti: in hyrca-
niam accolas translatos: iuxta mare caspium collocavit. Eo
tempore romani gallos superaverunt. demostenes et ysocrates
claruerunt. obiit plato. Post quem speusippus tenuit achade-
miam. Post ochum: regnavit filius eius. darius. Hic preter
regionibus transflumen sanaballam. de gente cutheorum. ex
quibus samaritae descenderunt. Erat autem iaddo frater ma-
nasses ad pontificatum anelans. propter quod nicasam fi-
liam sanaballe duxit uxorem. cumque ministraret in sa-
cerdocio: indignati sunt ierosolimite. et iubebant eum re-
cedere ab uxore. aut non intrare in sacrarium. Itaque mana-
ses cum uxore transtulit se ad socerum suum. qui pollicitus
est quod edificaret ei templum: instar ierosolimorum super mon-
tem garizim. Sed hic cum licentia regis darii faciendum erat.

Interim autem concessit ei cingulum. Queque medietate-
neus etiam viros insignis. et transierunt ad manassem
plures de ierosolimis quibus sanaballa pecunias ministra-
bat. et terram colendam deputabat. et habitationes. Eo
tempore manlius torquatus consul romanorum filium suum virgis
cesum. securi percussit: quia contra imperium consulum cum
hostibus pugnaverat: et tamen expugnaverat. de alexandro

Per idem tempus. philippus rex macedonum a pausania
athenee genus ab hercule. cui successit filius eius alex-
ander. xx. agens annum. qui volens opprimere siri-
am: transiit hellespontum. et congressi sunt adversus
eum duces darii qui erant transflumen. et super grani-
cum fluvium. expugnavit eos. cumque paulatim li-
diam et yoniam: pervenit ad loca pamphilie. Tunc
darius filius arsami delectum collegit exercitum. transivit
eufraten. et tricem cilicie. credens se ipsum in cilicia
macedones expugnare. tunc gavisus sanaballa. pu-
tans quod per victoriam occurreret dario. et edificationem templi
ab eo impetraret. Ipse autem longinquis a pluribus vacabat. sed
aliter quam sperabat evenit. victus namque darius a macedonibus.
et captivitate uxore et filiis ad persas fugiens: reme-
avit. cum paucis. tunc alexander cepit aspirare ad
monarchiam orientis et intrans siriam. cepit damas-
cum et subiugavit sydone. tyrum obsidebat. tunc sa-
naballa eligens de suis. viii. millia alexandro pro
auxilium ducens. Se libenter obsequi ei quam dario. et quod
loca sub potestate sua. concessum ei crederet. et gratanter sus-
ceptus ab alexandro. Preterea dixit ei se habere generum ma-
nassem. fratrem principis sacerdotum. generis iudeorum multos
quoque alios. presentes cum eo. cum ea gente quos velle aiebat sub
eo templum. construere locis edificare. quod et futurum a-
lexandro consilium. quia potentia iudeorum in duo divisa
non rebellaret. Concedente vero alexandro. omni studio
edificavit sanaballa templum. et altare quod permansit
sit usque ad destructionem hyrcani per romanos. et in eo
manassem constituit pontificem. Porro dum alexander erat
in obsidione tyri: misit ad principem sacerdotum ierusalem ro-
gans eum ut sibi preberet auxilium. et exercitui ve-
nalia prepararet. et redderet sibi tributum. quod prius dario confe-
rebat. et ille. iaddus. se dario sacramento dedisse. quod eo
vivente preteriturum constituta. Tunc comminatus est alexander.
gentem iudeorum. quod per eum discent quibus debent. constituta
servare. Tunc in mediis aggeribus tyrum fecit subvertere.
qua vastata. gazam obsedit. et mortuus est sanabal-
la. Alexander autem capta gaza in ierosolimam festinabat. et
timentes iudei: clamaverunt ad dominum. et immolabant
hostias. et iaddus orabat pro gente. Cui cum post sacrifi-
cium obdormisset: secretum quod civitatem ornaret. et

Marginalia: invenire · ... · ... · ... · eis · fecim · ... · ... · ...

ipse pontificalibus indutus. et reliqui sacerdotes cum eo. obviam occurrunt alexandro. et surgens a sepe. maculin ortibus indicantur. audiens quod non longe esset a civitate. alexandrum occurrit cum sacerdotibus et civium multitudine ad locum qui saphin apellatur. quod latine dicitur tamen speculum. [illegible] vero et ierosolimam templum videri poterit. et tamen quod speculum dicitur. qui sciebant regem iram alex. timens crudelitatem. pontificali stola signe et in cydarim lamina in quo scriptum erat nomen domini. descendit de equo. et adorat eum solus. et nomen domini [illegible] adoravit. et pontificem venerabatur. et obstupuerunt principes exercitus. et iudicaverunt regem mente putaverunt. solus parmenion quesivit ab eo. cur sacerdotem gentium iudee. adorasset et [illegible] Non hunc adoravi. sed deum cuius principatum sacerdocii gerit. nam per sompnium in tali habitu deum conspexi. adhuc in dyam civitate macedonie constitutus. dumque mecum cogitarem uerum asiam possem capere. iussit me confidere. nam ipse exercitum meum perducet. et principatum persarum michi traderet. nec quem primo vidi in hoc sacerdote ipsum eligerem. et que michi promisit eventura confido et porrecta deo adoravit. et ierusalem venit cum eo. et ingressus urbem alex. et in templo sacrificavit deo. secundum sacerdotis ostensionem. et attulit ei danielem. in quo scriptum erat quendam grecorum perditurum persarum potenciam. et arbitratus de se scriptum gavisus est. et in crastino convocans populum iussit petere que vellent. et ipsis petentibus concessit, ut patriis uterentur legibus. et vii. annum sine censu crederetur esse. pro sabbatum. et cum ad alias civitates proficisceretur. tunc samarite videntes eius munificenciam. erga iudeos. cognatos se esse iudeorum dixerunt. originem sua ab effraim manasse [illegible] et postulaverunt. ut templum eorum in garizim honoraret. quod in reditu se facturum promisit. Cumque peterent ab eo relaxacionem. vii. anni. quesivit si essent. et dixerunt se esse hebreos. Cumque addidit utrum essent iudei negaverunt se iudeos esse et ille. Iudeis tamen hoc ego concessi. porro vos cum silencio. presolini. qualiter alex. dextrum uidit; et quomodo consuluit arbores solis et lune. et cetera admiratione digna. que preceptori suo aristoteli per epistolam indicantur. ad ea que circa ipsum dei gesta sunt. festinantes accedam. cumque cum venisset alex. ad montes caspios. misit ad illum filiorum captivitatis. x. tribuum. ex edicto enim tenebantur regibus. non licet postulantes ab eo egrediendi licenciam. cumque quesisset causam captivitatis. accepit eos recessisse a deo israel. vitulis aureis immolando. et prophetas dei pedidum, eos a captivitate non redditurum. quod respondit. quod circuit inclu-

deret eos. cumque angusta marium obstrueret. molibus bitumine [illegible]. videns humanum laborem non sufficere. ut opus illud compleret. oravit deum israel. et accesserunt ad se invicem. prerupta montium. et factus locus immeabilis. ex quo liquido apparet. non esse deo nolentem. ut exeant. egredientur tamen circa finem mundi magnam hominum stragem facturi. et vocantur a se. deus quid faciunt; per fidelibus suis. sunt sunt pro fidelis. cumque redisset alex. in babilone sumpto veneno. usum lingue amisit. et extrema voluntatem suam scripto expressit. et noluit monarchiam suam in aliquem conferre. ne alter par ei inpotenciam apud posteros legeretur. et xii. quos ab adolescencia socios habuerat regni successores instituit. hoc autem iustitio non licet. nam iiii. ex his tantum. aliis abiectis regna tenuerunt. sicut in historia danielis et comprehensum. Mortuus autem est cum esset annorum. xxxii. duorum. et xii. annis regnavit. et dicitur a quibusdam. quod xii. alexandrias edificavit pro numero annorum quibus regnaverat. ipse in amone condidit perhonum. i. mortuis sue indicium. De ptholomeo lother

Et regnavit post illum in egypto ptholomeus. qui cognominatus est sother. qui cum regno suo adiecisset siriam. apposuit ut adiceret et iudeam et ascendens in ierusalem die sabbati. sciens eo die iudeos arma non movere. sub simulacione sacrificandi deo nullo contradicente regnavit. [illegible] Unde scribit iosephus. orasse scriptor charenides. iudeos ridiculos appellavit. qui per superstitionem suam dominum sustinuerunt. Ptholomeus namque multos de iudea et gazarim captivos tenens. ad egyptum rediit. et vendidit exponens eos. a negociatoribus nacionum distracti sunt. et dispersi. et per hanc captivitatem licet non sint generales. diffusi dispersi sunt in naciones. Unde in actibus apostolorum legitur convenisse in ierusalem iudeos. ex omni nacione que sub celo est. Iaddo pontifici successit filius eius onias, cui successit filius eius symeon iustus. cui successit frater suus eleazarus. pro omnia filio symeonis adhuc puero. Eo tempore apud claudius cecus rome claruit. qui aquas claudias induxit. et viam appiam stravit. Theophastus philosophus claruit. qui a divinitate loquendi. ut ait cato nomen accepit. census rome agitato. inventa sunt civium. cc. lxx. condite sunt a romanis. arsilinum. et bimentum. De ptolomeo philadelpho

Post ptholomeum sother. regnavit in egypto. philadelphus. hic studiosus et librorum cupidus. demetrium bibliothece sue prefecit. cumque quesisset ab eo de numero librorum. xx. adesse respondit. sed paulo post tempore. usque ad d. posse provenire. et numerum sibi dixit. apud iudeos

legem esse dicebat, ut in grecum conuersa eloquium, in archiuis regalibus haberetur. Hec enim erat lex dei, quem philosophi zena dicunt, id est uiuentem. Zen enim uitam uel uiuere sonat, quem uulgus appellat iouem. Et ad ostendendam legis eius sanctitatem, addidit quod non nisi ad dei nutum calculis transferri potuisset. Etiam theopompus cum historiis eius scribebat eam uoluisset inserere, insaniuit in amentiam per dies xxx. Theodectes quoque cum idem fecisset, cecus, et penitentes sanati sunt. Et suggessit regi, ut scriberet pontifici iudeorum, ut uiros hebree et grece lingue peritos ad ipsum dirigeret cum lege dei, qui ad eam transferendam sufficerent. Quod ut impetraret, munera cum epistolis mittenda censuit. Aderat ibi aristeus, qui longo tempore iudeorum calamitati compaciens, oportunitatem liberandi eos inuenta, ait: Quomodo postulas optinebis, tot iudeis in regno tuo seruientibus? solue itaque eos, et nichil gratius erit pontifici et eis. Nec ob hoc quod dico me iudeorum affinem estimes: scio enim me inde mittere, si factorem omnium deum honoraueris. Et liberauit rex de iudeis cxx milia, dans dominis eorum pro capitibus cxx dragmas argenti. Cumque dixisset rex hoc magnum esse, dixerunt: Magnum quidem est, sed non regi munifico. Tunc scripsit rex eleazaro in hunc modum. Gentis tue que sub nostra erat, libertatem donaui, arbitratus hoc deo esse iocundum. Quorum quosdam milicie assignaui, alios quoque fidem probatam constitui in palacio. Leges autem uestras in nostra bibliotheca reponere decreui, arbitratus hoc deo esse iocundum. Quorum quosdam milicie assignaui, alios quoque fidem probatam constitui in palacio. Bene ergo facies mittendo nobis uiros seniores, qui ualeant interpretacionem eius recte nobiscum relinquere. Transmisi autem c. talenta argenti ad sacrificia et lignorum facienda, et gemmas sine numero ad artificum operacionem. Tu manda nobis que ex hiis si uolueris, quod gratum amplectemur. Tunc rescripsit ad eum eleazarus. Quod postulasti suscepimus tibi. Ad interpretandum legem quam postulasti misi uiros seniores, de unaquaque tribu vi, legem ferentes. Tue autem pietatis erit, ut interpretacione ad nos eam transcriptam remittere. Hii sunt lxx interpretes, qui licet lxxii fuerint, more sacre scripture lxx dicuntur, quemadmodum minutum si supra aliquam summam excedit, scriptura sepe subticet. Qui cum uenissent ad regem, benigne ab eo collocati sunt, non tamen ad regem intromissi usque in diem v. Imminebat autem illa die solempnitas eius, [illegible] quandam, quam maiores sui ea die habuerunt. Ea igitur die suscepit eos, quos coram uniuersis principum detinuit honorare, post susceptionem autem vii diebus fuerunt cum rege, et salutauit ab eis quid in corde suo disposuerat, et sapienter de duobus, de cognicione dei et regni gubernacione. Cumque instruxissent eum de regno, plenius disputauerunt de uno deo colendo, et quod nulla re ignota deus est, et quod ubicumque occulte eis detrimentum; uel silencio consuluerunt, ne tres deos colendos credidisse uiderentur. Et

de incarnacione uerbi, sicut eciam in ysaia. Quidam dixit: plurimum nos uasa tua et addidissemus. vi. ei nomina quorum unus deus pro illis. Hii nominibus insculpserunt magni consilii angelus, ne uidetur credidisse hominem deificatum. Tunc ostendunt regi uolumen, quam acutatem nec sufficiebat rex admirari membranarum tenuitatem et compaginem, que oculis deprehendi non posset, quinimmo litteras aureas, candore ad legibiles apparentes. Introducti autem sunt in domum regis secus mare sitam, que erat ad negociorum deliberacionem, et date sunt eis cellule singule, et quicquid necessarium est eis optimum et quod ad interpretandum. Diluculo egrediebantur ad optandum regi bona et policronitudinem. Tunc lauabant se ad mare, et purificatum iudeorum, postea interpretabantur usque ad horam nonam. Inde transibant ad cibum et requiem, et consummauerunt lxxii diebus. Vnde quibusdam uisum est, quod non transtulerint psalmos et prophetas. Ieronimus tamen sic miraculose factum est, ut credidit augustinus, quod una atque eadem sine dissonancia inuenta sit edicio. Minus miraculose fieri potuit ut in tot diebus interpretati sunt legem, psalmos et prophetas. Ioseph tamen uidetur uelle, quod interpretaciones vi dierum in sabbato conferebant, ex omnibus conflantes unam. Sic intuendum esse hoc asserit, cum ei dat legem quam per se ipsum repetit. Pentateucum uero scripture que apud samaritanos erant correxerunt. Opere completo conuocauit demetrius qui super libros erat omnes iudeos qui erant in alexandria, et de primicia piscatores, et lectam coram omnibus consensu eorum et approbata, presentatam est ad regem et coram eo replicata. Cumque potentes interpretes a rege dari [illegible], ut immo [illegible] plenarie. Hec se [illegible] laudauit, sed deum uel [illegible] congeret eam, ut quod semel iudicatum foret non cogeretur iterare. Et remisit eos muneribus honoratos. Eleazaro quoque transmisit munera. In templo autem misit preter uasa mensam auream, gemmis et preciosis lapidibus insignitam, cuius longitudo cum esset duorum cubitorum, tamen maciam superabat opus. Eo tempore sostratus farum in alexandria construxit. Archias claruit. Et argenteus nummus primum in urbe percussus est. Romani carthaginenses nauali prelio uicerunt, metello consule fugato. De Euergete.

Post philadelphum regnauit filius eius ptolomeus euergetes, quia ab egipciis euergetes dictus est, quod retribucionem sonat. Qui post uastatam syriam et ciliciam, et pacem alie inter immunia spolia, etiam captos deos eorum, quos cambises in persas transtulerat, reuexit. Iudeorum pontifex onias, symonis iusti filius, sub quo ihesus filius sirac, librum sapiencie qui ecclesiasticus dicitur composuit, quem panareton uocant, et precedentis symonis in eo facit mencionem. Porro onias

digni scripta ex summo .. [illegible]

lationibus facien.. [illegible] calcea

ueladore simo..

[illegible] instructione

et longimaria

auratu

Spoliis tradendo [illegible] regibus [illegible] principibus [illegible] bona spiritualia et temporalia [illegible] suos [illegible] consueuit [illegible] reportat [illegible] euangelium

Et non pontificatum [illegible] redidit [illegible] ad regem redeuntes [illegible]

An successio huius filius eius.

plenarie [illegible]

cum tributa negaret exigenti zelo legis uel potius ex
auaritia ut dicit Iosephus. qui cum in honorium suum
se cerneret compulit regem in iram et missus est legatus
eius a iudeis et mitigauit omnia ad regem. Ioseph autem
nobilis tobie filius et sororis onie. hic habuit filium
hircanum. qui dum puer esset comprobauit patris pruden-
ciam. exenia scilicet centum iuga boum sine tonsione. Et non
solum patrem reformauit. sed remissus est a rege dux
iudee et samaritanorum regionum. Eo tempore cum
karthaginem a catone censore romani consularent. post septu-
ginta tempore et uno in calle minimo .xl. forme milia
gallorum a romanis sunt cesa. apud rodum colosus
magnus terre motu corruit. De philopatore.

Post seleucum ptolomeus epiphanes. post quem ptolomeus philometor.

Post seleucum regnauit filius eius ptolomeus philo-
pator. cum quo iniit rex syrie antiochus magnus.
et iudeam sibi subiugauit. pontifex iudeorum onias
magnus simonis filius ad quem ad reparandum federa quod le-
gat fuisse inter abraham et maiores suos lacede-
moniorum rex arius legatos misit. porro antiochus tri-
butum .vii. annorum et ministrorum templi que phila-
delphus relaxauerat a iudeis reuocauit. Qui dum phi-
nicinas regiones super modum infestaret delegatus
est ad romanos et missi sunt ad eum scipio africanus
et scipio asiaticus et ab infestacione sub religione iu-
rirande amouerunt eum. Iussique ab eo ob-
sidem filium suum seleucum. quem nolens recipere ab-
sens tradidit pro eo filium minorem natu antiochum
epiphanem. ita quod esset obses perpetuus et non rediret.
Post eundem antiochum seleuciam descendit onias in
egyptum ad ptolomeum epiphanem. ut supradictum est. et oc-
cisus est in prodicione antiochi (nance) insanguine et membrorum circuitu
a sacerdotibus qui in dolo simulant ei thesauros. et
cum paucis ibi introierunt in aditum. De seleucho.

Post antiochum magnum
regnauit in syria filius eius maior seleucus
pessimus. sed inter pontifex iudeorum onias. non omni-
no consenserunt in egyptum. filius onias sumens sedit pro eo.
eius successit filius eius onias. sub hoc misit seleu-
cus tamen heliodorum in iherusalem ad spoliandum
erarium templi non uasa. sed donaria et usus templi.
eo ingresso in templum. Surrexerunt duo iuuenes
de tabulis. et occiderunt eum. Videtur tamen Iose-
phus angelos fuisse in similitudinem hominum.
in secundo libro machabeorum legitur quod apparuit eis tribus ses-
sor equi. et conculcauit eum et confractus est. et mortuus
sed non mortuus. et duo iuuenes de cingulis flagella-
bant eum. Timens quidem onias indignationem seleuci
orauit ad dominum pro defuncto. et sanatus qui re-
diens ad regem ait. Si habet dominus meus aliquem
quorum libat sanguinem mittat eos in iherusalem
ut spolient templum. Eo tempore aristobolus
nacione iudeus. peripatheticus philosophus ceperat commentarios
explanationum in moysen ptolomei philometoris. De

Antiocho epiphane.

Audiens uero antiochus epiphanes
qui rome erat obses pro patre. patrem mor-
tuum. siluit sed furtiue uenerunt. de regno sine habendo
promereri. clam romam egressus est. licet quidam dicant
eum sub contumelia (a senatu) senatorum redisse. Erat autem insa-
nus benignum omnibus et munificum exposuit. stre-
nuus erat in agendis et acer in hostes. unde et a populo
cognominatus est epiphanes quod sonat illustris. et mor-
tuo fratre regnauit pro eo. Tunc iniquitatem sibi innatam
apparuit. quam pro regno palliauerat. Tunc surrexerunt in
iherusalem filii belial. inuencionis iniqui. ut gencium.
et pecierunt ab antiocho ut liceret in iherusalem ephebiam
id est lupanar ephebiorum et quod ierosolimite scriberentur antio-
cheni. et gimnasia in quibus decertabant de turpi
gentilitate et fecerunt sibi prepucia. Non circumcidebant
paruulos suos uel quia iam prepuciatorum uiuebant. quidam
tamen nolunt quod quedam uelamina fecerunt circumci-
sionis sue ne in denudacione gentes apparerent. dissimulo.
etiam uero hec flagicia hec sunt. Onias sine liberis duos habe-
bat fratres. ihesum (uel iasonem) et iohannem. qui contendebant de ponti-
ficatu et ut placerent antiocho de faciendo gimnasio in
iherusalem et audierunt eum uiri pessimi. culpabiles ma-
xime in uiolacione sabbati et huius. dicit augustinus quod ignis
sacrificii qui per .lxx. annos babilonice captiuitatis sub
aqua inuentus est. cum antiocho uenderetur sacerdocium ia-
soni. postea antiochus amouit iasonem et eleuauit menela-
um. qui senior iasone amisit in antiochiam. Verum cum iudeis
fratris ... descendit ad regem si posset mutare ani-
mum regis. quod cum nequiret sedebat in antiochia
in asilo et ueniens post eum menelaus suasit andronico ut
occideret oniam. Qui euocans eum de asilo. occidit eum. et
iratus rex pro morte iusti andronicum exui iussit purpura et
flagellatum per ciuitatem in eodem loco fecit eum mactari
in quo ille occiderat oniam. In secundo tamen machabeorum
dicitur solus iason fuisse frater onie. et menelaus frater cuius-
dam simonis. qui inuidens onie. persuasit seleucho de templi
erario spoliando. de quo supradictum est. Porro antiochus cum pro-
fligasset egyptum in dolo ascendit in iherusalem et per diuisio-
nem ciuium ad libitum fecit in ea. et percussit multos in
iherusalem. et lugebat omnis terra. Cumque redisset in e-
gyptum et esset repulsus per nuncios romanorum post biennium
rediit in iherusalem. in furore et apparuerunt
ei portas fauentes sibi et intrauit
sanctificacionem sibi. et expoliauit templum
menelao ductore tollens uasa et lucernas
mensam et altarium. et uirum aureum. dinc
lis. quod non abstinuit. et posuit in templo ydolum iouis
olympii uel hospitalis. obtulit in sacrificiis. et prohibuit
altare uetus amouens. et similiter odere. et ydolo

[Infra sed bien- / nium uult esse / in iherusalem a retro- / rostica ... / .xl. diebus.]

operiendo

declinauerunt ... gentium adeo ut ... sibi ... menelaus ... supplicauit ...

intrauit

molare coegit iudeos. artem q; inuenit in ciuitate dd. in qua posuit presidium macedonum qui iudeis e-
rant in omnibus inhumani. nam quoscumque circumci-
disse filios suos repererunt. suspendebant. et paruulos
ad colla eorum. Videntes autem samarite iudeos. hec pati. de co-
suetudine nature sue. se non esse cognatos iudeorum fatebantur.
et quod hactenus predicauerant templum sup garizim. dei
esse maximi negauerunt. scribentes antioco misse mo-
dum. deo epiphani reges a sichimitis sidoniorum. Maiores
nostri pestes. quandam supersticionem. sabbatorum secuti sunt.
edificauerunt in garizim templum sine numine uenitque
iudeis iniquitas ad nos. et similia pacientibus nos inferunt. cum
ab inicio sidonii esse noscimur. Iube iudices tuos a uexa-
tione nostra. et templum super garizim uocari iouis pe-
rinus dedicauit. et adiudicauit anthiochus fieri peticio-
nem eorum. De machabeis.

Tunc multi iudeorum sponte. quidam timore regis
iussa secuti sunt. et preuaricatores patriis legibus adheserunt.
Erat autem de modin modico iudee uico sacerdos
nomine mathatias. filius iohannis. filius symonis. filius
samonei. de uice ioachim. i. unus illorum xxiiii. quos elegit
dauid. in eundem modum. dei zacharias de uice abia.
Erant que ei filii. v. iohannes. simon. iudas. eleazarus.
et Ionathan. quilibet suo cognomine censebatur. sed sufficiat de
iuda dicere. qui dicebatur machabeus. hii uidentes mala in
ciuitate aliisque. planxerunt. et uenerunt emissarii directi a
rege in modin. statuentes ydola in loco. quibus cogerent
iudeos immolare. et dixerunt mathathie. princeps es in
ciuitate hac. et fac iussa regis imperii. qui clamauit et
si omnes obediant regi. ego et filii mei et fratres mei obedientes le-
gi dei celi. nec sacrificabimus. tunc quidam ex iudeis immo-
lauit in medio. et surgens mathatias cum suis. trucida-
uit eum sup aram. et nuncios regis interfecit. aramque de-
ponens. clamauit. qui dei est. sequatur me. et cum omni tribu
sua exiit in solitudinem. omnia relinquens. Multi que cum
filiis et uxoribus ad solitudines confugerunt. malebant
ibi uerumtamen cruciari. quos iudices regis persequentes coge-
bant. ut eligerent quem uellent. ne eis contingeret hostibus ut-
erentur. qui noluerunt eos audire. tunc emissarii reg-
is aggressi sunt eos in diebus sabbatorum. quibus nephas erat eis
arma mouere. et prouenerunt quosdam alios in speluncis. glo-
bis fumi suffocauerunt. et perierunt ex eis. m. preter hos
et adunati sunt mathathie. et cum iudicem sibi statu-
erunt. qui docuit eos pugnare in sabbatis dicens. si semper
secundum legem seruabimus. ceteris hostibus legis. dantes eam ut pe-
reat per hoc deus. et lex cum ipso peribit. et quicumque dicat uobis pugna-
re non concedendo pugnandi. et si talis dies bella consurgant.
colligens que mathathias armatos. cum deposuit ydolorum
immolantes quos potuit interfecit. paruulos incircumcisos iussit
circumcidi. et anno uno gessit hunc magistratum. eique

succedit egrotanti. quoniam filios suos. Ego desu-
per halitum meum. commendo uobis patrias leges. ut pro
eis gratia mente mouamini. si enim corpora mortalia
sunt. horum si monimenta immortalitatis ordinem
consequentur. concordiam. et simonem pro consilium in ge-
nitis habere patrem. iudam uero pro fortitudinem ducem
in armis. et mortuus est in ea. et sepultus in modin.
et planxit eum israel planctu magno et successit pro eo
iudas machabeus filius eius. et factus est leo defendens
israel clipeo suo. De primis uite machabei.

Tunc apollonius dux samarie. in manu mag-
na congressus est contra iudam. Iudas autem percussit eum. et occidit eum
multos que cum eo. et reliqui fugerunt. tulit que spolia
multa et gladium appollonii. et erat pugnans in eo
cunctis diebus uite sue. Seron autem rex exercitus syrie. au-
diens iudam roboratum. tulit sibi de congregatis hostibus et
iudeos transgressores. et castrametatus est in betoron. et occurrit
ei iudas. et uidens suos pro ieiunium et paucitatem
trepidos. orabat eos non in multitudine. sed in pietate
et confide. et confligens cum suis. duce eorum interfecto
persequebatur fugientes in descensu montis betoron
usque in campum. et ceciderunt ex eis. dccc. uiri. reliqui
autem. reliqui fugerunt. ad maritima loca phi-
listinorum. et cecidit timor iude super gentes. Audiens hec
anthiochus. congregauit omnem partem uirtutem. et mi-
tes ab insulis uenire conduxit. eumque inmensis sti-
pendiis distribueret. uidit thesauros deficere. fore
enim omnia tributa ei reddebantur pro sedicione gentium.
et deliberauit ire in persidem. et accipere tributa
regionum et reliquit lisiam de genere regali. super
negocia regni ab eufrate. usque ad fines egipti re-
liquit. et ut nutriret anthiochum filium suum. donec re-
diret. et tradidit ei medietatem exercitus et elephantos.
precipiens ut uastaret iudeam. et euerteret ierusalem. et
genus iudeorum exstirparet. ipse uero abiit in persidem. egressus est
ab antiochia que regni sui. antiochiam nominauit.
et perambulauit superiores regiones. lisias autem elegit
ptolomeum nichanorem. et gorgiam uiros
potentes. ex amicis regis. et misit cum eis. xl. peditum
et vii. equitum. ut uenirent in terram iuda. et
applicuerunt in emaus in loco campestri. et sup-
uenerunt eis ad auxilium. et multi transfuge iu-
deorum. et negociatores quidam sperantes se iudeos
emere captiuos. Iudas uero cum exercitu uenit in mas-
phat. et hortabatur suos sperare posse in deum. dimittens
secundum legem nouiter uxoratos. et qui possessiones paulo
ante acquisierant. et assumpsit gorgias. v. milia.
et i. equites electos et ingressi sunt dum sol occubuit.
ut per noctem irruerent super iudam. Quod sentiens
iudas. statuit et ipse castra hostium latenter inuadere.

et locos plurimos in castris derelinquens, pervenit ad
campestria emaus. Georgias vero venientem in castra
iudeorum inveniens, arbitratus eos fugisse ad montes, quia
crebro eos in montibus dimicando vicerant hostibus in castris.
Judas cum tribus milibus plus vel minus utrumque
preparatum. Sicque inopinatos hostes invad-
et, multos occidit, reliquos persecutus usque iesero
et campos ydumee et azoti, et ceciderunt ex eis iii.
Judas vero dicebat suis: predam contempnite, quia adhuc
pugnandum contra gorgiam super est. Videntes autem qui cum
gorgia erant castra sua incensa, nam fumus a longe
hoc eis indicabat, terruit eos et suos in fugam iudeorum et
ipsi iam cederent. Judas vero post plenitudinem victo-
rie tulit hostium spolia multa, ad propria remeans
et laudans dominum, et adheserunt inde plurimi, et fue-
runt cum eo x milia virorum. Sequenti vero anno congregavit lisi-
as lx milia virorum, et v milia equitum, et venit in
iudeam, et occurrit eis iudas in bethoron cum x milibus et per-
cussores ... congrediens conflixit cum eis, et cecid-
erunt de exercitu lisie v milia virorum. Et attendens lisias
iudeorum audaciam, et timens ... cedem, ... eis in-
ire cum libano ... redit anthiochiam, postea
... congregans ... cum maiori apparatu redi-
ret in iudeam. De purificatione templi.

Tunc iudas et viri machabei duces pervasit iu-
das populo, ut ascenderent in ierosolimam templum
quod mundarent. Et invenientes templum desertum,
et in eo frutices pullulasse, planxerunt planctu
magno. Et eligit iudas milites qui expugnarent
eos qui arcem presidii custodiebant, dum ipse
templum a sordibus eorum diligenter emundans,
eadem die qua prius fuerat ab alienigenis pol-
lutum, introduxit vasa nova, candelabrum et
mensam, altare quoque ex auro facta, et posuit
vela in ingressu, et ianuas restauravit, et depo-
nens altare quod sumpserat antea, de lapidibus no-
vis aliud edificavit, et encenia templi xxv
die decembris, que dedicatio fuerat in preterium a-
liis duabus habitas in consuetudine, ut habetur
in evangelio: facta sunt encenia in ierosolimis,
et hiemps erat. Et obtulerunt holocausta in
novo altari, et adoleverunt in die incensa altaris, aut
celitus igne concepto, et accenderunt luminaria
multa, et dixerunt festum luminum, propter multi-
tudinem luminarium, vel quia deus tunc illu-
minaverat eos sedentes in tenebris. Et statuerunt
iudam summum sacerdotem. Facta sunt autem post tres
annos quibus templum mansit prophanatum,
et daniel predixerat, quod ccc et viii annus profu-
erat, et solempnizaverunt viii diebus sub umbra-
culis, sed ritum scenophegie, memores quod pau-

lo ante in speluncis habitaverant. Statueruntque ut per
eos per omnes dies hanc renovationem templi celebrarent
unius anni ab illo tempore, et adhuc hanc festivita-
tem celebrant. Vocantque etiam lumina, eo quod preter
spem lumen nobis religionis
apparuit. Tunc construxit iudas
muris in circuitu, et turribus
edificaverunt excelsis, custodes et eis
deputans. Sed et bethsuram munivit, ut eo pro castello
adversus hostes uterentur. Arcem tamen presidii iudas
optinuit. De placuit ...

Nota quod hic habes
festum iudeorum, per ex-
ordium quod non obiit
quia non sunt ex lege
...

Porro gentes finitime renovationem ierusalem, et vos
iudeorum ergo ferebant, et persequebantur eos quos
iudas viriliter debellabat, et percussit ydumeos plaga
magna, et pugnavit contra thimotheum ducem filiorum
amon, et fugavit eum, et vastavit iaserem, et rediit in iudeam.
Et congregate sunt gentes que erant in galaad adversus iudeos qui
erant in finibus eorum, qui fugientes in theman miserunt ad
iudam, ut ferret eis auxilium, nunciantes quod festinaret
... in locum ... fugerant. Sicque adhuc legentes epistolas,
supervenerunt nuncii a galilea indicantes congregatos eos qui
erant in pholomaide et tiro et sidone adversus iudeos. Et
ubique hostibus nunciatis, misit iudas symonem cum tribus
milibus electorum in solacium galileorum. Ipse vero cum ionatha
fratre suo viii milia ... in galaditidem, relinquens in iudea ioseph
phum et azariam duces ut servarent iudeam. Sed ne illi
hostium invicem bellum committerent. Et venit symon in
galileam, et contriti sunt gentes ab eo, et persecutus est eos usque
ad ptolomaidem, et tulit spolia eorum, et iudeos qui erant
captivos et rediit in iudeam. Judas vero et ionathas transeuntes
iordanem, ambulaverunt viam trium dierum per desertum,
et occurrerunt ei nabuthei, et susceperunt pacifice, et narrave-
runt eis que acciderant fratribus eorum in galaaditide, et quomodo munitiones
tenerent conprehensi. Judas vero prius incendit bosor, et spoliavit
et surgens nocte cum exercitu venit ad obsidendam urbem
portantes scalas et machinas ut comprehenderent munitionem,
et venit post eos cum tribus ordinibus, et insonuerunt tuba, et castra timo-
thei cognoverunt quia machabeus, et fugerunt ab eo, et cecide-
runt ex eis fere viii milia, et vastavit iudas civitatem gen-
tium in galaaditide. Post hec congregavit thimotheus exercitum a-
lium, et sedit secus torrentem. Judas vero abiit obviam illi, et
ait thimotheus principibus suis: si transierunt iudas ad nos po-
terit potius adversum nos, si vero timuerit transire et castra posuerit
extra flumen, transeamus ad eum et poterimus adversus illum. Et
transiit iudas torrentem primus post se, qui clamaverunt ne
unus remaneret, et contriti gentes remanserunt ad fanum quod
erat in carnaim. Judas vero succendit fanum cum omnibus qui
erant in eo. Tunc congregavit universos israelitas qui erant
in galaaditide et uxores et parvulos, ut venirent in terram iude.
Sicque venissent in ephron, percierunt a civibus transitum. Et nolu-
erunt eis aperire. Et expugnavit iudas ephron, et transiit per

ccc

purgaverat.

Et ea die qua destruxerunt templum, ea die revoluta, et ibi anno reedificatum.

incensi.

Cum ante

chim...

Seculum

... azaria

... ...

multi...

anthioch...

noluer...

fugiunt

eum super inimicos, et erat Iudas congregans extremos
per totam viam, et exhortans. Et cum gaudio et letitia as-
cenderunt in montem Sion, et obtulerunt holocausta, quod
nemo ex eis cecidisset. Et reversi sunt in eadem die Iudas de
Galaathide et Simon de Galilea. Interim vero dum abessent,
Ioseph et Azarias volentes sibi facere nomen, congressi sunt
cum Gorgia et fugati. Et ceciderunt de eis duo milia et magni-
ficatus est Iudas in istis quia quasi prophetiam habebat, quod predixerat
Ioseph et Azarie ne egrederentur. Et vastavit Iudas Idu-
meos et Philistiim, et pertransiens Samariam declinavit
in Azotum et combussit aras et deos eorum, et cum spoliis
rediit in Iudeam. De morte Antiochi

Cum hec fierent in Iudea, perambulabat Antio-
chus superiores regiones, et audivit civitatem Elymai-
dem in Perside opulentissimam et templum in ea locupletissimum
in quo erant velamina aurea et lorice et scuta, que reli-
querat Alexander. Et querebat predari eam sed non potuit,
quia cives fugaverunt eum ignominiose. Et nun-
ciatum est ei in via quomodo fugati erant principes eius in Iudea, et
versus in furorem, iussit agitari currum suum incessanter sine re-
missione, veniens in Ierosolimam, et faceret eam poliandrum Iudeorum.
Et statim apprehendit eum dolor viscerum, et contigit
illum cadentem de curru collidi, et manifestavit
in eo deus virtutem suam, ut qui sibi videbatur fluctibus
maris imperare et montium altitudinem in statera appen-
dere, in gestatorio portaretur. Et ebullierunt vermes de corporibus
eius et viventis, et fetore eius gravabatur exercitus. Cumque ipse
fetorem suum ferre non posset, dixit, ad cognitionem sui ve-
niens et ait: iustum est mortalem esse subditum deo. Et vo-
vebat se liberam Iudeam et pares Atheniensibus facturum. Pol-
licebatur quoque se factum Iudeum et in omni loco predicaturum dei potes-
tatem. Et desperans, scripsit epistolam hanc ad Iudeos orans ut fideliter adhe-
rerent Antiocho filio eius. Cumque gravius se pati hec propter templi
violationem intelligeret, mirum est Iosephum Polibium virum bonum
dixisse ideo perisse Antiochum quia templum Diane in Per-
side devastare voluit. Nam qui nullatenus egit peccatum, sed tantum
cogitavit, nullo reatu teneri hoc patet secundum opinionem Io-
sephi, quia lex cohibebat manum et non animum. Et vocavit
Antiochus Philippum collactaneum suum et constituit
eum tutorem regni, dans ei diadema, stolam et anulum
ut ferret ea ad Antiochum filium suum et poneret eum super
solium regni. Et mortuus est Antiochus peregre in montibus miseran-
biliter. Et cum accepisset Lisias, constituit Antiochum quem nu-
trierat regem et vocavit eum Eupatorem. De obsessione arcis

Tunc cogitavit Iudas ut obsideret eos qui erant in arce
in monte Sion et fecit balistas et construxerunt ma-
chinas et balistam. Tunc egressi sunt quidam de obsessis
et adiunxerunt se eis aliqui ex impiis Israel, et vene-
runt ad regem et dixerunt: Quousque non vindicas
nos, qui decrevimus servire patri tuo, et ecce Iudas ob-
sessos tenet et tollit nobis hereditates nostras. Et iratus est rex, et convo-
cavit amicos suos et collegit exercitum. Sed et de regnis aliis vene-
runt ad eum conducticii, et erant centum milia peditum et xx
milia equitum et elephanti xxxii. Et applicuit ad Bethsura
ut expugnaret eam. Et recessit Iudas ab arce et amo-
vit castra contra castra regis. Et ordinavit rex diluculo ex-
ercitum, et ostenderunt elephantis sanguinem uve
et mori ad acuendum eos in prelium. Et diviserunt singulis
elephantis ad custodiam mille pedites [illegible] loricatos
et equites quingentos. Et turres lignee [illegible] erant super sin-
gulos, et in eis xxxii viri de [illegible] super pugnantes
intus, magister bestie. Et distribuit [illegible] exercitum regis
super in montes, alios per loca [illegible] humilia. Et res-
plenduit sol in clipeos aureos et resplenduerunt
montes ab eis. Et accessit Iudas in prelium cum suis et
ceciderunt de exercitu regis sexcenti viri. Et vidit Eleazar
[illegible] unam de bestiis excelsiorem ceteris et ar-
bitratus regem esse in ea, cucurrit per hostes et subiit elephan-
tum, et occidit eum et cum bestia, et cadens elephans op-
pressit eum. Tunc diverterunt Iudei a prelio. Et ascendit rex
contra eos et cepit Bethsuram posuitque custodias in ea. Obse-
dit Ierusalem et statuit illic balistas et machinas et
ignis iacula et scorpios ad mittendas sagittas et
fundibula. Esce autem non erant in urbe eo quod sep-
timus annus esset, et consumpti sunt plures. Tunc audivit Lisias
quod Philippus rediens a Perside, et querebat suscipe-
re regni negotia, et suggessit regi dicens: Deficimus co-
tidie et esca nobis modica est et munitus locus quem obsi-
demus, et incumbit nobis cadere de regno. Demus
igitur dextras hominibus istis, statuentes ut ambulent
in legibus suis. Et fecerunt nobiscum et cum pacem iura-
vit rex et principes eius, et intravit montem Sion et vidit
munitionem loci, rupit iusiurandum et destruxit murum
in gyro. Et reversus Antiochiam invenit Philippum do-
minantem in ea, et vi occupavit civitatem.

Eo tempore exiit de De Demetrio et Alchimo
Demetrius Seleuci filius ab urbe Roma et ascen-
dit in civitatem maritimam et regnavit ibi. Dum
adhuc puer esset, patruus eius Antiochus Epiphanes
privaverat regno, et descenderat Romam tamquam obses pro patre.
Audiens vero patruum defunctum rediit et plures rece-
perunt eum. Sed et exercitus ligavit Antiochum et Lisi-
am ut traderet eos ad eum. Qui cum accepisset dixit:
Nolite mihi ostendere faciem eorum, et occidit eos exercitus.
Et sedit Demetrius super solium. Post hec tunc venerunt
ad regem impii ex Israel, et Alchimus Aaronitis dux
eorum, qui volebat fieri sacerdos, et accusaverunt Iudam
dicentes: perdidit Iudas omnes amicos tuos et nos
dispersit de terra nostra. Mitte ergo virum cui credis qui
videat exterminium et vindicet. Et constituit rex Al-
chimum principem sacerdotum et misit cum eo exercitum
Bachidem in Iudeam. Qui misit nuntios ad Iudam.

et fecit eum cum dolo loquens de pace et non attendit
iudas sermonibus eorum. Ascenderunt autem de ipsis credentes
istis dicentes: homo sacerdos de semine aaron venit,
non decipiet nos. Et egressi sunt ad bachidem, et occidit
ex eis lx viros in una die. Secundum illud: carnem sanctorum tuorum et sanguinem eo-
rum eorum effuderunt in circuitu ierusalem, et non erat
qui sepeliret. Alii fugiunt ab eo dicentes: fidem et veritatem
et iudicium et [illegible] recessit bachides ab ierusalem,
et applicavit in [illegible] bethzeca, et multos ex eis qui
a se refugerant [illegible] occidit, et proiecit in puteum,
et commisit regionem [illegible] alchimo. Relinquens eos ad
auxilium, et ipse reversus est in antiochiam. Tunc
alchimus seducebat omnes israel, et ad libitum eorum
loquens subdidit manu valida. Confugiuntque ad eum
et fecit mala in israel plusquam gentes. Quod attendens
iudas cessavit exire in regionem, et fecit vindi-
ctam in multos desertores. Videns autem alchimus quod non
posset iudam sustinere, rediit ad regem accusans
iudam in multis. Et misit rex nichanorem, qui
cum eo fuit rome, in iudam, mandans ei con-
terere populum. Et venit nichanor in ierusalem cum exerci-
tu, et locutus est ad iudam cum dolo verbis pacificis,
et salutaverunt se invicem. Sed cum iudas intel-
lexisset insidias, exiluit et refugit ad suos. Et post hec con-
gressi sunt iuxta viam chafarsalama, et fugit
iudas in civitatem david. Et egressi sunt sacerdotes ad
nichanorem supplicantes et ostendentes holocau-
sta que offerebant pro rege, et irridens venit in
bethoron, et suscepit exercitum syrie sibi ob-
viantem. Et exiit iudas cum tribus milibus contra eum,
et commiserunt prelium tertia decima die mensis adar, et contrivit
castra nichanoris, et cecidit ipse primus, et fugit
exercitus eius armis proiectis, et congressi de castellis iudee
in circuitu persecuti sunt eos usque ad unum. Et caput
nichanoris amputaverunt, et dexteram quam superbe exten-
derat suspenderunt contra ierusalem, et linguam eius
minutatim incisam dederunt avibus ad come-
dendum, et statuerunt diem illam solempnem omnibus
annis. Et siluit terra iuda ad paucos dies.

De federe iudeorum et romanorum

Tunc audivit iudas nomen romanorum, et iniret eorum
quod faciunt in orbe, et quos volebant vel pugna-
bant regno, vel exaltabant, et tamen nemo eorum
inponebat sibi diadema neque induebatur purpura, et in omnibus istis nemo
portabat sibi diadema, sed fecerunt sibi curiam,
et cccxx consulunt agentes. Et misit roma
eupolemum filium iohannis et iasonem filium
eleazari. Qui ingressi senatum dixerunt: iu-
das machabeus et fratres eius et populus iudeorum mise-
runt nos ad vos statuere vobiscum societatem,
et ut auferatis iugum grecorum ab eis. Placuit

que sermo romanis, et scripserunt federis verba, et rescrip-
serunt in tabulis ereis miserunt in ierusalem, ut esset ibi me-
moriale in hunc modum: bene sit romanis et genti iu-
deorum in mari et in terra et pax in eternum. Quod si in-
steterit bellum romanis, auxilium feret gens
iudeorum, non accipiens stipendia a romanis. Idem ipsum
facient romani iudeis. Tunc scripserunt romani ad
demetrium: quare gravasti iugum tuum super amicos nostros
et socios iudeos? Si ergo iterum adierint nos, adiuvabimus eos
faciemus illis iudicium, et pugnabimus tecum terra
marique.

De morte iude

Iterum demetrius cum audisset quod cecidit nichanor et
sui, misit iterum in iudeam bachidem et alchimum
et dextrum cornu cum illis, et applicuerunt exerci-
tum ad ierusalem, et surgentes abierunt in beream. Et
iudas posuit castra in laisa cum tribus milibus electorum,
qui videntes multitudinem hostium timuerunt
valde, et subtraxerunt se a castris. Non remanserunt cum
iuda nisi dccc viri. Sed et iudas corde dissolutus est, nam bellum
urgebat eum nec habebat tempus congregandi. Et lo-
cuti sunt ad eum qui residui erant: non poterimus ad
eos, sed liberemus animas nostras modo ab eis, et revertamur ad fra-
tres nostros, et tunc expugnabimus adversus eos. Et respondit:
absit istam rem facere ut fugiamus ab eis, et super inde-
cenciam nostram gloriam. Nostram tamen moriamur in virtute propter fra-
tres nostros. Et congressi sunt cum hostibus, et expugnabant
cornu dextrum. Qui autem in sinistro cornu erant venerunt
eis a tergo, et ingravatum est prelium, et cecidit iudas, et ceteri
fugerunt. Simon autem et ionathas fratres eius redimentes corpus
corpus eius ab hostibus, tulerunt illud in modin, et sepelierunt eum
in sepulcro patrum suorum. Et planxit eum populus israel
planctu magno, et cessaverunt iniquitates et miseri. Et facta est fames
magna, et tradidit se bachidi omnis regio. Et elegit ba-
chides impios viros et constituit eos dominos regionis,
qui persequebantur amicos iude. Et congregati sunt amici
iude eligentes ionatam in ducem sibi.

De Jonata

Et surrexit ionatas loco
iude fratris sui, et querebat bachides eum occide-
re. Et ionatas cum suis fugit in desertum thecue, et misit
fratrem suum iohannem ad nabutheos amicos suos, ut
commendarent eis apparatum suum, qui erat copiosus.
Et exeuntes filii iambri apprehenderunt iohannem, et tulerunt
omnia que habebat. Post hec nunciatum est ionathe et symo-
ni fratri eius, quod filii iambri faciunt nuptias, et ducunt
sponsam de madaba, et texerunt eos de insidiis,
et percusserunt multos et vindicaverunt sanguinem fratris sui,
et reversi sunt ad ripam iordanis. Et audivit bachides
et venit die sabbatorum in virtute magna. Et dixit ionathas
ad suos: ecce bellum ex adverso, aqua vero iordanis
hinc et inde, et paludes et saltus, et non est locus divertendi.
Clamate ergo in celum et pugnemus. Et commissum est bel-

bellum. et ceciderunt ex parte bachidis .v. milia et re-
uersus est bachides in fugam. et reuersus est in ierusalem et e-
dificauit in iudea ciuitates munitas. et posuit custo-
diam in eis. et accepit filios principum regionis obsi-
des. et posuit eos in arce in ierusalem in custodia. Tunc
precepit alchimus destrui muros domus sancte interioris et opera
prophetarum. Tunc [illegible] cepit destruere. percussus est et paraly-
sim. et mortuus est cum tormento magno. Et
rediit bachides ad regem. et siluit terra iuda duobus
annis. postquam autem iniqui in israel reduxerunt bachi-
dem in iudeam. qui uoluit comprehendere ionatam oc-
culte. sed non potuit. nam consilium eius ionathe
qui comprehendit .l. uiros. qui insidiabantur ei et occidit
eos. et secessit ionathas cum suis in bethbessen. que est in
deserto. et firmauit eam. et ascendit bachides cum
exercitu. et obsedit bethbessen. et egressus ionatas reli-
quit simonem in ciuitate. et fecit ionatas sibi
nimium. et percutiebat per noctem multos hostium in
tabernaculis eorum. simon quoque egressus de ciuitate. succen-
dit machinas et pugnauerunt contra bachidem. et contri-
tus est ab eis. et irati sunt bachides contra uiros. qui reduxerant
eum in iudeam. et multos ex eis occidit. quod audiens
ionatas misit ad eos legatos componere pacem cum eo.
qui libenter accepit. et iurauit se nichil mali facturum io-
nathe omnibus diebus uite sue. et reddidit eis capti-
uitatem quam prius ceperat predatus in terra iuda. et rediit in
terram suam. et cessauit gladius ex israel. et sedit io-
natas in magmas. iudicans sibi populum. et exterminans
impios ex israel.

De Alexandro

Eo tempore ascendit alexander filius antiochi
epiphanes. et occupauit tolomaidam et reg-
nauit in ea. quod audiens demetrius. congregauit exer-
citum. et misit ad ionatam ut secum faceret pacem.
et non cum alexandro. insuper dedit ei potestatem
congregandi exercitum. et obsides qui erant in arce
iussit ei reddi. et uenit ionatas in ierusalem. et cepit
innouare ciuitatem. et muniuit montem syon in cir-
cuitu. et fugerunt custodes quos posuerant bachides
in iuda. tamen in bethsura aliqui remanserunt quod erat
eis ad refugium. et audiuit alexander promissa quam fecerat
demetrius ionathe et prelia. et uirtutes quas ipse fecerat.
et fecit eum sibi et scripsit ad ionatam dicens. Audiuimus
de te. quod uir potens es. et aptus ut sis amicus noster. et
nunc constituimus te hodie summum sacerdotem gentis
tue. et ut amicus regis uoceris. et misit ei purpuram et
coronam auream. et induit se stola sancta in die so-
lempni scenophegie. et congregauit exercitum et
fecit arma copiosa. quod audiens rex demetrius
contristatus est. et misit ad ionatham in hec uerba.
Manete in amicicia mea. et nunc absoluo
omnes iudeos a tributis et pretium aris. quod est in ierusalem
eo summo sacerdoti et tertiam animam iudeorum quod est in reg-
no meo captiua relinquo liberam gratis. et quod omnes
dies solempnes sint dies immunitatis et remissi-
onis. et dies tres ante illos et tres post solempnita-
tem. et dedit ptolomaidem et fines adiacentes con-
tinentes. summo sacerdoti ad necessaria sumptus sanctorum. et
singulis annis .xv. milia siclorum argenti ad instauranda
opera sanctorum et ad innouandos muros in ierusalem. et in
iudea sumptus dabuntur de rebus regis. Ionathas autem
et populus non credidit ei. et complacuit eis in alexandro.
et seruierunt ei auxilium omnibus diebus. Tunc congrega-
uit rex alexander exercitum. et mouit castra contra demetri-
um. et fugit exercitus demetrii et cecidit demetrius in
illa die. tunc misit alexander ad tolomeum regem egypti
dicens. Da mihi filiam tuam in uxorem. et adquie-
uit eo. significans ut occurreret ei tolomaide. et ex-
iuit ptolomeus de egypto. et filia eius cleopatra. et occurrit
alexandro in ptolomaide et dedit ei uxorem. Tunc
alexander uocauit ad se ionatam. et ueniens ionatas pto-
lomaidem inuenit gratiam in conspectu duorum regum. et
uenerunt quidam pestilentes ex israel contra eum. et accus-
abant eum. sed non attendit ad eos rex. sed magnifi-
cauit ionatham. et induit eum purpura. et sedere eum
fecit inter principes amicos. Sunt autem .iiii. insignia regalia.
purpura. fibula aurea. diadema. et sceptrum. et rediit
ionathas in ierusalem cum gloria.

De tercio demetrio

Post tres annos uenit demetrius filius
demetrii a creta. hic occiso patre in prelio fugit
ad cretenses peruenit machos et tempus uerbis rediit
in maritimam plurimorum. et in syriam celes. et consti-
tuit apollonium ducem exercitus. qui prouocauit ionatam
in prelium. qui assumpsit .x. milia de ierusalem et ueni-
ens ioppen expulit apollonium. et ceperunt eam et
ibat apollonius in azotum. et insecutus est eum ionatas
et commiserunt prelium in campo. et fugerunt equites a-
pollonii in azotum. et intrauerunt phanum dagon
ut se tuerentur. et succendit ionatas ciuitatem. et
fanum. et eos qui erant in eo. et fuerunt de occi-
sis in campo. et succensis in fano fere .viii. milia et
sunt ionatas in ascalonem. et receperunt eum ascalonite
cum gloria. et rediit ionatas in ierusalem. et au-
diuit alexander rex uirtutem eius. et addidit adhuc glorificare
ionatham. et misit ei fibulam auream. que solet dari
cognatis regum. et dedit ei accaron et omnes fines
eius. et cum uicit ionatas duobus insignibus regiis.
fecit signum ergo de renouacione regni iudeorum et
ascendit alexander in insipores precelsas et egressus est rex e-
gypti sed eius in uirtute magna. et uoluit opp-
rimere regnum alexandri dolo. et aperiebant ei ciui-

catel. et occidebant eos. sic enim mandauerat alexander.
et exiens in singulis ciuitatibus relinquebat custodias.
et ut appropinquauit azoto ostenderunt ei templum dagon
succensum. et cetera demolita. et cumulos corporum qui sepul-
tabant. et dicebant. sic fecit ionathas. ut inuidiam
facerent ei. et tacuit rex. et occurrit ionathas ptolomeo in io-
pen. et salutauerunt se. et abiit ionathas cum rege.
usque ad flumen eleutherum. et rediit in ierusalem.
Rex autem ptolomeus optinuit ciuitates. usque seleuciam ma-
ritimam. misit ad demetrium dicens. Veni componamus
inter nos pactum. et dabo filiam meam. penitet enim
me. quod dedi illam alexandro. et tollens filiam su-
am. dedit eam demetrio. et recessit ab alexandro. manifeste.
et intrauit ptolomeus antiochiam. et posuit sibi duo diade-
mata egypti et asie. tunc alexander uenit contra eum in bel-
lum. et uictus a ptolomeo et fugit in arabiam ad mag-
nos gentes. cum antiocho filio suo. Rex autem arabum
timens uirtutem ptolomei occidit alexandrum. et reseruauit fi-
lium. et misit caput alexandri ptolomeo. qui gauisus est. sed sic fuit;
ut in die tertia moreretur. et regnauit demetrius in solio
patrum suorum. De magnificentia ionathe.

In diebus illis expugnauit ionathas arcem. que erat in
ierusalem et nunciauerunt hoc demetrio quidam iniqui exules.
quo irato uenit ptolomaidem. et scripsit ionathe. ne obsideret
arcem. sed occurreret sibi festinato et elegit ionathas de senioribus
israel. et dedit se periculo. et accepit aurum multum et uestes et
abiit ad regem. dans ei munera. et inuenit gratiam in conspectu
eius. et licet multi accusarent eum. magnificauit eum rex
in conspectu omnium. et statuit eum principatum sacerdotii et
quecumque habuit prius. et uidens demetrius quod siluit terra in conspectu
eo suo. dimisit exercitum in loca sua. et retinuit exerci-
tum peregrinum. et inimici erant ei omnes exercitus patrum
eius. Triphon autem erat quidam partium alexandri prius.
qui uidens quod omnis exercitus murmurabat contra demetrium. i-
uit in arabiam. ut reduceret antiochum filium alexandri.
in terram patris sui. Eo tempore dum demetrius otiatur ostensus
suus misit ad eum ionathas ut abiceret eos. qui erant in ar-
ce in ierusalem. et eos qui in presidiis erant. quia impugna-
bant israel. et rescripsit demetrius dicens. hoc. et maiora fa-
ciam tibi. cum fuerit oportunum. nunc ergo recte feceris si miseris
mihi uiros in auxilium. quia discessit exercitus meus a me. et
misit ei ionathas tria milia in antiochiam. et delectatus est rex
in aduentu eorum. et surrexerunt antiocheni. cxx milia et
uolebant interficere regem. et fugit rex in aulam. et
misit iudeos per ciuitatem. et occiderunt. c. milia hominum.
et liberauerunt regem. et ceteri residui ciuium dede-
runt arma sua regi. et fecerunt pacem et glorificati sunt
iudei. et redierunt in ierusalem. et sedit rex in solio
regni. et mentitus est omnia que dixerat ionathe.
et recessit ab eo. et uexabat eum ualde.

Eo tempore reuersus est De antiocho adolescente
triphon de arabia. reducens antiochum adolescentem. et
imposuit ei diadema. et congregati sunt ad eum exercitus. quos
disperserat demetrius. et pugnauerunt contra demetrium et fugatus est.
et optinuerunt antiochus et triphon antiochiam. et scripsit an-
tiochus adolescens ionathe dicens. Constituo te in sacerdo-
tium. et constituo te super quatuor ciuitates. ut sis de amicis re-
gis. et misit ei uasa aurea. dans ei potestatem bibendi in au-
ro. et esse in purpura et habere fibulam auream. et symonem
fratrem eius constituit ducem a terminis tyri usque ad fines e-
gypti. et exiit ionathas et perambulabat ciuitates. et uenit
ascalonam. et occurrerunt ei honorifice. et gazenses postquam rebellas-
sent ei. postea dederunt ei dextras. et accepit obsides ex eis et
misit eos in ierusalem. et perambulabat regionem usque in da-
mascum. agens regni negocia. et audiuit ionathas quod prin-
cipes demetrii qui erant in cades galilee. cum exercitu
magno uolebant eum remouere a negocio regni. et occurrit
relinquens fratrem suum simonem ante prouinciam. et fugerunt
omnes qui erant cum ionatha. preter duos. et scidit ionathas
uestimenta sua. et orauit et aggressus hostes usque ad castra
eorum qui erant in cades. et ceciderunt ex eis. iii milia. et rediit io-
nathas in ierusalem. et misit romam renouare cum eis ami-
ciciam. Spartanis quoque scripsit amiciciam. Spartiani quoque
scripsit. quod sunt lacedemonii de genere abraham dicens. patrem scripsit
nobis arius rex uester. sub onia summo sacerdote. unde et de
genere abrahe estis et fratres nostri. et fratres uolumus innouare.
et rescripserunt spartiani. pecora nostra. et possessio nostra uestra sunt.
et innouata est amicitia. et audiuit ionathas quod iterum egressi
sunt principes demetrii cum exercitu multo super quam prius. et
egressus est aduersus eos. Audierant enim quod uellent preliari
cum patribus demetrii. et posuit ibi custodes. rediit ionathas in
ierusalem. et innouauit muros in ea. et muniuit eam ual-
de. et edificauit arcem et ciuitatem. ut esset ciuitas singularis
in terra. et non emerent nec uenderent. et non indigerent be-
nis aliorum. Eo tempore cogitauit triphon occidere anthiochum
adolescentem. et imponere sibi diadema. sed timuit ionatham.
strenuum defensorem antiochi. et elegit ut eum prius occi-
deret. scripsit quoque ionathe. ut occurreret ei in bethsan et uenit ad
eum ionathas cum. xl milibus. Videns quoque triphon. quod non
posset extendere manum in eum. honorauit eum donis et
muneribus. et precepit exercitibus suis. ut obedirent ei. et mandauit
sapientibus exercitibus suis ut obedirent ei. sicut sibi. et ait io-
nathe. Vt quid uexasti populum. Elige tibi paucos et ue-
ni mecum ptolomaidem et tradam eam tibi. et reliqua presidia.
et exercitum. et uniuersos ministeriales regni. et recedo. et cre-
didit ei ionathas. et remisit exercitum in iudeam exercitum.
et retinuit. tria milia. ex quibus duo dimisit in galilea. et.
et uenit. mille cum eo. Cumque intrasset ptolomaidem
incluserunt eum ciues. et omnes qui erant cum eo interfecerunt.
Et planxit omnis terra iuda. ionatham. et timuit

occisum esse. et dixerunt gentes que erant in circuitu iuda. Non habent principem. tollamus de hominibus memoriam eorum. et congregavit tryphon exercitum. ut veniret in terram iuda. et audientes timentes quia symon ascendit in ierusalem. et aiunt simoni. Tu es dux noster loco iude et ionathe fratris tui.

De simone

Et acclamavit simon consummare muros ierusalem. et misit exercitum in ioppen. Cognoscens autem tryphon quod surrexit simon loco ionathe. misit ad eum legatos dolose dicens. pro argento quod debebat frater tuus ionathas in ratione regis. detinuimus eum. et nunc mitte argenti talenta c. et duos filios eius obsides. et remittemus eum. Cumque cognosceret simon dolum eius misit tamen argentum. et pueros ne inimicaretur populus dicens. Non redimit fratrem volens regnare. et mentitus est tryphon. et circuivit regionem ut contereret eam. et cum appropinquasset bascaman videns quod non proficeret. occidit ibi ionatham. et filios eius. et rediit in terram suam. et misit simon. et accepit ossa ionathe. et sepelivit eum in modin. et statuit piramides. vii. patri et matri, et fratribus et sibi. [ca. iii.] et circumposuit columpnas magnas. et sculpsit in eis arma. et naves in memoriam eternam. Tryphon autem cum iter faceret cum antiocho adolescente dolo occidit eum. et regnavit pro eo in asia. tunc edificavit simon presidia in iudea. et misit ad demetrium ut faceret pacem cum eo. et mittens munera. rogavit ut faceret remissionem regioni. [rescripsit] et suscepit demetrius dicens. munera suscepimus. et pacem faciemus vobiscum magnam. remittentes ignorancias. et peccata usque in hodiernum diem. et absolvimus vos ab omni censura. et ablatum est iugum gentium ab israel. et ex tunc cepit israel scribere in tabulis. et gestis publicis. annotaciones temporis. in hunc modum. Anno primo sub simone sacerdote magno. duce et principe iudeorum. tunc descendit simon in gazam. et obsedit eam. et eiecit ydolatras. et ydola de civitate. et mundavit eas. et collocavit in ea viros. qui legem facerent. et munivit eam. et fecit sibi habitaculum. et obsedit eos qui erant in arce ierusalem. et clamaverunt ad symonem. ut acciperet dextras. et dedit illis et eiecit eos. inde. et mundavit arcem a contaminationibus. et intravit in eam cum musicis instrumentis. hymnis. et ramis palmarum. statuens ut omnibus annis agerentur dies hii cum leticia. et videns symeon iohannem filium suum. quod vir esset prelii. posuit eum super [illegible] ducem. et dedit ei gazaram ad habitandum. tunc congregavit rex demetrius exercitum. et intravit mediam. ad contrahendum sibi auxilia. ut expugnaret tryphonem. Sed arsaces rex persidis et medie. misit unum de principibus suis. qui percussit castra demetrii. et comprehendit eum vivum. et posuit eum in custodia. et siluit terra iuda diebus simonis. qui fecit sibi ioppen in portum. et introitum insulis maris. et dilatavit gentis sue fines. et abstulit immundiciam. et sedit unusquisque sub vite sua. et sub ficu sua. et non erat qui eos terreret. Et misit simon ad spartanos. ad innovandam societatem. Romanis quoque misit clipeum aureum in mnarum mille. et statuerunt ei romani libertatem. et scripserunt in tabulis [ereis] ei secundum que posite sunt in titulis in monte syon.

De antiocho demetrii

Eo tempore exivit antiochus filius demetrii in terram patrum suorum. et venerunt ad eum omnes exercitus. ita ut pauci essent cum tryphone. et scripsit antiochus simoni. et genti iudeorum dicens. Statuo vobis omnia que remanserunt vobis reges ante me. et permitto vobis facere [percussuram] proprii numismatis in regione tua. Cumque obtinuero regnum. magnificabo gentem vestram et templum gloria magna. Porro tryphon fugiens antiochum. per maritimam recepit se in doram. et insecutus est eum antiochus. et obsedit civitatem. et mari et terra. Eo tempore venerunt legati romanorum scribentes regibus in oriente [et regionibus]. ne inferrent mala iudeis circa fines suos. nec opem ferrent inferentibus. et siqui pestilentes de iudeis confugerent ad eos. traderent eos simoni principi sacerdotum. ut vindicaret in eos secundum legem suam. Antiochus autem rex. obsedit doram secundo. et conclusit tryphonem. ne procederet. et misit ei simon. ii. milia virorum in auxilium. argentum et aurum. et vasa copiosa. qui noluit ea accipere. Sed fregit pactum quod fecerat cum eo. et misit ad eum athenobium. mandans ut redderet ei arcem que est in ierusalem. et ioppen. et gazaram. et ceterorum locorum quibus dominati fuerant. alioquin veniret. et expugnaret eum. et vidit athenobius in ierusalem gloriam symonis et apparatum copiosum. et affluenciam in auro et argento. et obstupuit. et ait ei simon. terram alienam non sumpsimus. Sed hereditatem patrum nostrorum. que ab inimicis nostris iniuste [aliquod tempus] detenta est. et rediit athenobius ad regem. et renunciavit ei verba simonis [et gloriam eius]. et iratus est rex ira magna. Porro tryphon fugit navigio in ortosiada. rex autem persequens tryphonem navigio in ortosiada. constituit cendebeum ducem maritimum. et reliquid ei exercitum ut expugnaret iudam. et edificavit cedron. collocans in ea milites. ut vastarent fines iudee. Quod cum [illegible] symon vocavit duos filios seniores iudam et iohannem. et ait illis. Ego et fratres mei expugnavimus hostes israel ab adolescencia usque in hunc diem. tunc autem senui. Sed estote loco meo. et pugnate pro gente vestra. Auxilium vero de celo vobiscum sit. et elegit de [illegible] xx. pugnatorum et equites. et [illegible] sunt adversus cendebeum. et erat flumen torrens inter eos. et transivit ipse primus. et transierunt post eum omnes. et insonuerunt sacris tubis. et conversus est in fugam cendebeus. et castra eius. et ceciderunt ex eis multi vulnerati. Vulneratus autem est et iudas frater iohannis. et insecutus est iohannes fugientes.

fugientes usque ad cedronem. et ceciderunt ex eis tria milia.
et redierunt filii symonis in pace. De morte simonis.

Porro ptolomeus filius abobi constitutus erat dux in
campo iericho. Erat enim gener summi sacerdotis. et ha-
bebat aurum et argentum multum. et elevatum est cor eius.
et volebat optinere regionem. et cogitabat dolos adversus
simonem et filios eius ut tolleret eos. Simon autem perambulabat
civitates regionis. gerens sollicitudinem earum. et descen-
dit in iericho cum iuda. et mathathia filiis suis. et sus-
cepit eos ptolomeus in munitiunculam quam edificavit in dolo et fecit
eis convivium magnum. et abscondit ibi viros et intra-
vit in quinum eius armatis. et occidit symonem et duos fili-
os eius. et reddidit mala pro bonis. Item et uxorem sy-
monis cum duobus filiis eius minoribus immolavit. et scrip-
sit antiocho regi. ut mitteret ei exercitum in auxilium
et traderet eis regionem et civitates et tributum. misit
et quosdam ad thimotheum ut venirent ad se. et daret eis
argentum et aurum et dona. aliosque misit occupare ierusalem et mon-
tem templi. porro alios misit in gazaram ut inter-
ficerent iohannem. sed prevenies quidam nunciavit illi. quia
facta fuerant. ipse festinavit occupare ierusalem et oc-
cidit eos qui venerant eum perdere. et factus est princeps sacer-
dotum pro patre suo. Secundus liber machabeorum.

Secundus liber machabeorum. non est historie pro-
secutio. sed pro parte recapitulatio. est enim
epistola quam scripsit iudas machabeus et senatus iudeorum.
et ierosolimitane dispersioni iudeorum que exulabant
in diversis regionibus orientis. et maxime egip-
to. in qua insinuaverunt eis duas a se solemp-
nitates noviter institutas. hortantes ut eas simi-
liter solempnizarent. quo annuatim. unam de purifica-
tione templi quam fecerunt. xxv. die mensis cas-
leu qui est decembris. post tres annos pollutionis fac-
te ab antiocho. alteram. decembris. quam insti-
tuerunt. xiii. die mensis adar. qui dicebatur vo-
ce siri[illegible] ante diem mardochei. diem quam insti-
tuerunt pro incredibili victoria quam habue-
runt de perfido nichanore. cuius caput et manum
contra templum suspensa perierunt. monentes omnium ha-
bitantes ut solempniter agerent diem scenophegie.
et diem ignis qui datus est de celo ad consumendum victimas
as oblatas in sacrificia. In hac autem epistola legitur
ieremias abscondisse archam et altare in-
census in spelunca montis phasge. in quo moyses ascen-
dit et vidit hereditatem. et accessisse quidam qui
sequebantur ieremiam. ut notarent sibi locum.
et non potuisse invenire. Quos culpans iere-
mias dixit. Ignotus erit locus. donec congreget
deus congregationem populi et propicius fiat. et tunc dominus osten-
det hec. et apparebit maiestas domini et nubes. si-
cut ideo moysi. et sicut cum salomon fecit.

in locum sanctificaretur magno deo. Quod sequitur de epiphania dixisse
ieremiam. aut de manifestatione arche. sed credamus illum fuisse ne-
que ierosolimam videre. sed ... instituisse solempnitatis re-
capitulationem. in epistola bella que fecerunt sub hostes. et triumphi
de ebullierant de patre et quoniam lubrici erant a deo in ma-
nu forti. et signis et prodigiis innumerabilibus. In hac autem recapi-
tulatione apposita sunt quedam que in primo non leguntur historia-
rum. quorum quedam iam supposuimus. superfluum videtur ea supple-
bimus. forma vero epistole hec est. Fratres qui sunt ierosolimis et in iudea sunt
et cetera. et iudas aristobolo magistro ptolomei regis qui est de genere sanctorum sacer-
dotum. et hiis qui in egipto sunt iudeis salutem. et sanitatem.
Benefaciat vobis deus et det vobis cor omnibus ut colatis eum. et faciatis
eius voluntatem. Adaperiat cor vestrum in lege sua et in precep-
tis suis. et faciat pacem. Exaudiat orationes vestras. et reconci-
lietur vobis. et nunquam deserat vos in tempore malo. Hic sunt orantes
pro vobis. De magnis autem periculis a deo liberati. magnifice
gratias agimus ipsi et cetera que sequuntur. pericula vero sua liberaciones
a deo. sunt enarrare ceperunt. De morte antiochi magni
et a filio eius seleuco. Qui cum prius templum honoraret. et
de reditibus suis sumptus prestaret ad ministerium sacrificiorum.
ad suggestionem simonis de tribu beniamin. qui erat prepositus
templi. et invidebat onie. misit eliodorum ad spoliandum
communiter erarium. quod dixit non pertinere ad sacrificia.
Erant equidem hec congregata ad victualia viduarum
et pupillorum. et pars que erant deposita. Diximus enim
a plenitudine hic epistole in morte nichanoris. in hoc modo.
Igitur hiis erga nichanorem gestis. ex illis temporibus ab he-
breis civitate possessa. Ego quoque in hiis finem faciam ser-
monis. et siquidem bene et ut historie competit. hoc et ipse
velim. Sin autem minus digne concedendum est michi. Sicut enim vinum
semper bibere. aut semper aquam contrarium est. alternatim autem uti delecta-
bile. ita legentibus si semper exactus sit sermo non erit gra-
tus. Hic autem erit consummatus. De supadditis.

Porro quedam sunt addita in hac epistola recapi-
tulationis. sumata tangere curabimus. sane in epiphanie
antiochi. cum cogerentur iudei a patriis legibus discedere. due
mulieres delate sunt natos suos circumcidisse. que infan-
tibus ad ubera suspensis. cum prius per civitatem circumduxissent
cum fletu. per muros precipitaverunt. Eleazarus quoque unus
de primis scribarum. et vir etate provectus. apto ore hiat.
compellebatur suillas et carnes sacrificii manducare. qui-
dam vero antiqua amicitia carnes licitas sibi afferentes. rogabant
ut simularet se ad preceptum regis manducare. quod
renuens. abiecit adolescentibus exemplum forte derelinquens.
et plagis proximus. memoriam mortis sue et exemplum
virtutis relinquens. Contigit autem et vii. fratres una cum matre
apprehensos compelli a rege. ad esum porcine. quibus
renuentibus. iussit rex ignem eius sartagines et ollas
eneas succendi. et primogeniti linguam amputari.
cutem autem capitis abstrahi. et summitates manuum et pedum
preparari. coram matre et fratribus missus in sartaginem.

Margin notes (left): ch; munitiunculam; ch; [illegible]
Margin notes (right): causa hal.; regne; omne; alternatim; epiphanie est patris; vocatis; In festa [illegible] non celebr... legitur ut machabe... ... ut laurencii ... tate ... ut iohe... et beati thomas.

volverentur in eundem modum. Singuli fratrum secundum ordinem geniture consummati sunt, praemissa tamen unicuique exhortatione, ut regi obedire nollent. Supra modum autem mirabilis mater et bonorum memoria digna. Singulos hortabatur patria voce, et feminee cogitationi masculinum animum inferens, dixit ad eos: Nescio qualiter in utero meo apparuistis, neque enim spiritum et animam donavi vobis, et membra singulorum non ego ipsa compegi; sed qui formavit vos, spiritum vobis cum misericordia reddet et vitam, sicut nunc vosmetipsos despicitis propter legem eius. Cumque adhuc adolescentior superesset, suadebat rex matri ut adolescenti fieret in salutem. Cumque promisisset se suasuram filio, inclinata ad illum patria voce dixit: Fili, miserere mei, quae tribus annis lactavi; suscipe mortem ut in illa miseratione cum fratribus tuis te recipiam. Tunc rex indigne ferens se derisum, huic super omnes crudelius desaevit. Novissime autem et post filios mater defuncta est. Post hec tanta progenie martirum, celebrant plurimi de his VII fratribus cum solempnitate. Additur etiam in eadem epistola quod cum Judas adversus Timotheum dimicaret, apparuerunt adversariis de caelo viri ignei V in equis, ducatum Judaeis praestantes, e quibus duo Machabeum medium habentes armis circumseptum conservabant. In adversarios autem tela et fulmina iaciebant. Nec multo post tempore cum egrederetur Judas a Jerosolimis ut dimicaret adversus Lisiam, apparuit praecedens eos eques in veste candida, armis aureis hastam vibrans. Additur etiam quod Joppite Judeos secum habitantes ascendere scaphas, quas paraverant in die festo ad colludendum, cumque in altum processissent, submerserunt ex eis non minus quam ducentos. Quamobrem Judas in nocte superveniens portum succendit, scaphas exussit, refugos ab igne gladio peremit. Jamnitas quoque nocte superveniens et portum cum navibus succendit, ita ut lumen ignis appareret Jerosolimis a stadiis ducentis XL. Additur etiam quod post conflictum apud Jamniam plures Judeorum occisi sunt, et venit Judas cum suis ut corpora prostratorum colligeret et in sepulcris poneret patrum. Invenerunt autem sub tunicis interfectorum de donariis idolorum que apud Jamniam fuerant. Omnibus ergo manifestum factum est ob hanc causam eos corruisse, et benedixerunt iustum iudicium Dei qui occulta fecerat manifesta. Et in preces conversi rogaverunt ut id delictum oblivioni traderetur. At vero vir fortissimus Judas collatione facta XII milia dragmas argenti misit Jerosolimam, ea offerri pro peccatis mortuorum pro delicto illorum in sacrificium. Additur etiam quod cum Nichanor persequeretur Judam post festum [illegible], comperit Judam esse in locis Samarie, et disposuit committere cum eo in die sabbati. Judei autem qui sequebantur Nichanorem per necessitatem dixerunt ei ut honorem daret diei sanctificationis, et eo qui universa conspicit. At ille quesivit ab eis si esset potens in celo qui imperavit agi diem sabbatorum, et dixerunt: Est Deus vivus in celo potens qui iussit agi septimam diem. At ille ait: Et ego potens sum super terram qui impero sumi arma et negotia regis impleri. Machabeus autem cum pauca essent cum eo, confidentes impetus

Nichanoris et multitudinem, singulos illorum armavit non clipei et haste munitione, sed optimis sermonibus et exhortationibus. Preterea exposito eis somnio quod in eadem nocte viderat in hunc modum: Viderat Oniam summum sacerdotem, et qui a puero in virtutibus exercitatus fuerat, manus protendentem orare pro populo Judeorum. Post hoc apparuisse et alium virum etate et gloria mirabilem circa illum, et Oniam dixisse: Hic est fratrum amator et populi Israel; hic est qui multum orat pro populo et universa sancta civitate, Jeremias propheta Dei. Extendisse autem Jeremiam dexteram et dedisse Jude gladium aureum dicentem: Accipe sanctum gladium munus a Deo, quo deicies adversarios populi mei Israel. Exhortatione confortati qui erant cum Juda impetum fecerunt in hostes et prostraverunt [illegible] ex eis non minus quam XXXV milia, in amore et ore [illegible] in tempore, et redierunt cum [illegible] benedicentes Deum. Caput Nichanoris et manum cum humero [illegible] Jerusalem [illegible] contra templum suspendentes. Itaque omnes communi consilio decreverunt nullo modo diem istum absque celebritate preterire. Hic terminatur epistola [illegible] unde ad displicentiam Judeorum [illegible] Inde epistola [illegible] incipiat ad plenitudinem historie [illegible] De Johanne filio Simonis [illegible].

De commendatione Johannis cognomine Hircani

Mortuo Symone, qui ultimus filiorum Mathathie a sacerdotio dux et sacerdos fuerat in Judea, successit ei filius Johannes cognomine Hircanus, a Judeis Hircanus, quem Josephus in tribus commendat: in religione, in sacerdotio, in sanctitate ducatus, et quia vir propheta fuit. Qui insecutus Ptolomeum, qui patrem eius dolo interfecerat. Uxorem quoque eius cum duobus fratribus tenebat in vinculis, et confugit ad oppidum ultra Jericho, quod Dagon dicebatur. Obsesso quidem oppido, cum Johannes acius insisteret, Ptolomeus matrem Johannis et fratres super muros usque ad sanguinis effusionem cedebat. Mater Johannem ab impugnatione temperabat, clamante ne propter se scelus Ptolomei relinqueret inultum. Mortem enim suam sic judicaret in immortalitatem [illegible]. Ob hoc diu obsidio [illegible] usque advenit annus sabbaticus, quo Judei [illegible] ab obsidione [illegible] et fratribus occisis confugit ad Zenonem Philadelphie tyrannum, qui Cotilas cognominabatur.

De Johannis [illegible]

Post hec Antiochus Pius rex Syrie obsedit Jerusalem. Quam ob rem aperuit Hircanus David sepulcrum [illegible] III milia talentorum, dedit quoque CCC talenta Antiocho ut ab obsidione recederet. Et ut placaret [illegible] ipsi [illegible] dione, de reliquis primus instituit xenodochia pauperum in terra. Samariam [illegible] capta

Marginal notes: ego; maiore; filium Abobi; insultabat; Ptolomeo; depulit ab obsidione

solo equauit. quam hostes instaurauerunt. sebasten dixit.
Mortuus est autem iohannes .xxxiii. annis rebus optime
administratis. relictis .v. filiis. aristobolo primogenito.
et antigono cum tribus minoribus. Cumque nullus eorum
ad regendum populum sufficientiorem [illegible]
mater preerat et legis. De resumpto regno iudeorum
Aristobolus suspicacius dominium matris, matrem cum fratribus
tribus minoribus vinculauit matrem. et antigo
num quem diligebat. sed a se remouit. imposuitque sibi
diadema. et uendicauit regnum iudeorum. Fluxerant autem
a transmigratione sub quo regnum fuerat interruptum anni
cccc .lxxxi. et menses tres. vel a reditu de captiui
tate babilonis. Sed sepe legitur in medium fuisse reg
num. usque ad hircanum et aristobolum. in medio.
.i. usque ad hircanum aristobolum enim tantum regnauit anno
non per annos. eo quod matrem fame plectitur in uin
culis. Cumque egrotaret aristobolus in turre que postea antho
nia, regrediens antigonus de gali
lea in quadam festiuitate induit nouis armis et
decoratus. ingredi templum in diebus scenophegi
arum. ad honorem fratris ut obtineret. Deinde et
inter populos. armatos induit. Sed uidentes eunti
ipsi [illegible] inuas. uxor fratris et aulici in eum ire
sent. si que alterum non probabat. accusant eum
dicentes aristobolo. frater tuus inuidens te egrotante
cum manu forti et armata incedit. ut te perimat.
et regnet. Quod iam probare potes. Iube eum uenire
re ad te. Saluetur armatis super hiis que dixi eloquentie.
posuit ergo ad suggestionem uxoris aristobolus armatos
in subterraneo. qui pyrgo stratonis dicebantur quem an
tigonus transiturus erat. qui si ueniret armatus.
eum interficerent. et aduocans fratrem aristobolus. precepit
nuncio. ut diceret ei ueniret inermis. Sed regina
corrupit nuncium muneribus. ut diceret quod cum armis
ascenderet. Affectabat enim rex. cum illo uidere armorum
decorem. De nece Antigoni

Erat autem eo tempore in ierusalem gramaticus quidam
iudas nomine de secta esseorum. qui sepe aliquas futur
orum uera predixerat de morte antigoni. et diem et locum. qui
cum uidisset antigonum in atrium pretereuntem. exclamauit.
pape. nunc mihi expedit mori. quando ante me ueritas moritur.
dictum quod predixi ad mendacium dependitur. Vi
uit antigonus ille. qui hodie interfici debet in pir
go stratonis. locus ille ab hinc sexcentis stadiis distat.
hore autem diei iam .iiii. restant. Cumque hec eiulans di
xisset. paulo post antigonus occisus est. cum armatus ascen
deret. et pirgi stratonis locorum equiuoce senex agno
uit fuisse deceptum. Audiens autem rex mortem fratris.
indoluit adeo quod morbus inualuit. ut sanguinem
largis uicibus euomeret. Quem unus de seruis hunc

occiso uestimento foras efferens. ubi antigonus occisus fuerat. casu
effudit super adhuc extantes cruoris maculas. quod uidens populus
exclamauit asserens nutu dei in ultionem occisi. sanguinem
libatum occisoris. Cumque clamoris causam rex. sciscitaretur.
nullusque auderet prodere. tandem minanti et instanti expla
nauit. Tunc pater erat ei indicatum. et ingemiscens ait. Sic oporte
bat. ut dei lumen scelera mea lateret. quamdiu o corpus impium mi
seri animam dampnatam. detinebis. Vindicibus paulatim sangui
nem meum eis libem. totum simul accipiant. et hiis dictis ex
spirauit. De tirannide regis alexandri.

Quo mortuo. uxor eius quam ex eo non susceperat. fratres
uiri soluit e uinculis. maiorem natu alexandrum regem
constituens. qui cognominatus est ianneus. qui et modestia preesse
uidebatur. qui fratrem suum interfecit. quia regno aspirare uidebatur.
alium secum uiuere coegit priuatum. duxitque uxorem fratris alex
andram. que et salima dicitur. Hic cum nequissimus fuit. cum
.xxvii. annis regnauit. In se iudei insurgebant. ex facinora eius detestabilia
erant. Cumque offensus esset populo. muniuit sibi palacium. interrogans que
bant diceret. super quem admiratus est. quod eum iudei detestarentur.
cum a duobus defendi possit. respondunt si moreretur. Ob hoc
in plateis urbis suspendit octingentos uiros. captiuos. regi
nas quoque et liberos eorum necauit. Cumque crebris a populo et agarenis
bellis fatigaretur. morbum quartanum natum. putans in corporis
bus laboribus militie se reddidit. et .xxvii. regni sui anno mori
tus est. duos relinquens filios hircanum et aristobolum. sciens quoque hos
in pueris indoles obsolos. regnum reliquit uxori. que sibi sub
uenire beniuolentiam populi sepe comparauit. tamendi ipsius sepe uelis
tis. eciam simulatam religionem in habitu preferebat.

Que dum regnaret. De regno alexandre et filiis eius hircano
hircanum primogenitum pontificem et aristobolo.
declarauit. eum futurum regem indicans. quia modestior erat. mi
norem uero aristobolum. eo quod feruentis animi uidebatur priuatum
uiuere coegit. Eo tempore creuerunt in iudea hostes phariseorum. de quibus
post cum aliis explicabitur sectis. quorum consilio utebatur alexandra. ita in omnibus.
ut eorum consilio exprimeret. quosque iudeos
aut exilio dampnaret. aut interficeret. dein
de diogenem qui alexandro fuerat amicus
assiduus. occidit. alienigenarum. eciam sibi
duos conflauit exercitus. ut in iudeos non de
bacharetur. Qui multi ad aristobolum.
confugiunt. cui presidio fuerunt. Mortuo autem
alexandri in regno contenderunt alexandri et
aristobolus. collecta plurimorum manu. se pro inui
cem regnaturum declarauerunt. Ob hec miserunt
querelas hircani matri. Cumque eum aristo
boli cum filiis in custodia uetuisset. Aristo uoluit accipere ne sibi a
ristobolus regnum usurparet. De multiplici discordia fratrum

His temporibus. ingres
sus grammaticus [illegible]
[illegible] amanorum
fallia captus est. Rome
ars rethorica cepit
sub roscio plocio
gallo. In poculo
armatorio in tiro
nem usus. pro intiuella
itante aliquis sibi sep
sit. unde [illegible].

Ea mortua. dux. contra fratrem mouit arma. Cumque congressi
essent fratres in campis iericontinis. uictus hircanus fugit in
ierusalem. Tandem ea lege et concordiam redierunt. ut Aristo.

ch

et

sp's de eodem [illegible]
saluti [illegible]

generatio l' generatio
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ab omni uincere. ab eo
offensione [illegible]
[illegible]
pacto [illegible]

luce

collatio [illegible]

regnavit. hircanus vero sub eo quibusdam liber fungebatur ho-
noribus. domos et possessiones. Erat autem cum hircano
antipater ydumeus vir prudencia (vel providencia) et strenuitatem e-
minens. aristobolus calumpniatus est frequenter. Hic persu-
asit hircano ut se dolo circumventum crederet et ad are-
tam regem arabum confugeret. Et in arabia reddit in rog-
atum. Spondeo quod consilii venerunt ad regem. arabum in-
dum. quod post dicatur. ut regni fideles erant. Itaque collecto
exercitu. aretha venit in iudeam et obsedit iersm. quam
et cepisset nisi romanorum timeret. solvit obsidionem. Iam enim
suria cesserat sub regem. sed romanis tributaria. Cui
quoque erat pompeius a romanis contra tigranem regem armenie et
ut scaurum misit preficere syrie. qui cum audisset discen-
sionem. tempus in iudea vidit esse quo de facili iu-
deam poneret sub tributo. et manu valida misit fines
iudee. ad quem legati a fratribus utrisque venerunt. auxilium
ab hinc et inde postulantes. Scaurus autem statim trecenta
talenta. missa ab aristobolo. quod proprium esse romanorum.
iosephus tradit ad arabes legatos misit. romanorum et pompeii
manum nomen ei intentans nisi ab obsidione recederet.
Recedente ergo aretha. hircanum et antipatrum philadelphie
collocavit. qui fultus spe arabum in adiutorios suos
spe gaudentes. cum enim damasco pompeius veniret in mul-
tis muneribus venerunt ad eum orantes. ut molestiam aristo-
boli dignam odio iudicaret et hircanum restitueret in
regno. Sed et aristobolus sibi deesse non passus. scauri fretus
Cumque pompeius honorem regium ei non exhiberet. indignatus
in solitudine pompeio recessit. et recepit se in alexandrium.
super inexpugnabilem quidem munitionem. Quem collectis roma-
norum lineis quod gentem insequens magis ... quod ut tepido
ad se descenderet et ... inpius ... pro-
chaim ... Consilio enim suorum descendens ab opido
relictis ibi custodibus. precepit ut non vi manu sua scriptis ep-
istolis compararent. Abiit quoque ierosolimam. quem statim in iudea
est magis alexandri. ... iericho. quorum mittebantur sibi ...
cata. ubi pinguissima ydumee regio et palmarum plurimum
et balsamum venit. cui incisis lapidibus acutis robore
stillantem lacrimam ex vasculis colligunt. Ut pompeius
Cumque ierosolimam *cepit et filium templum expugnavit.*
pervenerunt. tunc aristobolus occurrit ei frater pollicens quod
erant in alexandrio. sequitur decem romanorum ... impio. Sed
mich ... Aulum cum gabinium ad suscipienda pecu-
nias missis non in opidum recepti. Sed quidem pompeius aris-
tobolum in custodiam collocavit. Cumque obsideret iersm.
orta est dissensio in urbe. Nam fautores aristoboli. urbem
contra fautores hircani. cum tribus romanis. ostendebant. Sed
victa pars aristoboli in templum (vel basilica) recessit. recepto quoque pompeio in
urbem. templum expugnabat. Cumque vix terra aggeribus impleretur
aggeribus impleretur. *valles* ... et observacionis inde die-
bus quibus quamvis ... agere ... tercio mense
... ... prius ingredi

auderet. et ... romanis ... templum.
et ne alia ... in porticibus ... Obstu-
puit etiam ... de coetu nusquam inpugnasse pompeium quod (gratia) ... *fuerat*
qui habebantur ... Fit de die ... templi
pompeius. Admiratus sanctum. et ... et templi religionem. *devotionem*
nichil cum ... sapiens fuit ut a sordibus mundaret
templum. Cumque ... ierosolimis ... hirca-
no quoque pontifice declarato. aristobolum captum duxit.
duos quoque filios eius alexandrum et antigonum cum duabus
filiabus romam quoque captivus perducebat. Sirie et iudee ami-
cissime. scaurus sui ... sanctum ... du-
cibus. *De divisione regni iudee in v prefecturas.*
Alexander vero filius aristoboli (in via cum duceretur romam) fugit. et
magna collecta manu iudeam populabatur. et hir-
cano (insultabat) imminebat. Opinebatur alexandrium. munitissima loca. ale-
xandrium et hircanum et macheronta. Missus est autem in sir-
iam gabinius. ut scauro succederet. sub quo marcus antoni-
us militabat. Cum eum in alexandrio ... obsidere ... consilio
matris alexandri. se dedit ei. et castella que gabinius consilio eius
... subverti ... ne alia belli fierent receptacula.
... enim mulier gabinium ... viro suo et ce-
teris captivis ... romam ... Post hec gabi-
nius cura templi hircano mandata. gentem iudeorum in v.
conventus divisit per prefecturas. inde ... ...
am. Eo tempore ... ... gabinio et ma-
rco antonio adeo claruit. ut daretur ei uxor ... regis
regis arabum ... nomine. cum ... ex ea iiii
filios et filiam. Primogenitus fuit phaselus. secundus. herodes.
qui dictus est ascalonita. ... iosephus. quartus pheroras. filia
dicta est salome. *De fuga aristoboli et iterum captivitate (et filio et Antigono eo).*
Post hec clam elapsus est roma. aristobolus quam magna
... iudeorum conflata. alexandrium muro cinge-
bat. ad quem debellandum missus est a gabinio antoni-
us. captus quoque est iterum. Et cum filius suus romanis ... alium
quidem senatus in custodia habebant. filios autem in iudeam
remisit. quod gabinius scripserat spopondisse uxori aristoboli
et castellorum ... Post hec cum gabinius aput egiptum degeret.
alexander filius aristoboli iudeos iterum ad dissensionem reduxit.
Sed rediens gabinius et pacem fecit. et hircano pontificatum con-
firmavit. quo mortuo missus est ... sirie crassus. ut et
... qui iam romanis imminebant ... Iudee
... pace ... omne aurum de templo tulit. ex quibus
pompeius abstinuerat. duo milia talentorum. Ob hec anno in
... intestina ... eius successit pro eo ... cassius. qui
in omnibus consilio antipatri utebatur. *De ... ...*
Eo tempore ... *boli ... ...*
dissensionem inter romanos ... ... et ... ...
... autem per ... et pompeium fugam ... romanum
... rebus omnibus roma quoque potitus solvit aristobolum
cum duobus cohortibus ... misit. ... per hunc sibi
iudeam ... posse ... Sed ... ...

est, statim a studiosis Pompeii veneno perit Aristobolus.
Servabatur corpus eius melle conditum plurimum sepulchro,
donec mitteretur ab Antonio in monumentis regalibus sepeliendum.
Occiditur quoque filius eius Alexander Antiochie, a Scipione
securi percussus. Sed Pompeius minus accusatione se criminabatur
plus habita, [illegible] filius quod in romanos cum illis [illegible]. Se-
tus autem superstes Antigonus cum sororibus suis ad quendam
Ptolomeum Mennei filium, qui sub Libano morabatur, confu-
git. Accepit quoque Ptolomeus minorem filium [illegible] sororem Ale-
xandram nove uxorem. Ex qua ut quidam credunt, suscepit
Lisaniam Abiline, pro tertiam. De tempore Iulii Cesaris.

Post hec factus est plenius in monarchia. Cum iam Iulius Cesar
fuit Antipater, et sub Pompeio iudeis. Et cum redisset
in iudeam, timens Cesaris imperium, liberos suos ad Ara-
bas cognatos uxoris transmisit. Mortuo autem Pompeio, Antipater
in clientelam Cesaris se contulit. Misit autem Cesar Mitrida-
tem Pergamenum ad expugnandum Pelusium, mittens cum
eo incolam libanum Ptolomeum et Antipatrum, cum tribus
milibus iudeorum. Hic vero Antipater primum intravit, flammaque
et primus murum ascendit. Et Memphitas ad obsequia
Cesaris prudentia sua inclinavit, et in eo prelio cum ceterisque
egregie plurimis cecidit, toto plenius corpore, sicut spem ser-
vatus ex prelio habita, quod indicia fidei suorum apud Cesarem
merebantur tectorum. Hinc Marcho cum Antonino in pli-
bus eum commendante, factus est amicus Cesaris, qui eum et romana
civitate simul et immunitate donavit, eique
gerendum pontificatum confirmavit Hircano. De Antipatre
primum accusatore.

Eo tempore Antigonus Antipatrem
et Hircanum criminabatur apud Cesarem, dicens
eorum consilio patrem suum et fratrem interisse. Ad hoc Anti-
pater vestem deposuit, multitudinem vulnerum demonstrans,
sibi non opus esse dixit, cum tacentes se tacente clamarent,
ipsum fuisse fidelem romanorum, cum Antigonus filius eius
fugitivus, seditiosus enim a pompeianis. Quod audiens Cesar
aucthe vestes [illegible] a Cesare, quod causam eius audivit, tunc Ce-
sar eligere dignitatis sub pontifice in iudeam dedit. An-
tipater procuratorem, qui remissa dignitatis mensura, iterata
rem se pariter iudeis declaravit, imperavit ut se revocaret.
Hoc regnum quoque concessit Hircano, ita tamen regno
careret. Scriptum dolia cognatum suum Cesar sine pretio. De

Post hec Antipater filium Herodem tetrarcham fecit Galilee.
maiorem Faselum Ierosolimis sub se pretorem
constituit, et Herodem Galilee prefecit. Qui cum ingenti sum-
ma esset, Ezechiam quendam principem latronum interficit
cum suis sociis, adeoque eum quietum reddidit, ut
prius Herodes pater Galilee cantaret. Faselus quoque in ter-
pretem bis bona emulatione superare curabat. Ob hec et
pater eorum obsequiis regalibus agentes colebantur, quia ipse
tamen nimis fidelis fuerat Hircano. Veruntamen sic tis

ut invidorum in his gestis cuiusque lenigiat. Erant quidam
qui dicerent Hircano, quod Antipater et filius eius rebus eius
ipse tantum regis nomine sederet. His accensus paullatim
Hircanus cum eis, cum [illegible] Herodem fecit accersiri, qui murmura
plus Galilea ad regem properavit, tertius secum. Sextus Papi-
tus Hircano, ut Herodem absolveret commonet, et pena liberatus
fiet multo prudentius Herodes. Princeps milicie Syrie, et tamen tu
cum pater vocavit Herodem ut vindicaret, cum Hircanus non pater eius et fratres
imperium eius suggessissent. De morte Iulii Cesaris et signis.

Eo tempore dolo Bruti et Cassii occisus est Cesar, cum post
triennium et menses VII tenuerit principatum. Fue-
runt qui rome imperatum adepto a conditis, sub regibus VII annos
CCXL, post sub consulibus sex secula, annis CCCC XLIIII. Obiit autem
Cesar anno etatis sue LVI. Corpus eius combustum est. Statuit
autem in foro solidam columpnam lapidis numidici,
XX fere pedum, super quam titulatum est, Iulio Cesari. Cen-
tesimo die ante mortem eius, fulmen cecidit in statuam eius
in foro, et de nomine eius superscripto C litteram capitalem abra-
sit. Nocte precedenti diem obitus eius fenestre thalami eius cum
tanto strepitu aperte sunt, ut exiliens, servus [illegible] do-
mini clamaret. Eadem die, cum iret in capitolium, date
sunt ei littere indices mortis, imminentis, que dum inspicere
oculis in manu eius nondum solute, invente sunt. Die se-
quenti apparuerunt tres soles in oriente, qui paulatim in
unum corpus solare redacti sunt, significantes quod domi-
num Iulii anime, et Antonii et Augusti, monar-
chiam redire. Et post quod novam eius deitatem et unus toti orbi
futurus dominaretur. Sol quoque omnis locutus est dicens: In hu-
manis celestis hominis. Quod fimenta. Quod Herodes

Post hec venit Cassius in Siriam. adhesit Cassio.
Qui post patrem periit [illegible], colligens quod exercitum post Augu-
stum adolescentem, et Marcum Antonium, septingenta ta-
lenta, a iudeis exigebat. Primus autem Herodes de Galilea C
tetrarchis talenta, favorem Cassii meruit, moram aliorum in-
digne ferens. De nece Antipatris vindicata per Herodem.

Erat eo tempore cum Hircano quidam de amicis
suis nomine Malichus, aspirans ad sacerdotium, hincque de-
clinans, Hircanum veneno appetens, Antipatrem immemor bene-
ficiorum eius. Suscepto itaque veneno pro ministerio, mortuus est
Antipater. Malicus hoc cum timore eius sublatum, cum
Herode in multis se excusaret. Conquestus autem Herodes per epistolam
de patris morte apud Cassium, rescriptum ipse accepit, ut eo-
rum dolo vindicaret. Scripsit et Cassius ad tribunos ut in ista
causa Herodi operam ferrent. Vocavit itaque Herodes Hircanum
et Malicum ad cenam. Qui dum irent, circumsepellimal-
lichum tribuni interficiunt. Hircanus autem stupore dissolutus
cecidit, in quod recepta anima, Herodem percunctabatur
quis Malicum occidisset. Cumque ille respondisset, Cassius
precepit, dicit: Malichum et patriam salvasti, exercitum meum-

Annotationes marginales:

annos

Abilina regio.

ch

Defidel. · om

ch

ch
Et ut Cesar Antipater

ch

responsurus epistolam

iussit prostitit

presensit Herodes et ad operam [illegible] quam iudeorum

Statuit [illegible] pro phaselum [illegible] et ascalonitas [illegible]

hunc. auctore insidiatore pincerna. Post multaque
cum essent herodes damasci, pheroras malicia te in
ultionem fratris, mouit arma contra phaselum, filio hyr-
cani auxilio. Cumque conualuisset herodes, hyrcanum
ad diligendum temperabat, et per affinitatem redierunt in
concordiam. De uxoribus herodis, et liberis eius.

Habebat quidem herodes uxorem, nomine dosi-
dem, sed ignobilem, de qua et antipatrum susceperat.
Superduxitque mariagnem, neptem hyrcani, quam amore
deperibat, et ex ea plures habuit. Huius siquidem uxores
ix. ex quarum vii. tantummodo suscepit plenam, sed
de his paucos matre sustulit. Primogenitum eius antipa-
trum ex dosi. Alexandrum et aristobulum ex mariagne.
archelaum ex maltace samaritide. herodem quoque antipam
qui postea tetrarcha fuit et philippum ex cleopatra ierosol-
limitana. Quod herodes et phaselus tetrarche iudee facti sunt.

Post autem cassio in philippis interfecto, cesar in italiam,
antonius in syriam discesserunt. Iudeorum optima-
tes phaselum et herodem apud antonium accusabant,
quod regni summam ipsi possiderent, nomen tamen tantum super
hyrcano. Herodes tamen muneribus placauit antonium et
nouam renouans ei antiquam patris sui familiaritatem.
Cum autem denuo antiochie a centum iudeis accusaretur, assistente
hyrcano patrocinabatur hyrcanum antonius qui ipse rebus
gerendis essent aptissimi. Unde herodem et fratrem alium
phaselum tetrarchas antonius de principibus tetrarchas iudee
declarauit. Abeunte autem antonio, uenit pacorus
rex parthorum cum agmine suo, ad quem descenderunt lysanias
antigoni nepos pollicentes talenta mille et
ingenes, ut antigonum in regnum induceret. Accep-
tis autem a pacore multis militibus parthorum, antigonus
ierusalem expugnabat, et phaselus quidem muros
herodes domum regiam custodiebat. Sed cum iudei
urbem antigono in diebus pentecostes et in foro dimica-
rent. Cum autem de pace tractaretur, antigonus pacorum
regem parthorum arsacidem in dolo repostulabat. Ingressi sunt
autem hyrcanus cum phaselo et antigonus ad pacorum
regem. Cauens herodes noluit cum eis descendere.
Suadente mariagne, ut numquam fidei parthorum fidem adhi-
beret. Hyrcanus uero et phaselus in uinculis a parthis coniecti
sunt. Quo accepto herodes noctu ad ydumeos et re-
tulos suos confugit. Dimisit quidem herodes uxores et fili-
os, et uniuersam supellectilem, et ipse sequens impetum
solummodo sustinebat. Traiectoque autem parthis iudeis
in fugam cursus, cum quibus congressus a ciuitate
stadiis dimicauit, ibique ob insignem uictoriam
castrum munitissimum firmauit, quod herodion
uocauit. Dimisit autem uxoribus et liberis in masada sub
custodia fratris sui iosephi in petra ciuitatem arabie
profectus. Parthi uero ad solium antigonum restituerunt

in regnum. Quem et hyrcanum et phaselum iudeos
ei tradiderunt uinctos. At ipse auriculas hyrcani den-
tibus truncauit, ne iure uiuentis rebus solitus ponti-
ficatum reciperet. Ab integris enim celebrari sacerdotium
fas erat non a uiciatis. Quod cum nec fas esset propiam
ui manus liberas haberet, ad saxum fixo capite ex-
spirauit. Cognito quidem quod herodes euaserat,
aut de eminenti morte quia ultorem uiuum relinqueret.
De hyrcano sunt qui dicunt quod medice ab antigo-
no sibi missus inauditus est uenenum intromittit pro medicamento tradidit.
Iosephus uero refert eum ad parthos missum et
diu habitum in iudibo. Quod herodes rex rome factus est.

Herodes accepta morte fratris iudee
romam properauit, sed hyemis asperitate dete-
rius est, circa pamphiliam fracta naui. Et in rodo repa-
rata, pergens brundusium, primo quidem eam. ubi exposuit antonio
quas miserias aduersum. Ipse et interuenit senatum persuasit, ut
herodem regem iudee declararet. Coronatur ergo herodes
augusto et antonio. Tunc et cum amicis in capitolium
ductus est. Et decretum senatus super his reposuit.
Remissus itaque in iudeam, herodes duos principes
cum exercitibus et filio quoque secum in regno collocabat.
Cum uenissent ergo in galileam, soloniam cum antigono in
arce conscripsit et post congressum auxilium antigonus
simulatis oculis differebat. Cumque tandem obsi-
disset ierusalem romani, tamen hyemis asperitate
cum premeret iude ab obsidione discederent, et idu-
meam, samariam, galileam emancipabant. Tunc enim herodes acies erat.
Sed latronum multitudinem prostrauit et in cauernis igne
uel suffocabat. Inter quos erat senior vii. filiorum pater
qui ipse occidit in hunc modum. Stans in ore spe-
lunce singulos nominatim uocabat, et prodeuntes eosque
filios trucidabat, nouissime et uxorem, tandem seque
precipitium uiuum se super mortuos misit. Quod herodes

Eo tempore cum athenas expulso duce. mccclxx prefuit
morabatur antonius, et iam amore cleopatre
tenebatur. Ad quem pergebat herodes. Super tolo sile-
nus. Astiam sanius. Inde et iosephus ut ad prelia-
tur. Exempto herode impio, sed antigonum di-
micauit iudei decapitati a pappo principe militare
antigoni, et cum eum antigonus alienis illaret
et inhumaniter agitaret. Cumque accepisset antigonus
tolum solonem misit fossam cum herode in manu
ualida, qui uenientes in iudeam occurrit a pappi
ui in mari. Caput quoque eius fecisse fratris sui in solacium
fratris sui occisi misit. Tandem v. mensibus obsessa ierusalem.
Cum in sexto romani irruerent et eam, nemini par-
cebant eam, licet herodes rogaret ut parcerent. Anti-
gonus quoque descendens ad pedes sosii procidit. Quem non
misericorditer sed irridens antigonam appellauit, et uincta.

conuertit. Cum autem omnis multitudo militum ad
incendia sacerdotum et fanum spoliandum inclinaretur, retine-
bat eos Herodes, asserens sibi grauius si inanis fuisset fac-
te dicerent iudeorum, si quod ibi in templo nefas esset, culpa sua
iniustum fuisse, innuebat quod in solium si uacua esset
ciuibus et opibus ciuitate, solitudinis se regem relinque-
re. Suis autem facultatibus, mercedem singulis se daturum pro-
misit. Cumque promissa complesset, solus aurea corona
est ditatus. Sublatum, uinctum antigonum deducens
ad antonium retinebat. Quem antonius securi percussit, con-
firmatus quod Herodes in regno iudee. Quarto anno ex quo
rome diadema susceperat. Iosephus. Quod diadema quidam
ponunt. Quidam per anticipationem anno regni herodis leguntur.
Translatum est itaque regnum de iuda ad alienigenam
imminente Christi aduentu. Audiens hyrcanus herodem
regnantem, rediit in iudeam. Et in pristinum statum
restitutus est, excepto quod non ministrabat. De morte
Facta est dissensio inter marianne et aliorum.
marianem et salomam sororem herodis. Hec illi
meretricium, illa huic ignobilitatem obiecit. Consilio
uero sororis herodes hyrcanum occidit dolo, eo quod sibi
regnum deberi hyrcanus diceret. In solacium autem ma-
riagnes, ionatam fratrem eius in pontificem ordinauit,
cum xvii annorum esset. Et desitem cum filio antipatro
ad petitionem mariagnes a ierusalem expulit. Solis
ebus solempnitatibus adorandi, ascendere eis ierusalem per-
mittens. Et tunc saloma suggerente occisus est et ionatas,
eo quod ad regnum iudeorum aspiraret. Cumque accusaret
saloma de adulterio mariagnem, addidit quod expresse
ymaginem suam misisset antonio, ut ad amorem
eius eam suam incitaret. Quod ut cognouit herodes,
properauit ad antonium, mariagnem sub custodia
uiri salome collocans, cum ei tradens insignia
quibus se innuiatum esse solet, mariagnem oc-
cideret, dumque moram faceret herodes, uir salome qui
fuerat impatiens, mariagne reuelauit. Reuerso autem
herode, cum cum in sinu eius dormiret, cum lacrimis
quod de morte eius imperauerat, indicauit. Exiliens quasi a
strato herodes, salutabatur a sorore. Dormiuit ne uir tuus
cum mariagne? que ait. Dormiuit. Statim quod occi-
di mariagnem fecit. Et uirum sororis. Post de mor-
te uxoris quam super modum diligebat, adeo indolu-
it, ut tamquam lunaticus crebro eam amaram uideret. Cum
autem conualuisset, antipatrum cum matre reuocauit.
Filios autem quos de mariagne susceperat, alexandrum
et aristobolum, romam misit, liberalibus artibus eru-
diendos. Quomodo augustus reddidit regno herodis Tratonide.
Post hec commissum est prelium apud actium inter
augustum et antonium. Cui non interfuit herodes.

missus ab antonio contra regem arabum, ad petitionem
cleopatre, ut quolibet eorum uicto, ipsa regnum eius optineret.
Mortem enim regum orientalium iam animo moliebatur,
ut ipsa eis regnaret. Cumque herodem offensum anto-
nio reddere uoluerit, nec efficere ualeret, tamen terram contra
ericum palmarum et balsami feracem, ea sui domini-
um iam consultat. Victo quoque antonio cum augustus rhodum
uenisset, et antonium iudicium requireret, cum superesset hero-
des, periculis occurrens herodes, deposito habitu regio, in ha-
bitu priuato stetit ante cesarem. Et ait. Fateor me ualde fu-
isse amicum antonio et fidelem, quod expertus fuisset sub ducto, si af-
fuissem. Sed nec omnino deserui eum, auxilia et
frumenta mittens ei. Nec modo deserui. Si tu acquiescens
cleopatram adulteram tamquam formicam occidisses, uita quoque cum ue-
to iudicii sum, coronamque cum fortuna deposui. Ad
te autem ueni spem salutis de uirtute sumens. Ad hec ce-
sar. Immo saluus esto. Et nunc regnato dilectus
plurimos regni, cum amicicia tanta fide tuearis.
Redde fecit antonius quid magis cleopatre parit quam te.
Te enim tuum sumus. Septem ei amaciam. Expiat quoque
subacte, ut non quamuis antonium. Cum autem properaret augustus
in egyptum, non solum in presidiis, uerum herodis eminenti. Sed
quod in deserto euntem et redeuntem ab exercitu, ita parauit necessaria,
ut non arescerent uestium copia. Nec quoque necessarium, ita
ut miraretur cesar. Mortuis uero cleopatra et antonio,
modicum esse regnum herodis romanis clamabant.
Ob hoc augustus cum restituisset partem regni quam abstulerat
cleopatra, contradidit ei tratonitidem, et maritimam rem
quam maritimam, usque ad pyrgum stratonis, cesaream palestine. Quam post in ho-
norem augusti cesaream appellauit. Edificauit autem
asculone domum regiam. Et deinceps ammonitarum est ascalo-
nita. Ascalonites ydumeus fuit. Sed pro certo ascalonita dictus.
Ex patre arabicus, ex matre. Quia qui et herodes ascalonita fu-
dedit quod eius cesar quamdiu in gentem nacione et contra templi apostolos.
galathas, satellites superiores et filium antipatrum precedentis
cleopatre in manus. Et san- rapuit latrones ydumei, et
guinis humani auidus. Et eos tamen fuit. Quod regis pre-
ceps est. Et ydumeus dictus est. De herodianis.
Quidam putant eleuchis dicuntur a flumine eleuchio
superioris galilee, super quem omnia sitam. Decreto
herodiani dicti sunt. Cum autem fecisset plus in ierusalem turrim,
quam uocauit antoniam, que nunc turris dauid dicitur. Fe-
cit et aliam, quam uocauit agrippinam, a cesare eum
amabatur post agrippam, et ab agrippa post cesarem. Posuit
et aquilam auream super speciosam portam templi
timentis pondus, in honorem romanorum, iudeis id egre
ferentibus. Fecit quoque herodion, in quo et sepultus est.
Fecit et phaselium in memoriam fratris. Reparauit sama-
riam, quam et sebasten dixit. Ubi et templum, quem iordanis maximum est fa-
cauit. Aliud in

Si uelitis regum iudeorum in alienigena. Omnia non ante regni de iure.

Herodis mariagnes fuit pulcherrima de genere regio. Salome uero de ydumeis quam fuit natiuitas. obiciebat.

Herodes in regem arabum.

Ne de mauri herodis regis fuisse augusti.

ascalone

Hec de ydumea

fontem. candido marmore celsam polivit. preterea non erat ydo-
neus regni locus quem non honore cesaris redimeret.
anno xv. regni sui templum domini magnifice reno-
vavit. non solum in regno suo verum in maritimis ci-
vitatibus memorabilia sue liberalitatis. opera reliquit.

fecit cesaream palestine in qua templum stratonis in qua
est advenientium. augusti et portum de candido mar-
more construxit. in qua et ca-
nelis centro datur a pontifice. maximum cesari. de-
dicavit. aliud templum plinius.

De offensa herodis in filios

Post hec redeuntes filii eius a studio. et erat alex-
ander adolescens potentior, quorum unus erat archelaus.
filiam salome amite sue. duxit in uxorem. alter
filiam regis capadocum. Jamque lenudo cum patre
de successione regni disceptabant. ob hoc pater offensus
antipatrum illis preponere satagebat. In toto quoque
iam aperte declamatus fuat successor. patri predicti fratres
de morte patris fuisse consciuit tractabant. quod per-
sentiens pater eos a se removit. hii vero romam navigave-
runt, ut patris iniuriam referrent ad cesarem. De con-

Fuit autem in diebus herodis regis, ceptione precursoris.
Judee quedam annis regni eius xxxi. sacer-
dos nomine zacharias. de vice abia. et uxor eius de filiabus aaron
et nomine elizabet. David autem amplificare volens cultum
dei, xxiiii. instituit summos sacerdotes. quorum tamen unus erat
maior, qui dicebatur princeps sacerdotum. Statuit etiam ut vi-
vos eligeretur et hoc terminaret. et sequentes fortes tolerent uni-
usque ebdomadas. vices suas. Sunt autem abias. viii. ebdo-
madam. De qua fuit zacharias. cum in die propiciationis incensum
poneret. predixit angelus nativitatem filii, de uxore que erat
dans sterilitatem uxoris. et utriusque senectutem non credidit.
et ob hoc obmutuit usque ad diem pueri. nomen quoque pueri
et magnificentiam eius et abstinentiam. indicavit. conce-
pit quidem elizabet. et occultabat se mensibus .v. De annuntiatione

Mense autem vi. missus est angelus gabriel, Nazareth
in nazareth ad mariam virginem desponsatam
ioseph. Cumque ea salutata dixisset eam paritu-
ram filium altissimi, quesivit quomodo fieret. cum
se non cognituram virum adiudicavisset, addidit angelus non de viro
sed opere spiritus sancti conceptum. et etiam concepisse elizabet
cognatam suam. que indicavit. propinque enim erant
tribus sacerdotalis et regia. nam aaron uxorem duxit de
iuda. elisabet sororem naason. et ioiada pontifex
iosabeth filiam regis ioram. Et dixit maria. fiat michi secundum
verbum tuum. et statim concepit filium de virgine. plenum hominem
anima et carne. ita tamen quod lineamenta corporis et
membrorum humanis oculis discerni non possent. Credi autem concep-
tus viii. kalendas aprilis. et revolutis xxxiii. annis eadem
die mortuus. De occursu virginis.

Exurgens autem maria abiit in montana.

in civitatem iuda. Juda nomen est regni non civitatis. Je-
rusalem. vel in tribu beniamin erat. vel quod forte ad
opidum in quo dicitur zachariam habitasse. quatuor miliario ab
iherusalem. et ibi natum iohannem. legitur in libro iustorum quod beata
virgo primo eum levavit a terra. et cum salutasset eli-
zabet exultavit infans in utero eius. et cum mirarentur
domini sui et beatam predicaret eam elizabet. edidit domino
maria canticum dicens. Magnificat anima mea dominum.
Mansit autem maria mensibus tribus. ministrans cognate. donec
peperit. et tunc rediit in domum suam. Octavo autem die
cum circumcideretur puer. et vocassent eum nomine patris sui
zachariam. ait mater. Johannes est nomen eius. idipsum scrip-
sit et pater sumpto pugillari. Est autem pugillaris tabella.
que pugno includitur. vel calamus scriptoris. et aperti-
tum est os zacharie. et fecit canticum domino. Benedictus.
Et hec duo cantica non cantantur in ecclesia eo ordine quo
edita. Primum enim cantatur quod secundum est editum. quod secundum est cor-
rum. quia cum in cantico zacharie legitur. Oriens ex alto.
et quia tunc sol incipit. ideo cantatur in laudibus. Vespere vero
inclinante. eius in ecclesia. et ipsius marie quod quidem tempus
iam perveniat ad virginem.
in vi. etate. ideo canitur ad vesperas. in vi. officio. Com-
pletorio. quod erat se dimitti in pace. quod legitur in vi. qui
est tercium. Et quia hec duo cantica evangelica sunt.
stantes cantamus ea. Puer autem crescebat et confortabatur
in spiritu. et erat in desertis locis. usque in diem ostensionis
sue ad israel. Post hec maria. nazaret. inventa est a sponso
in utero habens, qui nolens eam traducere in coniugem accipere
voluit eam dimittere. In somnis quidem amonitus est ab angelo
ut acciperet eam in coniugem. et ne suspicaretur adulterium
conceptum prolem de spiritu sancto indicavit. et ut ihesum voca-
ret precepit. qui salvum faceret populum a peccatis eorum.
Cum hec cognovit ioseph nativitatem. qui solus secreta divina
erat. et accipiens sponsam in uxorem. cum virgine virgo
permansit. Nupsit autem virgo virum. ne quasi adultera infamaretur.
et ut viri ministerio et solatio foveretur. et ut diabolo occul-
taretur dei partus. De descriptione orbis

In diebus illis. exiit edictum a cesare augusto. ut describeretur
universus orbis. Volens cesar scire numerum regionum in orbe.
que romano subiacebant dicioni. numerum civitatum in qualibet re-
gione. numerum capitum in qualibet civitate. precepit ut
de suburbanis opidis. vicis et pagis ad suam confluerent
homines civitatem. et magis davumque habitarent. ad
civitatem qui venirent. ut exhiberent originem. et quilibet
denarium argenteum. decem nummos usuales. valentem et denarius di-
cebatur. presidi provincie reddens. se subditum romano imperio
fateretur. Nam et nummus imaginem preferebat cesaris, et
superscriptionem nominis. Et quia nummus eorum qui censi capita
erant. scribebantur. ad terminabat numerum. et redigebat in
scriptis. ideo professio hic. descriptio vocabatur. Hec descriptio facta est
primum a preside sirie cirino. prima dicitur quantum ad ci-

Legitur ad puerum quem fuit annora sol. et qui legitur canticum virginis.

v. tercium canticum symeonis quod sequitur cantum

Sinh

De disponat

Convenit

Ev

ad censum sicut ceteri. Et cum iudea in umbilico
nostre habitabilis sit, ut in ea incoaret, et tenderetur
per circumstantes nationes: alii provincias plenius, vel tenore
primo, annualibus, que alie solvebant pecuniares, vel forte prima
capitum in civitate. Debebat a preside, sede cuiusque
in regione, a legato cesaris, sanctam Cirino regionum Iudee
... cesare. Sed primum Iudea soluit stipendiaria roma-
nis. Sed descriptio facta annis sumuntur, ut in evangelio legitur,
quod agitur non solvitur sed anno decimo. Ascendit autem ioseph
a nazaret in bethleem eo quod esset de domo david, ut pro-
fiteretur cum uxore sua pregnante. Si mulieres profitebantur
iungenda est ei, ut profiteretur cum maria. Si soli viri, dici-
tur. Ascendit ioseph cum maria. De ortu salva-
toris.

Peperit autem cum esset ibi, peperit virgo primo-
genitum filium suum, non post quem alium, sed ante quem
nullus, et pannis involutum reclinavit eum in presepio,
quia non erat ei locus in diversorio. Dicitur quod tectum in quo Ihesus ia-
cuit delatum est rome ab helena, et est in ecclesia sancte marie
maioris; sed infra basilicam non longe a presepio quiescit
ieronimus, paula et eustochium in bethleem. Diversorium dicitur
hic vicus, quod pauperibus propter frequentiam multorum qui ob sollempnitatem con-
veniunt vacuas invenire domos, et in gratia civium ... quaerunt
... domos conveniunt. Sed quod diversorium dicitur lectus
pervius sub quo cives ad colloquendum, vel ad quiescendum in
die ociosi ... aeris intemperie diverterant. Forte et ioseph
presepium fecerit asino et bovi, quos secum adduxerat, in
quo repositus est Ihesus. Ad quod quidam referunt illud ysaie:
Cognovit bos possessorem suum, et asinus presepe domini sui. Et
illud abacuc: In medio duum animalium cognosceris. Et
iam in picturis ecclesiarum quasi sunt, qui sub lacunaribus ... represen-
tatur nobis. De Natiuitate domini

Natus est autem salvator anno
regni augusti cesaris. Anno ...
eius xiii. a morte iulii ... usque
ad actiacum bellum, regno augusti con-
firmato. Anno autem regni herodis xxx. Toto orbe pacato,
natus est dominus; ficta est a nocte dominici diei. Quod si tabulam compo-
ti vel revoluc... invenies ... anni ... regula-
rem ianuarii ... quibus ... sublatis. Vivit ... tempore
natus. Et ... kalendas ianuarii
in diffinitum invenies ... ad quod
... factam die eo quod dies fiat
lux. ... lux visitavit nos
oriens ex alto. Invenitur est
quosdam ... a nativitate
... tamen ... quinque. Cum venit plenitudo temporis.
... Sed alios die qua baptizatus est, quia tunc regeneratio
data aquis. Sed alios a passione, quia tunc inceperat
potestas mundi ... fluxerunt quinque. Ab adam ...
... ab abraam, et hebreos longe paucioreas.

Domine templum pa-
cis corruit. Sonsole-
... cesar pre
pater nerus est do-
minus vocatur.
Quod sit ut apostolus dicit tempus vi.
... post mortem Ihesu a-
no eodem, sequenti dies
nativitatis eius fuit dominica,
et eodem fuit in
anno ... et nati-

Et pastores erant in regione eadem. De ... custodientes vigilias super gregem
suum. Quos sunt antiquioribus ... sol ... vigilias

noctis custodientes ... ut vacatione quia forte, sicut iudeis
ex usu cohabitantium mos
fuit. Et ecce angelus domini stetit
iuxta illos, annuncians
salvatorem natum in bethleem,
et intuitu ... puerum et
presepio inveniant. Et subito
multitudo angelorum dicentium: Gloria in excelsis et in terra pax
hominibus bone voluntatis. Quia per Christum glorificatur pater, et pax
facta est inter deum et homines, et inter iudeum et gentilem. Et
hac multitudine angelorum ... rege pastorum. Voluit
locum ... apparuit deum. Turris gregis ibi, et ... eius
... nebulosa. Cum iam tamen primo ... Sed nomen
locus ... quia iacob ... ibi pavit cum rachel ...

dicitur quod spiritum domini
... et ab angelo ...
magno in templo domini
... ab eo ...
et ... a ... calvo ...
et ... cum ...

ventre. Et festinantes pastores usque bethleem, invenerunt ver-
bum quod factum erat ad eos. Maria autem conservabat omnia
verba hec conferens in corde suo. De qua natus est Ihesus, ut putabatur
filius ioseph. Quatuor enim generationes sunt: prima quidem hominis
conditio de terra, secunda de latere viri sine viro et femina,
quarta sic est, ut sine viro hic nascitur homo de femina.
... quem ... filius hominis dictus est. Prima et
secunda generatio fuerunt in terra, de ruina generati. In
quarta de ruina restauramur. Octava die circumciderunt puerum,
et vocatum est nomen eius Ihesus, quod impositum erat ab angelo
priusquam conciperetur. De magis

Cum natus esset Ihesus, ecce magi venerunt ab oriente
ierosolimam dicentes: Ubi est qui natus est rex iudeorum? Vidimus
stellam eius in oriente, et venimus adorare eum. Successores isti fu-
erunt illius doctoris balaam, qui stellam noverunt. Et naturam
... a magnitudine scientie magi nuncupati, quos enim
greci philosophos, persae magos appellant. Venerunt enim de
finibus persarum et caldeorum, ubi fluvius est saba, a quo et sabea
regio dicitur. Quidam tamen non eos primo magos esse dicunt,
sed ... colunt hodie per aliam viam revertentes ...
... dicitur. Stellam multo ante tempore quam ipse nasceretur
apparuisse eis, et ita multo tempore de longinquo venerunt.
Potuit etiam fieri, ut in diebus ... dromedarios loquuntur
... spatia transmearunt. Audi- ... eius magos herodes
rex turbatus est, et omnis ierosolima cum illo. ... timuit herodes
de semine hircani vel aristobuli ... natus esset regnaturus,
se tamquam alienigena destitutus. Tur- ... batus autem
ne, ... diligenter didicit
ortum stelle a magis, ut per ... eam natalem pueri
cognosceret, a sacerdotibus et scribis ... sciscitabatur ubi Christus nas-
ceretur. Qui iuxta micheam in bethleem effrata nata-
tum dixerunt, ab uxore caleph ... que ibi sepulta est.
... quidam supplicant filiam ... et mane ...
... post famosam ... quia ...
... cum domo sua ... moabitas, cum redditi ...
ei indidit ... dictus est bethleem, quod sonat do-
mus panis. Dixerat autem rex magis, ut invenientes puerum si-
bi indicarent, ut veniens adoraret eum. Iam eum
animo ... ad perdendum puerum. Qui cum audissent dicentes.

de ierusalem stella antecedebat eos usque dum veniens staret supra ubi erat puer. Dicit Fulgentius stellam fuisse novam et notabilem, et distantem a ceteris situ, splendore, motu. quia lux diurna non impediebat eam, et in aere erat, neque in firmamento cum stellis innotuit, nec in ethere cum planetis. Sed in aere terris vicina erat. tendebat vias et in motu. que prius immobilis super iudeam, magis dedit signum veniendi in iudeam; quia ex deliberacione sua iverunt ierusalem, tanquam caput iudee expediverunt, et quasi prius ingressus esset prius motum notabilem prestitit eos. Et pacto officio mox esse desiit. reversa in primariam materiam, vel sumpserat fuisse. Cum quod tradit beda voluisse quosdam pervenisse bethleem eadem nocte per longum spacium terre. De ypapanti domini.

Ingressi vero magi domum, Christum dicunt scilicet Matthaeus dominum. Lucas nominat. obtulerunt singuli prius auro, thus, mirram. Sed labores consuetam oblacionem, tamen significantes eum regem, deum et immortalem. Nomina trium magorum hec sunt. hebraice Appellius, Amerius, Damascus. Grece Galgalath, Magalath, Tharath. qui cum deliberarent de reditu, responsum est eis in sompnis ne redirent ad herodem. et venientes tharsum, altero conducto navigio redierunt in regionem suam. De oblacione et mundacione marie.

Et postquam impleti sunt dies purgacionis manserunt puerum in ierusalem ut sisterent eum domino, id est offerendo presentarent, et dederunt hostiam pro eo, par turturum aut duos pullos columbarum. Insuper redemerunt eum quinque siclis argenteis. Et erat in ierusalem symeon senex, qui acceperat responsum a spiritu sancto non visurum se mortem nisi prius videret Christum domini. et tunc eodem spiritu venit in templum, et accepit puerum in ulnas suas, Christum esse, et benedixit eis, et prophetavit de passione, quia ait ad mariam: Et tuam ipsius animam pertransibit gladius, id est passio ipsius. Nec tamen fuit sine magno dolore. potuit inde cruciari filium, et si futuram sperabat. Vel sic. Animam ipsius, que tua est, id est quam diligis, pertransibit gladius. Eadem hora supervenit et anna prophetissa, et loquebatur de illo omnibus qui exspectabant redempcionem israel. De fuga domini in egiptum.

Tunc herodes videns quia illusus esset putavit et

illusione stelle deceptos, et erubuisse redire ad eum. Ideo ab inquisicione pueri cessavit. Sed cum audisset que dicta fuerant a pastoribus, et magnificata prophetias symeonis et anne, sensit se illusum, et de morte puerorum bethleemitarum tractabat. Ne illo diu ignorabat, cui iam ceciderat, quoniam per admonicionem angeli fugit in egiptum ioseph cum puero et matre eius usque ad obitum herodis. Cumque ingrederetur dominus egiptum, ceciderunt ydola egipti secundum ysaiam. Quia ascendit dominus super nubem levem, et ingredietur egiptum, et movebuntur simulacra egipti. ~~secundum ysaiam. quia ascendit dominus ad vulnera levem~~. Tradunt quod sicut in exitu filiorum israel de egipto non fuit domus egipti in qua non iaceret mortuus primogenitus, ita nunc non fuit in egipto templum in quo non corruisset ydolum.

Herodes tunc de morte puerorum. De nece puerorum disponeret, citatus est per epistolam ab augusto cesare

ut veniret ad eum; accusatus a filiis suis alexandro et aristobolo. Sed ad iosephum dicitur alexandrum filium suum secum romam duxisse et veniens romam cesari referre, qui cum eis iret per italiam, audiens naves tarsen-sium magos traduxisse in spiritu vehementi, combussit naves tharsis. Sed quod iam dixerat, cum genitor coram cesare accusavit pater eum filius hac lege suscepit ut adolescentes pater in omnibus obedirent, ipse autem regnum dimitteret cui vellet. Nondum tamen a suspicionibus liberatus erat. Veniens quoque ierosolimam per quod uxoribus suis filiis assistentibus et audiam suum a cesare iudicium exposuit, et se successoris iudicium constituit, ne viduati regnum adversus eum diem exaltarent. Tunc confirmatus in regno herodes, audita ierusalem occidit omnes pueros qui erant in bethleem et in omnibus finibus eius a bimatu et infra, secundum tempus quod exquisierat a magis. quorum maxima pars eorum minus a bethlem. Ad austrum sepultura puerorum cautela. Vel magis quod herodem a stella herodis eadem die quia natus est dominus, non scivit exorta stella. Dominum annorum esse credebat, et aliquod amplius dierum. Ideo supra etatem eius usque ad bimatum et infra usque ad unius noctis infantem, descendit in pueros, timens puerum morphosis, ne scilicet puer cui sidera famulabantur, speciem suam vel etatem transformaret. Crisostomus dicit stellam apparuisse per annum ante domini nativitatem. Credebat autem herodes tunc fuisse natum dominum, et sic putabat dominum biennium esse cum adivit partem dierum. Et ideo occidit pueros bimos et infra usque ad quinque annos, sed non minores bimis. Et exponit bimatum et infra. sed rectum videtur. sicut eum tunc temporis minores bimis inferiores sunt eis qui prius nati sunt, et inde non maiores bimis inferiores sunt eis qui postea nascuntur. cum alterius inveniret fidem facit, quod quedam ossa innocentium sunt tam grandia quod bimorum esse non possunt. Sed tamen adhuc dicitur quod longe maioris bimis mentes sunt tunc et erant homines quam modo sunt. De quinque ieremie prophetia sunt.

Tunc impletum est illud ieremie. Vox in rama audita est. Et est rama locus iuxta gabaa, xii miliario distans a bethleem, in terra beniamin, ubi rachel sepulta fuit. Rachel plorans filios suos. Sed non ieremias videtur predixisse confirmando que prophetando. Comminabatur enim tamen ruinam duabus tribubus quam secundum ieremiam rachel in complangencium vox audita est in rama. Tunc etiam prophetavit de nece puerorum, ut matheus ait. Et tunc rama est nomen loci. Sed quia rama excelsum sonat, idem est ac si in excelso diceret. Vox in excelso audita est. Videtur quoque debuisse dici lia plorans filios suos cum bethleemite de iuda sint. Sed quia tribus beniamin in confinia iude sunt, eum continuavit multos evangelista

de beniamin fuisse creditur. prouincia. ad aggrauandum
scelus herodis. uel quia uicinius | Vino milliario a bet
bethleem sepulta est. quasi hic locus | leem. Et tumulo eius
eius. dicitur cum ipsa. que in eodem | iacob posuit xii la
loco posita fuit. ululabilis doleret. | pides p(ro) gradibus. signum
De eo quod non sunt. uel deeo qui mor | filiorum suorum.
tui esse credebantur. Innocentes autem martyres dicuntur
latino uocabulo. non quia testes christi sed quia propter christum occisi sunt.
quem si non loquendo mouendo confessi sunt. unde eorum festum
solempnizatur. quamuis ad inferos descenderunt. unde et eorum
solempnitate cantica leticie subticentur. scilicet te deum laudamus. et
gloria in excelsis. et quidam per alleluia. laus tibi rex eterne glorie cantantur
sed tamen consonantia. De nece filiorum herodis.

Herodes multos exhauriat filios. et ipse suis miserabiliter
orbatur. Nam per astuciam antipatri. qui et ipse filius erat suspecti
alexander et aristobulus. pro quibus scripsit herodes augusto. et crimina
filiorum accusans. misit autem augustus saturninum et pedanium legatos
eos. cum rescripto. ut coram his duobus coacto consilio presidum
cum filios iudicaret. et de his si conuincere posset. faceret quod
uellet. Auditis autem hinc inde partibus utrique illos dampna
uerunt non tamen morte. tunc apud sebasten
pater fecit eos in uincula. complices uero eorum apposuit
torquere. ut confessione eorum crederet si contra
uitam suam aliquid machinarentur filii. Confessi sunt quidem
multa ab alexandro esse promissa. si patri uenenum propinarent
consiliis. et tonsor regi mittitur sibi muneribus sed cum pa
ter per barbam eum ingularet. addidit etiam alexander.
dixisse. non esse spem ponendam in sene. qui canos tingebat.
ut uideretur adolescens. his motus herodes. nullis spiculatoribus
iussit filios occidi. et asportari in alexandrium. ibique
sepeliri. cum auo materno suo alexandro. De priori
Tunc inscripsit testamentum. testamento herodis.
Et antipatrum futurum regem. instituit. et herodem qui
cognominabatur antipas. substituit antipatri. Antipater
uero intollerabile odium populi incurrit. cum suis ex amicis quod fra
tribus suis instruxit calumpnias. Iob autem pater iam erat in senio
odio aspiciebat. Ad hoc et antipater molestus erat patri
quod sperm sibi substitueret. et quod ad filios ipsius anti
patri regnum transire noluit. Alia quoque maior erat
inuidie. et causa erat in patre. Nam pupillos filios
quos occiderat. paterna dilectione fouebat. et commonitus est ferocem
rorem in odium herodis. adeo ut terras secederet a fratre. et
habitaret in terra. que concessa ei fuerat cum concordarent.
Ipse uero et patre uolente ambo dum erogaret occultis
romam properauit. ethiopicum uenenum. a quodam ue
nissem arabia. comparans. et apud uxorem. ferme repo
nens. quod interim dum abesset per ministrum esset adducere
ut patri propinaret. Qui herodes inuenerit et
Cumque autem antipater romam antipatrum insidiatur ei
esset marciabus testibus. deprehenderet herodes de ueneno
reposito. apud uxorem ferore. per ancillam inuadie

a domina sua. reddentem. Itaque euocata uxorem fratris.
afferre uenenum. cum inferret. Illa uero quasi allatura optulit se de
tecto praeceps dedit. et feminina. ad regem allata ait.
Cum moreretur frater eius. uero uenit. ait michi. Affer hunc
mulier uenenum. quod reliquid nobis antipater nequaquam
tentare in igne consumere ut ad inferos gladium tradere
econtra tenam. Ergo non magnum ei prestem. et igne consumpsi
modicum in pixide dubios casus. et quia te metuebam re
seruaui. Simulque pixidem cum ueneno protulit. Exhi
bitum. Accepit quoque phialis aliud argumentum. quod an
tipater in mortem eius ensiferat. herodes cum marte reuoca
uit. ipsa tamen que illum repudiauit. Similiter filium de pontificio
prius deposuit. pscenter natam symeonis pontificis. qui illis diebus
ierosolimam ueniat. posuit eum et auxerit apud iero
cotam. De magnitudine morbi herodis.

Cumque complices filiis quereret pater ut eos cum filiis
eius exquisitis punisset suppliciis. graui morbo impeditur.
accedebat et senectus cum annos iam septuaginta nata
uit. animum quoque ei filiorum clades grauiter affligebat. Erant
autem in urbe duo sophiste. quos non pauci adolescentes
non sedabant cum leges exponerent. hos operuit uelut
rege tabescente ut aquilam auream deicerent. quam rex
super magnam portam templi. contra patrias leges posu
erat. qua deiecta. rex compertus magnitudine morbum supe
rauit. Et in condicionem percellens in omnes ierosolimitanos hanc
iniuriam retundere uidebatur. Sed ad preces populi in solos actores
eorum. illos ergo qui funibus demiserant aquilam gladio iubetur. uiuos
incendit cum duobus sophistis. Dehinc uariis affligebatur
languoribus. nam febris non mediocris erat. pruritus intollerabilis.
In omni corpore suppurac assidue urgebatur colli torminibus.
pedes intumuerant. et uero tumuerunt. putredo testiculorum eius
generabat. creber anelitus. interrupta suspiria. que ad uindictam
dei ab omnibus referebantur. Ipse uero iordanem transiens. apud
calliroem aquis callidis utebatur. Cumque corpus eius oleo condito calidissi
dissimo. fouit medicos placuit. et autem plenam demis
sum. ita dissolutus est. ut et lumina eius moriens. resoluta crediderit
tamen ad clamorem astancium respexit uisus est.

Cumque rediisset ierico. De nobilibus iudeis occidendis
nem. audiens. iudeos mortem suam exspectantes. cum
gaudio. ex omni iudea nobiliores collectos. iuuenes re
cludi precepit in ypodromo. uel in carcere circa. preposuit
salome sorori sue. ut cum animam efflaret. sta
tim occideret. ita ut omnis iudea. in mortem ipsius et inuita
plangeret. Statim uero quos roma miserat redeuntes. et epistolas
tulerunt a cesare ut antipatrum in exilium daret. uel si
mallet. morte dampnaret. Qui nimio paululum recreatus
est. cum pomum quo libenter uescebatur. cultellum ad in
cidendum petiit. statimque cum cultellum uiolenta dext
era. destinasset ne quis arbitraretur impedire. se percu
tere dexteram sustulit. Et consobrinus eius dexteram te
nuit. statim ululatus quasi rex esset mortuus. in regia

alius nepotibus suis copulauit eos matrimonio. secundum
quod Iosephum parabile relatum
est de aristobolo. herodes agrippa
quem uastatum occidit. et
herodias quam abstulit
herodes antipas philippo
fratri suo. Leuiro gamus
patruus. ne ad pupillos filios
suorum regnum reuo
caret herodes. et eos ex
animo coniungebat.

et custodiis multa promittebat ut eum solverent. Quod cum audisset Herodes, gravius tulit

excruciatus. quo audito, antipatrem in vincula mitti et continuo missis satellitibus occidit eum. sepeliri quoque precepit in hyrcano. statim quoque mutavit testamentum et archelaum scripsit regni successorem. ita tamen quod ab augusto susciperet diadema. De morte

Post mortem autem De Herode et successione Archelai. Post quinque dies quam occidit antipatrem filium, quinque diebus evolutis mortuus est herodes xxxvii anno postquam a romanis rex declaratus erat. Tunc alios ferocissimus, in rebus domesticis infelicissimus fuit. Salome vero quos occidi preceperat absolvit, et sepelierunt eum archelaus in herodium, ut ei mandaverat. insignia regis ornatus in funeris pompa premisit. vii autem dies in lugendo patre consumpsit. Opus quoque funeralibus largum omnibus exhibuit. qui mos iudeorum est et expensis. tunc eum multorum depauperavit. candida veste indutus ascendit in templum. variis quoque favoribus a plebe susceptus est. sedensque pro tribunali dixit se regis nomine temperare velle donec a cesare confirmata foret successio. promittens quod patre melior omnibus appareret. Quidam alii tributa levari, alii vectigalia tolli. quidam solvi custodias acclamabant. postulaverunt et preliatum archelaum pro communis celebritas hostiis. erat enim azimorum tempus.

Tempore autem De his que fiebant cum Archelaus iret ad regnum. seditio que in novis rebus accidere solet. plurimi enim sophistas et defensores legis occisos lugebant. omnes fere pontificem quem herodes pro eo dampnaverat amovendum proclamabant. instabat autem azimorum dies cum turba ad immolationem expulsit pontificem. archelaus misso chiliarcho ubi cessare fecit sedare attemptavit. Cum autem vulneratum remisissent chiliarchum, missa grandi manu satellitum. archelaus cede iii milia occidit. et per vocem preconis omnes ad propria redire commonens neglecta festivitate. omnes redierunt. ipse vero cum nicholao et ptolomeo sacerdote patris sui romam profectus est. salome vero et filios eius secum duxit. ut ex testamento extrema voluntatem patris sui confirmarent. philippo fratre regni procuratore relicto. profectus est romam herodes antipas, frater de regno habendo disceptaret. cum frater oratore hyreneo. pro admonitionem ducendi plurimum efficeret. Cesar quoque accitis optimatibus romanorum patribus conscriptis copiam dedit. ubi ex tunc primum gaium ex agrippa et iulia sua natum filium adoptivum sibi esse iussit. archelaum regnum sibi debitum asserebat. et antipas mutato testamento voluntatem. Antipater vero primum debere testamentum. contendebat. quod pater suus compos mentis esset. illud implevit. secundo vero nullum forte. quia pater suus mentis inops fuerat et tunc manu sua se apparuerit. Addebat aliquis archelaum umbram regni tenuisse ad cesarem. sed ipse cum suis et gerendarum. tam turpiter perierunt quidem unica festivitate iii milia occidisse sanguine maculasse. Cesar vero responsum distulit. secum de cognatis deliberabat. an aliquem regni successorem constitueret

an totam familie distribui preciperet. Interim eum Herodis nati acceptis de fine iudeorum. et descendit iuvenis. In tempus quod inter archelaus rediturus rumaret.

Eodem tempore fuit De ea tempore in iudea. Erogos. surgebant in iudea. Iterum et in ydumea. Sed veteranos qui sub herode militaverant, dampnant. sephora vero galileos iudas filius ezechie latronum principis. ab herode olim capta. diadema sibi imposuerunt. Similiter quoque Simon quidam ex servis regalibus vastitate corporis fretus a latronibus rex dictus est. pastores quoque quendam proceritate corporis cum pastorem in finibus iordanis regem sibi statuerunt. Asolone circa tempus. Deinde varrus cesaris et civis romane cum militibus quod preficimus philippo. duabus cum legionibus tamen in adventum de cesare. ut et archelao subvenirent. et si regnum herodis deposuit dubium placuit. pater aliquem mereret. Invenerunt et cum eo. l. dividis honorati. qui viii milia iudeorum rome tunc degentium secum traxerunt ad cesarem. Asserentes per captivitatem finalem iudei per captivitatem peculiarem. usque dissipati et venundati fuerunt. quas ut audivit cesar in palacium apollinis templo sedit. audivit eos diligenter. Sed tandem herodis et filiorum eius in iudeos tyrannidem, supplicaverunt romanis ut iudee reliquias misericordia dignas iudicarent. Et sic ius eis traderentur. regni sibi relinqui cui sint contigui in finibus qui per romanos iudicarent iudeam cumulabunt.

Eo tempore quidam De simulatione Alexandri nacione iudeus in sidoniorum oppido educatus. tempore simillimus alexandro herodis filio. cum et pater mittebat, venit in iudeam. intimantem Deum sibi herodis qui omnes ad regnum optime sciebat. Sed vero ubi regnum debitum. tunc quia maior filius herodis. cum quia et ex parte iudei tuo mariamnes. cum contingebat. Sicque plures iudeorum sequaces fuerunt. romam profectus est. Sed iudei rome et cognitionis alexandri cessi vix credebant. Sed tamen, tradebatur miles ut dicebant. hunc quod tutores missos homines tunc defuncti sunt morti subtraxisse. Antistolum quoque eum ad se invenire in aspectu dici tandem. Sed cesar optime nevit alexandrum eam quod iam rome videret puerum amabilem. pervenit et vultum pro. et quia post dicere ut fuerit plena notitia. fallaciam similitudinis animadvertit. misit quod laborat quod et alexandro sibi cognovisset. ut ad se primum adduxerit. secreto invenit et pollicens se tamen fraudes propodiisset auctorem. Sicque ille confessus esset se esse simulasse. ad concurrendum cesar. fratrem quoque eius mittere ad triremem scilicet quia alexander per pulchritudinem corporis. misso in remigum misit. De divisione regni.

Tandem de consilio senatus cesar monarchiam herodis divisit. mediam partem scilicet iudeam, et ydumeam dedit archelao. sub nomine ethnarche. pollicens ei se factum eum regem si se dignum probaret. Mediam vero partem in duas divisit tetrarchias. Dedit quoque partem herodi tetrarcho regno post flumen et galileam. Ituream vero et traconitidem et auranitidem philippo destinavit.

Relinquens quidem archelaum. qui diceretur monarchus etnarcha. Cum et eum legimus monarchum. iussio .x. annis. pro[illegible] intelligere. sed opinionem vulgi. deinde et sed [illegible] am. quia se fuerunt regem. prius cesaris iudicabat. Et sic remissi sunt in iudeam tres fratres. cum sedisset rome .iiij. mensibus vel circumcirca eventum expectantes. *De reditu domini*

Archelaus vero non solum *de egypto et morte* in aduersarios suos. sed etiam in subditos suos *archelai* crudelis patris extitit. Tantus regni anno primo angelus dixit ioseph ut rediret cum matre et puero. mortui sunt enim. Et rediens ab egypto. post annos .vij. cum audiret quod archelaus pro patre regnabat in iudea. noluit eo ire. Et ammonitus ab angelo. iuit in galileam. et mansit in nazareth. In hoc loco inuenies supra matthiam archelaum patrem regem marchiam. et herodem regem. et galilea. Sextum archelai in germania quod fuit impudicitia maritagium quoddam. Nam fuit filiam quam pater suus herodi dederat. duxit glaphiram filiam regis capadocie. que fuit alexandri fratris eius quondam uxor. et mortuo alexandro iube regi libie nupta. Mortuo quoque iuba apud patrem in viduitate degentem. que cum in iudea redisset. nupta archelao. unde sibi visa est astare alexandrum. et dicere satis est quod fuat libertatem ma[illegible] matrimonium. Sed rursum rediisti ad penates meos. sed tu tuo impudentie quiesta es. Te ergo licet inuitam recuperabo. Et expositum hoc sompnio uxori biduum superuixit. *De exilio*

Porro de infantia saluatoris et operibus eius usque ad baptismum non legitur in euangelio. nisi quod lucas dicit duodennem remansisse in ierusalem et post triduum inuentum a parentibus in medio doctorum audientem eos et interrogantem.

Eandem crebro accusatus archelaus *archelai* a cesare aduocatur. Quinto quidem die priusquam uocaretur. nouem aristas plenas et maximas a bobus comedi comprimentes dormiens ut uidebat per [illegible] patris consulto. Simon esseus. Interpretatus est aristas annos et boues. rerum mutationem imperant. eo quod agros arando uertunt. et mutarent. Sequitur .ix. annis enim dixit regnaturum. et maiorem autem expressum rerum mutationem moriturum. Nono ergo principatus sui anno. romam ueniens. a cesare dampnatus in exilium pellitur. apud uiennam ciuitatem gallie. *De primo procuratore iudee*

Fratribus autem archelai in primatum redactis. pro illo alter missus est a cesare coponius. qui et quidam erat ordinis equestris. Cum missus est in iudeam. census prouinciarum. multa sane iudeorum et maxime quidam symon galileus prohibebant. quod post dominum deus ferent mortales censum romanorum. Coponio ergo preturam iudeam regente cum mos esset media nocte templi portas aperire. samaritanorum quidam occulte uenientes ierosolimam per triduum portas et per totum fanum ossa iecerunt mortuorum. et extunc maior templi custodia exercitata cepit ante diem pasche .xiiij. aprilis. *De morte augusti*

Eo tempore philippus tetrarcha reparans uillam nominatam in honorem iulie uxoris cesaris. Paneas quoque cesaream philippi dixit. Coponio romam reuerso successit ei marcus. sub quo salome soror herodis defuncta est. Et huic successit annius rufus. sub quo moritur augustus cum regnasset .lvij. annos et menses .vj. et dies .x. ex quibus .xiiij. et .xvij. annis cum eo regnauit antonius. Cum .xlij. anno regni eius natus est dominus. qui .xv. eius anno .xxx. fuit. post cesarem mortuum. duo .xv. agentur. Quidam tamen .lvi. tantum annos regni eius ponunt. Alii .lvij. dimidium dempto. et dies qui decem sunt pro anno ponentes. Mortuus est autem anno uite sue .lxxvj. apud accellam ciuitatem campanie. gloriatus se urbem marmoream relinquere. quam lateritiam inuenisset. et sepultus est in marcio campo. *De tiberio imperatore*

Successit ei tiberius imperator. tiberius nero. priuignus eius iulie filius. qui ualerium gratum misit procuratorem in iudeam. qui cum multum pecunie pecuniam palam uendebat principatum sacerdotii. qui amouens ananum ysmaelem pontificem declarauit. Sed et hunc non multo post abiciens eleazarum anne filium subrogauit. post ab[illegible] et hunc abiciens symonem instituit. Sed et post annum iosephum qui et cayphas. post .xj. relinquens iudeam romam profectus est. cui successorem misit et apposuit. In pilatum a tiberio pontius pilatus. sub quo herodes in honorem tiberii tyberiadem edificauit. *De odio iudeorum in pontium pilatum*

His temporibus cum multos reges ad seruitutem redegisset. Inter quos archelaum capodocem romam. regnum eius in prouinciam uertit. et mazacham caput regni cesaream nominauit. Sane pilatus teribilis ueniens et ymaginem cesaris et in signis militaribus inuexit. Tantum fecerant ignominiam iudeos cum nouitatem dicerent. Tamen cum a plebe de ierosolimis ad eum descendissent. supplicantes de signis amouendis. Sed ad legem iudeorum que prohibebant. iudeos aduersus signis. urbem ingredi consueuerant. sedit pro tribunali pilatus. milites qui armatos circumponens. mortem eis minabatur. Illi non cesserunt. Ac illi pro morte elegebant quam legem patriam prophanarent. Admirans ergo pilatus constantiam iudeorum in legalibus institutis. auferri precepit ymagines. Iterum pilatus ierosolimam ueniens et uidens urbem aque penuria laborare. aperuit gazophilacia templi. et ex opibus templo dicatis aqueductum cepit edificare. suscipiens uicesimo stadio tortuosis. quod iudeorum dum mille prohibebant iudeorum exclamabant. ut ab illo opere cessaret. Ob hoc pilatus multos iudeorum occidit. plures et sauciauit. Intermisimus autem opus et quod iudei accusantes legibus in pilatum. ad tiberium direxerunt. *Testimonium iosephi de christo*

In hoc loco ponit iosephus commendacionem domini ihesu in hunc modum. Fuit his temporibus ihesus sapiens uir. si tamen eum nominare uirum fas est. Erat enim mirabilium effector operum. et doctor eorum qui libenter que uera sunt audiunt. et multos iudeorum et multos ex gentibus sibi adiunxit. Christus hic erat. Hunc accusacione primorum nostre gentis. cum pilatus in crucem agendum esse decreuisset. non deseruerunt eum hi qui ab initio dilexerunt. Apparuit enim eis tertia die iterum uiuus. sed quod prophe-

(cat)

ꝉ N

uel h. uel alia, sicut forsitan. sed in hodiernum diem
Herodianorum, qui ab ipso dicti sunt, et nomen presentat et glo-
.xv. A nno, imperii tiberii cesaris. De baptismo iohannis.
ubi alii ano et alii / procurante pontio pilato iudeam. tetrarcha gali-
etatibus / lee herode, philippo fratre eius tetrarcha iturie et traconitidis regionis et lisania
sub principibus sacerdotum. anna et caipha. factum est verbum Abiline tetrarcha.
domini super iohannem. zacharie filium in deserto. ut
baptizans et predicans solacium redemptionis imminentis.
et uenit in omnem regionem iordanis. baptizans bap-
tismo penitentie. et ad primam baptismatis mortem et non
nisi quos penitentes uidebat. baptizabat. predicans futurum
baptismum in remissionem peccatorum. per quod ... baptiza-
batur. Dicebat enim. agite penitentiam. appro-
pinquabit enim regnum celorum. Usque ad hunc annum. tiberii
.v. regnum computant ab adam annis quinque milia ... Eodem anno
... xv. et hobich / dicunt quidam. albas septem incepisse. maiorum uero sed
... / aut. tiii. an / quia sicut in hoc anno terminatur cumulatio. ita septem
... xvi. ... / capit eius. quintum terminatur. Quidam ab incarnatione domini in-
... uibi / cipiunt ei ponunt hac ratione. ex sicut sub quinto tempore ...
... / lis habent computus. anno a prima olimpiade tali. et
tali. ita sub septimo anno ab incarnatione domini. tali et
.Alij tali, a passione domini eam incoasse tenuit dicentes.
septem et septimam ... similiter incepisse. In cui-
us ab inicio. tibii inciata leg. Vestiebatur autem iohannes.
... de pilis camelorum et zona pellicea. quod ca-
rnem ... uescebatur. et melle siluestri. Tunc
exibant ad eum omnis iudea. et baptizabantur in iordane.
Videns autem multos phariseorum et saduceorum uenientes
ad baptismum. dixit eis. progenies uiperarum. quis demonstrauit
uobis fugere a uentura ira. facite dignos fructus penitentie.
et ne dicatis. patrem habemus abraham. quia potens est deus de lapi-
dibus istis. id est de gentibus significatis his lapidibus. suscita-
re filios abrahe. digito ostendebat. eis forte. xii. la-
pides. quos tulerunt xii. duces filiorum israel de medio
iordanis in arida. quorum actus est in testimonium. et sic
eo pede iordanem transierunt. de tribus sectis iudeorum
E rant autem tunc in iudea. tres secte iudeorum, a ceteris
quorum. uita et opinione distantes. Pharisei, sadu-
cei. Essei. pharisei autem dicebantur. id est diuisi. quia per suas tra-
ditiones. traditiones suas statuentes. quibus traditiones
moysi determinabant. pittacia earum in fronte gestabant.
et in sinistro brachio circumligabant. pittacia quibus deca-
logus inscriptus erat. quia dixit dominus. hoc habebis quasi quoddam
appensum. ante oculos tuos. et in manu tua. Et hec dicebantur
phylacteria. a philare quod est seruare. et thorat quod est
lonae legem. Simbria et maiores fimbrias. aliis ferentes.
spinas eis alligabant. quibus puncti in deambulando
memores mandatorum domini fierent. Hii omnia deo depu-
tabant. et tamen dicitur. facere. agere. quid ... iusta
sunt. uel ingerere. arbitrio hominum permissum est dicentes. et in
singulis adiuuare prouidentiam. quod ... sinceros
se putant. sponsis. sinc. et magis ... nugaciorum
unus respondebant. uidentes ... dicentes ...

ma incorruptam esse. solas bonorum animas in alia tran-
sire animalia corpora. usque ad resurrectionem et iudicium.
malorum autem eternis tormentis crucibus. Et quia a ceteris homi-
nibus sic diuisi. ideo pharisei dicebantur. saduceei / mar-
morem. negant deum ... resurrectionem. omnino dicentes. in ar-
bitrium. situm est bonum. uel malum ut gerant. animarum ul honores. et aurum et resurrectionem
generalem. et spiritus negabant. animas mori cum corpo- nec futuram negabant.
ribus putantes. nec angelos esse dicebant. solos. v. libros
moysi. recipiebant. hii satis mirus erant. ... se
sociales. ... saduceos. i. iustos se nomi-
nabant. Esseorum ... in omnibus monasticam agebant ui-
tam. nuptias fugientes. ... quia hominum lasci- concubiae
uiorum ... ... sed ... intempe-
rantiam feminarum nullam earum fidem ... * omnia habebant communia.
tantes ... plures ... dicentes ... ... pu-
tabant. ... in ueste candida. ... Nulla
... in singulis ... habebant. ...
... ...
post usque ad ... ... annos inuenire / ... sibi uolunt tam diu ... et silentio ...
... ... nomine ... non sub ...
... receptum. secundum post annum duobus aliis annis.
mores eius probabant. deprehensum in peccatis a se depelle-
bant. ut herbas more pecorum depascens ad obitum pe-
riret. Cum autem simul sederent nullus eorum medius lo-
queretur. ... in medium. et in ... suis ...
... sabbatum obseruabant. quod nec ea die aluum purgabant. sedulissimo
dolabrum ferebant ligneum. quo in loco secreto fodiebant
terram ad aluum purgandam. demissa ueste se ...
et ... ne splendori diuino facerent iniuriam.
... et foueam implentes. utebantur ergo longis-
sime ... simplicitatem. mortem pro iusticia et
... iudicabant ... Animas omnes a prin-
cipio creatas. et corporibus incorporari. ... corporibus.
... ... aduen-
tum. ... ... Erant in
eis qui futura predicerent. quidam coniugiis sed modeste ute-
bantur. ... homines abstinendi arbitrantes humanum
genus deficere. Quod iohannes confessus est se non esse christum.
C um ergo baptizaret iohannes. miserunt a ierosolimis
ad eum. sacerdotes. et leuitas. ut interrogarent eum.
Tu quis es. Et confessus est se neque christum esse. quod animo pro-
habebat. nec heliam. nec prophetam. et dixerunt. Quid ergo
baptizas. Questionem de helia et sub nomine prophete de
heliseo. quia in his duobus figura precessit baptismi. et de
lapidibus. ... ... Eumdem ...
mundum et ... ad ... ...
... Et respondit. ego quidem baptizo in aqua. me-
dius autem uestrum ... quem uos nescitis. ipse bap-
tizabit uos in spiritu sancto. et igni. in spiritu in baptismo. in
penitentia. et in ... ...
erat iohannes baptizans. De ihesu baptizato.
T unc uenit ihesus a galilea in iorda-
nem. ad iohannem. ut baptizaretur ab eo. ...

erunt pene cause cur baptizatus est a iohanne. ut baptismum iohannis approbaret. ut omnem humilitatem impleret. et implendam doceret. ut tactu sue carnis vim regenerativam conferret aquis. et si forte non staret. De vi enim et institutione baptismi triplex est opinio. ut in sententiis habes. Et ipse ihesus erat incipiens quasi annorum .xxx. tricesimum annum incipiebat. Ecclesia vero .xiii. tamen diebus ei annum paucis. Et sic vixit ihesus circiter .xxxii. annis et dimidio. quia eodem die revoluto anno. quo baptizatus est in vinum. Et in sequenti pascha incarceratus est iohannes. et in pascha sequenti .xxxii. anni. decollatus est iohannes. et in paschali .xxxiii. passus est dominus. et ita vixit .xxxii. integris. et de ecclesia computatur quantum fluxit temporis a natali usque ad pascha. quod pro dimidio anno computatur. Crisostomus dicit eum iam complevisse .xxx. annum. in omelia epiphania. in mathei sic dicens. Post .xxx. annos ihesus venit ad baptismum. legem veterem scilicet. propterea usque in hanc etatem. que omnia solet capere peccata in legis observatione permansit. ne quis diceret ideo solvisse illum legem. quia eam non potuisset adimplere. et non. Post .xxx. annos iusticiam legis implevisset. et tunc venit ad baptisma. evangelium docturus. quasi cumulum. iustis observationibus legis imponens. Hoc autem. dixit crisostomus occasione illius verbi. quod dixit dominus. sic decet nos implere. omnem iusticiam. Et secundum hanc opinionem. vixit dominus .xxxiii. annis integris. et tantum de quarto quantum est a natali usque ad pascha. Iohannes autem prohibebat eum dicens. Ego a te debeo baptizari. et tu venis ad me. Cur dixit se baptizandum iohannes. si in utero sanctificatus mundatus erat ab originali. vel saltem in circumcisione. Sed pro se genus humanum intellexit. quod pro se solo debet mundari. vel quantum ad plenitudinem. munditie. se adhuc mundandum dixit. quia et si mundatus. sed sanguine christi plenius erat mundandus. sicut opus accepit efficaciam medicina. pro eadem enim dicitur perfecti plenitudinem munditie. Cui ihesus. Sine modo. sic enim decet nos implere. omnem iusticiam. id est superhabundantem humilitatem que dicitur [illegible] humilitas subdere se maiori. [illegible] habundans. in se subdere pari. superhabundans subdere se minori. a. d. et ideo subdo me tibi minori. ne dedignentur maiores a minoribus baptizari. et regi. Quod intelligens iohannes. consensit. De spiritu sancto et voce patris.

Factum est autem cum baptizaretur omnis populus. et ihesu baptizato et orante. ut baptizandis. ut acciperent spiritum sanctum. confestim ascendit de aqua. Et ecce aperti sunt celi. id est inestimabilis splendor factus est circa eum. Ac si celo aperto et sidere inserto. splendor celi super eum infunderetur. et spiritus sanctus corporali specie columbe veniens et sedit super caput eius. quia paucis officiis longe post eiusdem incarnationem reddita sunt. Et tunc cognovit baptistam. quod dixit se ante nescisse. quod ipse solus baptizaret. id est potestatem baptismi sibi retinuit. sed ministerium baptizandi aliis daret. Qui enim misit me baptizare. cum

Ob hoc fuerunt heretici qui dicebant solo die epyphanie debere baptizari. nec dari spiritum sanctum. nisi alio die baptizatis. ob spiritum vero et ideo [illegible] dicebant presbiteros tantum debere nominare baptizandum et subnecte[re].

solitariam duceret vitam. ubi nos dominus vis baptizari. et dixit ei. quod inter alios baptizandos. sed inter illos super quem videris spiritum dei descendisse et manentem. hic solus est qui baptizabit in spiritu sancto. Et ecce vox patris audita est de celo. dicens. Tu es filius meus dilectus. in quo michi complacuit. Vox quidam vocem hanc. eodem est evangelio aliter ex diversitate splendoris. Quod alie evangelium dicat. Hic est filius meus dilectus in quo michi complacui. idem est sensus. id est mihi et per te placitum meum generaliter.

Tunc ihesus ductus est de ieiunio eius et temptatione a spiritu sancto. qui eum designatus in desertum. et cum ieiunasset .xl. diebus et .xl. noctibus postea esuriit. Movebatur diabolus .xl. dierum ieiunio. sciebat tot diebus aquas diluvii cumulatas. exploratorem promissionis. et moysi legem. a deo dante. filios israel in heremo per annos .xl. pane angelorum impletos. Cum vero sensit deum esurire. quod non legerat de moyse vel helia. accessit ut temptaret. si posset eum decipere in peccato. et ut exploraret si esset dei filius. quia audierat vocem hanc. Hic est filius meus dilectus. quem sciebat. quia necesse. et se per eum fractum iri sciebat timuit. sed usque ad iudicium veniens non expectabat. In tribus temptatus est. Et in quibus temptatur adam et devictus est. sed non ordine eodem. primo in gula. ut esuriens panem videns. immoderate cibum appetitu ostenderet. secundo de avaritia. ubi super montem ostendit ei omnia regna mundi. Tertio de superbia. ut iactanter se ostenderet filium dei. Tunc abreat cum dominus. et consummata omni temptatione ad quam venerat. recessit a domino lucifer ad tempus. tempore passionis rediit amore mortis putans eum decipere. Tunc autem omnino victus relegatus est in inferno. in diebus antichristi solvendus secundum apocalipsim iohannis. Credendum est autem dominum assumpsisse formam. in qua dominum circumduceret. et colloquium possit ei. Verum an eodem die ieiunus solo omnes sunt temptationes. an per aliquot dies scriptura tacet. sed credimus unum ita recitare. Ieiunavit autem dominus in deserto quod est inter ierusalem et iericho. Exemplo sancti ipsius. hoc nos dierum in ecclesia quadragesimali est. Vii et post epyphaniam non statim ieiunat ecclesia. sed incipit per .xl. dies. quia ipso tempore ieiunium summi consecratum ieiunium dominica significatur. ob hoc quod et per penitentiam ostendam ascendit ad requiem. sicut ad quinquagenarium ascendit. quinquagenarium. Est enim nisi superhabundans. et congregatis omnibus pa[r]tibus suis ascendit ad quinquagenarium. De primis discipulis

Quadam die stabat iohannes. et ex discipulis eius duo. quorum unus erat andreas. Et videns ihesum ambulantem iohannes dixit. Ecce agnus dei. ecce qui tollit peccata mundi. Ob hoc illi duo discipuli secuti sunt ihesum. et viderunt ubi maneret. et manserunt apud eum die illa. Inveniens autem andreas symonem fratrem suum dixit ei. Invenimus messiam. quod est interpretatum

Christus agnus vocatur. determinavit siquidem. qui tollit. id est venit ut tollat peccata mundi. quia pro peccatis tollendis pascha nostrum immolatus est christus. Vel quia agnus grece dicitur ab agnoscendo. id est pium. vel latine ab agnoscendo. quia in magno grege

(margin, left:) in ipsius agnatione
(margin, left:) in pascha
(margin, left:) ihesum
(margin, right:) Hebdo lapidatus... [illegible]

petrus grece. latine agnoscens. et duxit eum ad ihesum. Intuitus eum ihesus ait. Tu es simon bar iona. tu vocaberis cephas. quod est interpretatum petrus. bariona hebreum est. et sonat filius iohanna. compositum ex integro et corrupto. Cephas hebreum est. et syrum. petrus grecum et latinum. Verum dicere impossibile est nomen. an pronunciauit imponendo dubium est. Tamen dicitur prophetice quod imposuit ei cum dixit. Tu es petrus. uel tunc esse prophetice dictum est. et imposuit simoni nomen petri. sed inpositum in sequentibus confirmauit. In crastino volens ihesus redire in galileam. inuenit philippum et dixit ei. Sequere me. hic erat de bethsaida. ciuitate petri et andree. Hic inuenit nathanael fratrem suum. dixit ei. quem scripsit moyses. in lege et prophete. inuenimus ihesum filium ioseph a nazareth. et ait nathanael. A nazareth potest aliquid boni esse. desperantis quidem non. ut tenuissime legitur. Iste enim legis peritus legerat in propheta. flos nazareus vocabitur. et signa aduentus domini a

solo baptista agnoscitur. unde mittit. ideo prophetice propter passionem agnus dicitur. quia corpus donans nobis pacem. et agnouit priorem obedientia. et matrem suam. et hec est una causa cum in immolacione agnus dicitur. Agnus enim dicitur quia agnitus est. quia agnouit patrem obedientia in offerendo. agnoscitur mater ...

Et exponitur virga de radice iesse. et narratur. i. flos. quod alia editio dicit. de ramo eius ascendet.

sorte nominat et ait. A nazareth potest aliquid boni esse. et adduxit eum philippus ad ihesum. quo ueniente ad se. ait ihesus. Ecce uere israelita in quo dolus non est. et dixit nathanael. unde me nosti. Respondit ihesus. prius quam te philippus uocaret cum esses sub ficu. uidi te. Respondit nathanael. Rabbi tu es filius dei. tu es rex israel. Quia iste agnouit dominum absentem uidisse quod solus gessisset. et quod ... a philippo uocatus sit. christum et deum fatetur. tamen quidam de presentia exponunt hoc ... Cum esses in limbis adhuc latentes sub ficu prius quam presciremur ... reuersus est ihesus in galileam. De uariis opinionibus historie. hystorie

Huiusque idem est ordo historie euangelice apud omnes. deinceps uarie ordinatur usque ad incarcerationem iohannis. quidam dicunt quod circa proximum pascha. post baptismum conuertit dominus aquam in uinum. Iohannes quoque consequenter post hoc miraculum narrat eum ascendisse iherusalem. et eiecisse ementes et uendentes de templo. quod nunquam ab eo factum dicitur in pascha. sed eis obuiat ecclesie consuetudo. que ipsa tamen quotannis solempnizando commemorat. Fuerunt qui dicunt. quod eadem die. quo baptizatus est. fecit hoc miraculum. sed mattheus ait. Tunc ihesus ductus est in desertum. et marcus statim expulit eum. spiritus in desertum. Hic autem est quod eadem die. xxx. anni. uel xxxi. mutatio aque eadem die reuoluto anno. Vnde maximus episcopus in sermone qui sic incipit. cum pia nobis et c. sic ait. Sicut prouinciales sue fidelis mandauit antiquitas. hodie saluator a caldeis est adoratus. hodie fluenta iordanis benedixit. et hodie in nuptias aquam in uinum. Vnde et in antiquioribus libris

Beda dicit quod preuoluto anno eadem die fecit miraculum. de v. panibus et duobus piscibus. erectionem christi baptismatis consecrauit. hodie inuitatus ad

illa
christo
dies dicitur epiphania. i. prima illustrationis. Epiphania enim illuminationem sonat. has tres quasi manifestationes his quatuor nominibus distinguunt. epiphaniam uocant eam. que facta est per stellam. quasi desursum factam. epyphaniam eam. que in baptismo. quia a deo. i. a patre factam. bethphaniam eam. que in nuptiis quia in domo factam. beth enim domus sonat. Sciendum adhuc restat inter summos et catholicos uiros et doctores de ordine historie duplex opinio. Quidam enim tenentes unum ex iiii. inuentores ammonium alexandrinum. Eusebium cesariensem. theophilum. qui sextus a petro sedit antiochie. dicunt dominum post ieiunium agere predicasse. discipulos congregasse. et sermonem in montem fecisse. ante unum miraculum. quo rogatur dominus et discipulos eius inuitatum ad nuptias. Communior autem opinio est. dominum post illud miraculum. discipulos uocasse. et ceteri predicasse. usque ad carcerem iohannis. et post publice. et hunc ordinem prosequemur. sed alterius ordinis iudicio. De conuersione aque in uinum.

Et tertia die nuptie facte sunt in cana galilee. i. in uico galilee sic dicto. Et erat mater ihesu ibi. et uocatus est ihesus ad nuptias. et discipuli eius. quidam fuerunt discipuli. qui ad iordanem iohannis iam plures audiebant eum occulte. qui post ostensio secuti sunt eum. sed uocatus est ioseph et uxor eius. Vnde quidam dicunt ioseph mortuum. uirginem et filium in custodiam dimisisse. quia non est deinceps legitur. de eo in euangelio. quod si non mortuus. tamen certum est quod in passione domini mortuus erat. quia uxor eius alii commendata est. Quidam autumant has nuptias fuisse iohannis euangeliste. et ideo uocatam mariam. que matertera eius erat. et dominus quod consobrinus erat. et dicit quod dominus uolentem eum nubere. ex hiis nuptiis uocauit. quod etiam dicitur. et deficiente uino. dixit mater ihesu ad eum. uinum non habent. Et ihesus. i. e. d. dicens uera quid mihi et tibi est mulier. Nondum uenit hora mea. licet mulier sit quasi adiectiuum nomen fractionis. quasi mollier. frequenter tamen nomen sexus est. Maxime frequentius uirgo incorruptionis et sensus. unde sit miraculum. sed adhuc agendum quid hoc generatim. quasi ex natura non ego hoc. sed in hora passionis que nondum uenit. ex communi natura et patiar. nec est edendo sed generaciones. sed dixisse dominum. qui putant unumquemque horam sue mortis habere ineuitabilem sed horam omnium destinatis in qua natus est. sed uocauit horam suam i. a se dispositam. uoluntate enim moritur non necessitate. Erant autem ibi. vi. lapidee ydrie. i. uasa aquatica posita secundum purificationem iudeorum. Crebro enim baptizabant uasa epulatoria et si casu aliquid immundum tangerent. que loca non ... Erant autem posite ut si forte quis ... legis de conuiuis opporteret lauari aquam haberet parati. Impleuerunt aqua ministri eas ad preceptum domini. et mutauit aquam in uinum factum. architriclino. i. primati inter conuiuantes. intelligimus. Tradunt quidam domus fuisse archam triclinarem. i. tres lectos calamos uel

tibi sic.

De instructione nichodemi

Erat autem homo ex phariseis nichodemus nomine princeps iudeorum. hic uenit ad ihesum nocte. quia timuit ostendere ipsum cum esset de principibus. uel quia magister in israel. palam discere erubuit et ait ad ihesum. Rabbi scimus quia a deo uenisti magister. Nemo enim potest hec signa facere. que tu facis. nisi fuerit deus cum eo. q. d. doce me de regno dei. Respondit ihesus. Amen. Amen dico tibi. nisi quis renatus fuerit denuo. non potest intrare in regnum dei. In ueteri testamento. quia iuramentum domini erat. Viuit dominus. In nouo. Amen dico. et cum ceteri simpliciter dicant. in solo iohanne geminatur. Ad illud. sic nomo ueritas est est. Hoc non. q. d. amen dico quia

corde et ore. Cumque miraretur nichodemus ait. Quomodo potest homo nasci cum sit senex. non ... carnalem natiuitatem sanctus. Edocetur a domino de spirituali que fit ex aqua et spiritu. quia ... neuit . Tamquam adhuc infans erat. sed magister sit. nec potuit intelligere. et ideo iterum audire. tu es magister israel et hec ignoras. ut sic inuitaret eum ad humilitatem. Instruit eum et de humana et diuina sua ... de passione et ascensione et pluribus aliis. Quia autem dixit nemo ascendit in celum nisi qui descendit de celo. sequitur. nemo ascendit nisi qui est corpus suo. ueluti quia deus dominus factus. quia per eum factum est. quia nemo ascendit. uel ascendere fac.

sub quibus discumbebant.

hinc tres testitudines, vel forte tres erant mensarum ordines, ut in refectoriis fieri solet. Et commendavit architriclinus bonitatem vini. Et hoc initium commendabile omnium miraculorum novitatem. Hoc enim signorum initium manifestavit Ihesus gloriam suam. Non dicit hoc esse primum, cum et prius signa fecerit nascendo de virgine, magos stella preducendo, xl diebus et noctibus ieiunando et huiusmodi. Sed hoc fuit primum publicum, et ad publicandum factum, vel primum factum in Cana Galilee. De prima eiectione vendentium de templo.

Et in proximo pascha ascendit Ihesus Ierosolimam, et eiecit vendentes et ementes de templo. Hoc enim bis fecisse creditur, et in illo pascha, et in penultimo. Ait enim Iohannes: et cum post hoc pascha reliquit Ihesus Iudeam, adhuc erat Iohannes baptizans in Ennon, et non legitur autem publice ascendisse in pascha. Quosdam vocavit discipulos, et docuit et miracula fecit, sed non adeo publice. Transibat Ihesus mare Galilee, id est lacum, quod Iordane influente et effluente dicitur mare cum sit aque dulcis. Ydiomate hebreo omnem aquarum collectionem vocant hebrei maria, id est mare. Et dicitur Galilee ex eo quod alluit Galileam. Quandoque mare Tiberiadis dicitur, ex famosa civitate que ei imminet. Quod autem dicitur stagnum Genezareth, ex accidenti, quandoque enim crispantibus undis generat ex se auram. Extenditur autem xl stadiis in longitudinem et xl in latitudinem. Dicit tamen Iosephus sic dictum a natura circumiacentis regionis Genesar, quam preterfluit, que dicitur admirabilem statum dulcissimi generis arbusta ibi [illegible]. Nulli eorum ubertatem suam negat et temporis. Sunt ibi nuces que maxime frigoribus gaudent, sunt ibi palme quas nutrit calor estivus, sunt ficus et olive quibus mollior aura destinatur, ut quasi repugnancia hominum contentione studeat terra favere. Hanc dicit irrigari fonte qui cadit in Capharnaum, quidam esse venam Nili opinantur, eo quod coracinum piscem generat, qui alibi nisi in Nilo reperitur. De secunda vocatione discipulorum.

Cum autem turbe irruerent in eum, vidit duas naves stantes secus stagnum, et ascendens in unam que erat Simonis, pusillum reductam a terra, docebat de navicula turbas. Ut cessavit autem loqui, ait ad Simonem: Duc in altum, et laxate retia vestra in capturam. Quod cum fecissent, concluserunt multitudinem piscium tantam, quod rete rumpebatur, et innuerunt sociis, filiis Zebedei, qui in alia navi erant, ut iuvarent eos, et impleverunt duas naves, ita ut fere mergerentur. Quod videns Petrus procidit ad genua eius dicens: Exi a me domine, quia peccator homo sum ego. Cui dominus: Noli timere, ex hoc iam eris homines capiens. Et subductis ad terram navibus, id est locatis animo redeundi ad eas, secuti sunt eum absque consilium, et iterum redierunt ad sua.

Et cum venisset Nazareth, ubi erat alitus, [illegible] plures questiones. Et intravit in synagogam ut plures doceret, et cum legisset in Ysaia: Spiritus domini super me etc., dixit: Quia hodie completa sunt scripture hec in auribus vestris, et cetera usque ad: Ego sum de quo scriptum est hoc, et omnes irridebant eum.

Post hec venit Ihesus et discipuli eius (De discipulis baptizantibus) in Iudeam terram, que est pars a toto [illegible] a regno duarum tribuum speciali vocabulo Iudea dicebatur, et morabatur ibi cum discipulis suis et baptizabat, licet non ipse sed discipuli eius baptizarent. Sed veniunt baptismo Iohannis [illegible]. Erat autem Iohannes baptizans in Ennon iuxta Salim, quia multe aque erant illic. [illegible] Salim est oppidum iuxta Iordanem situm, ubi olim Melchisedech regnavit. Mittebat autem Iohannes multos ad se venientes ad Christum. [illegible] discipuli Iohannis dixerunt: Rabbi, qui erat tecum trans Iordanem, cui testimonium perhibuisti, ecce hic baptizat et omnes veniunt ad eum. Quorum invidiam mitigans Iohannes ait: Dixi vobis quod non sum ego Christus, sed quia missus sum ante illum. Qui desursum venit super omnes est. Ut autem cognovit Ihesus invidiam illorum, ascendit ad diem festum Pasche, de qua scribitur [illegible], quia plures [illegible] inter phariseos invidiam, maxime cum audissent quod Iohannem ceperit, reliquit Iudeam et iterum abiit in Galileam. De Iohannis [illegible]

Arguebat autem Herodem Iohannes propter Herodiadem. [illegible] quia secundum legem quod precepit non licebat fratris uxorem habere, fratre eo vivente. Super quo scribit Iosephus quod Herodias filia regis Arethe erat. Cum autem Philippo erant inter eos quedam simultates, in odium Philippi duxit Herodes. [illegible] vivente [illegible]. Iosephus dicit Herodiadem filiam Aristoboli, quam accepit cum fratre suo Alexandro pater eorum Herodes, et uxor erat Herodis Agrippe. Quem autem filius Herodes, tradidit Herodi filio suo uxorem. Dicit etiam alium fuisse Herodem fratrem Archelai, cui pater suscepit de filia Symonis Sadducei. Philippo autem mortuo, ei qui regnavit repulsam [illegible] Herodes nominatur Philippus, et tunc unus et idem [illegible] vocabatur Herodes, et evangelium vocat Philippum. Sed prius recepta Herodi prenupta Philippo. Herodes quem Antiochia morante habebat filiam Arethe regis Damascenorum. Et Romam iter faciens, divertens per [illegible], secreto cum uxore fratris pepigit quod in reditu suo repudiata uxore sua duceret eam in uxorem. Quod tamen non latuit uxorem ipsius, que non expectans reditum viri sui festinavit ad patrem. Herodes autem rediens abstulit Herodiadem fratri, et bellum movit Arethe, et Herodes super quo cum argueret eum Iohannes suggestione Herodiadis misit eum in carcerem. Quod cum audisset Ihesus venit et habitavit in Capharnaum in finibus Zabulon et Neptalim.

Ambulans autem ihesus iuxta mare galilee, De tercia vocatione
vidit duos fratres. symonem et andream
fratrem eius. mittentes rethe in mare. et ait illis. Venite post
me. faciam vos fieri piscatores hominum. At illi, relictis rethibus et navi
secuti sunt eum. Et procedens inde vidit alios duos fratres.
iacobum et iohannem. reficientes retia sua. cum zebedeo patre eorum.
et vocavit eos. Illi autem relictis rethibus et patre secuti sunt
eum omnino. Et cum transisset inde ihesus. vidit matheum. qui
et levi dicitur. filius alphei sedentem ad theloneum. et ait
illi. sequere me. qui relictis omnibus, secutus est eum. Theloneum graece
vectigal dicitur. erat enim ille publicanus. id est publica negocia
ministrans. que sine peccato aut vix aut nunquam administrantur.
et nota a qualitate ordinem eorum. ne sua subtrahamus dicimus fidei.
scientie illorum et potentie alicuius. de vocatione reliquorum
evangelistarum non habemus. De capta predicatione domini et miraculis
Quod cum vidisset ihesus venit et habitavit in capharnaum.
in finibus zabulon. et neptalim. Et exinde cepit predicare
dicens. penitentiam agite. appropinquabit enim regnum
celorum. Unde et post dixerunt sacerdotes ad pilatum. Commo-
vit universam iudeam incipiens a galilea usque huc. et sic
impletum est illud ysaie. Primo tempore alleviata est terra zabu-
lon et terra neptalim. Unde et primum vocati a domino. ex-
fuerunt de finibus illis. Dicti sunt principes zabulon. et principes
neptalim. ysaias siquidem prophetavit de captivitate x. tri-
buum. que in civitatibus illis incepta est. et niccholaus tamen et de
alienatione ab honore per futura in ptolomeis ibi ad predicationem christi pro-
dixit. Et circuibat ihesus totam galileam. docens in sinago-
gis eorum et sanans omnem languorem in populo. et abiit opinio
eius in totam syriam. Est autem syria omnis regio ab eufrate usque
ad mare magnum. a capadocia usque in egiptum. continens
inter alias provincias palestinam in qua iudei habitant. Unde et
super psalmos. thabor et ermon dicuntur montes syrie.
Quandoque vero sic legitur syria. quod nullam includit partem iu-
dee. et secute sunt eum turbe multe diversarum regionum.
Quam cum vidisset ascendit in montem. De electione
Et cum sedisset vocavit ad se quos vo- xii. apostolorum
luit ipse. et fecit ut essent cum illo. xii. quos et apostolos
id est missos nominavit. Simonem. quem agnominavit
petrum. et andream fratrem eius. iacobum zebedei. et iohannem
fratrem eius. et imposuit hiis duobus nomina. boanerges.
id est filios tonitrui. quia unus eorum intonuit In principio erat
verbum. et ambo sepe etiam vocem patris audire meruerunt.
philippum et bartholomeum. thomam et matheum
publicanum. iacobum alphei et thadeum fratrem eius. qui et iu-
das cognominatur, symonem cananeum. et iudam scariothem dictum.

In hoc cathalogo nomina apostolorum combinata sunt. quia pariter po-
situntur. non solum vocatione. Notandum vero iacobus alphei frater
nuncupatur iacobo zebedei. et minor dicitur. et ille maior. cum
prerogativa sanctitatis sue. Tres sunt ab apostolis. Post ordinati
episcopi iherosolimorum et seniores alio- fuerunt. Memento
quod ad quod meliorem intendens. dicamus ... Est enim anna nata in
quod anna mortuo ioachim. de ... de zephoris civitate
... anatoth

quo susceperit mariam virginem. dataque in uxorem
est ioseph germano suo. cleophe fratri ipsius ioseph. de quo
post susceptam filiam. vocatam quoque mariam. dedit
in uxorem alpheo, unde consobrini domini. iacobus. simon.
et iudas. apostoli. et ioseph. qui et barsabas. qui et iu-
stus. cum mathia electus fuit. Et hii iiii. penitus consanguinei. dicti sunt fratres domini.
quia solum cognati. set agnati esse putabantur. quasi ex duobus fratribus ioseph et cle-
opha descendentes. Inde est etiam quod antonomasice iacobus dictus est frater domini. quia fuit consimillimus
sit. Unde eo .s. salome. susceptam quoque ex eo filiam.
sicut et alias pater vocavit mariam. et hanc duxit
zebedeus. Hinc vero ex ea filios. iacobum maiorem. et io-
hannem. qui licet prior natus maior dicitur. quia prius vo-
catus est a domino. et prius adhesit ei. quod romana sinat ecclesia.
ut singuli in ordinibus suis priores sint. prius ordinati.
Tamen dicat ieronimus. Alii enim tradunt mulieres is-
te cognominari solere nominibus virorum. ut maria ca-
conuetudine dixerunt. pro viris suis mortuis. has duas ma-
rias. nupsisse cleophe. et salome. vel priores viros
fuisse. binomios. et zebedeum. cleopham. alphe-
um salomam. De sermone domini in monte
Et elevatis oculis in discipulos. docebat eos dominus.
Beati pauperes spiritu. quoniam ipsorum est regnum celorum. hunc sermonem
matheus et lucas varie narrant. ob hoc quidam tradunt
dominum eum pluries fecisse discipulis. ut in supercilio montis
sedendo, dixit discipulis et turbis stando. Quod viruit. a car-
Alii vero tradunt non nisi unum sermonem naphanium est
fecisse quem dixit turbis et discipulis. Verum autem decens montis
horum sermo sit. non multum interest hoc scire. vel fecit. domini
sicut vero scire interest. an mons in quo et legitur autem
hic factus sit. thabor. an alius mons in galilea. Ser-
mones quoque a domino ad discipulos factos legimus in matheo.
luca iohanne etiam. De oratione dominica.
Hunc sermoni interseruit dominus orationem do-
minicam. que ordo preter hec. prima est capitis benivolentie.
Quam sequuntur. vii. petitiones. et dirigit ad deum patrem.
a quo petimus dari nobis panem nostrum. id est filium. nam et
ipse docuit nos. ad petendum a patre in nomine suo. tres
prime petitiones spectant ad futuram vitam. Sic sanctificetur
id est firmetur in nobis nomen tuum. In hoc enim cum nobile
est nomen patris in filios. quia et iudeus quoque sunt filii dei
quibus non. Quod quia et possibilitate movendi dixit apostolus. non et
ego ipsis inveniar. In patria apparebunt filii et ir-
revocabiliter erunt dei pacificorum. Adveniat id est eadem iudicandi veni-
at regnum tuum. ut sit regnum in regno. Fiat vo-
luntas tua sicut in celo et in terra. Et sicut celestis ecclesia nichil preter velle
vel quod deus velle. ita et ista. que adhuc militat, in terra
adhereat voluntati tue. Quatuor que sequuntur ad militiam
huius vite spectant. Sic. Panem nostrum. supersubstantialem da nobis ho-
die. id est christum, qui est supersubstantialis. id est super omnes substantias. et est panis
noster in altari. Vel sunt due dictiones. per substantialem. id est da
nobis panem id est christum. super. id est pre panem substantialem. id est necessarium ad
substantiam. quasi da nobis utrumque panem. anime et corporis.

hodie id est in presenti vita panem id est christum quia apud se fidelibus et ibi super

(Fermentum)

Margin notes: de quo natus est alpheo
fratri domini. quia fuit consimillimus ... ioseph. de mortuo cleopha anna nupsit ...
id est in latere montis

...as iudam iacobi ... quia duo nomina habet. ... ex... ... vocatus ... galilee ...

lucas posuit cotidianum. quod de matheo exposuit. Ebraice
hic epiusion. ebreus sogolla. i. precipuum. vel egregium
vel peculiarem. Ob hoc forte lucas intendens matheum
dixisse sogolla. i. peculiarem. dixit cotidianum. Quasi
non intellexisset matheum. qui videtur eum dixisse sogolla. id est egregium. dixit
epiusion. Tres quod sequuntur. patent autem. hebreus in hoc
ponit. unum ex his eis ista. calem que sonat
de sorte pace. De apostolis missis ad predicandum

Cum convocasset ihesus verba hec. convocatis xii discipulis
dedit eis potestatem eiciendi spiritus immundos. et curandi
omnem infirmitatem. et misit eos predicare
regnum dei. et ait. Facti estis in via. nemine salutaveritis. i. sicut alii qui
non ex studio operandi salutem. consueverunt eam salutare.

In viam gentium ne abieritis.
nec in civitatem samaritanorum
intraveritis. Gratis accepistis, gratis date.
Nolite possidere aurum. non panem.
non duas tunicas vel superfluas.
non calciamenta. non virgam. sed
morem soleis. vel sandaliis
uti iussi sunt. vel peronibus. et
virgam ferre. quia predicare ac
capiendi necesse fuit. Ecce
ego mitto vos. sicut oves
in medio luporum. Qui
vos recipit. me recipit.

Inde est quod diaconi
sequuntur ea die rogationem.

Inde est quod diaconus
sumpto codice de
altari sub silentio
cum in claustris domum
de ambone salutare populum.
Quod cum intrat domum cui
offert pacem. non portat pulvinar. sola
ea vice. Quod alii ferunt. nec obstat quod pulvinar sit. hoc est
gloria leve. forte inde est
quod diaconus dicat. dominus vobiscum, cum legit evangelium
nisi raro.

Cum ascendisset de monte. tetigit leprosum quem iam

De curatione leprosi

solvens figuras. et sanavit eum dicens. mundare. et addidit. Vide nemini dixeris. a. d. vide
quod manifeste et plene mundatus sis. Nemini dixeris
quasi nemini habes necesse dicere. adeo res evidens est.
Sed ostende te sacerdoti. ad convincendum vel revocandum eos.
Ecce non dico tecum alios solvere legem. sanatus est
ubique predicavit.

De servo centurionis.

Cum autem intrasset capharnaum. rogavit eum
centurio pro puero suo servo vel filio. sanavit paralyticum
et ait ihesus. Veniam et curabo eum.
Venit autem potentia sanandi non corpore. Sed non sum
dignus. ut intres sub tectum meum. Sed dic tantum
verbo. et sanabitur puer meus. forte habebat
iacebat in domo. et immunda iudeis. Et secutis
se dixit ihesus. Non inveni tantam fidem in
israel. Tubam hic temporis. Nec includuntur
in nomine israel. Sequentes eum. et ad eos loquebatur. que est in hac gente. Et sanatus puer
in illa hora. et ingressus sinagogam sabbato.

docebat eos. et ibi quidam ab homine spiritu immundum
clamavit. Quid nobis et tibi ihesu nazarene. venisti ante tempus perdere nos. scio
quis sis sanctus dei. De socru Petri

Et cum venisset ihesus in domum petri. quem forte habebat in
capharnaum. pro uxore. ipse enim erat de bethsaida. ad
peticionem discipulorum. sanavit socrum petri febricitantem.

Cum autem rex iret in civitatem. que
dicitur naim. quod in galilea. suscitavit

De filio vidue

ad portam filium vidue. tangendo feretrum. et dicendo. Adolescens tibi dico.
surge. vespere facto obtulerunt ei energuminos et malehabentes. et sanavit eos. et voluit trans fretum.
Et dixit ei una scriba. Rabbi sequar te quocumque ieris. Volebat sequi dominum. ut disceret
signa facere. ad lucrum. et non admittitur a domino.
Dixit autem dominus alteri. Sequere me. qui respondit. Domine permitte me primum sepelire
patrem meum. Cui ihesus. dimitte mortuos in peccatis, sepelire suos
mortuos suos. tu vade annuncia regnum dei. Non prohibuit
dominus a sepultura. si non essent alii qui sepelirent. Et ait alter
sequar te domine. sed primum permitte me renunciare. his que
domi sunt. Cui ihesus. Nemo mittens manum ad aratrum et
respiciens retro aptus est regno dei.

Sed hic mihi a
thabor. quod non
est naim. inter
eundem ad redicem et statim
ut aiunt.

Quod eiecit demones in portum mare et.

Tunc ascendit ihesus in naviculam cum
discipulis suis. dormivit in puppi. super cervical. et orta
tempestate excitatus a discipulis imperavit ventis. et mari dixit.
Tace et obmutesce. et cessavit tempestas. Non propter errorem hereticorum. imperavit eis tamquam animantibus. qui dicunt elementa
quod omnia leguntur obedire deo. dogmatizantes omnia animata esse. sed dicuntur ei obedire inanimata. quia solo nutu
facit de his que vult. sed quia loquendi modus solet dari
in natura obediens vel inobediens incidente. De duobus

Cum autem venisset trans fretum.

ubi sunt alligati

in terra gerasenorum que est contra galileam. occurrerunt ei duo a
spectaculi seu nimis. quorum unus adoravit eum et dixit. Quid nobis
et tibi ihesu fili dei. Venisti ante tempus torquere nos. Sciebant
demones eum filium dei esse. sed suspicabantur per miracula.
et testimonio patris. Torqueri autem se dicebant. quia cogebantur cessare a lesione. Dicebat enim illis ihesus. Exi spiritus immunde. Sciebant autem in inferno se retrudendos in abyssum. Cumque dominus quereret
ei nomen suum. dixit. Ego vocor legio. non quia sic vocaretur. sed quia dedi fuisse quemlibet nomine, quia plures sumus. et rogabant
eum. ut mitteret eos in gregem porcorum. qui ibi pascebantur.
et in mente porcos. precipitavit eos in mare. Indignati
autem rogaverunt eum. ut exiret a finibus eorum. Cumque
ascendisset naviculam. sanatum licet rogaret. noluit secum
ducere. et rediit capharnaum. quam matheus vocat civitatem
suam. non originem. sed gente. quia est liber civitas.
galilee. que dicitur civitas galileorum.

Et sanavit paraliticum. autem se dicit

de paralitico

multum per tegulas. primo remittens peccata eius que

[margin:] Et ait centurio domino. Sanabitur puer. centurio. quia est solo verbo

fuerant cum illo. Et quod ob causam fit, cessante causa cessare debet. Et propter scribas et phariseos, qui putabant eum blasphemasse, dixit paralitico ut surgeret et tolleret lectum suum et surrexit et tulit et abiit. Et sic constat quod peccatis suis, quibus offendit homo, medicus in curationem egrotum primo debet mortificare cum ad penitentiam et confessionem, ne peccato manente tanquam ferro in vulnere frustra sit malagma appositum. De puteo samaritane.

Cum autem descendisset in Iudeam et iam rediret in Galileam, oportebat eum transire Samariam, id est per regionem que a capite suo dicitur Samaria. Civitas enim nomen antiquum amiserat et dicebatur Sebaste. Sed regio illud nomen retinuerat. Veniens autem usque Sichem, que corrupte Sicar vocabatur, erat enim in predio quod emit Iacob a rege Emor, quod et dedit filio suo Ioseph. Et fatigatus ex itinere sedit super puteum Iacob, qui hodie sic vocatur, fuit ex eventu quia loquitur de agno, nunc autem puteus Samaritane. Sunt qui dicunt locum illum umbilicum terre nostre habitabilis. Et singulis annis quadam die estatis meridiana hora sol descendit in aquam putei, nusquam faciens umbram, quod philosophi tradunt [...]. Io enim in Deuteronomio [...] statuit eum super excelsam terram. Iverant autem discipuli in urbem ut cibos emerent. Venit quedam mulier haurire aquam, que Domino petenti potum quasi notans eum dixit: Iudei non coutuntur Samaritanis, cognoscens ex fimbriis pallii Iudeum. Transtulerant x tribus [...] alienigenas et alios ad incolendam sibi terram. Et ob metum ferarum libros Moysi receperant et legitima terre [...], qui primo Cuthei vocati a fluvio Persarum, tunc autem Samaritani dicebantur quasi medii inter Iudeos et gentes. Quamquam tamen Iudei vocaverunt eos Iacobitas, id est supplantatores, quia etiam fratres suos qui eos contingebant supplantaverunt. Horum cibis et vasculis non utebantur Iudei. Cumque colloquendo cum Ihesu percepisset ab eo quod v viros habuerat et sextus erat adulter, ait: Video quia propheta es tu. Et statim quesivit de ipsorum determinatione que inter ipsos et Iudeos versabatur. Dicebant enim Iudei proprium locum adorandi esse Ierusalem et templum; Samaritani autem Garizim montem, in quo antiqui patres adoraverunt. Ihesus autem dixit tempus venisse in quo nec in Ierusalem nec in monte illo adorent homines, id est Deus non prefert locum loco in adorando. Veri adoratores deum in spiritu et veritate ex dilectione, quasi absque his que umbre sunt vel per timorem. Cui mulier: Scio quia Messias venit, id est in proximo ut veniat, forte et Samaritani signa eius adventus notaverunt. Messias hebraice, Christus grece, unctus latine; punice quoque Messe dicitur unge. Lingua enim punica et syra affines sunt hebree. Dicit eis Ihesus: Ego sum qui loquor tecum. Reliquid mulier ydriam et abiit in civitatem, movens cives egredi ad videndum hominem qui dixerat ei quecumque fecerat. Et dicebat: Numquid hic est Christus? Timuit asserere quod audierat et credebat. Numquid hic est Christus? Timuit asserere quod audierat et credebat, ne viri indignarentur a muliere doceri. Cumque egredientibus vocavit eos Ihesus segetes paratas ad messem, id est paratos ad credendum. Cum tamen superessent iiii menses ad messem, unde patet dictum hyemis tempore. Sed fecit hoc. Ihesus autem ad petitionem ipsorum intravit urbem et mansit ibi duos dies et multi crediderunt in eum. De filio reguli.

Venit autem iterum in Cana Galilee et erat ibi quidam regulus, id est de porticulis erat subregis, cuius filius infirmabatur, non in Cana sed in Capharnaum, et rogabat Dominum ut descenderet et curaret filium suum. Et redarguitur a Domino quia non credebat eum posse sanare nisi corporali presentia et tactu. Et ideo dum instaret illi ait Ihesus: Vade, filius tuus vivit. Et sic absens verbo sanavit eum. Descendente patre cum cognovisset filium sanatum in hora ubi dixerat, credidit ipse et domus eius tota. Credidit iste Iudeus, quia dixit ei Dominus: Nisi signa et prodigia videritis non creditis. Iudei enim signa querunt.

Et fecit ei Levi convivium. De convivio Levi.

Convivium in domo sua et discumbebant cum eo publicani qui fuerant socii Levi. Quem cum arguerent pharisei quod cum talibus edebat, ait: Non veni vocare iustos sed peccatores ad penitentiam. Excusavit quoque discipulos eo quod non ieiunabant, tum quia rudes erant nec debilia sustinerent, tum quia cum eis corporaliter erat, quia cum auferretur ab eis sponsus ieiunarent. Ex hoc quidam dicunt quod a Christi ascensione ieiunaverunt discipuli usque ad missionem Spiritus Sancti. Et ob hoc quidam ieiunant ab ascensione usque in Penthecosten. Nec et tunc celebrant nuptias, quia ieiunaverunt in ebdomadas ante festum sancti Iohannis. Sed neque dicunt eum nec in Actibus apostolorum legitur tunc de ieiunio eorum sed de cena. Querentibus autem phariseis signum de celo, negavit eis tanquam indignis, quia deteriores erant Ninivitis et regina austri, qui tamen nec legem Dei nec prophetas habuerunt. Et Corozaim in antiquioribus libris legitur [...]. De filia archisinagoge.

Et ecce princeps sinagoge nomine Iairus adoravit Dominum: Filia mea modo defuncta est, id est morti proxima, ut Marcus et Lucas dicunt. Veni, pone manum super eam et vivet. Et dum irent, vidit mulier emoroissa ab annis xii retro veniens tetigit fimbriam vestimenti eius et sanata est. Ambrosius in sermone de Salomone dicit hanc fuisse Martham. Et [...] Christus [...] generi humano [...] nulla subdidit, dum languidam sanguinis fluxu sanat in Martha, dum demones expellit de Maria, dum corpus redivivum spe calore contingit in Lazaro. Veniens autem in domum Iairi introduxit secum solos Petrum, Iacobum et Iohannem fratrem eius, qui erant eius secretarii, et patrem et matrem puelle. Et eiectis irridentibus eum quia dicebat: puella

Sichem nunc dicitur Neapolis, iii miliaria distans a Sebaste, in ea usque fontem fecit Ieroboam vitulos quos posuit in Dan et in Bethel, quinto anno [...] a Sichem.

ap[...] [...]

[...] cessabant ab

Ubi [...] [...] morti a [...] culpa
et mors semper [...] pena.

dormiuisset. tenens manum puelle ait. Tabita cumi.
quod sonat puella surge tibi dico. tu tibi dico, uox est deifi-
cae. et iussit illi dari ad manducandum. hoc enim est unum
experimentum uere resurrectionis. Magi enim mortuos
suscitabant. quibusdam caracteribus alligatis sub lingua
aselli et loqui eos et incedere faciunt. sed comedere ne-
quaquam possunt. De duobus cecis et surdo. et muto

Et exeuntem inde ihesum secuti sunt duo ceci cla-
mantes, fili dauid miserere nobis. Cumque uenisset do-
mum. id est ad domum suam nazareth. tetigit oculos eorum.
et aperti sunt. Cumque dixisset eis. uidete ne quis sciat.
tamen diffamauerunt illum in tota terra illa. Egressis
illis. exhibuerunt ei mutum demonium habentem. et eiecto
demone. locutus est mutus. In greco tamen melius sonat:
surdum quam mutum. De beelzebub

Cumque laudaret eum turba. pharisei dicebant.
In beelzebub principe demoniorum eicit demonia.
A belo primo nomen ydoli: uarie gentes secundum ydiomata lin-
gue sue cognominauerunt ydola sua. Babilonii dixerunt
bel. moabite beel. palestini baal. quandoque aliquid
super addebant. ut beelphegor id est deus ignominie. qui
est priapus. quandoque baalim. quod est deus sidoniorum et sonat
deus meus id est robur meum. et capud. Beelzebub etiam nostri
ydoli nomen erat. sed iudei irrisorie uocant sibi ydola
acharonitarum. sic uocabant. et sonat uir muscarum.
ob sordes immolaticii sanguinis. quem sequuntur musche.
ster; sinat. litera. d. t. l. t. u. s. b. quibus ait ihesus.
filii autem uestri in quo eiciunt? quasi dicat. Si in filiis uestris
hanc expulsionem deo datis. cur non in me idem
facitis? Erant enim de iudeis exorciste. qui per exor-
cismos salomonis demones eiciebant. maxime si
radix quedam ...re poneretur in naribus obsessi. Ait enim
iosephus se uidisse quendam. eleazarum captum et ad-
ductum ad uaspasianum dum obsideret ierusalem. qui
anulum sub cuius gemma radix erat posuit in naribus
cuiusdam obsessi et adiurauit demonem et egressus est
demon. Ut autem appareret abiectum demonem. posuit
peluim. aqua plenam. in medio et adiurauit demo-
nem. ut subuerteret peluim. et subuertit eam. quod autem
in anulis quidam includunt spiritum immundum. per quem
imperant aliis demonibus. non credit esse salomonis
inuentum. De magdalene

Hic quidam dicunt dominum uocatum in naym
a quodam pharisео in domum suam. et ibi
magdalene dimissa esse peccata. que et scandalizata; cum sit neque locus. neque tempus
quo factum sit ex euangelio habeatur. p.

Magdalum opidum est ymul. extiterat q. prius emerat dom.

De ministratio marthe

Factum est autem dum irent
et ipse intrauit in quoddam castellum

et martha excepit eum in domum suam. et ministrabat
ei. Sessio autem sororis illius audientis. dominum placuit
a domino. ministerio marthe. non quod maioris meriti sit
quia non auferetur. De questione iohannis

Iohannes cum audisset in uinculis opera christi. misit ad eum
duos de discipulis suis dicens illi. Tu es qui uenturus es
an alium expectamus? Non dubitabat iohannes qui dix-
erat. Ecce agnus dei. ecce qui tollit peccata mundi. sed erat
adhuc discipulis eius dubitatio. misit eos ad ihesum q. d.
Ite ad eum. et ab ipso querite uos si ipse sit. Quod
hunc uenturus sit. Tamen gregorius super ezechielem uidetur uel-
le quod iohannes nesciebat utrum per se an per alium spoli-
aret infernum. q. d. precursor ut descendam ad infernum me-
um. quasi dicat. te nunciaui superis. uis ne inferis te nun-
ciem. Ihesus autem amouit dubitationem eorum. ostendens eis
certa signa. sui aduentus. et abeuntibus commendauit iohan-
nem turbis dicens. Inter natos mulierum non surrexit maior iohanne baptista.
Et est hec mulier non solum nomen sexus sed et fragilitatis.
Uerum autem senior quam aliquis fuit. et tamen sic in-
distinctum est. Hec est hanc laudem commendatio. contra eos
qui dixerunt iohannem angelum humanatum. quem dominus
dixerat esse fuisse precursorem. Ecce ego mitto angelum
meum. etc. Addidit quoque dominus. quod omnis lex et prophe-
usque ad iohannem prophetauerunt. id est intelligendum est quod
maxima pars quia iohannes prophetauit agnus. et ... (sauer)
cepit. tunc exprobrauit ciuitatibus galilee. in quibus
plurimas fecerat uirtutes. et proposuit illis chirum et sy-
donem. Redeuntibus autem quidam apostolis ad eum nunciabant
ei. que docuerant et fecerant. et dixit eis in desertum
locum. ut quiescerent pusillum. Hoc enim spacium
edendi habebant. cum turbis. De lxxii discipulis

Post hec designauit et alios. lxxii discipulos.
et mittebat eos binos ante faciem suam. Reuersi
sunt autem et lxxii cum gaudio dicentes. Domine et de-
monia subiciuntur nobis. Exultauit spiritu ihesus et dixit. Con-
fiteor tibi domine pater celi
et terre quia abscondisti hec a sapi-
entibus et reuelasti ea paruulis.
et nemo nouit patrem nisi filius.
neque filium nisi pater. Ostende-
rebat eunomii dicentis. se ple-
nam habere noticiam de patre

In eorum numero sunt
lxx uel mediores. quia lxx
et duo prophete. et lxx ante
latera. Inter discipulos
designandos. et augu-
sti. auctores. ecclesie. inuen-
iuntur.

et filio. nec excluditur utriusque connexio. Ob hoc enim
contra spiritum sanctum peccauit. et non equalem illis. dicens
non faciebat quemquam illi. De [illegible] [illegible]

Et factum est in sabbato secundo primo cum [illegible]
ihesus et discipuli eius transirent per sata. grana confricantes
manibus edebant discipuli. Hoc exponitur sic. In sabbato sabbato
primo. de quo preceptum est uniuersaliter. Uel unam de. quod dixit. In
cariis de uno per totum nos sabbato primum. hoc autem sabbatum quod

Quidam dicunt hoc factum in medio ierusalem sub regia salomonis.

Cyprianus quidam carthaginensis magus habebat demones in pixide reclusos. in archa quam uolebat mittebat ad negocia sua peragenda. Suadente porphirio adducere sanctam iustinam quam diligebat. et non potuit. Signaculo crucis se signauerat. Ubi quidem factus est christianus et passi sunt pro domino. et uirgo similiter.

p'ces dni i bethania fcm

sauer

Forte l. contra eos ampl. ... bui ei.

ad ultimum. e. h. et e. ... sabbato

i. supplem̄ in fiore le
galr. f. q. ẽ scḿ de
scdo p̄mu.

discipuli non obseruabant. ideo sic uocaui. ut significaret spi-
ale sabbatum inchoari. et legalia cessari. est enim sabbatum
spūale scdo p̄mum. Q enim p̄us erat tempore. s. temp̄
scd munere gr̃e. q corpus uersum ẽ in cauda. Vn̄ et sicut
xpm uelit appellare scdo p̄mum. nō errabit. t sunt due
cause. et dicit scdo et p̄mum tempore quia et an legem
scā p̄atres. spūalis sabbatizauerunt. et p̄ legale sabbato
medio interposito. Cum aūt dicerent pharisei quid faciunt
qd non licet sabbatis. excusabat eos dominus multis mo-
dis. uel q necessitas excusabat eos. sicut excusauit dd. et
pueros eius qui comedit panes sacerdotales. nec p̄parauit sa-
cerdotes. damnādantes t sacrificantes in sabbato. cum q
plenīt et adīte dño sabbatum uiolabant. Vel q non peccauit
iosue dum circuiuit iericho. vii. diebus. sicut hodie exerci-
tis soluit ieiunium ẽ re. Dixerunt aūt pharisei. h nō li
cet sabbatis. q alia die licebat scdm legem. vide g̃ra lege-
tis. ppinquorum. h nō more salre. flora p̄mos aplos sol
uisse et sabbatum. quos tamen recipiunt ebionite. cū
repudiunt paulum. qui legis est transgressorem.

Factum ẽ aūt in alio sabbato — *de manco*

Intrauit ihc sinagogam. et erat ibi hō manum
aridam hñs. et obseruabant eum pharisei si sabbato curaret.
Cumq; q̄sissent ab eo si liceret sabbato curare. ut responderet.
curauit languidum. conf̄irmans super frinolos. qui sabbatis
post lapsum. a fouea extrahunt. Ipsi autem colloquebantur
ad inuicem quidnam facerent ihu. Ihc aūt sciens secessit inde. et secu-
ti sunt eum multi. et curauit eos. — *de parabolis ad turbas*

Factum ẽ in diebus illis. exiit ihc in montem orare. et e-
rat pernoctans in oratione. et cum dies factus esset. uocauit
discipulos suos. sonte adhuc conuenientes. et sedebat secus ma-
re. Cumq; congregarentur turbe. ascendit in nauiculam.
docebat de ea turbam. stantem in litore. in parabolis lo-
quens eis. proposuit que eis parabolam seminantis. in
terram explicat malam. ut serentem fructum. et inimica
bonam facientem serentem fructum explicem.
scdo proposuit parabolam seminantis bonum semen. cui
immisit hō superseminans zizaniam. in q illud qd
dicitur Sinite utraq; crescere usq; messem. mire contrarium pau
lo qui ait. Auferte malum de medio uestri. h mihi cer-
tum antequam ueniat ad spicam. et solum gradus ẽ simi
litudo. et uix distingui possunt. h q̄ dicitur ẽ de am
biguis. illud pauli de manifestis. Etiam proposuit
parabolam de grano sinapis. Tertiam proposuit de fermen-
to. qd mulier abscondit. in farine satis tribus. Sa-
tum ẽ genus mensure in palestina. modium et dimidi-
um capiens. Seorsum aūt discipulis disserebat omnia.
Tunc dimissis turbis. uenit in domum. et dixerunt
ei discipuli. Edissere nobis parabolam zizaniorum.
primam et exposuerunt eis in nauim. — *de d. ad discipulos*

Cumq; exposuisset que quesierant in parabolis

loquutus ẽ eis. et proposuit parabolam de thesauro abscon-
dito in agro. pro quo emendo inuentor uendit omnia
que habet. Aliam quoq; proposuit. de inuenta. et emptione
bone margarite. Etiam quartam de sagena missa in
mari. in q dicitur. in gehenna erit fletus et stridor dentium.
in quo innuitur resurrectio corporum futura. h aūt
nomen gehenna euangelicum ẽ. et dictum ẽ a dño
inuentum. ob ignem inextinguibilem. qui erat sacrificium idoli
in ualle iuxta ierusalem. q dicitur tophet. t gehennon q — *dicebat*
terra filiorum ennon. id est hominum sic uocata. p quam ydolatre
traiciebant paruulos suos. sicut nos traicimus eos per aquam
baptismi. Ignis quoq; dicebatur thophet. nō satis no-
ta cā. uel forte quasi quodam artificio de uasibus ere. p la-
pides spongiosos. quos ex plures dicunt diaun iugiter erumpe
bat. — *de saltu domini*

Et ueniens in patriam suam docebat in sinagogis
eorum ita ut mirarentur. et dicerent. Vn̄ huic sapien
tia hec. Nonne hic ẽ fili fabri. Nonne mater eius maria. et fratres
et sorores sunt apud nos. ad nos ẽ intelligendum scdm cluni
um. qui ignorem peperisse dño. fratres de ioseph cogna-
tione. t ioseph de alia uxore. uel susceptisse. h glo-
bum eius fratres sui dicti sunt. Sicut abraham dixit ad
loth. fratres sumus. Marcus dicit dictum ab eis dñm fabrum.
credebant enim fabrum. quia ioseph fabri filium. et
paucos ibi curauit. propter incredulitatem eorum dixit. Nemo
propheta acceptus ẽ in patria sua. et repleti sunt omnes ira.
et eicientes eum extra ciuitatem. duxerunt eum usq;
ad supercilium montis. ut precipitarent eum. Ipse aūt
transiens per medium illorum ibat. Adhuc ostendit ibi locus.
qui dicitur saltus domini. p quem dominus descendens. in-
pressit se rupi. et cedens ei rupes. fecit ei locum. q la-
tebris in q adhuc uestigia rugarum uestimentorum
olim ei notantur impressa. — *de decollatione io-*

In illo tempore herodes tetracha diem natalis — *hannis*
sui celebrauit coram principibus suis. et primis galilee.
ubi puelle saltanti datum ẽ pro munere caput iohannis baptiste in disco.
Est aūt discus uas rotundum super ualde extensum. Vn̄ et
dapifer discoforus dicitur. Quandoq; mensa superior discus dicitur.
Aliquando mappa. qd mensale dicitur discus appellatur. Vn̄ et
animalia dicuntur apparuisse petro in disco. quem alibi h
b actuum apostolorum lintheum uocat. Creditur qd he-
rodes cum uxore de nece iohannis. sub tali occasione tractanda.
prius secreto tractauit. discipuli uero iohannis tulerunt corpus eius.
et cum capite sepelierunt illud. caput uero et xii. lib. hillariarum
tradit. Ductum iohannem in castello arabie. Macheronta
dictum macherunta nem. et uinctum et truncatum. Corpus uero in sebaste urbe
palestine sepultum. Corpus aūt iusti hyrcanus iuxta
herodis habitaculum. Olim et tempore iuliani apostate
gentiles quasi sepulcrum inuidentes miraculis. que fie-
bant ad eius monumentum. que rursus collecta ab eis

cremata sunt. et pulvis ventilatus. quod quidem sic narra-
tur. in iam mortuum quidam respersant vestigiis.
dum in nativitate eius ossa collecta incenderunt et
cremaverunt. dum autem colligerent ossa, quidam monachi a Ieru-
solimis iuxta latenter colligentibus, magnam eorum par-
tem tulerunt. Inter que eorum digitus quo dominum monstravit
fuisse perhibetur. quem post beata Tecla trans alpes attulit.
et dicitur esse in ecclesia Maurianensi. Tulerunt que ossa ad Philippum
Ierosolimitanum episcopum, nomine. qui misit ea per Iulianum diaconum
Athanasio Alexandrine episcopo. quibus post Theophilus urbis ei-
dem episcopus, reposuit in templo Serapis a sordibus purga-
to, basilicam que in honore beati Iohannis consecravit. que scilicet ex toto in
venere fana gentium destructa sunt. Tempore vero Martiani
principis. duobus monachis orientalibus, qui ob orationem
venerant Ierosolimam, Iohannes revelavit caput suum. Sed non
multum post in urna portatum placet ab aliis in Emissam
urbem Phenicie. et in quodam specu in urna. sub terra
non parvo tempore ignobiliter reconditum. Post denuo idem
Iohannes caput suum ostendit Marcello religioso abbati. et presbitero
dum in eodem specu habitaret. quod cum ille Iuliano Emisse-
ni urbis episcopo. indicasset elevatum est. Ex quo tempore
cepit in eadem urbe decollacio beati Iohannis celebrari. ipsa die
ut arbitratur quo caput inventum est. sive elevatum. quod post
Constantinopolim translatum est, et inde ad Gallias. Alii autem dicunt
non esse festum decollationis. sed decollatio olim est post pascha, et
addita. Iosephus aliam causam dicit necis baptiste. dicens
eum predicasse hominibus iusticiam. et obtentu baptismi
multos congregasse in unum. Timens que Herodes dispendi-
um propter hoc sui regni ab Iohanne: occidit eum. et refert Iose-
phus Iudeos credidisse Herodem. ob hoc miserabiliter in prelio
victum. ab exercitu Arethe regis. De .v. panibus

Audivit autem Herodes famam de Ihesu et duobus piscibus
et ait. Iohannem ego decollavi. Quis autem iste est de quo
audio talia? et querebat videre eum. quod cum audisset Ihesus.
ascendens naviculam. secessit in locum desertum. seor-
sum. et secute sunt eum. turbe pedestres de civitatibus et
curavit eos. Erat autem proximus dies festus qui dicitur pascha.
Vespere autem facto .xii. dixerunt ei. Dimitte turbas ut e-
untes inveniant sibi escas. et ait Ihesus. date illis man-
ducare. et facite eos discumbere. super viride fenum. per con-
tubernia. id est per duales societates. hominum. qui de villis
venerant. Et acceptis .v. panibus ordeaceis. et duobus
piscibus a puero quodam quem unus discipulorum fuisse creditur.
per apostolos dedit eis Ihesus. quasi .v. milia virorum. exceptis mu-
lieribus et parvulis. et de fragmentis impleti sunt cophi-
ni .xii. et statim precepit discipulos ascendere naviculam.
et precedere eum transfretum, quasi versus Bethsaidam. donec dimitteret
turbas. Ihesus autem cum cognovisset quod homines illi vo-
lebant eum rapere. et facere regem. quia sub tali rege
videbatur eis non posse egere: fugit et ascendit in montem
solus orare. Hic est mons in quo sermonem fecit. a quo per

Hic fit mentio. Sed Lucas dicit hoc factum in loco Bethsaide. intelligendum
quod non est in finibus eius. Super Matheus et Marcus
dicunt ... precedebant. Sed Iohannes dicit eos
transfretasse ad Capharnaum.
intelligendum est per Bethsaidam transisse Capharnaum.

miliare distat locus refectionis. Hic qui hodie dicitur mensa Christi
quoniam est locus ille in quo post resurrectionem comedit cum
piscibus assis. super vero est illa mansio super quem Dominus am-
bulavit. quem alia vice quiescens sedavit.

Navicula vero in qua De domino ambulante super mare
venerunt discipuli iactabatur fluctibus. Videns autem Ihesus
eos laborantes. quarta vigilia noctis venit ad eos am-
bulans super mare. Quatuor vigilias noctis faciunt excubantes in
castris. prima dicitur conticinium. in qua omnes simul vigilant.
Secunda intempestivum. in qua adolescentes. tertia gallicinium.
in qua iuvenes. Quarta autem matutinum. in qua senes. has dominus aliis
nominibus vocavit. sero. an media nocte. an galli
cantu. an mane. Cumque putarent discipuli eum
esse phantasma et clamarent. ait. Ego sum nolite
timere. Non dixit quis esset, quia ex nota voce poterant eum
agnoscere. vel ut intelligerent Christum esse qui dixit Moysi.
qui est qui misit me ad vos. Post Petrus ivit ad eum super aquas.
quem dominus mergentem erexit dominus. qui cum ascendisset na-
viculam: cessavit ventus. et statim fuit navis ad terram
ad quam adibant. De verbis domini propter que quidam retro abierunt

Alia die turbe quas paverat Ihesus. intraverunt naves
supervenientes a Tiberiade. et venerunt Capharnaum.
et invenientes Ihesum mirabantur. quomodo illuc venisset. cum sci-
rent solam navem vidissent. quam non intraverat. Cumque com-
mendarent cibum. quem eis fecerat. eum preferebant man-
ne dicentes. Patres nostri manducaverunt manna. pa-
nem de celis dedit eis dominus. Tunc dixit eis Ihesus.
Ego sum panis vivus. qui de celo descendi. Mur-
murabant autem Iudei dicentes. Nonne hic est filius Ioseph,
cuius patrem et matrem novimus? et ait Ihesus. Panis quem ego
dabo caro mea est pro mundi vita. Litigabant quoque Iudei ad invicem dicentes.
Quomodo potest hic carnem suam dare ad manducan-
dum? Tunc addidit Ihesus. Nisi manducaveritis car-
nem filii hominis et biberitis eius sanguinem non habe-
bitis vitam in vobis. Sed multi ex discipulis audi-
entes dixerunt. Durus est hic sermo. quis potest eum audire?
et abierunt retro. et iam cum illo non ambulabant.

Rogavit autem eum De traditionibus phariseorum
quidam phariseus ut pranderet seniorum
cum eo. Cumque vidisset Ihesum non baptizatis manibus
prandere: murmuravit intra se. cui dominus ait. Vos pharisei
quod deforis est calicis et catini mundatis. et non quod int-
us est. Deus corpora mundavit non animas. Stulti nonne qui
utrumque fecit. Hic contra Manicheos. qui animas tantum a deo
factas dicunt. carnem vero a diabolo. et addidit date ele-
mosinam. et ecce omnia munda sunt vobis. Quidam
quoque scribe et pharisei venientes a Ierosolimis viderunt dis-
cipulos eius communibus manibus manducare dicebant.
Quare discipuli tui transgrediuntur traditiones seniorum? et dixit.
Quare vos transgredimini mandatum dei propter traditionem vestram?
nam deus dixit. Honora patrem tuum et matrem tuam.

ad nostram pertinentia tantum. uerum quia pro necessariis obsequiis extendis. hiis pharisei superactum. sub nomine pietatis de celant. dicentes. filios meos tace. si ad me pater uenerit. quod parentibus offerenda erant. inferentes eos quod egenis parentibus respondere. O pater corban. quod est ex me tibi proderit. Celebantur enim uotum. a. d. Quod nouit deus. inter ipsos esse. Absit et conuocatis ad se turbis. ait illis. non quod intrat in os coinquinat hominem. intellige secundum. apud deum. sed quod procedit ex ore. primum intellige de ore carnis. sed de ore cordis. Sicut et uomitus coinquinat hominem. unde et quidam
libri habent. sed quod procedit ex corde. Cum et pro tolonia. et hiis que furtiua sunt et rapta. non uescimur. pro scandalo uitando. Tibi enim in se immundus est. et dixerunt ei discipuli. scis quia pharisei hoc uerbo scandalizantur. Scalon. id est scandalon offendiculum pedis. uel ipsum nomen dictum. et Ps. Sinite illos. ceci sunt duces cecorum. quod enim a ueritate pro scandalo recedendum est. Cumque intrasset ihesus domum ait petrus. Edissere nobis parabolam hanc. Non intelligitis. quod omne
in os quod intrat. uadit in uentrem. et in secessum emittitur. Stich enim est ab in interiorem naturam. quod coniungitur. Insistit. sed ab ad intra. in se trahitur. et manet. Ubi intelligitur. euchicia dicitur ydiota fuisse. et phisicam ignorasse. Cum plures alii per arterias et uenas. et medullas fundantur. quod dicitur pro eos. qui uigorem uomitum habent. Simpto cibo et corpulentia tamen sunt. Sed quelibet cibaria pergendo successio dat. et subministrat. De corde exeunt furta et cetera. Plagam principalem anime putauit in cerebro. Alii secundum in felle. desiderium in iecore. sed iuxta principale anime est in corde. Nota quod coinquinat. pro communicat. iuxta hebreum ydioma. qui communia in mundo dicebant. Quia illos communes uocabant. prohibitos in lege. quos immundos iudicabant. Cum dicit quis communicat illis. uetabant. De muliere cananea

Surgens inde ihesus. abiit in fines tyri et sidonis. et rogabat eum mulier gentilis cananea. syrophenissa genere pro filia sua. que male a demonio uexabatur. Quidam quodam modo inuoluerunt. sed sic discreta sunt. Ex hac disputatione. Erat mulier illa. ex tyro et phenicia. quidam tamen dicunt syrophenissa. quod sic phenissa est. quod cananea. licet et dicta sunt. hoc nomine indicantes. Nomen igitur mulieris. et patriam. Ihesus autem non respondit ei uerbum. ne sibi uideretur. qui dixerat. In uiam gentium ne abieritis. pro qua cum intercederent discipuli. Non sum missus nisi ad oues que perierunt domus israel. At illa uenit et adorauit et ait. Domine adiuua me. Et dixit. Non est bonum sumere panem filiorum. et dare canibus ad manducandum. hebrei more gentiles canes dixit. qui edebant sanguinem. ut canes. Et est dicere. uerum

Tyrus ciuitatem metropolim. Tumulatum celebratur tamen fuit lapis marmoreus quidam. dicitur super quem sedit ihesus. illesus tempore gentilis. sed postea a fenicis et uenetis. mutilatus. super cui residuum in honore saluatoris ecclesia. constructa est.

et autem primogenitum israel. et nondum gentes. Cui illa. Etiam domine. Nam et catelli edunt de micis que cadunt de mensa dominorum suorum. a. d. Uerum quod ad dicis. sed ecce quod fit canibus. Aliquid modicum panis. tamen impertire mihi. Et ihesus commendans fidem mulieris ait. Fiat tibi sicut uis. et sanata est filia eius statim. De surdo et muto

Et iterum exiens de finibus tyri. uenit ad mare galilee inter medios fines decapoleos. id est peruenit ad locum illum maris. cui regione que post erat. decapolis. id est regio. x. urbium. circa pellam. et gadarum. trans galileam. et adducunt ei surdum et mutum. et posuit digitos in auriculas eius. et spuens tetigit linguam eius et ait. Effeta quod est adaperire. et ad eius imperium aperte sunt aures eius. et soluta est lingua ipsius.

Post hec erat dies festus iudeorum. non determinatur quis. sed potest intelligi festum nonorum. id est penthecostes. quia secundum iam de pascha. in qua decollatus est iohannes. Loquitur non de festo. de quo modo agitur. de scenophegia. et post ea de encenniis. ascendit autem ihesus ad diem festum. Erat autem ierosolimis probatica piscina. cognominata hebraice bethsaida. v. porticus habens. In quibus iacebat multitudo languentium expectantium aque motum. Angelus autem descendebat aliquando. et mouebatur aqua. et qui prior post aque motum descendebat in eam. sanabatur. a quacumque infirmitate detinebatur. Probatica grece. ouilis. hec sic dicta erat. quia in ea. uictimas lauabant hostias. Solet autem collectam aqua. pisces non habens. piscina dici. quod per contrarium. de hac modo. Est in medium quod in capite. quod autem medium eius quando moueri debebat. in pendio. quod languidi semper erant ibi qui ad certam horam conuenirent. causam scire. Traditur a quibusdam quod regina sabba. uidit in spiritu. in domo saltus. que uocata dicebatur. lignum dominice crucis. et nunciauit salomoni. cum iam recessisset ab eo. quod in eo moreretur quidam. pro quo occiso perirent iudei. et perderent locum et gentem. quod timens salomo. defodit illud in terra. ubi postea facta est piscina. Appropinquante passione christi superenatauit. quasi prenuncians christum. et post cepit motio predicta. Sed hoc non est autenticum. Erat autem ibi homo quidam. habens xxxviii. annos. in infirmitate sua. Precepit ei ut tolleret grabatum suum. et ibat secum illud. Grabatum est lectus pauperum. ubi tamen capiti aliquid substernitur. dicitur a grabatum quod est caput. Erat autem sabbatum. dicebant quidam iudei. sabbatum est non licet tibi tollere grabatum. Qui respondit. qui sanauit me. dixit michi ut tollerem. et tollerem illud. Cumque quererent quis esset ille. nesciebat. Post inuenit eum ihesus in templum. et dixit illi. Sanus factus es. Iam noli peccare. ne deterius tibi contingat. Tunc homo nunciauit iudeis. quod ihesus eum sanum fecerat. De phariseis

Cum quidam arguerent eum. Pilatum

Iachin et boz ad baiuli erant in templo. quorum officium subdiaconi habent ad ministrandum sacerdoti.

quod in sabbato operabatur ait illis. Pater meus usque modo operatur et ego operor. a.d. Sermon. In. cum diebus in pluralis. operatus est pater sic semper operatur deus. gubernando, renovando opera. ut permaneant que condita. cum quo ego operor. hoc bonum est quod ago. Constat hoc esse sacramentum. quod de requie sabbati legisperi magis querebant eum interficere quia patrem suum dicebat deum. Et tunc ihesus. Pater diligit filium. filius quos vult vivificat. nec pater iudicat quemquam. sed omne iudicium dedit filio. quia et solus filius venit in carnem. ut iudicaret in mundo. i. arguat et post in mundo in sola persona filii apparebit iudicans. et sicut preterit [illegible] Post hoc qui alius aliquis veniet, non in nomine patris sed suo. et eum recipietis.

De zelo iudeorum.

Relictis illis trans abiit secus mare galilee tiberiadis. Cumque esset turba multa. ibi [illegible] ait discipulis. Misereor super turbam. quia iam triduo sustinent me. nec habent quod manducent. Cumque accepisset a discipulis vii. panes. et pisciculos paucos. precepit eis discumbere super terram. Erat in alio relicta pascha. adhuc erat [illegible] Nunc autem pro tempore [illegible] iam non erat ibi [illegible] post penthecosten erat ut [illegible] saciati autem iiii milibus virorum absque mulieribus et parvulis de fragmentis impleverunt vii. sportas. Est autem sporta vas de iunciis et palmarum foliis contextum.

De fermento

Et statim ascendens ihesus navem cum discipulis venit in partes magedan. eundem locum vocat marchus dalmanutha. qui binomius erat. et obliti sunt discipuli tollere panes. et docebat eos. cavete a fermento phariseorum et saduceorum et herodis. Cumque putarent se tacite notatos de panis oblivione arguit eos de modicitate fidei. quia eo presente timebant posse egere. Sed mattheus illuminavit hic textum. sed de similibus sufficiat nobis aliquid posuisse. alia consimilis quomodo [illegible] est illis.

De confessione fidei quam fecit petrus

Venit autem ihesus in partes cesaree philippi. Philippus in [illegible] indie septemtrionalis constituit civitatem. quam vocavit cesaream. philippi et memoriam cesaris et sui nominis. Est in regione phenicis. ubi ad radicem libani oriuntur duo fontes. ior et dan. quorum rivuli sociati sub montibus gelboe sub urbe cedar. secus medicabilia balnea. iordanem faciunt. sed et nomen eius ex suis nominibus est compositum.

Josephus dicit ultra cesaream. c.xx. stadiis [illegible] diam lacum esse qui a rotunditate fiala dicitur, semper plenus. et numquam exuberans. ibi origo est ubi oritur iordanis. et paulo post terram ingreditur. et ad radicem libani iterum ebullit. quod primus philippus tetrarcha deprehendit. Nam missis in fontem fiale paleis eas apud panium redditas invenit. sic vocat iosephus fontem sub libano. dicit et super selenaam ex quodam lacu nata [illegible] quem vocant maiorem iordanem. et ex duobus [illegible] ad locum qui dicitur aureum templum [illegible] ionis confluentibus efficitur iordanis [illegible] [illegible] quod lucas dicit dum in [illegible] discipulos eius esset solus orans. quare autem dicat [illegible] sed cum moveret quemque orans in via forte [illegible] alluit

Tamen iosephus dicit quod olim aquas illas descendere [illegible] dan. [illegible] pasint [illegible] quia nunc [illegible] iordanis. qui ex [illegible] et amenitas. notatur et interrogavit ihesus discipulos suos dicens, quem dicunt homines esse filium hominis. sola quia venerat adam filius esse. Alii filii hominum. Solus christus filius unius hominis. Qui dixerunt illi. Alii iohannem baptistam. alii heliam. alii ieremiam. aut unum ex prophetis. [illegible] baptizabat. putabant [illegible] baptismum. et [illegible] aliquem duorum qui [illegible] iordanem [illegible] baptismum. Jeronimus id est qui [illegible] in veteri lege. Cumque [illegible] ab illis suam [illegible] suam. dixit petrus pro omnibus. Tu es christus filius dei vivi. Tu es homo sed qui unctus es. quod pre participibus tuis. et es deus. filius dei vivi. Hebrei autem consueverunt dicere [illegible] vivum in suggillationem ydolorum. que non vivunt. Et ait ihesus. Beatus es simon bariona. i. bariohanna. i. filius iohannis. dicunt enim quidam in eo scriptorum corrupte positum iona pro iohanna. et addit. Tu es petrus. quod latini et greci dicunt petrum. hebrei et siri cepha. idemque est quod tu es cephas. et super hanc petram id est quam dixisti petrus edificabo ecclesiam meam. vel super hanc petram quam confessus es. que sola fundamentum est. Et promisit ei se daturum claves regni celorum. et forte tunc ei soli dedit. vel post resurrectionem cum aliis. Tunc precepit discipulis ne cui dicerent. quod ipse esset christus. quod sic intelligendum est. tunc. donec eo suscitato. quod in aure audierunt predicarent super tecta. Tunc cepit eis ostendere quia oportebat eum ire ierusolimam. et multa pati et occidi. et tertia die resurgere. quo seorsum assumpto dixit ei petrus. Absit a te domine. non erit tibi hoc. [illegible] propicius sis tibi domine. Cui dixit. Vade post me sathanas. non sapis ea que dei sunt. i. sequere sententiam meam. nec adversarius. Sathanas enim adversarius sonat. Fuerunt qui dicerent petrum non esse increpatum. sed sathanam. sed ei suggerentem. Ob eius hunc errorem. s. quia credidit [illegible] nescit deus quod deum est. [illegible] promissione beatitudinis. esse [illegible] Tunc convocata turba cum discipulis ait. Si quis vult venire post me abneget

esse filium hominis

tollat ipsum. et tollat crucem suam. et sequatur me. Crucem explicat tollit. per martirium. per mortificationem carnis. per compassionem.

De Transfiguratione

Post dies sex assumpsit petrum et iacobum et iohannem fratrem eius. et duxit illos in montem thabor excelsum. ut oraret. lucas dicit dies viii. cum diem in quo predixerat quosdam de eis visuros antequam morerentur gloriam regni dei et illum in quo viderunt. cum ceteri evangeliste mathei et marci. vi. ceteri in medio ponentes.

Et notandum quod matheus dicit iacobum fratrem iohannis. Augustinus super epistolam ad galathas scribit iacobum apostolum interfuisse transfigurationi. cum videret ambos eius consobrinos. et testis est domini

iuxta civitatem nazareth mons thabor. in quo occursu melchisedech obviavit abrahe. qui mittebat a thabor mons sinai. unde thabor et sinai

oraret. transfiguratus est ante eos. et facies eius resplenduit sicut sol. et vestimenta eius alba facta sunt sicut nix. qualia fullo non potest facere super terram. et apparuerunt illis moyses et helyas. loquentes cum eo de excessu. quem completurus erat in ierusalem. in verbis de morte eius. Et ait petrus. domine bonum est hic nos esse. Si vis faciamus hic tria tabernacula. tibi unum. moysi unum. et helye unum. et facta est de celo vox dicens. hic est filius meus dilectus. ipsum audite. cum pre timore corruissent discipuli. tangit eos ihesus et ait. Surgite nolite timere. et descendentibus precepit eis ne cui dicerent donec resurgeret. quidam dicunt hanc gloriam in aere circumfuso fuisse. non in corpore. quod tunc habebat mortale. Alii ad tempus deposuisse mortalitatem. Alii eum semper habuisse talem corpus. per naturam. sed ut videretur et pateretur. fecit illud mortale ad tempus. et ibi qualis erat per naturam. talem se ostendit. et talem ut aiunt discipulis se dedit in cena. quod tamen in modo dicto potest esse locum habere. ante in hiis laborare. et contra naturam in miraculis. Ita enim in carne mortali ostendit dominus gloriam immortalitatis. sicut voluit. sicut post resurrectionem in carne immortali cicatrices. et palpandum se prebuit. Interrogavit. sed et varie senciunt auctores de moyse et helya. et super lucam invenies glosam. que dicit eos habuisse aliam. que dicit angelos eorum assumptis corporibus. et nota quod in matheo et marcho non in fine transfigurationis dicitur. dico vobis quia helias venit. intelligendum est. i. zacharias. sic enim quandoque ponit aliquem pro appellativo. ut et ibi. Caiphas et annas dicere amoris ego

De lunatico

Alia sequenti die. ad preces patris sanavit filium lunaticum. quem obtulerunt sibi discipuli sanare non potuerunt. Non ex mota lune. paciuntur lunatici. sed demones eos hiis vexant temporibus. ut per lunam infamarent lune creaturam. Erubescat videlicet qui dicat nullum peccatum in puero. Legitur enim de isto puero quod a prima lunaticus fuit. in quo similiter habet

suum demonem. nondum illum possidet. Cumque quesissent discipuli. quare ipsi non potuerunt. ait. propter incredulitatem vestram. quia si habueritis fidem sicut granum sinapis et dixeritis monti huic transi hinc. et transibit. quod transferre de diabolo presentia quam eicere. [illegible] a nullo ad litteram. legitur tamen nisi quod ad preces gregorii neocesariensis legitur quidam mons recessit. et dedisse locum basilice fabricande. et ad preces quorumdam priorum legitur transferre de orto. vel gratia exempli positum est. et quolibet impossibile. sunt et in luca aliud est exemplum. diceretis huic arbori moro. transplantare in mare et obediet vobis.

De tributo tempore pilatis invento

Et cum venissent capharnaum. accesserunt qui didragma accipiebant et nullus petrus a domino ad mare. tulit piscem in cuius ore invenit staterem. i. duo didragmata. et solvit pro se et pro domino. Et si enim dominus loculos haberet. tamen ea que data ei erant in usus pauperum. in proprium usum. noluit expendere.

Quod discipuli quesierunt quis eorum esset maior

Cum autem discipuli quesissent in via. quis eorum esset maior. accesserunt ad ihesum et dixerunt. quis putas maior est in regno celorum. i. dico quis maior est inter nos hic. quod ille et maior erit inter nos in celo. Et in quo erubant. in similitudine enim. omnis prelatio collabitur angelorum et hominum. ut apostolus dicit. et amplexatus est ihesus parvulum. docuit similes parvulo. i. humiles in vita. equalitatem in pace. Et qui vellet primus eorum esse. fieret omnium minimus. hinc est quod primus omnium in ecclesia servus servorum dei se facit. parvulus iste ut quidam tradunt. fuit marcialis apostolus lemovicensis.

De parabola ovis et dragme

Cumque scandalizarentur pusillorum dixisset per metaforam membrorum eruendorum et precidendorum. nec contempnendum unum de pusillis. apud quos adolescencia quia pusilli premisit. dixit illis parabolam. ovis centesime. reparate relictis nonagintanovem. sicut gregorius dicit. licet pastor plus diligat unam quam centum. quia tamen magis se letatur de perdita quam de manentibus. pro eodem addidit parabolam. de decima dragma inventa. et est dragma nummus decem denariorum. habens ymaginem regis. dragma i. dragmata. dragmatica ... dragmata. dragma alicuius genus carminis. et quod dicitur dulcia cantica dragmatis. Lucas vero terciam et eodem addidit parabolam. de filio prodigo. in qua non solum gaudium sed et de pusillis redeuntibus ostendit. sed et invidia cuiusdam arguitur. in qua siliquas porcorum dixit. et est secundum quosdam fructus arborum. sonum faciens et comeditur. Est autem genus leguminis. sonorus follibus et vacuus. quod magis honerat quam reficiat. Et nota quod in avibus dicitur altile. in animalibus dicitur saginatum.

De dimittendo fratri lxx vicis

Cum addidisset dominus de corripiendo fratre. qui in te solo peccavit. et de solo

lacerat, quasi sexto, post etiam septies, post etiam septuagies septies,
et addiditque quemcumque ligaveritis super terram. Tertio li-
garem meretur quod licuit. pro quo dimittendum sit. Et
peccanti usque septies, vel quadringenta nonaginta
uicibus, vel septuagies septies, id est infinita. ut uult le-
gere; uel ut prima persona veniret ad tempus quo dominus
in tempore dimisit. scilicet ad omnem iniquitatem, a septua-
ginta vii. generationibus et duo dilectionibus vel
vii. et iudicio. Et nota quod quilibet tenetur inimico
dimittere; et si non petit venia quia ueniat.
et si petierit tenetur dare ei cum subuenire sibi sit
dignus. quod non tenetur qui petit. et sine precibus. quod autem
dimittendum sit peccanti dominus per servum parabolam sub-
ostendit. cui debitum revocavit dominus suus. quia no-
luit misereri conservi sui.

Et factum est post sermones istos migravit Iesus a Galile-
a, venit in Iudeam trans Iordanem, et secute sunt
eum galilei, et curavit eos ibi, et accesserunt ad eum
pharisei, et dixerunt. Si licet homini dimittere uxorem.
Quamque ex causa quibus ait. Quos deus iunxit coniugium.
et ideo non licebit homini separare illud. quia sic voluit deus
unum adherere uxori, quod per eam relinqueret patrem et
matrem. Quare alterum suum magis diliget homo ad patrem
liberos. quam ad eorum parentes sicut enim humor de
radicibus ascendit in arborem, et transmittitur ad semen,
et ad radices non redit, ita amor transmittitur ad pa-
rentes et ad filios. non econuerso. vel naturam, amor
parentum ad filios quam filiorum ad patres. Cumque obicerent
de libello repudii concesso a moyse, et dixisset ob du-
riciam cordis eorum, et est permissum, et nulla lege punitum.
Non enim ordinem dei moyses super ordinaret. addidit
quod excepta causa fornicationis non liceat homini dimittere uxo-
rem. Quod audientes discipuli dixerunt. quod non expedit nu-
bere. ne aliquem concedatur uxorem ducere putantes. dix-
erunt dominus eunuchos. quia quidam sic nascuntur quia sic pro-
deunt castrati vel a die nati. alii facti sunt ab hominibus, quia dicun-
tur spadones a spada. alii se castraverunt propter regnum
dei. qui proprie dicuntur eunuchi, id est bene victoriosi, et hec
ultima victoria est. Tuncque pueris oblatis imposuisset manum,
benedixisset eos abiit inde.

De accesserunt ad eum quidam pha- De ubi dominus
riseorum dicentes. Vade hinc, quia herodes te querit interfi-
cere. et ait illis. Ite dicite vulpi illi, quia ecce demonia
eicio et sanitates perficio. hodie et cras, et tertia die consumor.
quod est ipse non occidet me, sed ego ponam animam meam,
ita quod prima die morietur, michi vivendum. tollam demo-
nia curandorum sua. in crastino resurgam, ex parte que fa-
nima restituam. dum portam paradisi aperiam. et ob-
dam. vel ponam eam in paradiso. est in extremis manus
ad orientem. quem restituens hominem sanitati. Et predicari

tertia die resurgam. consummabor. Et tamen sic tertiam ad tres
annos spacium miraculorum, in quorum tertio consummatur. et hoc
ostendens Iesus, quod non moreretur in dominio herodis. ait. quia non
capit prophetam perire extra Ierusalem.

Post hec ambulabat Iesus De galileis quos pilatus occidit
in galileam. quia in iudea querebant eum interficere.
Aderant eo tempore quidam nunciantes ei de galileis,
quorum sanguinem miscuit pilatus cum sacrificiis eorum. Iu-
das enim dicens se esse filium dei multos seduxit de galilea.
quos cum duxisset in garizim, et dixit se ascensurum in
celum. etiam eos dum sacrificarent ibi superveniens pilatus
ipsum cum omnibus occidit. timuit enim ne iudeos seduceret.
Tuncque putantes eos peccasse id quod nequiores essent. ceteris
galileis. ait dominus iudeis non minus vos esse peccatores, et similiter nisi
penitentiam egeritis. et ierosolimitas nisi penituerint periturus. sic
perierunt in siloa. xviii. quos oppressit turris. qui edificabant.
Super quod dixit eis similitudinem ficulnee non facientis
fructum, et quia alteri imitetur, ut imperaretur annum, do-
nec cresceret dominus exspectaret eam. De muliere inclinata.

Cumque doceret sabbatis in synagoga.
erat ibi mulier habens spiritum infirmitatis quod inclinaverat
ipsa sathane. xviii. annis et imposuit ei manus et erecta
est. De scenopegia

Erat autem in proximo scenopegia. quod est umbraculorum festivitas.
et dixerunt fratres eius ad eum. transi in iudeam ut
discipuli tui qui undecumque illuc convenirent videant
opera tua que facis. si hec facis manifesta te mundo. quasi diceret si
ex te facis et non ex beelzebub. vel si per quem. hii erant
consanguinei Iesu qui ei gloriam invidebant. ut Iohannes
Iacobus sciebant. quibus ipse ait. vos ascendite ad diem
festum hunc. ego non ascendam ad diem festum istum, id est
ad primum. mediante autem festo, ascendit. sed quasi in occul-
to. Iudei autem querebant illum dicentes. ubi est ille? et murmur
erat de illo. quia quidam dicebant de illo quod bonus est. alii autem
non sed seductor. Cum autem ascendisset docebat in templo,
et admirabantur dicentes. quomodo litteras scit iste. cum non
didicerit. Tuncque quidam dicerent. hic est Christus. alii
autem dicebant. hunc scimus unde sit. Christus autem cum venerit
nesciemus unde sit. sed dicebant quia ysaias dixit. gene-
rationem eius quis enarrabit. Quidam vero de turba crede-
bant in illum. dicentes Christus cum venerit numquid plura sig-
na faciet, vel faciet, quam hic facit. Ait illi quidam de turba. Magister dic fratri
meo ut dividat mecum hereditatem. et ait. homo quis
me constituit iudicem super vos. Sed tradunt
Iohannis [illegible] hec post duo capitula, et post tertium de mi-
nistris missis ad tenendum Iesum. post et sed de adultera. In
historia tamen hec est ordo. quia de his solet agere in

Tunc ait ad illos. [illegible]
Cavete. ab omni avaritia quia non sic vita hominis in-
est. super quod proposuit eis similitudinem de divite qui

et fructum uberem deliberabat horrea sua ampliare cui dominus ait. Stulte hac nocte animam tuam repetent a te. que autem parasti cuius erunt. Item multa locutus est illis ihesus. Ego sum lux mundi. ego testimonium perhibeo de me. et pater testimonium perhibet de me. et cetera.

Int(er) Ihesus hic dixit plane se filium dei. et eos in peccato suo morituros. et sciatis quis essem cum exaltaveritis eum a terra. et ipsos non esse filios dei. nec abrahe. et quod habraham vidit diem suum. et gavisus est. et antequam abraham fieret ego sum. tulerunt ergo lapides iudei ut iacerent in ihesum. ihesus autem abscondit se. et exivit de templo. et consona quod iudei dixerunt. l annos nondum habes. quidam opinati sunt ab incarnatione domini usque ad passionem plures annos fluxisse quam ex historiis colligamus. De ceco nato

Preteriens ihesus. vidit hominem cecum a nativitate. et per luto facto de saliva. cum linisset oculos eius. misit eum ad natatoriam siloe. et lavit et vidit. Siloa est fons ad radicem montis syon. qui non iugibus aquis sed incertis horis. ebullit. cuius aque. ut exciperentur stagnum. non longe a fonte constructum erat. quod collectam in piscinam in natatoria vocat. Erat autem sabbatum. Iudei et pharisei cum accepissent ab illuminato quod ihesus eum illuminaret. dixerunt ei. Da gloriam deo. Non est hic homo a deo qui sabbatum non custodit. Cumque ille confiteretur ihesum. et adderet. numquid et vos discipuli eius vultis fieri. maledixerunt ei. et dixerunt. Tu discipulus illius sis. nos moysi discipuli sumus. hunc nescimus unde sit. id est non approbamus. Sed dixerunt se eum scire. Putabant autem ihesum maleficum. et omnes credentes in eum maledictos. Et cum eiecissent eum foras. invenit foras eum ihesus. cumque dixisset ei se esse filium dei. ille adoravit eum. et ait illi ihesus. In iudicium ego veni in mundum. ut qui non vident videant. et qui vident ceci fiant. Quod. In hoc quod de mendicum illuminavit intellige quod venit separare pauperes spiritu a superbis. qui se sciolos iactant. ut illuminentur illi. Et cecitatem mentis incurrant.

In valle iosaphat est secundum quosdam dicentem siloe de silo manat sub terra

De signis perfectionis et impossibilitate

Et cum esset ihesus ingressus viam. adolescens genu flexo rogabat eum dicens. Quid faciam ut vitam eternam. Cumque inquisisset ei custodiam preceptorum mandatorum dei. et audisset eum servasse ea. docuit eum de perfectione et unum signum perfectionis posuit dicens. Vade et vende omnia que habes et veni sequere me. Est enim perfectio perfectorum eius signum ponit. alia per omnibus. Est et contemplatorum eius signum velut quod omnia. Est et activorum penitentium eius signum quod non habet contemplatorum. et est conjugatorum. est mortem habere.

retinere in deliciis. et unum in patientia. et et clericorum est signum. et continentia. Audiens hec adolescens abiit tristis. erat enim possessiones valde et magnas. et ait ihesus ad discipulos. Facilius est camelum per foramen acus transire. quam divitem intrare in regnum celorum. Facilius significat hic. pro minus. sicut quum unum est difficile. quod unum est impossibile. per enim dei fieri. ut camelus transeat per foramen acus. sed nullo obstante. Quam vis non quod hoc nomine divitis intelligi posse inquit. ultra de potentia dei iustitia non fiet. Gradus vero comparationis non in impossibilia. ne mireris impossibile est enim. equum quanti in lapidem. quam in asinum. quia est accommodatior naturaliter quam lapidi. Fuerunt qui dicunt in iherusalem portam fuisse portam que vocabatur acus. ad quam convenebant cameli per compendio viae cum hominibus suis non poterant transire sub ea. Exonerati ergo transibant. et iterum recepti hominibus onerabant. sed hic ergo similitudo notatur hic non impossibilitas. Opes enim avaritiam amor est. opes dei mittere si velit ingredi ad vitam. Quia ait nomine divitis a-varum significavit. hinc patet. quod discipuli subdiderunt. Et enim poterit salvus esse. plures enim sunt pauperes divitibus et ita plures possunt salvari. si de possessoribus. opes divitis. quibus ait ihesus. Apud homines est impossibile. apud deum omnia possibilia sunt. non quod possit deus tales salvare. sed quod facit eos iustificatos. et tunc salvare. Quia relinquentes omnia perfecti sunt.

Tunc ait petrus. Ecce nos remunerantur relinquimus omnia. et secuti sumus te. Quid ergo erit nobis. in supple relinquenda. Illa enim omnia reliquerat petrus. de quibus dictum est et omnia videntis. illa autem dixit omnia sibi retinuerat. de quibus dictum est deus est omnia in omnibus. Et ait ihesus. Cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue. sedebitis in regeneratione et vos super xii sedes. iudicantes xii tribus israel. Fit in baptismo prima regeneratio in anima. fiet in iudicio secunda in corpore. et tunc contemptores mundi cum domino iudicabunt. non solum comparatione. sed et auctoritate. Duodenarium posuit pro plenitudine sedium et xii tribus israel pro omnibus iudicandis. Duodenarius enim ex septenario. quia est numerus universitatis surgit. Et ex partibus septennarii in se ductis. Quia dam est hoc solum discipulis dominum dixit. et impletum iam esse in sublime mundi. quod quam potestatem habuit super omnem creaturam tenent. et ad omnes gentes terminos directus. Omnis qui reliquerit domum. aut parentes. et cetera. centuplum accipiet nunc in hoc tempore. et in futuro vitam eternam. quod fiet spiritualia. quod centuplum sunt comparatione carnalibus. sed unus alios secundum plus et ampliusque diligunt. De divite et lazaro

Pharisei autem audientes eum disputantem. de quo

tempus mundi derideba*n*t eum. q*ui* lex obser-
uantib*us* suis bona t*er*re p*ro*mittebat. Ipse a*utem*
q*ui* cor*um* ananciam exemplum p*ro*posuit eis de diui-
te p*ur*purato *et* epulone. qui in inferno cruciatur.
q*ui* recepit in uita bona sua. i. illa sola. que pu-
tabat bona. Sic sunt h*ec* posita. s*ed* q*uo*d in re sua
p*ro*pendet. quia ibi nomen mendici ponit*ur*. lazar*us*
s. qui positus in sinu abrahe. erat enim in supio-
ri margine inferni. locus aliquantam habens lucem.
sine omni pena materiali. in q*uo* erant anime p*re*des-
tinato*rum* usq*ue* ad descensum x*risti* ad infernu*m*. qui
locus p*ro*p*ter* sui tranquillitatem: sinus abrahe d*icitu*r.
ut sinus matris d*icitu*r. *et* dicebatur abrahe. quia
fuit p*ri*ma uia credendi. Ipse enim p*ri*mus p*atria*rcha p*ro*-
dicauit unu*m* deum t*ame*n esse. hunc tamen locu*m*
uocauit iob. tenebras p*ro*p*ter* tedio expectandi. dicens.
et in tenebris straui lectulum meu*m*. Item q*uo*d di-
ues dixit se cruciari in lingua. i. p*ro* peccato lingue.
q*ui*a epulones loquaces esse solent. nec mirum
si anima translatiue dicat*ur* h*abe*re membra. cum di-
uinitas eod*em* tropo p*er* membra distinguat*ur*. fuerunt
tamen qui dicerent *et* angelos *et* animas h*abe*re cor-
pora aerea. Alioquin. anime ignem urentem
n*on* sentirent. q*uo*d sup*er* genesis inuenies. Aliu*d* d*icitu*r.
q*uo*d ad sentiendam ustionem ignis. n*on* e*st* necesse h*abe*re
corpora. Est enim quedam sp*eci*es ignis. [illegible] cui si
p*ro*ponens manu*m* ardorem sentias sine aliq*ua* ma-
nus lesione. Q*uo*d a*utem* abraha*m* c*haos* [illegible] chaos int*er* eos
firmatum dixit. *et* chaus ut ueteres [illegible] h*abe*nt.
forte ita in re erat. uel [illegible] p*ro*pterea*m* bono*rum*
et malo*rum* dissimilitudinem. [illegible] post hanc uita*m*
notat. Cumq*ue* diues ro[illegible] garet de mitte*n*do
lazaro ad fr*atr*es suos. audiuit h*abe*nt moysen
et p*ro*ph*et*as. audiant illos. [illegible] [illegible] q*uo*d iud*e*i
[illegible] forte habraham uocauit eum fi-
lium. *et* ille ip*su*m p*at*rem. De uillico iniq*ui*-
tatis.

Ad discipulos autem p*ro*po-
suit ih*esu*s hanc parabolam. de uillico iniqui-
tatis. *et* e*st* uillic*us* q*ua*si custos uille. h*ic* accipit*ur*
p*ro* yconomo. *et* tamen est *et* amoth*us*. dispensato-
rem uitam cum debitorib*us* d*omi*ni sui. ut cum ei[illegible]
[illegible] memores beneficii recipient eum in domos suas.
Et laudauit d*omin*us uillicum iniquitatis. n*on*
q*ui*a iniq*uus*. s*ed* q*ui*a prudent*er* egisset. Est a*utem* pruden-
cia quedam sibi in p*re*senti. p*ro*uidencia *et* ex h*oc* e*st*
a minori intellig*itu*r. d*omi*n*u*s. si sibi in futuru*m* p*ro*uideat
et cum dolo laudat*ur*. Ego facite uob*is* amicos de ma-
mona iniquitatis. ut recipiant uos in et*er*na tabernacula.
a. d. Q*uo*d laudandi mag*is* essetis si prudent*er* uob*is*
sine dolo. Mammona lingua siri. diuicie *et* mamo*n*a
sathanas. qui opib*us* seducat. *et* dicunt*ur* iniquitatis. q*ui*a
de iniquitate colligi solent. Vn*de* uulgata illa dicit.
Omnis diues aut iniq*uus*. aut h*e*res iniqui. hoc quidam
male intelligentes. exponunt. ut b*e*n*e* dispensent. Sacrif*icium*
offert sacrificium de sua paup*er*is. [illegible] si [illegible] [illegible]

in conspectu p*at*ris. uel p*ot*est sic exponi. Q*uia* d*omi*nus m*ea* ibo
et h*ic* p*ro*uidet uob*is* *et* in futuro. a. d. uob*is* reseruate de reb*us* uel
[illegible]. ad solacium uite de superfluo facite uob*is* amicos.
q*uo*d enim ult*ra* necessitatem retinet*ur*. nec p*ro* necessitatib*us* erogat*ur*.
Pecunia e*st* iniquitatis. i*d est* [illegible] equitatem. In ea enim n*on*
facimus equitatem. q*ua*m p*ro*ximo debemus. q*uia* si. sicut nos
diligere tenem*ur*. Et nota. q*uo*d non omnes paup*er*es possint
nos recip*er*e in et*er*na tabernacula. s*ed* q*ui*a largitum h*abe*nt, re-
premium ab angelis. Bonos tamen pauperes. bonum e*st* eli-
gere cum possumus. *et* addidit d*omin*us. Seruus sciens uolun-
tatem d*omi*ni sui. *et* non faciens. uapulabit multum. Q*ui*
a*utem* n*on* cognouit. uapulabit paucis. Multi p*ro*p*ter* h*oc*
auertunt aurem ne audiant sermonem. s*ed* h*ii* n*on* uel
[illegible]. s*ed* c*on*temptores iudicabunt*ur*.

Sunc p*ro*posuit d*omi*nus e*st* De denario diurno
similitudinem de patrefamilias. qui conduxit operarios
in uineam sua*m* ex denario diurno. Cumq*ue* n*on* nisi
[illegible]. hore diei ibi [illegible]. tamen sub intelliguntur. ci-
uitas. tam temporis q*uam* hominis. In .xi. enim, [illegible] *et* ci-
uitas intellig*itu*r. In eadem e*st* senect*us*. In depputatas qui   uirilitas *et* decrepita
dem denarii eandem notat p*er*petuitatem. Sicut sicut erit
uite. uel binor. uel longior erit alia. s*ed* idem erit et*er*na
in omnib*us* in ea notant*ur*. de murmuratione recipientium dicunt
q*ui*a ibi n*on* erit murmur inuidencium. s*ed* admiratio
de magnitudine premii. solet enim quandoq*ue* murmu*r*
accipi p*ro* confusione uocum. uel p*ro* murmur trahi ad
statum plenum. Initium autem est pauci fecalis
ad futurum. Cum autem dedit. q*uo*d gl*ori*a p*ro* qua po-
terunt murmurare dum q*ui*a tunc d*omi*num [illegible].
q*ui* tantu*m* [illegible] [illegible] sine uob*is* glorificantur.
Admiracionem aut*em* eo*rum* de e*st* regnum expellit d*eu*s
sub interrogacione post c*on*uingclud*en*s parabolam ait.
Sic erunt nouissimi p*ri*mi *et* p*ri*mi nouissimi. [illegible]
et generalos equabunt*ur* in regno regni celorum. q*ui*a ultra
inuenitur usq*ue* ad septimam etatem quiescerant. que
cepit in ip*s*a in ascensione. In resurrectione quoq*ue* corporum. electi
cuiuscumq*ue* etatis, uel temporis uel hominis equabunt*ur*.
n*on* forte pauci lucrant*ur* q*ui* p*ri*uilegiati. Quidam tamen
quia in parabola legit*ur*. An oculus tuus nequam e*st*, q*ui*a ego bonus sum. *et* in
fine. Multi sunt uocati pauci u*er*o electi. dicunt labora-
tes in uinea. omnes fideles cuiuscumq*ue* temporis. uel eta-
tis. quo*rum* quidam boni. Alii u*er*o mali. *et* uocant accipientes
cum murmure malos. putantes se accep*tiore*s. *et* quia p*ri*ores
fuerunt in eccl*es*ia. uel tempore. uel dignitate. etiam plus
aliis accip*er*e. de quib*us* dicit p*ro*ph*et*a. Cadent a latere tuo
mille *et* x. mil*ia* a d*extri*s t*uis*. Et d*omin*us   uel p*ot*est esse sine t[illegible]
in euangelio dicit. se dicturum ta-   lis. q*ui*a si uellent
lib*us*. Nescio uos. Quod enim e*st* de eis   p*ri*mi murmurare
dicitur, uidet*ur* sermo [illegible]. de accipi-   possit magna[illegible]
entib*us* denarium. tamen sed*m* reg[illegible]   murmur eo*rum*
[illegible] de diuitis ibi legit*ur*.   de   ex p*ri*mi
accipientib*us*. *et* non accipie[ntibus].   sed putantib*us*
se accipientes. Sic enim putabant   et. nec tamen
decipiebant*ur*. Vel p*ot*est esse sine uelis.   q*ui*a si uellent p*ri*mi
murmurare possit c*on*solari eo*rum*   [illegible] op*er*iri. de y*p*[illegible]

dicens

Et factum est cum sabbato manducaret panem in domo cuiusdam principis phariseorum erat autem cum ydropico. Est autem ydropisis aquosus humor subcutaneus de vicio vesice natus cum inflacione et anhelitu fetido. Observabant autem pharisei Ihesum si sabbato curaret. Cumque illi abesset si liceret sabbato curare, et tacuissent, languidum apprehensum sanavit, post obiurgavit. Licet curare, quia pecus lapsum in puteum die sabbati extrahitur. Mirum autem erat quod de curacionibus in sabbato eum arguebant. Hoc enim in tradicionibus suis. Determinaverant [illegible] ea genera operum. Exodi. xxxv. Ex quibus vacandum esset domini sabbato, inter que non erat curacio, maxime que solo fit verbo, sicut dominus sepe curavit. Dicebat autem et ad invitatos parabolam. Cum invitatus fueris ad nuptias, non discumbas in primo loco. Quia superbiam phariseorum humilitatem docebat. Et attendendum quod hec non est parabola, sed via operis exemplum humilitatis faciendi. Sed quia apponitur ut ad similitudinem eius certa fiant, parabola vocatur, quia similitudo in exemplo. Illi autem qui eum invitaverant monebat ad misericordiam dicens. Cum facis prandium, noli invitare cognatos et amicos et divites, sed pauperes. Non dampnat amicorum invitacionem, sed voluptatem luxuriose vel mutuo remunerandi. Ex eo quod dixit autem, hoc retribuetur tibi in resurrectione iustorum, quidam de discumbentibus intulit. Beatus qui manducat panem in regno dei. Crediderunt carnaliter dictum, et carnalem cibum futurum post resurrectionem, sicut homo dicitur immortalis, non tamen sine aliquo alimonio. De [illegible]

Facta sunt autem [illegible] encennia in Ierosolimis, et hiems erat. Encennia dicuntur quasi enchenea, a neos quod est novum, et sonat innovaciones. Et dicitur inicium. quasi ib [illegible] novum. Quando scilicet domus aliqua aut vas aut vestis a communi usu ad celebrem et divinum usum subvehitur, quod latinus dicit dedicacionem, cum hebreus dedicacionem vocat inchoacionem usus nove, sicut cum primo inhabitamus novam domum, aut induimus novam vestem. Hic autem enchennia vocatur festum dedicacionis templi, quod annuatim fiebat. Hoc autem festum non ad primam vel secundam templi dedicacionem, sed refertur ad terciam. Prima enim fuit in autumpno, quia Salomon dedicavit templum decima die septembris, et usque ad templi illius eversionem fiebant quot annis duo festa, eadem die, dedicacio scilicet et expiacio. Secundum reedificatum fuit templum a redeuntibus a Babilone, dedicatumque in vere xii. die marcii, id est xiii. luna. Cum autem Antiochus Epiphanes polluisset templum sordibus ydolorum, et prophanasset utensilia eius, Iudas Machabeus filius Mathathie qui de gente sacerdotali, mundavit templum, et restituit utensilia in locis suis, et dedicavit illud xxv. die decembris, et hec dedicacio in diebus Ihesu observabatur in hieme, forte adhuc est festum. Innuunt apud Iudeos quod et Iosephus testatur, et sub Machabeis vocatur hunc diem dierum luminum. Et ambulabat Ihesus in templo in porticu Salomonis. Nomine templi sepe vocantur porticus templi. Unde hic in templum enim non ascendebant nisi ministri templi. Porticus autem illa dicebatur Salomonis, in qua solebat Salomon stare adorando, in qua die dedicacionis erexit columpnam eream, super quam stetit orante flexis genibus, cum tamen Iudei solerent stare cum orarent. Et dixerunt Iudei. Quousque animam nostram tollis? Si tu es Christus, dic nobis palam. Id est, quare non sic te Christum se diceret. Timebant enim eum tanquam Augustum se ingerentem. Id est Christus temptavit. Responsum dicens. Loquor vobis et non creditis. Opera que ego facio testimonium perhibent de me. Cumque dixisset, Ego et pater unum sumus, sustulerunt lapides Iudei ut lapidarent Ihesum. Et cum dixissent se nolle eum lapidare pro blasphemia, quia cum esset homo, deum se faciebat, dixit. Quia et scriptura homines dixit deos. Ibi, Ego dixi dii estis. Ergo multo magis quem pater misit in mundum, dici potest deus, cum tamen dicatur homo deus, et verbum dei dissimiliter. Hac ambiguitate nominis mitigavit iram eorum. Querebant ergo eum apprehendere, et exivit de manibus eorum.

Et abiit iterum trans Iordanem [illegible] ubi erat Iohannes baptizans primum. [illegible]

Erat autem quidam languens Lazarus a Bethania de castello Marie et Marthe. Cum autem accepisset Lazarum infirmari per nuncium sororum eius, in similitudine hoc non est ad mortem, ad eum scilicet tenendum in morte, et mansit in eodem loco duobus diebus quousque quatriduum compleretur. Tunc ait discipulis. Eamus in Iudeam iterum. Qui dixerunt. Iudei te volebant lapidare, et iterum vadis illuc? Quibus dixit Ihesus. Nonne xii. hore sunt diei? Et ipsos quasi horas xii., et id non erat eis timendum, cum eo. Et nota quod si Iudei adhuc erant boni, tunc hora diei erant, si iam mali, quia in malicia stabilitati, dampnati. Dixit et aliter. Id est. Prima vos ipsos provocat in voluntate vestre lapidandi, sicut hore mutabiles sunt, sic et affectus hominum, et ita ipsi in die mutentur, homines quasi hore, et qui ambulat in die, id est in pace, sicut ego et vos, non offendit aliquem, et ideo securi eamus. Et addidit. Lazarus mortuus est, et gaudeo propter vos, quia non eram ibi, quia dum longe positum indicavit, roborantur fides eorum. Dedit ergo Ihesus discipulis in Bethaniam, et Martha occurrit ei extra castellum. Et advocavit Mariam. Multi Ierosolimitani plenarie qui venerant ad consolandas sorores. Bethania non distat a Ierusalem nisi [illegible] stadiis xv. Veniunt ad monumentum et ad vocem Ihesu non solum suscitatus est, sed prodiit ligatis manibus. Multi ergo de Iudeis abierunt ad phariseos et nunciaverunt que viderant. Et celebris erat sermo de eo apud multos.

Multi enim iam ascendant ad diem festum ut sanctificarent se. credit enim h esse festum in die qua legitur in Regum. sexta feria. et quinquaginta sunt dies prima s. die mensis. primi sed legem. De pontifi

Collegerunt ergo pontifices et pharisei concilium

et pharisei consilium. et dicebant

Quid facimus. si dimittimus eum sic, venient romani et tollent locum nostrum et gentem. a. d. uestabit et ierusalem et gentem et scilicet locus iste. quem alexander et pompeius. et alii uestati sunt ipsum. et reges persarum et egipti. hic autem homo docet sacramenta abolenda. et nova. quos romani sciunt et templi tollent eas audientes impune tollendas. Tunc caiphas qui pontifex erat anni illius quid faciendum erat docuit. Expedit ut unus moriatur homo et non tota gens pereat. et propheta ualens huma no genere mortem sic. hic nesciens. Ab illo ergo die cogitaverunt quomodo interficerent eum. immo decreverunt ut interfice rent. ducentes in ierusalem. Jesus enim iam non palam ambulabat apud eos. sed abiit in desertum. in ciuitatem que dicitur effrem.

Ex quo iam destinata erat mors. ab illo sabbato quo collegerunt concilium inchoauit memoriam dominice passionis et hymnis et litaniis sola pater in responsione et in fine missarum plene et nona dicitur et mediana lamentationum.

De ierusalem

Factum est autem dum De ablatione adventus domini

complerentur dies assumptionis eius. firmavit faciem suam ut iret in ierusalem. Assumptionem ipsius dicit lucas non solum quo assumi debet de mundo ad patrem. sed et secundum preceptum de agno paschali qui x die primi mensis assumebatur de grege et seruabatur usque ad quartamdecimam. In hunc modum iesus x die in ramis palmarum venit ad locum passionis et mansit in eo usque dum passus est. De x leprosis

Et factum est dum iret in ierusalem transibat per mediam galileam et samariam. et ingressus quoddam castellum. occurrerunt ei x uiri leprosi. dicentes. Jesu preceptor miserere nostri. et respondit Jesus ostendite uos sacerdotibus. et dum irent mundati sunt. Quorum ut unus uidit se mundatum rediit. et adorauit ihesum. magnificans deum. et hic erat samaritanus. Qui non redierunt iudei erant. in quo notatur perfidia iudeorum. De samaritanis nolentibus eum hospitari

Cumque premisisset nuncios in ciuitatem samaritanorum non receperunt eum in hospicio. Samaritani enim iudeos habent exosos. in ierusalem adorare. et uidentes iacobus et iohannes dixerunt. Vis dicimus ut ignis descendat de celo et consumat eos. Et increpauit eos dominus. Jesus ambitionem

que inuadat in helia. in hiis dampnationem. qui ille ex contrario hic ex eis hic apprehendit. De peticione filiorum zebedei

Et assumpsit iesus duodecim

et ait. Ecce ascendimus ierosolimam. et consummabuntur omnia que scripta sunt per prophetas de filio hominis. Tradetur enim gentibus et illudetur et flagellabitur et conspuetur. et crucifigetur et tertia die resurget. quod audientes filii zebedei. putantes summe regnum ihesum in urbe suggesserunt matri ut peteret eorum sine nomine. quo concesso subdidit. Dic ut hii duo filii mei sedeant unus ad dexteram et alius ad sinistram tuam in regno tuo. Jesus autem non respondit matri sed petentibus per matrem. Nescitis quid petatis. a. d. pro solacionem. queritis in celo que nulla ibi est. et male queritis. Regnare enim nullus qui non meruit. Potestis bibere calicem. quem ego bibiturus sum. aut baptismo quo ego baptizor baptizari. Dicunt ei. possumus. Calix passionis. dapsa modo est ad similitudinem lance. inmunde. Sicut enim lancea

Sola unitas esse videtur faciem. adorans. et idem in perfectis diebus apostoli soli dimissis horis sine ad completorium. sed sibi sufficientium. et iii. signant infirmitas corporis. que de puluere sumpta. et infirmitas animi. que per nos non erigimus et ex debilitate. quia non audemus erigere oculos ad celum et prudentia. quia tendimus in cadimus. quia inferius descendimus et iudemus. quia in pratis ordinibus clerici genibus ut salomon et sed eleuata facie orauit. a. d. Trahe me post te quia odore unguentorum tuorum curremus. et in domi cilia secreta ibimus. et primo quo exprimitur dum dolet utrum. In sabbato dominica uisitat ihesum.

mergitur. et accipit alterius coloris dignitatem. sic nos in mortem descendimus corporaliter. et resurgimus spiritualiter. Calix ad literam est uas quo calidam sumimus potionem. macrobius et theodolus dicit calicem esse quem inuenerunt alacres dixerunt. Calicem. qui ut mutata i. in a. littera dicitur calix. Cassiodorus dicit super psalmos. Calix dicitur passio. que cum mensura bibitur. fidelis enim deus. qui non sinit nos temptari super id quod possumus. Est enim calix uas. in quo mensurate distribuitur potus bibentibus. Et secundum hanc distinctionem calicis et baptismi recte subdidit dominus. Calicem quidem meum bibetis. et tacuit de baptismo. Johannes enim non martirium sed passiones multas ante mortem sustinuit. Alii tamen calicem et baptismum per eodem accipiunt. s. pro martirio et dicunt iohannem animo fuisse martirem. quia animo non defuit martirio et in feruentis olei dolium missus. In hunc modum ieronimus dicit de monachis. Monachi debent habere priuatum martirium.

sequntur. sequntur et ipsi martires sunt. addidit quoque ihesus. Sedere ad dexteram. uel ad sinistram meam non est meum da-
re uobis. subaudi. talibus. quales estis. quia estis ambitiosi
uel nobis quam uobis. quia estis propinqui mei. Non enim persona-
rum acceptor est deus. uel non est personarum aliquam absoluere.
sed meritis in dando salutem. Et hoc. Et cum indignarentur
x. de duobus fratribus. uocauit dominus. hos et illos non uen-
tos. ad regnum. nisi per humilitatem. et dedit se in
exemplum dicens eis. filius hominis non uenit ministrari
sed ministrare. Et enim homo cecidit per superbiam.
per aliam uiam redire oportet. eum in regionem suam. ad
quod significandum dominus ihesus. in passionibus redit per ali-
am uiam. ab ea per quam ingressus est. De Zacheo et ceco

Et cum ingrederetur iericho. illuminauit cecum unum et egressus perambulabat iericho. Zacheus autem princeps publicanorum. qui pusillus erat. ascendit sichomorum ut uideret ihesum transeuntem. Sichomorus siue fatua dicitur. in foliis moro. In aliis similis ficui. unde dicitur quasi sichomorus siue altitudine plenus. unde et a latinis celsa dicitur. Et dixit ei ihesus. Zachee descende quia hodie in domo tua oportet me manere. et descendit et excepit illum gaudens. Tunc zacheus dimidium bonorum suorum dat pauperibus. dimidium retinuit. ut inde redderet hiis quos defrau-dauerat. que in duplum resti-tuere sed legem. ut supradictum est.

[Salus est descendentium. Judeus adhuc est in simbolis. ita (?) quasi timentes erant ma-iores. in choro et in processionibus posteriores sunt.]

Et ait ihesus. hodie huic domui salus facta est. eo quod et ipse domus zachei filius sit abrahe est. [sc. non natura. uero sed carnem. sed fide.]

Et egrediente. De duobus cecis.

Iericho. secuta est eum turba multa. Pauca enim non audiebant ingredi deserta propter latrones. Et ecce duo ceci sedebant secus uiam. ex quibus unus erat bar-thimeus. id est filius thimei. Qui cum clamarent fili dauid mi-serere nostri. et cum increparentur ut tacerent magis clama-bant. Stetit ihesus et illis ad se uocatis ait. tetigit oculos eorum. et confestim uiderunt et secuti sunt eum.

Ihesus autem ante sex dies De Alabastro unguento paschae. uenit bethaniam. id est sabbato ante ramos pal-marum. qui dies erat sextus. ante pascha. secundum numerationem temporis. et diem paschae etiam non inpositum. et erat in domo simonis leprosi. Simon fuerat leprosus quondam. et a domino sanatus. sed tamen pristinum nomen adhuc manebat. sicut dicitur matheus adhuc publicanus. Multi quoque in-de exierunt illuc. qui conuenerant ad diem festum non propter ihesum tantum. sed ut lazarum uiderent. Cogita-uerunt quoque principes sacerdotum. ut lazarum interfi-cerent. Fecerunt autem ei cenam. et martha ministrabat. et lazarus unus erat discumbentium. qui ut dic-

itur genus de urbe domini. conuiuis ministrauit. [...]
loca penarum et sedes inter diligentem narrationem indi-
cauit. et ita uitam longis temporibus ignoratam eandem
inuenerunt perditam. Maria quoque habebat. alabastrum
unguenti nardi. id est pixidem. de alabastro plenam un-
guento nardi. Sicut enim dicimus calicem uini id est
fusum uadis. et hic sic dicitur hic huius alabastrum un-
guenti. est quoque genus marmoris candidi et pluribus ua-
riis coloribus intinctum. quod incorrupta seruat unguenta.
Nardus autem est frutex aromaticus. crassa radice. sed bui. nigro
et fragili. acerbum odoris. folio paruo densoque. cuius cacumina
in aristas se spargunt. pigmentarii spicas et folia nardi
celebrant. unde ad commendationem unguenti ait marcus.
spicati pretiosi. erat enim de nardo. id est de india. in dici. Alia enim
nardi genera. uilia sunt. Johannes commendationem expressit.
dicens. libram unguenti nardi pistici. id est fidelis. pistis
enim grece. et pistis fides dicitur. nulla scilicet adulterina ad-
mixtione corrupti. Quidam tamen pisticum. a loco dictum putant. Confracto autem alabastro. fudit maria ala-bastrum et effudit unguentum super caput ihesu. et unxit pe-des eius. et extersit capillis suis.

[vel pisticum. id est mixtum de spi-cis et foliis confectum. quod est preciosius. ut dicit beda super marcum et forte pix-is mixtum sonat et nuncupatum pixidis]

et domus impleta est ex odore unguenti. Et quia ea die maria fouit pedes domini unguento. in memo-riam eius ecclesia eodem sabbato dominus papa uiuulas (?) debet ero-gare pauperibus. huic enim pedes domini fotos dominum sedentem in celo. adhuc sunt ambulantes in terra. cuius largitionis occupatione ea die non egreditur ad aliquam occupacionem, etiam. cum ceteris diebus quadragesime. stationem faciat ad celebrandam missam. Inde est quod in quibusdam gradualibus legitur in rubrica. sabbato uacat. quia dominus papa elemosinam dat. et in concilio capitulari. ebdomade quadragesime hebdomadis quinte feria. ii.
datum fermentatum. consistorio lateranensi. Nec mo-
ueat te si ob aliam causam inueniri diem dominicam uacan-
tem. Indignabatur autem iudas scariotis. est enim per-
dito unguento. cum posset uendi. trecentis denariis et dari
pauperibus. Erant et alii indigne ferentes. et dicentes.
ut quid perditio hec unguenti facta est. Ipse quidem propter
pauperes indignabatur. quibus fere nihil uite perfusum erat. Judas uero quia fur erat. et loculos domini habuit. et mitte-bantur. potabat. id est auferebat. habebat uxorem et filios. sicut scriptum est de eo. fiunt filii eius or-phani et uxor eius uidua. Uxori quoque et filiis dabat. quod fu-rabatur.

[Legitur in quibusdam sacramentariis. tradio ad dominicam petrum. et sequenti dominica uacans. quia non habet propria. antiphona ad introitum. sed precedentia repetitur.]

et ait illis ihesus. Quid molesti estis huic mu-lieri. quia bonum operata est in me. Ad sepeliendum me fecit hoc. id est fecit quod dicitur. sed officium sepulture. Johannes

[id est non solum ferebat sed et asportabat]

nit. Sine illam ut in diem sepulture mee servet illud. Marcus exponens hoc ait. Quod habuit hec fecit. Prevenit enim ungere corpus meum in sepulturam. subaudi ponendum. q. d. Sine ut faciat de corpore vivo quod volet facere mortuo. hoc non potest. Forte a spiritu sancto hoc est revelatum. sic preparavit unctione sepulture mulier. Tunc dixit ei Ihesus. Opus hoc memorandum. Ubicumque predicatum fuerit evangelium. hoc est in toto evangelio hoc. Nondum enim scripta fuerant cetera. De [illegible] hic. et [illegible]

Mane autem facto ascendebat Ihesus Ierosolimam. et dixit discipulis eius. Et cum venisset Bethfage que erat vicus sacerdotum in latere montis Oliveti, misit duos ex discipulis suis, in castellum quod erat contra eos, vel in Ierusalem, ut adducerent ei asinam, et pullum eius qui erant alligati in bivio. et si quis dixerit, dicite quia dominus his opus habet. Asina hoc est domestica iumentis. subiecta parvulis. qui propria iumenta non habent. Cumque quis quibus in ea fuisset pabulum datur ei. et pullus qui pater ad opus iumenta [illegible]. Nondum enim quisquam ascendebat. cum Ierosolimam venit in que obsequium. Quidam. Dicam eum subiugalem putant. Quod dominus exposuit. Hoc utrumque nomen ob eandem causam inditum est. Hoc enim iumentum primum videt hoc. et ascendendo asinam dixit, latum et gravis subiugalem. Hii duo missi dicuntur fuisse Petrus et Philippus. Samaria. In hoc tunc dum ascendit Ierosolimam. [illegible] eum esurisse et accessisse ad ficum, et cum hic invenisset in ea nisi folia. et non fructum. ait. Numquam ex te exeat fructus amplius. et statim aruit. Quod tamen figurat synagoge maledicte et antichristos mediatores fecit Ihesus. Non enim querebat fructum ex ea cum nondum tempus ficorum esset. Quod licet apud Matheum legatur sequenti die factum. Matheus quod de clypeo. alia die cum exiret a Bethania. esuriit. primo recapitulando dicit illos. Marcus enim narrat hoc factum esse ante eiectionem ementium et vendentium de templo. quam constat die dominica factum. Iter ob aliud causam hunc ordinem. Matheus sequentem. nisi quod post Matheus scripsit. sive autem Matheus secundum seriem. dicit factum recapitulando sive Marcus ante orationem. preoccupando quod de suo nunc quod de die, alter breviter tegere reliquitur. Euntes autem discipuli fecerunt sicut precepit illis Ihesus et ponentes vestimenta sua super pullum eum super sedere fecerunt. Marcus et Lucas et Iohannes non dicunt eum sedisse nisi super pullum. Zacharias quoque propheta dixit. sedens super pullum asine. Matheus dicit eum sedisse super asinam et pullum. Quod licet huius esse videatur. tamen esse potuit ut primo insedisset pullo. et forte quod nondum domitus

et lasciviens erat. descendit et insedit asine. Quod si de pullum tantum Matheus utrumque posuit et misticum. Quod autem hoc propheta, et discipuli non cognoverunt discipuli donec glorificatus fuit Ihesus. Quod Glosa [illegible]

Et cum appropinquasset Ihesus ad Flevit super civitatem descensum montis Oliveti. multi descendentium cum eo substernebant vestimenta sua in via. alii cedebant ramos de arboribus et sternebant in via. Turba autem multa convenerat ad diem festum, pueri et plebs et Ierosolimorum. tollentes ramos palmarum processerunt ei obviam. et qui precedebant et sequebantur clamabant. osanna filio David. Et est osanna, hebreum verbum compositum ex corrupto et integro. osi sonat salvifica. anna est interiectio obsecrantis. sicut pape admirantis. Quod in latino eloquio non habemus ea posuit ieronimus. Obsecro, quasi osanna, id est salva. obsecro, id est, ora domini ut dicit vos duo pueri pro regum filio et cum in tuo [illegible] dicentes filio David. osanna. id est salva. obsecro. Vel [illegible] duo dicentes, et tunc legitur ita, dicentes osanna filio David, et quod quidam secundum sermonem dicebant. Benedictus qui venit in nomine domini, subaudi, rex Israel. Est vox vel ut. et benedictum quod venit regnum. patris nostri David. ad hoc de quo dominus dabit illi dominus sedem David patris eius. et tunc gaudentes illa ad Christum dicebant. osanna in excelsis. quod sicut forte probant sublimitatem regni Christi. tamen prophetice vociferantes eum regem celi et angelorum predicabant. et quidam pharisei de turba. dicebant ei ut increparet discipulos. quibus respondit. Si hii tacuerint lapides clamabunt. quod in passione post tenebras prime. post saxa clamaverunt eum dominum, salvatorem mundi. Et ut appropinquavit. flevit super civitatem dicens. Quod si cognovisses et tu. subaudi fleres. quod circumdabunt te inimici tui vallo et non relinquent in te lapidem super lapidem. q. d. Si cognosceres ruinam tuam futuram et quam ei quesita sunt. In hac die que ad pacem tibi, fleres. Quod autem illa ierusalem post funditus sit eversa. apparet. quod locus calvarie qui tunc erat extra et sepulcrum modo sunt intra. Elyus enim adrianus eam postea edificavit, reparavit mutavit et nomen et locum vocavit eam elyam. Matheus autem patrem dicit dominus. quod cum milvus et hirundo cognoscat tempus suum. ipsa non cognovit tempus visitationis sue. et cum ingressus urbem commota est universa civitas dicens. quis est hic. Turbe autem dicebant eum. Ihesum [illegible] prophetam. [illegible]. Commemoratur hoc processionis [illegible] quot annis, semel recolit ecclesia. Ergo dominum cum fidelis. cum ramis quasi obviam. domino extra muros civitatis et vadit usque ad [illegible]. et quasi et ramos quos gestant affligentes deponunt. q. d. [illegible]. absit gloriari nisi in cruce domini nostri

Hoc grecum nomen est. asina vel iumentum. Quod sub iugali [illegible]

ad significandum quod per primum adducunt gentes ad fidem. Petrus Cornelium et domum eius. et Philippus Samariam. Cum in actibus apostolorum legatur Philippus diaconum eum misisse [illegible].

sua

[illegible]

id est per elisionem vel [illegible] vocalis [illegible]

[illegible] dicunt [illegible]

ihu x. Quando enim id erat. et usque ad crucem. que sic ostenderet eis. non est spondium. in generaliter gloria iudei. que extrema gaudii luctus occupat, per eadem significabat. et illa die gaudio passionis subdebatur. Evangelium dominice passionis. forte quia et deus exultantibus uisentibus lamentabatur. et nos passioni passionem. quia passio fuit eius. exultationis per quod flevit. Grece quidem illa quam in eadem die dominicale passionem ut supra ... recte facitur. quia non per illum illam dimittenda. sic et ille qui pontifex suo contra urbem posito in loco predixit crucis ei obtulit. et ipso populum perdente. in ciuitatem ingrediente credimus fuisse. De secundo eiectione emen

Et intrauit ihesus in templum. deinde ementium et uendentium ostendit ruinam urbis. pro qua flebat. maxime ex sacerdotum culpa peruentuam. Sacerdotes enim auaricie sue consulentes in porticibus templi. hostias uendebant quas quidam, ne uenientes de longinquo uices offerrent. si hostias proprio non inuenirent. et ne pauperes qui uices suarum accusarent. ex excusatione peccarent. pecunie non habitu. posuerunt etiam nummularios. qui mutuam sub cautione darent pecuniam. sed quia lex non patiebatur ut a fratribus suis usuras acciperent. excogitauerunt ut collibia facerent. Collibia enim apud eos dicuntur uilia munuscula. ut ciceres et uue passe. et poma diuersi generis. que quod in nummo non licebat. in talibus habebant. Quod prohibuit ezechiel dicens. Usuram et omnem superhabundantiam. non accipietis. Sic et hodie quidam sub nomine caritatis usuram palliant. Et facto flagello de funiculis eiciebat uendentes et ementes de templo. cum hostiis suis. et mensas. nummulariorum euertit. et dixit. Ne domum patris sui que erat orationis facerent speluncam latronum. Non sinebat uas. aliquid de non dedicatum. transferri per templum. Et tradunt quidam. quod quidam fulgor radiosus egrediebatur ex oculis suis. quo territi sacerdotes. et leuite. non poterant ei resistere. sed hoc recte faciunt. qui ceteras facultas in ecclesiis uendere non permittunt. Nec forte. quod maius per miraculo fecit in domini. et accesserunt ad eum ceci et claudi in templo et sanauit eos. De eiectione templi

Et admirantes principes sacerdotum in templo et sabe dixerunt ei. Quod signum ostendis nobis. quia hec facis. quod significat ne aliquid de opere insolito. Et potest non credimus quod hec licet. Quare ostende nobis signum. quo credamus tibi licere. Et respondit. Soluite templum hoc et in tribus diebus. illud reedificabo. Illis autem dicebat de templo corporis sui. Salomonicum templum. uii annis completum. Sed autem templum sub ciro. xxx. annis edificatum est. hoc non superiorum. vii quoniam fuit citum in contra sacerdotes potuerunt. Usque ad medietatem domus superiori. Sinebant enim gentes edificium, impediebant. Post inceptum per octo vero annis. ad impium cambise. viii annis. et post uno anno. sub duobus magis. et in uno anno sub dario. filio ydaspis. Sub dario autem nonagesimo eius tempora ista ab eo. in. vi. annis consummatum. quod coleges hinc numerum dierum formationis dominica corporis congessit quibus. ad distinctionem membrorum non ad formationem corporis. Hoc autem non dixit ihesus imperando et consulendo. uel hortando. sed predicendo. et soluite. i. soluetis. De duobus minutis uidue

Templum domini quod modo est in ierusalem dicitur. quis edificauerit nescitur. Quidam dicunt edificatum ab helena. cum de perside triumphans. crucem retulit. Quidam a iustiniano augusto. Quidam a quodam rege egipti. in nomine alladiclis. i. summi dei.

Et respiciebat diuites. qui mittebant munera sua in gazophilacium. philaxe grece. seruare dicitur. gaza lingua persica. opes. Erat autem archa secus foramen habens. posita ad dextram ingredientibus circa altare. in qua mittebatur pecunia offerentium. ad sacerdotes templi reparanda. et seruabatur. tamen erat ibi quedam separata archa. in qua soli sacerdotes mittebant donaria sua. que uocabantur corbanay. Erat et ibi tertia. in qua rex. uel princeps clausum mittebat. que dicebatur musac. tamen quidam. aliter distinguunt. quod quandoque legitur musac. sabbati domini. in illa archa tamen reponitur oblaciones. solempnium dierum. Et quia corban nostrum sonat. dicunt in corbanam ponitur uotiua. in gazaphilacio aliquorum dierum munera. et spontanea. tamen. generaliter earum. generaliter in templo gazofilacium dicebatur. et loca in quibus erant posite. Unde hoc. hec locutus est ihesus in gazophilacio. In ezechiele quoque thalami. sacerdotum dicuntur gazophilacia. Uidit et quandam mulierculam paupertulam mittentem duo minuta. quod est quadrans. i. duos ereos nummulos ualentes quantum pretium sicli. i. obolos. v. et dixit. eam misisse plus quam omnes. quia totum uictum miserat. Alii ex superhabundantia. De phariseo et publicano

Dixit et ad quosdam. qui in se confidebant tamquam iusti. et aspernabantur ceteros. parabolam. de phariseo et publicano. et conclusit. omnis. qui se exaltat humiliabitur. et qui se humiliat exaltabitur. Ut dies pernoctabat in bethania.

Et cum uespera iam esset hora. redibat in bethaniam et ibi mansit. Erat enim diebus docens. in templo. noctibus exiens. morabatur in bethania et omnis populus manicabat ad eum in

(eo. i. fluebat)

a dyslumo. xlvi. edificatum est templum in tribus diebus [illegible]

uidet

Sed tota illa septimana penosa dicitur quia per totam illam laborauit dominus recreando sicut per primam mundi ebdomadam creando.

templo, audire eum. et sequebantur eum. et cibabat (mane / mala)
eos. Vnde iohannes ait. Cum esset ierosolimis in pascha.
in die festo multi crediderunt in nomine eius uidentes
signa que faciebat, similem creationem referunt marchus
capitulo ... et lucas ... (uico) De Inficacione ficulnee
Erant autem quidam gentiles. xciiii
Vt adorarent in die festo. Et dixerunt philip-
po dicentes. Volumus ihesum uidere. qui assumpto andrea
dixit hoc ihesu. et respondit. ihesus. venit hora. ut cla-
rificetur filius hominis. et cetera. Plenitudo gentium credentium
est quod tamen post passionem. Sicut insinuauit dicens.
Nisi granum frumenti moriens. id est ... manet. Si autem
mortuum fuerit. multum fructum affert. Et quia grano
frumenti se comparauit ... mola crucis. de hoc grano tamen
conficitur corpus christi. et addidit. Qui odit animam suam.
id est uitam. in hoc mundo in uitam eternam custodit eam. et
qui uiuet eternaliter. Siquis michi ministrat me sequatur. et me-
cum erit. Nunc anima mea turbata est. et quid dicam.
Pater saluifica me ex hac hora. pater clarifica (bo) no-
men tuum. et uenit uox de celo. et clarificaui. et i-
terum clarificabo. id est clarum feci ... ut
sed homini clarificaui in baptismo. in ...
clarificabo. in resurrectione ascensione et iudicio. et
quidam dicebant tonitruum factum. alii quia angelus lo-
cutus est ei. et ait ihesus. propter uos hec uox facta est. Nunc prin-
ceps huius mundi eicietur foras. id est princeps amatorum mundi
per fidem ... Et ego si exaltatus
fuero a terra. omnia traham ad meipsum. id est ex omnibus par-
tibus mundi. Et cum intelligerent crucifixionem. que
forte uocabatur ab eis dicebatur exaltatio a terra. qui oppo-
suerunt ei. quod si exaltaretur non erat christus. audierant enim
ex lege. quia christus manet in eternum. Qui non determinans
dixit. quia modicum lumen in eis erat. et cum uespe-
ra esset, redibat in bethaniam. De filio qui nega-
Et iterum rediens diluculo. tercia uit ire et iuit in uineam
sabbati in templum. docebant populum. et accesse-
runt. ad eum principes sacerdotum. dicentes. in qua po-
testate hec facis. quia quid est quod eicis de templo. Apostolus
cum non sis sacerdos. et doces nos inconsultis. ihesus autem
oppositionem reddidit (uice) opposito non solutione interrogo. et ego
uos. baptismus iohannis ex deo erat. an ex hominibus.
et cetera. quia dicunt est quod ex deo debetis credere iohanni de po-
testate mea. quibus cum dixerint se nescire. quod esse
sciebant. noluit eis aperire. de sua potestate. Qui autem
aprehendi eum erant alii timens. et non ipsi. et sic indica-
uit. parabolam duorum filiorum quorum uni dixit pater.
Vade in uineam, qui ait uado. et non iuit. et cum quo
filii christe. quasi eorum facit uoluntatem patris. dixerunt.
Nouissimus. exquisitando nolentes dicere ueritatem. uerbis
intelligentes de eis dixisse.

et respondit. nolo. tamen postea iuit. Vnde alii patri. uado et non iuit

... eos

exciderunt. Primus. Vnde ihesus subdidit. Publicani et me-
retrices precedent uos in regno dei. De parabola de ui-
Iterum proposuit eis parabolam. de patrefa neis
milias qui plantauit uineam. et locauit eam agrico-
lis. qui misit seruos ad recipiendos fructus. occiderunt scilicet
prophetas seruientes. Ezechiam sectum per alsia. etc.
et ceteros et multos lapidauerunt. et mittens pater fili-
um ait. forsitan uerebuntur filium meum dicentes an-
tea. et cetera. et ... ecce pater ignorare dicitur. et quia quod
respondentes fuere si intelligant quod filio. qui se dicit ig-
norare. consummationis diem. Quem cum uidissent agrico-
le dixerunt. hic heres. quia sacerdotes illum sciuerunt uenisse.
cui pater dixit. dabo tibi gentes hereditatem. et eiecerunt ap-
prehensum filium. eiecerunt eum extra uineam. et occiderunt. Quid
ergo faciet illis dominus uinee. et dixerunt sed lucas. Absit.
intelligentes quod mecum occiderunt. marchus dicit eos
dixisse. malos male perdet. et uineam suam locabit
aliis agricolis. Si autem non dixerunt uoce. sed dicebant in
conscientia. quod autem si facerent erant. probauit dicens. quia
sic erat scriptum. lapidem quem reprobauerunt et cetera. hic factus est in
caput anguli. Inadentia
Ho ratione debet fuisse lapis positus ad
edificium templi. nec in eo congruere in eo poni po-
terat. donec consummato que in angulo sursum positus est,
ita congrue. quod mirarentur omnes. nec per significationem tamen
intellexerunt. Hic est. qui fundamentum est. et quod ...
superinnitet. Qui cum audissent sacerdotes. et pharisei.
uoluerunt eum tenere. et timuerunt turbas.
Et dixit eis iterum in Inadentia
parabolis. Simile factum est regnum celorum regi. qui
fecit nuptias filio suo. qui cum tercio misisset ad in-
uitatos. ut uenirent. et excusantes se noluissent uenire,
misit seruos suos. ut inuitarent quoscumque inuenirent. Qui uiuat.
introduxerunt bonos et malos. debiles et claudos. deuotas
enim corporis uenientem excludit a regno. Immo et sepe
quod compellit. et intrauit rex ut uideret discumbentes. quod
erit. cum ueniet ad iudicium. Tunc enim uiuos iudi-
cabit. id est reddet quod uniusque. et quia inueniet in ecclesia sine
ueste nuptiali. id est caritate. mittetur in tenebras exteriores.
id est locatos ipsum positus. quia tunc in loco sunt inferiores.
Potest et dici de tenebris mentis quia quidam sunt inte-
riores. id est in ecclesia alii exteriores. qui extra ecclesiam. sicut infideles.
et heretici. tunc enim ecclesia mali exteriori placentes. ut
sunt preces cum infidelibus. De herodianis et questione
Tunc inierunt pharisei de tributo reddendo.
consilium. ut caperent eum in sermone. et mittunt
discipulos suos cum herodianis. Herodes uenerat ... ter-
cha ad diem festum. et gentiles milites secum
adduxit. uel de antiquis militibus iudeis. ascalonite

adhuc superant ibi. Et venientes ad ihesum dixerunt. licet censum dari cesari an non? Iam enim dubitabant mitte inde de tributo reddendo vel non, vel intellexerant post insurrexionem iudeorum. Et ait ihesus. quid me temptatis ypocrite? ostendite mihi numisma census. Et numisma est nummus sculptus in nummo. quasi et moneta dicitur pro qua nummi dederunt. hoc autem pro ipso nummo. Et ostenderunt ei denarium. qui pro censu capitis dabatur. Et ait illis: cuius est ymago hec et superscriptio? Dicunt ei. cesaris. Nec cesaris tyberii sculpebatur. Reddite ergo que sunt cesaris cesari; et que sunt dei deo. primicias decimas et oblationes.

In illo die accesserunt *De vii. viris mulieris* saducei. qui resurrectionem non credentes. sugillabant phariseos querentes. de septenaria muliere. cuius esset in iudicio. quod uel ipsi confinxerant. uel erat possibile. uel forte iam euenerat. qui cum eandem questionem proposuissent. ihesus respondit. in resurrectione non nubent. mulieres. neque nubentur viri ab eis. id est non ducentur. quia homines immortales. non egebunt propagatione sed erunt sicut angeli dei in celo. De resurrectione autem mortuorum. probavit ex libris domini quod dixit moysi in rubo. Ego sum deus abraham. et deus ysaac et deus iacob. quia illi prophetas non recipiebant. credentes eos testimoniis non potuit uti contra eos. Est autem probatio talis. ipsi putabant animas cum corporibus interire. hac autem auctoritate probatur animas uiuere post corpora. alioquin si homo moriens penitus in nichilum redigeretur. tunc dixit deus. se deum esse nichili. manentibus ergo animabus. post mortem. colligitur quod corpora resurgent. ut cum eis recipiant anime. quod cum eis meruerunt. aliorum turbe incorporati sunt.

De mandato primo et secundo in lege

Pharisei autem uidentes quod silencium inposuisset saduceis, conuenerunt in unum. Et accessit unus legis doctor. temptans eum et dicens. magister quod est mandatum magnum in lege? Et ait ihesus. Audi israel. Dominus deus tuus unus est. hoc non est de mandato, sed preostendit. de quo dicitur mandatum. quod tale est. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo. et ex tota anima tua. et ex tota mente tua. Secundum simile est huic. diliges proximum tuum sicut te ipsum. id est de te simile est secundum. homo enim est ymago dei. et respondit scriba. in ueritate dixisti. et hoc est maius omnibus holocaustomatibus. Patet iam scribas et phariseos. fuisse questionem. quidam enim legis opera preferebant dilectioni. alii econtra. quod autem legem prophete deo placuerunt. per dilectionem sui omni sacrificio. primum autem et secundum dicit mandatum. quantum ad ea de quibus mandantur. cui ihesus ait. hoc fac et uiues. Ille autem uolens iustificare se ipsum. ait ad ihesum. et quis est meus proximus? cui ihesus ostendit. omnem miseram facientem. esse proximum et ipsi ihesum ipsi et aliorum proponens. parabolam samaritani qui incidit in latrones. sicut distinguitur hec parabola. erat enim ierusalem. quia in illo deserto, erant latrones, qui sepe sanguinem fundebant. sed et domum. quod sanguinem sonat. uocabatur. Erat autem omnis populus suspensus. et audiens ihesum. *De confutacione phariseorum*

Congregatis autem phariseis interrogauit eos ihesus. Quid uobis uidetur de christo. cuius filius est? dicunt ei. dauid. et ait illis. Quomodo ergo dauid uocat eum dominum suum dicens. Dixit dominus domino meo. sede a dextris meis. Si dauid uocat eum dominum, quomodo filius eius est? id est dauid. Nos putamus christum futurum. purum hominem. Quid ergo erat dauid. in quo erat christus. nec ergo erat deus dauid. Manifestum est quod dauid. et propheta loquitur. post enim prophetas sunt. et domini dominus filiorum quam filii parentum. Iudei exponunt hunc psalmum septimum. in persona eliezer. qui post uictoriam regum. ait. dixit dominus domino meo abrahe. sede a dextris meis. sed sequentia psalmi non conuenit.

Tunc locutus est ihesus *De doctoribus phariseis* [illegible] ad turbas et ad discipulos. *[illegible]*

Super cathedram moysi sederunt scribe et pharisei. que dicunt facite. que autem faciunt nolite facere. Sicut sanctificat locus hominem. sed homo locum. Sicut non omnis sacerdos sanctus. sed omnis sanctus sacerdos. doctrinam accipiatis non mores. apibus hic non sunt imitande sed flores. Et addidit. Dilatant enim philacteria sua. et magnificant fimbrias. quod supra expositum est. Amant uocari rabi. Vos autem nolite uocari rabi. unus est enim magister uester. Et patrem nolite uocare uobis super terram. unus est enim pater uester qui in celis est. Sicut prohibet dominus doctrinam super cathedram. nec salutationes in foro. non uocari magistrum et patrem. sed ambitionem et uanam gloriam. *[illegible]*

Ad ostendendum autem que *De eternitate*

iam phariseis dicit euenienda subdidit. Ve uobis qui diligitis. primas cathedras. Ve uobis pharisei ypocrite qui seratis clauem scientie et clauditis regnum celorum ante homines. Ve uobis qui deuoratis domos uiduarum. Ve uobis qui circuitis mare et aridam. ut faciatis unum proselitum. id est aliquem gentilem. aduenam conuersum ad iudaismum. et facitis eum filium gehenne. duplo quam uos. quia rediens ad uomitum peior est quam ante. quia preuaricator. Ve uobis qui dicitis. qui iurat per templum nichil est. qui autem in ea oblata super aurum. debet. sacerdotes ut iuramenta uel plura ad decidendum. dicebant. data sunt et oblata sanctiora quam ipso templo. et altari. dominus. quod dixit. quod templum et altare quodammodo sanctificabant in eis ob

que lauro templi debetur. quod per altare [illegible]

tam. que de dedicatione erant. Mata .i. nequissima[m] sollicitabant illud. adhuc multi intus illo laborant. qui putant maius esse lucre per evangelium. quam per deum. Ve vobis qui decimatis omne olus. et relinquitis maiora et iudicium. Hic verbum decimatis dubium est. nam et qui accipit. et qui dat decimare dicitur. Pharisei autem ideo decimas omnium dabant. ut dicitur. sed modo alias dant. qui has non negligunt. dare leviter autem a deo exigebantur. decimas quod et olim. Item. Ve vobis duces ceci excolantes culicem. camelum autem glutientes. Per similitudinem loquitur quod colantur. decem et per veteri ad serpentem sic. Minima diligenter inquiritis. ut decimas. vel villam et iudicium. consilium vero quod maiora grandioris abscondere. Vel ad id quod dominus dicit ceci exclamat. id est minora. precepta. sed diviciis diligenter. exigentes magna. sed maiora dissimulando omittatis. Ve vobis qui similes estis sepulchris dealbatis. que plena sunt omni spurcicia. Item Ve vobis qui edificatis sepulchra prophetarum et adornatis patres vestri. qui eos occiderunt. genimina viperarum vos implebitis mensuram patrum vestrorum. sub dicere Copiosa est. Mittam ad vos sapientes et scribas. et ex illis occidetis et crucifigetis et flagellabitis in sinagogis vestris. Hic patet betricum menerum. qui dicit alium esse deum prophetarum. et alium novi testamenti. ut veniat super vos .i. super eos. maligni omnis sanguis iustus. a sanguine abel iusti. usque ad sanguinem zacharie filii barachie. quem occidistis inter templum et altare.

Si de .xi. prophetarum vel de patre Iohannis dicatur. ubi fuit occisus in templo non legitur. sed dicitur de filio ioiade sacerdotis. quem ioas occidit. ut legitur in regum. et forte pater eius cognominatus est barachias. vel per nominis interpretatione positum est. Barachias enim. benedictus domini interpretatur. Et est. filius barachie .i. benedicti domini. In evangelio nazareorum legitur ioiade. pastorem et ovium. et sacerdotem. Cum commemoravit ihesus. ut duo genera hominum notaret. subditos et prelatos. Multi enim genera per quod peccata cognitio gressatio

Et convertens sermonem ad ierusalem ait. Ierusalem quotiens volui congregare filios tuos. .i. quotiens filios tuos voluntate mea congregavi ve nolentes et negasti. Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. dico enim vobis non me videbitis amodo donec dicatis. Benedictus qui venit in nomine domini .i. ab hoc tempore passionis non videbitis faciem meam. donec ad iudicium videbitis me venientem in gloria dominantis. et fideles magnificabit regnare. et exaltat eos usque tunc divinum predicat.

Et locutus abiit. et abscondit se ab eis. multi ex populo crediderunt in eum. sed propter phariseos non confitebantur. Cumque egressus de templo. accesserunt ad eum discipuli eius. ostendentes edificationem templi. Audierant ab eo de subversione urbis. volebant audire et de templo. quod videbant eis. quod nec capi nec subverti posset. et ait illis. Veniet dies in quibus non relinquetur lapis super lapidem. qui non destruatur. Et cum sederent in monte oliveti contra templum. accesserunt ad eum discipuli secreto. et querebant. signa. ab eo eversionis ierusalem. et signa adventus sui. et dixit. quedam que adventum sui. quedam que urbis. Primum autem fideles. ne seducantur cum audierint multos dicentes se christos esse. sic enim venerunt. sed non fecerunt signa. quod dixit. Similiter autem gentia. scilicet prelia et seditiones. gentis contra gentem. pestilentias fames. terremotus per loca. terrores que de celo. Predicationes sedent. eam namque eversionem iudei elongata sunt vindicabunt. dum tamen presentis posuit signa. delectationis. Cum videritis abhominationem desolationis que dicta est a daniele stantem in loco sancto .i. ymaginem abhominalem abhominabilem que signum erit desolationis positam in templo. de ymagine cesaris quam pilatus posuit. in templo. quidam hoc exponunt. sed hoc iam tunc erat. si dicatur de ymagine gaii hoc dicere rationem fuerit erat. de statua gaii in templo. vii. annos. x. et xxxii. annis ante eversionem ierusalem sic congregatum est per signo eius. sed eversa urbe. per exercitum adrianus statuam suam. posuit. ut antea stetit. Quarum vestigia sanctuarii quedam adhuc manebant. et iudei qui latentes alicubi remanserant. undique ad locum sanctum redibant. et iterum multiplicati rebellionem statuam. ob hoc adrianus apposuit manum extremam et funditus evertit urbem. et edixit. ne quis iudeorum veniat in terram illam. et de hac ultima eversione intelligitur lucas dicens. et captivi ducentur in omnes gentes.

Cum autem videritis abhominationem danielis. ab exercitu ierusalem. tunc qui sunt in iudea fugiant in montes. Ecclesiastica narrat historia fideles. qui erant in iudea. advenientibus romanis fugisse ad pellam civitatem. ammonitione angelica. orate tamen ne fuga vestra hyeme vel sabbato. sed ad literam non videtur. dicendum de hyeme. Erat autem illa destructio quadam. est fuge in hyeme. quam in tempore estatis. de sabbato dicitur. quod sed legitur ultra mille passus non licebit eis ire vero in sabbato. sed quod ibi iam eminebant. observantia sabbati forte venerunt. in moralibus dicitur. non hyemem quibus aetas aliquam dicamus.

iudeis sanguis iustorum

q̄ 7 hiemis nomen asperitatem sonat. De signis aduen-

Ultimo posuit ihc signa tus sui aduentus

aduentus sui dicens. Erit tunc tribulatio magna
qualis non fuit ab initio mundi. 7 erunt signa in
sole 7 luna 7 stellis. 7 in terris pressura gentium pre confusione so-
nitus maris 7 fluctuum. 7 presertim adeo dies breuiati. nisi fie-
ret salua omnis caro. i. nisi breuiati essent nullus posset sustine-
re pressuras. 7 per patientiam saluari. 7 nota dum. Et

quedam signa iudicii. tetigisse. De signis xv.
dierum.

Ieronimus autem in annalibus hebreorum inuenit
signa. xv. dierum. ante diem iudicii. sed utrum continui
futuri sint. aut interpolati non expressit. Prima die eri-
get se mare. xl. cubitis super altitudinem montium stans
in loco suo. quasi murus. Secundo tantum descendet. ut uix possit
uideri. Tertio marine belue apparentes. super mare.
dabunt rugitus usque ad celum. Quarto ardebit mare 7
aque. Quinto herbe 7 arbores. dabunt rorem san-
guineum. Sexto ruent edificia. Septimo petre
adinuicem collidentur. Octauo fiet generalis terre mo-
tus. Nono equabitur terra. Decimo exibunt homines
de cauernis 7 ibunt uelut amentes. nec poterunt
mutuo loqui. Undecimo surgent ossa mortuorum. Duo-
decimo 7 stabunt super sepulcra. xiii. cadent stelle. Quarto decimo
morientur uiuentes. ut cum mortuis resurgant.
Quinto decimo ardebit celum 7 terra. Quindecimo fiet nouum
celum. noua terra. 7 resurgent omnes. 7 addidit
ihc. Sicut fulgur exit ab oriente. 7 paret usque ad occi-
dentem. sic erit aduentus filii hominis. in celo. scilicet 7 in
aere. Deus enim apparebit in aere. super locum unde ascen-
dit. 7 ante eum erunt instrumenta mortis sue. quasi
uexilla triumphi. crux. claui. lancea. 7 in carne
eius uidebunt cicatrices. ut uideant in quem pupu-
gerunt. 7 in ualle iosaphat uocabuntur omnes homines. an-
gelis congregantibus eos. Quod solus pater nouit diem iudicii.

Tunc subdidit ihc generalem ammonitionem.
Attendite ne grauentur corda uestra. et cetera. sed hec.
Ne superueniat in uos repentina dies illa. sicut in
diebus noe 7 loth. repentinus interitus tulit. uelo-
cius. De die autem illa. 7 hora nemo scit. neque filius
neque angeli nisi solus pater. Sed exclamat arrius
non sunt equales. qui nouit. 7 qui ignorat.
Ieronimus exposuit in minori breuiario super psalmos.
humanitas filii dicit. se ignorare finem mundi.
quod sequitur in regressu quasi exponens. ait. Sicut ignora-
uerint dies horam iudicii. sed non ex natura hu-
manitatis. cum sic exponitur. sic non nouit subaudi
nobis. quibus expedit incertos esse. ut sic uiuant
quasi in proximo. iudicandi. Vel. filius. id est dicitur adop-
(tiuus)

tiui. tunc duo erunt in agro. i. prelatorum. quidam
boni. quidam mali. unus assumetur. i. rapietur obui-
am christo. 7 alter relinquetur. i. non assumetur. duo
molentes in mola. una assumetur 7 altera re-
linquetur. quod de speculatiuis intelligitur. 7 dix-
erunt ei. ubi domine. scilicet assumentur. 7 respondit.
Ubicumque fuerit corpus. illic congregabuntur
aquile. i. ca resurgendo innouati. De uigilia

Nescitis autem. filius hominis erit. tamen. ut si ut
sicut homo. qui peregre profectus reliquit uirginibus
domum suam. 7 dans cuique seruorum opus suum.
ianitori precepit ut uigilet. Uigilate. Quod apostolis.
7 aliis uiris incumbit. uigilare super se. 7 super
gregem. 7 cuique fideli pro modulo suo. Tunc simi-
le erit regnum celorum. i. tunc separabuntur fatue
a prudentibus. media autem nocte clamor factus est. ecce
sponsus uenit. ex. ob. ei. Tradicio hebreorum est. christum me-
dia nocte uenturum. admodum egipti quando pascha
celebratum est. quidam 7 secum sed inopinantur.
quia sicut nocte natus est in mundum. 7 nocte uenit
ab inferis. ita 7 nocte ueniet. Unde dicunt fuisse
apostolorum traditionem. in uigilia pasche non dimitti
populum. ab ecclesia ante profundam noctem. ut qui expec-
tent aduentum domini. 7 dicunt horam illam noc-
tis quamquam sepius diem dicat pro consideratione uenientis.
7 aptet pro manifestatione cordium. alii autem quod dubi-
um dicat dominum non diffinientes. exponunt media
nocte i. nullo sciente De commendatione talentorum

Item addidit parabolam prophetalem uiuis.
ac. qui dedit seruis suis talenta. v. 7 duo. 7 unum.
7 commendauit his qui duplicauerunt talenta. re-
prehendit uero pigrum qui abscondit suum. ait. Omni ha-
benti dabitur. non habenti. auferetur ab eo. i. sibi eo quod debet
habere ut scilicet eo bene utatur. De eodem quoque addidit para-
bolam. de rege qui abiit in regionem longinquam
accipere regnum 7 reuerti. 7 dedit. seruis suis. x. mnas.
7 ait. Negociamini dum uenio. mna pro grecis.
xl c dragmis appenditur. In reditu eius accessit
primus. dicens. domine mna tua. x. mnas adquisiuit.
Cui dominus eius preesse fecit super. x. ciuita-
tes. et cetera. quod pius minus recipiens mfima.

Cum autem uenerit De separatione agnorum 7 hedorum
filius hominis in maiestate sua 7 angeli eius
cum eo. testes factorum humanorum. tunc sepa-
rabuntur boni a malis. 7 statuentur ad dexteram bo-
ni. i. ponentur in dignitatem. mali ad sinistram.
recipiente quod meruerunt. eligendo sinistram. 7 quia
morabitur in agro. sex opera misericordie que sunt palam clarescunt.

i. ea assumetur. quod de coniugatis dicitur. quia 7 uota sunt mundi. unde in lecto. unus assumetur. alter relinquetur.

.x. uirginibus

quod uidetur habere.

portare sacrum. colligere hospitem. vestire nudum. visitare infirmum. Consolari visitat. Septimum legitur in Tobia. sepelire mortuum. et non aliud est hoc quod commendat. ut quod ociosus fuerit. vel in vita sua. per quibus salvabuntur. cui deputabuntur. et ubi hic in duplicatum centum. Illi in iram eternam.

Vocat servum et commendat ei locum extra, una dat ei quod imposuit ei manum. dat ei textum evangelii dicens. Vade predica. et ipse est primo ingrediens evangelium. predicare et ponere quod negociatum ostendens. unam suam. In quibusdam autem cum dat archiepiscopus ligamen dicit. Vade predica. et ille sacri habitat quod in quo significatur quod mortuis cum tegit nullus est in egyptum. [illegible]

vel de igne [illegible]

De igne eterno dicit augustinus. quomodi sit. et in quam mundi parte sit. neminem scire arbitror. nisi per revelationem. Ydonei ignis gehenne igni. hic non uno modo omnes cruciantur. sicut ardorem solis non omnes equaliter sentiunt. si tamen equaliter ignis ille ardeat. non equaliter sentiunt. Gregorius in Iob. mirum modo gehenne ignis corporeus est. et non lignis nutritur. nec successione indiget. et ab initio conditus ab origine mundi. Ubi et ita gehenna maiorem cremationem habet. lumen non habet ad consolationem. non lucet. ut magis cruciat. ad aliquid lucet. nam reprobi sequaces suos in inferno. ut magis doleant. quod et dives lazarum vidit. In libro tamen retractationum de civitate augustini sic legitur. ut ait augustinus. inferorum substantiam incorporalem. et ideo miror quod unum sub terris dicunt inferni. si corporalia loca non sunt. et cur dicunt inferi. si subterranei non sunt. Sed idem doctor dicit. Ideo sub terris dicitur quod esse inferni. quod congruenter in spiritu corporalium. rerum similitudines sic demonstrantur. sicut quod defunctorum anime corporis amore peccaverunt. ad illas corporalium rerum similitudines exhibeantur. quibus carne mortui. solent sub terra condi. Ideo nulli ex hac vita angeli sentiunt. quod vicariusque peccatum fuit. ubi demones cruciabuntur cum principe suo. et in hiis locis adiacentibus. Est enim probabile ut anima que sua sponte sinit a carne fomentum peccandi. nolens ab eadem recipiat fomentum cruciatus. Quasi mundo inferior et sub terra esse dicitur. quia ante prolapsum terrene voluptatis invenit eum. Augustinus de civitate dei. cur non dicamus spiritus et incorporeos posse pena corporalis ignis affligi.

suam. Ignis corporalis demones cruciabit et homines. Ieronimus in epistola ad ephesios. Infernum sub terra nemo est qui ambigat. [illegible]

Et cum consummasset ihesus sermones [illegible]

hos. ait discipulis suis. Scitis quia post biduum fiet pascha. et filius hominis tradetur ut crucifigatur. Hoc enim feria tertia dixit. et [illegible] quarta ad vesperum pascha immolabatur. xiiii. luna post vernale equinoctium. Ambrosius dicit. hoc nomen pascha grecum esse. et sonare passionem. nomen vero hebreum pasche. sonare transitum. Augustinus vero dicit hebreum esse non grecum et sonare transitum. opinione autem. greco vero in hoc nomine congruenciam utrique lingue. quia enim pati grece pascin dicitur. ideo pascha passio putatur. licet in sua lingua transitum sonat. quare autem pascha dicatur hora illa. legitur exodum xii. dicebatur autem pascha. pasche. vel paschatis. et est equivocum ad tria. vel pascha ipsa. illa quando immolabatur agnus dicebatur pascha. sicut hic. post biduum pascha fiet. et tota dies. etiam horam precedens. nec pascha dicebatur. nec solempnis erat. dicitur et pascha agnus. sicut ibi. Ubi vis paremus tibi comedere pascha. et apostolus. Pascha nostrum immolatus est. Sequebantur vii. dies azimorum. quorum primus et ultimus solempnes erant. medii non adeo. sed et hii vii. quandoque vocantur pascha. ut ibi. non introierunt pretorium. ne contaminarentur. sed comederent pascha. id est ministerium. ne comedent in pascha. vel azima vocat. hic pascha. quia hiis diebus erat usus eorum. Sed mirum si dies azimorum dicebantur pascha. cum et pascha dicatur dies azimorum. ut ibi. dies festus azimorum qui dicitur pascha.

Et tunc. scilicet quarta [illegible]

feria. principes sacerdotum [illegible]

videntes ihesum abiisse et dixisse non videbant in eo aliquid cogitatum esse. Consilium fecerunt cum senioribus populi in atrium caiphe. et tractabant ut tenerent eum. sed occiderent. non tamen in die festo. ne tumultus fieret in populo. Audiens autem iudas eorum congregationem. abiit ad eos et pepigit cum eis de ihesu tradendo pro xxx. argenteis. forte quia audierat dominum. tertia die mortem. et putavit eum in morte detinendum. mortem

Quare autem iiii. feria autem passionem. vendiderunt dominum. ostendit ea die lectionem pacem permittens ecclesie in ima in qua legitur. Exierunt cum eo. et memoria et hec vendicatis per totum annum in ieiuniis penitentie aliis hec feria sed locum habet post leviticum

imminentem sua industria facere voluit. et ideo querebat opportunitatem tradendi eum. sine turbis.

Prima autem die [illegible]

azimorum. id est in ea die. in cuius vespera agnus erat immolandus et comedendus cum azimis. discipuli

quia ccc. denarios valebant. singuli x. et recompensavit damnum unguenti.

discipuli ad ihesum. Ubi uis paremus tibi comedere pascha? et
respondit. Ite in ciuitatem. et occurret uobis homo amphora
rum aque portans. quocumque intrauerit: dicite domino
domus locum ad preparandum. et ostendet. uobis
cenaculum grande. et ibi parate. In superiori parte domus:
faciebant palestini cenacula. tricliniis. autem cubila.
Quod marcus dicit lagenam: lucas amphoram. unius expert
sit generis uasis. alterius modum. Ante autem festum pasche uel
pro festo. uenit ihesus. et discumbebant cum .xii. discipulis
suis. et ait. Desiderio desideraui hoc pascha. mandu
care uobiscum. antequam patiar. Uerba iohannis. Multi
iuerunt grauis fornitem erroris. dicunt enim in parasce
ue lunam fuisse .xiiii. et ita in uespera ipsius fuit
pascha. dominus autem qui sciuit se passurum. ea die. in uespa
antecedenti anticipauit comedere pascha. et quod ea nocte
reliquit potuit comedi fermentatum. de fermento
conficiunt corpus christi. quod si ita non sit: dubile est dominum.
comedisse agnum. ut preceptum erat in lege. Tam
manducasse agnum ut preceptum erat in lege. et
azima comedisse. et hic et liquet quod dominus. errant con
secrando fermentatum. Quod autem dominus fuerit pascha
probant ex uerbis iohannis qui dicit. dominum manducasse
ante diem festum pasche. et in palestina iudei non in
trasse pretorium ne contaminarentur sed comederent pascha.
et sacerdotes hoc disposuerunt: ne occiderent eum in
die festo. id est primo die azimorum. et euangelium uocat
sabbatum. precedentem dominum magnum diem sabbati. quod
non solet dici nisi cum sabbato festum concurrit, et sabbato
fuit primus dies azimorum. medii enim dies. inter primum
unum et ultimum non erant festi. et iam mulieres
in parasceue parauerant unguentum, quod non licet: si esset primus di
es azimorum. Ad hoc dicitur quod. dies festus pasche erat.
.xv. luna secundum illud. et in .xv. solempnitatem cele
brabitis. altissimo domino. Ante hunc diem quia secundum
legem fecit dominus pascha. et ita lucas dicit. ue
nisse diem azimorum, in quo necesse erat occidi
pascha. necesse autem erat ex lege. uel .xiiii. primi
mensis; uel luna sabbatum. autem aliquando in quo nec
esse esset fuerit luna .xiiii.: non legimus. diem
autem magnum sabbatum: uocabant in omnibus festiuitatibus
ebdomadalibus. quocumque die. .vii. dies contigat.
Omnes enim solempnes sunt. et summo aliquo. ut primus
mus et ultimus. ad comedenda. quod azima
.vii. diebus comedebat. eos mundos esse. unde quolibet
.vii. dierum: non poterant intrare pretorium. Quod autem mu
sua die festo.
lieres dicuntur parasse unguenta, dicimus quod non erant
dies aliqui. adeo festiui: ut sabbatum, sicut est pars
terre. sicut et alios parare quod non licet sabbato. quod
si multo ante parauerant. quod audierant a domino sepe

eum in proximo moriturum: sicut uidetur magdalene
iam parasse et per inspirationem. spiritus sancti preoccupasse. Uidetur
quidam tamen. dicunt quod .xiiii. luna. in. feria cena
uit dominus cum discipulis suis. et lauit pedes eorum quod
narrat solus iohannes. et in .xiiii. die comedit agnum
paschalem. et dedit discipulis corpus suum. de quo alii a
gunt. sed usus ecclesie contrarius. quia autem parasceue pedes
pauperum lauat. et secundum tabulam compoti diligenter
inspectam: inuenimus. lunam .xiiii. habet aprilis et feria
.vi. quod in precedenti. .v. feria. fuit luna .xv. et non
quod numquam legitur comedisse carnes: nisi agni paschalis.

Surgens autem ihesus a De ablutione pe
cena: lauit pedes discipulorum. dum
Exeo autem quod dixit. qui lotus est lauacro. non indiget
nisi ut pedes lauet. uos autem mundi estis. sed non omnes.
Deprehendit a quibusdam. quod apostoli baptizati erant. et te
stimoniis; iam docebat eos. quare hoc faciat; exemplum dedit
mutuo sibi. subseruiendi. et in capitum. mutuo di
mittendi iniurias et mutuo subueniendi penalibus.
orando pro eis. .vii. et dominus subdidit. Beati eritis. si
feceritis ea que sola petrum. ablutione non dixisset.
Hec autem cum dixisset spiritu ait. De notatione proditoris.
Amen dico uobis. quia unus ex uobis me tradet. Turbatus est
misericordie ihesus. compaciens iude. quem uocabat. sic et
sancta misericordie turbantur.
cum urgeret eos alterum
magis tacere sequere animes
tem. contrarium quod philoso
phus qui dicit. Animum per
turbatione non cadere in
sapientem. et dicebant
admirantes. Numquid ego sum
domine? quibus ille ait. Qui in
tingit mecum manum in catino
hic me tradet. .xii. in eodem ca
tino. cum domino edebant. et
alii non. a .d. Unus ex .xii.
me tradet. forte ita dixit
intingit. quia sicut agnum
tam laudauit. necesse
erat ad esum agni sacra
mentum ostendit. quod nascetur
stabile pamphilus. quia parata
latus habebant. Apostoli enim
existentes. Uel ut quidam
dicunt. quadratum la
tum uocat. sed nostri pa
rapsis. et addidit ihesus. Ue

Stola uero. in decores uestium
christi in cena deposuit eas
et resumpsit ad columpnam
nudatus; et rendidit ad
ab hoste non legitur uadit ad
crucem. sed rennudatus inde
cuius. prima parte ad dis
cipulos quos in terra reliqui
sit. secunda. ad illos qui re
sumpti sunt die pente
costes. et paulatim re
sumuntur terra ad reli
quias quas resumitur tertio
sine. iiii. ad plenam me
dietatem uestri temporis. quam
numquam resumet sed hanc. iiii.
ad plenam medietatem
uestri temporis numquam resu
met. secunda et quarta re
sumuntur in celo est aliam
a nudatur. sicut tamen
cubiculis. quia flagellis corde
quando aspergunt aqua et uino.
homini illi per quem filius
hominis tradetur. bonum erat ei si natus non fuisset. Ue

hominem illum per quem filius hominis tradetur. vel tali scriptura. eternam dampnacionem notat et est proverbium crudelitatis et ne crudelissimam eius penam intelligamus. et addidit bonum id est melius esset ei si natus non fuisset de utero. tunc enim pro solo originali peccato dampnatus esset. vel absolute dicitur melius esset ei non esse quam male esse. Recumbebat autem discipulus quem diligebat ihesus in sinu eius et innuit ei petrus ut secreto quereret a domino quis esset tradens eum. Non alius credit recubuisse super pectus ihesu. in quo discumbebat inclinatus autem pedes domini. Hunc submissa voce cuncta dominus submissa voce expressit proditorem. cui et panem intinctum porrigeret et buccellam intinctam porrexit iude. Intinctus quod eucaristia non dat intincta et que heresis tollenda que dogmatizavit christum esse totum sub utraque simul. et subvenitur tamen buccellam intinctam. et tunc introivit sathanas in iudam. non tunc primo sed ut qui iam possideret. sicut iam apostoli accepto spiritu iterum dicuntur accepisse spiritum. tunc iudas ait. Numquid ego sum rabi. Ait illi. Tu dixisti. Proditum certum expressit eum. Quod cum sic intelligi. ego non dico sed tu dicis. vel de assertione credis ex ponitur. sed a. d. ore quidem interrogans. qui nescit. sed corde qui novit. hec. te esse proditorem. et exivit iudas continuo. erat autem nox. Tunc ait ihesus. Nunc clarificatus est filius hominis. id est electo tenebroso. remansit solus mundus. cum suo mundatore et addidit. et continuo clarificavit eum deus. id est clarificabit. quod potest intelligi de resurrectione. vel de tantum predicacione. pro quo ipse mortuus apparuit. hiis qui in inferno eum expectabant. De eucaristia data aliis et

Cenantibus autem illis. benedixit ihesus panem et non iude fregit et dedit discipulis suis dicens. Accipite et comedite. hic enim corpus meum. quod pro vobis tradetur. Similiter et de calice ait. Bibite ex hoc omnes. Hic est sanguis meus novi testamenti subaudi confirmator. qui pro vobis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum. quod autem ait accipite et comedite de illo dicitur. quod sumptum corpus de manu domini. sibi ministrarent. sed quod vos accipit ipse et ministrent. sed est ac si dicat. Comedite utramque hoc sacramentum in utraque confessione autem eius. nec est in calice dixit accipite sed inmittitur bibite dixit.

(bibite ex hoc omnes. sicut et tunc. ita in primitiva ecclesia omnes qui interesse missis sumebant sacramentum unitatis. Nunc autem quia non possunt omnes digne sumere. sumunt. alii saltem sacramentum unitatis. id est osculum pacis. et dicitur et dicitur. Item est ac si dicat. Sumite ex hoc omnes. vel accipite et dividite inter vos.)

Et nota quod in canone cum consecratur hec verba. Hoc est corpus meum. hic est sanguis meus. ex

clarata hec verba sic continuato. unde dubitetur cum dominus eadem dixisset. mutasse panem et vinum in carnem et sanguinem. et tunc eandem virtutem contulit dominus illis. ubi in presbiteris et posteris. sic ostendatur. libri. benedixit subaudi dicens. hoc est corpus meum. et tunc fregit et dedit et ait. Comedite et cetera. hoc est corpus meum. vel forte tunc benedixit benedicendo nos non continuo. sed post ad instructionem apostolorum ut benedicendi consecratur a domino. illis illis. hoc est corpus meum. quod autem ante consecracionem eucharistie. dixit iudam exisse. intendit contra luce. qui post calicem traditorem commemorat. sed forte lucas de traditione commemorat. hylarius autem super matheum contra iudam non interfuisse. tunc enim bibentes calicem sed dixit bibitis in regno patris. ad quod iudas indignus erat. de bibentibus multum exiquis. ut per nos ostendet. In aliis autem exceptis dictis contradicitur. dicitur tamen potest iudam accepisse eucharistiam. et tamen ab hylario de finali dampnacione. cum autem dixisset hoc facite in meam commemoracionem. instituit hoc sacramentum. et tacite preceptum distituit. cum et dixit se non bibiturum vinum. donec cum eis biberet novum. adiubebat positum id est novo modo. tamquam novus. non in agendo vinum. immo plus. De predicacione negacionis petri

Tunc ait illis ihesus. Omnes scandalum pacientur in me in ista nocte. Scriptum est enim. percuciam pastorem et dispergentur oves gregis. Zacharias propheta ex persona patris orantis dicet ad patrem. percute pastorem. evangelium autem videns implendum quod ut minatur propheta responsionem patris annuentis posuit. Ego percuciam pastorem. et cum dixisset petrus. si omnes scandalizati fuerint ego numquam scandalizabor. respondit ihesus. priusquam gallus bis vocem dederit ter me abnegabis. marcus hoc plenius expressit ceteris. post primam enim negacionem petri semel gallus cantavit. sed ante secundum galli cantum ter negavit. et ita quando tercio negavit petrus ante primum galli cantum terminatur autem iam completa. Alii quidem evangeliste dicentes antequam gallus cantet ter me negabis de incepcione agunt que est terciam negacionem inchoabis. marcus autem de completione. hec scripsit iuxta petrum. Etiam si oportuerit me mori tecum non te negabo. Post mortem autem petri. quod dicit unum esse quod pertinet ad

(Item quod in hac die omnes hore flebiles sunt. et sola nulla solempnitas in cantu. et ornatu ministrorum. tamquam in die. sue mortis. quia in suo natali eadem quoque die. cuncta confiteantur. quo fontes benedicuntur. quia ea die postea sanguine agni vincetur. Et quod. sequebatur eius agni paschalis. differtur unctio baptismalis)

unctio baptismatis. usque in sabbatum ut conveniat eius agni. Confirmaret autem dampnatus differri non potuit. quia usque ad baptismum non celebratur nulla in illis diebus. De sermone

Tunc subdidit ihesus consolando. longum sermonem. quem scripsit iohannes. Non turbetur cor vestrum. in domo patris mei mansiones multe sunt. si quominus dixissem vobis. veniens. ponitur pro non. vel de. Si in aliquo non id est si non essent ibi. ego dixissem vobis.

i. non celassem uobis immo dixissem. quia non sunt ibi. sed la- tius subaudi quia uado parare uobis locum. Iam parate erant man- siones. ut dixi in predestinatione. sed adhuc parande erant. operatione. et ipsorum uita. operatione. scilicet. tamen quidam iohannem legit totum. sub una distinctione. sed non mansiones multe essent apud patrem dixissem uobis. quia uado parare uobis locum. meum enim non est parare sed uestrum. et si tenet sicut illud. sede a dextris et a sinistris non est meum dare uobis. tamen et quemlibet sibi parat. et deus parat. parat enim mansiones. preparando mansuros. Cumque dixisset ei thomas. domine quo uadis. respondit. Ego sum uia. ueritas. et uita. q. d. qua uia uis ire. Ego sum uia. unde intrare. quo uis ire. ego ueritas sum. et supremus finis. qui solus querendus est. Quis permanere. Ego sum uita. et nota quam multa arguit eos. in hoc sermone. quod uolu- eritis. ipsum tamen commendat et magnum faciens. quod sed singu- lare de aliis et aliis intelligendum est. sicut et quedam in isto sermone. quibus apluendit sabellius. ut qui uidet me uidet et patrem. quedam. quibus insultat arrius. ut uer- ba que loquor a me ipso loquor. et pater maior me est. et cetera. et in promissione hanc addidit ihesus. qui credit in me opera que ego facio ipse faciet. et maiora horum faciet. Sciendum est quod ablatiuo more gre. maius fuit sanari. umbra petri. quam fimbria uestis christi. q. d. Non erit maior me qui credit in me. sed maiora faciam per eum. quam in sua eo dicit augustinus. super de operibus. que dicit. Non ait de opere ipso. sed dicam maius esse. salutem. ipso operante quam sine angeli. fi- delis ... quis per uerum ... uiuos dare. quam in- pios iustificare. cum sit ... numine de nihil iustitiae. quam de ... sermo non de omnibus operibus eius. Et ait. rogabo patrem. et alium paraclitum dabit uo- bis. sic est ... dabit uobis paraclitum. quia est alius a uobis pater. uel filius et hic ... sunt idem aduocatus. uel conso- lator. Et dicit paraclitum mittet in nomine suo. hoc est ad notitiam eius. et glorificationem. Vel quia hic idem nomen. quod filius. i. deus. Post hoc quod ait sermonem. quam audistis non est meus. Alloquitur eis quod dixit. diligentes se sermones suos seruare. Singulariter dixit sermonem patris esse. nec tamen suum. i. alterius. et dixit eis. Quando misi uos sine sacculo. et pera et calciamentis numquid aliquid defuit uobis defuit. At illi dixerunt. nichil. qui nunc habet saccu- lum. tollat eum similiter et peram. et qui non habet gladium emat. instruit eos dominus in discessione sua ... eum. sunt enim quedam semper tenenda. ut fides spes humilitas caritas. quedam pro tempore et loco mu- tanda. ut fames sitis. uigilie. orationes. labor operandi et docendi. Tempore ergo persecutionis docet necessaria tollere donec tempus euangelizandi redeat. sopita persecutione. Cumque dixissent. domine ecce gladii duo hic. Respondit. satis est. Unus quo amputaret auriculam. in con- natione ... domini mouisset. Alius qui uaginatus osten- deret apostolos non prius facere quicquid possent. in

dum defensionem. predixit quoque eis ihesus. Ecce ueniet hora. et iam uenit. ut dispergatur unusquisque in propria. et me solum relinquatis. Post hec eleuatis oculis in celum. orauit dicens. Pater uenit hora. et cetera. et orauit primo pro se. post pro discipulis. Tertio pro hiis. qui credituri erant per uerbum eorum. De tria ora- tione in uilla gesemani.

Tunc uenit in uillam domini ... uilla gese- manilis. que dicitur gessemani. man ... ad radicem montis oliueti. trans torrentem cedron. Cedron est genitiuus grecus ... qui latine dicitur cedrorum. et intrauit ihesus in ortum ... cum disci- pulis cum discipulis suis. Sciebat ... et iudas locum. quia illic conueniebat ihesus conueniens cum disci- pulis suis. Et cum intrasset dixit eis. Sedete hic donec uadam illuc. et orem. et etiam uos orate ne intretis in temptationem. ne s. succumbatis temptationi. Et assumpto petro. et filiis zebedei cepit contristari. et ait. Tristis est anima mea usque ad mortem. Singulariter dicitur est. i. multum tristis est anima mea. uel tristis est a- nima mea. usque ad timorem mortis. et pro amore mortis contristabatur. aut pro ruina apostolorum. Vel tristis esse usque exclusiuum. contristabatur enim donec se et suos morte sua liberaret. Vel inclusiuum. s. donec post mortem suam redirent apostoli ad fidem eius. Et progressus ab eis quantum iactus est lapidis. procidit in faciem suam. et orabat. Abba. pater. si possibile est. transfer calicem hunc a me. idem est abba. quod pater. sed abba hebraicum pater grecum et latinum. in quo innuitur deum patrem esse omnium gentium. Ut uero homo horrebat mortem. et uellet non mori. sicut possit de iudea. habebat ... de iudea precessit ut christus. pater ... et a gloria mundi sed sacramentum erat alio potentium. Sed uoluntas non mouendi gloriosos martires facit. non tamen uult sensus carnis uel quod delectat. si autem delectaret eos mori. non iam uideretur martirium. sed quia uoluntati non mouendi subicit- tur deo uiuente. unde subdidit. Verumtamen non quod ego uo- lo. sed quod tu. quidam enim adherentes sacre scripture ... ... hunc. dicunt eum orasse ... pro iudeis. ut si ... possit quod uelet gentes. In ... ... bibere. hunc calicem. mortem s. a iudeis imminebat. Et cum uenisset ad discipulos inuenit eos dormientes. et ait petro sic. Non potuisti una hora. uigilare. q. d. sic erat faciendum. In eo autem dixit illis cetera. ... dormitis. Spiritus quidem promptus est. caro autem infirma. quod ... promptum habuisti spiritum. in promittendo te mori pro me. sed nunc patet carnis infirmitas. Sed abiit. et orauit eundem sermonem dicens. et apparuit illi angelus confortans eum. et factus in agonia prolixius orabat. i. in certamine contra mortem. scilicet qui timebat mortem in animo. dum mori uolebat quam ... ... ipso s. resurgendo. et factus est sudor eius. sicut gutta

sanguinis decursus in terram. et venit ad discipulos
et invenit eos dormientes. Et abiit et oravit eundem
sermonem dicens. tunc venit ad discipulos. et ait
illis. dormite. Et cum paululum dormivissent ait.
Surgite eamus. Ecce appropinquat qui me tradet. [illegible]
Adhuc eo loquente. [illegible]
Iudas venit cum cohorte militum accepta a
preside et turba ministrorum accepta a principibus sacer-
dotum. et [illegible] armis. et dedit illis signum. quem osculo
indicaret eis [illegible] ihesum. et ipsi diligenter eum tenerent.
putabant [illegible] ut quidam magicis artibus. post osculum trans-
formatum et [illegible] elabi. et suscepto osculo. vocavit eum
ihesus amicum. tyronice. vel ad [illegible] perimendum. et
cum dixit ihesus querentibus se ego sum. abierunt retro
et ceciderunt. postea tenuerunt ihesum. et ligaverunt eum.
Simon autem petrus amputavit auriculam servo. cui nomen
malchus. ihesus autem sanavit eum. et ait petro. omnis
qui gladium acceperit gladio peribit. idest quicumque
sine lege aut potestate vel gladio accepto peribit.
[illegible] accipit gladium cui datur a deo. vel a lege ut
audiet. [illegible]

Adduxerunt autem ihesum ad annam primum. non quia
collega caiphe. sed quia socer eius. Turpe esset
a domum anne [illegible] adolescens
autem quidam sequebatur eum amictus sindone super
nudo subaudiet corpore [illegible] eum non habebat indu-
mentum. Et sindone qui relicta sindone aufugit ab eis. credunt
quidam hunc fuisse iohannem. quem tunc fuisse adolescentem. longa post eius
vita indicat. et ipsi tamen super illum locum [illegible]
iacebant. quia quasi [illegible]
ait [illegible]
bant. Vel petrus cum di-
cerent. et tu ex illis es [illegible]
vel iacobus. qui cum te-
neretur nudus relicta sin-
done aufugit ab eis.
Videtur tamen potius expla-
nando quam asserendo dixisse.

Prima effusio sanguinis
christi in circumcisione. Secunda
in sudore. Tertia in flagel-
latione. quarta in crucifix-
ione. quinta in mortali
lanceatione. prima in exem-
plum. ut [illegible]
[illegible] secunda in signum
quod sanguine suo irri-
garet. et fecundaret
terram. Tertia et quarta ad
remedium. quinta ad sacra-
mentum [illegible] quod [illegible]
misse in sacramento. prima [illegible]
quam in sola [illegible]
[illegible] effusio san-
guinis. idest totus [illegible]
[illegible] per.
prima usque [illegible]
secunda usque ad mensuram.
tertia usque [illegible]
ad [illegible] [illegible]

Sequebatur petrus [illegible]
a longe. Iohannes notus pontifici [illegible]
[illegible] introduxit petrum. Ostiaria cum iuvencula esset
hostiaria. ancilla dixit. Numquid et tu ex disci-
pulis es hominis istius. dicit ille. Non novi illum.
neque scio quid dicis. Cum autem volentes querere petrus dixit.
quia bene dicit se non nosse illum. Quem nemo proficere novit [illegible]
et cum negavit o homo non sum. se negavit non christum. Cum
quia dixisset homo nescio quid dicis. dicit se nescire falsa con-
silia et dolos. [illegible]
[illegible] lacrimis indicavit. Stabat autem cum ministris
petrus ad ignem. Interrogabat autem pontifex ihesum de doc-
trina eius. et cum dixisset ihesus palam locutus sum interrogans eos
qui audierunt. unus ministrorum dedit alapam ihesu. et
ait ihesus Si male locutus sum quid me cedis. ostendit ihesus pa-
rentem maxillam. [illegible] pa-
tientiam. ad patiendum. si opus sit. et misit eum annas li-
gatum ad cayphan. [illegible]

Erat autem petrus stans in atrio. et calefaciens se. et dixit
alia ancilla. et hic cum ihesu erat. et dixerunt qui asta-
bant. Vere ex illis es. nam et galileus es. et loquela tua
[illegible] galilee manifestum te facit. Tunc negavit petrus
cum iuramento et ait hanc negationem tertiam. et conti-
nuo gallus. et quasi post horam. cognatus malchi dicebat
eum se vidisse in orto cum ihesu. et tunc petrus tertia
[illegible] et iurare. quia non vidisset hominem et statim gal-
lus cantavit. et conversus dominus respexit petrum. et recordatus
est verbi quod dominus dixerat egressus flevit amare. fugiens [illegible]
[illegible] galli cantus appellatur. Sed ordine [illegible]
[illegible] petrus negando inchoavit in atrio anne et consummavit
in atrio caiphe. Sed alios qui non faciunt mentionem de anna
[illegible] in atrio caiphe. Augustinus in libro de concordia e-
vangelistarum asserit. totum factum in atrio anne et quod
[illegible] promissum ihesum ad cayphan recapitula-
[illegible] in marcho. in lucas. In luca videtur velle
quod petrus in atrio caiphe negaverit [illegible]
Mane [illegible] duxerunt ad cayphan. [illegible]
sacerdotes et seniores. [illegible] et scribe et pharisei et que-
rebant falsum testimonium contra ihesum. et dixerunt duo. [illegible]
[illegible] Nos audivimus eum dicentem Possum destruere
templum dei et [illegible] non manufactum edi-
ficare. Cumque non responderet ihesus. exurgens cayphas
dixit ad ihesum. Adiuro te per deum vivum. ut dicas no-
bis si tu es christus filius dei benedicti. Et respondit ihesus. Tu dixisti.
Si dixero vobis non creditis michi. amodo videbitis filium hominis
sedentem a dextris virtutis dei et venientem in nubibus
celi. quod de secundo adventu eius [illegible]
adventu eius in orbem. per predicatores. tunc princeps
sacerdotum scidit vestimenta sua. dicens. Blasphema-
vit. Consuetudinis iudaice erat. Audita blasphe-
mia. scindere vestimenta sua. [illegible]
Quid nobis videtur et dixerunt reus [illegible]
est mortis. et dixerunt. reus est mortis. Tunc exspu-
erunt in faciem eius. et [illegible] erat illorum spuere
in faciem eius. Qui [illegible] et adduxerunt vinctum
eum in pretorium. et tradiderunt pontio pilato presidi

et non intraverunt, ne contaminarentur in cibo domus gentilis.

De disperatione Jude

Tunc Judas penitentiam ductus retulit xxx argenteos dicens: Peccavi tradens sanguinem iustum.
At illi dixerunt: Quid ad nos? Tu videris. Quasi, tu vendidisti quod
fecisti, et hec est peccatum subiectum, vel tu videbis cum fe-
ceris in pena te peccasse. Hec est tamen subiunctum quedam
tamen sub una distinctione legunt. Quid ad nos? Tu vi-
deris. Quid, scilicet pertinet ad nos? Fortasse Satanas, qui possederat
Judam, postquam fecit quod voluit, recessit ab eo, et ideo po-
tuit Judas dolere quod fecerat ut ex dolore. Tamen intravit
in eum Satanas, ut faceret in eum iniuriam sibi ini-
quum. Dicit Ieronimus super psalmum centesimum octavum
quod magis offendit Judas Deum, quando se suspendit,
quam in hoc quod eum prodidit. Et proiectis argenteis in templo
abiit laqueo se suspendit et crepuit medius, effusis vis-
ceribus. Et in hoc quodammodo delatum est os quo osculatus erat
Dominum, ne per os scilicet effunderentur. Intercepto enim laqueo,
putatur post cecidisse et crepuisse. Utrum autem eadem die se
suspendit an distulit, dubium est. Sed quod ante resurrectionem
Domini super petram habetur. Quidam tamen dixerunt quod audita
resurrectione quam non sperabat se suspendit. Quod nec audita
tam. Dixerunt quoque sacerdotes: Quod non licebat mittere eos in
corbanam, quia pretium sanguinis est. Mittere intellige preter-
mittere. Quia vero emant eos et emunt inde agrum figuli
in sepulturam peregrinorum, dicta scilicet figuli, et est hoc cognomen.
Et dictus est ager alchedemach, id est ager sanguinis, qui hodie
tenet morem in usum mortuorum. Tunc impletum est illud Iere-
mie: Acceperunt xxx argenteos sacerdotes, scilicet vel vendito-
res agri in agrum figuli, pretium appreciati, id est quem appreciati
sunt, id est pretio emerunt. Sed non legitur hoc in Ieremia, sed in Za-
charia pene eadem sententia sub verbis aliis. Unde quidam dedu-
cunt hoc per hypallagen sub alio nomine dicit Ieronimus in ma-
iori Trinario, quia antiqui codices habuerunt in alaph
alpha, sed modo scriptorum positum in Ysaia, quia retractantes
qui fuit alaph, unde per ypallagen vocabat Malachim inpi-
cium, cum posuissent Ieremiam, sed non erravit Mattheus sed
scriptores. Similiter in Marcho dicitur fuisse scriptum: Ho-
ra tertia crucifixerunt Dominum, sed scriptores inperiti pro epyseni quod
notat vi nota sexta littera, sed nota unum cancrum. Respe-
xerunt grammaticam litteram, que significat tria, et ad tertiam pro sexta
gamma. Et in Marcho sed ipse Marcus subaudi dixit
sed scriptores corrupit. Et hic dixit non quod admisit. Fa-
cilius etiam dixit erasisse scriptores. In Mattheo quod scriptum est
Ieremiam pro Zacharia. Et super Mattheum dicit Ieronimus:
sibi ostendisse librum Ieremie apocriphum in quo
hoc scriptum ad litteram reperit ergo et in Mattheum. In sen-
sibus Ieremie sed reperitur sicut apostolus quorundam scripturas re-
quirit, ut illud: Quod oculus non vidit nec auris au-
divit. In nullo enim regularum libro hoc invenitur nisi in
secretis Ysaie. Augustinus de concordia evangelistarum dicit
apud Zachariam esse de xxx argenteis. In Ieremia
sed de emptione agri. Licet non huius agri, et ita dicit

hoc capitulum ex duobus compositum. Vel ut di-
cit Augustinus quedam ex persona evangeliste accipi-
enda sunt. De [illegible] Pilati ad iudeos et [illegible]

Quam autem esset Ihesus in pretorio. [illegible]
Exivit ad iudeos Pilatus. Querens quam accusationem
afferrent adversus hominem hunc. Et primum accu-
saverunt eum in duobus, quia prohibebat tributum dari Cesa-
ri, et quia dicebat se Christum regem esse. Cumque respon-
disset ut acciperent eum et secundum legem suam iudicarent,
dixerunt: Nobis non licet interficere quemquam, subaudi his
diebus vel per te, consulentes ad alios. Sed dixerunt
Judicis est Pilatus predicti primam accusationem nullam
reputavit, quia forte audierat | Tu dicis hoc quod quis
eum dixisse reddite que sunt | hec dicit potest a deo.
Cesaris Cesari. De secunda dixit | Multa modis iudi-
ad Ieremiam: Tu es rex | cavi de reconsiliare-
iudeorum? Respondit: Dicis hoc a te | quod dicas interrogatus
an alii dixerunt de me hoc id est in hoc me accusaverunt
tibi. Et ait Pilatus: Numquid et ego iudeus sum, quasi
diceret: Ego non sum iudeus, et ita hoc a me non dico. Sed
gens tua scilicet quam etiam dicis, et de qua natus es, tra-
diderunt te mihi. Et ait Ihesus: Regnum meum non est de hoc
mundo. Cui Pilatus: Ergo rex es tu? Respondit Ihesus: Tu
dicis quia rex sum ego. Ad hoc veni in mundum, ut
testimonium perhibeam veritati. Cui Pilatus: Quid est
veritas? Et iterum exiens dixit iudeis: Nullam invenio
in eo causam. At illi clamabant: Commovit univer-
sum populum incipiens a Galilea usque huc. [illegible]

Unde cum accepisset Pilatus [illegible]
quod homo Galileus esset, quia Herodes Ierosolimis erat
his diebus, volens deferre, misit eum ad Herodem, ut diceret
Galilee hominem Galileum vel absolveret vel
dampnaret. Et ideo reconciliati sunt Herodes Pilato, super
nece Galileorum quam prediximus. Et gavisus est Herodes,
quia ex multo tempore cupiebat Ihesum videre. Sacerdo-
tes constanter accusabant Ihesum coram Herode, qui cum
interrogasset Ihesum in multis, nec accepisset responsum ab
eo sprevit eum et illusit ei, estimans eum fatuum
vel non sane mentis. Et in signum illusionis indu-
it eum alba veste. [illegible]

Tunc Pilatus dixit iudeis quia nec ipse nec Herodes in-
venerunt in eo causam, et ideo emendatum flagellis
dimitteret. Turba autem universa clamavit: Crucifige
eum. Cumque renuisset accusabant eum in eo quod fi-
lium Dei se fecit. Tunc ergo Pilatus magis timuit, et in-
gressus ad Ihesum ait illi: Unde es tu? Ihesus autem non respondit.
Cui Pilatus: Mihi non loqueris? Nescis quia potestatem habeo
crucifigere te et dimittere te? Respondit Ihesus: Non haberes
super me potestatem ullam, nisi datum esset desuper,
id est a Cesare immo a Deo. Et quia timore potestatis
superioris angebatur Pilatus dixit eum Ihesum innocentem fa-
cere quam iudeos. Cumque Pilatus quereret dimittere eum,
clamabant iudei: Si hunc dimittis non es amicus Ce-

Omnis enim qui se regem facit contradicit Cesari.

Quomodo Pilatus sedit pro tribunali

Audiens hec Pilatus adduxit Jhesum foras et sedit pro tribunali in loco qui dicitur grece lithostrotos, hebraice gabbatha, quod sonat in veritatem pavimenti. Erat autem parasceve hora quasi sexta. Sabbatum autem magnum iudei quasi solempne vocabant pascha. Parasceve grece, preparatio latine. Sic dicebatur feriam sextam, quia in ea preparabant necessaria sicut in deserto duplo colligebant manna. Ponitur quasi sextam esse inceptam et usque ad eius complectionem peracta sunt ea que leguntur usque ad tenebras, et a sexta completa facte sunt tenebre. Unde dicit hora sexta, videlicet intellige horam qua sicut crucifixerunt iudei vel tertiam vocant horam. Hora vi[illegible]

Quoniam in quibusdam [illegible] differtur missa usque post sextam et in [illegible] usque post nonam, ratio est quia [illegible] quasi sine commissione audita missa. Autem sextam [illegible] horam ex [illegible] tertie quia non solum passionis sed et mortis et sepulture et ascensionis sacramenta sunt in missa, et memoria mortis et ascensionis celebratur post sextam in memoriam sepulture, post nonam fere in memoriam resurrectionis celebratur circa [illegible]

expirationem domini et mortis. Postquam enim in nocte iudicaverunt eum reum mortis, fluxerunt usque ad crucifixionem hore noctis et tres hore diei. Cumque accusaretur Jhesus in multis nichil respondit. Per diem autem festum pasche consueverat preses nomine iudeorum consuetudine dimittere unum de his quemcumque peterent in memoria eius diei qua egressi erant de servitute pharaonis egiptiorum et compellentibus eos exire. Alios occidebat ut Christum et duos latrones in memoriam primogenitorum Egipti. Si adhuc occidunt aliquem quot annis nescio. Quod quartam decimam lunam xv constat et tunc eam fuisse xv. Cumque optionem dedisset eligendi Jhesum innocentem aut Barabbam latronem, elegerunt Barabbam. Secundum Barrabas, et sonat filius magistri. Secundum Barnabas, et sonat filius patris.

Pro certo in medietate horarum dicitur crucifixum, et ideo tam hanc tam illam horam positam. Secundum tertiam mane tertiam et sextam celebratur missam. Dicitur autem tertiam [illegible]

De uxore Pilati

Tunc misit ad Pilatum uxor sua dicens: Nichil tibi et iusto illi. Multa enim passa sum hodie per visum propter illum. Iam dei nutu poterat cognoscere diabolus crucis misterium, et ideo satagebat ne Christus moreretur sicut iam gaudebant sancti in inferno. Unde [illegible]. Videns autem Pilatus quod nichil proficeret, sed magis tumultus fieret, lavit manus dicens: Innocens ego sum a sanguine iusti huius. Et responderunt omnes: Sanguis eius super nos et super filios nostros, id est ultio sanguinis. Tunc Jhesum flagellis cesum tradidit eis ut crucifigeretur. Sanccitum erat a Romanis ut crucifigendi prius flagellis cederentur. Ut iudei saltem flagellis a morte desisterent. Adhuc columpna cui alligatus erat Jhesus vestigia cruoris ostendit.

De illusione militum

Milites presidis suscipientes Jhesum exuentes eum clamidem coccineam circumdederunt ad similitudinem purpure qua reges utebantur, et posuit in clamide illa. Assuetum est militibus ad purpure usum in clamide uti solet, quia et Marcus dicit eum indutum purpura. Et plectentes coronam de spinis imposuerunt capiti eius. Qua [illegible] spinas illas asserunt iunceos fuisse marinos, quorum acies non minus spina durior et penetrantior. Unde et poeta: Et acutus in cuspide iuncus. Credibile autem est aculeos corone cruore de capite [illegible] et flagellis [illegible] et sanguinis [illegible] ut non tantum manus et pedes et latus dicatur aspersa sanguine, sed tota veste etiam Christum ascendisse de Bosra. Post lapsum autem dederunt in manu eius arundinem, et illudentes ei [illegible] volentes [illegible] nare nec valentes, et genuflexo dicebant: Ave rex iudeorum. Et licet hic fatentur gentiles, quia iudeis ancillabantur, ideo in parasceue cum orantur pro perfidis iudeis genua non flectimus. Tamen fecerunt iudei cum milites et expuentes arundine percusserunt caput eius. Et exuentes eum purpura induerunt eum veste sua, et duxerunt eum ut crucifigerent, baiulantem sibi crucem.

Terna illusio qua [illegible] nos ad revelationem [illegible] adorantes dicentes: Ave rex, et cetera. Quasi honorantes, et illusum [illegible] nos et duabus linguis. Quia adhuc similiter et hic tres accusationes dixit tres expressiones in persona salvatoris prophete. Unde [illegible] expressit eis beneficia sua, liberationem ab Egipto, regimen in deserto, introductionem in terram optimam, ac dicit: Qui accusas me? Denegas in libertatem, et cetera. Quasi liberavi te a [illegible] accusas quia dixi me regem. Post quam agere quia regaliter pavi te in deserto. Accusas quia dixi me filium dei, post omnia ut introduxi te in terram meliorem optimam.

De Simone Cireneo

Exeuntes invenerunt Simonem Cireneum patrem Alexandri et Rufi. Isti duo postmodum esse discipuli Christi, et angariaverunt eum tollere crucem post Jhesum. Ad angariam coegerunt eum. Quia et bonus erat et Simone pro angaria cum Simone sequebantur autem Jhesum mulieres plangentes eum. Quibus Jhesus ait: Filie, nolite flere super me, sed super vos et super filios vestros, et cetera. Fle[te] pro iminenti exidio gentis, et cetera ducendum [illegible] cum eo ut interficerentur.

Hanc predictionem plagenti eum post dictam plenitudinem [illegible] pro similibus [illegible] mandatum domini plaginti et nos et super filios nostros. Sonat [illegible] pondus ut dealem tollat eam bajulans crucem [illegible] sibi [illegible] in hymno ardente [illegible]

Et venerunt in locum calvarie qui hebraice dicitur golgotha.
Calvaria est os capitis humani nudum. Et quia ibi decol-
labantur rei et multa ossa capitum ibi sparsa erant, dicebatur
locus calvarie vel calvanarum. Ambrosius in epistola ad roma-
nos. Hebrei volunt quod ibi sepultus fuit adam, et a capite eius
dictum calvariam, et est illud ab apostolo, Surge qui dormis et ex-
urge a mortuis, et illuminabit te Christus. De qua opinione dicit
Ieronimus quod favorabilis interpretatio et mulcens aurem, non tamen
vera. ... ... ambrosie. Sicut
et multa alia. Cumque crucifigerent eum dicebat, Pater
ignosce illis quia nesciunt quid faciunt [illegible]

Et fecerunt de vestibus eius quatuor partes [illegible]
tunicam. iiii partes quia iiii erant milites qui cru-
cifixerant eum. Tunica erat inconsutilis reticulato o-
pere facta. Et ideo scindi non potuit desuper contexta per totum
... pannum ... ex ... super humeros positum ad
modum ... in pelliciis. et sortiti sunt de ea cuius esset.

Scripsit autem Pilatus titulum [illegible]
cause eius et in titulo crimen mortis eius. Ihesus nazarenus
rex iudeorum, id est, ideo crucifixus quia rex erat iudeorum. et scriptus
titulum hebraice grece et latine, ut diversarum lingua-
rum homines qui venerant ad diem festum legere pos-
sent et intelligere. Verum est in principium vero scriptum fuit
tribus linguis ... sed simul hic rex iudeorum sic scriptus: hebraice
... ... iudeorum. grece basileus ... latine rex ...
... Crux autem non ... super lignum titulum ...
... T. Sed pilatus super posuit titulum.
et tabulam affixam ei et in tabula erat titulus sic scrip-
tus ... Dicunt autem in domini cruce fuisse iiii diver-
sa ligna, et forte in totidem diversis generibus lignum erat et
titulum. tabula super positam. truncus autem in quo
erat crux qui in rupe fossus fuit. Inveniuntur enim lig-
num dominice crucis et palme et cipressi ut quidam tradunt.
pini et cedri. Dixerunt autem iudei pilato ut mutaret titu-
lum, et noluit immo confirmavit dicens. Quod scripsi scripsi.
immobiliter scripsi. Pretereuntes autem blasphemabant eum di-
centes. Va qui destruis templum dei et cetera. Similiter et sacer-
dotes illudebant eum dicentes. Alios salvos fecit, se ipsum
non potest salvum facere ... Fortune apparet quia non ex se
sed in virtutibus sanabat. ... ...
nes sentientes in res suas fraudes esse ... ut des-
cenderet de cruce ... in ... super ... ...
pisces ... ... super brachium ... et ...
... ... maculam ... ...

Et unus de latronibus [illegible]
pendentibus blasphemabat eum alter increpans blas-
phemantem ait. Memento mei domine dum veneris in
regnum tuum. Et audivit a domino. hodie mecum eris
in paradiso. Non intelligas de terreno. nisi expulsus
adam. neque de angelico. quo ad illum ante passionem nemo as-
cendit. sed in requie. quod est esse cum Christo. Vel hodie eris
mecum. quod est esse in paradiso. fore sine ... ...
in sinu requievit. Et quia non tunc penetravit latro celos

et ex aliis locis scripturarum. erraverunt quidam dicentes.
... multa loca ... ... celum paradisum. scilicet ... et loca
in aere et terra ... ... in debita.
Sol enim ... ... anglicis fruentur visione dei. ob hoc
et ... ... in domo patris mei mansiones multe
sunt [illegible]

Stabant autem iuxta crucem mater ihesu et maria cleo-
phe et maria magdalene | Illa iohes ... ...
et iohes. Tunc dixit Ihesus matri | ... ...
Mulier ecce filius tuus et iohanni | ... passio ...
ecce mater tua. Et ex | ... ...
illa hora accepit eam discipulus | ... quia ...
in sua ... in ... | ...
sua ... vel in communione ... carne
... ... sed cum esset beata virgo cum
apostolis ... specialem curam eius habebat.

Sexta autem hora. tenebre facte [illegible]
sunt. usque ad nonam | per universam terram. Non
fuit eclipsis solis ut quidam | ... tenebre sunt
... ... luna ... | tenebre. ideo et nos celebra-
luna a regione ... | mus tenebras. ... ...
ad solem. Eclipsis autem ... | mortis. quia ... ...
solet ... ... solis et | ... exequias ...
luna. Legitur quod athenis | alibi monachi ix. fa-
tunc vigebat studium et | ciunt lectiones ...
cum ... philosophi | ... et tunc ... ...
causam tenebrarum ... | nebrarum. insinuat
... dixit dionisius ari- | que in illis diebus cepit
opagita. ... deus nature pa- | ... diem. extinctio
titur et fecerunt ei aram ... | candelarum ... ...
... ignoto deo de qua | apostolorum vel ... ...
in actibus apostolorum legitur. Tamen | ... ...
origenes videtur velle quod | ... ... et ... ...
tenebre ille fuerunt tantum super universam terram iudee
quia si per universam terram diffuse fuissent in aliquibus
hystoriis ethnicorum invenirentur scripte. Et sicut tribus
diebus fuerunt tenebre super egyptios. in terra ... ...
... erant filii israel ... ... super filios
israel erant tenebre aliis nationibus luce fruentibus.

Et circa horam nonam [illegible]
Ihesus clamavit voce magna dicens. Hely hely
lamasabatani. ... Hely sonat deus meus.
Hel nomen dei est. y. meus. ... ... sonat vox illa ...
evangelista ... Hic patet quod psalmus ille
cuius eiusdem verbis incipit de christo scriptus est non ut quidam
putant ex persona david. vel hester. vel mardoche-
i. et dixerunt quidam. Helyam vocat iste. Hii
romani erant non intelligentes hebreum. clamabat
autem se derelictum a patre. non quod deitas ab humani-
tate separata esset. sed quia ... ... erat. a patre ... ...
miraculis quod videbatur derelictus. vel se derelictum
a patre dicit quia tunc fere inutilis videbatur eius
passio. quia de toto genere hominum ... ...

nisi latro. qui fere solus credebat in eum. Unde dicitur in psalmo: Singulariter sum ego donec transeam. Excepta sacra virgine. quam et credidisse credimus. in huiusmodi eam semper excipimus.

Et hora nona mortuus dicitur. quoniam fuit pro nobis victima. et pridie tenebris. licentia scilicet. et inchoationem dispositione de fine. et mulieribus ... id est hora nona que ... non ad initiale officium sed quod ad finis obsequium.

Tunc dixit Jesus: Sitio. *de morte domini post ...* Vas autem ibi erat positum aceto *[illegible]* plenum. Et unus ex militibus implevit spongiam aceto. et imposuit eam harundini supposito ysopo colligatum. et dabat ei bibere. Fuerunt qui dicerent cruciatos ad mortem si acetum cum felle biberent. et ideo milites acetum supposuisse. ut cito possent liberari a custodia. si cito morerentur quos cruciabant. Potuit esse quod vile vinum secum tulerant ad bibendum. et ex colore quod acetum fuit. dicitur ad notandum eius acredinem. Alius evangelista dicit vinum mirratum. alius cum felle mixtum. Cumque libasset Jesus acetum dixit: Consummatum est. quasi diceret: completur. nunquam morerer ... humane corruptionis dixit esse consummatum. Jesus autem clamavit voce magna dicens: Pater in manus tuas commendo spiritum meum. et inclinato capite emisit spiritum. *de signis*

Et ecce velum templi quod erat ante sancta sanctorum scissum est a summo usque deorsum. Remigius dicit velum quod dicitur exterius scissum est quod ... vel forte velum appensum ante fores templi quod ad tegendas fores appositum. dicit Josephus cum interiori velo scissum est. In evangelio Nazareorum superliminare templi infinite magnitudinis fractum esse legitur. Audite sunt voces. Transeamus ex his sedibus. Terra quoque mota est. petre scisse. monumenta aperta. et quidam sancti surrexerunt a mortuis. et venerunt usque in Jerusalem. et apparuerunt multis. Forte hii fuerunt de quibus ecclesia ad Hebreos legit quod multi ... sepulti in ea scilicet. ut cum domino resurgente resurgerent. Utrum autem aliud exitum permanserunt et cum domino ascenderunt nescimus. Ut autem alii. iterum mortui sunt post dominum surrexisse. testificati sunt ... quidam. corpora quorundam adhuc quiescunt. Et sex seniores unus fuisse ... Centurio et qui cum eo custodiebant Jesum. timuerunt et dicebant: Vere filius dei erat iste.

Beda super Matheum. Ita credendi sunt cum domino ascendente ascendisse simul cum corpore.

Dicitur senior fuisse alius. Consummatio quidem ... ingloriabiliter ... mortui sunt. et ... conpaginatio videntur.

Judei autem ne remanerent pendentes *[illegible]* in magno die sabbati rogaverunt Pilatum. ut frangerent crura eorum. et tollerentur ne in cruce ... Venerunt milites et primi quidem fregerunt crura et alterius qui crucifixus est cum eo. Ad Jesum autem cum venissent. ut viderunt eum iam mortuum. non fregerunt eius crura. sed unus militum lancea latus eius aperuit. et continuo exivit sanguis et aqua. Et qui lanceavit eum. cum fere caligassent oculi eius. casu tetigit oculos suos sanguine. et clare vidit.

Opinio est. pedes domini ... pedes habuisse. malum et tabulam suppositam. pedes et dimidium. ¶ Super locum ubi fuit crucifixus. sepulchrum ... ebreos ... basileos ... rex ... proseonas ... scilicet ... salvatoris ... in medio ...

Post hec autem sero facto cum *[illegible]*

Joseph decurio vel nobilis de ordine curie. ab Arimathia. civitate Ramatha patris Samuelis. dives et iustus. de quo et quidam putant. contemptum esse ... Hic autem non consenserat actibus eorum. et consilio Romanorum petiit a Pilato corpus Jesu sed occulte. Venit et Nicodemus ferens mirre et aloes quasi libras centum. ... a corporibus mortuorum. et accepit corpus Jesu. et involvit sindone. ... ligaverunt linteis cum aromatibus ... Erat autem non longe monumentum novum excisum in petra in quo posuerunt eum. Et quia simplici sindone involutum est corpus Jesu. instituit Silvester papa ut in simplici lintheo non in panno celebretur. *de ... sepulcri*

De monumento dicit Beda super Marcum quod domus fuit rotunda. de subiacente rupe excisa. tante altitudinis ut vix homo manu extenta culmen posset attingere. introitum habens ab oriente. cui magnus lapis appositus erat ab hostio. In parte autem aquilonali locus dominici corporis de eadem petra factus est. vii pedes habens longitudinis. trium palmis altior pavimento eminens. qui ... supposito fundamento vel in ipso pariete loculus fuit. sicut fit in muris domorum ... Item dicit Beda locum illum non de super. sed a latere meridiano patulum unde corpus inferebatur. ... inclinatus ... a latere ... Color autem monumenti et loculi rubicundo dicitur esse permixtus. Et erant Maria Magdalene et altera Maria considerantes ubi positum erat corpus Jesu. et revertentes paraverunt unguenta. quod diu licuit eis operari. sabbato enim quieverunt. *[illegible]*

Altera autem die que est post parasceven. *[illegible]* convenerunt sacerdotes et pharisei ad Pilatum dicentes: ... seductor ille dixit adhuc vivens: Post tres dies resurgam. Iube ergo custodiri sepulchrum. ne discipuli eius furto sublatum dicant surrexisse. Sed hanc literam patet quod sabbato fecerunt. ... Remigius exponit ... parasceven ...

dulce passionis. que incipit a prima uigilia noctis:
ut diximus et legitur ibi. Alia die que est post parasce
uen. vel post incepcionem eius preparacionis. hec est ipsa. vi. feria
que cena est post eius inceptionem. Sabbatum est forte remigio. qu
ea die posuerunt iudei custodes sepulcro et signauerunt la
pidem. quod sabbato non fecissent. Vnde pilatus ait. habetis cu
stodiam. i. do uobis licenciam ponendi custodes. Ite custodi
te. ut scitis. De alio ordine dicendi

Vespere autem sabbati que lucescit in prima
sabbati. cum adhuc tenebre essent. uenit maria
magdalene et alia maria. et maria salome ad sepul
crum. cum aromatibus que parauerunt. Quidam non tres sed duas
uenisse putant. Quidam supponunt tres duo sunt qui dicunt
ad sepulcrum. et referentes parasse aromata et dicunt quod
additum est. et salome expositor alterius marie creditur qui
quos sufficit apparere illam esse que tres uel plures erant.
Etiam lucas dicit. preter mariam non affuisse iohannam.
que creditur fuisse uxor cuze procuratoris herodis. Secundum
uesperis ut dicit augustinus de concordia. euangelistarum.
noctem significat a parte totum. vel uespere sabbati. i. noc
te sabbati. sed nec de ipso uespere quod est inicium noctis intelli
gere uel innuitur ut ait. quod referens ad sensum non
ad nomen. q. s. nox. ii adesse. in prima sabbati. hoc est
hui dilucculum. prime sabbati. i. dominice. a. d. secunde
sabbati uesperum. non est quelibet noctis pars sed dilucculo.

Nam hac nocte terminata est. Opiniones de hora resurrexionis
ordo dierum naturalis. qui erat. ut dies precederet noctem
principis erat eatenus temporis ut nox precedat diem. et
hec nox quasi finit et sabbato et dominice dies ipsam dominica eum
augeamus. uidetur uelle. hanc mutacionem secundum
pascate. ut nox. v. ferie sunt et pascatis. et orientis
sole. i. cum celum ab oriente partibus iam albesceret.
dicebant adinuicem. quis reuoluet nobis lapidem ab
hostio monumenti. et respicientes uiderunt reuolutum
lapidem. Et angelum sedentem super eum. Iam enim
terremotus factus erat. dominus resurgente. et clauso sepulcro.
cassiodorus et the. uidam eum monachus scilicet laurencius est
minus. anno. ab incarnatione domini. m. c. xl. mirantes
angelo suo quo cinctus erat. inuoluto. et cetera.
cum enim. nox in aere sed est sic potuit clauso corpore. exire
sepulcro. Angelus autem post ascenderit lapidem. ut resurrexionem
iam factam indicaret. Prae timore autem eius exterriti custodes. iace
bant uelut mortui. De hora resurrexionis

De hora quidem resurrexionis solet queri. de qua uarie
loquuntur auctores. Ieronimus in lib. vii. contra. vel
pe sabbati ait marchus. marcus autem et ualde mane una sa
bbatorum ueniunt ad monumentum. duplex est solo. ut
cum. non racemus hic marchum contrariis. hic gratis libis
pone sed capitulum in fine uiduitatis. cum usque tempore dixit.
Marchus. qui et surrexit. i. uespere sabbati. Marcus eum ui
dit cum maria magdalena. i. marie. Ambrosius in
fine expositionis luce. Non uespere diei sed noctis
uespere surrexit. denique secundo sermone ex uespero te

sero. sic et dominus. cum uespertino tempore. dies sed sero
i. profunda nocte noctis lumen. Vnde mulieres ad monumentum
peruenerunt. ueniente custodibus quiescentibus. et principes sacer
dotum dixerunt. quod discipuli eius nocte uenerunt. Vox autem
scias nocte fuit. mulieres. alie sciunt. alie nesciunt.
Sciunt quod noctibus obseruant. Sedeant quod dormierunt.
Vna maria. mag. secundum iohannem uidet. alia maria mag.
sed marchum sciat. Stare eadem una stare et sero uidere
non potuit. demque alterum esse cognosce. illa admitta
est tangere pedes domini. illa prohibetur. illa angelum uidet uidere
tunc. sed primo cum uenit neminem uidet. illa discipulis
domini surrexisse nunciat. illa raptum esse sed plorat. illa
gaudet. illi est oratio sed quod mortuum. Augustinus ut supra dixit
dicit. eum discipulo surrexisse. cui consentit eusebius.
illa quod dicit dominum. xl. horis fuisse mortuum. Augustinus ut
supra dixit. dicit eum dilucculo surrexisse. cui consentit auto
ritas sua que dicit. dominum. xl. horis fuisse mortuum et
totidem diebus ante ascensionem permansit in terra. quod
inter horas. uespertinis pascatis. et xxxvi. dierum noc
tium. uni dies. Ecclesia quoque consentire uidetur. quod matu
tinas laudes pro domini resurrexione celebrat pro ea unde sancta
ambrosius facit. quod sanctum in ipso. resumit. media
nocte surgens. ubi post gaudium. Sicut et anima est
redemit ab inferis. et redditum est corpori suo impassibili. Vnde
autem anima est. secundum impassibilis. cum consummatum est a corpore. a
tunc demum cum redditum est corpori. ne sine corpore glorifica
retur. non memini me legisse. sed de sanctis quos eduxit de
inferno. quod non fuerint post resurreccionem. dominus nouit et
sic dicitur de domino. fuerunt in extremis mansis. i. super a
plurimos fines eorum. de dominante aduentus mulierum
ad monumentum que uidetur esse in euangeliis. Vnde et
postea uidet eos. et de apparicionibus et numero angelorum
glosa augustinus super matheum plene diffinitiuit sed dixisse
sufficiat. quod x. apparaciones. x. post resurreccionem. leg
untur in euangeliis. v. die. et v. post. Ieronimus apostolus loquitur
quod misit iacobo. et fratribus simul sed non tempus uel
modum. determinat. Quidam dicit quod iacobus iurauit
domino uouit. se non gustaturum donec uideret. resurgere. et eo
dicit quod eadem die resurrexionis. apparuit illi. Fuerunt
et qui dicunt ioseph. eadem uespere. qua sepeliuit
dominum. a iudeis. incarceratum. et inclusum ta
cuisse et deinde discipulum. et eo cum aliis. Sicut
apparuit ioseph in carcere ad consolandum.

Et factum est cum mente Quid angeli dixerunt
consternate essent mulieres. de hoc quod uiderant
ecce duo uiri. i. angeli in corporibus humanis steterunt
secus illas. Cumque declinarent. uultum in terram.
dixerunt angeli ad illas. Quid queritis uiuentem cum
mortuis. i. in sepulcro. qui locus est mortuorum. Non est
hic surrexit sicut dixit uobis. dum esset in galilea. Et
Quod sancte mulieres non cauerunt. sed memoriam uul
tum. et eo ut mos est sicut aliis ut exemplo eorum.
et in memoriam. dominice resurrexionis. et in spem. nre

omnibus dominicis diebus maxime a pascha usque ad penthecosten non flectimus genua orantes. Et addiderunt: Ite dicite discipulis eius quia surrexit et precedet eos in galileam. Et recordate sunt verborum domini iterum. De cursu Iohannis et Petri.

Currit ergo maria magdalene et venit ad petrum et iohannem et ait: Tulerunt dominum meum de monumento et nescio ubi posuerunt eum. Hoc agebat in ea infirmitas vel confusio mentis. Ut non inventum non crederet esse sublatum. Cucurrerunt ergo illi duo ad monumentum et non invento corpore cum vidissent sudarium capitis et linteamina posita, statim crediderunt verum esse quod dixerat mulier. Et redierunt ad semetipsos, id est hospicia sua.

Maria autem magdalene Quod magdalene apparuit. que cum illis redierat remansit ad monumentum foris plorans. Cumque inclinasset se et prospexisset vidit duos angelos sedentes in albis unum ad caput et alium ad pedes ubi positum fuerat corpus Ihesu, qui dixerunt illi: Mulier quid ploras? Et ait: Tulerunt dominum meum et nescio ubi posuerunt eum. Et conversa vidit Ihesum stantem, et nesciebat quia Ihesus est. Dicit ei Ihesus: Mulier quid ploras, quem queris? Illa existimans quia ortolanus esset ait: Domine si tu sustulisti eum, dic michi ubi posuisti eum, et ego eum tollam. Dixit ei Ihesus: Maria. Et statim cognovit eum et ait: Raboni, quod est quod rabbi. Et accedens voluit tangere pedes eius, ut gratularetur. Et ait Ihesus: Noli me tangere. Nondum enim ascendi ad patrem meum, supple in corde tuo, id est, quem tamen mortuum queris viventem tangere non mereris, quem et putas cadaver sublatum, non filium equalem patri. Sed vade et dic fratribus meis: ascendo ad patrem meum et patrem vestrum, deum meum et deum vestrum, id est in proximo est ut me videant ascendentem.

Dum autem hec fierent, De mendacio custodum custodes redierunt nunciantes principibus sacerdotum que facta fuerant. At illi pecunia copiosa corrumpentes dixerunt: Nobis dormientibus furati sunt discipuli eius corpus eius. Et manet verbum hoc apud iudeos usque in hodiernum diem. Quod apparuit mulieribus in via.

Venit autem maria magdalena viam credens et inveniens alias que cum illa fuerant ibant simul ad discipulos iam credentes resurrexisse. Et ecce occurrit eis Ihesus dicens: Avete. Ille autem accesserunt et tenuerunt pedes eius adorantes. Dicit ei Ihesus: Ite nunciate fratribus meis ut eant in galileam, ibi me videbunt. Hanc visionem suam in galilea preteriit dum memorat quia in ea dominus omnes discipulos affuisse. Et expressio quibusdam divinam credis eorum eos plenius credidisse. Abierunt autem mulieres et nunciaverunt omnia hec undecim et ceteris qui cum eis erant. Et visa sunt autem eos sicut deliramenta verba hec. Petrus autem surgens cucurrit ad monumentum ut lucas dicit. Et tunc verisimile est quod dominus apparuit ei et simon legitur in evangelio. Eodem die De duobus euntibus in emaus.

Et eodem die visitavit duobus discipulis euntibus in emaus quorum unus dicebatur cleophas. Alterum vero nescimus. Putatur lucas se innuisse more scriptorum sacre scripture. Secundum ambrosium in lucam dicit illum nomine amaon. Postmodum vastatam iudeam sub marco antonino restaurata est emaus et dicta est nicopolis, et erat a ierusalem in spacio lx stadiorum. Tradunt greci scriptores stadium gigantis uno anhelitu c. xxv passus cucurrisse et stetisse, et ideo passus hos vocatum stadium. Octo stadia miliare faciunt, id est mille passuum, et quingentos, id est duo miliaria et iiii stadia, id est leucam et dimidium et tres passus. Ibat autem Ihesus cum illis et oculi eorum tenebantur ne eum agnoscerent. Unde videtur eos fuisse in oculis eorum ne eum agnoscerent. Alibi legitur quia apparuit eis in alia effigie, quod ideo factum est in eo ne eum agnoscerent. Potuit enim et mutavit eiusdem corporis mortalis. Sed immortale non potuit fieri, sed secundum claudianum quasi subito visus est, ne agnosceretur, ut si quis quem vidit puerum si paulo post decennem sibi iuvenem videt, ne mox eum agnoscet. Et cum cognovissent eum in fractione panis, et evanuisset ab eis, eadem hora regressi sunt in ierusalem et invenerunt congregatos xi et eos qui cum eis erant dicentes quia surrexit dominus

fregit et porrigebat illis, id est tres sunt partes hostie in ara quia dum deus porrigitur una sacerdoti, alia ministro, vel reservatur infirmo.

et apparuit simoni. Et illi narrabant que gesta erant in via, et quomodo cognoverunt eum in fractione panis.

Quidam tamen ex eis Quod apparuit aliis absente thoma non crediderunt, ex quibus unus erat thomas. Quo egresso cum adhuc alii colloquerentur de hiis que audierant, et sero iam esset et fores essent clause propter metum iudeorum, stetit Ihesus in medio eorum et ait: Pax vobis, ego sum, nolite timere. Turbati vero et conterriti putabant se spiritum videre, nondum enim crediderant. Et tua die potuisse veram carnem sumere vel resuscitatum clausis ianuis se intrasse. Et ait eis: Videte manus meas et pedes meos, palpate et videte quia spiritus carnem et ossa non habet sicut me videtis habere. Et ostendit eis cicatrices manuum pedum et lateris. Ubi de cicatricibus sciendum quia manent in corpore, licet incorruptibili, ad corroborandam fidem apostolorum quia surrexit et ut semper represen

-tes quid committenda per hostie in calice id est signat resurrectionem. Subditur: Pax domini sit semper vobiscum. Et ipse cum primo venerit se ad ipsum in missa dicat: Pax vobis. Osculum longe post introductum est quod cum suspectum.

tet patri quale genus mortis tulit pro nobis, et ut in iudicio videant perfidi in quem pupugerunt, et ostendit omni carni signa victorie sue. Unde et miles fortis non erit et multis vulneribus prostratus, sed illi medici vel sanari sine omni cicatrice vel cum cicatricibus sine deformitate puto quod in signum glorie sue et pro exemplo aliorum commendandi, ad idem relevavit cicatrices. Et notandum quia deus tantum sed humanam veritatem sibi gratia dignitatis eis ostendit, corpus scilicet manupalpabile et palpabile. Notandum palpari non sit quod non corrumpitur, et corrumpi necesse est quod palpatur. Dicit tamen beda.

quia corpus domini subtile erat. per effectum compunctionis potencie ipsa-
pabilem per ueritatem nature et palpabile ostendit. ut in-
corruptionem carnis probaret. Vel quia corpus domini erat inuisibile
et palpabile. aliis incompatibilibus. a compatibilibus. Vnde et
palpari. non fuit miraculose. Quando comedit coram disci-
Adhuc illis non credentibus et mirantibus. pulis et insufflauit
Habetis hic aliquid quod manducetur. et optulerunt ei par-
tem piscis assi. et fauum mellis. et manducauit reliquias dedit illis.
Sacerdotes cibos a domino sumptos post resurrectionem absorp-
tos. sicut aqua missa in ignem absumitur. [illegible]
in admonicionem. Aliter enim absorbet aquam terra sitiens. aliter in-
[illegible] solis ardens. et ait illis. Hec sunt uerba. que locutus sum.
cum essem uobiscum. id est simul uobis passibilis. Tunc aperuit eis sen-
sum. ut intelligerent scripturas. et dixit eis. Vos eritis mihi testes.
horum incipientes [illegible] sunt quod discipuli [illegible] domino. id est
agnoto. Dixit quod eis iterum. pax uobis. Simplex sit [illegible]
[illegible] [illegible] dicat [illegible] pax uobis [illegible]
ut ostendit. [illegible] [illegible] dicat pax uobis. tunc [illegible]
primo uenit ad ipsum in [illegible] quod hec sunt [illegible] ad
discipulos. post resurrectionem. [illegible] dicat per-
dam uobiscum. ut se unum ostendat ex uobis. Hec cum dixisset in-
sufflauit. et dixit eis. Accipite spiritum sanctum. quorum remiseritis pec-
cata remittuntur eis. et quorum retinueritis retenta sunt. [illegible]
dam adherentes. dicentes neminem posse soluere uel ligare.
nisi habeat spiritum sanctum. quo auctore hec fiant. Sed attende debent
quod .s. ante resurrectionem. dedit eis ihesus eandem potestatem. sicut
insufflacio non legitur. ibi eis dedisse spiritum. [illegible] duo per dixit moyses
ibi. [illegible] de peccatis. id est potencia ligandi et soluendi
et immaculatos [illegible] a peccatis. [illegible] mortali et [illegible]
oleum de saxo durissimo. id est eandem potenciam cum spiritu sancto de-
dit impassibilis. [illegible] Quod apparuit thome

Cumque enarrassent ei cum ueniret thomas. dixerunt quod
alii ad eum. Vidimus dominum. qui dixit se non crediturum
nisi uideret et tangeret cicatrices uulnerum. Post dies autem. viii. cum
essent discipuli intus et thomas cum eis. stetit ihesus in medio
ianuis clausis. et ait thome. Infer digitum huc et ui-
de manus et latus et noli esse incredulus. Respondit thomas
Dominus meus et deus meus. id est tuus. Et ait ihesus. Quia uidisti me
thoma credidisti. Beati qui non uiderunt et crediderunt. Quidam
dicunt thomam tamen uidisse. nec ausum tangere. quod [illegible] tamen dixit
Quia uidisti. Sed quia uisus pro quolibet sensu poni solet. pro
dicitur uidisti. id est tetigisti. [illegible] quod dominus dixerat. Infer di-
gitum tuum huc et inde. Hec et alia fecit ihesus ad robur fidei
nostre. et multa que non leguntur in euangelio. De apparicione

Post hec autem manifestauit se ihesus ad mare tiberia-
ad mare tiberiadis. Piscabantur discipuli dis.
nocte quadam. ut habent alios. et cum nichil prendidissent.
mane stetit ihesus in litore. Cumque ad mandatum eius in
dexteram nauigii rete misissent. impleuerunt illud. c. l. iii.
magnis piscibus. et ait iohannes. dominus est. Tunc petrus misit se
in mare. Alii nauigio uenerunt et inuenerunt prunas in
litore. et piscem suppositum et panem insuper positum. Et [illegible]
[illegible] simul de piscibus [illegible] [illegible] manducauerunt

cum ihesu. scientes quod dominus esset. Et hec fuit tercia dies mani-
festacionis. Sed post dies ab. viii. die. resurrectionis [illegible]
nacionem. Tunc dixit ihesus petro. Simon iohannis diligis me
plus his. Interrogat dominus quod sciebat. Sed innuit ut
corde credamus. et ore confiteamur. Et ait petrus. Etiam
domine. Tu scis domine quia ego amo te. [illegible] distin-
guendo [illegible] dixisset se diligere plus hiis. hoc
enim nesciebat sed habundat [illegible] Ter-
cius quod ignorabat. respondit quod sciebat. Vel
domine amo te. dicit ei ihesus. pasce agnos meos. et
c. [illegible] Cum quesisset id
idem secundo et idem respondit petrus. idem subdidit pas-
ce agnos meos. Post eandem responsionem subdi-
dit. Pasce oues meas. et c. Pasce docendo.
pasce exemplo. pasce moriendo. Tunc dixit ihesus.
Cum senueris tendes manus tuas. et alius te cinget
et ducet quo non uis. significans quod [illegible]
[illegible] sed sensum carnis et addidit. Sequere me
id est sequens me in genere mortis. [illegible]

Tunc cepit ihesus abire et cepit [illegible]
eum petrus secum putans hoc sibi mandatum a domino.
Sequebatur et eum iohannes. Conuersus petrus. uidet illum
sequentem et ait ad ihesum. domine hic autem quid. Sim-
plex [illegible] Petrus enim audiens se crucifigendum
noluit [illegible] agnoscere. Respondit ihesus. Sic
eum uolo manere donec ueniam. Putauerunt quod disci-
puli iohannem non moriturum. [illegible] ad modum.
Sed non erat magnum dare dilecto non mori. [illegible]
soluit [illegible] cum ipso [illegible] dixit quod dominus. quod in
pace sompnum sumeret. [illegible] dicunt eum
adhuc uiuere. [illegible] sibi tumulum [illegible]
[illegible] [illegible] magna [illegible]
horas. [illegible] fulsit. et qui crediderunt [illegible]
Cumque post lucem surgentes accessissent. ad tu-
mulum uacuum inuenerunt. tamen terra [illegible]
[illegible] in fundo. sicut in fontibus solebat harena.
et adhuc cumque illa [illegible] ubi uidetur. [illegible]
[illegible] eum uiuere sub terra. et [illegible]
[illegible] Alii iam translatum ad celos putabant.
de hiis [illegible] melius [illegible] dubitare quam temere diffinire.

Vndecim autem discipuli abierunt De apparicione in
in galileam. ad montem ubi galilea
statuerat illis ihesus. et uidentes eum adora-
uerunt quidam autem dubitauerunt et exprobrauit eis
duriciam cordis et ait. Data est mihi omnis potestas in
celo et in terra. id est nunc apparet omnipotencia mea.
Vel iam dixi uobis. In uiam gencium ne abieritis. Sed
quia iudei abiecerunt me. qui dederunt in potestatem [illegible]
do. usque [illegible] sub celo. [illegible] et subdidit. Ite in or-
bem uniuersum. et predicate euangelium omni creature. id est
homini. per quo [illegible] omnis creatura. uel qui [illegible]
[illegible] est omni creatura. [illegible] microcosmus dicitur. id est
minor mundus. et addidit. Docete omnes gentes. id est

cristia gratia generunt. seruate quod dixi uobis. et bap- tizate eos in nomine patris et filii et spiritus sancti. In uocatione trium nominum. eandem pronunciationem [illegible] [illegible]. sed innocando nominantes ut ad honorem trinitatis baptismus quod inuocamus. ut trinitas operetur in nobis. In baptismo autem dicatur affirmando. Ego te baptizo in nomine patris et filii et spiritus sancti. in multitudinem [illegible]. baptizando. [illegible] sacramentum penes trinitatem est. qui crediderit et baptizatus fuerit saluus erit.

Quod dicit. quod audistis in aure. predicate super tecta. Idest quod euangelium loquitur in occulto. eius docete et ab omnibus. audiendum. et coram omnibus primo fit signum crucis super libros. [illegible] liber in [illegible]. [illegible] in [illegible] super [illegible] luminaria.

Qui uero non crediderit condempnabitur. Non ait. qui non baptizatus fuerit. sine baptismo enim saluatur. hoc enim excludit. articulus necessitatis. nec contemptus religionis. Vel quod dominus nisi quis renatus fuerit et cetera. sic intelligendum est. qui contempserint renasci. et quidam illorum [illegible] adherentes [illegible] huius temporis dicentes. non esse baptizare nisi credentes. et ideo non recipiunt baptismum. paruulorum. sed intelligunt tempus. quo hec dominus primo dixit. quo [illegible] adultos. baptizandi erant. tunc adulti. quorum fides exigitur in baptismo. [illegible] paruulorum. eorum. [illegible] intelligi esse dominum. [illegible] si pro omnibus. sic expone. qui crediderit et baptizatus fuerit hic. qui in fide baptizabitur. Oportet enim baptizandum. uel per se. uel per alium credere. Signa autem eos qui crediderint hec sequentur. In nomine meo demonia eicient. linguis loquentur nouis. serpentes tollent. et cetera. Et hec quidem tempore domini. Tunc enim signa debant [illegible] [illegible]. Et hec signa non sunt necessaria nec [illegible] fiunt. sicut passi et [illegible] bant. Nos enim cum arbusta plantamus. tamdiu aquam infundimus quousque in terra conualescat

De ascensione

Die autem ascensionis uenit ad eos in iherusalem. et ait. Sedete in ciuitate quousque induamini uirtute ex alto. Cumque comedisset cum eis. uti intelligitur. [illegible] hora [illegible]. eduxit omnes discipulos foras. in montem oliueti. [illegible] bethaniam. Et eleuatis manibus benedixit eis. et uidentibus illis eleuatus est in celum. et nubes. [illegible] [illegible] laudatur cum. [illegible] gloria. Cumque [illegible] sub [illegible] esset ab oculis di-

[illegible] hanc ultimam processionem post christum. representant ecclesie dominicis diebus egrediente ecclesiam et redeundo ad ecclesiam [illegible] de iherusalem. et [illegible] [illegible] enim. ut illi [illegible] [illegible] et [illegible] illi redeunt. [illegible] ihesum eamque nos credimus cum [illegible]. Quod ipse dixit nobiscum sum. usque ad consummationem seculi. Et nota. quod penitentia [illegible] obseruatur diebus dominicis. ut [illegible] [illegible]

apulorum tamen adhuc intuebantur in celum. Ecce duo angeli in forma uirorum steterunt iuxta illos. et dixerunt. Viri galilei quid statis aspicientes in celum. [illegible] [illegible]. Sicut existimatis [illegible] [illegible] tamen. in fine temporum sic ueniet quemadmodum uidistis eum euntem in celum. Deinde [illegible] nubibus. descendit in aera. Illi autem reuersi sunt in iherusalem. et expectabant promissum spiritum. quo accepto temporibus suis [illegible]. [illegible] [illegible] cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis. Et [illegible]. [illegible] [illegible] enoch [illegible] [illegible] helias. ascendit christus propria sui uirtute.

[illegible] in memoriam ascensionis. et tunc [illegible] [illegible] fiebat processio. sed multiplicatis solempnitatibus [illegible] [illegible] solempnitatis [illegible] [illegible]. et processio est translata ad diem dominicam.

Quotiens apparuit dominus discipulis infra xl dies.

Anno nono decimo imperii tiberii cesaris. ad- ministrante iudeam pilato preside syrie. mortuus est. mortuus est dominus et resurrexit. Resurgens autem resurrectionem multis argumentis approbauit. — ueritatem Multa in corpore suo ostendens. [illegible] [illegible] natura corporis immortalis ut sic ueritatem resurrectionis asserere. et ab apostolis. et [illegible] postquam [illegible] [illegible] hesitationis amoueret. comedit enim. et bibit cum eis. cum spirituale corpus ciborum alimonia minime indigeat. In corpore proprio [illegible] [illegible] ostendit. cum a natura corporis immortalis. penitus aliena sit omnis deformitas. et [illegible]. [illegible] hec argumenta. lucas scribens historiam. actuum apostolorum ponit alia. Aut [illegible] argumentis. de resurrectione. quod per dies xl apparuit. eis loquens de regno dei. Non est autem intelligendum quod singulorum xl dierum apparuit apostolis. sed infra numerum [illegible] dierum. decies apparuit eis ut ex euangelistis. et historia colligitur. Ipsa autem die resurrectionis. quinquies apparuisse legitur. Primo marie magdalene Secundo mulieribus redeuntibus de monumento quando tenuerunt eum et adorauerunt eum. Tertio petro. licet non expresse habeatur de euangelio. Quarto duobus euntibus castellum emaus. Quinto apparuit xi apostolis absente thoma. Septimo [illegible] discipulis apparuit. in piscatione ad mare tiberiadis. Octauo in monte tabor. [illegible] [illegible] in galileam. et in [illegible] diem. ascensionis apparuit. Undecimo. Ipsa uero die ascensionis bis apparuit. semel xi apostolis. recumbentibus in cenaculo. Omnes quidem cum apostolis [illegible] alii discipuli [illegible] et mulieres habitabant in illa parte iherusalem. quod dicitur mello. [illegible] in monte syon. ubi construxit sibi palacium. — dauid. [illegible] cenaculum erat illud grande stratum. in quo fecit dominus sibi parari pascha. et in cenaculo illo tunc habitabant xi discipuli. Ceteri autem discipuli et mulieres habitabant. [illegible] per diuersa hospicia. Quod apostoli fuerunt baptizati

Secundo autem recumbentibus xi in cenaculo apparuit illis dominus. et exprobrauit

Sexto post dies octo apparuit eis presente thoma.

discedere

incredulitatem illorum et duritiam cordis et comedit cum eis. Et conuescens precepit eis a ierosolimis ne discederent. sed expectarent promissionem patris .i. ab ipso promissam. uel a patre promissam et patris auctoritate complendam. dicit. Iohannes baptizauit aqua. uos autem baptizabimini spiritu sancto non post multos hos dies. Ac si diceret. Spiritus sanctus super uos ueniens post paucos dies purificabit uos et roborabit. De baptismo autem apostolorum solet dubitari. sed super hunc locum dicit beda. et augustinus. quod fuerunt baptizati. Ait enim beda. Baptisma quod est in spiritu sancto. non ad illud tempus respicit quod apostoli et ceteri fideles illius temporis. baptizati sunt. a qua in remissione peccatorum a domino sunt percepta. sed ad illud quod domino mittente spiritum plenius acceperunt. ideo nondum fuerant baptizati nondum aqua sed spiritu sancto. quos incessanter baptizauit uel ideo baptizauit confirmare uel quod discipulorum baptismus. Conueniens enim erat eos esse baptizatos qui baptizabant alios. De eodem augustinus. Septimum quem baptizatum paulus. qui ab anania baptizatus est. sed septimum non quando baptizati sunt alii apostoli. sed debemus intelligere baptizatos qui baptizabant alios. De eodem augustinus. Septimum quam baptizatum esse paulum qui ab anania baptizatus est. sed septimum non quando baptizati sunt alii apostoli. sed debemus intelligere baptizatos qui baptizabant alios. propter illam sententiam suam. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto. non potest intrare in regnum dei. sic apte uolunt beda et augustinus. quia baptizati fuerunt baptismo [illegible]. et nihilominus tamen uidetur quod baptismo iohannis fuerint baptizati. ut de andrea. philippo et petro. de quibus constat quod fuerunt eius discipuli. sed deo precepit eis. ut cogitarent de ciuitate. et statim euanuit ab oculis eorum.

Quod respondit iudeis petentibus

Ecce .x. apparitio facta. Post comestionem .xi. apostoli et alii discipuli et mulieres. de ciuitate in [illegible] [illegible] ipsi [illegible] preceptum domini uenerunt in montem oliueti. et statim dominus apparuit eis. Quomodo autem [illegible] par eis. ut cogitarent de ciuitate et euanuit ab oculis eorum et quomodo cogitarent de ciuitate [illegible] de uenerunt in montem oliueti. et statim dominus [illegible] apparuit eis. in hystoria subticetur [illegible] [illegible] Tunc qui conuenerant ceperunt interrogare eum. dicentes. Domine si in tempore hoc restitues regnum israel. Temporale querit ad [illegible] quosdam imperitos et carnaliter sapientes. [illegible] indeed alienigenam regnante. et iudeos [illegible] [illegible] esse quia [illegible] de restitutione regni israel tempora [illegible] putantes. tunc a domino restituendum. sicut et duo discipuli dicentes. Nos sperabamus quod ipse redempturus esset israel [illegible] magis inuenti sermones. illam restitutionem. ubi [illegible] [illegible] futuram. [illegible] cum tempora iudicii quererent de restitutione regni israel spiritualem. scilicet de die acceptionis. Ac si dicerent. Numquid in hoc tempore facies quod promisisti. dixit autem super hoc dubitantes eos. ex quorumdam tamen repositione [illegible] [illegible] [illegible] intelligere restitutionem spiritualem. nullis temporibus differendam. Non est uestrum nosse tempora. uel momenta. que pater posuit in sua potestate .i. nostrum tempus et momentum usque ad finem seculi. que pater pariter scit. ac si diceret. Numquid in hoc tempore facies quod promisisti eccle. Dominus autem super hoc dubitantes eos fecit ad nos [illegible] [illegible] de scientia sua. nec ad ea percipienda erat ydoneus. sed accipietis uirtutem spiritus sancti [illegible] ad nos spectat. [illegible] [illegible] quasi uos [illegible] [illegible] predicationis supernenientis spiritus sancti et uirtute roborati. eritis mihi testes resurrectionis mee in iherusalem. secundo in iudea. per samaria. Tandem ad ultimum terre. ac si manifeste diceret. Non regnum iudeorum. non solum ierusalem. sed omnes inde sinceres et samarie mundi et cunctos. per [illegible]. fama. [illegible] gratiam [illegible].

De ordine et processu predicationis

Primo siquidem euangelium predicatum est per lapidationem stephani et mortem iacobi gladio uerbi cessatum sunt de ierusalem. predicantes in finibus iudee per ea [illegible] ad samaritanos. et inde processerunt per uniuersum orbem. et cum hec dixisset uidentibus illis eleuatus est et nubes suscepit eum. [illegible] et ab oculis eorum. et post [illegible] uidentibus illis e manibus suscepit eum. et [illegible] [illegible] in quodam globo [illegible] est et nubes. [illegible] [illegible] ascendit. non tamen quod ad ascendendum egeret nubibus. ascendit. non tamen quod ad ascendendum egeret nubis. sed ut per hoc ascenderet. quoniam omnis creatura [illegible] [illegible] est obsequio suo creatori.

Quod discipuli ascendente domino

De loco ascensionis dicit. sulpicius seuerus iherosolimitanus. quod cum ibi postea ecclesia edificata esset. locus ille in quo ultimo uestigia sunt. ascendentis nunquam potuit strui pauimento nec residebant marmora. [illegible] collocanda. [illegible] et paliis a [illegible] dicit [illegible] esse. quia uestigia in [illegible] [illegible] ad hanc eandem speciem. uelut pulueris uestigiis terra custodit. cumque intuerentur in celum euntem illum. ecce duo uiri astiterunt iuxta illos in uestibus albis .i. [illegible] [illegible] tamen suspectis uelut [illegible]. aspicientes in celum. [illegible] [illegible] desunt uerba in iherusalem. quia [illegible] erat eis. [illegible] [illegible] [illegible] quousque induamini uirtute ex alto. et ne diu morarentur [illegible] sunt angeli qui [illegible] eos. [illegible] [illegible] Cumque intuerentur in celum .i. ibi ascendentem ut [illegible] [illegible] oblatis ponantur [illegible]. [illegible] quo [illegible] [illegible] [illegible] uel cum [illegible] intuerentur illum. et adhuc [illegible] intuerentur in celum. ecce duo uiri .i. duo angeli [illegible] in uestibus albis .i. et [illegible].

Uerba cum angeli apparuerunt

Uiri galilei quid statis aspicientes in celum. quasi dicant quid statis aspicientes in celum hic ihesus qui assumptus est a uobis in celum. sic ueniet quemadmodum [illegible] .i. sicut [illegible] nubibus [illegible] ascendentem ad iudicium uenientem. Duplici de causa [illegible] .ii. angeli apparuerunt. scilicet ut mestos de absentia domini confortarent et ut eum uere ascendisse in celum demonstrarent. sed regem angelorum. non sicut helias qui raptus est. [illegible]. igneo ascendit. usque ad sublimiorem regionem. Tunc reuersi sunt a monte qui uocatur oliueti propter copiam oliuarum. In [illegible] [illegible] .i. iuxta sabbati [illegible] a ierusalem. scilicet spacio miliarii. quia non amplior spacio licebat iudeis. in sabbato progredi de ciuitate. uel de uilla in qua erant. sed permisse passus poterant [illegible] deambulare. [illegible] [illegible] [illegible] a monte cum [illegible]. [illegible] [illegible] montis oliueti quia de [illegible]

ex parte occidentis. illuminabatur igne templi qui erat iugis in altari. mane ex parte orientali a primo respectu radios solis accipiens illustrabatur civitatem. habebat et copiam olei ad fomentum luminis.

Cum conscendisset in celum omnes [illegible] unanimiter populus usque ad extra hospicia conduxit eum ad que redierunt. hanc processionem dicunt quia unanimiter de civitate sunt egressi. et processionaliter unanimiter sunt regressi. representat ecclesia singulis dominicis diebus processionem faciens. Sed sicut egressi sunt ferentes crucifixum. ita et nos de ecclesia crucem preferendo. et licet non redierit cum eis crucifixus non. sed redeuntes crucem reportamus. quia licet non redierit cum eis presentia corporali. rediit tamen presentia spirituali. iuxta quod dicit. Vobiscum sum usque ad consummationem seculi. Ideo et quod egredimur crucem domini preferendo representamus quod illi egressi sunt ferentes crucifixum. in eo quod crucem domini reportamus. representamus quod ait. Vobiscum sum usque ad consummationem seculi. In primitiva ecclesia hoc representans. fiebat in ecclesia quinta feria. que tunc temporis eque solempnis erat sicut prima. Quinta pro recolenda ascensionis. prima pro recolenda resurrectione. unde in vulgari gallicano adhuc. ut dicit dies dominica. dies iovis. quia diu fuit ita solempnis. Sed quia supervenerunt festa sanctorum et celebrare tot festa erat quasi onerosum. ut in decretis de hac re processio tempore est constituta. Ubi et cum quibus se collegerunt.

Tunc ascenderunt apostoli in cenaculum. ubi manebat petrus et iohannes et iacobus et andreas et alii. et notatur hic series cathalogi. Solent enim apostoli in cathalogo in hunc modum ordinari. Petrus et andreas iacobus et iohannes. Sed alibi in quibusdam [illegible] amicis affinitate. hic autem pro [illegible] ponitur quod precessores fuerunt in ipsa parte ecclesie in [illegible] et iohannes quod [illegible] dilexerunt. Unde et pariter simul ad monumentum cucurrerunt. et erant omnes unanimiter perseverantes in oratione cum mulieribus maria matre ihesu. cum mulieribus distinguit. Et notandum quod dicit hic mulieres quia molierunt. Incedunt cum quasi [illegible] quod compede ponitur ut ibi. Cum viris et [illegible] et fratribus eius quod de illis dicit rethoricus. de quibus ante passionem dominus. Neque enim fratres eius credebant in eum. Sunt autem credentes. Item quod dominus. perseverantes in oratione et non addidit in ieiunio. Quidam autem a festo ascensionis usque ad pentecosten ieiunant in exemplo apostolorum. quos aiunt in spacio illo ieiunasse. quod in euangelio dominus. venient dies in quibus auferetur sponsus ab eis et tunc ieiunabunt. et potuit ita esse. hic tamen non habetur. De sermone Petri

In diebus illis. id est in illo medio tempore inter ascensionem et spiritus sancti missionem. exurgens petrus in medio eorum fratrum dixit. Constat enim in spacio illo factum esse. mathiam electum. licet non sit decem

iam quia dicit. Sed quod in diebus illis. Et id est ex forma scripture. assumpsit ecclesia formam legendi. Unde in actibus apostolorum [illegible] in diebus illis. ideo etiam legitur in ecclesia [illegible] in diebus illis. et quod in euangelio sepe legitur in illo tempore. in festivitatibus dicitur legitur in ecclesia [illegible] in illo tempore [illegible] quod [illegible]. [illegible] de iuda qui fuit dux eorum qui comprehenderunt ihesum. quia duxit cohortem et turbas missus ad eum. vel quia osculo tradere proditionis indicavit. et ita dicitur prior eis. qui connumeratus in nobis et sortitus est in nobis sortem ministerii huius. id est apostolatus. quia quasi sortem domino electus obtinuit apostolatum. et elegantem dominus cognoscitur. quia in [illegible] intra apostolos est computatus. vel respiciens ad hoc quod dixit quia fuit dux eorum qui comprehenderunt ihesum. et sortitus est sortem ministerii huius. id est ducatus. Et hic quidem possedit agrum de mercede iniquitatis. quem quidam mulier exponunt. id est pro precio sue proditionis. possedit inferni. et dicitur emi monumentum. sicut pecuniam emit. Alii dicunt iudam sepultum quia possedisse. hi non est autem. dominus possedit. id est possidere fecit. quia de possessione eius quam emit. et ab eis possessus. et suspensus crepuit medius. et diffusa sunt viscera eius. si non per os eius. ne sic peteret os quod salvatoris osculatus fuerat. Sic enim tam vilibus debuit inquinari. quod erat gloriosum contingere. Ingressus erat ut inde que proditum semper rapina crederet. Invenitur enim noster patribus exeunte aliquo pene directum. Sepe enim modum pene exprimit modum culpe. Unde absciditur homini caput corporis. quia ipse abscidit caput mentis id est deum. Sic et iudas mortuus est in aere tamquam in celestis prouinciis sociandus. Congruum enim erat ut [illegible] ab [illegible] angelorum et hominum regione [illegible] [illegible] erat [illegible] et ita medius et locus pene congruit culpe. De electione Mathie

Et notum factum est [illegible] hominibus habitantibus iherusalem. ita ut appellaretur [illegible] ager ille lingua eorum acheldemac quod est [illegible]. Dicunt quidam [illegible] hic non fuisse verba petri. cum iudei essent [illegible] et ad [illegible] iudeis loquens [illegible] Sed luce qui grece scripsit [illegible] in hebreo non expressit. Alii quod [illegible] [illegible] incepit et ad dixit. si medius a [illegible] petri dominus accepit. et ei [illegible] [illegible] notum est omnibus habitantibus iherusalem ita ut [illegible] appellaretur acheldemac. lingua eorum id est [illegible] [illegible] [illegible] Cum enim petrus galileus esset et [illegible] lingua eadem erat galileorum. Scriptum est in libro psal[illegible] morum. pro in subtitulum in libris. Sed [illegible] titulus [illegible] librum psalmorum pro [illegible]. Tunc enim dici debuit in uno libro psalmorum. Fiat habitatio eius deserta et non sit qui inhabitet in ea. et episcopatum eius accipiat alter. quod de multis disputatur. Verum [illegible] mathias ei substituitur. Ideo dominus quia mathias fuit longe alius ab eo quam ille. Iudas vero nequam. vel alterius [illegible] quorum fortes mille sunt. Oportet ergo ex his viris qui nobiscum sunt congregati in omni tempore quo intravit et

ex quo dominus incepit a baptismo iohannis usque ad diem qua assumptus est a nobis. testem resurrectionis nobiscum fieri unum ex istis. Id est de numero Iudee qui mortuus est. Theophilactus ait: Quia electum est acceptit alius. Et expone: ut alium ei substituamus qui testis nobiscum resurrectionis. Cuius quod testimonium uide. Erunt quoque mihi testes in ierusalem. Id est in omni iudea et samaria. et usque ad ultimum terre. Et quia testis non nisi his qui uidit. ne clam diuit dicere testimonium bene eligendus est de his uiris qui a baptismo iohannis presentes. per ihesus facta et docta usque ad diem ascensionis nobiscum fuerunt et dominum miracula uiderunt. et doctrinam audierunt. Et forsitan quod dictum est de his uiris non sexus infirmior. Adhuc in multitudine et statuerunt illos parentes ioseph qui uocabatur barsabas. qui cognominatus est iustus. et mathiam de quo laude subticetur. quia pro laude sufficiat ei qui in apostolatum eligitur. Ioseph uero commendatione tamquam indignus respui uidetur. et hinc satis plane in glosa. quia iste ioseph. qui uocabatur barsabas. fuit barnabas. qui postea in apostolum electus est cum paulo electus. sed non est hunc ut priorem adhibendum. quia ex scriptoribus eius accidens fieri non sinit. Iste namque ioseph fuit frater. tamen apostolorum filiorum alphei. nec fuit apostolus. Et orantes dixerunt: Tu domine qui corda nosti omnium ostende quem elegeris ex his duobus. accipere locum ministerii huius et apostolatus de quo preuaricatus est iudas. ut abiret in locum suum. et dederunt ei sortem. et cecidit sors super mathiam et annumeratus est cum .xi. Et notandum quia in eligendum sortibus ut credit ieronimus. quia hec sunt quedam priuilegia paucorum. communem legem non faciunt. Secundum peritos legis legales cassauerunt. Ex antiquis patre sunt sortes. sicut in ueteri testamento sepe legitur. Item saul sorte electus est et ionathas. et achab cum sorte est deprehensus. Quod quoque sorte ierat. Quando hebreorum sacerdotes eligerent. Si quis tamen in sortibus apostolos imitetur sed premissa oratione ad deum. fiat sicut electio mathie inter ascensionem et spiritus sancti missionem sed qua die incertum est. De missione spiritus sancti

Et cum complerentur dies penthecostes. erant omnes in eodem loco in quo facta est electio mathie. sed uidetur superfluum dictum cum complerentur. in eum enim festum quod uii diebus celebrabant. scilicet pascha penthecostes. Cenophegia. uidetur quod post dictum fuisse cum inciperet dies penthecostes. Et erat sed penthecoste quinquagesimum. ad quinquagesimam et ad eam solempnitatem. uii diebus celebratam. penthecoste inter ceteras penthecostes quia l significat. Et est grecum uocabulum penthecostes sicut pascha et cenophegia. sed de hoc nomine pascha ante. Sunt enim hebreorum ut et grecorum uocabula. quia sepe pro initiis emponimus preciosiora. Discipuli sunt et sunt inter grecos. Aliqui uero alia uocabula retinuerunt quod sequitur et cum complerentur dies pentecostes id est quinquagesime. illa enim dies erat l a resurrectione et tunc inchoante dies festi id est illius solempnitatis uii diebus celebrande. erant omnes discipuli in cenaculo. et dum essent pariter in eodem loco. factus est repente de celo sonus quia fingit quendam in sonum ut in aere tamquam aduenientis spiritus uel sonus uenientis. ut sit tamquam nota similitudinis. ac si diceret Venit spiritus in similitudinem. uehementis uel aliquo uehementis. et erat tamquam expulsus uenientis. Vel ideo quod erat ille clamor [illegible] uehementes spiritus uel hac de causa ad eorum depulsionem. Et quod ad sonum et ad spiritum. sonum refert quod dictum est tamquam aduenientis spiritus. quia assimilatus est ad ipsa quia habet mihi in hebreo ucrima in greco. et repleuit sonus ille spiritus sanctus totam domum ubi erant sedentes id est tamquam in domo sedentes. implentes quod dictum erat eis: Sedete in ciuitate quousque induamini uirtute ex alto. et apparuerunt illis dispartite lingue tamquam ignis. id est radii ignei in modum linguarum. et insedentes capitibus singulorum. Spiritus sanctus dare in quo spiritus et quod spiritus sanctus inuisibiliter ascendit. spiritum sanctum tunc eis dat cum ad nos. Species linguarum ad scientiam. Lingua enim scientiam explicat. Ignis zelum roborat. Dictum est spiritus sanctus apostolis ante passionem quia missi sunt ad predicandum et dictum est eis: Egestas sanate demones eicite. mortuos suscitate. post resurrectionem dictum est ad alium usum cum insufflauit et dixit eis: Accipite spiritum sanctum quorum remiseritis peccata remittuntur eis. et quorum retinueritis retenta sunt. uel clauis que debat post dare aliis. et repleti sunt omnes spiritu sancto. et ceperunt loqui uariis linguis. prout spiritus sanctus dabat eloqui illis. Et diuidentes linguas prout uult qui uult. cui uult. quantum uult. quando uult quibus uult spirat. et mirum est quod apostoli uel una omni lingua. scilicet hebrea loquebantur. tamen quod ab omnibus intel clarevalensis

loquebantur. Vel quod unus loquens linguis omnibus loquebatur. quibus inspirauerat spiritus sanctus. omnium linguarum notitiam. unde et quod in sapientia legitur. Spiritus domini repleuit orbem terrarum et hoc quod continet omnia scientiam habet uocis. id est linguarum. ac si diceret. Spiritus domini repleuit orbem terrarum. et ideo eos fecit. *de aduenientibus*
Erant autem in iherusalem uiri *tractatio linguarum* religiosi. et in iudea habitantes. per illos. multi alii sequentes fecit ex omni natione que sub celo est. quia multis captiuitatibus dispersi fuerant iudei. sepius sub antiocho epiphane. qui captiuitas fuit ultima. sed tamen et modo ad diem festum omnes conueniunt. audito signo quod uiderant in aere. conueniunt omnes ad discipulos et mirati sunt. quia audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes. et mirum dicunt singulariter. lingua sua. quia non solum sciebant linguas. sed et linguarum ydiomata. Illi autem uidebant eos dialectos. multo plures sunt. uel uidebantur hebrei. quia uerisimile erat hebreos. de multo quam de uno dicens. *Conuenit*
Tunc surgens petrus *ut petri uaticinatio* *de aduentu apostolorum*
anni xx. ostendens non esse ebrios. sed spiritu sancto repletos. dicens. Non sicut uos estimatis hi ebrii sunt. cum sit hora diei tertia. id est. nondum est tempus comedendi. nec solent iudei ebrietati uacare. et quia sciebat legem. et sanctis legem loquebatur. ostendit prophetam esse ioel spiritus sancti aduentum. inducens adimplere. de dominicis quod predixit iohel iudicii signa. quedam iam impleta. quedam adhuc implenda. Erit in nouissimis diebus dicit dominus. effundam spiritum meum super omnem carnem. id est super utrumque sexum. non solum hominem. et prophetabunt filii uestri. ut agabus. et simon magus et filie uestre ut philippi quatuor uirgines. uisiones uidebunt. ut paulus raptus usque ad tertium celum. id est senes uestri somnia somniabunt. ut petrus de quo legitur. Ostendat a se uisum uide. hic usque de aduentu spiritus sancti. sequitur de die iudicii.
Et dabo prodigia in celo sursum. *de prodigiis in celo* *sursum*
quod impleuimus. cum ad iudicandum dominice natiuitatis noua stella. in aere apparuit et in aere tertio in passione quando obscuratus est et signa in terra deorsum. quod impletum est. cum christo spiritum emittente terra tremuit. et petre scisse sunt. et monumenta aperta sunt. sanguinem diuina uisus. uel sudoris qui factus est sudor eius. sicut gutte sanguinis. quod per uarium fuit. sic et sanguis de

latere domini. manantem perfluens post mortem. significat sanguinem et ignem spiritus sancti uehementis superuenientis et uapore fumi. et feruorem compunctionis. de spiritu sancto ardere et ignem fumus de igne procedens. sol conuertetur in tenebras et luna in sanguinem. In passione sol in tenebras uersus est sicut tunc plenissima erat. uel quia luna in sanguinem uersa sit. hominibus innotescere non potuit. cum esset sub terra et uisibus humanis. obiecta esset subtus. de alio usque ultimo ostendit. quia iam impletum fuerit adhuc reliquum est implendum. et hoc omnia sicut erit. cumque uenerit dies domini magnus spacio temporis ei non sufficiet. quia quicquid in eo erit uenturum. Clarius quia sol clarebit. comprehensa. *Exponit uerba dauid*
Viri israelite audite uerba hec. *de christo*
uerba. id est intelligite. tam complementum quod prophetauit iohel. de spiritus sancti missione quam ostensum est spiritus sanctus et ab eo quem nos iniquitate [illegible]. quam ab eo filio patris dispensationis. constituti in manus impiorum. quem deus suscitauit solutis doloribus inferni. Vel quem [illegible] [illegible] ad ipsum quam dolores. penitentium [illegible] [illegible] in resurrectione. Vel quoniam ad alios quam per [illegible] [illegible] absolutum dolore absolutum fuit. quod palam est ex gloria id est deus. soluens per eum dolores mortis. quod autem adhuc subsumeretur plenius per prophetam. dauid. Et potest pluralis numerus referri hoc ad hoc plenius sufficere esse soluens. Non derelinques animam meam in inferno. nec. dabis sanctum tuum uidere corruptionem. Sunt autem alia que ad penitentiam. et non parcens o pater animam meam. ad inferos descendentem. dicit. deinde. hoc corpus meum sanctificatum corrumpi. uel inquinari. quam de dauid. prophetam intelligentes. *Iudeis*
Viri fratres audite de dauid quoniam defunctus est et sepultus apud nos. et corpus eius maculatum et adhuc corpus eius apud nos sunt. ut patet non de se illud dixit Non dabis sanctum tuum uidere corruptionem. sed prophetauit de resurrectione christi. qui neque derelictus est in inferno. neque caro eius uidit corruptionem. Hunc suscitauit deus a mortuis. cuius nos testes sumus. qui ad dexteram patris sedet. misit in nos spiritum sanctum qui operatur in nobis quod uidetis Qui autem exaltatus est ad dexteram patris. testimonio probat auctoritatibus dauid. propheta dicentis. Dixit dominus domino meo. sede a dextris meis. quod de dauid uel de alio homine non potest intelligi. Certissime ergo sciatis. hunc christum esse exaltatum. et spiritum sanctum misisse. quem uos crucifixistis *de imperio prophecie ioel.*

His auditis compuncti sunt corde. Et ita impleta est
prophetia iohelis. Effundam de spiritu meo super omnem carnem. Compunc-
ti omnes et dixerunt ad petrum et ad alios apostolos.
Quid faciemus viri fratres. Ad quos petrus. Penitentiam agi-
te et baptizetur unusquisque vestrum in nomine domini ihesu in
remissione peccatorum et accipietis donum spiritus sancti. Verb[illegible]
quippe variis linguis. Et tamen ait petrus. Bapti-
zetur unusquisque vestrum in nomine ihesu christi. Formam
namque traditam a domino qua baptizabant. In nomine patris et
filii et spiritus sancti subticuerunt apostoli metuentes. In hac forma
[illegible]. Baptizo in nomine ihesu christi ut in ea dilatarent
nomen christi. Aliis verbis pluribus exortatus est eos. Pe-
trus et qui receperunt sermonem eius baptizati sunt et
appositi in illo die circiter tria milia in die illa. Post
hanc erant in [illegible] et erant perseverantes in doctrina
apostolorum et in communione fractionis panis et eucharistie
que in primitiva ecclesia crebro communicantes conveniebant
ad percipiendam eucharistiam vel in communione fra-
ctione panis cotidiani qui singuli cotidie ab a-
postolis vendebant et posuerunt pretia ante pedes apostolorum
qui singulis diebus mane ascendebant in tem-
plum orare. Postea redeuntes singulis distribuebant
panem prout opus erat. De paralitico curato a petro

Cum autem quadam die ascenderent petrus et iohannes
in templum ad horam orationis nonam.
erat quidam claudus natiuitate qui in glosa [illegible]
claudus dicitur iuxta portam templi que dicitur speciosa
a speciali quodam ornamento quod apposuit ei
alexander hyrcanus item que posuit herodes aquilam
auream. Et erat porta ad [illegible] mundorum. Hic
claudus cotidie portabatur ingrediens ad portam
illam ut peteret elemosinam ab ingredientibus templum
rogabat petrum et iohannem ut elemosi-
nam acciperet. Cum autem ascendissent in templum
ad horam orationis nonam. Fuit enim consu-
etudo hebreorum ter in die orare. Unde daniel [illegible]
[illegible] liber [illegible] ter in die orabat
ascendens [illegible] et [illegible]
[illegible] ab [illegible] eadem hora orare [illegible]
[illegible] ix. [illegible] posuit. Intuentes petrus et iohannes
claudo dixerunt. Respice in nos. Ac si dicerent
attende paupertatem nostram. Non habemus quod
porrigamus tibi. At ille intuens in eos sperabat
se ad accipiendum ab eis. Ad quem petrus. Argen-
tum et aurum [illegible] quod autem habeo hoc tibi do. [illegible]
autem erat suum quod reservabat in usus pau-
perum. Quem reliquerant primoria sua reliquerant
[illegible] ad pedes apostolorum. In nomine ihesu christi surge
et ambula in pace. Et apprehendens manum eius
dexteram elevavit eum. Et protinus consolidate sunt
bases eius et plante. Et stetit et ambulabat cum
illis in templum ambulans et exiliens et
laudans deum. Et addentur alacri. Et videntes
illum impletum. Salvet sic [illegible] claudum et viderent omnes
[illegible] ambulantem et laudantem deum et impleti sunt
stupore et extasi in eo quod contigit ei. Sciebant
quod [illegible] eius claudus fuerat. Et cum videret
petrus et iohannem cucurrerunt ad eos ad porticum que
apellatur salomonis. Et in ea parte [illegible] salo-
monis [illegible]. Et videns petrus ipsum admi-
rantem super hoc miraculum locutus est eis. Sermo mil
Viri israelite quid [illegible] ascendebant [illegible] oratio.

Viri admiramini aut intuemini nos quasi nostra
virtute fecerimus hoc miraculum. Quod licet verum sit tamen
[illegible]. Sed deus abraham deus ysaac deus iacob deus
patrum nostrorum glorificavit ihesum. Quem vos tradidistis et ne-
gastis ante faciem pilati iudicante illo dimitti.
Et vos potius iudicastis barraban dimittendum. Fidem
eius [illegible] et fides que per eum est dedit
illi integram sanitatem in conspectu omnium vestrum.
Et nunc scio fratres quia per ignoranciam fecistis sicut
et principes vestri. Sed quia sic predicta erant ab omnibus prophetis
oportebat impleri. Penitemini igitur et convertimini. Ut
cum venerint tempora refrigerii a facie domini et
tempus in carnibus quod venturum fuit. Tempus refrigerii [illegible]
[illegible] iudicii et redemptionis iustorum. [illegible]
[illegible] tunc enim plene [illegible]
[illegible] resurrectionis [illegible] et [illegible]
[illegible] eum qui predicatus est vobis ihesum christum quem oportet ce-
lum suscipere et ad dexteram patris sedere usque in tempore re-
stitutionis omnium. Que locutus est a seculo per os omnium propheta-
rum et ad [illegible] omnium restitutionem. Tunc enim
restituta omnia complebuntur de christo predicta et ponit exem-
pla de his que predixerunt de christo et primum per moysen.

Loquentibus autem apostolis ad [illegible] De invidia saduceorum
populum supervenerunt sacerdotes et magistratus
[illegible] templi et indignati sunt quod [illegible]
quod ita magnificabant eum quem ipsi dampnaverunt [illegible]

rerum. et saducei spiritu condolentes quod ipsi predica
bant resurrectionem. quam ipsi negabant. et iniecerunt
manus in eos et posuerunt in custodiam quia iam vespera
erat. et non poterant eos iudicare. Multi autem eorum
qui audierant verbum. crediderunt et factus est. quia ad
hoc ad fidem conversi sunt. Et et hoc quod supra legitur quia
tria milia. una die conversi sunt ad fidem. quod ipsum de
Penthecoste fuit. alia vero quinque milia. Quod in consilium rei

Alia die congregati sunt principes sacerdotum. presbiteri
i. qui principatum habebant inter eos. seniores
Sacerdotes. qui nominati exprimuntur sadoci. Annas
princeps sacerdotum qui omnibus preerat et
Cayphas et Alexander et Iohannes. hii sunt cum eis erant ex Ierusa
lem. et quotquot erant de genere sacerdotali et sen
iores et pharisei traditionum inventores et scribe legis
expositores. legisperiti. alias exponentes hanc distinctio
nem. frequenter habes in evangelio et statuentes eos
in medio concilii interrogabant eos. in qua virtute vel
in quo nomine fecistis hoc. Tunc Petrus repletus spiritu sancto plenus.
Principes populi et seniores. audite. Si nos hodie diiudica
mur in benefacto hominis infirmi in quo iste
salvus factus est. notum sit omnibus vobis et omni
plebi Israel. quia in nomine Ihesu Christi Nazareni. quem vos crucifixistis
quem deus suscitavit a mortuis. in hoc iste astat coram vobis sanus. Hic est
lapis qui reprobatus est a vobis edificanti
bus. qui factus est in caput anguli. Hic est lapis
in capite anguli. qui utrumque parietem
angularem lapide sunt iuncti. et non est in alio aliquo
alio salus. Nec enim aliud nomen est sub celo datum
hominibus. in quo oporteat nos salvos fieri. Viden
tes autem Petri constantiam et Iohannis. comperto quod
essent ydiote et illiterati. admirabantur. et cognosce
bant eos quia cum Ihesu fuerant. ydiota dicitur qui de
visus ab omnibus. ydiota dicitur. idem est communis vel
dicta ydiota. quia divisus ab aliis. scilicet sanctus. sed ethi
mologiam quam hic ponit. dicitur ydiota. quasi ab ydiomate
dictus. Sunt ydiote qui propria solo ydiomate lin
gue sue hebree sciunt non latine et huiusmodi. aliud. Iussi
autem eos foras extra concilium secedere et conferebant
ad invicem dicentes. Quid faciemus hominibus
istis. hic manifestum est miraculum. quod factum est.
et negare non possumus. Sed ne amplius divulgetur
in populum. comminemur illis ne ultra loquantur in nomine hoc ulli hominum.
Et vocantes eos denuntiaverunt ne omnino lo

querentur. neque docerent in nomine Ihesu. Petrus vero et
Iohannes. Vos ipsi iudicate. an potius obediendum sit
deo et sapientes nos prohibentibus. id est. Errant prohibentes
vos. quod deus sapiens nec esset audiendus. Sed enim
sapiens super omnes. Non enim possumus que vidimus
et audivimus non loqui. At
illi comminantes dimiserunt eos. non invenientes
in eos esse manus. propter populum. Dimissi autem venerunt
ad suos in Syon. et annuntiaverunt quanta eis principes
sacerdotum et seniores dixissent. Qui cum audissent unanimiter
levaverunt vocem dicentes. Domine qui fecisti ce
lum et terram. mare et omnia que in eis sunt. qui
spiritu sancto per os David patris nostri pueri tui dixisti.
Quare fremuerunt gentes. et populi meditati
sunt inania. Astiterunt reges terre et principes convenerunt in unum ad
versus dominum. Convenerunt enim in civitate ista adversus
puerum tuum Ihesum quem unxisti Herodes et Pilatus.
cum gentibus et populis Israel facere. que manus tua et consi
lium tuum decreverunt fieri. Et nunc domine respice
minas eorum et da servis tuis cum omni fiducia loqui
verbum tuum. Nota quod de hoc verbo solet tracta
ri oppositum. et quia convenerunt Herodes et Pilatus. et manus et
consilium dei. decreverunt fieri. Si adhere duobus tibi
facere fieri. et tamen ipsi convenerunt ad conterendum.
eam actionem deus decrevit fieri. illam passionem.
quia actio illa fuit. sua. passio bona. et cum hec dixissent
motus est locus in quo congregati erant et repleti
sunt omnes spiritu sancto et loquebantur verbum dei
cum fiducia. De quanta caritate inter apostolos

Multitudinis autem credentium erat cor unum et ani
ma una. Nec quisquam eorum que possidebat suum esse
dicebat. sed erant illis omnia communia. Et virtute magna
reddebant apostoli testimonium resurrectionis Ihesu Christi domini nostri. et gratia mag
na erat in omnibus illis. Neque enim quisquam egens erat inter
eos. Quotquot enim possessores domorum aut
agrorum erant vendentes afferebant pretia eorum et ponebant ante pe
des apostolorum. Dividebatur autem singulis prout cuique
opus erat. Ioseph autem qui cognominatus est Bar
nabas ab apostolis. quod est interpretatum filius consolationis
levites cyprius genere. cum haberet agrum. ven
didit illum. et attulit pretium et posuit ante pedes apostolorum. Vide
tur cum dicit levites. ne videretur quod cum apostolis
levite non haberent hereditatem in terra. additur
apostolus. ne ostenderet non indispensatione et inter

gentiles, et id habebat ei proprium hic. Quod addendum est ubi dicit: supra hunc locum retinendum. Hunc Barnabam socium Pauli, non illum qui cum Matthia sortem misit, qui sors cecidit super Matthiam, quod quidam arbitrantur ut dicit Beda. Unus autem interpretes quod hic Barnabas appellatur filius consolationis. Unde Lucas nominis interpretationem faciens addidit ut hic ad illum differentiam insinuaret.

De morte Ananie

Vir autem quidam nomine Ananias volens esse in collegio illorum cum Saphira uxore sua, ut haberet necessaria sua sine labore, et tamen substantiam noluit sibi adquirere perdendam, ut cum [illegible] totum pretium agri, conscia uxore sua mediam partem reservavit, reliquum autem ad pedes apostolorum posuit. Quod statim prudens Petrus in spiritu ait: Anania, cur temptavit Sathanas cor tuum mentiri te spiritui sancto? Cum servasti de pretio agri conscia uxore sua mediam pretii reservans. Non est mentitus hominibus sed deo qui scrutatur corda. Et per te officies qui loqueris mendacium. Audiens Ananias cecidit et expiravit. Surgentes autem iuvenes asportaverunt cadaver et sepelierunt, et factum est horarum trium spatium. Et uxor eius nesciens introivit, et ait Petrus: Dic mulier, si tanti agrum vendidistis. At illa: Etiam tanti. Ad quam Petrus: Quid utique convenit vobis temptare spiritum domini? Ecce pedes eorum qui sepelierunt virum tuum stant ad hostium, et efferent te. Ac si diceret: ubi gaudens [illegible] monens. Vel enim sepelitur mortuus est, coniectum cum coniuge. Cum pedes eius et expiravit, quod fuit [illegible], et intrantes iuvenes qui stabant ad hostium invenerunt eam mortuam et exportaverunt et sepelierunt iuxta virum suum. Fuit enim hec consuetudo Hebreorum uxores sepelire iuxta viros, ut [illegible] commendato sequeretur [illegible], et quia mulier sumpta est de costa viri.

De signis factis ab apostolis

Per manus apostolorum fiebant signa et prodigia multa in plebe, et erant omnes unanimiter in porticu Salomonis. Ceterorum autem infidelium nemo audebat se coniungere illis quia territi erant exemplo Ananie. Et augebatur in domino credentium multitudo, et ponebant in plateis infirmos in lectulis ut venientis umbra corporis Petri liberarentur ab infirmitatibus suis. Quod Petrus privilegiatus erat in minori et maiori [illegible]. Et inde quod gestatum est de lectisterniis corporum, in quibus iacentis corpus sustinetur, sed cum sit quedam subponitur capud sustinentis.

Exurgens autem princeps sacerdotum et Saducei repleti sunt zelo, et iniecerunt manus in apostolos, et posuerunt eos in custodia publica vel in carcerem. Notandum quod cum superius sit principes sacerdotum, hic dicit singulariter, quia fuit unus eorum merito, vel quia maioris [illegible]. Vide quoque quod Saducei dicti sunt a [illegible]

Sed quosdam scribitur [illegible] pro duo b et sic dicunt debere proferri media correpta. Alii dicunt [illegible] et sic debet produci, quod est iustus.

sadec quod interpretatur iusticia, unde Melchisedech quia rex iustitie. Usurpabant enim sibi nomen iustitie cum essent iniusti. Sic dicti sunt Saducei a Sadech sacerdote, a quo constituit Salomon sacerdotium ad altare, quia gloriabantur de genere eius se esse. Isti consentiebant principibus sacerdotum in persecutione apostolorum, quia predicabant resurrectionem quam ipsi negabant.

Quomodo per angelum de carcere sunt educti

Angelus domini per noctem aperiens ianuas carceris et educens eos dixit: Ite et loquimini in templo plebi verba vite huius, id est huius vite eterne. Quod addit non fuit necesse, quia iam famosa erat secta phariseorum. Ceterum non intelligendum angelum aperuisse ianuas carceris, sed quod dicitur aperiens sic accipiendum est, ac si diceret ita eos educens ac si ianue essent aperte. Credendum est enim quod eduxit eos ianuis clausis educturus de carcere, quod factum est ad eorum confirmationem et maiorem confirmationem. Nam quoniam hesitavit Thomas Christum in carne et ossibus ianuis clausis ad discipulos intrasse, cum se ipsum induxit ianuis clausis eductum esse de carcere. Iudei quoque dicebant corpus Christi furto sublatum de monumento, quo furto dicebant apostolos de carcere eductos. Iuxta preceptum domini apostoli intraverunt diluculo in templum et docebant plebem, quia preceperat angelus ut predicarent in templo, id est in loco celebri et sacerdotibus frequentato.

Quomodo [illegible] illis eductis

Adveniens autem princeps sacerdotum et qui cum eo erant convocaverunt concilium ut deliberarent quid faciendum esset de eis. Ad hoc enim missi fuerunt in carcere ut exhiberent ad iudicium, et miserunt ad carcerem ut adducerentur. Cumque ve-

ubi essent. nuntius nuntiavit eos sicut in
venerant docentes. Carcerem invenimus clausum
cum omni diligentia. et custodes ad ianuam sta
re. aperientes autem neminem invenimus. Ut autem
audierunt hos sermones magistratus templi
et principes sacerdotum ambigebant quomodo hoc fieret
hoc. et ecce quidam adveniens dixit eis. Viri quos
in carcere posuistis stant in templo. et docent
populum. De responsione apostolorum

Tunc abiit magistratus cum ministris. id est princeps
sacerdotum. et etiam magistratus singularis templi.
et eodem modo sed gerundum et adduxit eos sine vi quia non fu
ausus eos molestia facere. Timebant enim ne lapidarentur ab
eis. et statuerunt illos in concilio. et ait illis
princeps sacerdotum. Precipiendo precepimus vobis. Aliter ponitur
casus. ne doceretis in nomine isto. id est in nomine Ihesu.
et ecce replestis Ierusalem doctrina vestra. Sermo
vultis inducere super nos sanguinem huius hominis.
id est sanguinis mundi. a. d. Studio arguit
eos nos quasi reos sanguinis innocentis. Predicam
tem eum innocentem. quem dampnavimus. et
respondentes unanimiter omnes apostoli ex fide
re et zelo non patientes immo pro omnibus
loqui. obedire magis oportet Deo quam hominibus.
Deus patrum nostrorum suscitavit Ihesum quem vos
interemistis suspendentes in ligno. et exaltavit
eum ad dexteram suam. in unitate hono
ribus et spiritus sancti. quem dedit Deus non solum nobis sed omni
bus obedientibus sibi in quo ad penitentiam provocat
ac si diceret et vos si velitis obedire. Hec autem
dicentes dissecabantur cordibus suis. De consilio

Tunc surgens in concilio Gamalielis.
quidam phariseus nomine Gamaliel. legis
doctor. honorabilis universe plebi. Precepit
ut abirent ad modicum. Iste Gamaliel ut
dicit clemens in epistola. quidam fuit discipulus
apostolorum sicut Nichodemus. et consilio apostolorum
inter iudeos fuit. ut sepe mitigaret iram
eorum adversus eos. Locutus est ergo Gamaliel in con
cilio in hunc modum. Viri israelite. atten
dite vobis quid facturi estis super hominibus istis.
a. d. Non debetis subito iudicare sed ex
spectare. quia si ex eorum est. ex hominibus dissolvetur.
Si autem ex Deo est. stabit. nec poteritis destruere. Et

ostendit exemplo duorum scilicet Theode et Iude galilei.
Theodas magus. ut dicit Iosephus dicebat se esse prophetam.
Ad cuius persuasionem multos vendentes omnibus suis
et substantias exulis facultatibus ad ripas Iordanis
venerunt. et promisit se facturum quod Iordanis divide
retur. ut Iordanis et transirent sicco pede sicut filii
Israel. et dum expectaret in illo edicto supervenit eis
preses Fadus tunc cum multitudine equitum et inter
fecit eos et eum occidit. et caput ipsius Theode Ierosolimam
asportavit. De exemplo de Iuda

Post hunc extitit Iudas galileus in diebus
professionis. id est descriptionis que facta est ab Augusto Cesare.
quando unusquisque solvens censum capitis sui. pro
fitebatur se subditum romano imperio. Iste Iudas
galileus fuit. alius quam ille et ut tradidit Iosephus.
persuadebat iudeis ut negarent censum. Romanis
asserens eos qui forinsecas et terrenas deo solue
bant. non debere solvere censum hominibus. et Farisei
est hoc eius doctrina. unde nunc Pharisei magna pars
quod recitetur ab ipso domino an solvendus esset censu
cum Cesari. Post perit ipse. et omnes ei consentientes.
Consenserunt ergo ei. Gamalieli. et convocantes
apostolos flagellaverunt eos. et flagellatos dimiserunt
prohibentes sub comminatione mortis ne amplius loquen
tur in nomine Ihesu. et ibant apostoli gaudentes
a conspectu concilii. quia digni habiti sunt pro nomine Ihesu
contumeliam pati. Ecce quantum erat in eis robur
fidei. qui non tibias prohibiti poterant. sed flagellis. unde
redierunt primo tibias prohibiti in flagellis celi.

In diebus illis De electione vii dyaconorum
crescente numero discipulorum. id est Ihesu. qui eo tempore
dicebantur discipuli. factum est murmur grecorum. id est adve
narum gentilium in civitate Ierusalem vel iudeorum
qui fuerant in dispersione inter grecos iudeos. adversus
suis hebreos eo quod despicerentur vidue eorum in ministe
rio cotidiano. quia vidue eorum erant magis pauperes et
ideo alias precellunt in dispensatione administrationis
cotidiane. et tamen nescii cum inmunis duplicatur. ut
quia vidue grecorum cotidiano ministerio et nisi que
vel aliquando feste faciebant alternas. et sic nulla
administrative. Videntes autem apostoli eam murmurationem
orientem. pro administratione viduarum esse ideo necesse erat
administratores quia non poterant ipsi ad hoc sufficere.
ut singuli distribuerent in multitudinem quo

causas dixerunt. Non est equum derelinquere uerbum dei et ministrare mensis. Considerate ergo fratres ex uobis uiros boni testimonii .vii. plenos spiritu sancto et sapientia. quos constituamus super hoc opus. ut ipsi ministrent. uel preesse ministrantibus, nos autem orationi et predicationi uacabimus. Et placuit sermo iste multitudini. et elegerunt .vii. Stephanum et philippum. et prochorum. et nichanorem. et thimonem. et parmenam. et nicholaum aduenam antiocenum. qui solus dicitur aduena. uel quia solus erat aduena. et quia nobilis erat licet aduena. dicitur quasi alienus. hos statuerunt illi quos elegerunt ante conspectum apostolorum. Et orantes apostoli imposuerunt eis manus. horum uices habent in ecclesia archidiaconi. propterea ministrantes portent pondus negociorum ut episcopi liberius uacent doctrine et orationi. Sed nostri temporis quia comprehenduntur archidiaconos in huius administratione minus cautos, proinde quadam cautela dant eis hunc quasi coadiutores ministros. Et uide quia apostoli orantes leguntur manus imposuisse his in ordinibus sunt diacones. Hac et auctoritate in quibusdam ecclesiis manus imponuntur diaconibus in ordinatione. Quod autem eis manum non imponunt secundum hoc antiquam tenent bede. Quod autem dictum est et orantes imposuerunt eis manus dicit intelligendum esse tam hoc quod eosdem presbiteros ordinauerunt ad ministerium sacri altaris et communionem corporis et sanguinis. et quod eis manus imposuerunt unde et sacerdotibus cum ordinantur manus imponuntur. Verbum domini crescebat et multiplicabatur numerus discipulorum in ierusalem. Multa etiam turba sacerdotum obediebat fidei.

Stephanus plenus *De miraculis beati Stephani* gratia et fortitudine faciebat prodigia et signa magna in populo. Surrexerunt autem quidam de sinagoga libertinorum a regione sic dictorum. uel libertinorum id est manumissorum. Qui cum prius fuissent serui, postea fuerunt de libertate donati. Hec de seruili conditione fuerunt qui primo fidem receperunt et cirenensium et alexandrinorum et eorum qui erant a cilicia et asia. disputantes cum stephano. et non poterant resistere sapientie que loquebatur in eo. Tunc submiserunt duos falsos testes. qui testificabantur eum dixisse blasphemiam in deum et in moysen. et commouerunt plebem et seniores et scribas. et adduxerunt eum secum ad concilium. et statuerunt duos falsos testes et dixerunt. homo iste non cessat loqui aduersus sanctum locum et moysen. id est dicit contra templum et legem. Audiuimus enim eum dicentem quoniam iesus nazarenus destruet istum locum et mutabit traditiones quas tradidit nobis moyses. et omnes qui intuebantur eum sedentes in concilio uiderunt faciem eius tamquam faciem angeli. et dixit ad eum princeps sacerdotum. si numquid hec ita se habent. Tunc agnitus est quod stephanus faciet grandem sermonem. et quia arguebatur de blasphemia in deum et moysen. iam primitus in principio sermonis commendat deum dicens. Deum qui locutus est patribus et prophetis esse deum maiestatis et glorie. et statim ascendit ad commendationem moysi. incipiens ab antiquiori scilicet a commendatione patrum. a quibus descendit moyses. incipit ab abraham quando egressus de caldea uenit in mesopotamiam et inde in carram. et istum in iudeam.

Viri inquid patres et fratres audite. *De sermone eiusdem* Deus glorie apparuit patri nostro abrahe cum esset in mesopotamia priusquam moraretur in carran. et dixit ad eum. Exi de terra et de cognatione tua et ueni in terram. addit in genesi scilicet de domo patris tui. sed a stephano pretermittitur qui scientibus loquebatur. et historie tangit uel tacet quia notum. sed uidetur obloqui libro genesis. ubi uidetur contrarium quod post mortem patris scilicet thare dictum fuit abrahe. de quo constat quia mortuus est in carran. ubi et filii eius cum eo habitauerunt. et ita dictum est in carran. Quod ergo dicitur quod hic dicitur priusquam moraretur in carran. potuit ei utrumque dici. scilicet ut dicatur. et dixit ad illum. supple prius quam in carran sed siue in mesopotamiam siue in carran sit utrumque dictum sit. quod dictum est ei. Exi de terra tua. secundum quod exierat de caldea. itaque sed adhuc ibi tenebatur spe et desiderio redeundi. precipitur ergo ei ut exiret inde. quia iam exierat corpore. Vel potest dici quod mesopotamia et carra in caldea sunt. et ita egressus de caldea. id est de quadam parte caldee uenit in mesopotamiam id est in aliam partem scilicet caldee. et inde uenit in carram. Postquam mortuus est pater eius transtulit eum deus in terram illam in qua uos habitatis. Vel tunc exiit de terra caldeorum mente et non corpore. id est post tempus illud uoluntatis. post mortem patris translatus est in terram istam. Vel si mesopotamia est dictum terra in carran. plane sed translatus est et iii. quia in hebreo dicitur de hur caldeorum id est de igne caldeorum

Calceri enim igem addiant. et pinguem esca mutant paruulos suos. sicut nos christiani post aquam baptismi tradimus hebr. quod non christus et filii eius. cum essent in caldea nolebant. addiant igem p'in sunt. a caldeis in ignem. Confitetur aram te abrahe libera ... a domino ... vel sepe dominus ei a domino. Ego sum dominus deus tuus qui eduxi te de terra egipti. hur caldeorum

Posthum cum libentur; Plenitudo narrationis

Cum patre suo thare et matre sua et loth nepote et tota familia venit in caran. et ibi post mortem patris. ibi manente fratre eius nachor venit in iudeam tamen non dedit illi hereditatem. dominus in eam nec passum pedis non nichil possedit ibi. non titulo emptionis. Speluncam enim ... hereditatem possedit. sed quam emit ab effron. filio seor ochreo si repuisset ei illam dare in hereditatem. dominus sed tamen ei post ipsum. cum haret filium dei. Erit semen tuum accola et peregrinum. in terra aliena. xl et xxx. annis. et in parte huius temporis subicient eos servituti et male tractabunt eos egiptii. et cccc annis fuerunt. in servitute pharaonis regis egipti. et gentem cui servierunt ego iudicabo dicit dominus et post exibunt de civitate et dominus in loco isto sic ordinata constructione littere. ut sensus planus surgit. In hoc cccc. annos computabat tribulationis a die quo facta est haec promissio. abrahe usque ad egressum de egipto. A tempore namque promissionis facte abrahe usque ad egressum iacob in egiptum. fluxerunt ccxl. anni. et ab ingressu ad ingressum eorundem. sic tribulatus cui consolationem mecum apostolus dicens. Quae post xl. et xxx annos facta est lex.

Beda et augustinus quod dictum est in ... computantur. cccc

ysaac. vocabitur tibi semen adhuc xxx anni

vel. hinc illo computabant. cccc annos et xxx. a nativitate ysaac usque ad nativitatem duorum regum. scilicet seon regem amorreorum et og regem basan. Post cuius ... historia et dedit illi ... circumcisionis. et genuit ysaac et circumcidit eum viii. die et ysaac genuit iacob et iacob xii. patriarchas et patriarche emulantes ioseph vendiderunt eum in egiptum. et deus erat cum eo. et eripuit eum ex omnibus tribulationibus suis. et dedit ei sapientiam et gratiam in conspectu pharaonis. regis egipti et constituit eum prepositum super egiptum et super omnem domum suam. Postea facta est fames magna in terra. Et audiens iacob frumentum esse in egipto primo misit filios. postea venit cum lxx. animabus. in textu. Vulgata sed liber genesis quae lxx. animabus intrant et si computant ipsi iacob et ioseph. cum duobus filiis. in lxx. lucas addit v. per anticipationem computant. nepotes ioseph sequens editionem lxx. quia magis erat autentica. quam facere sequeretur in illa ... descendit iacob in egiptum et patres nostri xii. patriarche translati sunt in sichem. hoc de solo ioseph legitur quod filii eius portaverunt ossa eius de egipto transtulerunt ... et sepulta sunt in sichem. quid est quod dicit transtulerunt sunt in sichem. Opinio bede de eodem

Credendum est dicit beda scripto ... Ieronimo. qui in historia pauli dicit eum transisse per sichem et ibi invenisse xii. sepulchra patriarcharum ... translata in sichem. et illi postea posita sunt in sepulcro quod emit abraham. precio argenti a filiis emor filii sichen in spelunca scilicet duplici quam emit xl. siclis. ab effron filio seor. scilicet in qua sepulti sunt adam et eva. abraham cum sara. ysaac cum rebecca. iacob cum lia. Si quid quod dictum est in sepulchro quod emit abraham a filiis emor. filii sichen. cum constet abraham. emisse sepulcrum ab effron ethio. Sed sic construunt quidam ... translati sunt in sichem Sichen dico empta. a filiis emor filius sichen. Cum constat sichen. fuisse filium emor. potuit esse quod fuerunt duo sichem. quorum alter dicitur a luca. pater emor alter in genesi dicitur filius eius. vel ita ordina constructionem ut iungas. principium sermonis et finem hoc modo. A filiis sichen filii emor et ita hec sententia congruit loco genesis. ut quae omnis excludatur dubitatio in constructione littere. translati sunt in sichem. Sichen dico emptam a iacob. scilicet filiis sichem filii emor. ac si dicerent in illam partem sichen. quam emit iacob non abraham et non positi sunt in sepulcro. quod emit abraham ab effron ethio. scilicet in habroamnio

Postea redit Redit Stephanus ad ordinem hystorie

Stephanus ad ordinem historie. quia dominus ait fecit et confirmat ei quod dictum est post haec exibunt et servient mihi in loco isto cum autem appropinquaret tempus repromissionis ... et multiplicatus est in egipto. quo adusque surrexit alius rex in egipto igno

nouit beneficia ioseph. Hic afflixit patres nostros pharao ut
necaret paruulos suos. et eo tempore quo dedit edictum
occidendi paruulos natus est moyses. et fuit gratus deo. Erat quidem
[illegible] descendit ad commendationem moysi quod arguebantur
blasphemasse in eum. qui cum nutritus esset tribus mensibus
in domo patris sui proiectus in flumine et sustulit eum
filia pharaonis que uenerat ad flumen ut lauaret
et nutriuit eum sibi in filium et uocauit moysen. omni
sapientia egiptiorum et erat potens in uerbis et operibus suis i.
eloquens et fortis. Cum autem esset xl annorum uisitauit
fratres filios israel in terra iessen. et occidit egiptium [illegible]
autem cum hebreo putans fratres intelligere sicut ipse in-
telligebat in spiritu quod per manum eius dominus filios israel
de manu egiptiorum esset liberaturus. at illi non intellexerunt.
Et cum sequenti die uellet reconciliare duos hebreos
rixantes. qui iniuriam faciebat alteri repulit eum
dicens. Quis te constituit iudicem super nos. numquid
me uis interficere sicut heri interfecisti egiptium. Quo
audito timuit moyses. et fugit in terram madian. et
de sephora filia sacerdotis madian quam duxit genuit duos
filios. Expletis annis xl apparuit ei dominus in deserto
montis syna cum uenaret admiratione dei in rubo
facta est uox ad eum domini. Ego sum deus patrum uestrorum.
tremefactus moyses. dixit autem illi dominus solue calciamentum
de pedibus tuis. terra enim in qua stas sancta est.
Vidi afflictionem populi mei qui est in egipto et gemitum
eorum audiui et descendi liberare eos. et nunc ueni
mittam te in egiptum. hunc dominus moysen quem nega-
uerunt dicentes. Quis te constituit principem super nos.
misit deus principem et redemptorem de seruitute
egipti cum manu id est cum potestate angeli qui ap-
paruit in rubo. Hic eduxit eos faciens signa et prodi-
gia in terra egipti et in mari rubro et in deserto. an-
nis xl. Item moyses dixit filiis israel prophetam susci-
tabit uobis dominus deus de fratribus uestris. ipsum tamquam me
audietis. Hic est qui fuit in ecclesia in congregatione patrum israel in
solitudine synai cum angelo qui loquebatur cum eo
in monte et cum principibus nostris qui accepit uerba
uite dare uobis. cui noluerunt obedire patres nostri.
sed repulerunt eum. et reuersi sunt cordibus in egip-
tum. ad aaron dicentes fac nobis deos qui precedant
nos. et fecerunt uitulum et hostias ei obtulerunt

Postea quod dicebant Commendacio tabernaculi
deum reparare locum sanctum subdit de quinen

tiacte tabernaculi quod dicitur tabernaculum testi-
monii. uel quod in eo archa testimonii. Et quod cum
fores tabernaculi [illegible] sub tectis diffiniebantur.
Tabernaculum inquid testimonii fuit cum patribus nostris in
deserto sicut disposuit deus loquens ad moysen ut fa-
ceret illud. secundum formam quam uiderat. in monte. Hic fuit
cum patribus nostris usque in diebus dauid. In diebus autem
salomonis templum tabernaculo successit. Postea ce-
pit eos arguere propter quod peregerat se a tempore sibi [illegible]
testimonii obiecto. dura inquid ceruice et incircumcisis
cordibus et auribus uos semper spiritui sancto resistitis. sicut
et patres uestri. Hec audientes dissecabantur cordibus suis et
stridebant dentibus in eum. Sermone [illegible]

Cum esset stephanus plenus spiritu Stephanus
sancto intendens in celum uidit gloriam dei. et
ihesum in forma humana stantem a dextris uirtutis
dei. stans apparuit [illegible] ne timeret lapidari
se paratum sibi uenire monstrabat quasi stans pugnantibus
uel adiuuantibus. Ecce inquid uideo celos apertos et
filium hominis stantem ad dexteram uirtutis dei. et excla-
mantes uoce magna clauserunt aures suas quasi
abhorrentes audire blasphemiam. impetum fecerunt
unanimiter in eum. et eicientes eum extra ciuitatem la-
pidabant in hoc secundum legem [illegible]. blas-
phemus enim educebatur extra castra et lapidabatur cum
omni populo. et testes deposuerunt uestimenta sua
ne impedirentur [illegible] secus pedes adolescentis qui
uocabatur saulus. postea uocatus est paulus. ut teste beda
in hoc dei misericordia prouidit ei. quod non eius manus eius sa-
guine innocentis polluta. sed tamen seruabat la-
pidantium indumenta et consensit eis. unde dignus [illegible]
te ad deus per gratiam penitentie inspirante. lapidaue-
runt stephanum inuocantem et dicentem. Domine ihesu
accipe spiritum meum. sicut [illegible]
Positis autem genibus clamauit uoce magna domine [illegible]
mine ne statuas illis hoc peccatum. quia nesciunt quod fa-
ciunt. Multi tamen [illegible]
se inuicem legem [illegible] domini [illegible]. Venit ho-
ra ut omnis qui interficit uos arbitretur se [illegible]
obsequium. et cum hoc dixisset obdormiuit in domino.
Et facta est persecutio magna in ecclesia que erat ierosoli-
mis. quod occiso sancto stephano uno de principibus.
eorum [illegible] vii diaconis ceperunt alios
persequi [illegible] ita ut [illegible] discipuli preter

apostolos qui ut pastores gregis tenti erant constantia amoris. dispersi sunt per regiones Iudee et Samarie fugientes a facie persecutorum usque quo sedaret deus. singuli persecutionis tantum in una civitate fugere in aliam. Curaverunt Stephanum viri timorati. i. usque mortem certe diligentes animam adhibuerunt sepulture et fecerunt planctum magnum super eum. Tunc apostoli videntes quod ad gentes primo non erant transituri providentes fidelibus qui erant in Iudea remansuri. ordinaverunt Iacobum Alphei episcopum Ierosolimorum et imposuerunt ei manus Petrus et Iacobus et Iohannes et non a paucioribus quam a tribus episcopis episcopi hodie consecrantur.

De prima persecutione Pauli

Paulus vero devastabat ecclesiam discurrens per domos trahens viros ac mulieres et tradendos in carcerem. neminem enim occidebat quia audierat ne manus eius sanguine innocentium pollueren tur. Qui autem dispersi fuerant pertransibant de loco ad locum evangelizantes verbum dei. [illegible] quod dispersi constantes in predicatione evangelii. Philippus autem diaconus secundus a Stephano descendens in civitatem Samarie predicabat illis Christum et intendebant turbe unanimiter hiis qui a Philippo dicebantur videntes miracula que faciebat. quia multos demoniacos liberabat multos paraliticos sanabat et claudos erigebat. Erat autem magus ibi seductor cui attendebant omnes a minimo usque ad maximum. quia magicis artibus multa faciebat unde dicebant ipsum esse dei virtutem estimantes eum prophetam vel angelum vel deum. [illegible] quia sortes eorum magicas artibus subverterent. Cum crederent Philippo evangelizanti de regno dei in nomine Ihesu Christi baptizabantur viri et mulieres. Similiter se credere et baptizari ut Simon baptizatus adhereret et addisceret artem qua similia posset facere.

De petitione Simonis magi

Cum autem audissent apostoli qui erant Ierosolimis quia recepit Samaria verbum dei miserunt ad eos Petrum et Iohannem. Qui cum venissent oraverunt pro ipsis ut acciperent spiritum sanctum. visibiliter quod forte nondum fecerant. Nondum enim in quemquam illorum venerat. i. visibiliter descenderat. Constat enim quia invisibiliter spiritum sanctum acceperant cum baptizati essent in nomine domini Ihesu Christi. Tunc imponebant manus super illos et accipiebant spiritum sanctum. ita quod visibiliter ostendebatur signis omnibus videntibus. Constat hunc fuisse Philippum diaconum non apostolum. quod enim traditur ex glosa super Matheum quod manus impositionem acceptam ab apostolis quam presbiteri alternant hodie soli episcopi tenent et episcopi qui manus imponunt et frontem liniunt in confirmatione spiritum sanctum ad robur. Si enim Philippus iste apostolus esset, fecisset manus impositionem et ad hoc non expectaret. Cum autem Simon vidisset quod per impositionem manus apostolorum daretur spiritus sanctus putans quidam indust. hoc ab eis fieri, et hoc posse dare eis suo ingenio, obtulit eis pecuniam dicens. Date michi hanc potestatem ut cuicumque manum imposuero accipiat spiritum sanctum et sic voluit emere hanc potestatem. Ad hunc ait Petrus. Pecunia tua tecum sit simpliciter dicens et in perditionem et sua penam eternam luat. Sic autem suam maledictionis proferunt non ex voto ulciscendi sed ex veritate iustitie in eam prorumpunt. Sic est ps in sermone isto ut ad manuum impositionem detur spiritus sanctus. c. cor. tuum non est rectum coram deo. Penitentiam itaque age ab hac nequitia et roga deum ut si forte remittatur tibi hec cogitatio cordis tui. In felle enim amaritudinis et obligatione iniquitatis video te esse. Sciebat enim Petrus in spiritu eum presciens non adiutum. sed ad hoc eum exortans erat. ostensum Simon dicens se indignum ad exaudiendum noluit orare sed ait apostolis. Precamini pro me ut nil veniat super me horum que dixistis. Petrus redibant Ierosolimam et multas civitates Samaritanorum evangelizabant.

De Eunucho baptizato a Philippo

Angelus domini locutus est ad Philippum dicens. Surge et vade contra meridiem ad viam que ducit ab Ierusalem in Gazam. i. in Affricam. Quod dicit vade per viam que a Ierusalem in Gazam descendebat hec. s. Gaza deleta est. Vetus enim Gaza que olim erat finis Chananeorum usque Egiptum erat, et in loco eius edificata est alia. et surrexit abiit. Et erat vir eunuchus potens in domo Candacis regine qui erat super omnes gazas eius. Erat enim

Ex glosa super hoc verbum et intitulatur quod ita exponitur Gaza. i. in Affrica forte hic non inter. vel ita intelligitur. vade ad viam que descendit a Ierusalem in Gazam. i. in Affricam ...

fuerat omnium credere Cholarum potentia

Venerat adorare in Ierusalem. Et ut creditur in hystoriis per eum misit multa dona templo in Ierusalem. Candacis regine Ethiopum. Et nota quod omnes regine Ethiopum dicebantur Candaces. Sicut Romani imperatores dicebantur Cesares. Et habebant regimen regio illa non a feminabus. Cumque reverteretur Ethiops ille sedens super currum et legens Ysaiam prophetam, dixit Spiritus Philippo: Accede et adiunge te curribus. Accedens ergo Philippus audivit eum legentem Ysaiam et dixit: Putasne intelligis que legis? Qui ait: Et quomodo possum si non aliquis ostenderit michi? Et ait eunuchus: Ecce aqua, quis prohibet me baptizari? Ad quem Philippus: Si credis ex toto corde, licet te baptizari. Ait illi: Credo Dei filium Ihesum. Et videtur quod cum in spiritu videret Philippus eunuchi fidem, voluit tamen exterius ab eo confessionem manifestam. Potens enim subito baptizare, ut daretur exemplum baptizatis et baptizandis interrogandi et confitendi. Unde hodie cum quadam dilatione et protelatione catecuminorum celebratur solempne baptisma in sabbato paschali quod incipit septimana in media. [illegible] Ab ea inchoatur. [illegible] et cetera. Tunc iussit stare currum et descenderunt ambo de curru, et baptizavit Philippus eunuchum. Et cum descendissent de aqua spiritus domini rapuit Philippum, et amplius non vidit eum eunuchus, ibat enim per viam suam gaudens. Philippus autem inventus est in Azoto. Et pertransiens evangelizabat civitatibus cunctis donec veniret Cesaream, in qua dicitur domum habuisse, cuius usque hodie apparent vestigia, nec non et cubicula in quibus filie eius virgines prophetaverunt. De conversione Pauli.

Nunc redit hystoria ad ordinem suum prosecutus de Paulo et continuans ei quod superius dictum est de Philippo. Saulus devastabat ecclesiam. Quod enim dictum est de passione et conversione eunuchi interserens fuit. Saulus adhuc spirans minarum et cedis in discipulos domini, id est adhuc eos comminans et in eos conspirans, accessit ad principem sacerdotum zelo succensus cum conveniente, et petiit ab eo litteras ad synagogas singulas Iudeorum qui erant Damasci, ut si quos invenisset Damasci huius vie viros et mulieres perduceret in Ierusalem. Et cum iter faceret contigit ut appropinquaret Damascum. Et subito circumfulsit eum lux de celo, et cadens in terram audivit vocem dicentem sibi: Saule, Saule, quid me persequeris? id est in tuis. Ut is qui ait: Quis es domine? An deus es vel angelus? Ego sum inquid Ihesus quem tu persequeris. Durum est tibi contra stimulum calcitrare, id est potentiori rebellare. Et tremens ac stupens ait: Domine quid me vis facere? Ac si diceret: voluntatem tuam indica michi, quia paratus sum obedire. Ad quem dominus: Surge et ingredere civitatem et dicetur tibi quid te oporteat facere. Viri autem qui comitabantur cum eo stabant stupefacti, audientes quidem vocem ipsius Pauli, neminem autem videntes. Inferius ad Paulum infra dicitur: Qui mecum erant lumen quidem viderunt, vocem autem eius non audierunt qui mecum loquebatur. Et surrexit de terra, et apertis oculis nichil videbat, scilicet corpore, qui prius erat cecus mente. Ad manum autem illum trahentes, id est ducentes, introduxerunt Damascum. Et erat ibi tribus diebus non manducans neque bibens. In quo triduo creditur a spiritu sancto didicisse evangelium. Unde gloriatur in epistola ad Galathas se non habuisse hominem magistrum, dicens: Neque ab homine accepi illud neque didici, sed per revelationem Ihesu Christi. Imponebatur autem a pseudo quod edoctus erat ab Anania, non a spiritu sancto, unde vocabant eum apostolum Ananie. Nec te moveat si quandoque legatur conversio eius facta primo anno dominice passionis, quandoque secundo. [illegible] anno usualiter dicatur, alio de anno emergenti. Si enim computes primum annum dominice passionis a kalendis ianuarii, qui est annus usualis, tunc secundo anno conversus est Paulus. Si vero computes ab ipso passionis die usque ad sequentem diem passionis, quem annum emergentem, in primo anno dominice passionis conversus est. De Anania.

Erat autem Damasci discipulus quidam Ananias nomine. Ex mandato domini Paulum illuminat. Et dixit ad illum in visione dominus: Anania. At ille: Ecce ego domine, paratus sum obedire. Ad quem dominus: Surge, vade in vicum qui vocatur rectus, et quere in domo Iude Saulum Tarsensem nomine. Et ecce enim erat forsan primum novum hospitalitatis [illegible] erat Iudas, vel forsan erat de civitate Iude, ut sit sensus in domo Iude, id est unius Iudei qui ibi erant de illa civitate Iude, vel in domo Iude, id est in vico Iudeorum. Vicus autem dicitur Ananie civitatis, ut dicat [illegible] dicatur vici via inter civitatis [illegible] alius accipitur. Et ne timeret Ananias venire ad Saulum quem noverat a fama persecutionem parare, addidit dominus: Ecce enim orat. Fiet ergo [illegible] de Saulo Paulus, de lupo agnus. Et ego [illegible]

aduenientem sibi. Iam enim uiderat in spiritu introeuntem ad se et imponentem sibi manus ut uisum reciperet. Tunc Ananias: Domine, audiui a multis de uiro hoc quanta mala fecerit sanctis tuis in Ierusalem, et hic habet potestatem a principibus sacerdotum alligandi omnes qui inuocant nomen tuum. Vade, quoniam uas electionis est mihi iste ut portet nomen meum coram regibus et filiis Israel. Et tu quidem baptizabis eum, sed non docebis eum. Ego enim solus docebo eum et ostendam illi quanta oporteat eum pati pro nomine meo, ut per multas tribulationes perueniat uas electionis, et mala que intulit sanctis patiatur cum sanctis. Abiit Ananias, et ueniens ad hospitium Sauli introiuit ad eum et imponens ei manum dixit: Saule frater, Dominus Ihesus qui apparuit tibi in uia qua ueniebas misit me ad te ut uideas interioribus et exterioribus oculis et implearis spiritu sancto, uel ut spiritum sanctum plenius accipias. Statim in loquendo et confestim ceciderunt ab oculis eius tamquam squame et uisum recepit. Et surgens baptizatus est, et cum accepisset cibum confortatus est. Et fuit cum discipulis qui erant Damasci per dies aliquot. Et continuo ingressus sinagogas predicabat Ihesum quoniam hic est filius Dei. Stupebant autem omnes qui eum audiebant dicentes: Nonne hic est qui expugnabat eos in Ierusalem qui inuocabant nomen istud, et huc ad hoc uenit ut uinctos eos duceret ad principes sacerdotum? Saulus autem magis conualescebat in [illegible] et confundebat Iudeos qui erant Damasci affirmans quia hic est Christus.

De inuidia Iudeorum in Paulum

Cum autem complerentur dies multi a baptismo Pauli, consilium fecerunt Iudei ut eum interficerent. Ex eo quod dicitur complerentur dies multi, putatur hoc non fuisse factum in hoc primo aduentu Damasci, sed in secundo, quia forte abiit in Siriam et Ciliciam et ibi predicauit et multos conuertit. Postea cum iterum uenit Damascum, quia magis suscitauerat inuidiam Iudeorum in secundo aduentu Damasci, statuerunt consilium ut eum occiderent. Sed notificate sunt ei insidie Iudeorum. Custodiebant portas ciuitatis die ac nocte ut eum dolo interficerent, non modo Iudei sed ciues Damasci. Damasci prepositus gentis Arethe regis custodiebat ciuitatem Damascenorum ut me comprehenderet. Discipuli autem eius nocte dimiserunt eum in sporta per murum. Et inde patet [illegible] non solum simplices discipuli, quia non habebat discipulos Paulus, sed omnes Christiani tunc discipuli dicebantur, quia nondum inuentum erat hoc nomen Christiani. Elapsus autem Paulus a manibus Damascenorum uenit in Ierusalem, et tentabat se iungere discipulis, scilicet apostolis. Sed omnes timebant eum non credentes quod esset discipulus. Tunc Barnabas Cyprius Leuites genere, quia [illegible] posset, assumptum Paulum apprehensum duxit ad apostolos et narrauit quomodo in uia uidisset Dominum et quod locutus est ei, et quomodo Damasci fiducialiter egerit in nomine Ihesu. Quos autem apostolos inuenit in Ierusalem in epistola ad Galathas ostendit, Petrum et Iacobum episcopum Ierosolimorum, cum quibus mansit .xv. diebus, sicut ipse in epistola ostendit dicens: Deinde post tres annos a conuersione ueni in Ierusalem uidere Petrum et mansi cum eo .xv. diebus. Alium autem apostolorum non uidi nisi Iacobum fratrem Domini. Et erat cum illis, scilicet Petro et Iacobo et aliis discipulis qui erant in Ierusalem, intrans et exiens per .xv. dies. Deinde uenit in partes Sirie et Cilicie et loquebatur gentibus, disputabat etiam cum Grecis Iudeis. Hoc autem Lucas premittens sub breuitate concludit. Et erat cum eis in Ierusalem [illegible] intrans et exiens in Ierusalem, fiducialiter agens in nomine Domini. Loquebatur quoque gentibus et disputabat cum Grecis. Illi autem Iudei, scilicet Grecanici inter Grecos cum quibus disputabant, uoluerunt eum occidere. Quod cum cognouissent fratres deduxerunt eum Cesaream que ciuitas est Palestine, unde ipse oriundus fuit. Postea redit historia ad Petrum de actibus apostolorum agens in Ierusalem.

De curatione Enee

Factum est ut Petrus pertransiens uniuersos deuenerit, uenit Liddam. Inuenit ibi hominem quendam nomine Eneam paraliticum ab annis .viii. in grabato iacentem. Et ait illi Petrus: Curet te Dominus Ihesus Christus. Surge et sterne tibi lectum. Qui nec potuit de lecto surgere, et continuo surrexit, et uiderunt illum omnes qui habitabant Lidde et Sarone, et conuersi sunt ad Dominum. Erat autem in Ioppe quedam discipula nomine Thabita, que interpretatur Dorcas, Latine dammula uel caprea. Super marginem [illegible] quod Thabita interpretatur puella, unde Thabita cumi interpretatur puella surge, et scias hec duo sunt interpretationes nominis. Hec autem erat plena bonis operibus et elemosinis quas faciebat, et precipue in conficiendis uestibus pauperum multis laboribus insudabat. Factum est autem in diebus illis in quibus Petrus uenerat Liddam ut infirmata moreretur. Quam cum lauissent posuerunt in superiori cenaculo. Et cum Lidda esset prope Ioppen, discipuli audientes quia Petrus esset ibi miserunt ad eum duos uiros dicentes: Ne pigriteris uenire usque ad nos, et ne displiceat tibi. Exurgens autem Petrus uenit cum illis. Orat

c

advenienti duxerunt eum in cenaculum in quo iacebat Tabitha. Et circumsteterunt eum omnes vidue flentes, et ostendentes ei vestes quas faciebat illis Dorcas, ut ex operibus viventis ipsam quam ostenderent, et super eam ad compassionem movebant. Tunc Petrus eiecit. Non tamen propter eam ad fletum, quod vellet alios facere, ut qui magicis artibus vel consilio demonum ad machinaretur, sed magistrum suum volens imitari, qui filiam archisinagogi suscitavit, omnes de domo eiecit, paucis exceptis, vel quia forte nondum erant idonei miraculi indigni omnibus [illegible] fletus. Et positis genibus flexione oravit, et conversus ad corpus dixit: Tabitha surge. At illa aperuit oculos, et viso Petro resedit. Et dans illi manum erexit eam. Et convocatis qui exierant reddidit eis vivam. Et notum factum est hoc miraculum per universam Ioppen, et multi crediderunt in Dominum. Et moratus est Petrus in Ioppen multis diebus apud Simonem coriarium, ut tractatur a corio vel a cura, quia forte curatus erat. Vel dictus coriarius quia parabat coria. De commendatione cornelii

Vir autem erat in Cesarea nomine Cornelius centurio cohortis, que dicebatur Ytalica, quia multis fuerat a Roma cum ea que in Ytalia. Quia Romani imperatores mittebant milites suos per civitates ad custodiendas munitiones. Et erat religiosus et timens Deum. Religiosus super gradum timoris. Sunt itaque gradus religionis vel pietatis, quia in quibusdam ascendit dono scientie vel gradus pietatis super gradum timoris. Sunt enim religiosi ut nomine religionis intelligas spiritum pietatis. Erat etiam religiosus cum omni familia sua, faciens elemosinas multas, sic accepta plenarie. Iste vidit ergo quasi hora diei nona et visu manifesto, id est manifesta visione, non per sompnium, angelum Dei introeuntem ad se et dicentem sibi: Corneli. At ille intuens in eum timore correptus dixit: Quis es domine? Ad quem angelus: Orationes tue et elemosine ascenderunt in memoriam in conspectu Dei. Et nunc mitte viros in Ioppen, et accersi Symonem qui cognominatur Petrus. Hic hospitatur apud Simonem quendam coriarium, cuius domus est iuxta mare. Circuit quia Ioppe civitas erat per missionis [illegible] mari [illegible] ipsis [illegible] cali [illegible] licet. cum [illegible] ey pre [illegible] erat domus Simonis

civitas, et hospitalis pro te. Sic dicetur quid te oporteat facere. Ecce Cornelio tamen, qui ab angelo orationes exaudite sunt. Unde constat eum tunc fidem habuisse, nisi enim [illegible] ad unitatem fidei venerunt. Ad quod nos in rem illam. Fides tamen Christum credebat incarnandum, quia de tempore incertus erat, ignorans an incarnatus an incarnandus, non enim subeunt [illegible] sicut fides est quia cum fide incarnationis [illegible] salva fide potest esse in ambiguo an iam venerit an iam in carne venturus est, quia non multos latuit [illegible] natus est. Postea quam natus est, ut Symeonem usque ad xl dies [illegible] Dominum [illegible] fides incarnationis [illegible] de articulo fidei [illegible] vel inspiratum quod iam natus est salva fide habere esse in ambiguo an iam natus est an adhuc nascendus. Cum recessisset angelus a Cornelio, vocavit duos domesticos et militem metuentem Dominum, quod de domesticis unus est, tamen quia consulit familiam eius religiosam et timoratam, quibus cum narrasset singula, misit eos in Ioppen. De visione petri

Postera autem die iter facientibus illis et appropinquantibus civitati Ioppe, ascendit Petrus in superius cenaculum hospitii circa horam sextam ut solito oraret, et post orationem comederet, quia tempus erat comedendi. Et cum pararetur [illegible] cecidit super eum extasis, quod dicitur excessus vel alienatio mentis [illegible] ut mortuus sensibus humanis, et in hac extasi vidit celum apertum, id est aerem, et de aere quasi descendens vas quoddam vel lintheum magnum de celo submitti in terram [illegible] dicitur [illegible] quatuor [illegible] de [illegible] Videbatur [illegible] vas illud lintheum [illegible] quatuor [illegible] et in eo erat omnia quadrupedia et serpentia terre [illegible] in lege prohibita, et maxime timebat [illegible] Sed facta est vox de celo ad illum dicens: Que Deus purificavit commune ne dixeris [illegible] et de gentibus [illegible] per fidem purificans. De quorum purificatione [illegible] Petrum [illegible] ad eum dicens: Occide et manduca. Cum autem [illegible] serpentia terre

consilio eos non fuisse a domino prohibitum. ut
alicui sive iudeo sive gentili ad conciendum
munda. Et hoc factum est per ter. semel primo et secundo et ter-
tium demissum. et vox audita est ad commendandum
mentem hesitantis. Sciatis ut dicit ambrosius in hexa-
meron hoc prima ratio. [illegible] [illegible]
[illegible] sacratum vel baptizatum. Similiter cum
[illegible] in bonis in sepulchro in [illegible] in baptismo
hic vero misio post enim vasis ostensionem rapi-
tur vas in celum. Et dum intra se cogitaret petrus
quod sibi vellet hec visio. Ecce tres viri quos a cornelio
centurione missi erant et subitur. Spiritus sanctus per se
ab eis ostendit et ad commendandam humilitatem
quorundam. Et hic dicit spiritus Petro domini tangere. et corpore
non tangere. surge igitur et vade cum eis nichil
hesitans. quia ego misi illos. descendens autem pe-
trus ad eos dixit. Ecce ego sum quem queritis. ob
quam causam venistis ad quem illi. Cornelius centurio
vir religiosus ac timens deum. et testimonium
habens ab universa gente iudeorum responsum acce-
pit a spiritu sancto ut accersiret te in domum suam et
audiret verba a te et introduxit eos. et fuerunt
cum eo nocte illa. Sequenti autem die profectus est cum illis.
et quidam fratribus qui cum eo venerant sunt a ioppe
ut ei testes essent. Quomodo petrus venit ad cornelium

Alia autem die a ioppen introivit cesaream. cor-
nelius vero expectabat illum cognatis suis
et amicis necessariis. Amici necessarii dicuntur quibus
deferimus hominem in articulo necessitatis. et cum
introisset petrus obvius occurrit. et procidens ad pedes
eius adoravit eum. Ipso gestu corporis exprimens
devotionem mentis. petrus vero elevavit eum di-
cens. Surge quia ego homo sum sicut tu. Et cum
multis essent [illegible] et cogitavit convocatos loca-
lis est petrus dicens. Vos scitis quia abhomi-
nabile sit viro iudeo accedere ad alienigenam.
Sed ostendit mihi deus nullum hominem immundum esse.
[illegible] quod sine dubitatione veni [illegible] accitus.
Interrogo ergo ob quam causam accersistis me. Ad
quem cornelius. Quarta die orabam nona hora. ix.
in domo mea. ac si diceret. Quarta die ab hac
hora. sed innovationem dicitur fuit eum die
videt angelum. et misit angelos nuncios. Secunda
die venerunt nuncii in ioppen. Tertia profectus petrus
cum eis. et illa nocte remanserunt in via. Quar-
ta venerunt cesaream. Et ecce vir stetit ante me
in veste candida et ait. Corneli exaudita est

oratio tua. et orationes tue ante deum recepte. Mitte in io-
pen. et accersi symonem qui cognominatur petrus. et statim
misi ad te et tu benefecisti veniendo. Nunc ergo omnes nos in con-
spectu tuo adsumus audire omnia quecumque tibi
precepta sunt a domino. Tunc petrus aperiens os suum dixit.
Sermo in veritate comperi quia non est personarum acceptor deus. scilicet
discretio inter iudeos et gentiles. Sed in omni gente qui timet
deum. et operatur iustitiam acceptus est illi. Vos scitis quod factum
est verbum per universam iudeam. incipiens a galilea post
baptismum quod predicavit iohannes. ihesum a nazareth quomodo unxit eum deus
spiritu sancto et virtute. qui pertransiit benefaciendo et sanando
omnes oppressos a diabolo. quoniam deus erat cum illo. et nos
testes sumus omnium que fecit in regione iudeorum que
mandavimus. et bibimus cum illo postquam resurrexit a mor-
tuis. quibus precepit predicare populo et testificari. quia ipse est qui
constitutus est a deo iudex vivorum et mortuorum. quia pater dedit ei
omne iudicium. et non soli his et omnes prophete testimoni-
um perhibent. quod omnes remissionem peccatorum per nomen eius accipiunt.
qui credunt in eum. Quomodo baptizavit cornelium

Adhuc loquente petro verba hec cecidit spiritus sanctus et des-
cendit super omnes qui audiebant verbum. Verum a
in igneis linguis vel in alia visibili specie descendit et
et obstupuerunt qui erant cum petro fideles. de circumci-
sione. quia et in nationes et gentiles gratia spiritus sancti effusa est. Au-
dientes enim illos loquentes linguis et magnificantes deum. et
respondit petrus. Numquid aquam quis prohibere potest ut non baptiza-
ti. hi qui spiritum sanctum acceperunt. et iussit eos baptizari
in nomine domini. In quo nomine intelligitur ipse qui unxit
et pater a quo unctus. et spiritus sanctus quo unctus est. Tunc roga-
verunt eum ut maneret cum illis. et manens rogatus est eis
aliquot diebus in quibus primo comedit vivus fuisse aliquos gen-
tilium. unde postea redarguitur. et dilatum usque ad fratres qui
erant in iudea. quia gentes receperunt verbum dei et hic fuit.
primus conventus pusillanimis apostolorum ad gentes. in quo gen-
tilis est cornelius cum familia sua. Quomodo redarguitur ab
his qui ex circumcisione erant.

Quam autem descendisset ierosolimam discep-
tabant. adversus eum fideles de circumcisione di-
centes. Quare introisti ad viros preputium habentes. et man-
ducasti cum eis. scilicet qui in duobus contra legem fecisti. Et quia introisti
ad illos et quia cibis eorum es usus. Tunc incipiens
petrus exponebat per ordinem ostensam sibi a domino vi-
sionem. et quomodo apparuerat cornelio angelus. per
totam prosecutionem [illegible]
non addidit [illegible]
[illegible] num [illegible] [illegible] [illegible]
cornelio [illegible] mitte et accersi simonem qui cogno-

T

minatus petrus. Et addit quod loquitur est alia. In conclusio-
nis erat ei et universa domus eius. Et ex eo quod sancti
subdit cecidit spiritus sanctus super eos sicut et in nos. Iohannes
baptizavit aqua. vos autem baptizabimini spiritu sancto. Vi-
dens autem hoc impletum in eunucho et in samaritana sua audi-
ta per excusationem multiplicem destiterunt ab impugnatione
eius. Et gentes confitentur salvatorem et templorum prophetia
Iohel. ab aquilone veniet aurum et ad deum for-
midolosa laudatio. Et per inopinatam et repentinam con-
versionem fideles de iudea turbati glorificaverunt deum.
Nunc redit historia ad ordinem De conversione
rem suam. quod erat intermissum de historie
philippo petro quod suspenderat. quidam qui dispersi erant
perambulaverunt evangelizantes verbum dei. qui iudeis
fuit. Prosequitur hoc in hunc modum et illi qui dispersi erant
a tribulatione que ceperat a morte Stephani perambula-
verunt usque ad phenicem ciprum et antiochiam. nemini
aperte verbum loquentes nisi solis iudeis. Erant autem
quidam ex eis de cipro et cirene qui cum intrassent antio-
chiam loquebantur ad grecos annuntiantes dominum ihesum et erat
manus domini cum eis. et multus numerus credentium conversus est ad
dominum. Super hunc locum dicit beda. quod post revela-
tionem cepit esse ecclesia. Unde cornelius quod ipse fun-
davit. Et lintheum videt petrus in visione. Cum alibi
dicatur fuisse ... alibi dicitur relatum est ad aures eccle-
sie que erant ierosolimis de conversione antiochenorum et
volentes plene certificari miserunt barnaban in anti-
ochiam qui cum venisset et vidisset gratiam dei gavisus est et
exhortabatur omnes ut in proposito cordis manerent. Iudeo
quod erat vir bonus spiritu sancto et fide plenus. Et dicit super
hunc locum rabanus barnaban esse multiplicationem con-
datum. ne putetur quod indignatione sua amisisse apo-
stolatum. Et erat rabanus in ea questione. Et quod de
barnabas ille super quem sors cecidit cum mathia sor-
titus cum paulo in apostolatu electus est. ut alia lectio
omnino videntur quod barnabas quod non sufficeret ad eru-
diendam. tantam multitudinem venit tarsum ut que-
reret saulum. Et inventum perduxit antiochiam et
per annum conversati sunt ibi et docuerunt turbam mul-
tam et tunc primo fratres. Iane religionis a Christo
capite denominati sunt Christiani. Qui prius dicebantur
discipuli. Et fuit institutio gentium talis electorum
tulitque eis magistris et doctoribus. gentibus ad fi-
dem conversis. secte religionis iane communi vocabulo
tenerent. sed post denominandos esse a nomine ma-
gistri sicut in secta phariseorum secte denominaba-
tur a nominibus magistrorum ut ab epicuro

epicurei. In illis diebus supervenerunt prophete de iero-
solimis antiochiam. et surgens ex eis unus
nomine agabus significavit per spiritum sanctum famem futu-
ram in universo orbe terrarum et maxime in iudea
facta est a claudio scilicet secundo anno claudii. De co-
Tunc proposuerunt discipuli lecta facta paupe-
facere collectam ut daret unusquisque ribus
quisque pro modulo sue facultatis et mitterent ad
pauperibus qui erant in iudea. Qui vendebant omnibus pos-
sessionibus precia ad pedes apostolorum ut sustentarent
eos contra famem. Anno primo facta est collecta in usu pau-
perum. quod miserunt per barnaban et paulum in iudeam.
Eo tempore misit herodes De morte iacobi minoris
rex ut affligeret quosdam de ecclesia. Occidit autem
iacobum fratrem iohannis gladio. ut intelligatur de
alio scilicet de quo fratre. Sed hic excipiendo exigit ad tempus
sermonis historiam actuum et post historiam romanorum
imperatorum. Fallunturque putando hunc fuisse herodem te-
trarcham. qui cognominatus est antipas. sed herodem
agrippam. Ille autem non fuit rex sed tetrarcha scilicet filius
magni herodis. qui consensit pilato de nece domini.
qui remisit eum ad pilatum indutum veste alba
qui iam deportatus fuerat in exilium in galliam et ibi mor-
tuus est. pilatus quoque iam mortuus erat. qui ut a
principio huius historie perstringatur. Anno xx secundo imperii ti-
berii cesaris erat preses iudee in duodecimo prefecti-
ne et actutum in multas. Accidit enim quod in-
dis redemtionalibus poneret ymagines gentili-
um in templo. Accidit et pecuniam repositam
in corbanan redegit in suos usus. Et faciens aque
ductum in domum suam et per hiis omnibus deponeretur et
exilium missus coinmodus erat ut ibi in exilio genti-
bus moreretur. Unde et musac erat archa in
quam ponebantur donaria regum. Corban vero pone-
bantur donaria sacerdotum. ad reficienda ruinas
templi. Gazophilacium in quo ponebantur dona-
ria civitatis. Qui fuit preses substitutus pilato
Moriens pilato substituit vitellius pre-
sidem. Ingressus iudeam et volens placere iu-
deis facultatem voluntati eorum indulsit. Et
removit caypham et primo accedente filium anno
quod ad petitionem eorum amovit caypham et
substituit filium anne qui iam mortuus erat
reddidit ei stolam suam illam solempnem et dua-
rum. Que debebat sub sacerdos in festis suis. vi-
ta utebantur festivis diebus. necesse erat sacerdo-
tem per eam fieri. Ibi facto precedente. Tempore

cibius mortuus philippus tetrarcha iturie et traconitidis uacabant due tetrarchie et aspirabat herodes ad alteram earum.

De proposito herodis

Erat autem herodes agrippa uir magnanimus et bellicosus qui pauperrimus nepos tetrarche. et frater uxoris eius herodiadis. fuit enim filius aristobuli magni herodis et ipsi filia eiusdem desponsauit. Qui uenit romam si forte posset impetrare a tiberio alteram tetrarchiam uacantem. Deprehensus romam iudeus est tiberius tribus transmissum. tenuit eum et fecit ut adhereret filio suo druso. eum iam in uita sua condidit. in pria. ut ille drusus, esse qui tenuit. magnificas. Erat autem herodes agrippa uir magne liberalitatis. et ut sibi conciliaret animos romanorum multa expendebat. et multis debitis se obligabat. ut dicit iosephus. non hoc a quo mutabilitas fortune fuit deprehendi. primo ei male contingit quia mortuus est drusus filius eius. et post mortem eius inconsolabiliter doluit tyberius. quod omnes a presencia mouet. qui familiares adheserunt druso ne reducerent eum ad memoriam mortis eius et ita illius. herodes agrippa in iudeam. et desperatus summa paupertate metuit cetera. ut ibi aliquando se fame et ita moreretur. quod significauit uxor sua sorori sue herodiadi uxori herodis tetrarche. que supplicauit uiro suo. ut reuocaret eum a tiro et daret ei necessaria et acciperet eum et statuit ei in tiberiade et assignauit ei domum et dedit ei necessaria uite. et quadam die cum herodes esset in tiberiade et epularetur. herodes solito quia tenuerunt eum, improperans tristicia sua que conuictus est ei. s. quod dixerat eum a peste famis. doluit agrippa ultra modum et despoliatum redire ad tyberium. Si forte inueniret animum eius contractum. in rediens eius inuenit eum pristine et honorificentius receptus ab eo. et uenit cum eo romam et erant tiberio duos nepotes. alterum de filio et alterum de filio germanico. s. gaium. sibi uolebat substituere filium. quia magis diligebat eum.

In audiencia

Herodes autem agrippa. magis diligebat gaium. et familiaris adherebat ei. Unde sibi incurrit indignacionem tiberii latentem. quia non odium indicabat ei. sed latens adiuuit. in corde reseruabat. Quadam autem die cum sederet agrippa in curru cum gaio leuans manibus in celum dicebat. utinam uideam mortem importunam senis. et dominum toto orbe. quia ydoneum erat imperare. in uniuerso orbi. et hoc audiuit quispiam s. auriga ipsius agrippe. quia peccat. cum rebus dominis sui autem fugiens. captus est et uinculatus. et dum duceretur ad cesarem. peciit duci ad imperatorem. dicens quod causam secretam quod esset ad eius salutem. et presentatus imperatori et dixit omnibus. quod sic optauerat agrippa. mortem eius et dominium gaii. Tiberius autem non multum curabat de ueritate et incluso in carcerem et cum sepe interimeret agrippa ut uindicaretur et ocasione respondit tiberius. Suspicatur quod uinculatus preterea doleret. quia ut refert iosephus in omnibus quibus suis moras erat. Ideo eum dixisset prelatores in prouinciis. raro autem eos mutabat eos. quod cum sepius questum esset. respondit se in hoc preter plebis utilitate. Sacietas enim se prelatores ad modicum tempus haberent. emungerent usque ad sanguinem et timerent dominum quasi cito sui et requirentes successores dissiparent quod inuenirent. quod ostendit exemplo cuiusdam sauciati qui cum iaceret in uia et non amoueret multitudinem muscharum a uulneribus supuenientes pacientur. quod si omnes exulceral liuimus. et abegit muscas que operuerant uulnus. ad quem ille. male fecisti, quia multe iam amouisti iam plene erant sanguine et parum molestabant me. Et iam supuenientes recentes acius pungent me. sic et prelatores et ceteri subditos relinquunt. Tu qui subditos delicunt.

In quibus herodes offendit tiberium

Cum quadam die more solito intraret agrippa tiberium ut eicheret anunga sum de carcere. respondit tiberius id ipsum ei non expedire. cum in presencia ipsi nescit. cum uinculatus doleret. Et cum in multo tempore gesti ceterum. rediens agrippa. ut exhiberet et accusaret eum. Consideratis ille de carcere agnouit eum de crimine lese maiestatis. quia optabat mortem imperatoris. Tunc ait tiberius centurioni liga hunc. Intellexit centurio si peperit recete eum carcerem. Quadam autem dum uiret tiberius in ypodromio i. in circo mensis et cenuet agrippam per manum. Iterato centurioni dixit ei. liga hunc. Et miraculum uisum. quod precipiat agrippam ligari. cum sperauit incedere quia erat de regio semine. cum adduceret agrippa ad carcerem pateebat agrippa intolerabilem sitim. quia splendide comederat. Tradidit ei forte potum aque et dedit ei bibere. et post consolaretur cum uisio ei. quod in proximo remuneraret. ei in regno gaii. gladius quod in proximo gaius esset regnaturus. et posset in carcere manens. Quadam autem die dum staret cum arbori. cui sedebat, bubo accessit ad eum unus de captiuis. et locutus est ei. scio inquit estimare ad adulacionem loquor. cum sis conceptiuus meus. Uolo enim

indicente ł quod iudicauerunt in deum. Erat enim pro-
digiis. Ecce inquit liberatus a carcere et in mare subli-
mabis. quod invidit de te. anima tua omnes. et ut hec pro-
sperare morieris. relinques bona tua filiis. Quomodo
autem hoc genus alterum iudicis super te lato quia tua die
moriens. Quomodo liberatus et morte tiberii

Cumque hodes agrippa in carcere detineretur cum dux
enrens. secus enim nobilem et familiarem gaii
et sustinebat tanquam ignorans. multas commodita-
tes in carcere sibi et ab amicis suis. et fuit in carcere per
vii menses. Postea enim ceterus tyberius apud capuas ceptum
simul in qua infirmitate mortuus est et simulans alii
legatur mortuus non est audivit non mortuus sit. videns
autem se morituram. convocauit nobiles imperii et duobus ne-
potibus suis gaio et tiberio statuit uterum eorum substituere
sibi successorem. sed prius voluit consulere mentem. iudeorum
et orauit deos suos ut mutarent mentem suam quem nepo-
tum suorum vellent substitui imperio et statuit apud se ut
ille qui prius veniret ad eum in crastino. et constitueret
imperatorem. iterum cum plus tiberium eligeret. tunc signi-
ficatur ut prior veniret. qui mane noluit venire.
in primis. ut cum mitteret tribus unanimes ad nepotes suos
non invenerunt in gaium. et venit gaius prior ad tiberium.
Quem flevit tyberius flevit amare. dolens quod alter non ve-
nisset quem volebat substituere. quia tenerius eum diligebat.
sed dissimulabat et locutus est ad eum tiberius. fili tu suc-
cedes mihi in imperio quod postea tradebatur tibio. quia hec dixerit
tibi quam filio filii. sed ego video te velle in imperio et ma-
ni mentes deorum. tunc quod ne molestes eum. sed semper
eum tanquam fratrem. diligere ut negotia imperii sapi-
enter disponat. et exequias funeri mei imperiali honore
perficias. et convocatis nobilibus denunciavit. eum
imperatorem et mortuus est. et statim aliquantulum in-
somnio. fama in civitate romana. de morte ti-
berii et venit quidam hebreus amicus hodes. agrippe ad
carcerem. et ebraice dixit ei. mortuus est leo et agri-
ppa mirabiliter munitus fideo ut quererent ab eo
dominus carceris. liberavit. In crastino insonuerit
alia rumores. et quod tiberius convaluerat et iam de
romam veniebat erat. Tunc arguit eum dux car-
ceris. quia decepit eum. et mirabiliter alligavit eum.
et retrusit in carcerem. Postea invaluerunt certi rumo-
res. de morte tiberii et substitutione gaii et venit
gaius romam. et sepeliuit tiberium honorifice et
statim voluit agrippam liberare. sed dissuasum est ei. ne
videretur factum tiberii in mortem subito velle renovare.
Postea uidelicet instantia. crepusculi vidit ad gratia est

apparatus et ipsa cum eo et inuenerunt gaium baias
hodes et agrippa quia presenserat quod non pro bono suo illuc
disposuit iter supra eos. sed praemisit nuncium quendam
familiarem suum et amicissimum gaii per quem epistola
gaio in qua scribebat quod hodes tetrarcha et inuenire
absconditus. simulabat amicitiam cum rege parthorum intellexit
relicto romano imperio et magnificencia hoc velle significabat
ut ei. quia in ciuitatibus suis habebant quod sufficeret
septem milibus virorum. Quomodo gaius mandauit statuam
Cumque uenisset hodes tetrarcha et hodias sua erigi in
sua uxor ad gaium et laetus honorabiliter ac templo
cepisset eos. supervenit nuntius hodes agrippe et porrexit
epistolam gaio ex parte hodis agrippe. Perlecta epistola gaius
quasi alienum incipiens. cepit querere de statu hodes te-
trarche et iterum cum quesisset ab eo utrum in ciuitatibus su-
is tanta esset copia armorum. quam audierat et ille ne-
gauit. et tunc dixit gaius verum esse quod significauerat
ei hodes agrippa. relegavit eum in exilium. Uxorem
autem eius quia erat soror hodes agrippe quam maxime dilige-
bat dedit ei libertatem redeundi. ut haberet dominium suam.
Ipsa autem comitata est virum in exilium dicens quod non
dimitteret in aduersis. cum communicauerat in prosperis et
depositi sunt exilio lugduni. ubi postea miserabiliter
mortui sunt. et dedit gaius galileam quam habuerat hodes
te. hodes agrippe et tetrarchias. huic autem gaius
initio imperii sui per biennium satis mansuetus. postea cu-
nctis coram melagone et in tantum prorupit uesania
ut ab uniuersis hominibus imperii sui uellet coli tamquam
deus. et dicebat se esse fratrem iouis. Unam filiam unicam quam
habebat. posuit inter genua iouis. ut utrique quasi filia eius
videretur. Preterea extra est de gentibus iouis. culturam
imaginem suam per uniuersum imperium suum. ut omnes ado-
rarent eum et sic fecerunt omnes exceptis iudeis. Unde
cum in alexandria in ciuitate orta esset seditio. inter
iudeos et gentiles et uenissent utrique per nuntios ad gaium. ut quod
ibi diceretur inter eos allegarent quod haberent gentiles
contra iudeos sed obiectum est eis quod dominum suum quem gentiles deum
gentiles acceperant ipsi et ignorabant. quia ymaginem
domini nolebant adorare et de pernicie sunt gaius quia iudei non
adorabant ymaginem suam. Significauit ergo presidi
syrie petronio. ut statuam suam poneret in templo in
ierusalem ut recuperent eam. in castellanis ciuitatibus
quia si forte iudei reclamarent romanis collas iudeis. intraret
iudeam et uenirent per uiam eius. Collectis ergo exercitum
petronius intrauit iudeam. et aduenerunt ad eum iudei
ierusalem. et amicus hodes agrippe qui erat familiaris gaio
et supplicauerunt ei ne ad hoc eos hortaretur quia prius uincere

eos occidi. et probant iugulos. dicebant et quod numquam prius consentirent eum. ut sic media assidui morerentur. respondit petronius. non de consilio suo hoc processisse. sed non audebat mandato imperatoris. Videns tamen quod gentem iacturam in ... gaius si timuit dominum eorum uidere. promisit quod se opponeret gaio in eos et misit epistolam suam gaio per magis honoratos. ut desisteret ab hoc mandato. qui cum uenissent ad gaium. non sunt ausi presentare se aspectui eius. hec cessit ad herodem agrippam ut subueniret iudeis. quia una de tribus suis scilicet galilea. in iudea erat. De

Morte Gaii

Tunc herodes inuitauit gaium in extremo ut concederet cum eo. et cum in extremo esset in quinto admiratus est ... conuiuium. et cepit memorare gaius ... pallas fuerat pro eo herodes scilicet in ... cyberi et alia multa. et precepit ei ut peteret quicquid uellet. at ille respondit ei satis sufficere gratiam suam. et cum ille instaret ut peteret ... ne poneretur statuam. suam in templo ... et considerans gaius animositatem agrippe. quia noluit opes uel honores petere ... et scripsit petronio in hunc modum. sed nondum eius statua posita est in templo. non est necesse ut ponatur. et sic non posita est eius statua in templo. Postea resipiscens gaius scripsit petronio in hunc modum. Quia mandatum imperatoris contempsisti et pollusti munera iudeorum eligere tibi genus mortis quod uis. ut delectet omnes non esse ... obuiare mandato imperatoris. Et ad presentiam ... ut prius audiret famam mortis eius. Quem uidit iniquos hic legebis. cum enim esset romae et rediret a ludis circensibus consilio senatorum interfectus est. et orta est dissensio in ciuitate inter cumam et milites et plebem. Curia dicebant senatores. et iam consulares. uel qui de genere consulum. uel digni ut fierent consules. Et inde uidetur senatores sententiam imperatoris in commoda. et consignantes rem publicam. uolebant extirpare imperium ab urbe. et noluerunt eum redigere ad antiquum statum in quo erat ante iulium cesarem quando erat regimen ciuitatis in arbitrio consulum et senatorum. Sed milites timentes auaritiam senatorum et amantes donatiua imperatorum constituerunt imperatorem claudium. auunculum gaii uirum mansuetum et pium

De Eodem

Ad cum ueniret herodes agrippa ad senatores. ducens secum nobilioribus qui erant in curia. simulans se fauere partem eorum. cum sciret eos inuisos propter mortem gaii consuluit eis ut significarent claudio. ne moueret scisma in ciuitate et consuluit desisteret ab hoc incepto. et senatores rogauerunt herodem ut preferret cum eis ad claudium et persuaderet libenter hac legatione. et misisset ad claudium cum aliis et eis audientibus dixit ei quod diceret coram senatoribus quod uellet claudius desistere ab incepto. Iniunxit autem claudio. ut non desisteret ab incepto. et cepit eos persuadere consentirent. quod non possent impedire et dixit quosdam et tandem omnes. et ita sine contentione factum est claudius imperator et persuasione herodis agrippe omnes occisi sunt. qui consenserant in morte gaii de statua sua ad iniuriam reuocare miratum. quia impium erat et acquieuit ei et precepit ut epistola reuocaretur per singulas ciuitates posita in loco suo eminenti. ut uideretur ab omnibus. Quomodo occidit ia[cobum]

Postea uoluit herodes accipere licentiam a claudio et redire ad patriam. et tunc claudius addidit ei quam tetrarchiam scilicet iudeam. et sublimatus est rediens ad patriam et uenit primo in iudeam. et honorifice susceptus est a iudeis. quia in multis uilitat eis. et cum appropinquarent dies azimorum uenit ierusalem ante diem festum. ut sanctificaretur et mundus manducaret die festo. et ante diem azimorum occidit iacobum. fratrem iohannis. Postea in diebus azimorum uidens quia placeret iudeis apposuit apprehendere et petrum. de iacobo autem refert clemens alexandrinus. quia accusator eius uisa eius constantia ad fidem conuersus est. et in extremo confessus se esse christianum. et sententiatus cum eo ad martirium. dixit iacobo. Pax dans remissionem. at ille paululum deliberans ait. Pax tibi et osculatus est eum. et simul duo capite detruncati sunt. petrum autem apprehensum misit in carcerem. quia in diebus azimorum nolebat aliquem occidere. et tradidit quatuor custodiendum quaternionibus militum. uolens post pascha producere eum ad populum. ne ipse occideret eum. sed populus. quod magis uidebatur ei gloriosum si ipsi occiderent eum quia ipse erat princeps apostolorum. Quomodo

Petrus liberatur de manu herodis

Cum autem in extremo productus esset eum herodes. ipsa nocte erat petrus dormiens inter duos milites. uinctus cathenis duabus. qui adhuc erant cum eo domini et custodes iacentes ante hostium custodiebant carcerem. Et ecce angelus domini astitit. et lumen refulsit in habitaculo carceris et miraculose factum est quod solus petrus uidit lumen. paulo quo latere petri excitauit eum dicens. Surge uelociter et ceciderunt cathene de manibus eius. dicit quod adhuc erat in preliis (?). et dixit angelus ad eum. Precingere et calcia caligas tuas. deposuerant enim cingulum propter molestiam carceris. ut minus quidem dum illa tempora teguntur nodis. in quo datur exemplum sanctis uiris. quia in angustiis licet eis laxare de rigore ordinis. Legimus enim apostolos. et apostolos dum angulus ... propter afflictionem carnis et petrum ad tempus deposuisse cingulum. propter molestiam. et fecit petrus sicut mandauit angelus. et addidit angelus.

Circumda te uestimento tuo et sequere me. Et exiens
sequebatur eum. et nesciebat quia uerum fiebat per an-
gelum. id est non putabat in rei ueritate fieri. sed ymagina-
ria uisione ostendi. Transeuntes autem primam custodiam
id est custodes carceris custodie deputatos. et secundam id est duos
commilitones. uel primam custodiam id est primam stationem.
et uenerunt ad portam ferream que ducit ad ciuitatem
que ultro aperta est eis. Et exeuntes processerunt uicum unum.
et continuo discessit angelus ab eo. ut sciret se uere [illegible]
[illegible]. qui putabat ymaginarie sibi ostendi.
Et tunc ad se reuersus id est ad mentem suam. quia fue-
rat in maximo stupore dixit. Nunc scio uere quia misit
dominus angelum suum et eripuit me de manu herodis. et de omni expectatione plebis iudeorum.
Et considerans ita esse uenit ad domum marie matris iohannis
qui cognominabatur marcus. non euangelista. ubi erant
multi congregati et orantes. ut orarent pro petro. Et cum
pulsaret petrus ad ianuam. egressa est puella. nomine
rode. et ut cognouit uocem petri. pre gaudio non
aperuit ianuam. sed intro currens nuntiauit petrum stare
ante ianuam. Et dixerunt illam insanire. scientes petrum
incarceratum esse. Illa autem affirmabat rem se sic habere.
Illi autem dicebant angelus petri est. Super quem locum dicit
ieronimus cunctorum dignitatem esse [illegible]. unumquemque
quoque ab ortu natiuitatis sue habere angelum sibi in cu-
stodiam deputatum. Petrus autem perseuerabat pulsans. et cum
aperuissent uiderunt eum et obstupuerunt. Et innuit
eis manu ut tacerent. ut sub silentio miraculum in-
derent et audirent. uel forte ne clamore gaudi-
orum aduentus eius innotesceret [illegible] et narrauit
quomodo eduxit eum dominus de carcere. et dixit. Nuntiate
iacobo et fratribus eius. Iacobo scilicet alphei episcopo ie-
rosolimorum. Et [illegible] fugiens ab herode. et
egressus eadem nocte abiit in alium locum timore he-
rodis et iudeorum. De morte herodis.

Facta autem die post eductionem petri de carcere. erat
non parua perturbatio inter milites quidnam factum esset
de petro. Unde apparet quod clausum reliquerat carcerem.
Alioquin non esset ambiguum eum euasisse. Herodes autem
requisito eo et non inuento diligenter inquirens
de custodibus [illegible] nollent quidnam factum esset [illegible]
iussit eos adduci. ad se ut uindicaret in eos. non
tamen uindicauit [illegible] ut saluatio petri
nullis noceret. Inminente enim negotio descendit
herodes a iudea in cesaream palestine. [illegible] tyro
et sydoni ut noceret tyriis et sydoniis. quibus iratus erat.
Qui audientes tyrii et sydonii uenerunt ad blastum. qui
erat cubicularius herodis. et custos thesaurorum eius.
quia erat amicus eorum et pronus. et cum spe [illegible]
[illegible] sunt. Ideo enim poterant sustinere [illegible]
regis [illegible]. Statuta autem die herodes uestitus
ueste regali. sedebat pro tribunali et concionabatur ad eos. et quo-
tiens ad eos [illegible] blandiens eis. ipsis autem acclama-
bant. dei uoces et non hominis. id est exhibebant ei lau-
des deo debitas. et non homini et dum adulationis fauo-
ribus demulcetur. et oblatos sibi diuinos honores
non respueret. respiciens supra se uidit imminentem
et insistentem capiti suo. in similitudine angelum bu-
bonem mortis eius prenuntium. Et tunc re-
cordatus iosephus inclinauit se ad eos qui sibi applau-
debant. et dixit eis. ego deus uester morior. Sciebat
enim [illegible] dixit ei augur cum esset ad carcerem
se per uisionem bubonis [illegible]. [illegible]
et confestim ut habetur in historia percussit eum an-
gelus domini. id est [illegible] dei super eum. quia per .v. dies
uentris dolore cruciatus. et corrodebant uermes [illegible].
eius et ita paulatim consumptus a uermibus exspirauit.

Reliquid autem filium qui cognominatus est herodes
agrippa. non herodes qui adhuc rome erat
et [illegible] tetrarchiam philippi [illegible]
[illegible] ultra iordanem
[illegible] fideles de iudea [illegible]
ad [illegible] angeli [illegible]
agrippe illius id est filii herodis agrippe. hucusque tractatur

De nunc redit historia narratur
ad ordinem suum et continuatur ei quod super-
dictum est. collectam factam a fidelibus antiochie mis-
sam pauperibus in ierusalem per barnaban et saulum.
Quia enim intersertum est ab herode de morte iacobi. de
incarceratione et liberatione petri. et [illegible]
prosequitur de reditu barnabe et sauli a ierosolimis
historia in hunc modum. Verbum domini cre-
scebat et multiplicabatur. Barnabas autem et pau-
lus reuersi sunt a ierosolimis. assumpto sibi io-
hanne qui cognominatus est marcus post expletum
ministerium. Erant autem in ecclesia que erat antiochie
preter eos qui uenerant a ierosolimis. prophete et docto-
res. inter quos erat symon [illegible] et manaen
qui erat herodis tetrarche collactaneus id est eodem lacte nutri-
ti possunt. idem accipi prophete et doctores. Sed per
istam distingui prophete de futuris. et doctores de presentibus
et uide quia [illegible] symon dicitur a colore niger [illegible]
tatione uocabulum. uel [illegible] hebraum dictum est.

tius est ascendisse. t. de iudea in antiochiam. sig-
num est hebreum et misterium ascendens. Ministrantibus au-
tem domino et ieiunantibus dixit eis spiritus sanctus. Segregate
mihi barnaban et paulum in opus ad quod assumpsi
eos. qui audito consilio spiritus sancti remiserunt saulum
et barnaban in ierusalem ad petrum et iacobum et
iohannem qui erant ibi qui consulti sunt
audito mandato apostoli et ieiunantes et orantes
imposuerunt eis manus in modum ordinandorum.
Certum est per manuum impositionem alicui ordinis so-
lempnitatem circa eos celebratam fuisse. meminit enim
de ordinatione apostolorum ab eis. uel quod dominus im-
posuit eis manus de preceptum tamen circum hic quod
antiochie missionem celebrauerunt sed potuit fieri
et apostolus per ordinatos quod dominus eis a domino sic fa-
cite in meam commemorationem. Et licet non in-
ueniatur barnabas. paulus aut quis preter eos electi sunt
ab apostolorum consilio spiritus sancti. forsan male
fuit priuilegiati. necessaria solempnitas ordinis.
circa eos celebrata. multi in primitiua ecclesia sine hac
solempnitate ordinis. ad sacerdocium promoti sunt
et multa loca sine diaconio et presbiteralibus ordi-
nibus sacerdotes facti sunt. Et imponentes eis ma-
nus et orantes dimiserunt eos. Et ipsi quidem mis-
si sunt a spiritu sancto eo duce. Actus qui separauit eos
ab ecclesia. abierunt seleuciam et inde nauigauerunt
cyprum. Et cum uenissent salaminam predicabant
uerbum dei in sinagogis iudeorum. habebant autem et
[illegible] in ministerio
predicationis. iohannem qui cognominatur marcus.

Et cum perambulassent uniuersam insulam [illegible]
lam. usque paphum. *paulus et barnabas [illegible]*
phum inuenerunt quemdam uirum magum pseudo-
prophetam iudeum. cui nomen bariesu. qui
erat cum sergio paulo. uiro prudente. qui erat
homo magne dignitatis. Erat enim proconsul .i.
secundus a consule. hic accersitis barnaba et saulo.
desiderabat audire uerbum dei. tamen resistebat et
elimas magus et sic interpretatur nomen maleficorum ap-
pellatum est ibi. Saulus autem qui et paulus repletus
spiritu sancto intuens in eum dixit. O plene omni
dolo et omni fallacia fili diaboli inimice omnis
iusticie. non desinis. subuertere uias domini rectas.
Nota quod dicitur saulus qui et paulus. unde
creditur quod a sergio paulo ad fidem conuerso dictus
est paulus. Unde hic primo fit mentio de hoc nomine
paulus. Solus origenes dicit. quod semper fuit
binominis. dictus .s. saulus et paulus. Sed in accep-
tione apostolatus primo sortitus est hoc nomen. ut qui prius
nomine a saule persecutore dicebatur saulus. de superbo
factus est humilis. et sancto dictus est paulus. quod modicus et
humilis. uel quod nomen suum interpretando. dicit se
minimum apostolorum. uidetur autem .xiii. anno a passione
domini promotus ad apostolatum. cum barnaba. et sortitus
pauli uocabulum et ymnum prefecit ad magisterium gen-
cium. cui satis consonat ecclesiastica historia. ubi
legitur precepisse apostolis. ut post passionem .xii. an-
nos predicarent in iudea. Et .x. anno ceperunt pau-
lati exire ad gentes. necdum tamen ex toto sed omnino
exierunt de finibus iudee. Et nunc inquit ecce ma-
nus domini super te. et uidebis cecus usque ad tempus. Et
confestim cecidit in eum caligo et tenebre. et circuiens
quasi in modum cecus et inclinans se circuiens querebat
qui manum ei daret ut auferret eum. Et statim
proconsul uiso miraculo credidit super doctrina domini
admirans. *De discessu Iohannis ab eis.*

Cum autem a papho nauigassent paulus et bar-
nabas cum eo. uenerunt ad pergen ad ciuitatem pamphi-
lie. Et tunc iohannes discedens. ab eis reuersus est in ieru-
salem. ut uenias cum eis et forsan uel socius eis
bis fuit. causa quare discessit ab eis. et sic fuit
occasio discidii inter paulum et barnabam. Paulus uero
et barnabas uenerunt antiochiam. que olim dicebatur
reblata. et ingressi sunt in sinagogam post lectionem
quam audierunt et legem non predicabant eos principes
sinagoge. Uiri fratres siquis est in uobis sermo ex-
hortacionis dicite. *De sermone pauli in antiochia*

Surgens autem paulus et manu *silencium indicens*
silencium indicens. ait illis fecit magnum
sermonem. incipiens ab abraham. Uiri israelite
et qui timetis deum de gentibus audite. Deus ple-
bis israel patres nostros elegit. et exaltauit plebem
cum essent incole in egipto sustinentes in luto
et latere de qua eduxit eos. in manu forti. Et .xl. an-
nis sustinuit mores eorum in deserto. delens gentes
septem in terra promissionis. et desertis. Gentes
qui habitabant in ea. quasi post .xlv. annos intel-
ligendum est a natiuitate ysaac. Alii a natiuitate
usque ad exercitum israel de egipto fluxerunt anni
.xlv. post completos .xl. annos in deserto et usque in
canaan. A nacimento enim ysaac usque ad diui-
sionem terre. fluxerunt .ccc.l. anni. et post .cccc.
l. annos dedit eis iudices. qui ex ordine fuerunt. post
sub iudicibus usque ad tempus samuel. Et ex
inde postulauerunt regem dedit quem eis saul et regna-
uit .xl. annis. computatis simul annis samuel.

ex eis et postulaverunt regem. et dedit illis saul qui
regnavit .xl. annis. Sic cum haberet in annis .cccc.
et eo sublato de medio. suscitavit eis david regem. Cui
testimonium perhibens ait. Inveni virum secundum cor meum
ex cuius semine suscitavit deus ihesum salvatorem israel ante
adventum precedente iohanne.

Viri fratres filii generis abraham. et qui in vobis sunt de
gentibus timentes deum. vobis specialiter verbum salutis hu-
ius missum est. Qui enim habitant iherusalem et principes
eius. hunc ignorantes et ihesum. et voces prophetarum. que
per omne sabbatum leguntur. advenientes eum morti os
impleverunt nescientes. Deus vero suscitavit eum a mortuis.
et visus est per .xl. dies ab hiis. qui simul ascenderunt cum
eo in galilea. in iherusalem qui usque nunc sunt testes
eius ad plebem. et nos vobis annunciamus eam. que ad
patres nostros repromissio facta est. quam hanc deus adimple-
vit filiis nostris. resuscitans ihesum. Notum sit vobis fratres
quia per hunc peccatorum remissio vobis annunciatur. ab omni-
bus peccatis. quibus non potuistis in lege moysi iusti-
ficari. qui credit in hunc [illegible] iustificatur. Videte
ergo ne sitis contemptores. ne veniat super vos quod
dictum est. que contemptoribus [illegible] imminet in hunc
modum. Videte et admiramini et disperdimini. quia
opus eorum in diebus vestris. quod non credetis. i. quia non credetis opus
s. quod ego in diebus vestris. i. incarnatione. *Quod ceteri [illegible]*

Exeuntibus autem illis rogabant ut in se- *[illegible] ad gentes*
quenti sabbato loquerentur adhuc in synagoga. et
cum egressi essent de synagoga. multi iudeorum et de proselitis
venientium secuti sunt paulum et barnabam. Se-
quenti vero sabbato pene universa civitas convenit audire
verbum dei. Et videntes iudei repleti sunt zelo. invi-
die. Quo amore exprimitur quod dicitur hic. qui dicebantur
a paulo blasphemantes. blasphemus enim est qui
ex invidia obloquitur. Tunc repleti sunt
zelo dei paulus et barnabas constanter dixerunt. Vobis oportebat
primo loqui verbum dei. nisi verbum dei diceretis. Non
sum missus nisi ad oves que perierunt domus israel. Sed quia
repellitis illud et indignos vos facitis. Ecce convertimur ad
gentes. et non. cum hic legatur dictum a paulo. et bar-
naba. in antiochia. que est in iudea. et in galatia et in
ceteris locis legitur dictum. ab apostolis in iudea. Et cum vellet
transire ad gentes post .xxiii. annos predicationis in iudea.
Sed ne moveat te quod ponitur ubique dicitur. Sicut
precepit vobis deus. Posui te in lucem gentium. ut
sis salus mea. usque ad extremum terre. Et sunt

in ysaia. verba patris ad filium. Ac si diceret pater
filio. misi te. ut per credentes in te fideles. usque
ad terminos terre gentibus disseminares lucem vita-
lis. Sed cum specialiter dictum sit de christo nostro capite. quod hic legitur
dictum de paulo. quia tamen unum caput et membrorum
ut quod dictum est capiti membris dictum reputetur. Ubi
Sicut caput se persecutionem membrorum reputat
iniuriam sibi dicens. Saule saule quid me perse-
queris. *De receptione predicationis a gentibus*

Audientes autem gentes gavise sunt de salute sua
gavisi sunt et magnificabant deum. et credi-
derunt multi ex eis. Iudei tamen zelo. i. livore in-
vidie succensi concitabant mulieres religiosas
et honestas civitatis. et excitabant persecutionem
in paulo et barnabam. et eiecerunt eos de finibus su-
is. At illi excusso pulvere de pede. in eos quod fecerat
illis dominus in testimonium. Venerunt yconium. et
in galilie civitatem. locuti sunt in synagoga. et
credidit copiosa multitudo iudeorum et grecorum. et de-
morati sunt ibi multo tempore. fiducialiter predicantes.
domino predicationem confirmante miraculis. Non
multi tamen de iudeis incredulitate permanentes sus-
citaverunt ad incendia. concitaverunt animos gre-
corum. adversus credentes. et divisa est civitas aliis
iudeis faventibus aliis apostolis. et cum factus esset
impetus gentilium et iudeorum cum principibus suis.
ut contumeliis afficerent apostolos. et lapidarent
i. lapidibus fugarent eos. cum fugerent ad civi-
tatem licaonie. s. listram et derben. et ea hic dic-
cum sic venerunt listram. nisi conqueratur sermo
nis in consequenti dicitur. Erat quidam vir in listris
postea dicendum fuit listre. vel listre listra. ut
listris indeclinabile. Ut sequitur. Erat vir quidam
listris. quod greco sonat in hebreo. paulus et bar-
morabantur in listris. Erat enim vir vite infirmus
pedibus claudus ex utero matris sue. et sedebat. quia
non ambulare. non stare poterat. qui numquam ambula-
verat. Hic audivit paulum loquentem. Quem intu-
ens paulus et videns. spiritu sancto revelante quod haberet
fidem ut salvus fieret. s. tamen. quod ad salu-
tem duxit. Vel videns quod salvandus foret
dixit magna voce. in nomine domini ihesu christi surge et am-
bula. super pedes tuos rectus. et statim exiliit et
ambulabat. Turbe autem cum vidissent quod fecerat
paulus. putabant ipsum. et deum suum barnabam

dii esse, et in forma humana apparuisse. Et leva-
verunt vocem dicentes: Dii similes facti hominibus descen-
derunt ad nos. Et vocabant Barnabam Iovem, quia
prior etate videbatur. Paulum vero Mercurium, quia semper erat
eminentior. Iovi commendabatur, qui eloquens et ver-
bis fuisse dicitur. Et facundiam hominibus preesse
putabatur. Unde Mercurius quasi medius currens inter aures et
linguas. a Grecis dicitur Hermes, quasi interpres.
Sacerdos quoque Iovis qui erat in civitate volebat
sacrificare. Unde ad ordinandam faciem templi iuxta
ritum gentilium vel ut capitibus eorum imponerent
ad honorem, aut quia hec alia religio nobis ignota.
Hoc autem audientes Paulus et Barnabas, quod di-
vinos honores vellent eis exhibere, scindentes vesti-
menta sua, quod solebant Iudei audita blasphe-
mia in Deum, et prohibuerunt illis talia exhibe-
ri, cum se esse homines mortales, quos predicabant
ut eos revocarent ab ydolatria. Et vix sedaverunt
turbas ne sibi immolarent. De persecutione quam

[D]emorantibus autem eis et docentibus passi sunt
in Listris supervenerunt ab Yconio et Antiochia
Iudei, et persuasis turbis in persecutionem Pauli lapi-
daverunt eum, et traxerunt eum extra civitatem, exis-
timantes eum esse mortuum. De qua lapidatione ad
Corinthios ait loquens: semel lapidatus sum. Sed
discipuli eius circumdederunt eum assistentes ei et intra-
vit, et nescientibus Iudeis reportaverunt eum ad ci-
vitatem, et convaluit. De eodem

[E]t postera die profectus est cum Barnaba in Derben
et predicaverunt ibi sicut fecerant in Listris. Postea redierunt
per easdem civitates, per quas venerant, confirmantes
se esse in fide, et constituerunt in magnis civitatibus pres-
byteros, id est episcopos. Et eo tempore eodem nomine censebantur episcopi et presbyteri,
et postea distinxerunt presbyteros ab episcopis, qui erant maiores.
Inde iterum ad eos cum amplius [illegible] et cum conti-
nuerent redissent, Listris, Yconium venerunt, ad Antio-
chiam Pisidie, et pertranseuntes Pisidiam venerunt in Pam-
philiam regionem, in qua civitas Perge, et quia locuti sunt
verbum Dei et descenderunt in Ytaliam et inde navigave-
runt in Antiochiam. Unde prius exierant legati
a spiritu sancto ad predicationem evangelii. De questione

[D]umque venissent Antiochiam circumcisionis
et congregassent fideles, Antiochenis reclama-
verunt eis quanta fecerat Deus per eos in gentibus, et
morati sunt ibi non modico tempore cum discipulis.
Et dum ibi moram fecerunt, et descenderunt quidam
de Iudea, scilicet adhuc tamen iudaizantes, et fuerunt de secta
phariseorum, et hii summe seditionem inter eos et Pau-
lum et Barnabam, quibus predicabant fidem absque
legibus ad salutem non sufficere. Et statuerunt eos cum ali-
qua consuetudine [illegible] et [illegible] ut ipsam hanc
dirimendam ascenderent in Ierusalem ad maiores apostolos,
scilicet ad Petrum et Iacobum episcopum Ierosolimorum. Et ascendit Pau-
lus cum Barnaba, assumpto Tito, sicut ipse scribit
in epistola ad Galathas. Et quia transierunt de Iudea, enarra-
bant gesta eorum. Quidam scilicet de heresi phariseorum ad fidem conversi,
qui cum venissent Ierosolimam, et essent in presentia
apostolorum Petri et Iacobi et seniorum, surrexerunt contra Paulum et
Barnabam dicentes: oportet circumcidi fideles, et servare le-
gem Moysi. Et audientes utrasque partes sua quesiverunt apostoli
et seniores, ne videretur super hoc. Et facta multa disqui-
sitione tam inter apostolos et seniores, surgens Petrus
et rationabiliter ostendit non esse imponendum fidelibus
iugum legis. Et ipse consilio Dei baptizaverat Cornelium
et gentibus predicabat. Sibi evangelium, et Deus predicationem
eius confirmavit [illegible] fide mundans corda eorum
antequam baptizarentur visibiliter, mittens super eos spiritum
sanctum, nec indicavit eis observantiam legalium. Quid
ergo modo nunc temptatis Deum imponere iugum super cervices
discipulorum, quod neque nos neque patres nostri portare potui-
mus. Et tunc ceperunt Paulus et Barnabas narrare
quanta signa et prodigia fecerat Deus in gentibus per eos, et
tacebat multitudo audiens eos. De sermone Iacobi

[E]t post silentium respondit Iacobus fratris domini
[illegible] illo Petro: Viri fratres audite me. Si-
mon narravit quemadmodum Deus primum visitavit gentes,
vocans eos ad fidem. Et induxit testimonium Amos
prophetam. Autem pontificali potestate diffinitivam sententiam suam dans:
Propter quod ego iudico non inquietari eos qui ex gentibus con-
vertuntur ad Deum, sed scribere ut mandemus ad eos epistolam,
ut abstineant se ab ydolatria et suffocato et sanguine.
Ydolatria siquidem in gentibus consueverant ad Deum,
maxime [illegible] fornicationem [illegible] et
nullum [illegible]. Reputabatur inter gentes et specialiter [illegible]
[illegible] apostoli [illegible] generaliter. [illegible]
ad effundendum sanguinem consueverunt et [illegible] san-
guine immolant [illegible] specialiter [illegible]
a sanguine effundendo [illegible] ad literam prohibe-
runt animal suffocatum [illegible]. Sed pla-
cuit [illegible] sententia Iacobi apostolis et senioribus et [illegible] con-
sensu elegerunt viros per quos mitterent epistolam cum
Paulo et Barnaba, Iudam et Silam, et [illegible]

salutacio in hunc modum. Epistola missa gentibus ex gen-
Apostoli et seniores fratres hiis qui sunt ex gentibus tibus
salutem. Sunt autem post salutacionem hec verba epistole. Au-
divimus quia quidam descendentes de iudea turbaverunt vos
evertentes animas vestras. volentes imponere vobis duo hec in-
gerunt de [illegible]. Ideo de communi consensu. decrevimus eligere viros et
mittere ad vos cum karissimis nostris paulo et barnaba
visum est enim spiritui sancto et nobis nichil ultra nos imponere vobis oneris
quam ut omnes abstineatis ab immolatis simulacrorum et san-
guine et suffocato et fornicatione. a quibus abstinentes bene age-
tis. Valete. Quomodo consolati sunt conversi ex gentibus
Ascendunt ergo paulus et barnabas in antiochiam. et
duo illi missi sunt cum eis. Cumque descendissent congrega-
ta multitudine tradiderunt eis epistolam. et audita consola-
cione de iugo legis non imponendo sibi. gavisi sunt
de gentibus. Iudas autem et silas cum essent prophete consola-
ti sunt eos et multorum confirmaverunt eos. in fide nostra
est 2a. hic premittendum quod de precepto assensu ierusalem et
determinanda hec questione. scribit apostolus ad galathas in hunc
modum. Deinde post annos xiiii a conversione mea. ascendi
ierosolimam cum barnaba. assumpto tito et contuli
eis evangelium. quod predico in gentibus. Ex quo nimio annorum
colligitur. quod eodem anno quo paulus ascendit ierosolimam
scilicet xiiii. a conversione sua. ascendit petrus romam et eodem anno
sedit in cathedra episcopali. in qua sedit xxv. annis. Quibus
addeas ii. et xxv. xxxviii. reddunt. Vicesimo quinto anno
a promocione sui petri. in sede romana. scilicet ultimo anno ne-
ronis passi sunt petrus et paulus. et sic xxxviii anno
a passione domini qui fuit ultimus neronis. passi sunt
martirium; Si autem legatur aliquando paulus consulis ad
fidem. sexto anno. a passione domini intelligendum est. sexto
anno cui generi non tamen erat usualis sicut alii
determinatur. Quarto decimo ergo anno a passione domini. scilicet quarto
anno claudii ascendit petrus romam. et sedit in
cathedra episcopali x. annis. sub claudio. qui regnavit
xiiii. annis. et nerone post eum tredecim annis. Determinat
Dicit autem quidem quod est quando sedit antiochie
sedit petrus in sede antiochena. Quando rome
Constat autem quod sedit antiochenus sede episcopali vii annis
quod necesse est de xiiii. illorum intelligi esse. qui a passione
domini fluxerunt usque ad eius promocionem in sede roma-
na. post vii. autem annos quibus sedit in sede antiochena
consilio domini de ierusalem ascendit romam. sed in absencia eius
ille per antiochiam ut confirmaret subditos suos in fide-
ne sicut in [illegible] substituit euodium in sede anti-

ochena. et in hoc tempore per antiochiam redargu-
tus est a paulo. quia comedens cum gentibus de iudea. timens eos
molestare discedebat ab eis et eos cogebat. gentes
iudaizare. Unde paulus ait. Cum venisset cephas anti-
ochiam. in faciem ei restiti. De causa dissensionis in-
Eodem autem anno quo ascendit petrus ter paulum et
de antiochia romam paulo et bar barnaba
nabam antiochiam remanentibus. erat quidam
pontifex iudeorum. qui per violenciam sibi volens usur-
pare potestatem constituendi summum pontificem et
mutandi pro arbitrio suo. ut plerumque summum sacerdotem
unum vel duos. constituit in eodem anno. et videntes
iudei. quod non prodesset ei resistere petierunt ei licenciam
consulendi gaium imperatorem romanorum. ut eius voto hac
voluntatem compesceret. Alioquin dedisset et gessit eis.
et cum misissent nuncios suos romam erat ibi agrippa
filius herodis agrippe quem pater discedens in manum gaii
dimiserat. Gaius qui differebat eum mittere in iudeam.
tanquam dominum. cum pro sentencia nimis ei pro rectitudine
eciam eius. Iste audiens quod cum pro suis agerent in-
cessit pro eis et obtinuit. et rescripsit gaius pontifici.
ut ab hac exaccione desisteret. et destitit. et rescripsit iu-
deis. ut super hoc gracias agerent agrippe. ad cuius interpella-
cionem hoc optinuerunt. et iudei significaverunt ei ut
mitteret eis agrippam. et tanquam regem et dominum facerent
eum. Ipse autem adhuc distulit. Postea vero consulens ei
misit eum in iudeam. non tamen reddidit ei totam
etiam patris. qui totam etiam ante optinuerat. sed
dedit ei galileam. regionem scilicet ultra iordanem etiam
duarum tribuum et dimidie. et dedit ei potestatem constitu-
endi summum sacerdotem in ierusalem pro arbitrio suo. quam
negaverat pontifici.
Iste fuit agrippa in regno cui successerunt fideles
a iudea immenerant gladio. ierusalem. ab angelo per-
cussus sicut habes supra mathiam. sed nunc prosequimur de
paulo et barnaba. Post aliquos dies visitemus eis quomodo
revisitare parentes in quibus predicaverunt verbum dei
et visitare fratres. et confirmare eos in fide. Barnabas
autem assumpto marcho navigabat cyprum. Ex eo
quod noluit dimittere eum. perpenditur eius fuisse cog-
natus. legitur autem fuisse consobrinus. Paulus apostolus
assumpto sila. cum duxit ad hermogenem. ut eum
pateret et perambulabat syriam et siliciam. Pervenit
in derben et listram. Ubi erat quidam iuvenis nomine
timotheus filius mulieris iudee. Vel vidue natus

de parte gentili cui perhibet testimonium religiosis
omnes qui erant Iudei. Hunc circumcidit Paulus contra
cor. [illegible] consuluit eum pro tollendo scandalo iudeo-
rum ne scandalizarentur quod haberet secum non circumcisum. non
quod legalia per veritatem evangelii essent necessaria pau-
latim tamen non subito iudeis erant tollenda. et quasi
cum honore mater sepelienda erat. Post eduxit se-
cum paulus timotheum et pertransibant per civitates. et
precipiebat observare decreta apostolorum et seniorum qui erant
in ierusalem. et ecclesie confirmabantur et multiplicabantur.

Transeuntes autem phrygiam. Quare prohibiti sunt verbum [illegible]
et galatie regionem. volentes ire in asiam mi-
norem prohibiti sunt a spiritu sancto qui sciebat corda hominum
quia tunc non essent credituri. Solvitur questio. Sciebat tam-
dari caritatem et impios de contemptu predicationis amplius
dampnari. Voluit itaque has provincias aliis apostolis
reservare. Philippus itaque et iohannes predicaverunt in asia
minori. lucas in bithinia. a qua similiter a spiritu sancto
sunt prohibiti ab his provinciis. vel quia destinati erant
a spiritu sancto alius apostolus asiam minorem. Iohannes bithi-
niam lucas. Venit origenes de primitiis. et dexter
dandis sacerdotibus. reddit causam dicens quod
dicit prudens servus suus. elemosinam corporalem ab
his provinciis discipulos per famem prohibuit. per il-
la maxima fame in qua helena sustentavit fratres
pauperum. que facta est quarto anno claudii. nec fuit hec
helena mater constantini. sed regina adiabenorum. Ca-
morte capta est rex adiabenorum. et eam in uxorem ac-
cepit. et concepit ex eo. et cum nocte dormiret cum ea
et posuisset manum super uterum pregnantis. ab eo
audita est vox in hunc modum. Vide ne ledas pu-
erum. quia magnus futurus est in mundo. et audita
voce huiusmodi. cum magna diligentia dixit hec ux-
ori sue. Postea puerum natum cum magna diligentia
nutrierunt. et mortuo patre adhuc puer factus est rex.
et commendatur in multis. et hec est commendatio. et hec
est commendatio. et audiens unum deum coli a iu-
deis coluit eundem. et suscepit circumcisionem et mo-
ribus. Hec mater helena veniens ierusalem invenit
fratres fideles in ierusalem. inedia laborantes. quia
erat tempus famis et emit circumquaque undique quanti-
tatem argenti copia. et sustentavit fratres qui e-
rant in ierusalem. et cum adhuc esset in iudea. nunti-
atum est ei quod mortuus esset filius eius. et statim
rediit. et fecit extrahi eius cadaver de sepulcro
et reportaverunt in iudeam et fecit non longe a
ierusalem. extrui duo mausolea. et in altero re-
posuit corpus filii et precepit cum mortua esset in altero
corpus suum reponi. et sic factum est. et adhuc apparent
vestigia mausoleorum. et putant multi decepti esse
mausoleum helene matris constantini. De visione

Cumque autem pertransissent que apparuit paulo
mysiam autem paulus et socii eius. venerunt tro-
adem. et ostensa est paulo visio per noctem. Appa-
ruit enim vir macedo. id est angelus illius gentis. assimu-
latus sed macedoni generi lingua vel forma spe-
cialis et deprecans eum et dicens. Transiens in macedoniam
adiuva nos. Ex hoc verbo videtur fuisse homo non angelus.
Non enim egent angeli auxilio mundi. Sed hic dicitur
angelus. accepta persona macedonum. Ut autem visum
vidit statim conveniens proficisci in macedoniam certi facti quod
vocasset nos deus evangelizare. Et nota quod dicitur
conclusum. hic enim primo ostenditur lucas se comitem
fuisse pauli. forte et nunc primo adhesit ei. Unde an-
tequam in precedentia ait venerunt. hic ubique venimus. et
similia. hic autem primum coniunxit se lateri pauli. Vi-
de quoque quod vir dicitur erat vir macedo. Super hoc illo loco
glosa habetur modica. Angeli semper stare dicuntur.
aut pluribus adherentes. in antiphona paschali: Sede-
bat angelus. emendant sicut hic errant. Intelligendum
semper in hoc libro. cum legitur in evangelio angelum
sedisse ad monumentum. Navigantes autem a troade
recto cursu venimus samothraciam. et sequenti die neapolim.
Inde philippis. que est prima civitas macedonie. Venientibus
a mari prima occurrit. et erat colonia. dicitur colo-
nia civitas illa. que indigenarum novis cultori-
bus impletur. Vel colonia. quasi a novis cultori-
bus impletur. Fuimus autem ibi per dies aliquot. Et die sabbatorum
egressi sumus extra portam. iuxta flumen. ubi videbatur
locus esse conventus orationis. id est locutionis vel supplicationis.
Orare namque accipitur pro supplicare. [illegible]

Et sedentes loquebamur [illegible] mulier purpuraria
mulieribus que convenerant. Et mulier quedam
nomine lidia purpuraria civitatis thyatirorum
que vestes purpura. vel quia erat de semine regio
femina. vel quia vendebat purpuram. Cum autem bap-
tizata esset et domus eius. deprecata est nos dicens.
Si iudicastis me fidelem domino esse introite in domum meam.
et manete. et coegit nos. Intravimus simul. [illegible] adhuc
enim abhorrebant intrare domos gentilium pro vi-
tando scandalo iudeorum. De spiritu phitonico a puella

Factum est autem euntibus nobis ad orationem [illegible]
quod obviaret nobis quedam puella habens
spiritum phitonicum. potest autem intelligi phitonissa.

uel spiritum phitonicum operans arte magica. uel spiritu
phitonico repleta. Sic enim duobus modis dicitur
in greco. Est nomen phetonissa. uel dicitur phitonissa. que
per phitonicum spiritum suscitatione mortuorum operatur arte
magica. ut que ad petitionem saulis ab inferis re-
uocauit animam samuelis uel potius pro ea spiritum inmun-
dum. Est enim species artis magice ab apolline phitio
inuenta. et ab eius cognomine nominata. Dicitur a
phetonissa. que a spiritu phetonico possidetur. et ea utitur
quasi organo suo ad diuinandum. qualis hec potest uideri accipi.
et erat questuosa dominis suis. quia multum percipiebant emo-
lumenti. ex diuinatione ipsius. Hec subsecuta paulum et eius
socios clamabat dicens. Isti homines serui sunt dei
excelsi. qui annuntiant uobis uiam salutis. et sic
clamabat multis diebus forte pro bonum natura uel potius
spiritu suo phetonicum. ut per eum non loqueretur urgente
compulsus a paulus ipse per hoc illum clamantem dixit spiritui
inmundo. precipio tibi in nomine christi. exire ab ea. et ex-
iit eadem hora. quia in-dignum erat ut uerbum euan-
gelii per eum spiritus mendax annuntiaret. Videntes
autem hec domini eius. scientes quia maximum inde fuissent
incommodum apprehendentes silam et pamphilum et duxe-
runt eos in forum ad principes et offerentes eos magis-
tratibus dixerunt. Isti conturbant ciuitatem nostram. cum sint
iudei. nouam quandam religionem. quam non licet nobis
suscipere cum simus romani. Iam enim decretum erat a
romanis ut nullus deus de nouo coleretur non appro-
bante senatu. et cucurrit aduersus eos magistratus et
scissis eorum tunicis. iusserunt eos uirgis cedi et fla-
gellatos miserunt in carcerem. precipientes custodi
ut diligenter custodiret eos. qui decepto mandato
misit eos mandato misit eos in carcerem. interiorem
pedes eorum stringens ligno. De motu carceris
Media autem nocte paulus et silas
decantabant ymnos. et adorantes lauda-
bant dominum. et dum media nocte orarent subito
terremotus factus est. et omnia fundamenta carceris commota
sunt hostia aperta. uincula omnium que erant in carce-
re rupta. non solum pauli et sile et aliorum. Expergefactus
autem custos carceris et uidens ianuas carceris apertas
euaginato gladio uolebat se interficere. estimans
omnes incarceratos aufugisse et cum esset paulus in medio
tenebris carceris. uidens hoc in spiritu exclamauit. Nichil
feceris mali tibimet. quos custodiebas hic sumus. Sic
erat enim quod sibi uolebat manu inferre quia putabat eos
incarceratos aufugisse et petito lumine a ministris
intrans custos carceris. et tremefactus cum per hiis. qui

fas fuerat in demoniaca. et quia intellexit. paulus
quod se uellet ad fidem conuertere. procidit ad pedes et sile paulo. ad quem
illi. Crede in dominum yesum christum. et saluus eris. tu et domus
tua et locuti sunt ad eum uerbum domini et omnibus qui
erant in domo eius. et tollens illos in illa hora. la-
uit plagas eorum et baptizatus est et sic lauit et lotus est
Cumque perduxisset eos Quomodo magistratus rogauerunt ut di-
ad domum apposuit mensam. et letatus mitterentur
est cum omni domo sua. credens in deum. et cum dies fac-
tus esset miserunt lictores ad custodes carceris dicentes.
dimitte homines illos. tamquam dicerent. dimitte-
bant autem illos ne plures crederent quia iam innotuerat in-
nocentia eorum. et nuntiauit custos carceris hec uerba paulo. miserunt
magistratus ut dimittamini. Nunc ergo exeuntes
ite in pace ad quem paulus. miserunt nos tercium.
flagellatos publice licet indempnatos homines romanos
id est romano imperio subiectione censi capite professos. et
liberos romana donatos et nunc occulte nos eiciunt
non sic. Sed ueniant ipsi nos eiciant. et cum re-
nuntiatum esset hec magistratibus timuerunt. audito quod
romani essent et uenientes. eduxerunt eos et ro-
gabant. ut egrederentur de urbe et exeuntes intra-
uerunt per lodia. et uisis fratribus consolati sunt eos et in
profecti. uenerunt tessalonicam ubi erat. sinagoga iudeorum
paulus. ut consueuerat intrauit sinagogam et per tria
sabbata disserebat eis de scripturis predicans christum mor-
tuum surrexisse et crediderunt aliqui ex eis et adiuncti
sunt paulo. et sile. et mulieres non pauce. et ple-
bis gentibus multitudo magna. zelantes autem
iudei et assumentes. quosdam malos de uulgo.
concitauerunt ciuitatem aduersus eos. Quomodo iudei tumu-
Et uenientes ad domum diuiserunt iasonem. actum est
iasonis. apud quem hospitati fuerant
querebant eos producere. in populum. et non inuenientes eos.
putantes a iasone fuisse occultatos. Et trahentes ia-
sonem et quosdam fratres ad principes. ciuitatis dicentes
Isti sunt quorum gaudent quos suscepit iason.
et ipsi suscipientes eos faciunt contra decreta cesaris. re-
gem alium dicentes esse cesarem. et concitauerunt prin-
cipes aduersus eos. et accepta satisfactione a iasone et
ceteris dimiserunt eos. ut sicut in eos primum fuit
manum inmiserant ita et primum fiat etiam. Erat iason
et alii fratres negauerunt se suscepisse eos. et multi
confessi sunt satisfacere. et per noctem dimiserunt
paulum. et silam ad beroeam et intrauerunt in sina-
gogam iudeorum et predicauerunt ibi. et multi de
beroiensibus crediderunt. et mulieres honeste non

que pauce

Et audientes iudei qui erant (Quod paulus athe-)
thesalonice: quod a paulo predicaretur (nis fecit.)
verbum dei in berroe venerunt illuc. concitantes
multitudinem. et statim dimiserunt multitu-
dinem. paulum fratres ut iret usque ad mare. quia
magis persequebantur eum iudei. eo quod esset dux verbi.
Silas autem et timotheus remanserunt ibi. qui autem con-
ducebant paulum perduxerunt eum usque athenas.
Et videns civitatem ydolatrie deditam. ut venirent ad
eum. et venerunt disputantes cum paulo. epicurei
qui ponebant ... beatitudinem. stoici in sola vol-
uptate corporis. stoici in sola virtute animi. et inde
dissentientes impugnare apostolum. unanimiter convenerunt
dicentes. quid sibi vult seminiverbius iste dicere. Vel
seminator verborum erat. sed melior eorum de sua intellione
expremens verbum sanctum. alii autem dicebant novorum
demoniorum videtur annuntiator esse. et apprehensum duxe-
runt ad ariopagum. id est ad vicum martis. in quo scilicet
erat templum martis. quia athenienses singulos vicos
denominabant a diis quos colebant. vicum in quo
colebatur mars vocabant ariopagum. quia arios
dicitur mars. videntur quod colebant pan dicebant et ita a sin-
gulis diis singulos vicos denominabant. erat autem
vicus excellentior ariopagus. quia ibi erat etiam magiste-
rium et scole liberalium artium. (de ara ignoti)

Et dum esset paulus in medio phi- (dei)
losophorum dicebant. Nova quedam infert auribus
nostris. possumus scire que sit hec doctrina nova. Ad quod philo-
sophorum reddet super hiis que dicas. Stans ergo paulus in
medio ariopagi dixit. Viri athenienses per omnia
video vos superstitiosos. preteriens enim vidi simu-
lacra vestra. et inveni aram in qua erat superscriptio hec
erat ignoto deo. et ignoto deo. Ac si diceret ara dedi-
cata est ignoto deo. Vel singularum aris superponebant
titulos. indicantes cui essent dedicate. et hunc quod
deum ignotum. cui hanc aram consecratis. ego annuntio
vobis hic deus qui fecit mundum et omnia que in eo sunt per
vivimus movemur et sumus quorum hec ara illi deo ignoto
consecrata. hystoria actuum non prosequitur. Id ne scrutare hec
supple. vel dicere. (Quod athenienses philosophi dicebant deum pati)

Dicit autem dominus tunc passionis videntes philosophi qui athenis
erant tenebras factas super universam superficiem ter-
re non potuerunt eam invenire in naturalibus causis. Un-
de eum ad hoc inducti sunt quod dicerent quod deus nature
patiebatur. et dixerunt athenienses. construamus aram
illi deo. et dedicaverunt aram. et suppositus titulus ignoto
deo. et cum vellent offerre holocausta ignoto deo dixerunt
phanes. Nolo vestra non eget. sed faciens genu

flectentes cum ara eius et supplicabant ei. quia non quid osculan-
dum fieret peccatum. sed devotionem animarum. hunc deum ignotum
annuntiabat eis paulus asserens eum mortuum fuisse
et resurrexisse ascendisse in celum in fine orbem iudica-
turum. et cum predicaret resurrectionem mortuorum quidam ir-
ridebant quidam autem nec respuebant nec recipiebant di-
centes. audiemus de te hoc iterum. exiit paulus de medio
eorum et quidam adherentes ei crediderunt. Inter quos fuit
dionisius ariopagita. qui postea ordinatus a paulo episcopus ... co-
rinthiorum et gallorum. modo quia pertinent hystoria actuum
unum supplere. (de dionisio ariopagita)

Iste dionisius magnus erat in ariopago et quinquies ad ex-
ortationem pauli restitit credere. et tamen non ad fidem sed toga
dilectionem. pauli consulentes se esse sed propter multam dilec-
tionem diem adhuc cum paulo disputaret. forte transiit cecus
per viam coram eis. et statim ait dionisius paulo. si dixeris huic
ceco in nomine dei tui vide. et si viderit ego credam. sed ne utaris
verbis magicis. quia forte nosti verba que sunt hic efficacia.
ego prescribam tibi formam verborum. hac ... inde forma verborum.
dicas huic. In nomine iesu christi de virgine nati crucifixi mortui
qui resurrexit et ascendit in celum. vide. et ut omnis tol-
leretur suspicio precepit paulus dionisio. ut ipse eadem
verba proferret et in eadem forma. et verborum dixit dionisius ceco ut
videret et statim vidit. et conversus est predicante et predicaret.
paulus athenis. et multos convertit venit corinthum et ibi
invenit quendam iudeum nomine aquila. cum uxore eius priscilla. quos
sepe commemorat apostolus. et salutat amicos suos. Isti nuper
venerant de ytalia. iudeis omnibus ex edicto claudii impera-
toris de regno eius exire compulsus. eo quod uxore claudii agrip-
pina per nimia familiaritate quam habebat cum eis. ad quod diver-
tit ad vicos suos ut eis indicaret. et hospitatus est paulus
apud aquilam et priscillam. eo quod eandem artem exercerent.
de suo manuum labore victum sibi querens. scilicet artem scenofac-
toriam. faciebant enim tentoria sicut papiliones. quibus uten-
tur indigentes tecto per immoderatum calorem. et convenienti-
bus ut dicitur ars scenofactoria. a scenos quod interpretatur
umbra. vel aliquos a scenos quod vicus dicitur. erant cum fa-
miliari et cum venissent phylas et timotheus de mace-
donia. in dimisit eos predicabat paulus instanter verbum
evangelii. contradicentibus illis et in blasphemantibus in
deum predicationem suam quod predicat dominum. excutiens pulverem
de pedibus in testimonium illis. quando suum a sanguine
vestro. quia quod in vos sive. nolui vos revocare. ab ipsa
etate unius. sed quia primates essent transeo ad gentes et
migravit inde transiit ad domum cuiusdam gentilis nomine
titus cuius domus erat coniuncta synagoge. ubi hoc intelli-
gendum de tito cui epistolam apostolus scripsit. qui eius fuit disci-
pulus. quem et cretensem episcopum ordinavit. et convictus

Crispus archisynagogus cum universa familia sua. Ille de quo apostolus ait scribens eis: Gratias ago deo meo quod neminem ex vobis baptizavi nisi Crispum et Gaium. Et multi corinthiorum audientes predicationem eius crediderunt et baptizati sunt. Et apparuit dominus nocte Paulo per visionem dicens: Noli timere, sed loquere et ne taceas, quia ego tecum sum, et nemo apponet manum ut noceat tibi. Et fuit ibi per annum et sex menses. Insurrexerunt autem iudei unanimiter in Paulum et traxerunt eum ad presentiam Gallionis qui erat preses achaie regionis in qua erat corinthus, et accusaverunt eum quod contra legem predicaret. Et locutus est Gallio ad eos: Si argueretis hominem istum de aliquo scelere manifesto, super eo iudicarem. Sed quia disceptatis de lege vestra, non ero iudex. Et videntes gentiles quod non foveret preses Pauli iudeos contra eo, apprehenderunt Sosthenem principem synagoge et percutiebant eum, et iudex erat dissimulans. Paulus vero cum adhuc sustinuisset dies multos, et eis valefaciens, quia portus corinthi accessus navium, ut navigio veniret, in Cencris totondit comam quam nutriverat, quia fuit nazareus ex voto. Nazarei enim ad tempus ex voto comam nutriebant, et completo tempore voti tondebant, et in igne sacrificii ponebant. Quidam codices habent totonderunt. Unde quidam hoc referunt ad Aquilam et Priscillam. Sed Ieronimus et Augustinus ad Paulum hoc referunt. Quod Iudei contradixerunt

Et venit Paulus in Syriam du- Gallionem
cens secum Aquilam et Priscillam. Et cum venisset Ephesum ingressus synagogam disputabat cum iudeis. Et rogantibus illis ut cum illis amplius maneret non consensit, sed valefaciens dixit, profectusque ab Epheso, dimittens eis Aquilam et Priscillam. Ipse autem perambulavit Galatiam et Phrigiam confirmando fratres. Et cum essent Ephesi Aquila et Priscilla, venit Ephesum quidam iudeus nomine Apollo Alexandrinus genere, vir facundus et potens in scripturis. Iste baptizatus erat baptismo Iohannis, et iam credebat Christum esse Messiam in lege promissum, et recte sentiebat de patre et filio, sed nil audiebat adhuc de spiritu sancto. Et cum viderent eum Aquila et Priscilla fiducialiter predicantem, assumpserunt eum et diligentius exposuerunt ei viam domini. Utrum autem baptizaverint eum baptismo Christi non legitur. Cum autem vellet venire Corinthum, Aquila et Priscilla et ceteri fideles qui erant Ephesi scripserunt fidelibus qui erant Corinthi ut susciperent eum nec abhorrerent eum tamquam iudeum. Et cum venisset Corinthum, multum contulit fratribus qui erant Corinthi. Vehementer enim convincebat iudeos in multa fratrum confirmatione.

Factum est autem cum Apollo esset Quomodo baptizati sunt
Corinthi, et Paulus peragratis superioribus partibus venit Ephesum. Et invenit quosdam discipulos a Iohanne baptizatos, nondum tamen in fide confirmatos, quia post baptismum non acceperant manuum impositionem. Et interrogavit: Accepistis ne spiritum sanctum credentes, id est manuum impositionem, qua datur spiritus sanctus? At quidam illi: Sed neque de spiritu sancto mentionem audivimus. Ad quos ille: Non sufficit baptismus Iohannis. Et tunc baptizati sunt in nomine domini nostri Iesu Christi. Et cum imposuisset eis manus post baptismum, acceperunt spiritum sanctum, et loquebantur variis linguis, et quidam eorum prophetabant, id est predicentes futura. Erant autem omnes fere xii. Forte xi. erant, et xii. appositum fuit ad complementum. Et predicavit ibi apostolus cum fiducia per tres menses disputans et suadens de regno dei. Et qui prohibitus fuerat a spiritu sancto predicare in Asia minori, nunc eodem spiritu inspirante predicabat Ephesi. Ex quo patet quam admiranda sunt iudicia dei. Cum autem predicaret Ephesi, quidam obstinati et increduli permanebant maledicentes doctrine eius coram omni multitudine. Discedens autem ab eis segregavit fratres, disputans in scola cuiusdam tyranni, id est nobilis et fere nominis proprii illius a quo domum conduxerat, in qua docebat discipulos suos tamquam regens scolas. Et hoc fecit per biennium, et in eodem biennio scripsit primam epistolam ad Corinthios. Et faciebat deus virtutes magnas et multas virtutes per manus eius, ita ut sanarentur languidi quibus superponebantur semicinctia et sudaria. Semicinctia vestes erant ab uno latere pendentes et quedam capitis ornamenta, et quedam genus sudarii quo hebrei utuntur, quo laborantium sudor abstergitur. De potestate nominis Iesu.

Videntes autem quidam exorciste quod ad invocationem nominis Iesu Paulus eiceret demones, cogitaverunt uti eadem forma verborum ad eiectionem demonis. Quidam alii per exorcismos Salomonis demones eiciunt, non tamen absque labore multo, sed quibusdam herbis et gemmis adhibitis, ut dicit Iosephus. Vel quod facilius eicerent demones adiurabant eum in hunc modum: Adiuro vos per Iesum quem Paulus predicat. Et sic exibant demones ab obsessis. Erant autem vii filii Sceve principis sacerdotum, qui per Iesum adiurabant demones in hunc modum. Et dum quadam die adiurarent demonem ut exiret de corpore obsesso, respondit ei demon: Iesum novi et Paulum novi, sed vos qui estis? Et insiliens in eos superavit eos egregie. Et data est fama per universam regionem

et incussus est timor omnibus exorcistis et magis. ut
non auderent amplius in hunc modum demones ad-
iurare. et conversi sunt omnes magi. qui per artem
magicam invocabant demones. et comburebant libros
suos coram petro paulo. post hec paulus proposuit ire iero-
solimam et in transitu. transire achaiam et mace-
doniam. ad preparandas collectas quas fe-
rent sanctis in ierusalem. ipse vero ad tempus remansit in
asia minori. De tumultu excitato per demetrium

Et fuit in illo tempore turbatio magna in epheso de-
metrius enim argentarius. qui faciebat edes yma-
gines argenteas diane. convocavit eiusdem operis opi-
fices. et locutus est eis hunc modum. Scitis quia de hoc artificio
nobis lucrum est. paulus autem predicat non esse deos qui ma-
nibus fiunt. Si autem invaluerit doctrina eius. nichil amplius
lucrabimur. et templum magne diane pro nichilo repu-
tabitur. et maiestas eius destruetur. quam veneratur universus orbis.
et hiis auditis repleti ira clamaverunt. unanimiter discen-
tes per civitatem. Magna diana ephesiorum. et arreptis gaio
et aristarcho sociis pauli. traxerunt eos in theatrum spec-
taculi. in quo rei puniebantur. et cum paulus hoc audi-
ens vellet venire in theatrum. non formidans sermone
oblatione dissuaserunt ei. a quibusdam amicis suis prop-
terea ipsi. postquam autem cessavit tumultus. vocatis
paulus discipulis exortatusque eos. et valefecit eis profectus est
macedoniam. et in athenas. et ibi cum fuisset tribus mensibus
posite sunt ei insidie a iudeis. in siriam navigaturo
Secuti sunt eum qui deferrent collectas. cum autem essent navigaturi
iudeorum. non proposuerunt ei insidias. sunt et glosa
ut ne reverteretur in macedoniam. ut iam venerat ind-
ias. Cum autem de sociis suis precessissent troadem ma-
sustinentes nos dicit lucas. sustinuerunt nos troade per
ceteros venientes. Nos vero navigavimus post dies azi-
morum philippis. que est prima civitas macedonie. et in
v diebus venimus troade. ubi morati sumus vii. diebus
Una autem sabbati cum convenissemus. disputabat paulus
cum eis. in crastino profecturus. et protraxit sermonem usque in me-
diam noctem. et erant lampades copiose in cenaculo
ubi congregati eramus. De mortuo resuscitato a paulo

Sedens autem quidam adolescens super fenestram.
et gravatus sompno. cecidit de tercio cenaculo deorsum
et sublatus est mortuus. oblatusque paulo mortuus. et dicebatur
eutichus. Ad quem cum descendisset paulus incubuit super
eum. et complexus eum dixit. Nolite turbari. anima enim eius in ipso est.
sed non est verisimile despiciendum ab eis. Simile illi
est quod dixit dominus. Puella non est mortua. sed dormit. et sola-
tus est adolescens. et gravitate cibi et sompni. sic ille
predicans occidit vere cenando. ut ascensionem minimi.

continuaret doctrina pauli. et ut diceret insignis meritis
eorum memoria. magnam ab eis dilectionem. Nos autem ascendentes
dicit lucas navigavimus in asson. ut ibi susciperemus paulum.
Sic enim disposuerat per terram iter facere. cum convenisset ad nos
assumpto eo. venimus mitilenen. proposuerat enim paulus
transnavigare ephesum. ne mora fieret illi. festinabat
enim si possibile esset. ut in die pentecostes ierosolimis.
a mileto autem non navigavit. sed misit ephesum et voca-
vit maiores ecclesie. et venerunt miletum. et exortatus
est eos dum se ascendere ierosolimam. Ecce inquit alli-
gatus spiritu. idest spiritus sanctus me addit ignorante vado in ierusalem
que ibi ventura sunt mihi. licet spiritus sanctus per alios michi protestetur quod
vincula et tribulationes me ibi maneant. Aliis enim re-
velaverat spiritus sanctus de ipso quod non ei. sed nichil horum ve-
reor. nec facio animam meam. idest vitam temporalem. pre-
ciosiorem quam me. idest quam animam meam. dummodo consummem cursum
meum et ministerium quod a domino ihesu accepi testificari e-
vangelium gratie dei. et nunc ecce scio quod amplius non
videbitis faciem meam. et post multam exortationem po-
sitis genibus. una cum omnibus illis oravit. et procumben-
tes super collum pauli flentes. osculabantur eum do-
lentes maxime de eo. quod dixerat quoniam faciem eius amplius
non erant visuri. et deduxerunt eum ad navem. et abstracti
ab eis transivimus multas urbes et regiones. ve-
nimus tyrum. ubi mansimus vii. diebus. invenimus ibi qui-
busdam discipulis. per spiritum prophetantibus paulo predicantibus quod
cruciandus erat in ierusalem. et dissuadentibus ne ascenderet. post
profecti sumus deducentibus nos omnibus cum uxoribus et liberis
usque foras. et usque civitatem. et valefacientibus eis ascen-
dimus navem. illi autem redierunt in sua. Nos vero ascendimus
ptolomaidem. et salutatis fratribus mansimus una die cum illis.

Alia autem die venimus cesaream. De hoc quod agabus paulo
et intravimus domum philippi diaconi. predixit.
huic erant iiii filie virgines prophetantes. paulo
quod erat ibi tractandum in ierusalem. et cum moraretur ibi
per aliquot dies. supervenit propheta nomine agabus. Qui cum venisset
ad nos tulit zonam pauli. et ligans sibi manus et pedes.
ait hec dicit spiritus sanctus. virum cuius est hec zona sic alligabunt in
ierusalem iudei. et tradent in manus gentium. hoc audientes roga-
vimus nos. et qui erant loco illo ne ascenderet in
ierusalem. et respondit. Quid facitis flentes et affligentes cor meum. ego
non solum alligari sed et mori paratus sum pro nomine domini ihesu.
et cum non possemus dissuadere quievimus dicentes. domini fiat
voluntas tua. post hec preparati ascendimus ierusalem. et non nulli de
discipulis qui erant in cesarea. nobiscum adducentes apud quem hospitare-
mur. hospitem nostrum. et cum venissemus ierusalem. libenter ac-
ceperunt nos fratres. Sequenti autem die introivit nobiscum pau-
lus ad iacobum. qui erat episcopus ierosolimorum. de quo dic

beda sup hunc locum. qd xxx. annis. rexit eccliam
ierosolimorum. i. usque ad septimum annum neronis. quem
ioseph. extremum ponit. prima fullonis. beda dicit qd precipita
tus de templo. ibi lapidatus. et potuit esse quod precipi
taverunt eum. quasi iam cadaver. sed cum dicat mor
tuum iacobum. vii. anno neronis. palam est non esse au
tenticum. qd legitur in epistola clementis. qui in exordio
illius epistole dicit. se mandatum accepisse a petro. cui
successit in apostolatu. ut post cuius mortem ei iacobo
episcopo epistolas destinaret ut ab eo instrueretur. sed cum ia
cobus mortuus sit. vii. anno neronis. petrus vixit. usque
ad. xiiii. constat sed inde est. De eo quod obtulit de consilio

Cum autem intrasset paulus ad iacobum. sed legem
collati sunt seniores. Quibus salutatis narrabat
per singula. que et quanta fecerat deus in gentibus. per eius mi
nisterium. qui cum audissent magnificabant deum
et dixerunt paulo. Vides frater quot milia sunt in
iudeis qui crediderunt. omnes enim adhuc sunt emulato
res legis. volentes cum fide suscepta. observare le
galia. et audierunt de te. quod predicas abolitiones legis
et est odibilis eis quasi destructor legis moysi. Conve
niet enim multitudo audientes te supervenisse. Sug
gerimus ergo ut sacrifices secundum legem. Sunt viri. iiii. habentes
votum super se ut sic appareat falsa opinio que incre
vit de te. et statuentes de eius consensu iudeis. ad fidem
conversis non prohibetur observatio legalium. dum tamen non
ponerent spem in eis. et distinguit .iiii. sinodos. in prima
que est ierosolimis celebratas. prima de institutione
mathie. secunda de electione. vii. diaconorum. tertia de
legalibus. quod statutum est consilio ad fidem conversis gentilibus non esse
imponenda honus legalium. quando ascenderunt paulus
et barnabas de antiochia. [illegible]. Quarta de qua
hic agitur. quod consultum est ne prohiberentur iudei. a legalibus
observandis. dum tamen non ponerent spem in eis. [illegible]

Altera die purificatus paulus. cum quattuor est purificatus ad clam[illegible]
illis viris intravit templum. et oblaturus oblati
onem suam sicut alii. Consummatis autem v. diebus. iudei
qui venerant de asia. perspexerunt paulum cum audissent
eum in templo. quia viderant ephesi ephesium deambu
lantem. cum eo per civitatem. putantes quod introduxis
set eum in templum hominem gentilem. et concita
verunt omnem populum. contra eum. et iniecerunt manus in eum di
centes. Viri fratres israelite adiuvate. hic est homo
qui contra populum. et legem. et locum istum predicat. ubique. insuper et in
super gentiles induxit in templum. et contamina
vit locum sanctum. Commota est universa civitas. et facta
est concursio populi. et apprehendentes paulum traxerunt extra
templum. et clauserunt ianuas. ne fugeret in tem
plum. et querentibus eum occidere. nuntiatum est tribuno cohortis

s. claudio lisie. quod tota turbatur (?) ierusalem.
qui cum assumptis militibus et centurionibus. decurrit.
iudei eum deseruerunt. percutere paulum. et appre
henderunt paulum. et iussit eum ligari catenis
duabus. cum causam eius cognovisset. et cum non posset au
dire pre tumultu. iussit eum duci in castra. i. mansionem
regiam. et cum venisset ad gradum. scilicet ad gradum templi
vel ad gradum domus. sic portabatur paulus. a militibus propter
impetum populi. sequebatur enim eum omnis populus clamans
tolle eum ad mortem. i. Et cum induceretur paulus in
castra. ait tribuno. licet mihi aliquid loqui ad te. ad quem
tribunus. nosti grecam linguam. dicit etiam. loquebatur
enim tribunus grece non intelligere. Nonne tu es egyp
tius ille. qui ante hos dies concitasti tumultum illum et
eduxisti in desertum. iiii. milia virorum sicariorum. Josephus
dixit. quod cum pluribus. et potuit primo venisse cum
paucioribus. post habere plures. De egyptio qui prius seduxerat

Egyptius iste per artem magicam
sibi comparaverat nomen prophete. et congregans
xxx. milia iudeorum eduxit eos per desertum. usque ad mon
tem oliveti. sed occurrens eis felix preses. cum multis
militibus armorum fugavit eum. et paucas (?) et alios
occidit. respondens paulus tribuno dixit. Ego sum iudeus
non egyptius. a tarso cilicie non ignote civitatis mu
niceps. sed tamen natus in civitate sed in episcopo (?) gali
lee nomine giscallo. quo capto a romanis ille
translatus est in tarsum. cum parentibus. et ibi est educatus. unde
ab educatione dicit se tarsensem. licet in giscallo fuerit
natus. sicut et nazareus cum esset in bethleem sit natus.
nazareth educatus. in tarso. sed in municipiis adiacenti
bus civitati. Vel non nomen se dicit civem. sed municipem.
a municipio dicuntur cives in quo nati. dicuntur
omnes municipia tamen romana civitas. quia muni
era debent. vel dona solvere curiam. [illegible]

Permittentibus autem et a tribuno permissus est loqui populo
magis declamabat quod se dixerat paulus. civem roma
norum et est summa. et parabatur quod aliquorum diligentia
comparaverat sibi [illegible] romanorum. et donatus ab eis
libertate romana. ut putaretur civis romanus. ipse
et heredes sui. et sic in hereditario habebat paulus
gloriam romane civitatis. Rogo. et cum permitteret me
loqui ad populum. et permissus cepit loqui ad populum
hebraice. quod audientes magis prestiterunt ei silen
tium. Viri fratres. Ego sum iudeus natus in tarso
cilicie nutritus in ista civitate secus pedes gamaliel
et ab eo eruditus et fui emulator legis sicut et
vos. et persecutus sum [illegible] principes
sacerdotum. et quos litteras accepi in damascum,
ut si quos invenirem [illegible]

ster persecutus. quoniam prescivit eum dominus credere in eum. quoniam conversus et baptizatus ab Anania. quoniam postmodum rediens de Damasco rediit in Ierusalem. et dum oraret in templo factus est in extasi. et vidit et audivit Christum dicentem sibi. festina et exi velociter de Ierusalem quoniam non recipient testimonium tuum de me. ad quem ipse respondit domine ipsi sciunt quia ego persequebar sectatores nominis tui. et in Stephani lapidatione testis custodiens vestimenta lapidantium. id est debet eis sufficere exemplum conversionis mee. et dixit ad eum. Vade quoniam ad nationes mittam te. id est non possunt hic credere tibi Iudei. ego mittam te ad gentes que in loco quantum animo a Iudeis sunt longe. [illegible]

Usque ad hoc verbum in silentio audierant eum Iudei. [illegible] vel gentibus. unanimiter vociferati sunt proicientes vestimenta sua. et pulverem iactantes. tacita per magnitudinem clamoris quasi furorem exprimentes. dicentes tribuno. Tolle de terra hominem huiusmodi. Tribunus [illegible] audire eum. et iussit eum tribunus induci in castra. in turrem illam que dicebatur Antonia. et cedi flagellis et torqueri. ut sciret quo accidente eum clamarent. et cum astrinxissent eum loris dixit Paulus astanti centurioni. licet vobis flagellare hominem indempnatum. id est de nullo crimine ordine iudiciario convictum. quo audito accessit centurio ad tribunum dicens. quid acturus es. hic homo civis romanus est. et accedens tribunus ad Paulum quesivit ab eo an romanus esset et confessus est. et ait tribunus ad Paulum Ego multa summa pecunie hanc civitatem consecutus sum. Ego inquid Paulus in ea natus sum. quia pater suus ut ferunt [illegible] comparavit sibi gratiam romanorum civitate romana donatus est. ab eis[illegible] et in [illegible] suis. et statim discesserunt qui eum erant torturi. et tribunus timuit audito quod esset civis romanus. [illegible]

Postera autem die volens scire diligentius cum accusaretur Paulus solvit eum et iussit sacerdotes convenire et totum concilium et producens. et producens Paulum statuit eum inter eos. et cepit palam loqui concilio. Viri fratres inquid Paulus. ego omni conscientia bona conversatus sum apud deum usque in hodiernum diem. et statim princeps sacerdotum Ananias precepit astantibus ut percuterent os eius quasi impudenter loquentis. Ad quem Paulus. Percutiet te deus paries dealbate. id est vindicabit deus mortem o ypocrita. Et tu sedens super cathedram Moysi. id est legem iudicans. et iudicas me secundum legem. et cum reputes me blasphemum non me iudicas ordine legis. qui propter blasphemiam extra castra educitur ab omni populo lapidandus. Vel forte prophetavit Paulus de abolicione sacerdotii dicens. percutiet te deus. id est destruet ordinem sacerdotii tui vel sacerdotium iudeorum. Tunc qui astabant dixerunt summum sacerdotem maledicis. Tunc Paulus ait Nesciebam fratres principem esse sacerdotem. [illegible] scriptum est enim. Scriptum est enim principem populi tui non maledices. Et quasi irridens ait nesciebam .i. sacerdotium iudeorum reprobatum esse. Et licet noverit hunc non esse principem sacerdotum tamen tempore non respondit [illegible] alios ut magistros [illegible] erga prelatos suos. Tunc sciens Paulus imperium iudeorum [illegible] eos. et cum sciret esse phariseos et saduceos clamavit Viri fratres ego phariseus sum [illegible] de secta phariseorum. ut in[illegible] eis [illegible] illorum evaderet manus aliorum. et cum hoc dixisset. facta est magna dissensio inter phariseos et saduceos. [illegible]

Exurgentes quidam phariseorum [illegible] pugnabant pro Paulo contra saduceos dicentes. Nichil mali invenimus in homine isto. Quid si spiritus locutus est illi vel angelus. hic autem contra saduceos dixerunt. negantes angelum esse. et spiritum vel animam. et cum facta esset magna dissensio timens tribunus ne discerperetur Paulus a saduceis. volensque eum rapere. iussit milites descendere et rapere eum de medio eorum. ac ducere eum in castra. et sic factum est. Sequenti autem nocte. apparuit dominus Paulo dicens. Constans esto. sicut de me testificatus es in Ierusalem. sic oportet et Rome testificari. [illegible]

Facta autem die collegerunt [illegible] se quidam ex Iudeis et devoverunt se maledictioni dicentes neque manducare neque bibere donec occiderent Paulum. [illegible] anathematizaverunt. et erant plus quam xl viri qui hanc coniurationem fecerant. et accesserunt ad principes sacerdotum et seniores dicentes. devotione devovimus nos nichil gustaturos donec occidamus Paulum. persuadete ergo tribuno ut vobis producat eum in medium ad nos. tamquam aliquid certius cognituri de eo. Nos vero parati sumus interficere eum. Forte hoc audiens nepos Pauli filius sororis eius intravit castra. et nunciavit hoc Paulo. et advocans Paulus unum de centurionibus ait. adolescentem hunc perduc ad tribunum. exposuit dolos et insidias iudeorum contra Paulum

nunc dimittens adolescentem tribunus. precepit ei ne alicui
hec revelaret. et convocatis duobus centurionibus ait illis. pre
muniatis ducentos ut eant usque cesaream pedestres. equites
lxx. qui non erant pedestres et lancearios ducentos
a tercia hora noctis. et parate iumenta .x. paulo et comi
tibus suis. et perducite eum sanum et incolumem ad felicem presidem
Scripsit eum tribunus Q̄r [illegible] contendit.
[S]criptam epistolam in hunc modum. Claudius lisias optimo
felici presidi salutem. sicut tenuavit quod in epistola ista tenuavimus.
sed eum excellentissimi presidis nomine signavit. qui erat
uxor plena prudentie. secta et epistola sua cum actibus pauli et mo
dum et ordinem actionis. Cumque venissent cesaream milites cum
paulo tradita epistola presidi statuerunt paulum. cum eum et epistola
perlecta. cognovit quod esset de cilicia. ait preses. audiam te cum
accusatores tui venerint. et iussit eum custodiri in pretorio herodis.
Post .v. autem dies descendit princeps sacerdotum ananias cum senioribus
et cum oratore quodam tertullo. qui est orator eorum et voca
vit tertullus autem felicem et innuitis accusavit paulum. secta an
nuente preside dixit paulus. ostendens quod nichil dignum morte
commiserat. et quod conflictabant cum iudeis pro veritate. et quod predicabat
resurrectionem et audito quod esset questio de lege eorum. pauci
dens felix ait. audiam vos cum tribunus lisias descen
derit. et iussit paulum in libera custodia. ut libere possit. ingredi
et deambulare. et non prohiberet quemquam de suis ei ministrare.
Post aliquot dies venit felix cum uxore sua drusilla vocavit
paulum. ista drusilla. iudea erat pulcherrima. quam olim
cupierat lazarus rex emizenorum et cum vellet ducere eam nega
vit dicens. quod nullo modo nuberet incircumciso. secta ille circum
cidit. et duxit eam. Qr felix volebat pecuniam extorquere a paulo.
[Q]uia autem missus est felix a claudio preses iudee solli
citabat eam per iudeos ut nuberet ei. et tandem adhuc
induxit exemplo cognate sue herodiadis que olim dimisso
viro suo nupserat dicens fratri agrippe qui habebat tetrarchiam
ultra iordanem. dimisso ergo priori viro .s. lazaro rege emizenorum
nupsit drusilla felici. hec drusilla. quia iudea erat libenter au
diebat paulum de fide que est in christo ihesu. Et cum
disputaret paulus de iusticia. et castitate et iudicio futuro.
tremefactus est preses audiens se iudicandum. Vade inquid. quod tempore
opportuno accersiam te. hoc autem dicebat sperans. quod sibi ab eo
acceptum. putabat enim paulum habere pecuniam. Unde fre
quenter accersiens eum. loquebatur cum eo. Biennio autem impleto
successit festus felici missus a nerone. sed non intelligatur biennio
a presidatu felicis. non potuit stare. cum a longe retro missus
est preses a claudio. festus autem missus a nerone qui succes
sit claudio. Sed intelligatur biennio ab adventu pauli.
non sic potuit stare. secundum enim iam fluxerant duo anni. ex quo
venerant in ierusalem. sicque intelligendum biennio ab adventu

est felicis. ex quo scilicet accusatus est a iudeis. de sedicione
[O]rta est namque dissensio inter iudeos orta inter iudeos et gentiles.
et gentiles in cesarea de honore civitatis. Iu
dei enim se preferebant. se gentilibus quod herodes ascalonita
qui civitatem accepit stratonis condidit civitatem et ap
pellaverat eam cesaream in honorem cesaris. Gentiles
se preferebant iudeis. dicentes quod a gentilibus tamen est ro
mana edificata civitas. que antequam reedificaretur ab hero
de dicta est pyrgos stratonis. felix autem primo fovit premium
decem exhausit marsupia eorum secta fovit pre
gentiles. in tantum quod militibus gentilibus dedit licentiam
intrandi domos iudeorum et diripiendi bona eorum. Unde
accusatus a iudeis apud neronem et biennio ab adventu
amotus est a presidatu. et substitutus est ei festus. volens
autem in fine presidatus sui placere iudeis. reliquit pau
lum vinctum. festus autem cum venisset in provinciam. post
triduum ascendit ierosolimam a cesarea et rogaverunt
eum principes sacerdotum. et primi iudeorum. ut iuberet
adduci paulum. in ierusalem. ponentes ei insidias. ut
occiderent eum in via. festus autem respondit se in cesare
am. iturum descensurum et eorum accusationem si prius
descenderent ibidem auditurum. de appellatione
[D]emoratus autem in ierusalem. paucis diebus pauli.
descendit in cesaream. et sedit pro tribunali. productus
est autem paulus in medio et accusatus est in multis ab his
qui descenderant de ierusalem. Sed non poterant probare. que
obiciebant ei paulo in omnibus rationem reddente. festus
autem volens placere iudeis. ait paulo. Vis ascendere in
ierusalem. et de his iudicari apud me. Ad quem paulus.
ad tribunal cesaris sto. ubi oportet me iudicari. Erat enim
sedes in cesarea iuxta quam stabat paulus. quam pre
dicaverat herodes. cesari. ut in ea sederet. Si quando veniret
in cesaream. vel quos mitteret iudex. exclamavit ter
paulus dicens. iudeis non nocui sicut nosti. si quid
dignum morte commisi non recuso mori. si vero nichil commisi ne
mo me quis audeat donare illis. quod cesarem appello. Tunc
festus cum consilio respondens ait. ad cesarem appellasti
ad cesarem ibis. de hoc quod agrippa rogabat festum
[E]t cum dies aliquot transacti essent.
descendit agrippa in cesarea. cum uxore sua be
ronice. secundum intelligendum quod fuit uxor eius. sed cognati
onem. erat enim soror eius .i. cognata. et ydyoma
hebreum. et testimonium tam diligebat. et impo
nebat ei quod ab incestu ea. descendit autem rex a
grippa in cesaream audito quod ibi esset festus.
ut adoraret iudeos apud eum. Hic autem agrippa iunior
erat iudeis quia cum acceperat fratrem. a romano

impatiens contumeliae summum sacerdotem in Ierusa-
lem. constituit summos sacerdotes. qui non erant ca-
tenus. erat enim in palacio suo fenestram contra
templum. unde poterat videre quaecumque fiebant in templo.
sacrificia. Quod moleste sustinentes iudaei statim op-
positum murum fenestrae cum ... [illegible] ve-
nerat quod spatio agrippae. rogatuque festi murum obstruxerunt.
cum misit legatos agrippae in cesarea. non licet in
... [illegible] ut refert iosephus supra. Qualiter porcavit paulus coram festo

Quosdam dies cum venisset agrippa. honorifice
recepto a festo. et cum plures dies ibi fecisset.
mentionem fecit cum eo. consuluit eum. quid faceret
de paulo. et exposuit ei. detractio iudaeorum contra paulum
respondit agrippa. se velle videre paulum. Altera die
venerunt agrippa et beronice. cum multa ambi-
tione. id est cum multa pompa eos ambiente. et est mul-
ta ambitio. id est multo desiderio ambiendi paulum
et cum tribunis auditorium cum tribunis et viris prin-
cipalibus civitatis iubente festo adductus est paulus.
et dixit festus. Agrippa rex. et vos omnes qui simul
adestis videtis hunc de quo omnis multitudo
iudaeorum interpellavit me iherosolimis dicentes. eum
dignum morte. ego autem comperi nihil dignum morte
ideo eum appellavit ad augustum eum mit-
tere romam decrevi. sed in ... iudaeis est mitti
... [illegible] et causas eius non significare. ideo consulo
te super hoc rex agrippa. quia non habeo quid certum de eo
scribam. tunc agrippa. Permittitur tibi loqui pro te. et
paulus extenta manu more oratorum ...
ad faciendum silentium coepit de omnibus reddere ra-
tionem super quibus accusabatur a iudaeis. Beatum me
existimo rex agrippa quod in audientia tua sum re-
sponsurus cum peritus sis in lege moysi et nosti
consuetudinem iudaeorum. propter quod obsecro ut patienter
me audias. Et exposuit modum conversionis suae et super
quo accusabatur a iudaeis. Et post multos sermones pau-
li respondit festus voce magna. Insanis paule
multae litterae faciunt te insanire. Non insanio inquit
optime feste. sed veritatis et sobrietatis verba eloquor.
Scit enim rex agrippa. ad quem constanter loquor. nihil eum
latere arbitror. neque enim quicquam horum in angulo
factum est. credis agrippa prophetis. scio quia credis. ad quem a-
grippa. In modico suades me christianum fieri. ad quem
paulus. Opto apud deum. non te tantum sed et omnes
qui audiunt hodie non tales esse. qualis ego sum
exceptis vinculis meis. stolo enim vinculatus est.

Tunc surgunt rex. et praeses Qualiter paulus missus est romam
et beronices. et qui assidebant eis.
et cum secessissent loquebantur ad invicem dicentes. Nihil
dignum morte aut vinculis. facit homo iste. et agrippa
ad festum. Dimitti poterat homo iste si non appel-
lasset ad caesarem. et decrevit agrippa quod appellaverat
mittendum eum ad caesarem. et traditus est paulus. iulio cen-
turioni cohortis augustae. militum. qui missi fuerant
ab augusto et praesidebant romae iudaeae. Post a-
grippam adiit eum. multas habebant querelas. quia
ut supra praeteritum est iudaeus sibi fecerat summum sacerdotem
cum non esset de genere aaron et hic ponit iosephus catalogum
sacerdotum. qui fuerunt ab initio sacerdotii usque ad
excidium eiusdem. sub adnotatione cum tempore ab aaron
usque ad tempus david. et fuerunt singuli post alium
unum. in successione. et succedebant filii patri-
bus primogeniti filius aaron et eleazar successit ei in
summum sacerdotem. filius eleazar successit ei et ita in
posterum. nam de ythamar non erat summus sacerdos. sed mi-
nores in parva domo templi. [illegible] et est sacerdotium translatum
ad filios ythamar abyatar qui erat de ythamar quem
deposuit salomon et eius loco substituit. sadoc de eleazar.
David autem volens ampliare Qualiter inciderint variae
cultum dei. videns quod non sufficeret unus de sacerdotibus iudaeorum
summus sacerdos administrationi quae augmentata non esset velut
qui mensam poneret quod necesse erat singulis diebus offerri.
instituit xxiiii. summos sacerdotes. quorum xvi. de genere eleaza-
ri. viii. de genere ythamar. unus tamen illorum ex xxiiii.
summus erat qui dicebatur princeps sacerdotum administrabant.
autem septimanas quae in hebraeo ... [illegible] ad ...
... et inde usque xxiiii. summorum sacerdotum cum ...
administrationem habebant. sed et xxiiii. minores sacer-
dotes. et totidem levitas et totidem ianitores duplicato
numero ... fuerunt autem xviii. principes sacerdotum a tempore
david. usque ad transmigrationem babilonis. in quadringentis ...
annis. A transmigratione autem cessavit sacerdotium usque ad
reditum de captivitate sub zorobabel et ihesu magno
sacerdote et inde usque ad tempora machabaeorum fuerunt ...
sacerdotes. Tempore autem machabaeorum non defuerunt sacerdotes qui
idem erant sacerdotes et duces. et ita usque ad herodem.
qui fecit occidi quosdam ... de genere sacerdotum.
ne iterum ad eos revolveretur regnum et vendebant summum
sacerdotem. usque ad necem ... et vendebat summum sacer-
dotem. quia vivi ... et fuerunt ... usque
ad excidium ierusalem xxviii. summi sacerdotes a tempore autem
herodis usque ad excidium ierusalem ... ponit iosephus

summam annorum. Constat fuisse a herode autem
nonagesimo. dominus xxx. annis regnasse.
Dominus xxxiii. annis uixit. Et a morte eius usque ad euer-
sionem ierusalem. xl. duo anni fluxerunt. Sed de his
hactenus. De tempestate in mari quam pertulit paulus

Traditus paulus iulio centurioni ut perduceretur. Et dedit
dominus gratiam paulo in oculis eius ut humane trac-
taret eum ne physico amicos eius in ciuitatibus per quas tran-
siebat ei ministrare permitteret. Sequitur lucas de persona sua.
ascendentes nauem adrumetinam incipientes nauigare
circa asie loca. Quidam autem sillabicando uolunt
distinguere atrimetinam. ut dicatur sed eos nauis atri-
mentina. Et iuuat tendens. Sed melius ab nomine ciuita-
tis. dicitur atrimentina. atrimentis enim ciuitas est asie. fre-
quentat lucas ciuitates per quas transibant. Que non est necesse
enarrare in quibus aliqua gesta sunt non permanentia
Sed cum uenimus lystra. ibi paulus plures ami-
cos qui ministrauerunt ei. Inuenientes ibi centurio na-
uem alexandrinam. nauigantem in ytaliam. transe-
posuit nos in eam. dicit lucas de naui in qua pertrans-
cendimus. nos transtulit in illam. Et cum multis
diebus nauigaremus tarde. tandem aduenimus
circa creten. Et inde uenimus in locum qui dicitur boni
portus. Et ibi multo tempore transacto non ausi ingredi mare
cum non esset apta nauigatio. eo quod ieiunium preteriit. Et
fames magna in nauigio ad nauigandum reddens
nautas. infirmiores. uel de ieiunio. vii. mensis intelli-
gitur. quod est. iii. dierum expiationis. Et scenophegie. Sed iste x. die
est septembris. Et sic probat non esse tuta nauigatio
quia iam erat vii. mensis qui incipit hyeme et hebdomas
que aplum pmum coripiunt. In hyeme enim non est
tutum nauigare. uel per mensem de ieiunio intelligitur.
in memoriam mortis godolie. quod fit in fine septembris.
uel de ieiunio. x. mensis. quod scilicet fiebat in memoria
quod audierant audientes rumoribus de combustione tem-
pli in babilone. De centurionis molestia

Quia autem molestum est centurioni. Et ab illis non
preterit nauigare. consolabatur eos paulus di-
cens. Viri uideo quia cum labore et inferiis tempestatis in
spiritu prophetico. quia non sine multo dampno non solum honeris
sed et animarum. incipiunt plus nauigare. Centurio autem
magis credebat naucliero. id est nauclerio ut puto.
Naucleros dicitur ut per consensum eadem. dominum naues.
clerus id est sors. hoc autem compulit centurionem magis ad
credendum nauclero quam paulo. quia portus in quo erant
ydoneus ad hyemandum. Et ideo consulebant ut nauigare
si aliquo modo possent ad alium portum quam portus

quo erant non erat ydoneus ad hyemandum.
Et contra consilium pauli. aspirante austro ad por-
tum propositum abeuntes intrauerunt mare. Et
cum aliquantulum processissent insurgens uentus
typhonicus. uentus contra nauem qui dicebatur euro
aquilo. dictus autem uentus typhonicus uentus turbans
mare. Et faciens intumescere. typos inter inflatio
Et cum arrepta esset nauis. Et non posset conari
contra uentum cessantes remigio ferebantur in medium
Et decurrentes ad insulam quandam. que dicitur cauda
uix potuimus obtinere scapham de naui in mare
deponere in adiutorium nauis. quia impetu fluc-
tuum se crepabat. Scapha autem sonus nauicula. de
una arbore excauata. uel dicitur modicam
uis immicia. cauto anno ... quomodi uim
parate. Et dicit alibi ad inspectum speculum.
quod sunt nauibus ... parate ad specu-
landum. Et explorandum. Et defe- ... tunc sunt
nauicule minoribus. Et tunc ... ubi naufra-
gio deponunt in mare. ad subueniendum
naui quia his nauibus accingitur. Et in periculo
tempestatis armantur. Cum autem sic tempestate
ualida iacerentur. sequenti die fecerunt iactum
Et armamenta nauis. De predicatione
Et cum non sol in die. neque in nocte sydera ap-
parerent. ablata erat omnis spes salutis. Et
cum sensissent diutum ieiunium forte uel ti-
morem per anxietatem tempestatis. Et nauseam.
quia forte sentiebant penuriam. in uitualibus sibi
positis in aqua. stans paulus in medio eorum dixit
gaudium erat quidem adquiescere mihi. Et lucri facere
iniuriam hanc Et iacturam. nunc autem suadeo
uobis bono animo esse. Sed certe quia nemo pe-
ribit ex uobis nec pacauimi iacturam. sed
nauis. astitit enim hac nocte mihi angelus dei cum
sermone dicens. Ne timeas paule cesari oportet
te assistere Et ecce donauit tibi deus omnes qui na-
uigant tecum. id est timore tuo conseruauit ne
perirent. propter quod in quo bono animo estote.
Credo enim deo quia sic erit. quemadmodum dictum est
mihi. Et lucri facere iniuriam hanc Et iacturam.
In insulam quandam oportet nos uenire. Et
in his fecerat eis intrare ut intelligeret sibi a deo in
plenum spem salutem. Sed postquam xiiii. dies
nox superuenit circa mediam noctem. suspica-
bantur naute apparere sibi aliquam regionem.
Et submittentes. pondus plumbi quo mensurantur

fundum explorantes invenerunt passus xx. et pusillum inde separati invenerunt passus xv. et timentes ne in aspera loca incideremus, de puppi mittentes anchoras iiii. optabant diem fieri.

Et cum vellent nautae aufugere, *De gestamine Pauli* dimittentes scapham in mare, videns hic Paulus in spiritu ait centurioni et militibus: Nisi hi in navi manserint, vos salvi fieri non potestis. Et statim milites absciderunt funes scaphae et abiit per mare. Cum autem illucesceret dies, rogabat Paulus omnes ut sumerent cibum, ut fortiores essent ad laborem sustinendum. Quartadecima inquit hodie die expectantes serenitatem aeris, et ieiuni permanetis nihil accipientes. Forte die illa nihil gustaverant, vel forte dies plures. Tamen ab eo [illegible] consolati sunt. Confortamini inquit et cibum sumite, quia nullius capillus de capite vestro peribit. Et hic dicto [illegible] sumebat cibum in conspectu omnium, et gratias agens [illegible] accepit [illegible] solatium. Et fracto [illegible] coepit manducare. Animaequiores suscepere cibum. Et erant animae in navi cclxxvi.

Tunc gloriati cibo alleviabant *De sanatione principis* navem, iactantes triticum in mare. Cum autem dies factus esset, terram non agnoscebant. Sinum vero quendam considerabant habentem litus, in quem cogitabant si possent eicere navem. Et cum anchoras sustulissent, committebant se mari [illegible] conatu navigii, et levato artemone, quod velum est, ducebatur, tendebant ad litus. Artemon dicitur modicum velum [illegible] pocius accomodatum quod activum. Et cum incidissent in locum bithalassum impegerunt navem. Bithalassus [illegible] lingula terrae in mare protensa [illegible] bithalassum. Et cum navis esset in bithalasso, prora manebat immobilis, puppis vero solvebatur vi maris supervenientis. Et consulebant omnes milites custodias occidere ne quis cum enatando confugeret. *In adventu*

Centurio vero volens servare Paulum [illegible] evadere [illegible] Paulus evaserunt omnes et cognoverunt insulam quae vocabatur Militene. Et cum cognovissent barbari habitatores insulae, diligenter exceperunt eos. Accensa enim pira reficiebant eos. Et dum colligeret Paulus sarmenta et congeries in pyram, vipera inter sarmenta latens adhesit manui eius. Cum autem viderent barbari viperam manu eius dependentem dicebant: Utique homicida est homo iste, et cum naufragio evaserit, ultio divina eum amplius vivere non permittit. Excutiens autem Paulus viperam in ignem nihil mali passus est.

Ille autem expectabant ut intumesceret manus, quia mos [illegible] solet. Postquam venit, et cum diu exspectassent et [illegible] in manu dependentem [illegible] dicebant: homo iste deus est. *In adventu*

Contigit autem patrem principis Publii insulae febribus et dysenteria laborare, [illegible] ad quem cum Paulus venisset et orasset, imposuit ei manus, sanavit eum. Quo facto omnes qui erant in insula infirmi accedebant ad eum et sanabantur. Post menses tres navigavimus in navi Alexandrina quae in insula hiemaverat, cui nomen erat castrorum insigne. [illegible] insulae quae adhuc appellant [illegible] castrorum vestigia, quia antiquitus ibi fuerant edificata. Vel navis quae in modum castrorum, quae gemini sunt Castores, scilicet Castor et Pollux, quos gentiles saepe invocabant, et eis in litore maris erat templum [illegible] alia [illegible] cui erat insigne filiorum Iovis.

Fabulabantur enim gentiles Castorem et Pollucem filios fuisse Iovis. *In adventu* Cum autem ascendissent navem multis honoribus honoraverunt nos, et posuerunt necessaria in navi. Et cum venissent Syracusam, manserunt ibi triduo. Et inde [illegible] venerunt Regium. Et post unum diem flante austro venerunt Puteolos, [illegible] alio nomine [illegible] Puteoli [illegible] ubi inventis fratribus rogati sunt manere apud eos dies vii. Cum autem audissent adventum eorum fratres qui erant Romae, occurrerunt eis usque ad forum Appii. [illegible] Appius in litore maris [illegible] mercatores [illegible] et tabernae, id est domos in quo [illegible] venales.

Quos cum vidisset Paulus fratres ad se venientes, gratias agens accepit *De eodem. De eodem* fiduciam. [illegible] Paulus [illegible] Romae [illegible] Petrum et Paulum [illegible] Romanis [illegible] intelligendus [illegible]. Cum autem venissent Romam, quidam [illegible] erant in regno [illegible] invaluerat [illegible]. Et audiens [illegible] pendet. Et permissus est Paulus manere sibimet cum custodiente se milite. Timuit enim ne Iudaei qui praesentes erant [illegible] ad Iudaeos qui erant Romae ut in dolo occiderent eum. Post tertium autem diem vocavit primos Iudaeorum. Et cum convenissent dicebat eis: Fratres, ego nihil adversus plebem faciens [illegible] coactus sum appellare ad Caesarem [illegible] Romanorum. Propterea volo fratres vos scire quia nullam [illegible] mortis [illegible] quia praedico resurrectionem mortuorum [illegible].

Qui me scribebat Iohannes nomen habebat

flee litteras accepimus de te a iudea. neque adveniens aliquis fratrum [illegible] de te malum. volumus autem a te audire que sentis [illegible] ab illis. nam de secta hac notum est nobis quia ubique ei contradicitur. Cum constituissent autem illi diem, venerunt ad eum in hospitium plurimi. quibus exponebat testificans regnum dei. persuadens eis de ihesu. a mane usque ad vesperam. quidam credebant his que dicebantur. alii non credebant. et cum discedent cepit eos arguere in hunc modum. bene spiritus sanctus locutus est per ysaiam. vade ad populum istum et dic ad eos. aure audietis et non intelligetis. et videntes videbitis et non perspicietis. incrassatum est enim cor populi huius et auribus graviter audierunt. et oculos suos compresserunt. ne forte videant oculis et auribus audiant. et convertantur et sanem eos. Notum ergo sit vobis quia gentibus missum est hoc salutare dei. et ipsi audient. Quo tempore hic predicavit

Mansit autem paulus toto biennio in hospicio quod ipse conduxerat. in libera custodia. et suscipiebat omnes qui ingrediebantur ad eum. predicans regnum dei. et docens de domino ihesu christo cum omni fiducia sine prohibitione. [illegible] autem adveniente paulo romam iam regnaverat nero duobus annis. et veniens romam per biennium fuit ibi per liberam custodiam. et sola per decennium magis libera quam nodum [illegible] erat in regno. et dedit ei liberam habendam deambulandi et [illegible] per loca circumeundi et predicandi. Quo anno neronis imperii passi sunt

Quartodecimo vero anno imperii neronis. cum iam esset nequicia in illis [illegible] et quam vindictos [illegible] positus paulus rome in carcere [illegible] multos de familia neronis convertit. et familiaritatem senece magistri neronis sibi [illegible] paravit. et eodem .xiiii. anno imperii neronis martirio coronati sunt ipse et petrus. Non [illegible] inter eos eratur non eodem die eos occisos esse. sed intelligendum eodem die anno revoluto quod fuerit non est. cum [illegible] eodem anno scilicet .xiiii. esse occisos. et eodem die Quibus locis passi sunt. et paulus

De loco autem videntur varii sentire. [illegible] putant in eodem loco occisos. [illegible] Gelasii principes terre quomodo in vita sua dilexerunt se. ita et in morte non sunt separati. Post [illegible] vero paulus tanquam civis honorabiliori morte occisus. quia gladiatus et in carcere [illegible] occidente. Petrus vero crucifixus in vaticano iuxta [illegible] est civitatem. ut scilicet doctor. et ita paulus honorabiliori morte mortuus est quia gladiatus. Gladio enim perimebantur nobiles. et in loco magis honorabili. scilicet in catharacumbis.

Hic est finis histori[illegible]arum.

Incestum [illegible] aut deflorat aut omicida
Sacrilegus vel sodomita [illegible] vel sodomita.
Pontificum [illegible] papa simulat [illegible]
Si percussit clerum [illegible] vel fuit [illegible].
Et de furto rapt[illegible]. eo [illegible] symonias act[illegible] de clerico
Et de sic possi[illegible] elemosina non fit ab illis.
Et eo mortale bona [illegible] dant bona [illegible]
Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Et [illegible] si solum. [illegible] si faciant. [illegible] si [illegible] fuit [illegible]

[illegible] est concessa specialis.

Sana [illegible] in [illegible] honor[illegible]

Viri religiosi [illegible]

[illegible]

Hodie gratia [illegible]

Huic serpentis [illegible] regat

auctor hono

res

[illegible] nos famulos

Duco legista [illegible] reddere debeat ista

Dicat legista qui reddere debeat ista. Jugiter mo

[illegible]

[illegible] ... Petro [illegible] decano [illegible] ... presbiteri decani magistri salutem. Mandavit [illegible] ... [illegible] ... conversi [illegible] mittere. ... parrochie ... coram decano parrochie in ipsa die [illegible] ... [illegible] ... ut eos parrochie [illegible] ... sui [illegible]. Valete

In presentia [illegible] quem dominus episcopus Baiocensis recepit Rogerum [illegible] presbiterum ad presentationem ecclesie de [illegible] ad presentationem R. boutart archidiaconi baiocensis cuius erat ius patronatus. Ricardo boutart archidiacono. Thoma elemosinario canonico baiocensi. [illegible] canonico baiocensi. Johanne clerico de [illegible]. Radulfo diacono [illegible]. Ricardo filio [illegible] de [illegible] capellano [illegible]. Willelmo clerico de [illegible]. Johanne clerico de [illegible] et pluribus aliis.

